

Rezümékötet

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Humán Tudományi Szekció

37. ORSZÁGOS
TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI
KONFERENCIA 2025

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar,
Szeged

2025

A kötet szerkesztői:
Csapó Bianka, Csapó Csenge

© A kötet szerkesztője és szerzői

Kiadja:
Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar
6722 Szeged, Egyetem utca 2.

Felelős kiadó:
Prof. Dr. Szilágyi Zsófia, általános és tudományos dékánhelyettes

TARTALOMJEGYZÉK

SZERVEZŐBIZOTTSÁG	30
HUMÁN TUDOMÁNYI SZAKMAI BIZOTTSÁG	31
KÖSZÖNTŐ	33
SZÍNHÁZTUDOMÁNY	35
BALÁZS BÁLINT TIBOR	36
<i>Aiszkhülosz a kortárs színpadra lép</i>	36
BARANYI HANNA	38
<i>Antik görög tragédiák a kortárs magyar színpadon. A műfaj határainak dramaturgiai szempontú elemzése</i>	38
DEZSŐ LUCA	39
<i>A hiányzó szubjektum színrevitele: Szöveg, szubjektumábrázolás és a felkínált befogadási stratégiák elemzése Fekete Ádám Moby Dick, vagy a fehér bálna című előadásában</i>	39
JAKAB JÚLIA	40
<i>Bulyovszkyné Szilágyi Lilla, a 19. század közepe legsikeresebb magyar származású színésznőjének karriertörténete a német források perspektívájából</i>	40
KIRÁLY ANNA	41
<i>Feminizmus és társadalomkritika két kortárs magyar előadásban</i>	41
KOVÁCS ABIGÉL	42
MÉSZÁROS ÉDUA	42
<i>Shakespeare japán színpadon</i>	42
KOVÁCS ESZTER	43
<i>"Felbomlik", "darabokra hull". Az írás mint kép, szöveg és test Sarah Kane 4.48 Pszichózis című drámájában</i>	43
NÉMETH ESZTER	44
<i>Színházi szökésvonalak. Állattá-leendés és az agambeni "nyitott" a Societas Raffaello Sanzio és Romeo Castellucci előadásaiban</i>	44
NIKOLICS PATRIK	45
<i>„A szép asszony, mög az bor” Gárdonyi Géza A bor című színművének ősbemutatója és kiadástörténete</i>	45
PAMLÉNYI LAURA	46
<i>Benned a létra? - A társadalmi mobilitás színpadi reprezentációja a Független Színház Magyarország Apák és Fiaik című előadássorozatában</i>	46
MŰVÉSZETTÖRTÉNET	47
ANDRÁS BERNADETT- ANDREA	48
<i>Modern művészeti tendenciák megjelenése az Utunk hetilap vizuális arculatában 1964–1968 között</i>	48
BOGNÁR KATICA	49
<i>Utazókosztümből szalondivat, a brunswick</i>	49
CSÓTI LILI	50
<i>A Petrarca-mester személyazonosságának kérdése</i>	50
FARKAS LILLA	51
<i>A Bellerophón és Chimaera ábrázolás továbbélése és értelmezése a keresztény művészetben</i>	51
KELEMEN LUCA	52
<i>A koronázási palást kutatástörténetének főbb állomásai, és egy lehetséges párhuzam a Karoling-kori könyvművészettel</i>	52
KOLMA ESZTER	53

Khanenko Imádás Mestere: Királyok imádása (Budapest, Szépművészeti Múzeum)	53
PAKULÁR SÁRA	54
"Kolozsvári telefonház,/ száz az ablak, egyen sincs rács" - A szocmodern építészeti jelentős példája: a kolozsvári Telefonpalota	54
ORIENTALISZTIKA	55
BARÁT LAURA	56
Az itako sámánizmusának jelene és jövője	56
DOBÓ AJSA	57
Az értékrend átadásának eszközei a koreai népmesékben	57
KELEMEN LUCA	58
A szakralitás vizsgálata a japán természetszemléletben ukiyo-e tájképeken és Matsuo Bashō tájleírásain keresztül	58
KISS TÍMEA	59
A Jaszukuni-probléma rétegei.....	59
KOVÁCS DOMINIKA	60
Az „o” tiszteleti prefixum használatának vizsgálata az „o”-hoz kapcsolódó sino-japán szavak szempontjából.....	60
LÁSZLÓ SÁRA	61
A magyar gyermekirodalom japán fordításai. Az onomatopoeiák fordításának vizsgálata párhuzamos korpuszon	61
MENAKER ANGELIKA	62
A ragaszkodás fogalma a théraváda és a dzsaina tanításokban	62
N. LAKOS ZITA	63
A tanulási stratégiák szerepe a kanjiki elsajátításában: Az analitikus dekódolás kompetenciájának fejlesztése	63
PECSENYA ÉVA	64
Japán anyanyelvi beszélők és japánul tanuló magyarok japán nyelvű dalszövegekre adott érzelmi reakcióinak vizsgálata	64
VARGA FLÓRA	65
A madarak tisztelete az ókori Japánban	65
GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI IRODALOM	66
BÓDIS MIRA MÁRIA	67
Út az önismeret felé Kiss Judit Ágnes Zsálya-meseregényeiben.....	67
ERDEI BOGLÁRKA	68
Roald Dahl Charlie és a csokigyár című regényének cenzúrája – okai és hatásai.....	68
KERESZTURI DÓRA LILI	69
Mondókák nyomában: A magyar és koreai mondókák összehasonlító elemzése.....	69
KOLEK ALINA DÓRA	70
A Harry Potter és a gyerekirodalom - A Harry Potter-sorozat stílusjegyeinek vizsgálata	70
KOVÁCS NOÉMI	71
Yaoi manga: a férfi homoerotika női szemmel	71
LŐRINCZ ILONA	72
A villámtolvaj című regény Zeusz-képe.....	72
MOLNÁR MIRA	73
„csak a neve marad itt belőle, én sem látom már olyan élesen a hosszúkás alakját” – Prózatechnikai megoldások vizsgálata Regős Mátyás Tiki című kisregényében.....	73
NAGY ANITA-APOLLÓNIA	74
Az ifjúsági regény programszerű felívelése Szabóné Nogáll Janka életművében.....	74

OLAJOS ANNA	75
<i>Speciális étkezés - speciális olvasmányok. Három gyermekkönyv olvasóközpontú értelmezése</i>	75
PÓCS BLANKA	76
<i>Történelmi ifjúsági regény a szocializmus idején – Vitányi János Főhadnagy Fazekas és Híven a halálíg című regényeinek tükrében</i>	76
TÓTH-CSIKI ZSUZSANNA	77
<i>A megértés útjai Oravecz Imre Máshogy mindenki más című kötetében</i>	77
FILMTUDOMÁNY	78
BÁNYÁSZ DORKA ZSÓFIA	79
<i>A liminalitás és a nem-helyek térre és emberre gyakorolt hatása Antall Nimród Kontroll című filmjében</i>	79
BERKES ZSÓFIA	80
<i>Jazz, álmok és még több jazz - A történetmesélés, a karakterek és a zene kapcsolata Damien Chazelle filmjeiben</i>	80
CSÓKA ZSÓFIA	81
<i>Posztmodern hipertudatosság, dekonstrukció és ironia a Shrek-filmekben</i>	81
ERDEI BOGLÁRKA	82
<i>A sportolói identitás filmnyelvi ábrázolása a sportfilmekben</i>	82
FAZAKAS LEHEL	83
<i>A film metabolizmusa</i>	83
FAZAKAS LEHEL	84
<i>Románia korán érkezett. Radu Jude legújabb filmjének metamodern lehetőségeiről</i>	84
HEGEDÜS FERENC	85
<i>Leszámolás egy aktív vulkán tetején. Artefaktumok és immerzió Az északi (Robert Eggers, 2022) című filmben</i>	85
IGNÁCZ BARBARA	86
<i>„Und morgen die ganze Welt...” – Terrorspektakel aus historischer Perspektive</i>	86
JÉKEI BALOGH VIOLA	87
<i>Filmes esztétika az ecuadori avantgárd író, Pablo Palacio, Vida del ahorcado (1932) című regényében, a Varieté (1925) és Der blaue Engel (1930) tükrében</i>	87
KOLLÁR BÁLINT	88
<i>Revolverhőstől az átlagemberig / A western és a neo-western viszonya</i>	88
MAKÓ BOLDIZSÁR	89
<i>A magyar filmadaptációk intermediális jelenségei</i>	89
MIHÁLYI-BARÁTH ÉVA	90
<i>Nők ábrázolása a japán horror médiában</i>	90
MÜLLER DÁNIEL	91
<i>Konfrontáció és komfort. A technológiához való viszony David és Brandon Cronenberg filmjeiben</i>	91
ROTTLER LILI	92
<i>Egy új értelmezés lehetőségei: Jellinek (1983) & Haneke (2001) A zonogoratanárnő</i>	92
TOLNAI ZSÓFIA	93
<i>Az attrakciós montázs Magyar Dezső és Dusan Makavejev filmjeiben</i>	93
FORDÍTÁSTUDOMÁNY	94
BERECZ ALEXANDRA	95
<i>Alessandro Manzoni A jegyek c. regényének angol és magyar fordítási szempontú vizsgálata</i>	95
DR. KASSAI ANDREA	96
<i>Testközelben – kihívások és fordítói megoldások az egészségügyi ismeretterjesztő irodalom interlingvális fordítása során</i>	96
FORGÁCS FANNI	97

<i>Hogyan vélekednek a hivatásos fordítók és a laikus felhasználók a gépi fordításról?</i>	97
GAÁLNÉ MOLNÁR FRUZZINA	98
<i>A fordítástudomány interdiszciplináris megközelítésben: gazdasági szövegek fordítása közgazdászként</i>	98
GASPARICS CSABA	99
<i>Die deutsche Übersetzung von Burgess' A Clockwork Orange</i>	99
GRÜNWALD KRISZTINA	100
<i>Deutsche Einflüsse in ungarischen Übersetzungen des 19. und 20. Jahrhunderts</i>	100
HAJABÁCS ZSUZSA	101
<i>Történelmi személyiségek nevének használata a slovakia.travel és visitslovakia.com portálok fordításaiban</i>	101
KÁRPÁTI LILLA EDIT	102
<i>Retranslating Emily Dickinson's "Success": A Comparative Analysis of Hungarian Translations by Amy Károlyi and István László Géher</i>	102
KÉRI ANNA KATICA	103
<i>Fordítási problémák a Házasság olasz módra című film magyar szinkronjában</i>	103
MACHER MÁTÉ DÁNIEL	104
<i>A kortárs norvég képregények fordításának jellegzetességei</i>	104
NAGY ATTILA	105
<i>Who is Bruno? Difficulties of translating songs in Encanto</i>	105
ODROBINA HANNA	106
<i>Kulturálisan kötött elemek Szabó Magda Abigél című regényének olasz és angol nyelvű fordításában</i>	106
SLÁNICZ BALÁZS	107
<i>A honosítás és idegenítés tendenciájának változásának vizsgálata japán–magyar műfordításban</i>	107
SOLYMOS ESZTER	108
<i>A gépi műfordítás elemzése Oscar Wilde A boldog herceg c. művén keresztül</i>	108
IRODALOMELMÉLET	109
ERDEI BOGLÁRKA	110
<i>Szörnyek a tudomány árnyékában: Lovecraft és Shelley</i>	110
GALDA GÁBOR ATTILA	111
<i>Poszthumanizmus Németh Zoltán Tektonika című verseskötetében</i>	111
KADÁK ENRIKO	112
<i>(Szak)nyelv és (de)konstrukció</i>	112
KÁDÁR GERGŐ	113
<i>A működésimmanenciától az új filológiáig</i>	113
KOCSIS ANETT ANNA	114
<i>Korporális hagyományok és a női test ábrázolása Annie Ernaux autobiográfiájában</i>	114
LACZKÓ EMÓKE	115
<i>Várakozás végnapokra, avagy egy ökokritikai dolgozat lehetőségei. Bodor Ádám regényeiről Bruno Latour hálózati optikája felől</i>	115
LÁSZLÓ ISTVÁN	116
<i>Ismétlés és halmozás a rendszerváltás utáni magyar irodalomkritikai mezőben. Borbély Szilárd recepciója</i>	116
MARICS DOMINIK VIKTÓRIA	117
<i>Képekről szavakkal - A képkönyvek világa</i>	117
NÉMETH BARBARA KATALIN	118
<i>Testpoétika Borbély Szilárd költészetében</i>	118
SZEPESSY ORSOLYA	119

Női önéletrázások a 20. századi diktatúrák árnyékában. Polcz Elaine: Asszony a fronton	119
VIZUÁLIS KULTÚRA	120
BÁRSONY ISTVÁN	121
A Cymbalista Zsinagóga a hagyomány láncolatában - Zsidó szent tér a kortárs építészetben	121
CSERESNYÉS DOROTTYA MÁRIA	122
A posztapokaliptikus New York urbánus tereinek filmes megjelenítései	122
FAZEKAS FRUZZSINA	123
"THE REAL ENEMY": MAGICAL REALISM AND THE SOCIAL EFFECTS OF NARCOS	123
FOLYI BENCE	124
Réflexion par contact – Tükröződés és érintkezés	124
JAKUS DÁVID	125
THE CRITIQUE OF COLONIALISM IN WARHAMMER 40,000	125
KOVÁCS ANITA	126
Understanding Multiple Exposure Photographs	126
MÉSZÁROS ALIZ ALEXA	127
Boratólógia - A Borat narratív elemzése	127
PÁLL ANTÓNIA	128
A korai film az irodalom és a színház összefüggésében a 19. század végén és a 20. század elején .	128
PINTÉR DÓRA PIROSKA	129
"Fordíts nyugat felé": Arthur Morgan, mint a western hős sokszínűségének megtestesítője a Red Dead Redemption 2-ben	129
SZAKÁCS TIBOR DOMINIK	130
Victorian Gender From Hell: Victorian Gender Roles in Alan Moore's From Hell	130
UGRI BERNADETT	131
Metafikció az irodalomban és a képernyőn. John Fowles/ Karel Reisz: A francia hadnagy szeretője ..	131
VITÁLYOS ARNOLD	132
Stream of Consciousness in Literature and Film. Virginia Woolf: Mrs Dalloway – Michael Cunningham/Stephen Daldry: The Hours	132
TÁRSADALOMNÉPRAJZ, TÁRGYI KULTÚRA	133
ÁLDOZÓ BORBÁLA MÍRA	134
Garázs-közösség - Egy lakótelepi garázssor rejtett világa	134
ERŐS ESZTER	135
„Az emlékek erősítik a színeket” Grábóc vizuális emlékezete a közösségi fotóalbum tükrében	135
GÁL ZSOMBOR ATTILA	136
Fák és viszonyrendszerek	136
JÁNOSI KINCŐ	137
Generációváltás küszöbén: egy ököfaluban felnőtt fiatalok tapasztalata és jövőképe	137
KÁDÁR ANNA KATALIN	138
Ortodox hitre térés miatt a bíróságon. Lipcse, egy Máramaros megyei falu a 20. század fordulóján...	138
KERKENI DÓRA LILLA	139
Gyöngykoszorúk gyöngyszeme. Tunéziai Mahdia női fejviselete	139
KOVÁCS BOTOND	140
„Olyan, mintha elmennénk vadászni” – Dumpster diving: városi élelmiszermentés hulladékból	140
PAPP JÁZMIN KARINA	141
A sárközi népviselet többletjelentéseinek változásai Decsen	141
TOPOS ANNABELLA	142
A nagyigmándi káposztás vakarcs	142
VADÁSZ BENEDEK-MIKLÓS	143

<i>A hagyományos gazdálkodás átalakulása Csekefalván.....</i>	<i>143</i>
FOLKLORISZTIKA, TÖRTÉNETI NÉPRAJZ	144
HÍVES CSONGOR.....	145
<i>A piros csizmás menyecske: egy palócföldi hiedelemalak vizsgálata</i>	<i>145</i>
HOLLÓS JUDIT KATALIN	146
<i>Népmesei elemek a hagyományos tibeti buddhista operák szövegeiben</i>	<i>146</i>
IMRE-HORVÁTH ANDRÁS FERENC	147
<i>„Fújdogál a szellő...”. Árvai Sándor juhász vokális népzenei repertoárjának szövegcentrikus vizsgálata</i>	<i>147</i>
KISS ZENTE ÁRON	148
<i>Polgári bálók tánc történeti forrásai és hatásuk a paraszti tánc kultúrára</i>	<i>148</i>
KLIMA DÖNÍZ.....	149
<i>„...eleven hangulat és élni akarás...”. A vajdasági tánc házmozgalom kezdetei.....</i>	<i>149</i>
MARUZZSENSZKI ANDOR	150
<i>A mérai katonamars.....</i>	<i>150</i>
PRAJCZER ZSÓFIA.....	151
<i>Koronavírussal kapcsolatos imaszövegek az online térben</i>	<i>151</i>
SZÁSZ LEVENTE.....	152
<i>Oroszhegy és Székelyvarság tánc hagyományai. Két udvarhelyszéki falu szokásbeli hasonlóságainak és különbségeinek vizsgálata</i>	<i>152</i>
VANCSA BOGLÁRKA ESZTER	153
<i>Szokás és identitás - A nagyszombati tűzgyújtás és ágyúzás hagyománya Felsőszölnökön</i>	<i>153</i>
ZALATNAY KLÁRA LUJZA.....	154
<i>„[...] összeszedném ebben a megyében a veszendőbe menőket” – egy 20. századi folklór gyűjtő szakmai kapcsolatairól és érvényesülési stratégiájáról</i>	<i>154</i>
ÓKORTUDOMÁNY - KLASSZIKA-FILOLÓGIA I.....	155
DAKÓ ÁDÁM.....	156
<i>A hős vallástörténeti fenomenológiája.....</i>	<i>156</i>
HOMOKI-KÁLLAY KATALIN	157
<i>Ἀγράμματος és ἰδιώτης. A literalizáció kérdése az első századi Galileában.</i>	<i>157</i>
LAURINYECS SZABOLCS	158
<i>Caesar mint antimodell? A Massilia ostromát megelőző részek Caesar Commentarii de Bello Civilijében és Lucanus Pharsaliájában</i>	<i>158</i>
LENGYEL RITA.....	159
<i>"Igitur ego in dei nomen drado": A ChLA pergamenjeinek lexikológiája</i>	<i>159</i>
MAILL ATTILA	160
<i>Ahasvéros idejében történt? Kísérlet Eszter könyve keletkezési idejének meghatározására az akhaimenida és a szeleukida történelem tükrében</i>	<i>160</i>
MARTOS DOROTTYA	161
<i>Quid enim non carmine possunt? - Medea mint varázslónő a görög-római irodalmi hagyományban.</i>	<i>161</i>
PÁCZELT ÁDÁM FERENC	162
<i>Servius - Szöveghagyomány és újítás az OSZK Codex Latinus 7-ben.....</i>	<i>162</i>
PATYI ÁKOS	163
<i>Palladios Epistolája. Hiteles-e a népszerű indiai elbeszélés?</i>	<i>163</i>
SZABÓ RÉKA	164
<i>Claudius császár megítélése a görög források tükrében</i>	<i>164</i>
VARGA JÚLIA.....	165

<i>A fatum szerepe Livius történetírói narratívájában. Sors és elrendeltettség a Hannibál elleni háborúban</i>	165
ÓKORTUDOMÁNY - KLASSZIKA-FILOLÓGIA II.	166
AMBRUS ESZTER	167
<i>Apollo és az interpretatio Romana Pannoniában</i>	167
CSAY FELICIÁN	168
<i>Themistoklés ostrakismosa</i>	168
GYÓRI KRISZTIÁN DÁNIEL	169
<i>A "Praedigesta" értelmezése a korai német szakirodalom tükrében</i>	169
HÉVÍZGYÖRKI MÁTÉ	170
<i>"Kegyetlensége miatt megsemmisült a hitel igen erős köteléke". Az adósrabszolgaság eltörlésének liviusi interpretációja</i>	170
KIS SZABOLCS TIBOR	171
<i>"A kora hellénisztikus kori Athén katonái"</i>	171
MAJERCSIK PÉTER	172
<i>Álom és integráció. Juno Sospita a Szövetséges háborúban</i>	172
PETTKO-SZANDTNER BORBÁLA	173
<i>Octavia szerepei Augustus Rómájában</i>	173
ROMPOS LAURA	174
<i>Szicíliai Diodóros csataleírásainak motivikus egyezései a Bibliothéké Historikében</i>	174
SOÓS BENJÁMIN	175
<i>Őrület és hatalom az ókori Mediterráneum két sarkában</i>	175
SOÓS ZSÓFIA	176
<i>Hatalom és kultusz: Kr.e. 44. Február 15.</i>	176
SZÉKELY CSENGE	177
<i>Az uralkodótűkör toposzainak megjelenése Cicero Pro Marcello című beszédében. A clementia és a sapientia jelentésáryalatai</i>	177
ŐSKOR, ÓKORI KELET, ANTIK RÉGÉSZET	178
BALLAI ÁLMOS DÁNIEL	179
<i>Minek nevezzetek? Tipokronológiai kérdések a Nádas-menti paleolit lelőhelyek kapcsán</i>	179
BARANYI KLAUDIA	180
<i>Fogazat és életmód a neolitikumban: leírások és következtetések két feltárt sír alapján</i>	180
BARTHA DÁNIEL	182
<i>A Vekerzug-kultúra sírpítményes temetkezéseinek kapcsolatai</i>	182
NAGY CSABA DEMETER	184
<i>A kora vaskori deponálási gyakorlat értelmezései lehetőségei néhány dédestapolcsány-verebce-bérci példa alapján</i>	184
SOLTI REBEKA	185
<i>Kora és középső rézkori kerámiahasználat a Dunántúlon és Budapest környékén</i>	185
SZABÓ TAMÁS	186
<i>Kora dinasztikus kocsitemetkezések</i>	186
SZALAI BOGLÁRKA	187
<i>Hélios hírnöke - a kakas ábrázolásának jelentésváltozatai a görög művészetben</i>	187
VÉGH ANDRÁS ZOLTÁN	188
<i>Egy különleges kozmetikai edény szerepe a középasszír temetkezéseknél</i>	188
RÓMAI KOR ÉS NÉPVÁNDORLÁSKOR RÉGÉSZETE	189
DÉKÁNY RÓZSA	190

<i>Katonai sírkövek Aquincumból Traianus császár uralkodásáig.....</i>	<i>190</i>
FODOR KARINA.....	191
<i>A pannoniai üveggyöngyök klasszifikációs lehetőségeinek bemutatása Budapest Észak-Nyugati térségének mikroregionális kutatásán keresztül.....</i>	<i>191</i>
GILMAYER LEVENTE.....	192
<i>Késő avar kori közösségek átalakulása a sziráki temető tipokronológiai vizsgálatán keresztül.....</i>	<i>192</i>
MAGYAROSI HENRIETTA-DOROTTYA.....	193
<i>Tégyszemcsék a tengerből. Halszószeletelés és fogyasztás Dacia provinciában (Kr. u. 2-3. SZÁZAD) A régészeti leletek alapján.....</i>	<i>193</i>
NÉGYÖKRÚ TIBOR.....	194
<i>Valentinianus Brigetio-ban. A 370-es évek eseményeinek régészeti azonosítása Pannóniában.....</i>	<i>194</i>
NÉMETH LILLA.....	195
<i>Brigetio keleti kultuszai.....</i>	<i>195</i>
NYEMCSOK ANNA.....	196
<i>A nomád tükrök az 5–6. századi Kárpát-medencében.....</i>	<i>196</i>
OSOHA GYULA.....	197
<i>Késő avarkori lelőhelyek mikroregionális kutatása a Berettyó-Körös vidékén.....</i>	<i>197</i>
RICZA RÉKA.....	198
<i>Késő avar emberábrázolások.....</i>	<i>198</i>
SZÁNTÓ VIRÁG VERONIKA.....	199
<i>A római pyxisek gyakorlati felhasználása és szimbolikus jelentősége.....</i>	<i>199</i>
TÓKÉS VIOLA TERÉZ.....	200
<i>Római kori vidéki települések roncsolásmentes régészeti kutatása az esztergomi kistérségben.....</i>	<i>200</i>
HONFOGLALÁSKOR ÉS KÖZÉPKOR RÉGÉSZETE.....	201
AKKERMANN DÁNIEL.....	202
<i>Üzenet a XVIII. és a XIX. századból. A murgai és a györkönyi időkapuszula nyomában.....</i>	<i>202</i>
BEBŐK BÁLINT GÁBOR.....	203
<i>Városi kertkultúra a késő középkorban és a kora újkorban.....</i>	<i>203</i>
BOHN MÁRTON.....	204
<i>Perkáta-Nyúli-dűlő templom körüli temetőjének késő középkori temetkezései.....</i>	<i>204</i>
CSEPREGI HORVÁTH DÓRA ANNA.....	205
<i>A Visegrád-Sibrik-dombi ispánsági vár kétosztatú kőépületei.....</i>	<i>205</i>
FARÁDI SZABÓ ERIK.....	206
<i>Üvegleletek a nagyvázsonyi Kinizsi-vár területéről.....</i>	<i>206</i>
GAZDA ZSOLT LÁSZLÓ.....	207
<i>Fokos és balta leletek a Kárpát-medence 10. századi régészeti hagyatékából, különös tekintettel a nyél támaszos baltákra és azok archeometallurgiai vizsgálatára.....</i>	<i>207</i>
HORVÁTH PATRÍCIA.....	208
<i>Szádvár területmustrás kályhacsempéinek vizsgálata.....</i>	<i>208</i>
JÁMBOR KEVE BOTOND.....	209
<i>Késő Árpád-kori nemesi várak az Esztergomi járás területén.....</i>	<i>209</i>
NÉMETH MÁTYÁS.....	210
<i>Gyánta a térségben.....</i>	<i>210</i>
NEVÁLOVITS ANNA.....	211
<i>A Nyugat-magyarországi törtezüst kincsek.....</i>	<i>211</i>
ÓVÁRI PÉTER.....	212
<i>Amulettviseleti szokások a 10-11. századi Kárpát-medencei sírleletek fényében.....</i>	<i>212</i>
SZATHMÁRI KATA.....	213
<i>Nagypatás hosszúcsontból készült tárgyak használata a középkorban jégén és vízen.....</i>	<i>213</i>

TÖRÖK ANDRÁS	214
<i>Aranyozás és ezüstözés vizsgálata felületi anyagvizsgálati módszerekkel középkori ékszereken</i>	214
SZLAVISZTIKA	215
BÁN-FÖLDVÁRY LORÁND	216
<i>Posztkolonializmus és biopolitika. Tadeusz Borowski Kővilág című kötete</i>	216
BARNA BENEDEK	217
<i>Két világ szintézise és női szakralitás Ivan Bunyin Aglaja című elbeszélésében</i>	217
BOZORÁDY ANDRÁS	218
<i>József Mackiewicz, a Tengerköz írója</i>	218
ÉRDI TÜNDE	219
<i>A Shortparis-projekt mint összművészeti jelenség: narratívák, performanszok és vizuális kultúra</i>	219
GÉVAI-LEIMETER ILONA	220
<i>Csehov "A tokba bújt ember" című elbeszélésének újraértelmezései (Fjodor Szologub "Undok ördög", Vjacseszlav Pjecuh "A mi tokba bújt emberünk")</i>	220
KÁDÁR ANNA KATALIN	222
<i>Ny. A. Bergyajev és V. V. Rozanov Dosztojevszkij nyomában. „A nagy inkvizítor” című poéma megközelítései</i>	222
KULCSÁR NÓRA	223
<i>A megnyilatkozás paradoxona – Csehov hőseinek beszéde és belső világa</i>	223
LAURINECZ BALÁZS	224
<i>Eszkatologikus motívumok V. Brjusov "Dél Keresztje Köztársaság" című művében</i>	224
MEKIS JÚLIA	225
<i>Poétikai alkotóelemek és kutatási irányultságok – Lermontov "Korunk hőse" című regénye</i>	225
NAGY NIKOLETTA	226
<i>Hogyan fordítsuk az "utolsó jugoszláv író"? - Danilo Kiš hangja Ács Károly közvetítésében: a Korai Bánat magyar fordításának elemzése</i>	226
GERMANISZTIKA	227
APOR FRANCISKA	228
<i>Funktionen, Formen und Ebenen der Einfachheit in Robert Seethalers Roman „Ein ganzes Leben”</i> ..	228
ÉSIK ANNA	229
<i>Kulinarischer Wortschatz kontrastiv: Die Struktur und Semantik von Gerichtsnamen im deutsch-ungarischen Vergleich</i>	229
FEHÉR LEVENTE BÉLA	230
<i>Die grammatischen Schönheitsstufen deutscher Verben</i>	230
FORD MONIKA	231
<i>Geschichte von unten in Arno Geigers Roman Unter der Drachenwand</i>	231
GULYÁS LILIÁNA	232
<i>"Manche Nebelflecken löset kein Auge auf" - Die Repräsentierbarkeit von Traumata in W. G. Sebalds Die Ausgewanderten und Austerlitz</i>	232
HORVÁTH DÁNIEL	233
<i>Darstellung und Analyse der häuslichen Gewalt im Kontext gesellschaftlicher Dynamiken anhand des Romans „Die Möglichkeit von Glück” von Anne Rabe</i>	233
ITTZÉS KLÁRA	234
<i>Märchen und Machtgier. Interpretation von Hans Bemanns „Stein und Flöte und das ist noch nicht alles“ nach gattungstheoretischen und erzähltechnischen Aspekten</i>	234
JÁNOSI BENJAMINA	235
<i>Nichtbinäre Identität und Facework. Eine interaktionale Kommentaranalyse</i>	235
KMETTY KLAUDIA	236

<i>Kulturelle Diffusion in der Habsburgermonarchie. Eine Fallstudie zur Rezeption von Ferenc Herczegs Drama "Die Tochter des Nabobs von Dolna"</i>	<i>236</i>
LELKES CSABA	237
<i>Der Diskurs der Organtransplantation in David Wagners "Leben" und in den Dankesbriefen von Organempfängern</i>	<i>237</i>
MOLDOVÁN BENCE	238
<i>Funktionen der bildenden Kunst im Frühwerk von Thomas Mann. Bildvorlagen in Vision, Fiorenza und Der Kleiderschrank</i>	<i>238</i>
NAGY ZSÓFIA	239
<i>Literatur als Medium der Erinnerung in Markus Zusaks Roman "Die Bücherdiebin"</i>	<i>239</i>
PÁL KATA	240
<i>Generationsfragen und Selbstsuche in Sherko Fatahs Roman Der große Wunsch</i>	<i>240</i>
SCHROTH KINGA	241
<i>Gesellschaftskritik in Juli Zehs Über Menschen</i>	<i>241</i>
SEDLÁK FANNI	242
<i>Wortbildungsprozesse in Krisenzeiten: COVID-19 und sprachliche Innovation</i>	<i>242</i>
ITALIANISZTIKA	243
HEIMPOLD ZSÓFIA	244
<i>Olasz akcentus a magyar kiejtésben: A magánhangzó-hosszúság</i>	<i>244</i>
KOVÁCS LUCA	245
<i>A „codeswitching” jelenség esetleges okai iskolai vagy egyetemi környezetben a magyar-olasz kétnyelvű személyek körében</i>	<i>245</i>
KOVÁCS ZITA	246
<i>"...i Gesuiti d'Italia ammazzano spiritualmente, non già colla corda e col ferro, ma colla lingua, come i rettili..." Jezsuiták a Risorgimento korában: a traktátustól a regényig</i>	<i>246</i>
NÉMETH-BUHIN BEATRIX	247
<i>Klebelsberg Kunó jelentősége a magyar-olasz kapcsolatok fejlődésében</i>	<i>247</i>
SZABÓ TÍMEA	248
<i>Nőnek lenni: Ida Baccini, egy őszinte, elkötelezett hang a 19. századból</i>	<i>248</i>
SZŰCS BORÓKA	249
<i>A Turandot egyes szövegváltozatainak összehasonlító elemzése</i>	<i>249</i>
SZŰCS-MOLNÁR ZSÓFIA ALIZ	250
<i>A nyelvtanulás hatékonyságát befolyásoló tényezők olaszul tanuló egyetemisták körében</i>	<i>250</i>
TELEPÓCZKI LILI	251
<i>La rappresentazione delle emozioni nella Gerusalemme liberata</i>	<i>251</i>
<i>Az érzelmek ábrázolása a Megszabadított Jeruzsálemben</i>	<i>251</i>
TORMA VIOLA	252
<i>Az emíliai dialektus mássalhangzócsoportjainak fonotaktikája</i>	<i>252</i>
UJVÁRI JULIANNA	253
<i>A vasút a 19. századi Olaszországban</i>	<i>253</i>
VLASICS PETRA	254
<i>Az Olaszországban élő magyarok identitástudatának változása</i>	<i>254</i>
FRANCIA ÉS IBÉRIAI NYELVEK ÉS KULTÚRÁK	255
BÁBEL ALEXANDRA	256
<i>Novelas caribeñas contemporáneas desde una perspectiva afrofeminista</i>	<i>256</i>
ERDEI JUDIT	257
<i>Comment enseigner les sens abstraits de la préposition « sur » en classe de FLE à l'aide de la linguistique COGNITIVE?</i>	<i>257</i>

FODOR EVELIN	258
<i>Illusion de la réalité - traits d'oralité et variation individuelle dans un film français</i>	258
KISS MERCÉDESZ KIRA	259
<i>Le changement de la séparation des trois pouvoirs dans l'histoire de la France au long XIXe siècle</i> ..	259
MÉNESI FLÓRA	260
<i>La alternancia en el uso de los pronombres personales tónicos y átonos desde la perspectiva de la adquisición de ELE</i>	260
PINTÉR ZSOMBOR MANÓ	261
<i>Oroszlánvadászat, feminizmus és polgárháborús pszichózis a posztkoloniális Mozambikban</i>	261
RÉTHY-FERCSIK OLNA	262
<i>L'authenticité des marqueurs discursifs dans les dialogues des manuels FLE pour débutants</i>	262
RIGÓ MELANI	263
<i>El agua que pronuncia la sentencia final: el motivo del agua en el romance La tierra de Alvargonzález de Antonio Machado</i>	263
SCHMAL JÚLIA KAROLA	264
<i>Muse, artiste, femme moderne? L'évolution du rôle féminin dans le milieu artistique à travers l'exemple de Camille Claudel</i>	264
SZAMEK JÚLIA NÓRA	265
<i>Felisberto és Dante: a "Menos Julia" olvasata a "Pokol" felől</i>	265
SZILÁGYI FANNI PETRA	266
<i>Les sophismes dans les débats du point de vue des réactions des interlocuteurs</i>	266
ANGOL IRODALOM	267
BENCZE BALÁZS	268
<i>Reziliens növekedés: Fejlődés a kihívások által a Jane Eyre és a Szép remények című művekben</i> ...	268
DOMAN FLÓRA	269
<i>"Van egy velem született kincsem": Az erős női jellem pozitív és negatív oldala Charlotte Brontë Jane Eyre és Villette című műveiben</i>	269
DR. TAKÁCS EMŐKE	270
<i>Ali Smith: Nyár című regényének politikai fikcióként történő olvasata</i>	270
FARKAS KINGA LIDIA	271
<i>Drawing Diversity: Representations of Queerness and Sexual Identity Development in Webtoons</i>	271
GINTLI FRUZZSINA ANNA	272
<i>„Fools of Nature” - természetes, természetellenes és természetfölötti a Hamletben</i>	272
HAJTMANN TÍMEA	273
<i>Power for the Sake of Power: Rebellion in George Orwell's Nineteen Eighty-Four</i>	273
KASZÁS NORMAN EDE	274
<i>Karakter fejlődések totalitárius hatás alatt George Orwell 1984 (1949) és Ray Bradbury Fahrenheit 451 (1953) című műveiben</i>	274
KHAN MUBASHARA	275
<i>(Re)Visiting Godden's India: Colonial and Female Spaces in Black Narcissus</i>	275
LÁSZLÓ REGINA	276
<i>„Összeolvasztani egyetlen egységgé a fajok és népek e hatalmas, változatos szövetségét”: Az 1953-54-es Nemzetközösségben tett királyi látogatás</i>	276
POLIN DENVER	277
<i>A Woman Virtuous, a Woman Base - the Duality of Female Characters in English Jacobean Drama</i> ..	277
TÖRZSÖK RÉKA	278
<i>“No leisure from pleasure”: Economy, Spirituality and the Psyche in Huxley's Brave New World</i>	278
ANGOL ÉS AMERIKAI IRODALOM	279

BÁN BALÁZS-BARNA	280
<i>The Journey of Two Heroines - A Comparison between Lewis Carroll and Yuu Watase's Alice</i>	280
DOMJÁN KATALIN	281
<i>Angela Carter in a Subversive Dialogue with the Brothers Grimm: The Powerful and Ambiguous Role of mother Figures in Fairy Tales</i>	281
FAZEKAS GYÖNGYVÉR	282
<i>"If Armageddon is Anywhere, it is Everywhere" - Spatial Metaphors in Good Omens</i>	282
KOCSIS ZOLTÁN	283
<i>Hazards of Virtualization: Abjection and Immersion in Cyberpunk 2077</i>	283
LEHOCZKY ANNA	284
<i>Worldbuilding as a source of horror in cosmic horror</i>	284
MAKAI GABRIELLA	285
<i>Folklórtól Fikcióig: Drakula evolúciója, mint archetípus</i>	285
MELKÓ EMESE	286
<i>Allegories of Pleasure and Pain: Oscar Wilde's Fairy Tales of Passion</i>	286
MIKLÓS NÓRA	287
<i>Intertextualitás és feminista újraírás: frankensteini visszhangok Alasdair Gray Szegény párok című művében</i>	287
MIKULCZA ÁGOTA	288
<i>Magical Realism as a Narrative Device in Joanne Harris' Chocolat</i>	288
SÁNTA PÉTER ISTVÁN	289
<i>Exploring the Epistolary Style in Two Gothic Novels</i>	289
ZSÁMBOKI MERCÉDESZ	290
<i>A költőben rejtőző orvostanhallgató: Mérgező virágok Keats műveiben</i>	290
ZSÍROS LIZA	291
<i>Labelling the Other: Deconstructing Gendered Monstrosity in Contemporary Feminist Cautionary Tales</i>	291
AMERIKANISZTIKA	292
BICSAK DÁVID	293
<i>A bibliai elemek szerepe és értelmezése Lydia Millet „Egy gyermekbiblia” című regényében</i>	293
BICSAK KÁROLY	294
<i>A szubjektum és a hatalom dekonstrukciója: Foucault-i és Kristeva-i olvasat O'Neill The Emperor Jones című művéről</i>	294
COADĂ CLAUDIA - ROXANA	295
<i>The Metamorphosis of the Heroes - An Intertextual Discourse Analysis of Meg Cabot's Abandon Trilogy</i>	295
DANCS SZILVIA LAURA	296
<i>Grief in 19th-Century American Poetry</i>	296
GRUND RÓZA	297
<i>Resilience as the Greatness of Gatsby</i>	297
HELMLE HANNA	298
<i>Selfhood Governed by Faith: Religion and Identity in Chimamanda Ngozi Adichie's Purple Hibiscus</i> .	298
MAKOVINYI LUCA BORBÁLA	299
<i>Neither Here nor There: The Cultural Hybridity of Second-Generation Immigrants in Jhumpa Lahiri's "Interpreter of Maladies"</i>	299
MÉSZÁROS KORNÉLIA	300
<i>A farkas és a fagy gyermekei? (Jack London északi novelláinak posztkoloniális és ökokritikai megközelítése)</i>	300
MOLNÁR ANNA	301

<i>From Victim to Vixen: The Transformation of Dolores Haze Through the Adaptations of Vladimir Nabokov's Lolita</i>	301
MOLNÁR EDIT VIRÁG	302
<i>Az ironia győzelme a romantika felett – Donna Tartt A titkos történet című regényének elemzése</i>	302
TAKÁCS BRIGITTA	303
<i>The Mirror of Innocence in Henry James's The Turn of the Screw</i>	303
TAMÁS LILI	304
<i>Disney's Zootopia: Racial Biases in Post-Racial America</i>	304
VALICSKÓ SÁRA VIKTÓRIA	305
<i>REWRITING TRADITIONS AND EXPRESSING ANXIETIES: THE DARK ACADEMIA GENRE</i>	305
RÉGI MAGYARORSZÁGI IRODALOM	306
BIRÓ ESZTER	307
<i>„Ha elveszek, hát elveszek!”. Retorikai bővítések Kákonyi Péter Az Ahasverus királyról és az istenfélő Hester királyné asszonyról való história című művében</i>	307
BUNA BLANKA-BORÓKA	308
<i>„Az harmadik életének szerében.” Árpád-házi Szent Erzsébet arculatai a kora újkori prédikációkban</i> 308	
DEME KAMILLA	309
<i>Második József az Elisium mezején: Egy dialógus műfaji és fordítási kérdéseiről</i>	309
ERDŐS ANGELIKA	310
<i>Magyar nyelvű prózai Guido-fordítások a kora újkorban</i>	310
HELMRICH MÁRTON TAMÁS	311
<i>Poétikai hagyományok és újítások Rimay János Balassi-epicédiumában</i>	311
JÁKI PÉTER	312
<i>Pázmány Péter imádságai a Prédikációkban</i>	312
NAGY ANNA BERTA	313
<i>A Szenci Molnár-féle zsoldárok szövegeinek és dallamainak parafrázisai az 1787–1840 között keletkezett sárospataki melodiáriumokban</i>	313
PEKÁR-BAPCSÁN BOTOND	314
<i>Balassi Szép magyar komédiája és Shakespeare drámái</i>	314
TÓTH LAURA	315
<i>Színház akkor és most, avagy Ludovico Gritti utóélete</i>	315
KLASSZIKUS MAGYAR IRODALOM	316
BENCsik REBEKA BARBARA	317
<i>A mesenovella műfaja a századforduló magyar irodalmában</i>	317
BODOR ERZSÉBET	318
<i>A „hiv magyar nő”-tól az „anyai vágy”-ig: Női szerepek változása Arany János balladáiban</i>	318
BURKHARDT ZSÓFIA	319
<i>„A ti pénzeteknek a hangja”. Századfordulós Budapest-regények hangzásvilága</i>	319
CSÁSZÁR KLAUDIA	320
<i>Orvosalakok a 19. század prózájában</i>	320
FÁY LUKÁCS	321
<i>A betyárkarakter megformálódása a 19. századi magyar nyelvű költészetben</i>	321
IZBÉKI FLÓRA KITTI	322
<i>„Vándorlok csüggedetten / Az örökkétartó jelenben” - Petőfi Felhők ciklusának értelmezési lehetőségei</i>	322
KOVÁCS ELŐD JÓZSEF	323
<i>Kemény Zsigmond és Horatius?</i>	323
KUBUS KATA VIRÁG	324

<i>A leaotungi emberkék és a kínai agyaghadzsereg - Jókai Mór Kína-képe történeti források nyomán ...</i>	324
MARKÓ DALMA	325
<i>Zsidó metamorfózisok Jókai Fortunatus-történeteiben</i>	325
PETRÁNYI NÓRA	326
<i>„A mult idők bejárata/ Zöld fátyolos, selymes jövőbe...”: Czóbel Minka négy versének időfilozófiája ..</i>	326
SÁRKÖZI MÁTÉ BÁLINT	327
<i>A vanitatum vanitas-motívum hatástörténete a 19. századi magyar irodalomban</i>	327
SITKU DORINA	328
<i>Térképzés Vajda Péter életművében. Pest-Buda megjelenése a Pesti levelekben</i>	328
SZABOLCSI PETRA	329
<i>Az ártatlanság vélelme. Megjegyzések Arany János Ágnes asszony című balladájának értelmezéséhez</i>	329
SZVORÉNYI JÚLIA	330
<i>„Művész, ha rezdülést érez...” Művészeti reflexiók Gárdonyi Ida regénye című művében</i>	330
MODERN MAGYAR IRODALOM	331
BARÁTH MIRELLA ZSÓKA	332
<i>A körbe írt szavak - Karinthy Frigyes A cirkusz című novellájáról</i>	332
BESSENYEI BENJÁMIN PATRIK	333
<i>Nehéz hetek krónikása - Galgóczi Erzsébet parasztábrázolása</i>	333
CSÁKYNÉ BÉKESI BETTI	334
<i>Az Édes Anna című regény térpoétikájáról</i>	334
DUDRA ZSÓFIA	335
<i>Veszed a jelet? - Kosztolányi Dezső Pacsirta című regényének interpretációja mint jelolvasás</i>	335
ELEKES ISTVÁN	336
<i>"Mérhető-e hosszakkal a vers?" A hosszúvers műfajtörténetének kezdetei a 20. századi Magyarországon</i>	336
KIS MARCELL	337
<i>A kabaré kutatásának irodalom- és kultúrtörténeti lehetőségei (Nagy Endre munkásságának fényében)</i>	337
KŐHEGYI ANDRÁS	338
<i>Tér és identitás Méliusz József Sors és jelkép című művében</i>	338
MOLNÁR ANNA	339
<i>Keretek közt a teljesség. A keretszerkezet vizsgálata Weöres Sándor Tizenegy szimfónia című kötetében</i>	339
PIVARCSI ZOLTÁN	340
<i>Nőalakok Szilágyi Géza Tristia című kötetében</i>	340
SOÓS VERONIKA	341
<i>"minden holminkból emlékek lombosodtak": Kádár Erzsébet novelláinak tárgy- és térpoetikája</i>	341
SZEGEDI MARIA-ELISABETA	342
<i>Női narratívák az erdélyi magyar irodalomban a két világháború között</i>	342
VARGA BORBÁLA KINCŐS	343
<i>A fény, a vágy és a titok - Szabó Lőrinc transzcendens-keresésének három kulcsmotívuma</i>	343
VIOLA KRISZTIÁN	344
<i>Foszforszkál az üres levegő - makro- és mikroszerkezeti elemzés József Attila egyes (tájvers?)-töredékeiről</i>	344
ZATYKÓ ZSÓFIA	345
<i>Babits Mihály A gólyakalifa című regényének interkulturális párhuzamai</i>	345
KORTÁRS MAGYAR IRODALOM	346

BORBÁS BENEDEK	347
<i>Az időszemlélet mint a keleti-hatás megteremtője Krasznahorkai László orientalista-regényeiben</i>	347
DOBAI ANNA	348
<i>A bérház Parti Nagy Lajos Mauzóleum című drámájában</i>	348
FARAGÓ VIVIEN	349
<i>Átcsúszni a köztesbe. A transzcendenciatapasztalat Nádas Péter prózájában</i>	349
KOCSIS ZSÓFIA	350
<i>Mindkét tekintet. Az önelbeszélés konstrukciója Szécsi Magda Cigánymandala című művében</i>	350
KOLOZSVÁRI ÁKOS	351
<i>Életrajz és fikció viszonya Szabó Magda szövegeiben</i>	351
KOVÁCS KINCŐ CSENGE	352
<i>„Egészen más a helyzet a tájjal.”: a Káli-medence Térey János regényében</i>	352
KOVÁCS VERONIKA	353
<i>Tragédiaszívművek - Autopográfiai narratívák a kortárs magyar prózában</i>	353
OLLÉ EMESE	354
<i>Füstös (test)képek. A test láttatása és leírása Lakatos Menyhért Füstös képek című regényében</i>	354
PINTÉR LAURA FRANCISKA	355
<i>Variációk a bizonytalanságra a kortárs magyar regényirodalomban</i>	355
TARNAI CSILLAG	356
<i>A másik Buda – Ottlik Géza Buda című regénye az 1980-as évek politikai és társadalmi változásainak tükrében</i>	356
TÓTH BLANKA	357
<i>A mikszáthi anekdotikus hagyomány továbbélése Grecsó Krisztián Pletykaanyu című elbeszélésében</i>	357
TÖRÖK ESZTER	358
<i>Feloldozó embertelenség - Dehumanizáció Petri György Hogy elérjek a napsütötte sávig című versében</i>	358
VALKÓ MIKLÓS BARNABÁS	359
<i>Elbizonytalanodó ellentétek és azonosságok - Petőcz András A láthatatlan jelenlét című kötetének Weöres Sándor-variációi a megidézett szövegek kontextusában</i>	359
ÖSSZEHASONLÍTÓ IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNY	360
BALÁZS HANNA IMOLA	361
<i>„Meg foglak fejteni, makacs rejtély...” - Jane Eyre-átiratok a 19. század közepén</i>	361
BARKÓCZI ESZTER MÁRIA	362
<i>Irodalmi hagyomány, intertextualitás és kulturális utalásháló Taylor Swift amerikai énekesnő dalszövegeiben</i>	362
BIRÓ ESZTER	363
<i>Az emberalakú Isten. Az antropomorf Isten a Héber Bibliában és Esterházy Péter Mercedes Benz című drámájában</i>	363
FÁBIÁN FANNI VANDA	364
<i>Gyöngy férgek - Plath, Kristeva és a digitális lázadás arcai: Női identitás a kortárs online térben</i>	364
JOÓ REBEKA ZOÉ	365
<i>Hogy értékelni tudjuk a szabadságot, szabadnak kell születnünk - W. S. Reymont Lázadás című regényének vizsgálata humánetológiai és nekropolitikai megközelítésből</i>	365
KÓVÁRI JÚNÓ	366
<i>„Csak ürügy volt a festmény.” – A Táj, nővel kötet festő-versei Gyurkovics Tibor életművében és az ekphraszisz irodalomban</i>	366
LÁSZLÓ EVELIN	367
<i>A két Tatjana avagy Európában minden orosz gyanús...</i>	367

LISZTÓCZKI PÉTER	368
<i>A közép-európai léttapasztalat reprezentációi a térség kortárs prózájában</i>	368
MÉNESI FLÓRA	369
<i>A gázel műfaji és kulturális kódjai Arany János és Federico García Lorca költészetében</i>	369
NEHÉZ FRUZZSINA	370
<i>Játék és nevelődés az irodalomban</i>	370
ORTMANN ANNA	371
<i>Intermediális szempontok Gulácsy Na'Conxypanban hull a hó festménye értelmezéstörténetéhez</i>	371
PÁLL ANTÓNIA	372
<i>A szavakon túl: traumaábrázolás Sofi Oksanen Tisztogatás című regényében és Antti Jokinen filmjében</i>	372
SOLYMOSI IZABELLA-ABIGÉL	373
<i>Festmények Emilé Zola Thérèse Raquin és Gárdonyi Géza Ida regénye című műveiben</i>	373
SZÉLL VERONIKA	374
<i>Die Verbreitung der Prosa von Babits im deutschen Sprachraum</i>	374
NÉVTAN	375
BIRTALAN MÁRIA-ALEXANDRA	376
<i>Korond község történeti helynevei</i>	376
BOLLÁNÉ LAPIS BRIGITTA	377
<i>Az onomasztikai ismeretek bővítésének lehetőségei a középiskolában</i>	377
CSÁKY MÁTÉ	378
<i>Ipolybalog helyneveinek vizsgálata</i>	378
HERTLING PETRA	379
<i>Balatonfüred történeti és előnyelvi helynévkincsének vizsgálata a 19. századtól napjainkig</i>	379
KOVÁCS BRIGITTA	380
<i>Állatnévvizsgálatok Szabó Magda regényeiben</i>	380
KOVÁCS KATINKA	381
<i>Névattitűd-vizsgálat az Aszódi Evangélikus Gimnázium három évfolyamán</i>	381
RÉGER LÁSZLÓ DÁNIEL	382
<i>Abda helyneveinek történeti elemzése</i>	382
ROMPOS CSILLA RITA	383
<i>Monostorapáti helynevei</i>	383
SCHEILING FÉLIX	385
<i>Utónevek becézett alakjai a portugál és a magyar nyelvben</i>	385
SZABÓ LUCA	386
<i>A névtan hasznosítása a (gyógy)pedagógiai gyakorlatban</i>	386
SZŐLŐSI ERZSEBET-VIVIEN	387
<i>Sarmaság település helyneveinek szerkezeti vizsgálata</i>	387
TALLÁROM RÉKA	388
<i>Kétnyelvű települések helynévrendszerének összevető elemzése</i>	388
VARGA ROBERTA	389
<i>Kognitív szemléletű névtudományi vizsgálatok Sajóivánka helynevei körében</i>	389
NYELVTÖRTÉNET, FINNUGRISZTIKA, LEXIKOLÓGIA	390
BALLÓ IGNÁC-NORBERT	391
<i>Az igekötők aspektusjelölő szerepének vizsgálata kései ómagyar és korai középmagyar kori levelekben</i>	391
BALLÓ IGNÁC-NORBERT	392
<i>Prototipikus funkcióigés szerkezetek vizsgálata a régi erdélyi magyar nyelvhasználatban</i>	392

HORHI MÁRTA DÓRA	393
<i>Elidegeníthető-elidegeníthetetlen birtokviszony kifejezése a magyarban - ómagyar kori korpuszvizsgálat</i>	393
KAISER KAMILLA	394
<i>Neologizmusok az udmurt nyelvben Kuzebaj Gerd nyelvújító tevékenységének tükrében</i>	394
PATAKI JÚLIA	395
<i>Testtartásigékből létrejött kvázikopulák elemzése manyisi folklórszövegekben</i>	395
PÉK ESZTER LILLA	396
<i>Az anglicizmusok térhódítása a peresztrojka utáni orosz gazdasági-pénzügyi nyelvben: ismeretük és használatuk az orosz anyanyelvi beszélők körében</i>	396
SZABOLCS ORSOLYA	397
<i>Tájszavak vizsgálata Kamocsa községben</i>	397
TÖRÖK CSANÁD	398
<i>„Úr tüle születék, Pokol összetöreték”. Szenvedő jelentéstartalom három kifejezőeszköze archaikus népi imádságokban</i>	398
VOJTER KITTI	399
<i>Az aspektus és telicitás szerepe a nganaszan mozgásigék elemzésében</i>	399
SZOCIOLINGVISZTIKA, DIALEKTOLÓGIA	400
BALOGH ROLAND MÁRK	401
<i>Dialektusváltás Nyírvassvári cigány közösségében</i>	401
BARANYAI LILI	402
<i>Dialektológiai vizsgálat Miskolc környékén - Nyelvi variabilitás a beszédpartner függvényében</i>	402
BORZA SZABOLCS	403
<i>A nyelvi diszkrimináció megjelenése írásbeli szövegek értékelésében</i>	403
CSISZÁR BARNABÁS	404
<i>Nyelvi tájkép Zentán: Kvalitatív kutatási eredmények egy vajdasági kisvárosból</i>	404
DR. KASSAI ANDREA	405
<i>Így irtok ti ... – Miről árulkodik a Z generáció digilektusa?</i>	405
JUSZKÁN PETRA	406
SZÓASSZOCIÁCIÓ: AZ ANYANYELV ÉS A KÖRNYEZETNYELV STÁTUSZA A MENTÁLIS LEXIKONBAN	406
LUKÁCS KAROLINA	407
<i>Nyelvjárásiasság és nyelvi standardizmus. Szociodialektológiai vizsgálat a varsányi általános iskolások körében</i>	407
MÁRI TEKLA	408
<i>Útikalauz a videójátékok magyar zsargonjához</i>	408
SZAKÁL SÁRA	409
<i>A reflexió terei: az elmélet és a tapasztalat kölcsönhatása egy részvételi kutatásban</i>	409
SZEMES KAMILLA	410
<i>Az anyanyelv-változatokhoz való viszonyulás a romániai magyar oktatás közegében. Egy partiumi esettanulmány</i>	410
SZÚCS NATÁLIA	411
<i>A szlovákiai magyar politikai törekvések propagációs anyagainak elemzése Nagykaposon</i>	411
TÓTH ALEXANDRA	412
<i>A nyelvi előítéletesség vizsgálata leendő óvodapedagógusok körében</i>	412
TURI GERGELY	413
<i>A rendőri szaknyelv: rendőrségi videótartalmak elemzése a police.hu instagram-profilja alapján</i>	413
TÜRMEZEI NAGY MÁRTON	414
<i>A stílustulajdonítás szociokulturális meghatározottsága magyar alternatív dalszövegekben</i>	414

VAJAS RÉKA	415
<i>A Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyét érintő dialektusok szerepe a helyi lakosok identitásának</i>	
<i>konstruálásban, valamint attitűdjeinek kialakulásában</i>	415
LEÍRÓ ÉS ELMÉLETI NYELVÉSZET	416
BEYAZID KAMAR	417
<i>I Had My Heart on My Palm: Conceptualization of the Heart in Modern Standard Arabic</i>	
BEYAZID KAMAR	418
<i>The Black Hole Fed on the Star: Conceptual Metaphors in Cosmology on Popular Science YouTube</i>	
<i>Channels</i>	418
BISZTRICZKI SÁRA	419
<i>Különböző életkorú személyek érzelemkifejező köznyelvi metaforái</i>	
	419
CSÉBFALVI FRUZZSINA	420
<i>Frázisvég jelölése zöngeminőséggel a magyar kijelentő, felkiáltó és felszólító megnyilatkozásokban</i>	
	420
HRASKÓ ANNA	421
<i>A szinonímián és antonímián alapuló asszociatív kapcsolatok jelentősége az N.dús, N.szegény,</i>	
<i>N.gazdag konstrukciók körében</i>	421
JUSZKÁN PETRA	422
<i>MAGYAR ÉS SZERB SZÓASSZOCIÁCIÓK KVALITATÍV ELEMZÉSE A PROTOTÍPUS-ELMÉLET</i>	
<i>FÉNYÉBEN</i>	422
KESERŐ REBEKA DÓRA	423
<i>A -barát utótagú összetett mellénevek korpuszalapú vizsgálata</i>	
	423
MARONICS LILLA	424
<i>Az autizmus nyelvi konceptualizációja az egészségügyi szakmai irányelvekben</i>	
	424
NÁDASDY ANNA	425
<i>Befejezettség igekötő nélkül: az aspektuálisan homoním igék empirikus vizsgálata</i>	
	425
MAROS ANNA	426
NÉGYESI REGINA GRÉTA	426
NÉMETH ALETTA	426
VARGA ANNA ENIKŐ	426
<i>A vizuális csatorna befolyása a beszédalkalmazkodásra – adatok az alapfrekvenciáról és a</i>	
<i>beszédtempóról</i>	426
PISCH BENDEGÚZ	428
<i>Kísérletek orosz szövegek nehézségi szintjének automatizált meghatározására</i>	
	428
POLYANSKAYA IRINA	429
<i>A cross-cultural study on red color idioms in English and Russian: conceptual metaphor theory in focus</i>	
	429
SÜLE DÓRA	430
<i>Az érzelmek konceptualizálása evészavarosok körében</i>	
	430
VARGA VERONIKA	431
<i>The Metaphorical Conceptualization of Love in American Sitcoms</i>	
	431
VIDA KRISZTINA	432
<i>Megengedő kifejezések a magyarban: a noha, a holott és a jóllehet összehasonlító vizsgálata</i>	
	432
ANGOL ÉS ALKALMAZOTT NYELVÉSZET	433
BOGNÁR MÁRK	434
<i>A Csernobilt övező humor kognitív nyelvészeti elemzése és lehetséges felhasználási területei</i>	
	434
CSOMOR ÁGOTA	435
<i>Societal Multilingualism in Szeklerland in a Linguistic Ethnographic Approach</i>	
	435
EMMANUEL CHINONSO NWACHI	436

<i>Beyond Linguistic Borders: Exploring Code-Switching among Igbo Bilinguals.....</i>	436
FARAH KASSEM	437
<i>A Pragmatic Analysis of Compliment Responses in Syrian Arabic</i>	437
KAPPEL-IGNÁCZ BORBÁLA MÁRIA	438
<i>A streaming platformok hatása az ANGOL, mint második nyelv tanulásának fejlődésére/fejlesztésére</i>	438
MARTON ANDREA	439
<i>Silence is what causes me anxiety – the experience of language anxiety among translation and interpretation students.....</i>	439
NAGY ANGELIKA	440
<i>Discussing the Undisussable: Taboos and Euphemisms in Linguistic Discourse</i>	440
NAGY ANGELIKA	441
SOMOGYI ZORKA	441
<i>Empowering Through Dialogue: Exploring Safe Classroom Communication Practices in Hungary.....</i>	441
PAPP JÚLIA ESZTER.....	442
<i>Kognitív nyelvészeti módszerek az angol nyelvi szókincstanításban</i>	442
PESTI VIKTÓRIA.....	443
<i>Singular “They”: Agreement and Concord.....</i>	443
ROMERO CUELLAR BRAYAN YAIR	444
<i>Effects of Semantic Awareness and Language Proficiency Level on Processing Interlexical Homographs</i>	444
SZATMÁRI MIRTILL	445
<i>Puppets and their relationship with language – Hand puppets and their language use</i>	445
PRAGMATIKA ÉS ALKALMAZOTT NYELVÉSZET	446
BAKU LAURA	447
<i>A szómagyarítások jellemzői és motivációi az informatika korában</i>	447
DEBRECENI PANNA	448
<i>A generatív MI használatának szerepe a nyelvtanulás szubjektív tényezőire a holland szakos hallgatók körében</i>	448
DUDÁS KATA	449
<i>Diskurszusjelölők a népdalokban.....</i>	449
HAJDU TÍMEA.....	450
<i>Hogyan érthetjük félre egymást? – Kommunikációs kihívások az online térben</i>	450
LÁTICS BARBARA.....	451
<i>Tudományterületek nyelvi, nyelvhelyességi sajátosságai szakdolgozatok és disszertációk címei alapján</i>	451
MAKAI ENDRE.....	453
<i>Cross-linguistic awareness in L3 Italian: perceptions of Hungarian teachers.....</i>	453
MÁLICS VIKTÓRIA	454
<i>Hol az igazság? Megtévesztés és manipuláció a bulvár szalagcímeiben</i>	454
REKECKI VIVIEN	455
<i>A KÉRÉS ELUTASÍTÁSÁNAK STRATÉGIÁI KÜLÖNBÖZŐ BESZÉDHELYZETEK BEN.....</i>	455
STEMPEL KATICA.....	456
<i>A japán és magyar szójátékok osztályozása és elemzése.....</i>	456
TÓTH PANNA.....	457
<i>A horror műfaji meghatározásának eszközei</i>	457
VADNAI ERIKA	458
<i>AZ ÉRTELMEZŐ BESZÉD NYOMÁBAN (A hangsúly és hanglejtés tudatos használata magyartanárok és magyar szakos hallgatók körében).....</i>	458

KÖZÉPKORI ÉS KORA ÚJKORI IRODALOM- ÉS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET	459
ERDÉLYI ANITA.....	460
<i>Meghalt a cselszövő? A Hunyadi-tragédia Habsburg- olvasatban</i>	<i>460</i>
HORVÁTH MÁTÉ ZOLTÁN.....	461
<i>A XVI. századi Magyarország gazdasági helyzete két német ágens szemével. Veit Marchthaler és Hans Dernschwam leírása</i>	<i>461</i>
HÓGYE ATTILA	462
<i>Az Acta Tomiciana egy elfeledett levele.....</i>	<i>462</i>
PETROVITY ÁDÁM.....	463
<i>A sündisznó és a kaméleon: Tranquillus Andronicus és Verancsics Antal levélváltása</i>	<i>463</i>
SZENDREI BOGLÁRKA	464
<i>Műfaji és retorikai-poétikai sajátosságok Gönci Aszalós Mihály neolatin versgyűjteményében</i>	<i>464</i>
SZÉKELY CSENGE	465
<i>Diabolizáció és testfelfogás - A farkasfelfogás változása Magyarországon a középkor és kora újkor folyamán</i>	<i>465</i>
TÜZES JOHANNA RÓZA	466
<i>Froidmont-i Tamás: Jeruzsálemi Margit utazása és megpróbáltatásai - Egy szentföldi zarándoknő nyomában</i>	<i>466</i>
VARGA LAURA.....	467
<i>A végidők képzete és annak középkori előképei Andreas Pannonicus Libellus de virtutibus Matthiae Corvino dedicatus című művében.....</i>	<i>467</i>
ZÁDORI IMRE	468
<i>Egy követ három megbízatással, három fegyver egy névvel. Adalékok a rigómezei hadjáráshoz, Hunyadi hadseregéhez Pasquale de Sorgo levelén keresztül</i>	<i>468</i>
ÓKORI ÉS KÖZÉPKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM.....	469
BESZTERCEI MÁRK.....	470
<i>A pápai tekintélytől a teológiai vonzerőig - a 649. évi lateráni zsinat lehetséges egyházpolitikai megközelítései</i>	<i>470</i>
KELEN ÁGOSTON SÁNDOR	471
<i>A ferences ruházat mint a szegénység eszményének megvalósulása</i>	<i>471</i>
KOVÁCS SZILÁRD.....	472
<i>A Königsali krónika magyar, cseh és lengyel kapcsolatokra vonatkozó fejezeteinek kritikai vizsgálata (1327–1332).....</i>	<i>472</i>
MERI ALAVERDYAN	473
<i>Black Hours and Golden Age in Armenian History Textbooks</i>	<i>473</i>
MEZEI RENÁTA	474
<i>Feleséget külhonból! Új irányok a Capeting királyok házasságpolitikájában a 12. század második felében</i>	<i>474</i>
MUCHA KORNÉL.....	475
<i>A gyengék hatalma</i>	<i>475</i>
NAGY ESZTER HEDVIG.....	476
<i>Hősiesség a társadalmi nemek keretein túl – Jeanne d'Arc és a kilenc hős Christine de Pizan munkáiban</i>	<i>476</i>
NÉGYÖKRŰ IZABELLA HELÉNA.....	477
<i>Félelem nélkül: William Wallace története.....</i>	<i>477</i>
NÉMETH GERGŐ.....	478
<i>A magyarok elleni védekezés a 10. századi Elzászban</i>	<i>478</i>
OCSENÁS MIHÁLY.....	479
<i>Az Izraeli Királyság végnapjai</i>	<i>479</i>

PAPP REGINA	480
<i>A bylandi kísértethistóriák születése</i>	480
TÓTH ÁKOS	481
<i>"...Sclaviam devastaverunt..." III. Ottó politikája az elbai szlávokkal szemben</i>	481
KÖZÉPKORI ÉS KORA ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM	482
BÁDI ESZTER	483
<i>Szent István dekrétumainak megszerkesztése és ennek nyugat-európai párhuzamai</i>	483
GÖNCZ ZSÓFIA	484
<i>A királyné udvar szerepe az Árpád-kori politikai életben: Kun Erzsébet és környezete</i>	484
HALÁPI MARTINA	486
<i>Egy 17. századi arisztokrata nő mindennapjai - Batthyány Erzsébet levelei alapján</i>	486
KIS-KÁDI ANNA	487
<i>Magyar dinasztikus kötődést kifejező helyszínek és elemek a nápolyi Anjouk dinasztikus reprezentációjában a 13–14. században</i>	487
KISS-KOMJÁTHY ANDOR	488
<i>István bán és atyafisága – A Gutkeled nemzetség Sárovarmonostori ágának korai története</i>	488
KOSZTOLA ESZTER	489
<i>Átszínezett királynéképek a XIV. századi krónikakompozícióban</i>	489
KUKOLÍK ANDRÁS	490
<i>Ipolyság a középkorban - A település fejlődésének pillérei</i>	490
MÉSZÁROS MARCELL	491
<i>Nőgyógyítás és női gyógyítók a 16. századi nyugat-dunántúli főúri udvarokban</i>	491
PÁL KRISZTIÁN	492
<i>A mohorai Widffy család genealógiája</i>	492
SZÜCS BÁLINT	493
<i>Avar továbbélés a 9. századi Kárpát-medencében. Írott források és régészeti megfigyelések</i>	493
TÓTH MIKLÓS	494
<i>Luxemburgi Zsigmond birtokadományai és a mezővárosok</i>	494
VERNER FERENC	495
<i>"Az vad haláltól a várad szőlőig": Az ecsedi udvar és uradalom tisztségviselőinek karrierútjai 1630-1660 között</i>	495
KORA ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM	496
BAKONDY BEÁTA	497
<i>Értékek és elvárások. Magyarországi katolikus nemesi hölgyek halotti beszédei a hosszú 18. században</i>	497
BOSITS DORINA	498
<i>Az Aranybulla megjelenése a történeti alkotmányosságban és az ellenállási jog továbbélése</i>	498
CZAUN ORSOLYA	499
<i>Kora újkori boszorkányperek a Veszprém vármegyei pápai járás területén</i>	499
DEMETER ÁGNES	500
<i>A Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség textíliáinak adományozói a 16–18. században</i>	500
DERZSI PIROSKA	501
<i>Viselet és társadalom: A koraújkori viseletszabályozás a 17-18. században</i>	501
FODOR ANDRÁS	502
<i>A Rákóczi-szabadságharc svéd vonatkozásai és XII. Károly svéd király átvonulása Magyarországon</i>	502
GREZNEVICS DORKA	503
<i>Idealizált női archetipusok a kora újkori "nagyasszonyok" portréinak tükrében</i>	503
HORVÁTH TÜNDE	504

<i>A kora újkori női olvasás nyomában.....</i>	<i>504</i>
KENYERESSY VIKTOR.....	505
<i>A protestantizmus helyzete Gyöngyösön III. Károly valláspolitikájának tükrében</i>	<i>505</i>
LÁSZLÓ ISTVÁN.....	506
<i>"Főrendek között jámborabb ember?" Rhédey Ferenc kolozsvári főkapitány életrajza</i>	<i>506</i>
LÁSZLÓ ORSOLYA.....	507
<i>A Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség klenódiumainak történeti áttekintése a 16–18. században.....</i>	<i>507</i>
MATOLCSI PÉTER	508
<i>A Szepesi Kamara harmincadkezelése Thököly Imre fejedelemségének idején (1682-1685)</i>	<i>508</i>
MÉRÉSZ ANNA.....	509
<i>Szolnok adózói 1713 és 1728 között.....</i>	<i>509</i>
MORVAI RÁCZ RICHÁRD	510
<i>A BÁCSKAI TELEPÜLÉSEK DEMOGRÁFIAI ÉS GAZDASÁGI VETÜLETEI II. JÓZSEF BETELEPÍTÉSPOLITIKÁJÁNAK TÜKRÉBEN (1780–1790).....</i>	<i>510</i>
PRACUOVÁ ESTERA.....	511
<i>A kora-újkori városi önkormányzat működése a 17. századi kassai statútumok tükrében</i>	<i>511</i>
SZAKÁCS TÜNDE	512
<i>Dr. Johann Friedrich Metzger haditanácsi titkár diplomáciai pályafutása</i>	<i>512</i>
ÚJKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM.....	513
BAJUSZ TAMÁS.....	514
<i>Simón Bolívar szerepe Új-Granada függetlenné válásában és Nagy-Kolumbia létrejöttében</i>	<i>514</i>
CZIRJÁK ZSÓFIA	515
<i>A Brit Birodalmi Propaganda a századforduló környékén - A kultúra és irodalom hangsúlyossága.....</i>	<i>515</i>
DÉRI PÁL	516
<i>A kora újkori hadkiegészítő rendszerek fejlődése és összehasonlítása Közép-Európában</i>	<i>516</i>
FODOR ANDRÁS.....	517
<i>Az 1812-1814-es brit-amerikai háború és jelentősége</i>	<i>517</i>
GUBÉNY VIKTOR ZOLTÁN.....	518
<i>Áruló vagy patrióta? Ivan Mazepa árulásának kérdése.....</i>	<i>518</i>
HAMARICS KRISTÓF	519
<i>Ateizmus, deizmus, nonkonformizmus és királyi fejvesztés a 18. század végi brit karikatúrákon</i>	<i>519</i>
KOVÁCS FANNI.....	520
<i>Bálnák a jégtaflák közt. A változó környezet megismerése és felhasználása a 17-18. századi svalbardi bálnavadászat példáján</i>	<i>520</i>
MEZEI EMESE.....	521
<i>A zsidó diaszpóra szerepvállalásai az Erzsébet-kori Angliában.....</i>	<i>521</i>
PÁL DÁVID.....	522
<i>Nobunaga, aki "bolondból démonkirállyá lényegült". Japán struktúraváltás és a politikatörténet kölcsönhatásai a 16. században</i>	<i>522</i>
PERGER DORINA.....	523
<i>Útmutató, vagy álcázott királypárti propaganda? Avagy The Prince, or Maxims of State 1642-es kiadásának új értelmezési lehetőségei.....</i>	<i>523</i>
VARGA LAURA DANA	524
<i>Personal and Political Nexus: The Letters of Queen Elizabeth I to the Duke of Anjou</i>	<i>524</i>
19. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR TÖRTÉNELME	525
BÍRÓ ENDRE	526
<i>Lelkész és gyülekezete a Fekete-Körös partján - Molnár János élete és hagyatéka</i>	<i>526</i>

BÓTA ANNA	527
<i>Demográfiai vizsgálatok a nagyvisnyói református közösségben a 19. század folyamán</i>	527
DOBOS DORINA	529
<i>A Kremzír család prozopográfiája. Zsidó családtörténet az újkori Magyarországon</i>	529
ERDÉLYI KAMILLA	530
<i>A társasági élet és a női tapasztalat reformkori összefonódásai Slachta Etelka naplóiban a táncélet vizsgálatán keresztül</i>	530
KOLONICS GABRIELLA MARGIT	531
<i>Kaposvár várossá fejlődése a hosszú 19. században az infrastruktúra-fejlesztések tükrében</i>	531
KÖVECS DÁVID	532
<i>A szegedi takácsmesterség virágzása és hanyatlása a Steindl Kövecs család száz évnyi történetében</i>	532
MÉRÉSZ ANNA	533
<i>Adófizetők Jászberényben, Karcagon és Mezőtúron az 1828. évi országos összeírás alapján</i>	533
PÉTERFI ORSOLYA	534
<i>A szentháromsági Péterfi család története a 18-19. század fordulóján. Konfliktusok és közösségi szerepvállalás egy unitárius székely közösségben</i>	534
RADNAI KITTI	535
<i>Könyvek évszázados útja, avagy Tatai József lelkész könyvtárának rekonstrukciója</i>	535
SAMU JANKA	536
<i>Az MNL, Országos levéltár Departamentum Judaeorum (C55) Csongrád megyei zsidó vonatkozású belső forrásanyaga</i>	536
SZMODIS BORBÁLA	537
<i>Házasságok demográfiája Szomod településen, 1763-1895</i>	537
TAJTI BÁLINT	538
<i>Nógrád vármegye védekezési intézkedései az 1831-es kolerajárvány idején</i>	538
VERES ISTVÁN	539
<i>Fényes Ilona megbecstelenítése. Nemi erőszak és jogi vizsgálat a 19. század első felében</i>	539
ZAN ANTONIA	540
<i>Hinna, a 100 napos könyv. „Utolért a menőke”, avagy gróf Gyulay Lajos, Olaszthonban tett utazása</i> .	540
19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR TÖRTÉNELME	541
BAKÓ PÉTER	542
JENDRICS OLIVÉR	542
<i>Adalékok Balázs Mór életrajzához (1849–1897)</i>	542
BOLLÓK BOTOND	543
<i>Vakolók a lapokon. A dualizmus kori szabadkőművesség megjelenése az egri sajtótermékekben (1863-1914)</i>	543
BURILLÁK MARCELL BENCE	544
<i>A kiegyezés gazdaság- és pénzügypolitikájának megalapozása a Politikai Hetilapban (1865-1866)</i> ..	544
FARAGÓ GÁBOR	545
<i>A pragmática sanctio említései és értelmezései 1848-49-ben</i>	545
GYENGE DÁNIEL	546
<i>Hertelendy Kálmán, Zala vármegye főispánja (1872–1875)</i>	546
HEROLD VIRÁG	547
<i>Reform vagy illúzió? - az 1894. évi házassági törvényben elfogadott új válási szabályok hatásának értékelése a korábbi gyakorlat szentszéki pereken keresztül történő bemutatásával</i>	547
KARDA KRISTÓF	548
<i>Csík vármegye legnagyobb adófizetői 1887–1918 között</i>	548
KELEMEN LILLA KORNÉLIA	549

<i>Zsidó reformerek az egyenjogúsításon innen és túl. A Kolozsvári Magyar Izraelita Hitközség története</i>	549
KIRÁLY DÁVID	550
<i>Görgei és Radetzky parancsnoki magatartásainak összehasonlítása a tavaszi hadjáratban, illetve az észak-itáliai hadjárat támadó szakaszában</i>	550
KRÉZ GELLÉRT	551
<i>Ütköző narratívák. Görgei Artúr kettős ábrázolása Bátori Schulcz Bódog honvéd ezredes visszaemlékezéseiben</i>	551
PÓTI VIVIEN - TAMARA	552
<i>"Ő Felsége a király nevében". Tolvajok és lopás Szatmár vármegyében 1885-1891 között</i>	552
SZABÓ JÚLIA	553
<i>A gyermekek alkoholfogyasztásának kultúrtörténete Magyarországon (1880-1914)</i>	553
TÖRŐCSIK GABRIELLA	554
<i>Elmegyógyintézeti betegek statisztikai adatainak feldolgozása a dualizmus korában</i>	554
1945 ELŐTTI MAGYAR TÖRTÉNELEM I.	555
BERTALAN DORINA	556
<i>Egy konzervatív keresztény "feminista" a Horthy-korszakban</i>	556
BÓKONY ÁDÁM	557
<i>Rupert Rezső politikai pályája 1920-1926</i>	557
DOBOS BOGLÁRKA	558
<i>An Irish Perspective on Hungarian Foreign Affairs: Sir Owen O'Malley's Diplomacy in Hungary 1939–1941</i>	558
DRABIK ANETT	559
<i>A Zöldkeresztes Egészségvédelmi Szolgálat és az 1938. évi tevékenysége a sajtó tükrében</i>	559
EGYÜD BENEDEK	560
<i>"Szocdem salak", "fél anarchista", baloldali előkép. Szabó Ervin recepciótörténete és a Szabó Ervin-probléma historiográfiája (1918–1993)</i>	560
MOLNÁR IBOLYA KATALIN	561
<i>Magyarokra irányuló szovjet röplap propaganda a második világháború idején</i>	561
NAGYIDEI MÁRK	562
<i>Barátság az idők zivatarában - Doroszló és Sztapár története</i>	562
OROSZ MELÁNIA	563
<i>Korláth Gyula református lelkész életútja és szolgálata</i>	563
SZABADI NORBERT DOMINIK	564
<i>"Győzni fogunk, mert győzni kell és győzni akarunk!" A Szálasi-kormány propagandatevékenysége, különös tekintettel a filmhíradóra</i>	564
TÉGLÁS HUNOR	565
<i>A Kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem története az első világháborúban</i>	565
VÖRÖS ZSOLT	566
<i>A szerb nyomásgyakorlás két eszköze: túszejtés és internálás a megszállt Baranyában (1918-1921)</i>	566
1945 ELŐTTI MAGYAR TÖRTÉNELEM II.	567
BORBÁNDI BÁLINT	568
<i>A Felsőbaranyai Református Egyházmegye Siklósi Polgári Leányiskolájának és Internátusának története a korabeli sajtóban</i>	568
DOMBOVÁRI MÁRTON	569
<i>A Budapestet ért angolszász légitámadások hatása a lakóépület-állományra</i>	569
KOVÁCS LÁSZLÓ ISTVÁN	570

<i>Trianoni menekült diákok a közoktatásban. Érettségizők a Budapesti X. Kerületi Kőbányai Magyar Királyi Állami Szent László Főgimnáziumban, 1920 és 1930 között.....</i>	<i>570</i>
MADARÁSZ MARIANNA	571
<i>TORDA HÉTKÖZNAPJAI A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT (A Délbácska és a Reggeli Ujság tükrében)</i>	<i>571</i>
MEZEI EMESE.....	572
<i>Magyar zsidó munkaszolgálatosok szovjet hadifogságban a szovjet és magyar források tükrében</i>	<i>572</i>
OLÁH SZABOLCS	573
<i>A Heves vármegyei Vitézi Szék vitézi állományának társadalmi összetétele 1936-ban.....</i>	<i>573</i>
PUSKÁS MARCELL.....	574
<i>Devianciák és társadalmi diskurzus egy debreceni öngyilkosság példáján. Kenézy Lujza 1932-es halálának kontextusai.....</i>	<i>574</i>
SINKÓ BENCE GYÖRGY	575
<i>Oszták gyermekek nyaralásának előkészítése 1918-ban Egerben.....</i>	<i>575</i>
SZABÓ ANDREA	576
<i>A soroksári izraelita temető és a soroksári zsidóság története 1850-1947 között.....</i>	<i>576</i>
SZÜCS JÓZSEF	577
<i>Félelet – emberi sorsok egy levelezés tükrében</i>	<i>577</i>
ZSÍROS ÁDÁM.....	578
<i>Csurgó – Krasznajarszk – Csurgó.....</i>	<i>578</i>
1945 UTÁNI MAGYAR TÖRTÉNELEM I.	579
ALPÁR BENEDEK	580
<i>Pákh Tibor személye és munkássága a Kádár-korszakban.....</i>	<i>580</i>
ATANASZOV HEDVIG	581
<i>Kötőtű és katéter. Népesedési politika és abortuszkorlátozás a "Ratkó-korszakban"</i>	<i>581</i>
BUJDOS BOGLÁRKA ALEXANDRA	582
<i>Elfeledett emlékév. Magyarországi ünnepségek Hunyadi János halálának 500. évfordulóján.....</i>	<i>582</i>
GÁBOR ATTILA PÉTER.....	583
<i>„Nekünk Mohács kell!” A mohácsi csata és Franciaország metamorfózisai 1867-1967.....</i>	<i>583</i>
KIRCHHOF GRÉTA.....	584
<i>A nők elleni erőszak ábrázolása a szovjet és magyar háborús propagandában a Krasznaja Zvezda és a Magyarország című napilapok cikkei alapján.....</i>	<i>584</i>
LADÓ BALÁZS	585
<i>Békés megyei képviselők a pártállami parlament utolsó ciklusában (1985-1990).....</i>	<i>585</i>
LÉKÓ ESZTER.....	586
<i>Gyömörey Zita fiatalok két világ határán (1938-1950)</i>	<i>586</i>
MOLNÁR LILLA	587
<i>Magyarország és Kuba közötti műszaki és tudományos együttműködés alakulása a TESCO iratok tükrében, 1960-1980.....</i>	<i>587</i>
SZALAI MAJA ANNA.....	588
<i>Kommunikációs kihívás a Rákosi-korszakban: a Petőfi-kör vitái.....</i>	<i>588</i>
SZANYI MÁRTON	589
<i>A lengyeli internálótábor.....</i>	<i>589</i>
VIRÁG MÁTÉ FERENC.....	590
<i>Bibó István élete -A per- Öröksége</i>	<i>590</i>
1945 UTÁNI MAGYAR TÖRTÉNELEM II.	591
BACHER PÉTER.....	592
<i>Az 1945–1956 közötti baranyai pártelit prozopográfiai elemzése</i>	<i>592</i>

DUDÁS RÓBERT GYULA	593
<i>Magyar katolikus papok Dél-Amerikában. Adalékok a dél-amerikai magyar katolikus pasztoráció történetéhez</i>	593
FARKAS VIKTOR	594
<i>A polgári illem újjáéledése a Kádár-korszakban — A '60-as évek három illemkönyvének összehasonlítása a 20. sz. első harmadának illemirodalmával</i>	594
GILLICH ZALÁN	595
<i>Luther-rózsa a vörös csillag árnyékában. A hartai evangélikus kultúrház a szocializmus időszakában</i>	595
GÖMÖRI ÁDÁM	596
<i>A londoni olimpia hatása és következményei Magyarországon (1948-1952)</i>	596
KOVÁCS TIBOR	597
<i>Egy művészi pálya életrajzi tere. Mozaikok Soltra Elemér életéből</i>	597
MORAVECZ ATTILA MÁRTON	598
<i>Magyarország hívása: a kárpátaljai magyarok áttelepülésének okai</i>	598
SÁNDOR ZSANETT	599
<i>A málenkij robot csongori vonatkozásai. Szovjet táborok csongori foglyai a Magyar Nemzeti Levéltár adatbázisainak tükrében</i>	599
SZABÓ KARINA BRENDA	600
<i>Építőtáborok a Kádár-korszakban a Helvéci Állami Gazdaság kunbaracsi példájának bemutatásával</i>	600
SZÉLES LÁSZLÓ	601
<i>Unitárius lelkesi életpályák az 1950-es és '60-as években</i>	601
20. SZÁZADI EGYETEMES TÖRTÉNELEM	602
ANNA MINASYAN	603
<i>The Political and Feminist Landscape in the Literary World of the French-Armenian Writer Louise Aslanian (1904–1945)</i>	603
EDUARDA MARKOSYAN	604
<i>THE POWER OF THE PRESS: THE TRANSGENERATIONAL IMPACT OF THE FRENCH-ARMENIAN NEWSPAPER HARATCH (1925-2009)</i>	604
FISER BENCE	605
<i>Megreformálni a megreformálhatatlant – A peresztrojka, mint politikai program</i>	605
IZSÁK SZILVESZTER	606
<i>Talabor-Nagy-ági vízerőmű - az iparosítás jelképe Kárpátalján (1949 – 1956)</i>	606
JURÁSZIK BÁLINT	607
<i>Pak Ki Szun és a Futótűz Esti Iskola</i>	607
KATONA BÁLINT	608
<i>A konzervatív populizmus kihívásai. Politikai átrendeződések az Egyesült Államokban az 1990-es évektől napjainkig</i>	608
KISS RÉKA	609
<i>A Secret Trip to China: Discrepancies in Henry Kissinger's Recollections of the Rapprochement</i>	609
LAKATOS MÁTÉ FERENC	610
<i>Az 1904-1905-ös orosz-japán háború egy elfeledett magyar katonautazó, Spaits Sándor szemével</i> ..	610
MENYHÁRT PÉTER	611
<i>Ellentörténelem, public history, popular history: a nem tudományos történetírás elemzésének lehetséges keretei</i>	611
NGUYEN DO CHUONG	612
<i>From Bryan to Trump: The Legacy of Populism and the 1896 Presidential Election</i>	612
TARCSA SOMA SÁNDOR	613
<i>A Kasszerine-hágónál aratott tengelyhatalmi győzelem körülményei és hatása német szemszögből</i> .	613

TÓTH ZSÓFIA	614
<i>Whose Body, Whose Voice? The Century-Long Struggle for Women's Autonomy from Suffrage to Abortion Rights in the US</i>	614
VIRGA FRUZZSINA	615
<i>Szovjet-amerikai kapcsolatok 1942-45 között</i>	615
TÁMOGATÓK	616

SZERVEZŐBIZOTTSÁG

Ügyvezető elnök: Prof. Dr. Szilágyi Zsófia intézetvezető egyetemi tanár

Ügyvezető titkár: Dr. Apjok Vivien egyetemi adjunktus

Hallgatói képviselő: Keresztény Csenge PhD hallgató

Helyettes hallgatói képviselő: Vojnics-Rogics Réka PhD hallgató

HOTDK ügyvivő szakértő: Korom Alexandra doktorjelölt

HUMÁN TUDOMÁNYI SZAKMAI BIZOTTSÁG

A Humán Tudományi Szakmai Bizottság vezetése

Elnök:

Prof. Dr. Pete László tanszékvezető egyetemi tanár, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Elnökhelyettes:

Prof. Dr. Fedeles Tamás tanszékvezető egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Elnökhelyettes:

Dr. Lovas Borbála egyetemi adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Elnökhelyettes:

Dr. T. Szabó Levente habilitált egyetemi docens, intézetigazgató, Babeş–Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Honoris Causa elnök:

Dr. Borsodi Csaba nyugalmazott habilitált egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Titkár:

Dr. Szendrei Ákos ügyvivő szakértő, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

PSAT képviselő:

Dr. Adorjáni Zsolt habil. egyetemi adjunktus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

A Humán Tudományi Szakmai Bizottság tagjai

SZB tag neve	beosztása	tisztsége	intézmény rövidítése	kar rövidítése
Dr. Bárczi Zsófia	docens	intézményi képviselő	SK KFE	
Dr. Böhm Gábor	egyetemi adjunktus	intézményi képviselő	PTE	BTK
Dr. Busku Szilvia	docens	intézményi képviselő	TPF	
Dr. Gulyás László Szabolcs	főiskolai docens	intézményi képviselő	NYE	
Dr. Kovács Gábor	egyetemi docens	intézményi képviselő	PE	HTK
Dr. Maior Enikő	egyetemi tanár	intézményi képviselő	RO PKE	
Dr. Molnár-Kovács Zsolt	docens	intézményi képviselő	RO BBTE	
Dr. Nagy Balázs	tanszékvezető egyetemi docens	intézményi képviselő	ELTE	BTK
Dr. Novák Anikó	adjunktus	intézményi képviselő	RS UE	
Dr. Osztrólczyk Sarolta	egyetemi adjunktus	intézményi képviselő	PPKE	BTK
Dr. Pataki Viktor	egyetemi adjunktus	intézményi képviselő	KRE	BTK
Dr. Prohászka-Rád Boróka	docens	intézményi képviselő	RO EMTE	CSK
Dr. Puskás Andrea	Habilitált docens	intézményi képviselő	SK SJE	
Dr. Reichmann Angelika	habilitált főiskolai tanár	intézményi képviselő	EKKE	BMK
Dr. Ureczky Eszter	adjunktus	intézményi képviselő	DE	BTK
Dr. Váradi Natália	docens	intézményi képviselő	UA IIRFKMF	
Zentainé Dr. Kollár Andrea	tszv. egyetemi docens	intézményi képviselő	SZTE	BTK

KÖSZÖNTŐ

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kara és az OTDK Humán Tudományi Szakmai Bizottsága nevében tisztelettel és szeretettel köszöntöm a 37. OTDK Humán Tudományi Szekciójának minden résztvevőjét!

Nagy örömünkre szolgál, hogy másfél évtized után a Humán Tudományi Szekció visszatér Szegedre – utoljára 2009-ben lehettünk az esemény házigazdái. Egy nagy hagyományú, nyitott, sokszínű Kar és egy csodálatos, virágokkal és napsütéssel teli város várja majd 2025. tavaszán a hallgatókat, zsűritagokat, kísérőtanárokat.

Az OTDK mindig megújul, ugyanakkor büszkén őrzi hagyományait – és ez igaz a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Karára is. Büszkék vagyunk rá, hogy neves tudósok, írók, költők egész sora tanult és tanított nálunk – az Egyetem utcai épületünkben látni is fogják a vendégeink, hogy a termek egykori, neves professzorok, így, többek közt, Sík Sándor, Bálint Sándor, Kristó Gyula vagy Zolnai Béla nevét viselik. De legalább ennyire ápoljuk az egykor nálunk tanult József Attila, Radnóti Miklós vagy Janikovszky Éva emlékét – és örülünk annak, ha régi tanítványunk, Grecsó Krisztián érkezik vendégségbe hozzánk.

A tehetséggondozás mindig kiemelten fontos volt számunkra – hallgatóink rendszeresen és sikeresen szerepelnek az OTDK különböző szekcióiban, kollégáink évről évre dolgozatokat bírálnak, zsűrik munkájában vesznek részt. AZ OTDK-mozgalom egyik legfőbb erejét abban látom, ahogy végig tud kísérni egy szakmai életutat: először 1993-ban, Szombathelyen vettem részt a Humán Tudományi Szekcióban, másodéves egyetemistaként, az ügyvezető elnökség valamennyi tagja egykor maga is versenyzőként kapcsolódott be az OTDK munkájába.

A Szegedi Tudományegyetem két Nobel-díjas kutatóval is büszkélkedhet – Szent-Györgyi Albert szobra a Dugonics téren, a rektori hivatal előtt köszönt mindenkit, Karikó Katalin pedig ma is rendszeresen ellátogat városunkba. Az ő tanácsai közül emelnék ki egyet: beszédeiben mindig elmondja az egyetemi hallgatóknak, hogy figyeljenek a diáktársaikra, alakítsanak ki baráti és szakmai kapcsolatokat, mivel ezek nemcsak a jelenben, a jövőben is nagyon fontosak és hasznosak lehetnek. Az effajta kapcsolatépítésre pedig remek lehetőséget ad a Humán Tudományi Szekció, 2025. áprilisában – hiszen az OTDK nemcsak verseny, egyben lehetőség

arra, hogy megmutassuk a tudásunkat, megismerjük mások gondolkodását és kérdésfeltevéseit, bekapcsolódjunk a tudományos párbeszédbe.

A kollégáimmal együtt izgatottan és nagy szeretettel várunk minden pályázó hallgatót, kísérőtanárt, a zsűrik munkájában részt vevő kollégát Szegeden!

prof. dr. Szilágyi Zsófia

általános és tudományos dékánhelyettes, ügyvezető elnök

SZÍNHÁZTUDOMÁNY

BALÁZS BÁLINT TIBOR

Ókori nyelvek és kultúrák [klasszika-filológia],
színházi stúdiumok minor
BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Teller Katalin

egyetemi docens, ELTE BTK

Bolonyai Gábor

tanszékvezető egyetemi docens, ELTE BTK

AISZKHÜLOSZ A KORTÁRS SZÍNPADRA LÉP

Kulcsszavak: Aiszhülosz, kortárs, adaptáció, Tarnóczy, Tompa

Aiszhülosz Leláncolt Prométheuszát magyar nyelvű színházak a Kádár-kortól kezdődően rendszeresen játszották, azonban a tragédiából 1996 után csaknem két évtizedig nem készült új előadás. Miután 2014 óta tíz év alatt közel annyi előadás született, mint az azt megelőző ötven évben, releváns az adaptációk vizsgálata.

Kutatásom célja feltárni, milyen módokon adaptálható a tragédia a kortárs világunkra. Ennek vizsgálatához az utóbbi tíz év előadásai közül a két kőszínházi közegben született és rendszeresen játszott, így legjobban dokumentált feldolgozást veszem alapul (Tarnóczy Jakab [r.], Leláncolt Prométheusz, Katona József Színház, 2018; Tompa Gábor [r.], Prométheusz'22, Kolozsvári Állami Magyar Színház, 2022); mivel mindkét előadás lehmanni értelemben vett „metaforikus rendezés”, így az előadáselemzés során rendszeresen kitérek a megkerülhetetlen tragédiaszöveggel való párhuzamokra.

Kiindulópontom, hogy Tarnóczinál Prométheusz hatalomhoz való viszonyulása csak egy lehetséges magatartást, nem pedig kritikátlanul követendő mintát fejez ki egy árnyaltan megalkotott világban. Hiszen a titán itt egy fejlődni képes, de szinte elidegenítően gögös alak. Feltételezem továbbá, hogy a Tompa-rendezés a globalizált világ vezető rétegének elnyomó hatalmát mutatja be, melynek egy fontos aspektusa az elitet szolgáló média, az előadás pedig a médiával összefüggésben a koronavírus-járvány hatásaira is hivatott reflektálni. Ez az a közeg, mely a Prométheuszhoz hasonló alakokat meghurcolja, akik így külső hatásra válnak hőssé.

Elemzésemben tehát átfogóan értelmezem a hatalom, az ellenálló és a behódoló egymáshoz való viszonyát, ehhez pedig Erich Fromm Menekülés a szabadság elől című munkáját hívom segítségül. Hiszen ezen mű nyomán a zsarnoki hatalom felé mutató társadalmi folyamatokat mozgató egyéni motivációk – melyek a színpadon hangsúlyosan jelenhetnek meg –, továbbá a titán ellenállása jobban megérthetővé válnak. Ezáltal a Prométheusz-téma politikai olvasata kerül vizsgálódásom középpontjába. Kutatásom kitér továbbá a különböző testábrázolások (pl. Prométheusz meztelensége vagy Jézusként való ábrázolása) értelmezésére. Végül részletesen elemzi (az antik színházból átértelmezve átvett) hamis megszólalást vagy érzelmi telítettséget kifejező énekregiszter és a

szenvetés jelenét kitágító vagy a médiatársadalom kritikáját aláhúzó videofelvételek szerepét a két előadásban.

BARANYI HANNA

Klasszika-filológia

MA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Karsai György

ny. egyetemi tanár, ELTE BTK

ANTIK GÖRÖG TRAGÉDIÁK A KORTÁRS MAGYAR SZÍNPADON. A MŰFAJ HATÁRAINAK DRAMATURGIAI SZEMPONTÚ ELEMZÉSE

Kulcsszavak: adaptáció, modernitás, antikvitás, tragédiaköltők

Az antik görög tragédiák a nyugati színház alapját képezik. Ezen tragédiákat a mai napig rengeteg feldolgozásban láthatjuk világszerte, akár hagyományosabb, akár modernizáló koncepcióban. Miben rejlik ezen művek örök aktualitása? Dolgozatomban amellett érvelek, hogy az aktualitás aspektusa az alkotói folyamatból bontakozik ki. Elsődlegesen a színházi produkciók egyik legfontosabb aspektusát, a színpadi szöveghasználatot vizsgálom. Ezen belül pedig arra keresem a választ, hogy milyen modern problémákkal néz szembe az ógörög tragédia szövege. Módszertanom az antikvitás és a modernitás szempontjait szem előtt tartva egy kétpólusú szemléletet követ. A textuális hálóban először a mitikus paradigmák funkcióvesztését elemzem az antik oldalról Sophoklész tragédiáiban, a modern oldalról pedig ezek budapesti előadásában (Magyar Elektra, Vígszínház és Kreón Antigoné, Tér 12 Kulturális Egyesület). A második fejezetben pedig az isteni szféra értelmezésének nehézségeire hívom fel a figyelmet, melynek elemzése során külföldi produkciókat is figyelembe veszek (Schechner: Dionysos in 69 és Peter Hall: The Oresteia). Végezetül két megoldási lehetőséget tárok fel, egyrészt a beavató színházat (pl. Médeia, Pinceszínház), másrészt a tragédiák átírását (pl. Robert Icke: Oidipus).

DEZSŐ LUCA

Színháztudomány mesterszak

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Deres Kornélia

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

A HIÁNYZÓ SZUBJEKTUM SZÍNREVITELE: SZÖVEG, SZUBJEKTUMÁBRÁZOLÁS ÉS A FELKÍNÁLT BEFOGADÁSI STRATÉGIÁK ELEMZÉSE FEKETE ÁDÁM MOBY DICK, VAGY A FEHÉR BÁLNA CÍMŰ ELŐADÁSÁBAN

Kulcsszavak: Fekete Ádám; Moby Dick, vagy a fehér bálna; szöveg; szubjektum; kortárs színház

Dolgozatomban Fekete Ádám 2022-es Moby Dick, vagy a fehér bálna című előadásának elemzésére vállalkoztam: kutatásom középpontjában az előadás szövegének sajátos pozíciója és hatásköre, illetve a nehezen behatárolható (nyitott, fluid) szubjektum tárgyalása és színrevitele állnak. Célom egyrészt, hogy bővítsem a kortárs magyar független színházi szcénában régóta elismert alkotóval foglalkozó szakirodalmak jelenleg szegényes listáját; másrészt, hogy olyan irányokat kínáljak föl az előadás értelmezéséhez, amik feloldhatják a kritikai recepciót domináló tanácsstalanságot.

Az elemzést az alkotói életmű, a vonatkozó kortárs színházi trendek és a kritikai recepció ismertetésével indítom. Ezt követően az előadás szövegének vizsgálatából kiindulva végzem el az előadásban megjelenő szubjektumábrázolás jellemzését, felvillantva az előadás tematikus hálózatának elemeit is. A dolgozat ezen részében központi szerepet játszik Roland Barthes Szöveg-, illetve Gérard Genette transztextualitás-fogalma.

A szöveg és az ebben ábrázolt szubjektum tárgyalása után a dolgozat fókuszába a színrevitel sajátosságai kerülnek. Először a játszóik által megjelenített szerepek közti kölcsönhatásokat, és az ezekből fölépülő rendszert írom le a pavis-i perszónázs központi kifejezésén keresztül; majd pedig a narrátor-perszónázsokból kiindulva az előadás olvasókörként való értelmezését építem föl. A dolgozat zárásaként pedig azt vizsgálom meg, hogy a Moby Dick látványvilága hogyan segíti elő, hogy az előadás során fölszabaduló szimbolikus energiák a közönség fantáziáját is magukkal ragadhassák.

A dolgozat legnagyobb eredménye, hogy az előadás komplex, a befogadót akár össze is zavaró struktúráinak pontos leírásán kívül azok motivációiról is számot ad – ezzel pedig eléri, hogy az elemzés ne csak kiemeljen egyet a Moby Dick által felkínált számos olvasat és elemzési szempont közül, hanem ehelyett megteremtse egy olyan keretet, amiben ezek egymás mellett is működtethetőek lesznek.

JAKAB JÚLIA

Magyar nyelv- és irodalomtudományok

MA, 3. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

dr. T. Szabó Levente

habilitált egyetemi docens, RO BBTE

**BULYOVSKYNÉ SZILÁGYI LILLA, A 19. SZÁZAD KÖZEPE LEGSIKERESEBB MAGYAR
SZÁRMAZÁSÚ SZÍNÉSZNŐJÉNEK KARRIERTÖRTÉNETE A NÉMET FORRÁSOK
PERSPEKTÍVÁJÁBÓL**

Kulcsszavak: karriertörténet; transznacionális színészet; kétnyelvűség; Bulyovszkyné

Bulyovszkyné Szilágyi Lilla kolozsvári születésű színésznő sztárként hagyta el a Nemzeti Színházat, német környezetben pályakezdő módjára újra bizonyítania kellett tehetségét. A német nyelvű sajtós anyagok felhasználásával történő filológiai rekonstrukció során fontos életrajzi kérdésekre kívánok választ adni Bulyovszkyné 1858–1875 közötti külföldi tartózkodásáról. A kutatás a karrierváltást egyrészt kronológiailag követi végig, amiből láthatóvá válik, a színésznő mobilitásának nagysága, szerződéskötései. Másrészt azt vizsgálom, hogy változik-e az ottani repertoárja, a német kritika miként fogadja játéktípusát, kulturális másságát, mit emelnek ki róla, illetve hazai szemmel miként közelítik meg a kétnyelvűségét, hol vannak töréspontok a külföldi karrierben, milyen stratégiákkal tartja fent a hírnevét a magyar és a német sajtóban egyaránt. Továbbá arra kérdezek rá, hogy milyen Bulyovszkyné identitása az emigráció idején, tudatosan intellektuális arcú színésznőként hogyan építi fel a nyelv- és kultúraváltást és ebben milyen szerepet játszik a kapcsolathálója, illetve hogyan válik nemzeti színésznőből transznacionálissá.

KIRÁLY ANNA

Színháztudomány

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Deres Kornélia

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

FEMINIZMUS ÉS TÁRSADALOMKRITIKA KÉT KORTÁRS MAGYAR ELŐADÁSBAN

Kulcsszavak: kortárs színház; autobiografikus színház; politikus színház; társadalmi szerepvállalás; feminizmus

A dolgozat kiindulópontja az a megfigyelés volt, miszerint az elmúlt években a független női alkotóknak, különösen a Freeszfe Egyesület képzésein frissen végzett hallgatóknak színházcsinálói attitűdje erősen épül a társadalmi szerepvállalásra. Előadásaik keverik a műfajokat, ellépnek a frontális színreviteltől a közönséggel való kapcsolódás érdekében. Közös gondolkodást igyekeznek generálni, és ehhez használják az alkotók személyes élményeit is. Ezt a tendenciát két kortárs előadás, Tózsá Mikolt Isten, haza, konyha - Avagy ma már keresztbe álltam a Bajcsyn, valamint Fodor Orsolya Johanna című alkotásának elemzésén keresztül vizsgáltam.

A bevezetésben vázoltam a folyamatokat, amelyek véleményem szerint ennek a trendnek a kialakulásához vezettek és meghatároztam a fogalmi hátteret. Kulcsfogalmaim az autobiografikus színház (Néder Panni és Séllei Nóra kutatásai alapján), illetve a politikai színház - politikus színház (Antal Klaudia és Kricsfalusi Beatrix tanulmányait használva) voltak, és mivel az elemzett előadásokban megfigyelhetőek a performansz-hagyomány nyomai, erre is kitértem (Schuller Gabriella és Orbán Jolán írásai nyomán) – bár dolgozatomnak nem célja ennek a hagyománynak alapos elemzése.

Tézisem alátámasztása érdekében rövid leírást adtam pár kapcsolódó kortárs előadásról, majd áttértem a Johanna és az Isten, haza, konyha című alkotások részletes elemzésére. Szempontjaim első sorban a személyesség, politikusság kérdései, a testszínrevitel módjai és a nézői pozíciók kibillentésének eszközei voltak, valamint a női test és hatalom viszonyának vizsgálata. A két mű összehasonlításában is ezekre helyeztem a hangsúlyt, mivel ezek mentén körvonalazódik az a kortárs színházcsinálói attitűd, amely kiemelt érzékenységet mutat a független alkotókat körülvevő társadalmi folyamatokra és tudatosan szerepet vállal azok reflektálttá tételében. Az előadásokat egymás mellé helyezve megmutatkozik az egyházi és világi hatalom nőkhöz való hozzáállásában jelen lévő párhuzam is.

Elemzéseim által beigazolódott, hogy Séllei Nóra önéletrajzról, mint irodalmi műfajról tett állítása, miszerint az személyes és egyben nyilvános jellegéből adódóan alkalmas a gender-szempontú megközelítésen keresztül kibillenteni a sokszor magától értetődőnek vélt álláspontokat a diszkurzív pozíciójukból, igaz a személyes élményanyagokból táplálkozó színházi előadásokra is. Ez az, amiben kiemelkedőt alkotnak a fenti előadások - érdemes lehet a jövőben további kutatásokat végezni ezzel kapcsolatban.

KOVÁCS ABIGÉL

Színháztudomány

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

MÉSZÁROS ÉDUA

Színháztudomány

MA, 1. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Dr. habil. Kékesi-Kun Árpád

egyetemi docens, KRE BTK

Dr. Doma Petra

egyetemi adjunktus, KRE BTK

SHAKESPEARE JAPÁN SZÍNPADON

Kulcsszavak: Shakespeare; recepció; Japán; kultúra; színház

Dolgozatunk célja, hogy átfogó képet nyújtsunk Shakespeare műveinek japán színházi adaptációiról, különös tekintettel azokra a kulturális és történeti folyamatokra, amelyek a nyugati drámaíró japán recepcióját formálták. Vizsgálatunk középpontjában az a kérdés áll, hogyan alakították a japán rendezők és általuk a japán társadalom értékvilága, esztétikai horizontja/kultúrája Shakespeare színpadi megjelenítését.

Kiindulópontként Hans-Georg Gadamer hermeneutikai elméletét alkalmazzuk, amely szerint a művészet értelmezése elválaszthatatlan a történeti és kulturális kontextusoktól. Hipotézisünk, hogy Japán Shakespeare-recepciója nem csupán az angol irodalom átvételéről szól, hanem egy kétirányú kulturális cserefolyamat, amely során az adaptációk a japán önértelmezés eszközeivé váltak. Kutatásunkban az Anzai Tetsuo által megkülönböztetett négy fő korszakra koncentrálunk: a Meiji-kor (1868–1912) kezdeti adaptációira, a shingeki színjátszás időszakára (1910-es évek–1940-es évek), Fukuda Tsuneari második világháború utáni rendezéseire (1955–1970), valamint a shōgekijō mozgalomra (1960-as évek vége–1970-es évek vége). E korszakok tükrében három Hamlet-adaptációt elemzünk, Tsubouchi Shōyō 1911-es és Fukuda Tsuneari 1955-ös előadását, valamint Ninagawa Yukio 1998-as, a londoni Barbican Theatre-ben bemutatott produkcióját.

Elemzésünkben a Philther-módszerből inspirálódva vizsgáljuk, miként formálja a japán gondolkodás, kulturális és történelmi háttér a Shakespeare-darabok értelmezését és színpadra állítását. Az elemzés során megállapítottuk, hogy a Hamlet-adaptációk nem csupán az angol irodalom importját jelentik, hanem a japán társadalom és kultúra változásainak lenyomataiként is értelmezhetők. Ezek az előadások hidat képeznek a nyugati és japán kultúra között, miközben a japán társadalom saját identitására, esztétikai preferenciáira és történeti öntudatára is rávilágítanak.

KOVÁCS ESZTER

Neveléstudomány

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Témavezető:

Deres Kornélia

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

**"FELBOMLIK", "DARABOKRA HULL". AZ ÍRÁS MINT KÉP, SZÖVEG ÉS TEST SARAH KANE
4.48 PSZICHÓZIS CÍMŰ DRÁMÁJÁBAN**

Kulcsszavak: kegyetlenség; dekonstrukció; Sarah Kane; posztdramatikus színház; performatív írásesemény

A dolgozat Sarah Kane 4.48 Pszichózis című drámáját elemzi íráseseményként a kép, szöveg és test szempontjaiból. Arra a kérdésre szeretnék választ kapni, hogy miként írható le a Pszichózis mint dráma és mint előadás performatív jelenséggént. Hipotézisem szerint, amikor az írás cselekszik, akkor szövegtestként képesíti a performatív elemeket: már nem instrukciókként, interakciókként, alakokként, párbeszédeként jelennek meg. Éppen ezért a Pszichózis mint írás épülésének, bomlásának és újraépülésének folyamata mutatja meg az új performatív kegyetlenséget.

Azt szeretném bebizonyítani, hogy ez a fajta elemzési módszer termékenyebb leírást és átmenetet képez irodalmi szöveg és színházi előadás között a Pszichózis esetében. A vizsgálat háttérét a kegyetlenség és a dekonstrukció elméletei adják: ezen belül Gilles Deleuze és Felix Guattari rizóma-fogalmát, Deleuze képzőművészeti és nyelvészeti megközelítéseit, Jacques Derrida írás-dekonstrukcióját és Jean-Luc Nancy test-dekonstrukcióját alkalmazom.

A dolgozat célja, hogy az írás dinamikáját színpadi adaptációk kontextusában is megvizsgálja, ugyanis ekképpen a színrevitelek elé állított kihívások is megfigyelhetők. Mindezzel láthatóvá válik az írás jelenléte és a színházi jelenlét között húzódó konfliktus. A Kane-adaptációk színházi kísérleteinek kutatása kölcsönhatásokat fed fel abban, hogy hogyan éljük meg és hogyan tesszük láthatóvá a napjainkat átítató kegyetlenséget.

NÉMETH ESZTER

Szabad bölcsészet

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Deres Kornélia

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

SZÍNHÁZI SZÖKÉSVONALAK. ÁLLATTÁ-LEENDÉS ÉS AZ AGAMBENI "NYITOTT" A SOCIETAS RAFFAELLO SANZIO ÉS ROMEO CASTELLUCCI ELŐADÁSAIBAN

Kulcsszavak: állat-reprezentáció; állattá-leendés; "nyitott", ősi reprezentáció, Societas Raffaello Sanzio

Dolgozatom középpontjában a Societas Raffaello Sanzio (SRS) és Romeo Castellucci előadásaiban megjelenő állat-reprezentáció áll. Fő hipotézisem, hogy az állat tiszta színpadi jelenléte képes felszámolni a mimézisen alapuló színpadi reprezentációt. Ezt a felvetést filozófiai és színházelméleti szövegek szoros olvasása és előadások elemzése által vizsgálom meg. Rávilágítok a Castellucci és Antonin Artaud színháza között fellelhető hasonlóságokra, majd összefüggésbe hozom a két alkotó munkásságát Jacques Derrida Kegyetlenség Színházáról írt tanulmányával. Ezzel bemutatom azt, hogy Castellucci a klasszikus reprezentációval képes leszámolni, ám előadásaiban a derridai ősi reprezentáció elemei érhetőek tetten. Az ősi reprezentáció rokonságot mutat az Erika Fischer-Lichte-i értelemben vett esemény-fogalommal, amelynek egyik előidézője az állat színpadi jelenléte által keltett emergencia.

Gilles Deleuze és Félix Guattari leendés-elmélete alapján először a Tragedia Endogonia Cesena #1 (2002) című epizódjában és az Isteni színjáték trilógiájához tartozó Infernoban (2008) elemzem az ember állattá-leendésének lehetőségeit. Az előadásokat rendhagyó módon a leendés, sokaság, intenzitás, rizóma fogalmi keretrendszer alapján értelmezem. Ezzel egyrészt megmutatom azt, hogy a Deleuze-Guattari-féle fogalmi apparátus gyakorlati alkalmazása jövedelmező, másrészt kísérletet teszek a reprezentációs logikát alapul vevő elemzési sémán kívüli gondolkodásra. Végül Giorgio Agambennek a "nyitotról" alkotott elméleti tézisei alapján Castellucci Mózes és Áron-rendezésében (2015) mutatom ki azt, hogy a történet szintjén ember és állat ontológiai egyenrangúsága miként valósul meg, továbbá kitérek az infáns és a logocentrikus világrend ellentétére. Az állat jelenléte ezen előadás esetében csak a tartalomban okoz jelentős változásokat, formai szinten a klasszikus reprezentáció eszköztára érvényesül.

Hipotézisem a dolgozat végére részben megdőlt, hiszen Castellucci és a SRS előadásaiban az állati jelenlét csak a klasszikus reprezentációt képes eltörölni, a derridai ősi reprezentációt nem. Javaslatot teszek arra, hogy ezeket az előadásokat nem a véges totalitás igényével érdemes értelmezni, hanem helyette – az ősi reprezentáció logikájának megfelelő – vég nélküli születés és halál dialektikája szerint.

NIKOLICS PATRIK

Magyar-dráma

Osztatlan, 9. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szalisznyó Lilla (PhD)

tudományos munkatárs, SZTE BTK

„A SZÉP ASSZONY, MÖG AZ BOR” GÁRDONYI GÉZA A BOR CÍMŰ SZÍNLMŰVÉNEK ŐSBEMUTATÓJA ÉS KIADÁSTÖRTÉNETE

Kulcsszavak: A bor; Gárdonyi Géza; színháztudomány

„Művészi minden ízében, mert mérsékelt és igaz.”

Gárdonyi Géza A bor című színdarabjának kiadás- és előadástörténete

Gárdonyi Géza irodalmi sikere elsősorban epikájában bontakozott ki, holott a 20. század elején a Nemzeti Színház egyik legsikeresebb drámaírója is volt, formabontó ötleteinek és témaválasztásainak köszönhetően. Ennek okán dolgozatom célja A bor című drámája ősbemutatójának életre keltése, valamint kiadás- és előadástörténetének bemutatása. Az 1901. március 29-én bemutatott darab a Nemzeti Színházban hatalmas sikert aratott, évtizedekig műsoron tartották, utolsó előadása 1937. november 29-én volt. A dráma az író azonos címet viselő novellájának a színpadi adaptációja, így lényegi elemzési szempontja a dolgozatnak az, hogy Gárdonyi miként alakította át epikus művét drámává, hogyan értelmezte újra novellája cselekményét, szereplőit és helyszíneit. Különösen érdekes, hogy valamennyi szereplőjét dél-alföldi dialektusban beszélteti, megtörve azt a magyar drámatörténeti hagyományt, amelyben csak egyes karakterek, epizódfigurák beszéltek valamely nyelvjárásban, s ők is csak azért, hogy színesebbé, egyedivé váljanak. Egy fejezetben a dráma kiadásainak összehasonlításaival foglalkozom, ugyanis a második és harmadik kiadás nem az első utánnyomása volt. Ebben a színházközelé elemzésben ennek azért lehet jelentősége, mert Gárdonyi nyomán követte a dráma előadásait, és benyomásait a soron következő kiadásokba rendezői intelemként beépítette. A szereplők jelmezeinek és az előadás díszleteinek bemutatásához feltártam az ősbemutató kapcsán a Nemzeti Színház iratanyagában fennmaradt kéziratot jelmez- és díszletjegyzéket, illetve a szereplőkről készült jelmezes fényképeket. Végezetül a darab kritikai fogadtatását tekintem át.

PAMLÉNYI LAURA

Dráma-és színházismeret-magyar osztatlan

tanári

Osztatlan, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Jászay Tamás (PhD)

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

**BENNE A LÉTRA? - A TÁRSADALMI MOBILITÁS SZÍNPADI REPREZENTÁCIÓJA A
FÜGGETLEN SZÍNHÁZ MAGYARORSZÁG APÁK ÉS FIAIK CÍMŰ ELŐADÁSSOROZATÁBAN**

Kulcsszavak: kortárs; színházstudomány; társadalmi mobilitás; roma önreprezentáció

Dolgozatomban a Független Színház Magyarország Apák és Fiaik előadássorozatát (Békamesék, Rothadó madarak, Országépítők) vizsgálom a társadalmi mobilitás és mobilitási „költségek” ábrázolásának szempontjából.

Kitérek arra is, hogy az Apák és Fiaik trilógia roma (ön)reprezentációja miben egyedülálló az elmúlt évek más, roma szereplőket szerepeltető vagy roma reprezentációs előadásokhoz képest. Dolgozatomban foglalkozom a társadalmi mobilitás olyan, általános „tüneteivel” vagy „költségeivel”, amik tetten érhetők az előadásokban, ilyen például a bourdieu-i hasadt habitus, a generációs szakadékok képződése, a párválasztás hatása a társadalmi mobilitásra, de azzal is, hogy az előadásokban az oktatás és a munka társadalmi mobilitást elősegítő tényezőkként jelennek-e meg vagy sem.

MŰVÉSZETTÖRTÉNET

ANDRÁS BERNADETT- ANDREA

A kulturális örökség kutatása és hasznosítása

MA, 1. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. Pál Emese
adjunktus, RO BBTE*

MODERN MŰVÉSZETI TENDENCIÁK MEGJELENÉSE AZ UTUNK HETILAP VIZUÁLIS ARCULATÁBAN 1964–1968 KÖZÖTT

*Kulcsszavak: szocialista realizmus; modern irányzatok; erdélyi képzőművészet; sajtószabadság;
kulturális nyitás*

A művészettörténeti kutatások zöme a szocialista realizmus kifutását 1965-re teszi. Ez az évszám számos tanulmány periodizációjában vízvonalító vonalként jelenik meg, ami után a kulturális nyitás időszakáról beszélnek. Nicolae Ceauşescu korai politikája lehetővé tette a nyugati eszmék, avantgárd stílusirányzatok beáramlását, amelyek az 1960-as évek végére, nagy késéssel beleépültek a romániai művészeti törekvésekbe. Dolgozatomban az Utunk folyóirat 1964–1968 között kiadott lapszámai tükrében igyekeztem tetten érni és rekonstruálni a művészeti liberalizáció folyamatát. Úgy vélem, fontos a periodizációs egységek kialakítása, ugyanakkor az átmeneti időszakokkal is érdemes foglalkozni, hiszen olyan próbálkozásoknak, törekvéseknek lehetünk tanúi, amelyek pillanatnyiságukból adódóan nem tűnnek számottevőnek a nagy, általános kontextusban.

Ebből kiindulva olyan kérdésekre igyekszem választ adni, hogy milyen jellegű és mértékű változásról beszélhetünk a kulturális nyitás korai időszakában, milyen modern irányzatok terjedtek el a hazai művészek körében, hogyan tolódott el a figurális festészet az absztrakció irányába, illetve, hogy a témák kötöttsége ellenére milyen formai újításokkal próbálkoztak a művészek egyedivé tenni életműüket. A fő kérdések mellett választ találunk arra is, hogy kik voltak a korabeli művészeti élet vezéregyéniségei, milyen témákat dolgoztak fel, illetve milyen technikával alkottak. Véleményem szerint a hetilap kiváló alapját képezi a kutatásnak, hiszen minden magyar vonatkozású művészeti eseményre reflektál, minden romániai magyar művész és a román művészek számottevő része szerepel benne valamilyen formában, illetve rendkívül gazdag reprodukciós anyaggal és illusztrációkkal rendelkezik. A hetilap 1965–1975 közötti időszakára korabeli főszerkesztője, Banner Zoltán is a virágzó periódusként emlékezik, amikor a szerkesztőség eleget téve hivatásának gazdag és változatos vizuális anyaggal tudta gazdagítani olvasóik mindennapjait.

BOGNÁR KATICA

Szabad bölcsészet (művészettörténet)

BA, 6. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Velladics Márta
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

UTAZÓKOSZTÜMBŐL SZALONDIVAT, A BRUNSWICK

Kulcsszavak: XVIII. század, női viseletek, utazóviselet, brunswick

Az Angliában „brunswick” néven ismert, elsősorban útiruházatként viselt együttes egyedülálló a 18. századi női öltözködésben. Angliába érkezése 1764 márciusára tehető, mikor Augusta brit királyi hercegnő (1737-1813) feleségül ment Károly Brunswick-Wolfenbüttel hercegéhez (1735-1806). Nászútjukra egy skarlátvörös német utazóruhát („german gown”) vett fel. Négy évvel később a ruhadarabot már brunswickként emlegették. Barbara Johnson (1746-1823, egy angol lelkész lánya) naplójában maradt fenn egy apró metszet a ruhadarabról, melyen a képaláírásként „The Brunswick” szerepel.

Eredete a Brunswick-Wolfenbütteli udvarra vezethető vissza, ahol az 1740-es évek során alakult ki. A brunswick jellegzetességei, a csuklyás rövid kabát, a könyöknél elválasztott ujjak és az elől gombos felsőrész, korábban is előfordultak a női viseleteken, noha nem gyakran és sohasem együtt. Ahogy sok más ruhadarab, úgy a brunswick sem maradt változatlan. Angliában számos néven emlegették, mint a joseph, a jesuit, vagy a diána. Augusta hercegnő példáját követve, népszerű esküvői öltözet volt. Erre kiváló példa Pompeo Batoni (1708-1787) portréja Lady Mary Foxról, melyen a hölgy a festőtől megszokott antik ruházat helyett, brunswickot visel. Korai megítélése azonban igencsak hullámzó volt. Míg levelezésében Lady Diana Dormer elítélően nyilatkozott a viseletről, addig a kor divatmagazinjai az év divatjaként hirdették 1766-1768 között. Az 1770-es évekre egy újabb divat érkezett a kontinensről, a robe a la polonoise, mely 1780-ra kiszorította a brunswickot korábbi szerepéből. A brunswick visszaszorult a négy fal közé és szalonkabátként viselték egészen a XIX. század közepéig. Ezzel párhuzamosan a készítéshez főként selyem szatént és pamutot kezdtek használni, a tafota és a posztó helyett. 1780-ra már Waldegrave lévite néven ismerték; Sir Joshua Reynolds (1723-1792) 1780-ban készült, a Waldegrave hercegisasszonyokat ábrázoló festménye nyomán. A képen mindhárom kisasszony, egy kissé hosszabb kabátú, fehér brunswickot visel. Noha a brunswick nem tekinthető tartós divatnak, hatása a századvég divatjára tagadhatatlan. A viselet az egyik, ha nem az első, mely jelentősen egyszerűbb szabású és kinézetű volt a XVIII. század korábbi divatjainál. Elterjedése nyomán sorra jelentek meg az egyre egyszerűbb viseletek, utolsóként a chemise a la reine. A brunswick nem csupán a régenskor divatjának kialakulását tette lehetővé, hanem közvetve a korszak egyik legnagyobb társadalmi változását is elősegítette.

CSÓTI LILI

Művészettörténet

MA, 9. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Endrődi Gábor

egyetemi docens, ELTE BTK

A PETRARCA-MESTER SZEMÉLYAZONOSSÁGÁNAK KÉRDÉSE

Kulcsszavak: Petrarca-mester; Hans Weiditz; 16. századi művészet; fametszés

A kutatás tárgyát a Petrarca-mester, a német reneszánsz, egyben pedig a 16. századi Európa egyik legkiemelkedőbb grafikuművészenek személyazonosságában álló eldöntetlen kérdés képezte.

Francesco Petrarca De remediis utriusque fortunae 1354 és 1367 között íródott dialógusának 1532-es német fordítását (Von der Artzney bayder Glück) 254 fametszet illusztrálja. Ezeket a kiadás után adott szükségnévvel illetett Petrarca-mester neve alatt jegyezi a művészettörténetírás 1891 óta, amikor Woldemar von Seidlitz elkülönítette őket a korábban hatalmas mennyiségű metszetet magába foglaló Burgkmairnek tulajdonított csoporttól. A művész személyazonossága azonban 1904-ig homályba veszett. Akkor azonban Heinrich Röttinger stíluskritikai vizsgálata az Otto Brunfels Herbarum vivae eicones-ét is illusztráló Hans Weiditzcel azonosította a névtelen művészt.

Bár Röttinger attribúciója kezdetben ünnepest és elfogadott álláspontnak tűnt, Theodor Musper 1927-ben publikált disszertációja nyomán a tézis ismét csupán hipotézissé vált: egy néhány éven át zajló, ám soha konszenzusra nem jutó vitasorozatot követően a kutatás azóta a Petrarca-mester személyazonosságát újra eldöntetlen kérdésnek tekinti.

A kutatás bekapcsolódása a több mint 100 éve folyó diskurzusba abban a reményben történt, hogy eredményeivel hozzájárulhat a 16. századi európai művészet egyik mindeddig megválaszolatlan kérdésének megoldásához egy olyan művész oeuvre-jével kapcsolatban, akinek – bár műveinek kvalitásából, elterjedtségéből és utóéletéből adódóan kiemelkedő fontossággal bír, így személyazonosságának felismerése is sürgető kérdés – az utóbbi évtizedekben egyre kevesebb figyelmet szentelt a szakma.

A Petrarca-mester munkásságának beható tanulmányozását nagyban megkönnyíti, hogy a szükségnevét szolgáltató, 1532-ben megjelent kötet egy példánya az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményében található. Így nem csak könnyen hozzáférhető a magyar kutatók számára, de tanulmányozása egyfajta feladatot is jelent.

A kutatás során alkalmazott stíluskritikai vizsgálat, valamint az írásos források és a korábbi szakirodalom kritikai elemzése során a szerző arra a szilárd véleményre jutott, hogy úgynevezett Petrarca-mester és Hans Weiditz azonos személy.

FARKAS LILLA

Szabad bölcsészet

BA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Takács Imre

egyetemi tanár, ELTE BTK

A BELLEROPHÓN ÉS CHIMAERA ÁBRÁZOLÁS TOVÁBBÉLÉSE ÉS ÉRTELMEZÉSE A KERESZTÉNY MŰVÉSZETBEN

Kulcsszavak: Bellerophón; ókeresztény; ikonográfia; Pannónia; korongfibula

Tanulmányomban a paradox módon továbbélő Bellerophón és a Chimaera harcának értelmezésére teszek kísérletet a pannóniai kései antikvitás ötvösművészetében, rávilágítva az ókeresztény vizuális szinkretizmus értelmezési problémáira. Elsősorban az izoláltan, egyéb ábrázolásoktól függetlenül megjelenő Bellerophón és Chimaera lovas ikonográfiájára fókuszáltam, különös tekintettel a Keszthely környékén feltárt női korongfibulákra. Ez a sajátos leletcsoport eddig még művészettörténetileg teljesen feldolgozatlanul állt. A típus történeti áttekintését követően először a 4. századi pannóniai szíjvégeken és övvereteken megjelenő Bellerophón motívumot tárgyalom, amely a még pogány katonai elit viseletében lehetett jelen. Ezután áttérek a 6–7. századi, Pannónia kiürítése után hátramaradt romanizált keresztények környezetében keletkezett korongfibulák interpretációjára. Ennek során felvázolom az ókeresztény művészet sajátosságait, ezután elsősorban a későrómai mythográfusok és egyéb antik auctorok mítoszértelmezéseire támaszkodva igyekszek az ábrázolást értelmezni, különös figyelmet fordítva Fulgentius leírására. Végül a Nagyharsányból származó, 7. századi fibulán látható lovas szent jelentését vizsgálom, feltárva annak esetleges kapcsolatát Bellerophónnal.

KELEMEN LUCA

Szabad bölcsészet

BA, 6. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Takács Imre

egyetemi tanár, ELTE BTK

A KORONÁZÁSI PALÁST KUTATÁSTÖRTÉNETÉNEK FŐBB ÁLLOMÁSAI, ÉS EGY LEHETSÉGES PÁRHUZAM A KAROLING-KORI KÖNYVMŰVÉSZETTEL

Kulcsszavak: textiltörténet; koronázási palást; apostol-ábrázolások

A magyar koronázási jelvényegyüttesbe tartozó legfontosabb, Szent István királyhoz köthető tárgy a koronázási palást. Ez az egyetlen textílnemű, amely fennmaradt az eredeti koronázási ornátusból, melynek korábban része volt alba, stóla, vállkendő, öv, kesztyűk, valamint pár saru és harisnyák is. A palástot dedikációs felirata I. (Szent) István királyhoz és feleségéhez, Gizella királynéhoz köti, így válhatott ez a textilmű a művészettörténeti vagy történelmi megközelítésen kívül a magyarság egyik „ereklyejelleggel tisztelt” tárgyává. A dolgozat elsődleges célja a koronázási palást mai állapotának és a paláston látható ábrázolások leírása. Ezt követően a kutatástörténet főbb kérdései kerülnek bemutatásra, így a casulát készítő műhellyel, illetve a képi és szöveges programot tervező személyével kapcsolatban felmerült polémia áttekintése. Az egyik legfőbb probléma az értelmezés kapcsán az ábrázolások összetettsége, melyek elemzését korábban Marosi Ernőhöz hasonlóan külön-külön, vagy Kovács Évához, Horváth Jánoshoz, illetve Kiss Eteléhez hasonlóan egy egészként, egy „programként” is elvégezték. A megértésben, valamint a casula elkészülési környezetének azonosításában segítségünkre lehet, ha az egyes képmezők vagy titulusok előképét felkutatjuk, és azokat tesszük meg vizsgálatunk elsődleges tárgyának. Ennek fényében kerülnek felvetésre a dolgozatban – a korábbi kutatások kiegészítéseképpen – a palást egyik legvitatottabb ábrázolásokat hordozó sávjának, az apostolgalériájának alakjait illetően új, könyvművészeti párhuzamok. E párhuzamok főként a kora középkori evangelista-ábrázolásokban lelhetőek fel, ugyanis (ahogyan arra az „anomáliára”, már Marosi Ernő is felhívta a figyelmet) a palást apostolábrázolásait illetően összes alak esetében a hagyományosan csak evangelistákat megillető auktorkép toposza jelenik meg.

KOLMA ESZTER

Művészettörténet

MA, 3. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kovács Imre

egyetemi docens, PPKE BTK

**KHANENKO IMÁDÁS MESTERE: KIRÁLYOK IMÁDÁSA (BUDAPEST, SZÉPMŰVÉSZETI
MÚZEUM)**

Kulcsszavak: Khanenko Imádás Mestere; Királyok Imádása; Hugo van der Goes; Jean Perréal

Az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára készült kutatásom középpontjában egy, a Szépművészeti Múzeumban őrzött Királyok imádása tábla áll, amelyet a Khanenko Imádás Mesteréhez köt a szakirodalom. Dolgozatomban ismertetem a mester oeuvre-jét és a hozzá fűződő kutatástörténetet. Továbbá bemutatom a budapesti Királyok imádása tábla hézagos provenienciáját, technikai vizsgálatait és ikonográfiai előképeit. Dolgozatom fókusza a képen látható egyik király, Boldizsár arca, amely valószínűleg kriptoportré. Az arc tulajdonosával kapcsolatban több név is felmerült a kutatásban. Egyesek szerint I. Miksa, míg mások szerint III. Frigyes, német-római császár arca látható a táblán. Hipotézisem szerint a táblán nem egy uralkodó jelenik meg Boldizsár képében, hanem egy francia gróf. A budapesti Khanenko-tábla Boldizsárának arcvonásait egy Jean Perréal által készített rajzon találtam meg, amelyen Ligny grófja látható. Dolgozatomban összevetem a táblán és a rajzon megjelenő arcokat és bemutatom Ligny grófjait.

PAKULÁR SÁRA

A kulturális örökség kutatása és hasznosítása

MA, 1. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. Pál Emese
adjunktus, RO BBTE*

**"KOLOZSVÁRI TELEFONHÁZ,/ SZÁZ AZ ABLAK, EGYEN SINCS RÁCS" - A SZOCMODERN
ÉPÍTÉSZET JELENTŐS PÉLDÁJA: A KOLOZSVÁRI TELEFONPALOTA**

Kulcsszavak: szocmodern; építészeti; államszocializmus; örökség; Kolozsvár

„Kolozsvári telefonház,/ száz az ablak, egyen sincs rács,/ ki-bejár a világ rajta,/ de azt senki nem láthatja” – így ír Kányádi Sándor Fekete-piros című leíró költeményében, mely a széki fiatalok egykori, a kolozsvári Posta mögötti táncterének állít emléket. A kolozsvári Telefonpalota épülete azonban jelen dolgozatban több, mint egyszerű művelődéstörténeti helyszín, kutatásom az emlék történetére, stílusának tágabb kereteire, művészi részleteire egyaránt kiterjed. Az 1969-ben elkészült, majd egy évtizeddel később kibővített Telefonpalota mindaddig elkerülte a kutatók figyelmét. Általános jelenség, hogy a társadalom idegenkedik az államszocializmus időszakának épített örökségétől, melyről sok esetben negatív képet alkotnak, azonban időszerű és szükséges ezen örökség vizsgálata, valamint értékeinek köztudatba emelése. Vasile Mitrea építész teljes formai egységre törekedett az épület megtervezésekor, a tömör és az áttört, a ki-beugró homlokzati betonfelületek váltakozásával játszadoxva, melyet az egykor itt álló kora középkori Óvár fala és a közeli Karolina-téren található ferences kolostor épülete inspirált. A formáiban, művészi részleteiben (pl. Kolozsvári Puskás Sándor 1971-es domborított-hegesztett külső faliplasztikája az északi falon), korabeli felszereltségében egyaránt kiemelkedő szocmodern épület felvételét a műemléki listára 2018-ban javasolták. Műemlékké válása aktuális problémákra nyújtana megoldást, hiszen az évek során jelentős károkat szenvedett: a rendszerváltás után belső terében szakszerűtlen átalakításokat végeztek, az egykor a bejárat jobb oldalán elhelyezett, Vasile Mitrea által tervezett, vasból készült stilizált Kolozsvár-címert eltávolították, a légkondicionáló-berendezések és különböző vezetékek pedig Puskás Sándor említett plasztikáját rongálták.

ORIENTALISZTIKA

BARÁT LAURA

Japán tanulmányok

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Soós Sándor

egyetemi adjunktus, KRE BTK

AZ ITAKO SÁMÁNIZMUSÁNAK JELENE ÉS JÖVŐJE

Kulcsszavak: miko; kuchiyose; megszállottság; betanult sámán

Az itako a japán sámánizmus egyik utolsó képviselője. Az itako olyan vak, női sámán, aki a sámánizmust hivatásként tanulja, elsősorban megélhetési okokból, és megszállottsági technikákat alkalmazva végez kuchiyose-t, ami azt jelenti, hogy megidézi egy kami vagy egy elhunyt szellemét, aki az ő száján keresztül kommunikál az emberekkel. A témát azért tartom fontosnak, mert ma már csak két itako él Japánban, és egyiküknek sincs tanítványa, így a japán sámánkultúrának ez a része belátható időn belül el fog tűnni.

Dolgozatomban, az utolsó vak itako-val készített interjút elemzem előzetes itako-kutatások alapján a japán sámánizmus tágabb kontextusában. Japánban a sámánok általában nők voltak, amelynek a hagyományát az ókori uralkodói dinasztia sámánjai alapozták meg. A későbbi korokban elvesztették a közösségben betöltött vezetői pozíciójukat, és gyógyítóként, jósként és a természetfelettil való kapcsolattartóként tevékenykedtek. A japán sámán és azon belül is az itako gyakorlata az idők folyamán számtalan változáson ment át, keveredve a taoizmussal és a buddhizmussal. A ma is használt megszállottsági technikákat is jórészt ezekből vették át.

Az interjú tartalma nagyrészt egyezik az eddigi itako kutatásokkal. A betanulás legfontosabb része a megszállást előidéző imák és szútrák megjegyzése, amihez általában aszketikus gyakorlatok is tartoznak. Ez utóbbiakról az interjú során nem volt szó. Ezen kívül a korábbi kutatásokban az itakoknak különböző védőisteneik voltak, Nakamura esetében azonban a védőistenség előre meghatározott volt. A mai itako főként az elhunyt lelkek megidézésére specializálódik, ezzel segítve a hozzátartozókat a gyász feldolgozásában.

AZ ÉRTÉKREND ÁTADÁSÁNAK ESZKÖZEI A KOREAI NÉPMESÉKBEN

Kulcsszavak: értékítélet; folklór; világszemlélet; jutalom; büntetés

Az alapvetően a narratívák felszíne alatt meghúzódó jelenségek vizsgálatára fókuszáló mesetipológia kutatási területe és a jelenlegi szakirodalomban elterjedt elemzési módszerek egyaránt kevés figyelmet fordítanak magára a narratíva szövegére. A kutatási módszertan ezen hiányosságát felismerve jelen dolgozat célja egy olyan módszertan kidolgozása, mely lehetővé teszi a narratívák felszínének, vagyis magának a szövegnek az elemzését. A népmesék szövegének szisztematikus elemzése ugyanis hasznos kiegészítése lehet a történetek struktúrájának vizsgálata mellett a népmesékben tükröződő értékrend alaposabb feltárásához.

Jelen dolgozatban a Connaisances kiadó gondozásában megjelent Hagyományos koreai népmesék remekműgyűjtemény (Han'gukchöllaedonghwagölchaksön [한국전래동화걸작선]) című koreai népmesegyűjtemény köteteiben megjelenő 68 népmese elemzésén keresztül mutatom be az értékrend közvetítésére szolgáló eszközöket és az alkalmazhatóságuk korlátait. A történetek szövegében megjelenő narratív eszközök vizsgálata mellett az értékítélet-közvetítő eszközök teljeskörű feltárása érdekében az elemzés részét képezi a jutalmak és büntetések rendszere, valamint a mesezárás szerepe is.

Az elemzés eredményeként ismertetem a narratív értékítélet-közvetítő eszközök általam felállított kategorizációs rendszerét, az egyes típusok általános jellegzetességeit és a különleges eseteket. Kitérek a külső megjelenés szerepének kérdéskörére, mely esetében amellet érvelek, hogy a koreai népmesékben a szereplő külső megjelenésének leírása nem tölt be értékítélet-közvetítő funkciót. Az elemzett narratívák tükrében kiemelendő, hogy az egyes szereplők és cselekedetei morális megítélésének vizsgálata során érdemes elválasztani a büntetések és jutalmak rendszerét a mesezárástól, mivel ha az eredetileg negatív megítélésű szereplő személyisége megváltozott a történet végére, akkor a mese lezárása többnyire pozitív volt – ez önmagában azonban arra utalna, hogy a karakter mindvégig pozitív megítélésű szereplő volt. A büntetések és jutalmak rendszere használatának általános jellegzetességei között tárgyalom a megjelenési gyakoriság mellett a büntetések és jutalmak tipikus formáit. Bemutatom azokat az entitásokat, amelyeket a népmesék tükrében jogosultnak tartanak büntetések vagy jutalmak kiosztására, illetve kifejtem a különböző karaktertípusok szerepében tapasztalható eltéréseket.

KELEMEN LUCA

Szabad bölcsészet

BA, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Takó Ferenc

megbízott óraadó, ELTE

A SZAKRALITÁS VIZSGÁLATA A JAPÁN TERMÉSZETSZEMLELETBEN UKIYO-E TÁJKÉPEKEN ÉS MATSUO BASHŌ TÁJLEÍRÁSAIN KERESZTÜL

Kulcsszavak: szakralitás, természet, haiku, ukiyo-e

A japán nép természetközelségét, a természetben megjelenő szakralitással való kapcsolatát, illetve annak megnyilvánulásait vizsgálom Matsuo Bashō 松尾芭蕉 (1644–1694) hat útinaplójából és haikuiból kiindulva, majd vetem össze a japán grafika két kiemelkedő alkotója, Katsushika Hokusai 葛飾北斎 (1760–1849) és Utagawa Hiroshige 歌川広重 (1797–1858) ukiyo-e tájképeivel. Bár Bashō és Hiroshige a zen, Hokusai pedig a Nichiren-buddhizmus tanait követte (ezért művészetük kapcsán sem a sintó hagyományhoz való kapcsolódást szokták kiemelni), úgy vélem azonban, munkásságukban a természet tisztelete kiemelkedően fontos, így ebből kiindulva mutatom be és hasonlítom össze e három edo-kori alkotó műveit párhuzamosan. Céлом, hogy egy újfajta, interdiszciplináris szemléletmódot és értelmezési lehetőséget nyújtsak a témához, bizonyítandó, hogy Bashō, Hokusai és Hiroshige művei párhuzamba állíthatók, s ennek mentén új következtetéseket is levonhatunk a japán természetszemlélet és a szakralitás kapcsolatáról.

A tájképekkel kapcsolatos kutatáshoz a budapesti Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, és a legnagyobb japán metszetgyűjteménnyel rendelkező nyugati múzeumok, vagyis a new yorki Metropolitan Museum of Art és a bostoni Museum of Fine Arts ukiyo-e anyagát használtam, valamint a legnagyobb online ukiyo-e adatbázist, és Hiroshige munkáinak legkimerítőbb online gyűjteményét. Bashō műveit illetően a haikuk és a hat útinapló angol és magyar fordításai képezték a vizsgálat elsődleges tárgyát.

KISS TÍMEA

Keleti nyelvek és kultúrák [kínai]

BA, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Vámos Péter

egyetemi tanár, KRE BTK

A JASZUKUNI-PROBLÉMA RÉTEGEI

Kulcsszavak: Japán-kínai kapcsolatok; Jaszukuni-szentély; Júsúkan Múzeum; Kínai Népi Forradalmi Hadtörténeti Múzeum; történelemszemlélet

A tokiói Jaszukuni-szentély kérdése több mint négy évtizede okoz feszültséget a Japán és Kína között fennálló kétoldalú kapcsolatokban. A konfliktus először akkor robbant ki, amikor Nakaszono Jaszuhiro japán miniszterelnök 1985-ben hivatalos látogatást tett a szentélyben, ahol akkor már a tizennégy A-kategóriás második világháborús bűnös neve is szerepelt a lelkek listáján. Azóta Kína részéről folyamatos a tiltakozás a szentély és a japán politikai elit kapcsolata miatt. A pekingi vezetés és a kínai közvélemény a miniszterelnöki látogatásokat úgy értékeli, hogy Japán nem hajlandó szakítani militarista múltjával. A probléma rendkívül sokrétű, és bár a megoldás kívülállóként talán banálisnak tűnhet – a háborús bűnösök nevének eltávolítása a szentélyből – valójában a helyzet ennél bonyolultabb. A Jaszukuni szentélykomplexum, amelyhez hozzátartozik a Júsúkan Múzeum is, ugyanis központi szerepet tölt be a japán nemzeti azonosságtudat fenntartásában és erősítésében. Dolgozatomban a Jaszukuni-szentély történetét, mindenkor kulturális-, hitéleti- és politikai szerepét igyekszem körbejárni, hogy bemutassam, milyen események vezettek a jelenlegi patthelyzet kialakulásához. Megvizsgálom, hogy a Júsúkan Múzeum anyagában tükröződő történelemszemlélet valóban annyira kirívóan szelektív-e, mint amilyennek kritikusai bemutatják. Ehhez a kiállítás anyagát összevetem a pekingi Kínai Népi Forradalmi Hadtörténeti Múzeum anyagával. Elsősorban azt vizsgálom, hogy a két kiállítás milyen hasonlóságokat és különbségeket mutat a nemzeti identitás erősítése és a hatalom legitimációja szempontjából.

Munkámhoz forrásként a magyar, angol, japán és kínai nyelvű szakirodalom mellett a két múzeum kiállítási anyagának japán, illetve kínai nyelvű publikált és online elérhető ismertetőit használom.

KOVÁCS DOMINIKA

Keleti nyelvek és kultúrák

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hidvégi Zsófia

Egyetemi tanársegéd, ELTE BTK

AZ „O” TISZTELETI PREFIXUM HASZNÁLATÁNAK VIZSGÁLATA AZ „O”-HOZ KAPCSOLÓDÓ SINO-JAPÁN SZAVAK SZEMPONTJÁBÓL

Kulcsszavak: japanológia; tiszteleti nyelv; o prefixum; formálisság; szépítő nyelvezet

Jelen dolgozat a japán nyelvben előforduló tiszteleti előtagok, azokon belül is különösen az "o" használatát kutatja, azon szempontból, hogy a szóeredeten ("goshu" 語種) kívül milyen egyéb tényezők befolyásolják, a két leggyakoribb prefixum – az "o" és a "go" – közül melyik kapcsolódik egy adott szóhoz. Az általánosan elfogadott elmélet szerint az "o" japán eredetű szavakhoz ("wago" 和語), a "go" sino-japán szavakhoz ("kango" 漢語) kapcsolódik. Ugyanakkor, korábbi kutatások is felhívták rá a figyelmet, hogy ennek az elméletnek viszonylag sok kivétele létezik, kiváltképp az "o"-val használatos sino-japán szavak képében. Ez arra enged következtetni, hogy a két prefixum használatára egyéb tényezők is hatással vannak, melyek pontosabb megértésével az "o" prefixum sajátosságairól is vélhetően tisztább képet lehetne alkotni.

A kutatás során megvizsgálásra került három lehetséges tényező, mely magyarázattal szolgálhat az úgynevezett "o+kango" (sino-japán szóhoz kapcsolódó "o") jelenségének fennállására. Ez egy korpuszvizsgálat keretében történt, a NINJAL (National Institute for Japanese Language and Linguistics) BCCWJ (Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese) nevezetű korpuszával. Ennek segítségével sikerült beazonosítani azt a kb. 150 leggyakrabban előforduló "o+kango" szót, mely a vizsgálatok alapját képezte.

A kutatás eredményeként tisztázódott, hogy ahogyan Yamada és Okuse (2014) feltételezte, a szó vélt „formálissága”, avagy „informálissága” hatással van az "o" használatára: a "go"-val ellentétben az "o" olyan tendenciát mutat, hogy inkább az „informálisnak” mondható szavakhoz kapcsolódik. Az úgynevezett szépítő nyelvezet ("bikago" 美化語) hatását illetően bebizonyosodott, hogy a szépítő célzatú szavak esetében szóeredettől függetlenül az "o" sokkal produktívabbnak mondható, mint a "go". Emellett kiderült, hogy fonológiai szempontok nem befolyásolják nagy mértékben, hogy egy adott szóhoz "o" vagy go kapcsolódik.

Ezen eredmények alapján elmondható, hogy az "o" prefixum használatára a szóeredeten kívül bizonyosan egyéb tényezők is hatással vannak. Így kétségbe vonható a szóeredeten alapuló elmélet érvényessége, és további kutatás szükségessége merül fel a két tiszteleti prefixum használatával kapcsolatban.

LÁSZLÓ SÁRA

Keleti nyelvek és kultúrák

BA, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Somodi Júlia

egyetemi docens, KRE BTK

A MAGYAR GYERMEKIRODALOM JAPÁN FORDÍTÁSAI. AZ ONOMATOPOEIÁK FORDÍTÁSÁNAK VIZSGÁLATA PÁRHUZAMOS KORPUSZON

Kulcsszavak: onomatopoeia; gyermekirodalom; fordítástudomány; átváltási művelet; hangutánzó-és hangulatfestő szó

A hangutánzó-és hangfestő szavak, összefoglaló nevükön onomatopoeiák számos nyelv szerves részét képezik, számuk pedig különösen magas a kínai, a koreai, a japán és a magyar nyelv esetében. Ezek közül a japán nyelvben a tudomány jelenlegi állása szerint több ezer onomatopoeia létezik, melyek használati és fordítási lehetőségeiről meglehetősen sok szakirodalom foglalkozik. Szerepük a gyermekirodalomban meghatározó, hiszen kifejezőerejükkel megelevenítik a történetet a gyermekek számára. Ugyanakkor csekély az olyan kutatások száma, amelyek az onomatopoeiákkal összefüggésben vizsgálják a fordítói döntések arányát magyarról japánra történő fordítás esetén, így a kutatás elsődleges motivációját ez adta.

Az általános célkitűzésem az volt, hogy a korpuszvizsgálathoz gyűjtött példák mentén rámutassak az egyes fordítói megoldások nyelvben gyökerező okaira, illetve hogy megnézzem, mely eljárások alkalmazhatóak a magyar hangfestő szavak japánra fordítása során. Elemzésem alapjául elsősorban a Klaudy Kinga (1991) által leírt lexikai és grammatikai átváltási műveleteket vettem, mely osztályozást Vinay és Darbelnet (1958/1995) taxonómiájával egészítettem ki. Hipotézisem szerint a japánra fordítás során gyakori művelet lesz az ekvivalencia, a bővítés és a felbontás, melyek közül az utóbbi kettő okát a japán onomatopoeiák szerkezetére, illetve a magyar nyelv igeikötőhasználatára és részletező tagolására alapoztam. Az ekvivalencia esetén a szakirodalomra támasztott hipotézisem az volt, hogy aránya magas lesz az állathangok visszaadása során. Az ehhez szükséges nyelvi példákat a magyar gyermekirodalom klasszikusai közül válogattam, majd miután mindegyikhez rendeltem legalább egy műveletet, megoszlásukat kördiagrammon ábrázoltam.

A kijött eredmények alapján az előzetes feltevéseimet tudtam igazolni a példákon keresztül, ugyanakkor voltak a várttól ellenkező arányban előforduló eljárások (szószerinti fordítás), valamint sajátos fordítói megoldások (kölcsonzés) is. A dolgozat konklúziója, hogy a várt megoldások eredményesnek bizonyulnak a fordítás során, ugyanakkor általános törvényszerűséget nem minden esetben lehetett felmutatni, így a jövőben érdemes lenne elvégezni ugyanezen kutatást nagyobb korpuszon, más műfordítások szemrevételeével.

MENAKER ANGELIKA

Buddhista tanító

BA, 4. félév

A Tan Kapuja Buddhista Főiskola

Témavezető:

Dr. Kuzder Rita

főiskolai tanár, TKBF

A RAGASZKODÁS FOGALMA A THÉRAVÁDA ÉS A DZSAINA TANÍTÁSOKBAN

Kulcsszavak: buddhizmus; dzsainizmus; ragaszkodás; függő keletkezés; Páli Kánon

Dolgozatomban és előadásomban arra vállalkozom, hogy a téma rövid bevezetése után megvizsgálom a ragaszkodás fogalmát két olyan közösség (korai buddhista és dzsaina) tanaiban, melyek az ún. sramana (erdei aszkéta) hagyományvonal képviselői voltak i.e. 500 körül Indiában. A buddhista Páli Kánonban elsősorban a páli upādāna, a dzsaina tanításokban pedig a szanszkrit parigraha, ill. aparigraha kifejezések tartalmát, értelmezési lehetőségeit tárgyalom, ill. azokat a tanításokat ismertetem, amelyekben fontos szerepet játszik a címben megjelölt fogalom. Kitérek a tanítások közötti összefüggésekre, valamint összevetem a két közösség tanításait azt remélve, hogy az elemzés és összehasonlítás által a tanítások mélyebb megértésére nyílik lehetőség.

N. LAKOS ZITA

Japán-magyar
Osztatlan, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

*Témavezető:
Dr. Hidvégi Zsófia
Egyetemi tanársegéd, ELTE BTK*

A TANULÁSI STRATÉGIÁK SZEREPE A KANJIK ELSAJÁTÍTÁSÁBAN: AZ ANALITIKUS DEKÓDOLÁS KOMPETENCIÁJÁNAK FEJLESZTÉSE

Kulcsszavak: kanjitanulási stratégiák; Rikusho Bunrui; analitikus dekódolás; rendszerszemlélet; rendszermodell

A fonografikus írásrendszerű háttérrel rendelkező japán nyelvtanulók kanjikról való rendszertani ismeretei oly mértékben hiányosak, hogy a számukra ismeretlen új kanjik analitikus dekódolására képtelenek, problémamegoldó képességük kudarcot vall. Annak érdekében, hogy a tanulók az ilyen gyakran előforduló esetekben sikeresen helytálljanak, valamint kognitív tanulási technikák alkalmazására is képessé váljanak, a rendszerszemlélet fejlesztése elsődleges szempont. Az analitikus rendszerszemlélet elősegíti a kanjik írásjegyképzési tendenciáinak mélyebb megértését, a komplex kanjik gyökökre vagy adott esetben fonetikus komponensekre való szétbontását, valamint ismeretlen kanjik olvasatának és jelentésrétegének hatékony megsaccolását. A Rikusho Bunrui 六書分類 grafológiai rendszere közül a piktográfok, értelemkombinációs és fonoszemiotikus osztályainak hierarchikus viszonyrendszere alapján egy új, tanulást támogató modell bevezetését javaslom, mely célzottan fejleszti az analitikus rendszerszemléletet. A modellt és annak alkalmazását az ELTE BTK 20 elsőéves japán alapszakos hallgatójának ismertettem online aszinkron formában, majd egy három hetes intervallum során aktív tesztelésnek vetettem alá. A három hét leteltével kérdőív segítségével felmértem, hogy a modell mennyire bizonyult eredményesnek és milyen használati tapasztalatokat szereztek a hallgatók. A kérdőív eredményeiből világosan kiderül, hogy a modell igenis képes elősegíteni a kanjik olvasatának, írásjegyképzési tendenciáinak, valamint a gyökök és a fonetikus komponensek funkcióinak mélyebb megértését, és rendszerbe foglalja az összes releváns információt, amit egy japán nyelvtanulónak szükséges tudni. A kísérletben résztvevők beszámolóí alapján a többség pozitív élményekkel gazdagodott a modell használata során, így feltehetően a továbbiakban is alkalmazni fogják.

PECSENYA ÉVA

Japán-tanulmányok

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Somodi Júlia

egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem

JAPÁN ANYANYELVI BESZÉLŐK ÉS JAPÁNUL TANULÓ MAGYAROK JAPÁN NYELVŰ DALSZÖVEGEKRE ADOTT ÉRZELMI REAKCIÓINAK VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: japán dalszöveg, diskurzuselemzés, érzelmi hatás, lexikai kohéziós elemek, kulturális különbségek

Napjainkra egyre inkább elismert tény, hogy a dalszövegek nem csupán művészeti alkotások, hanem mély kulturális és nyelvi jelentéssel is bírnak, így kutatások nyelvészeti szempontból is egyre elterjedtebb. A japán nyelvű dalszövegek diskurzuselemzése és a hallgatókra tett érzelmi hatásának vizsgálata azonban még kevésbé elterjedt kutatási terület a nyelvészetben, ezért a dolgozat célja e hiány pótlása. A kutatás során a lexikai kohéziós elemek elemzése mellett figyelembe veszi japán anyanyelvi és japánul tanuló magyar zenehallgatók dalszöveg értelmezését és érzelmi reakcióit. A cél a kohéziós elemek hatásának megértése a japán dalszövegek kapcsán és a dalszövegértelmezés kulturális különbségeinek, hasonlóságainak feltárása, valamint azon perspektívák megfigyelése, ahonnan a hallgatók értelmezik a dalszövegben megjelenített cselekményt és érzelmeket. A módszer diskurzuselemzés és kérdőíves adatgyűjtés, amely lehetővé teszi a hallgatók érzelmi reakcióinak vizsgálatát. Az eredmények három fő megállapítást tartalmaznak: először is, a skálán választott érzelmi reakciók során a kulturális különbségek helyett az egyéni eltérések domináltak; másodsor, a szabad kifejtős kérdéseknél az anyanyelvi beszélők a főszereplő érzelmeire fókuszáltak, míg a nyelvtanulók a szereplők közötti kapcsolatot helyezték előtérbe; harmadszor, a lexikai kohéziós elemek valóban irányították a hallgatók figyelmét és érzelmi reakcióit. A kutatás hozzájárul a japán dalszövegek nyelvi és kulturális aspektusainak jobb megértéséhez, és új irányokat népszerűsíthet a dalszövegkutatás területén.

VARGA FLÓRA

Japán-tanulmányok

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kiss Mónika

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

A MADARAK TISZTELETE AZ ÓKORI JAPÁNBAN

Kulcsszavak: madártisztelet; Kofun-kor; Asuka-kor; népvallás; buddhizmus

A dolgozat célja a japán ókori irodalom használatával annak feltérképezése, hogy az ókori Japánban a madarak tisztelete milyen formában létezhetett, illetve ez a tisztelet hogyan változott a buddhizmus bekerülésének hatására. Az irodalmi elemzést, ahol indokolt, a pályázó régészeti leletek bemutatásával támasztja alá. A madártisztelet általános jellemzőjeként a szakirodalom azt a gondolatot kiemeli, hogy a madarak a repülésük révén a világok határait átléphetik, azonban emellett még kiemelendő az is, hogy mivel a madarak repülés közben nagyobb területet belátnak, ezért védelmező szerepet vehetnek fel. A dolgozat elemzése alapján a Kofun-korban a lelket madár alakúnak gondolták, ami a születéskor és a halálkor átkel a világok között; illetve segítőknek, akik megmutatják a helyes utat. A buddhizmus által újonnan bekerülő hitvilágokkal ez nem volt kompatibilis, ezért a madártiszteletben egy redukciós folyamat mehetett végbe. A madarakra az Asuka-kortól kezdve jó ómenként kezdtek el tekinteni, és ez a redukció az írásos forrásokban is megfigyelhető. Később azt, hogy milyen madarakat tartottak jó ómennek, kínai mintára határozták meg, ami jelentősen megváltoztatta a japán madártiszteletet. Emellett mind a kínai kulturális behatások, mind a buddhizmus hoztak magukkal szent madarakat, amelyek gyökeret vertek a japán hitvilágban.

GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI IRODALOM

BÓDIS MIRA MÁRIA

Angol nyelv és kultúra tanára; magyar nyelv és
irodalom szakos tanár
Osztatlan, 9. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Gesztelyi Hermina Ágnes
egyetemi adjunktus, DE GYGYK*

ÚT AZ ÖNISMERET FELÉ KISS JUDIT ÁGNES ZSÁLYA-MESEREGÉNYEIBEN

Kulcsszavak: kortárs gyerekirodalom; identitás; gyógyulás; próbatételek; varázslatos utazás

Dolgozatomban Kiss Judit Ágnes két meseregényét, a Zsálya hercegnő és az öregnek hitt herceget, illetve a Zsálya és a mélyvölgyi utazást elemzem. A regényeket több szempontból is vizsgálat alá vettem, ugyanis nagyon sokrétűen kapcsolódnak az irodalmi hagyományokhoz. Így tehát a meseregényekben felfedezhető (tipikusan a mesékben fellelhető) narratív elemek, szimbólumok, toposzok és tabutémák mentén szeretném azt bemutatni, hogy milyen módon jelenik meg az identitásteremtés, és a próbák által hogyan jutnak egyre közelebb az önismerethez a szereplők. Az érzelmekkel való szembenézés és a félelmek legyőzése központi szerepet kap mindkét történet során, s míg az első regényben inkább az önismeret kérdése domborodik ki, addig a második regényben a félelmek legyőzése kap szerepet azáltal, hogy Zsálya gyógyulásának útja jelenik meg az olvasók előtt. Kiss Judit Ágnes meseregényeinek aktualitását erősítik a bennük feldolgozásra kerülő tabuk, melyek beemelése segít szembenézni olyan jelentős témákkal, mint a betegség, halál.

ERDEI BOGLÁRKA

Magyar

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Devescovi Balázs

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

ROALD DAHL CHARLIE ÉS A CSOKIGYÁR CÍMŰ REGÉNYÉNEK CENZÚRÁJA – OKAI ÉS HATÁSAI

Kulcsszavak: cenzúra, gyermekirodalom

A cenzúra és az irodalom kapcsolata a 21. században egyre jelentősebb kérdéssé válik, különösen a gyermekirodalom területén, ahol a társadalmi normák és elvárások formálják a narratívák recepcióját. A dolgozatomban célja Roald Dahl Charlie és a csokigyár című művének elemzése a cenzúra és a kulturális kontextus szempontjából. A munka vizsgálja, hogy a karakterek szélsőséges jellege és a sztereotípiák hogyan tükrözik a társadalmi normaszegést, valamint a komikum szerepét a társadalmi kritikában. A cenzúra hatását különös figyelemmel kísérjük a műfordítások során, kiemelve, hogy a nyelv modernizálása hogyan alakítja át a párbeszédet jelentését.

A kutatás rávilágít arra, hogy a cenzúra nem csupán a művek tartalmát befolyásolja, hanem azok értelmezését is, különös tekintettel Dahl további műveire és adaptációikra. A cenzúra következményeinek mélyebb megértése nemcsak a gyermekirodalom, hanem a tágabb irodalmi diskurzus szempontjából is alapvető fontosságú. Ezen kívül a tanulmány új perspektívát kínál a gyermekirodalom és a cenzúra közötti komplex kapcsolatáról, lehetőséget adva további kutatási irányok feltárására.

KERESZTURI DÓRA LILI

Gyermek kultúra

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Tanító- és Óvóképző Kar

Témavezető:

Dúzs Miklós László

egyetemi tanár, ELTE TÓK

MONDÓKÁK NYOMÁBAN: A MAGYAR ÉS KOREAI MONDÓKÁK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Kulcsszavak: mondóka; kultúra; magyar; koreai; összehasonlító elemzés

A dolgozat célja a magyar és koreai gyermekmondókák kulturális és társadalmi kontextusának feltárása, különös tekintettel az univerzális elemekre és a két kultúrára jellemző sajátosságokra. A mondókák a gyermek kultúra meghatározó elemei, amelyek támogatják a nyelvi és kognitív fejlődést, valamint közvetítik a társadalmi normákat és értékeket.

A dolgozat szakirodalmi áttekintése meghatározza, mi tekinthető mondókának, majd röviden bemutatja a magyar és koreai nyelv és kultúra alapvető vonásait. Ez az elméleti keret szolgált alapul a mondókák kiválasztásához és elemzéséhez.

A kutatás kvalitatív módszertannal dolgozik, amely tematikus elemzéssel tárta fel a mondókák visszatérő motívumait. A nyílt, axiális és szelektív kódolási technikák alkalmazásával a mondókák tartalmi elemeit rendszerezte, majd komparatistikai vizsgálattal hasonlította össze azokat. Az elemzéshez 30-30 magyar és koreai mondókát válogattam össze, amelyek a két kultúra tipikus példáit képviselik.

A kutatás eredményei rávilágítanak a két nép mondókáinak hasonlóságaira és különbségeire, bemutatva azok kulturális és gyermek kulturális jelentőségét. A dolgozat hozzájárul a gyermek kultúra és a pedagógiai gyakorlatok közötti kapcsolat mélyebb megértéséhez, valamint a különböző kultúrák közötti párbeszéd elősegítéséhez.

KOLEK ALINA DÓRA

Irodalom- és kultúratudomány
MA, 4. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Bóhm Gábor
egyetemi adjunktus, PTE BTK*

A HARRY POTTER ÉS A GYEREKIRODALOM - A HARRY POTTER-SOROZAT STÍLUSJEGYEINEK VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: Harry Potter; fantasztikus irodalom; gyerekirodalom; ifjúsági irodalom

Ebben a dolgozatban azt szerettem volna megvizsgálni, hogy J. K. Rowling Harry Potter sorozata mennyire határozható meg, illetve illeszthető bele a gyerekirodalom jelenleg használt és elterjedt kategóriájába, vagy mennyire haladja meg azt, és tartozik inkább/emellett a fantasztikus irodalomhoz. Azért tartottam és tartom most is fontosnak ezt a kérdést, mert a fantasztikus irodalom egy olyan, viszonylag új és keveset kutatott műfajként van jelen, amivel a (hazai) kortárs irodalomtudomány még igencsak keveset foglalkozott, nem áll rendelkezésre hozzá megfelelő mennyiségű magyar nyelvű vagy magyar irodalmártól származó kutatási anyag, ami követné és figyelembe venné a nemzetközi kutatásokat. Az egyik legnépszerűbb, nem csupán gyerekirodalomként, "olvasásra nevelő" olvasmányként, hanem fantasztikus irodalomként is tagadhatatlan releváns sorozattal szerettem volna erre felhívni a figyelmet, ahogy arra a rengeteg lehetőségre, témára és potenciálra is, amit nem csak a Harry Potter, de a fantasy kutatása is magában hordoz.

A dolgozatban több szempontból közelítem meg az általam felvetett kérdéskört. Az első részben a sorozatban használt tulajdonneveket, illetve ezek fordításait veszem át, amit azért is tartottam fontos, bevezető kérdésnek, mert a nevek nemcsak a befogadást könnyíthetik vagy éppen nehezíthetik meg, de az adott műfajra vonatkozóan is egyedi és meghatározóak lehetnek, amelyben a mű íródott.

A következő fejezetben azt vizsgálom meg, hogy milyen mértékben vagy milyen jegyek alapján kapcsolható a Harry Potter a gyerek-és ifjúsági, valamint a fantasztikus irodalom műfajához, illetve hogy pontosan hogyan használom ezeket a fogalmakat. Ebből a fejezetből egyenes következett a következő, a gótikával foglalkozó rész. A fantasztikus irodalom a kezdetektől fogva összefonódott a gótikával, s erre a sorozat is kiváló példának bizonyult.

Az utolsó két fejezetben olyan, a Harry Potter kapcsán keveset tárgyalt témakörhöz fordultam, ami megkülönbözteti és kiemeli azt a gyerek-és ifjúsági irodalom legtöbb munkája közül, s ami talán részben hozzájárult annak töretlen népszerűségéhez, és az ezen felnőtt, ma már felnőtt rajongóinak nagy számához. Ez a sorozatot végigölelő myse en abyme alakzat, illetve a számos filozófiai iskola és nézet, ami a regényben hangsúlyos szerepet kap.

KOVÁCS NOÉMI

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 1. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pataki Viktor

egyetemi adjunktus, KRE BTK

YAOI MANGA: A FÉRFI HOMOEROTIKA NŐI SZEMMEL

Kulcsszavak: képregény; japán; boys love; fanfiction; ifjúsági

A dolgozat központi kérdése, hogy miért okozhat élvezetet fiatal nők számára, ha két férfi testi egyesülésének lesznek szemtanúi? Az általam vizsgált jaoi mangák ugyanis erre épülnek. A dolgozat ennek a japán képregény-műfajnak az alakulástörténetét vizsgálja, négy különböző változatán át eljutva ahhoz, amit ma jaoinak, vagy más néven Boys Love (BL) mangának nevezünk. A dolgozat továbbá a jaoi mangák azon főbb elemeit és jellemzőit járja körül, amit ez a műfaj az évtizedek során magába olvasztott, ezt követően pedig három különböző jaoi manga egy-egy részletének elemzésére vállalkozik és vizsgálja őket a felvázolt szempontok alapján. Az elemzés lényegi részét képezi a főszereplők dinamikájának, a „szeme-uke” (domináns-szubmisszív) felállásnak a vizsgálata, nagy hangsúlyt fektetve a férfikarakterek „nőies” és „férfias” vonásaira.

A dolgozat végül igyekszik választ adni a fentebb feltett kérdésre különböző szakirodalmak alapján, valamint saját kutatás és vizsgálat által. A dolgozat határozottan állást foglal amellett is, hogy a „szeme” hagyományosan férfias, míg az „uke” hagyományosan nőies, hiába egyneműek.

A dolgozat tulajdonképpen azt a hiányt próbálja pótolni, hogy ezeket a mangákat a hazai kutatásban nem vizsgálták tudományos szempontból, miközben a fiatal befogadók jelentős része aktív anime- és mangafogyasztó.

LŐRINCZ ILONA

Klasszika-filológia

MA, 9. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Czerovszki Mariann

adjunktus, SZTE BTK

A VILLÁMTOLVAJ CÍMŰ REGÉNY ZEUSZ-KÉPE

Kulcsszavak: antikvitás; Zeusz alakja; ifjúsági irodalom; Riordan; A villámtolvaj

Rick Riordan A villámtolvaj című regénye, amely világszerte több mint 18 millió példányban kelt el, kiváló példa arra, hogyan alakíthatók a görög mitológia elemei a modern kulturális kontextushoz és a fiatal olvasók elvárásaihoz. Az elemzés célja, hogy feltárja az ókori és a modern Zeusz közötti párhuzamokat és különbségeket, különös figyelmet fordítva a változó istenképre. A kutatás a regényben megjelenő Zeusz elemi és zoomorf megjelenését, antropomorf alakjait, valamint jellemének elemzését három fő egységre bontva vizsgálja. A dolgozatban elemzett egyik legjelentősebb eltérés a mitológiai Zeusz brutális, promiszkúzus jellemvonásainak háttérbe szorulása a modern Zeusz ábrázolásában, ami a fiatal célközönség elvárásainak való megfeleléssel magyarázható. A dolgozat továbbá vizsgálja Zeust, mint állandó hatalmi jelképet, amely összeköti az ókori és a modern ábrázolását, miközben teret ad az eszképzizmusnak.

MOLNÁR MÍRA

Magyar nyelv és irodalom; történelem és
állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 11. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:
Murzsa Tímea
egyetemi adjunktus, ELTE BTK

„CSAK A NEVE MARAD ITT BELŐLE, ÉN SEM LÁTOM MÁR OLYAN ÉLESEN A HOSSZÚKÁS ALAKJÁT” – PRÓZATECHNIKAI MEGOLDÁSOK VIZSGÁLATA REGŐS MÁTYÁS TIKI CÍMŰ KISREGÉNYÉBEN

Kulcsszavak: kortárs irodalom; elbeszéléstechnika; térpoétika; kanonizáció; beavatástörténet

Regős Mátyás 2020-ban megjelent Tiki című kisregénye a kortárs ifjúsági irodalom kiemelkedő szövege, melynek összetett prózatechnikai megoldásaira érdemes felhívni a figyelmet. A kisregény komplexitása a bonyolult narratív felépítésben rejlik, amelynek egyes rétegeit a következő kérdésekre válaszolva igyekszem felfejteni: Milyen narrátori szövegek jelennek meg a Tiki című kisregényben? Milyen összefüggések állapíthatók meg az elbeszélés módja, a narrátori hang és az időkezelés kapcsán? Hogyan kapcsolódik egymáshoz az elbeszélés ideje és az elbeszélt idő? Hogyan reprezentálják a szereplőket a megjelenített helyszínek? Milyen sajátos jelentést hordoz az iskola és a záncai tábor tere? Hogyan kerül párhuzamba a határsértés mozzanata kapcsán a szereplők viszonyrendszere és a térábrázolás? Milyen többletjelentést hordoz a kisregény nyelve?

A Tiki jelentőségére azért is fontos felhívni a figyelmet, mert olyan klasszikus irodalmi témákat taglal, mint az identitáskeresés, a halál feldolgozása és a beavatás témaköre. Ezeket a problémákat könnyed stílusban, mégis bonyolult elbeszéléstechnikát alkalmazva közelíti meg, ezzel túlmutatva a ifjúsági irodalom keretein. Dolgozatom célja, hogy Regős kisregényének kanonizálódását elősegítse. A kortárs gyermek- és ifjúsági irodalom kapcsán jellemző az a tendencia, hogy egyes szövegek a gyermeki és a felnőtt világ határtörésére töreksenek. Ezekre a művekre azért érdemes felhívni az irodalomtudomány figyelmét, mert hagyományos kategóriáinkat, műfaji kódjainkat formálják át, értelmezik újra. Teszik mindezt úgy, hogy nyelvileg közérthetőek és érdekesek maradnak a középiskolás olvasók és a felnőtt befogadók számára is. Regős kisregénye újszerű elemzési szempontokat kínál, melyekre a recepció eddig nem fordított akkora figyelmet. A Tiki bonyolult egyszerűsége abban rejlik, hogy a szereplők, a helyszínek kusza hálójában és a narrátor különféle szövegtípusai segítségével valósul meg a poétikai egység és ezzel egy sajátos beavatástörténet jön létre. Regős Mátyás prózája párbeszédet folytat nemcsak klasszikus szövegekkel, hanem kortárs alkotókéval is, valamint az irodalomtanítás szempontjából is új utakat nyit meg. Dolgozatom célja, hogy tudományos, elemző hozzáállással vizsgáljon egy olyan kisregényt, amely újszerű prózatechnikai megoldásokat alkalmaz.

AZ IFJÚSÁGI REGÉNY PROGRAMSZERŰ FELÉVELÉSE SZABÓNÉ NOGÁLL JANKA ÉLETMŰVÉBEN

Kulcsszavak: tizenéves lányoknak szánt ifjúsági regény; követendő minták; az útmutatás tétje; elmozdulás a korábbi mintáktól;

A napjainkban egyre inkább felívelő kutatási irányzatot képviselő ifjúsági irodalom kutatását két perspektíva uralja. Egyrészt, a fiatal nők számára gyakran nők által írott gyerek- és ifjúsági irodalmat a női irodalom felől igyekeztek megragadni. Másrészt a gyermekirodalom felől közelítették meg, ebben az esetben a figyelem néha nem terjedt ki az életkorilag differenciált ifjúsági irodalmi művek újabb formáinak megjelenésére a 19-20. század fordulóján.

A kutatásokból az is egyértelműen kiviláglik, hogy a német, francia és angol minták hatására már korán elkezdődik a nemek és felekezetek szerinti differenciálódás az ifjúsági irodalmon belül. A 18. században már találkozhatunk fiúknak és lányoknak, illetve katolikusoknak és protestánsoknak írt művekkel. Az életkorok szerinti különbségtétel tanulmányozására azonban mindeddig kevesebb figyelem irányult, holott az 1850-es évektől megannyi, kifejezetten fiatal, serdülő lánynak írt útmutatás születik. A békés-gyulai származású, terjedelmes életművel rendelkező és kimagasló irodalmi tevékenységet folytató, noha mára már feledésbe merült, Szabóné Nogáll Janka munkássága iskolapéldája az említett differenciálódásból létrejövő alműfaj, a serdülő lányok számára írt ifjúsági regények felívelésének, tudatos és programszerű művelésének.

Kutatásom célja annak a megértése, hogy Nogáll Janka életművének reprezentatív darabjaiban miként jelentek meg az életkorok szerint elkülönült, kifejezetten fiatal lányoknak szánt írások. Ezen belül arra vagyok kíváncsi, hogy milyen mintákat ajánl a szerző a fiatal lányok számára, milyen az ideális tizenéves lányképe, mi hiányzik belőle, mi az útmutatás tétje, hogyan helyezkednek el a vizsgált alkotások az életművön belül, nem utolsósorban: van-e elmozdulás a korábbi mintáktól, úgy világirodalmi, mint egyéni, a szerző által bejáratott konvenciók szintjén. A kutatás abból a meggyőződésből született, hogy az ifjúsági regények életkori differenciálódásának nézőpontját szem előtt tartó, ugyanakkor kifejezetten fiatal lányoknak szánt írások vizsgálata nagy mértékben elősegítené a gyermek- és ifjúsági irodalom, ezzel egyidőben a női irodalom árnyaltabb szempontból való megközelítését és tanulmányozását.

OLAJOS ANNA

Szabad bölcsészet

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Rudolf Anna

doktorandusz, ELTE BTK

SPECIÁLIS ÉTKEZÉS - SPECIÁLIS OLVASMÁNYOK. HÁROM GYERMEKKÖNYV OLVASÓKÖZPONTÚ ÉRTELMEZÉSE

Kulcsszavak: gyermekirodalom; kognitív narratológia; reader response; anyagcsere-betegség; biblioterápia

Speciális étkezés - speciális olvasmányok című dolgozatomban arra a hipotézisemre kerestem alátámasztást, hogy összefüggés található az ételérzékenység vagy anyagcserebetegség és gyermekek meseolvasási szokásai között. Előzetesen azt feltételeztem, hogy az ételérzékeny vagy anyagcserebeteg gyermekek esetében különleges mintázat alakul ki a meseolvasási szokásokban intoleranciájuk vagy betegségük hatására. A kutatás során olyan gyermekeket kerestem, akiknek felolvasnak vagy már tudnak olvasni és valamilyen ételérzékenységük, vagy anyagcsere-betegségük van. Három gyermekkel és azok szüleivel készítettem félig strukturált interjút, majd ezeket elemeztem. Kiválasztottam a kutatás szempontjából legrelevánsabb gyermeket, majd az általa kedvencnek jelölt gyermekkönyveket értelmeztem kognitív narratológiai szempontból. Az elemzés továbbá a reader response vagy olvasói válaszkutatás mentén történt, valamint irodalomterápiás lehetőségeket kerestem a gyermekkönyvekben. Megállapítottam az interjúk alapján, hogy az anyagcsere-betegség vagy ételintolerancia hatásának a mindennapi életre el kell érnie egy küszöbértéket ahhoz, hogy a meseolvasási szokásokban megfigyelhető legyen a kapcsolódó mintázat.

PÓCS BLANKA

Magyar nyelv és irodalom, történelem osztatlan
tanárszak
Osztatlan, 5. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. habil. Kusper Judit
egyetemi docens, EKKE BMK*

TÖRTÉNELMI IFJÚSÁGI REGÉNY A SZOCIALIZMUS IDEJÉN – VITÁNYI JÁNOS FŐHADNAGY FAZEKAS ÉS HÍVEN A HALÁLIG CÍMŰ REGÉNYEINEK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: történelmi ifjúsági regény; Vitányi János; szocialista irodalompolitika;

Dolgozatomban a történelmi ifjúsági regényeket vizsgálom meg egy mára már elfeledett író Vitányi János két regényének tükrében. Magyarországon a második világháborút követő kommunista államirányítás – az élet más területei mellett – az irodalompolitikára is nagy hatással volt. A fennálló rendszer igyekezett a szocialista eszmék szolgálatába állítani az irodalmat. Kutatásom során azt vettem szemügyre, hogy az ifjúsági regények – specifikusan a történelmi témájúak – milyen szerepet töltek be a szocialista irodalompolitika rendszerében, illetve mennyire volt jellemző rájuk a didaktikai célzat. A történelmi regények nem sokkal a műfaj megszületését követően az ifjúság körében találtak a legnagyobb befogadásra. Az ifjúsági irodalmat, pedig minden korban és rendszerben nevelő szándékkal ruházták fel. A történelmi ifjúsági regények együttes vizsgálata érdekes perspektívát nyújt, főként ha azok egy elnyomó politikai rendszer termékei. Ezen irodalompolitikai szempontok alapján elemzem Vitányi János két regényét. A Főhadnagy Fazekas 1954-ben, a Híven a halálig 1960-ban jelent meg. A Híven a halálig már beleesett az 1956-os forradalmat követő reformintézkedések időszakába, ezért erre is külön kitérek, hogy milyen szinten jelenik meg ennek hatása a regényben. Kutatásom során bebizonyosodott, hogy az irodalompolitika befolyása erősen érződik mindkét regény narratíváján, a reformot megelőző regény és az azt követő mű között apróbb eltérések vannak, azonban az alapvető marxista elvek ugyanúgy megjelennek bennük.

TÓTH-CSIKI ZSUZSANNA

Dráma- és színházismeret tanár, magyar nyelv

és irodalom tanár

Osztatlan, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Mészáros Márton

egyetemi docens, KRE BTK

A MEGÉRTÉS ÚTJAI ORAVECZ IMRE MÁSHOGY MINDENKI MÁS CÍMŰ KÖTETÉBEN

Kulcsszavak: Oravec; gyerekvers; megértés; nyelvkritika

Oravec Imre mindeddig egyetlen gyerekirodalmi kötete, a Máshogy mindenki más két kiadást ért meg, 1979-ben és 2016-ban. Műfajában tulajdonképpen az első hazai gondolati-filozofikus gyerekvers-kötet, méltatlanul hallgatag recepciótörténettel. A dolgozat a második kiadás szövegeinek és a hozzá tartozó illusztrációknak szoros elemzését tűzte ki célul, a megértés útjainak feltárása érdekében, különösen a nyelv, a viszonyok, a test, a látás és az evés pillérei mentén. A vizsgált kötet szövegeit végigkíséri az otthonosság és a kívüliség folyamatos egymásnak feszülése. A gyermekhangú lírai én, Niki számára a nyelvi konvenciók szándékoltan vagy önhibáján kívül történő áthágása, a kívüliség felé nyitás elkerülhetetlenül az elidegenedéshez vezet, a családtól való lehatároltság érzése kíséri végig a kötetet. Azonban éppen a konvenciók lebontása, az otthonosság felhasadása vezet el a mélyebb megértéshez.

FILMTUDOMÁNY

BÁNYÁSZ DORKA ZSÓFIA

Kommunikáció- és médiatudomány

BA, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Kutai Gergely

mestertanár, KRE BTK

A LIMINALITÁS ÉS A NEM-HELYEK TÉRRE ÉS EMBERRE GYAKOROLT HATÁSA ANTAL NIMRÓD KONTROLL CÍMŰ FILMJÉBEN

Kulcsszavak: nem-helyek; liminalitás; pszichológia; filmelemzés; szimbolizmus

A dolgozat témája a nem-helyek és a liminalitás térre és emberre gyakorolt hatásának vizsgálata Antal Nimród Kontroll című filmjében. A film narratíva és filmnyelvi szempontok szerint lett vizsgálva, amit a tér elváltozásával és a személyiség torzulásával foglalkozó antropológiai és pszichológiai tanulmányok támasztottak alá. A dolgozat a film főszereplőjének, Bulcsúnak, a sorsát követi végig, megvizsgálva, hogy a liminalításban eltorzult terek, idő és individuum milyen hatással van rá, illetve elméje torzulásának milyen fizikai manifesztációja van. Továbbá, mélylélektani és szimbolikus szempontból miért értelmezhető a főszereplő utazása mitológiai és bibliai purgatórium járásként. A film két aspektusa, a narratíva és a képanyelv, külön van elemezve, így a dolgozat tartalma is két nagyobb egységből áll: a tér vizsgálata és a karakterek vizsgálata. A két egység azonban együttesen adja ki az elemzés és kutatás eredményét. Az eredmény: a nem-helyek liminális állapotot idéznek elő, ahol a személyiség meghasonulása a purgatórium szimbolikáján keresztül mutatható be.

BERKES ZSÓFIA

Kommunikáció- és médiatudomány
BA, 5. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Kálai Sándor
egyetemi docens, DE BTK*

JAZZ, ÁLMOK ÉS MÉG TÖBB JAZZ - A TÖRTÉNETMESÉLÉS, A KARAKTEREK ÉS A ZENE KAPCSOLATA DAMIEN CHAZELLE FILMJEIBEN

Kulcsszavak: filmzene, musical, narratívaelemzés, karakterelemzés, műfajelmélet

Dolgozatomban Damien Chazelle első három filmjét (*Guy and Madeline on a Park Bench* (2009), *Whiplash* (2014), *Kaliforniai álom* (*La La Land*, 2016)) vizsgálom, különös tekintettel a zene és a történetmesélés közötti kapcsolatra, a karakterek személyes dilemmáira, valamint arra, hogy a rendező miként tematizálja és ábrázolja a zenét, különösen a jazzt.

Az elemzések során vizsgálom a három film eltérő műfaji besorolásának hatását, mely befolyásolja a zene narratív és vizuális szerepét a vizsgált művekben. A jazz ábrázolását és tematizálását is tanulmányozom Chazelle filmjeiben. Elemzéseim során különös figyelmet fordítok arra, hogy miként jelenik meg a jazz mint a művészi önkifejezés eszköze, és hogyan határozza meg a szereplők döntéseit és sorsát. Vizsgálom azt is, hogyan alakítja a zene a cselekmény szerkezetét és a karakterek pozícióját a történetben. A dolgozatban részletesen bemutatom, hogyan fonódik össze a zene a filmek képi világával, és miként befolyásolja ezt a filmek alaptémája és műfaja. A filmek zenéjét részletesen elemzem, különböző kategóriákba sorolva a betétdalokat megjelenésük és funkcióik szerint, vizsgálom ezek történetmesélésben és karakterépítésben betöltött szerepét.

A dolgozat célja, hogy rendszerezze Chazelle első három nagyjátékfilmjének közös vonásait és különbségeit, miközben bemutatja a rendező egyedi stílusát és a zene kiemelt szerepét az általa teremtet világokban. Az elemzés nemcsak a Chazelle-filmek, hanem általánosságban a zenés filmek műfaját tekintve is releváns lehet, különösen a zene és a film közötti szoros kapcsolat megértése szempontjából. Kutatásom alapjául többek közt Rick Altman, Biró Yvette, John G. Cawelti, Kovács András Bálint és Lohr Ferenc művei szolgáltak.

Az elemzések bizonyítják, hogy Chazelle alkotásaiban a zene nem csupán illusztratív funkciót tölt be, hanem aktív részese az elbeszélésnek. A két musicalben a zenei betétek közvetlenül kapcsolódnak a cselekményhez, a *Whiplash*-ben azonban a zene az elszántság, a küzdelem és a siker metaforájává válik. Az elemzett filmekben megmutatkozik, hogy Chazelle miként használja a zenei jeleneteket a történetmesélés előmozdítására, a karakterek fejlődésének ábrázolására és a néző érzelmi bevonására. A rendező személyes célja, hogy filmjein keresztül érzékeltesse a nézővel a jazz jelentőségét és haldoklásának problémáját. A zenei betétek sokféle szerepet töltenek be, és különböző formákban, hangforrásokból jelennek meg.

CSÓKA ZSÓFIA

Kiadványszerkesztő szak

MA, 3. félév

Univerzita Komenského v Bratislave (Comenius
Egyetem, Pozsony)

Témavezető:

Doc. Mgr. Csehy Zoltán, PhD.

professzor, SK CE

POSZTMODERN HIPERTUDATOSSÁG, DEKONSTRUKCIÓ ÉS IRÓNIA A SHREK-FILMEKBEN

Kulcsszavak: popkultúra; Shrek; posztmodern; hipertudatosság; dekonstrukció

Dolgozatom témája a hipertudatosság, dekonstrukció és irónia megjelenése a Shrek-filmekben, mely jellemzők a posztmodern sajátosságai. A dolgozat megírásának ötlete először akkor merült fel bennem, amikor felnőttként újránéztem a filmeket, és feltűnt, hogy bennük a posztmodern sajátosságok mind megtalálhatóak, így az egyébként popkulturális művet könnyen lehetne a felsorolt posztmodern jellegzetességek alapján elemezni. A tanulmányom első fejezetében a popkultúrát definiálom, majd a hozzá kapcsolódó attitűdök bemutatásán keresztül szemléltetem sajátosságait, melyeket a második fejezetben a posztmodern definíciója után párhuzamba állítok a szépirodalmi irányzat jellemzőivel. Ezek után röviden összefoglalom az első három Shrek-film cselekményét, hogy az utolsó fejezetben konkrét példákon mutathassam be, pontosan hol és hogyan kapcsolódnak a popkultúra és a posztmodern párhuzamba állítható jellemvonásai, és az utóbbi sajátosságok miképp érvényesülnek a Shrek-filmekben. Dolgozatom fő célja, hogy a popkultúra termékeivel kapcsolatos attitűdöt, miszerint a széles közönségnek szóló művek eredendően kevésbé értékesek, eloszlassam, és konkrét példákon keresztül mutassam be, hogy a Shrek-filmeket a szépirodalmi-posztmodern szempontok alapján is lehet elemezni.

A SPORTOLÓI IDENTITÁS FILMNYELVI ÁBRÁZOLÁSA A SPORTFILMEKBEN

Kulcsszavak: sportfilm; filmelemzés; filmnyelvi eszközök; sportoló-edző kapcsolat; sportolóidentitás

A sportfilmek, melyek társadalmunk egyik legmeghatározóbb alrendszerét – a sportot – állítják középpontba filmnyelvi eszközök összetett kombinációival teremtik meg azon szórakoztató és kulturális alkotásokat, melyek tükrözik és formálják a sport jelentőségét. Kezdetben szélesebb körben vizsgáltam a sportfilmek műfaját, hogy milyen tematikus csomópontok alapján csoportosíthatóak, és azokon belül milyen formai és tartalmi eszközöket alkalmaznak az adott téma feltárására. A házi TDK fordulón kialakuló diskurzust követően arra a következtetésre jutottam, hogy az adott terjedelmi keretek között a részletesség és a téma mély feltárásának érdekében az öt kialakított témacsoport közül egyet helyezek fókuszba, így a hangsúlyt arra a tematikára helyeztem, amely a kezdeti, tágabb elemzéshez kialakított húsz filmből álló korpuszban leggyakrabban előfordult, központi vagy mellékes elemként egyaránt. A sportolók edzőikkel kialakított kapcsolatára gyakran kerül különös hangsúly a sportközponjú filmekben, hiszen a sportolók életének egyik legmeghatározóbb aspektusa, hogy kivel és hogyan szocializálódnak az adott környezetben. Az ilyen filmek nem csak a sportteljesítményt helyezik középpontba, de betekintést nyújtanak az atléták személyes világába és érzelmeibe, melynek fontos résztvevője és alakítója egy mentorkarakter. Ezen kapcsolat nem csak egy adott sémára épül, hiszen a karakterek sokszínűségéből eredően számos jellege lehet a sportoló-edző viszonynak, a filmnyelvi eszközök tudatos és konzisztens használata hozzájárul ahhoz, hogy a sportfilmek bemutassák ezen dinamika komplexitását és feltárják mélységét a nézők előtt. A kutatás alatt ezen formai és tartalmi filmnyelvi eszközöket azonosítom hat olyan sportfilm mélyelemzésével, melyekben központi szerepet játszik a sportoló-edző viszony, majd áttérve a médiaszövegek távolabbi olvasására, összesítem az elemzéseket, hogy átfogó képet alakítsak ki a műfaj jellegzetes technikáiról és eszközeiről, elmélyülve abban, milyen hasonló és egyedi motívumokkal tárják fel a sport világában rejlő mentor-tanítvány dinamikákat.

FAZAKAS LEHEL

Filmművészet, fotóművészet, média
BA, 4. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Kolozsvári Kar

*Témavezető:
dr. Blos-Jáni Melinda
adjunktus, RO EMTE KVK*

A FILM METABOLIZMUSA

Kulcsszavak: filmélmény; fogyasztás; metanyelv; étel mint médium; távol-keleti posztmodern melodramák

Corneliu Porumboiu 2013-as Amikor Bukarestre száll az éj (Când se lasă seara peste București sau Metabolism) című filmjének egyik kulcsjelenetében a szereplők az étkezést a filmfogyasztás analógiájaként értelmezik, létrehozva a fogyasztás meta-olvasatát. Kutatásomban az általuk felvetett reflexív lehetőségből indulok ki, a Christina Bartz, Jens Ruchatz és Eva Wattolik Food – Media – Senses. Interdisciplinary Approaches (2023) című tanulmánykötetükben bevezetett gondolatot folytatva a filmekben bemutatott ételeket nem csupán a kép tárgyaként kezelem, hanem egyszersmind érzéki tapasztalatokat alakító médiumként. Egyrészt a sobchacki fenomenológia felől kiindulva vizsgálom azokat az érzéki-testi benyomásokat, amelyeket az étel mint médium közvetíthet – másrészt a médium és a befogadó találkozásának pillanatát kiemelve megfigyelem, hogy az étel milyen narratív és dramaturgiai szerepeket tölthet be a filmelbeszélésben. A filmélmény-ízlelés-emésztés hármásának függvényében azt vizsgálom, hogy a film érzéki élménye hogyan befolyásolja a nézői befogadást; a filmnézést egyfajta fogyasztási mechanizmusként elfogadva az étkezés dramaturgiája hogyan strukturálja a film szerkezetét; hol vannak az ételnek mint különálló médiumnak a határai; végső soron pedig, az étkezés hogyan válik történetkonstruáló posztmodern metanyelvi elemmé. A kutatást három ezredforduló környékén megjelenő távol-keleti melodramára terjesztem ki. Az említett kérdéseket Ang Lee Étél, ital, férfi, nő (Eat Drink Man Woman, 1994), Hou Hsiao-hsien Sanghaji virágok (Flowers of Shanghai, 1998) és Wong Kar-wai Szerelemre hangolva (In the Mood for Love, 2000) című filmjeikben vizsgálom.

FAZAKAS LEHEL

Filmtudomány

MA, 2. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kolozsvári Kar

*Témavezető:
dr. Király Hajnal
egyetemi docens, RO EMTE KVK*

ROMÁNIA KORÁN ÉRKEZETT. RADU JUDE LEGÚJABB FILMJÉNEK METAMODERN LEHETŐSÉGEIRŐL

Kulcsszavak: metamodern; atopikus metaxis; „mintha” állapot; szociális érzékenység; ironia

A román új film egyfajta realista érzékenységgel határozza meg önmagát, a kanonikus álláspont szerint mintegy megkésve folytatja a múlt század közepétől jelentkező modernista filmes hagyományokat. Radu Jude munkássága azonban azt bizonyítja, hogy ezzel egyidőben az új generáció rendezői nem felejtik el a posztmodern filozófia eredményeit, filmjeik nem mentesek a reflexivitástól. Dolgozatomban az ezredforduló utáni román filmeket Robin Van den Akker és Timotheus Vermeulen 2010-es *Notes on Metamodernism* című vitaindító esszejükben bevezetett metamodern jelenséghez kötve határozom meg, Radu Jude 2023-as *Ne várj túl sokat a világvégétől!* (*Nu aștepta prea mult de la sfârșitul lumii*) című filmjének metamodern lehetőségeit felfejtve. A kétezres évek elejére nagyjából kimerülő posztmodern után nemzetközi szinten is nagyobb érdeklődést figyelhetünk meg a realista ábrázolás lehetőségeire. Jude posztmodernen is túllépő, de azt nem elfelejtő filmjét emiatt a szociális érzékenység miatt kötöm metamodern jelenséghez. Ez az érzékenység pedig mivel az új román filmre általánosan kiterjeszthető, megpróbálok a kanonizált álláspont felülvizsgálásával ez esetben a román filmre nem a kultúra megkéssett termékként tekinteni, hanem éppen a metamodern egyik elsőként jelentkező példajaként.

HEGEDÜS FERENC

Esztétika

MA, 1. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. András Csaba

egyetemi adjunktus, PTE BTK

**LESZÁMOLÁS EGY AKTÍV VULKÁN TETEJÉN. ARTEFAKTUMOK ÉS IMMERZIÓ AZ ÉSZAKI
(ROBERT EGGERS, 2022) CÍMŰ FILMBEN**

Kulcsszavak: film, Hamlet, Fisher

Dolgozatomban Robert Eggers Az északi című Hamlet-adaptációjával foglalkozom, azt vizsgálva, hogy a film miként idézi meg Shakespeare drámájának bizonyos, egymással nem feltétlenül kompatibilis pszichoanalitikus olvasatait. Elősorban Jacques Lacan és Ábrahám Miklós Hamlettel kapcsolatos elméleti munkáira támaszkodva fejtem ki meglátásaimat, majd tágabb kultúraelméleti keretben írok arról, hogy a film milyen módon használja fel a pszichoanalitikus interpretációk és a skandináv mitológia bizonyos kódjait. Előadásom tárgyát a dolgozat ezen része adja. Mark Fisher brit kultúra kutató munkája nyomán próbálok fogalmat adni, annak módjára, hogy Robert Eggers filmjei, hogyan szakítanak le egyes kulturális jeleket, szimbólumokat azok kontextusáról és hogyan építik be azokat saját szerkezetükbe.

IGNÁCZ BARBARA

Német nyelv és kultúra tanára - angol nyelv és
kultúra tanára
Osztatlan, 11. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
dr. Sata Lehel Kálmán
egyetemi docens, DE BTK*

„UND MORGEN DIE GANZE WELT...” – TERRORSPEKTAKEL AUS HISTORISCHER PERSPEKTIVE

Kulcsszavak: spektakulum; Új Német Film; kortárs német film, Guy Debord

Im Mittelpunkt meiner Arbeit steht die filmische Darstellung des deutschen Linksterrorismus. Ich versuchte ein historisches Kontinuum zwischen den Darstellungsweisen des Neuen Deutschen Films bzw. den zeitgenössischen Interpretationen vom Linksradikalismus herzustellen. Für theoretischen Rahmen benutze ich die Spektakel-Theorie von Guy Debord: In meiner Arbeit möchte ich darauf reflektieren, wie das Thema Linksterrorismus im Laufe der Zeit immer mehr von der spektakulären Hegemonie der Filmsprache beeinflusst wird. Als Beispiele werde ich vier Filme anwenden: Die verlorene Ehre von Katharina Blum (1975) von Volker Schlöndorff und Margarethe von Trotta; die Spitzenleistung der bedeutendsten Regisseure des Neuen Deutschen Films, Deutschland im Herbst (1978); einen der bekanntesten Filme über die RAF, Der Baader Meinhof Komplex (2008) von Uli Edel und letztens einen relativ neuen Film, Und morgen die ganze Welt (2020) von Julia von Heinz.

JÉKEI BALOGH VIOLA

Spanyol Nyelv, Irodalom és Kultúra, Spanyol
amerikai irodalom és fordítás specializáció
MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Kutasy Mercédesz
habilitált egyetemi docens, ELTE BTK*

**FILMES ESZTÉTIKA AZ ECUADORI AVANTGÁRD ÍRÓ, PABLO PALACIO, VIDA DEL
AHORCADO (1932) CÍMŰ REGÉNYÉBEN, A VARIETÉ (1925) ÉS DER BLAUE ENGEL (1930)
TÜKRÉBEN**

*Kulcsszavak: ecuadori avantgárd irodalom; Pablo Palacio; korai német filmművészet; filmesztétikai
hatás; elbeszélői technika*

A pályamunka szándéka, hogy Pablo Palacio, ecuadori avantgárd író Vida del ahorcado (Akasztott ember élete) című regényét elhelyezze a korabeli irodalmi mozgalmak társadalom- és kultúrtörténeti közegének kontextusában és elemezze az elbeszélés művészi eszközeinek viszonyát a korabeli nemzetközi filmkultúra képi nyelvezetéhez. Az elemzés konkrétan a német filmművészet két emblemikus filmjével való esztétikai, technikai és tematikus összefüggésekre összpontosít, amelyekkel a szerző a művészi alkotói folyamata során bizonyíthatóan kapcsolatba került. Az egyik az Ewald André Dupont által adaptált és rendezett némafilm, a Varieté (1925), a másik a német mozi egyik első, nemzetközileg sikeres hangosfilmes produkciója, Josef von Sternberg Kék angyala, eredeti címén Der blaue Engel (1930).

Palacio, életművének úttörő jelentősége ellenére, még mindig kevésbé tanulmányozott és kontextualizált alkotónak számít. A Vida del ahorcado kisregény esztétikai és tematikai közelsége a fenti filmekhez arra hívja fel a figyelmet, hogy a kor filmkultúrájának konkrét és kézzelfogható hatása van Palacio irodalmi látásmódjára és eszköztárára. E filmekkel való összevetés új utakat nyit az író rejtélyes, nehezen megfejthető életművének megközelítésére. A filmes és irodalmi esztétikai szempontok transzdiszciplináris, összehasonlító elemzése új megközelítéseket tesz lehetővé e kevésbé ismert, kaleidoszkópos életmű megértésében. Palacionak a filmes kifejezés, a képi szerkesztésmód iránti elkötelezettsége a kortárs olvasó számára az avantgárd életmű vonzerejét, megközelíthetőségét képezheti, hozzájárulhat annak újrafelfedezéséhez.

KOLLÁR BÁLINT

Szabad bölcsészet

BA, 6. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kárpáti György

egyetemi adjunktus, PPKE BTK

REVOLVERHŐSTŐL AZ ÁTLAGEMBERIG / A WESTERN ÉS A NEO-WESTERN VISZONYA

Kulcsszavak: Neo-western; Western; Műfajelmélet

Dolgozatomban a neo-western, meghatározásának egy lehetséges modelljét kívánom bemutatni. Ugyan a terminus rendszeresen megjelenik a kortárs westernfilmekről folytatott diskurzusban, annak pontos definíciója és elméleti kerete gyakran hiányos, illetve használata nem egységes. Az egységeség hiánya abból fakad, hogy annak ellenére, hogy mind a hazai, mind a nemzetközi szakirodalomban az a domináns szemlélet, hogy a terminus a western egyik alműfaját jelöli, az egyáltalán nem koherens, hogy milyen filmekre, filmek melyik csoportjára használják a neo-western kategóriát. Ebből következően a dolgozat célja, hogy a terminust egy olyan elméleti keretbe helyezze, amely egyértelművé teszi a neo-western sajátos narratív, vizuális és tematikus jellemzőit, miközben megszünteti annak túlzottan általánosított és sokszor önkényes alkalmazását. Vizsgálatom kiindulópontját az a szemlélet képezi, mely szerint a zsáner különböző diskurzusfolyamatok eredményei, s ily módon a változás lehetősége a műfajok immanens sajátossága egészen addig, amíg az a hagyománnyal folytatott párbeszédre épül. Ezen megállapítás értelmében azt vizsgálom, hogy melyek azok az elemek, amik megteremtik a hasonlóságot a neo-western és a hagyományos vadnyugati film között, és melyek azok, amik révén a legkarakteresebben megragadható a kettő közti különbség. Ennek feltárásához a western műfajának különböző definíciós modelljeit mutatom be, amelyek közül az egyik a vizuális konvenciókra összpontosít (Edward Buscombe), a másik a narratív struktúrára (Will Wright), míg a harmadik a műfaj lényegét meghatározó mítoszokra (Király Jenő) fókuszál. Végezetül az iménti keretrendszerek vonatkozásban vizsgálom meg a neo-western égisze alá tartozó filmeket, azzal a különbséggel, hogy Edward Buscombe elméletét a vizuális konvenciók rendszeréből kiragadva a fogalmi konvenciók vizsgálatára alkalmazom, hogy azonosítsam a zsáner fejlődési szakaszaiban megmaradó és módosuló műfaji elemeket, valamint, hogy feltárjam, hogyan alakultak át ezek az elemek a neo-western narratív és tematikus kontextusában.

A MAGYAR FILMADAPTÁCIÓK INTERMEDIÁLIS JELENSÉGEI

Kulcsszavak: transzpozíció; adaptáció; filmelemzés; kultúrpolitika; filmtörténet

A 20. században alkotó rendezők a magyar irodalom öröklött „vátesztudatával” keresték a válaszokat az adaptálással kapcsolatos kérdésekre, a korszakok társadalmi és ideológiai körülményei között. A film és irodalom közötti határátlépések, intermediális összefüggések közege megteremtő filmadaptációk, a rendszerváltást megelőzően minden alkalommal egy meghatározott politikai feltételrendszer keretein belül valósulhattak meg, ahol a magyar művészek kénytelenek voltak megfelelni a rendszer által meghatározott kritériumoknak. A szerzői látás- és kifejezőmód érvényre juttatásának, valamint a magyar kultúrpolitikai cenzúra találkozásának eredményeképpen egészen rendkívüli és páratlan megoldású adaptációk születtek a magyar filmtörténetben, majd a „felszabadulás” hatására szintén. Ezek vizsgálatát tűztem ki dolgozatom céljául.

Munkám során az elméleti alapokat, valamint az adott magyar filmtörténeti korszak áttekintését követően a választott regények és filmek között fennálló intermediális viszonyokat, illetve a határátlépéssel járó következményeket és a médiumközi jelenségeket kívánom részletezni, kitérve az alkotások keletkezésére, szerzőire, valamint a művek kulturális funkcióira.

Az adaptációelemzés során egyfajta normatív szempontú megközelítés mellett döntöttem, mivel az általam választott transzpozíciókat, az eredeti szöveghez való extra szoros kapcsolatuknál fogva célszerűnek tartottam ezzel a módszerrel elemezni, szemben a Gérard Genette intertextualitás-típológiájából kiinduló hypertext megközelítéssel, mely a filmváltozatot az irodalmi mű egész filmre kiterjedő idézeteként, parafrázisaként értelmezi.

Az első hipotézisem úgy szól, hogy azokat a transzpozíciókat, melyek a lehető legnagyobb hűséggel dolgoznak fel egy irodalmi művet, értékelő-előíró, vagyis normatív szempontú megközelítés által érdemes vizsgálni.

Második hipotézisem a bordwelli stílus fogalmához kapcsolódik, és a következőképpen hangzik: a transzpozíciók sikeressége nem az abszolút transzformáció teljesülésétől függ, hanem, hogy a rendező emberi, valamint művészi látásmódja hogyan viszonyul az íróéhoz.

Az általam választott négy mű Kosztolányi Dezső Aranysárkány (1925) című regénye, illetve az ebből készült Ranódy László-féle filmadaptáció (1966); Krasznahorkai László Sántántógó (1985) című regénye és Tarr Béla azonos című, „fekete szériás” mesterműve (1994.) A dolgozatban ezeknek az alkotásoknak a komparatív elemzésére kívánok kísérletet tenni, a már fent említett szempontok szerint.

MIHÁLYI-BARÁTH ÉVA

Japánológia

MA, 1. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Farkas Mária Ildikó
egyetemi docens, KRE BTK*

NŐK ÁBRÁZOLÁSA A JAPÁN HORROR MÉDIÁBAN

Kulcsszavak: j-horror, nők, yūrei, final girl, femme fatale

Elsősorban a dolgozatomban a japán horror műfajának kialakulást, ezen belül is a női karakterek jelentőségét fogom vizsgálni. Azért választottam ezt a témát, mert egyrészt érdekel a japán kísértetekkel teli történetek kultúrája, amelynek gyökerei a japán autentikus túlvilággal kapcsolatos világképhez vezetnek vissza. A kutatásomat négy kérdés alapján fogom vizsgálni, honnan indult el, hogyan mutatkoznak meg a japán horror műfajon belül a női szereplők és miért mindig szörnyetegként jelennek meg. Vajon tényleg victim-heroként szerepelnek az elemzések során, vagy inkább a victim-monster kategóriába illeszkednek? Hogyan képes bemutatni a női karaktereket, olyan lenyűgözően, de egyszerre félelmetesen is.

A kutatásom első felében a japán kísérteties történetek kezdetét és ahhoz tartozó események kialakulását és fejlődését szeretném bemutatni. Ezenfelül természetesen kiemelem a kaidan történetek főszereplőit a yōkaiokat, emellett is a yūreieket, amelyek kulcsfontosságú karakterei a horror műfajnak. A következő fejezetben szeretném kifejtetni a japán nők elvárt szerepét a társadalomban és annak negatív hatását, ami által a japán horror történetekben, olyan népszerűvé váltak. Továbbá a dolgozatomban lényegi részét az archetipusokkal fogom folytatni, amelyek alapján fogom felvezetni és elemezni a következő mondatban felsorolt japán horror filmeket. Az első A kör, második a Nem fogadott hívás, zárásnak pedig A meghallgatás című film.

MÜLLER DÁNIEL

Filozófia

MA, 1. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. András Csaba

egyetemi adjunktus, PTE BTK

KONFRONTÁCIÓ ÉS KOMFORT. A TECHNOLÓGIÁHOZ VALÓ VISZONY DAVID ÉS BRANDON CRONENBERG FILMJEIBEN

Kulcsszavak: Cronenberg, poszthumanizmus, technológia és ember

Dolgozatomban David és Brandon Cronenberg filmjeit hasonlítom össze. Elemzésem középpontjában a két rendező technológiához való viszonyának megváltozása áll. Ezen elemzéssel rámutatok arra a tendenciaeltolódásra, amely ember és technológia viszonyának ábrázolásában ment véghez az ezredforduló utáni science fiction filmekről kezdődően. Tudniillik arról van szó, hogy a science fiction filmek társadalomkritikus aspektusait elfedi egy látványos designesztétika. A designcentrikusság felé tartó elmozdulás a technológia természetessé válásának köszönhető. A dolgozatomban két film összehasonlításával járom körül a problémát.

ROTTLER LILI

Filozófia

MA, 1. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. András Csaba

egyetemi adjunktus, PTE BTK

EGY ÚJ ÉRTELMEZÉS LEHETŐSÉGEI: JELLINEK (1983) & HANEKE (2001) A ZONOGORATANÁRNŐ

Kulcsszavak: Haneke, pszichoanalízis, szexualitás, társadalomkritika

Dolgozatom elemzési tárgya Elfriede Jelinek 1983-as regénye, valamint Michael Haneke 2001-ben készült adaptációja *A zongoratanárnő*. A két mű mindkét szerző életművében kiemelkedő szerepet foglal el, gyakori elemzési tárgya a pszichoanalízis és a nőiség, valamint a perverzió kapcsolatát vizsgáló tanulmányoknak. A cselekmény mindkét médium esetében Erika Kohut, a címben megidézett, valamint a tekintélyes bécsi zeneakadémián dolgozó zongoratanárnő életét, s annak fordulópontját mutatja be, dolgozatomban azonban nem a két mű közötti hasonlóságokat mérem fel (nem azt, hogy mennyiben „pontos” Haneke adaptációja), hanem azt kutatom, hogy az adaptálás során hogyan válik a rendező sajátjává a mű.

Amellett, hogy bemutatom a regény és a film kontextusát az alkotók életművében elfoglalt szerepük alapján, valamint röviden ismertetem a film és a regény cselekménye közti konkrét különbségeket, *A zongoratanárnő* kanonizált értelmezését is bemutatom, amely a film konzisztens interpretációját a (lacani) pszichoanalízis keretein belül képzelem el. Dolgozatomban ezt az elméleti megközelítést állítom szembe Haneke *A zongoratanárnő*t megelőző filmjeinek recepciójával, amely alkotásokat jórészt nem a pszichoanalízis lélektani elemzései alapján, hanem általánosabb társadalomkritikai megközelítések szerint tárgyal a Haneke-szakirodalom. Végül a kutatás relevanciájáról fogok beszélni, mivel az általam végzett elemzés kérdésköre egybeesik a 2014-ben rendezett V. Magyar Pszichoanalitikus Filmkonferenciának egyik fő vitapontjával, amely vitában (többek közt) Bókay Antal és Kovács András Bálint a társadalomkritikai és pszichoanalitikus filmelméleti olvasatok lehetőségeit ütköztették össze Haneke *Rejtély* (2005) című filmjének apropóján.

TOLNAI ZSÓFIA

Esztétika

MA, 8. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Pápai Zsolt

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

AZ ATTRAKCIÓS MONTÁZS MAGYAR DEZSŐ ÉS DUSAN MAKAVEJEV FILMJEIBEN

Kulcsszavak: filmművészet; Magyar Dezső; Dušan Makavejev; montázs; szabadság

Magyar Dezső és Dušan Makavejev a hatvanas években szinte egyforma technikát dolgoztak ki filmjeik társadalomkritikai üzenetének közvetítésére: a narratívát megszakító attrakciós montázsszekvenciákba kiemelt történelmi pillanatok archív/dokumentumfelvételeit építették. A valóság (sokszor legkegyetlenebb) képein keresztül nézői asszociációkat előhívó módszerrel egy elvont jelentésréteget szőttek filmjeik köré, amivel megteremtették a modernista esszéfilm sajátos kelet-európai változatát. Dolgozatomban az attrakciós-archivologikus montázstechnika működését vizsgálom, két-két Magyar Dezső (Agitátorok (1969), Büntetőexpedíció (1970)), illetve Dušan Makavejev (W. R., az organizmus misztériuma (1972), Sweet Movie (1974)) filmben.

Kutatásom célja, hogy rávilágítsak: az attrakciós montázs archív anyagokkal való kombinálása rendkívüli módon felerősíti a négy filmet. Magyar és Makavejev erős társadalmi-politikai érzékenysége filmjeik egyik fő szervezőelve, gyakran az uralkodó ideológiák értelmezéseivel szembenállva. A múltbeli események valódi képeinek beemelése segíti őket az ideológiák állításainak megcáfolásában: a tabusított események megmutatásával elutasítják az álláspontot, miszerint vannak dolgok melyekről, nem szabad beszélni, melyek az uralkodó narratíva szerint „nem történtek meg”, vagy „másképp történtek”. Az archív anyagok és az attrakciós montázs kombinációjában történelmi csúcspontok koccannak össze, majd robbannak, valódiságukkal rámutatva: nincs különbség az elnyomó rendszerek között és, hogy a valóságnál félelmetesebbet nem lehet kitalálni.

A két rendező montázstechnikájának hasonlósága azért is izgalmas, mivel bár egy időben, de két különböző filmkultúrában, egymástól elszigetelve alkottak. Magyar Dezső Magyarországon, Dušan Makavejev Jugoszláviában: a vasfüggöny két oldalán, egymástól elzárva gondolkodtak ugyanazokról a kérdésekről, elsősorban az emberi szabadságról és az azt szabályzó ideológiákról.

Azért tartom fontosnak Magyar Dezső és Dušan Makavejev filmjeinek párhuzamos felelevenítését, mert úgy érzem, egymást kiegészítve termékeny vitát tudnak generálni, egymás mellé rendezve egy új nézőpontba képesek helyezni az alkotások által felvázolt történelmi narratívát.

FORDÍTÁSTUDOMÁNY

BERECZ ALEXANDRA

Fordító és tolmács

MA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Benedek Enikő PhD

egyetemi tanársegéd, ELTE BTK

ALESSANDRO MANZONI A JEGYEK C. REGÉNYÉNEK ANGOL ÉS MAGYAR FORDÍTÁSI SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: fordítás; fordítói kreativitás; frazémák; olasz irodalom

A gyakorlott nyelvhasználónak egy adott szöveg megértése többnyire nem okoz nehézséget, ugyanazon szöveg fordítása során viszont számos problémába ütközhet. Ezek egy részére egyértelmű szabályokat dolgoztak ki, bizonyos esetekben viszont a fordító kreativitásától függ, milyen megoldást választ. A dolgozat a kreatív megoldásokat vizsgálja Alessandro Manzoni A jegyesek c. regényének angol és magyar fordításaiban, ezen belül pedig a frazémák fordításakor megfigyelhető tendenciákat és azok eltéréseit a két célnyelv esetében. A fordítások összehasonlításával – reményeim szerint – szemléltehető a szakma fejlődése is, a vizsgált fordítások között ugyanis jelentős idő telt el.

A vizsgálat alapjául a regény első hat fejezetéből kigyűjtött 308 példa szolgált, amelyeket a Klaudy – Kovács (2016) tanulmányban felvázolt tipológiák alapján soroltam fordítói műveletekhez (behelyettesítés, részleges megfeleltetés, teljes átalakítás, generalizáció, kompenzáció, kihagyás). A kutatás hipotézisei pedig a következők voltak: (1) a közös európai örökség és földrajzi közelség révén a magyar fordításban több behelyettesítés és részleges megfeleltetés található, valamint kevesebb kihagyás; (2) a Manzoni által kitalált frazémák miatt mindkét fordításban találhatunk számos generalizációt és/vagy szó szerinti fordítást; (3) a nem hivatásos fordító és az angol nyelvre jellemző rövidebb, lényegre törő mondatok miatt számos kihagyást találhatunk az angol fordításban a frazémák terén is. Az eredmények alapján elmondható, hogy az első hipotézis beigazolódott, bár koránt sem olyan mértékben, mint várható lett volna. A második hipotézishez több adatra lenne szükség, hiszen az első 308 példában csekély a Manzoni által kitalált frazémák száma. A harmadik hipotézis részben beigazolódott: valóban számos kihagyás található az angol nyelvű szövegben, az emögött álló pontos okokat azonban nem könnyű megállapítani.

DR. KASSAI ANDREA

Fordító-és tolmács

MA, 3. félév

Miskolci Egyetem

Bölcseztudományok és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Dobos Csilla

egyetemi docens, ME BTK

TESTKÖZELBEN – KIHÍVÁSOK ÉS FORDÍTÓI MEGOLDÁSOK AZ EGÉSZSÉGÜGYI ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM INTERLINGVÁLIS FORDÍTÁSA SORÁN

Kulcsszavak: Testközelben; interlingvális fordítás; fordítói megoldások; egészségügyi témájú ismeretterjesztő irodalom

Az orvosi szaknyelv – hasonlóan az évszázadokkal korábbi keresztény liturgiák nyelvéhez – az egyszerű ember számára misztérium. Nekünk szól, rólunk szól, mégsem értjük (egészen). E szakadék nagy voltára és jelentőségére az utóbbi évtizedekben figyeltek fel, és több nemzetközi és világszervezet felkarolta az ügyet. Ennek eredményeként lett napjainkra az országonkénti egészségértés felmérése egyre népszerűbb téma. Az egészségértés fejlesztésére több eszközt és módot is kitaláltak. Ennek egyik formája az egészségügyi témájú, ismeretterjesztő irodalom. Tehát a művek fordítása kapcsán a fordítónak fontos szerepe van a társadalom egészségértésének javításában.

Hipotézisem szerint a fordítónak nem csak a fordításban kell jártasnak lennie az egészségügyi szöveg fordításakor, hanem a szakterületet is jól kell ismernie. Ha a fordító nem érzi magát kellőképpen otthon az egészségügyi terminusok között, annak a fordításban is nyoma van, mérhető, statisztikai adatokkal alátámasztva. Ha viszont a fordító nem csak a fordításban jártas, hanem mélyebb egészségügyi háttérismeretekkel is rendelkezik, akkor az interlingvális fordítás során nem csorbul az üzenet, sőt, a laikus számára világosan megfogalmazva, helyenként bővebb magyarázatokba bocsátkozva vagy éppen a megértés szempontjából lényegtelen, vagy azt megnehezítő részletek kihagyásával adja át a szöveg tartalmát.

A kutatásomban többek között arra keresem a választ, hogy a tekintélyt parancsoló, átlagember számára alig érthető orvosi terminusok vad zuhataga hogyan szelődül a laikus számára is könnyen befogadható, egyszerű kifejezések lágyan hullámozó tengerévé? Az interlingvális fordítás sodra vajon mennyit csiszol le az évszázadok alatt megkövült terminus technikusok jelentéséből? Dolgozatomban Giulia Enders: *Darm mit Charme* című világsikerű könyvének valamint annak magyar illetve angol fordítását, összehasonlító elemzéssel vizsgálom. A korpuszom alapján bemutatott átváltási műveletekkel, észrevételekkel, megállapításokkal alátámasztom vagy megcáfolom a hipotéziseimet, illetve kiegészítem az eddigi ilyen irányú kutatásokat.

FORGÁCS FANNI

Fordító és tolmács

MA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Eszenyi Réka PhD

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

HOGYAN VÉLEKEDNEK A HIVATÁSOS FORDÍTÓK ÉS A LAIKUS FELHASZNÁLÓK A GÉPI FORDÍTÁSRÓL?

Kulcsszavak: gépi fordítás; utószerkesztés; MT; kérdőív; humán fordító

A dinamikusan fejlődő technológiának köszönhetően napjainkban sok eszköz támogatja a hivatásos fordítók munkáját. Sok fordító fordul a gépi fordítókhoz, mivel az utószerkesztési folyamat lényegesen lecsökkenti az adott fordítás elkészítéséhez szükséges időt. Az évek során sokat fejlődtek a gépi fordítók, főleg mióta elérhetőek a mesterséges intelligencia alapú neurális gépi fordítók. A fordítástudományban több kutatás készült arról, hogy mely szövegekhez érdemes használni gépi fordítót. Sok fordító vallott a gépi fordítás előnyeiről, illetve hátrányairól. Vajon mit gondolnak a laikusok, akik nem teljesen látnak bele a fordítás lépéseibe? Miként vélekednek a fordító presztízsről, bérezéséről, illetve a munkájának minőségéről?

GAÁLNÉ MOLNÁR FRUZZSINA

Fordító és tolmács

MA, 3. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Lakó Zsigmond
nyelvtanár, DE BTK*

A FORDÍTÁSTUDOMÁNY INTERDISZCIPLINÁRIS MEGKÖZELÍTÉSÉBEN: GAZDASÁGI SZÖVEGEK FORDÍTÁSA KÖZGAZDÁSZKÉNT

Kulcsszavak: szakfordítás; gazdaság; infláció; terminológia; reáliák

Pályamunkám során egy saját készítésű fordításom elemzésére vállalkoztam, három fő témakörre helyezve a hangsúlyt: lexikai és grammatikai átváltási műveletek, intézménynevek és egyéb reáliák, valamint terminológia. Az elemzés alapját Stefano Feltri *Inflazione. Cos'è, da dove viene e come ne usciranno* című műve adta, amelynek utolsó fejezetét fordítottam le előzőlegesen olasz nyelvről magyar nyelvre. A fordítandó szöveg kiválasztásában számos tényező szerepet játszott. Mindenképpen gazdasági témájú szöveget kerestem, hogy pályamunkámban ötvözhessem a korábbi közgazdaságtani tanulmányaimat a fordítástudomány területén szerzett ismereteimmel. A konkrét mű mellett a szerző szakmai hitelessége, elismertsége, valamint a tárgyalt téma aktualitása és időtállósága szólt. A fejezet kiválasztásában a téma érdekessége és közérthetősége játszott döntő szerepet.

Az átváltási műveletek vizsgálatával a két nyelv közötti általános közvetítési folyamatot kívánom szemléltetni. A választott szöveg műfaji sajátosságai miatt a fordítási folyamat során elsősorban lexikai betoldásokat alkalmaztam, de több esetben használtam teljes átalakítást is. Az intézménynevek és egyéb reáliák című fejezetben a fordíthatatlanság kérdéskörére összpontosítottam, különös figyelmet fordítva az olasz és magyar gazdasági, jogi, valamint politikai kultúra eltérő sajátosságaira. A terminológiai kérdések tisztázására szolgáló fejezet bemutatja a szövegben megjelenő specifikus szakmai szókincs.

Munkám során igyekeztem rámutatni az interdiszciplinaritás jelentőségére a fordítástudományban, valamint arra, hogy a gazdasági szakszövegek fordítása milyen összetett feladat, még akkor is, ha a fordító jelentős szakmai háttérismeretekkel rendelkezik.

DIE DEUTSCHE ÜBERSETZUNG VON BURGESS' A CLOCKWORK ORANGE

Kulcsszavak: Nadsat; kulturális fordítástudomány; irodalomtudomány; germanisztika; narratológia

A Clockwork Orange von Anthony Burgess ist vielleicht eines der umstrittensten und doch linguistisch bzw. literaturwissenschaftlich faszinierendsten Werke der britischen Literatur des 20. Jahrhunderts. Seine einzigartige, dystopische, fremdartige und seltsame Ästhetik wird einerseits durch die Verwendung der Sprache „Nadsat“ erzeugt, die englischen Slang auf kreative Weise mit russischen Lehnwörtern vermischt, die auch in kultureller Hinsicht auf die Zeiten des Kalten Krieges reflektiert, andererseits durch die intern fokalisierte Narratologie des Protagonisten.

Es besteht kein Zweifel, dass eine adäquate Übertragung von dem ästhetischen Wert eines solch linguistisch bzw. kulturell geprägten Textes keinem eine leichte Aufgabe ist. Die erste deutsche Ausgabe wurde erst 1972 veröffentlicht unter dem Heyne-Verlag, übersetzt von Walter Brumm. Anhand der germanistischen Fachliteratur war die Rezeption nicht brav. Wichtig zu erwähnen ist, dass 1992 unter Klett-Cotta die Neuübersetzung von Wolfgang Krege erschien, die seit ihrer Veröffentlichung im deutschsprachigen Raum die de facto Standardversion wurde.

Im Rahmen meiner OTDK-Arbeit möchte ich Beispiele aus Walter Brumms erste deutsche Übersetzung präsentieren und sie kulturell-übersetzungswissenschaftlich mit dem Originaltext vergleichen, um den kreativen Prozess zu verstehen, der hinter dem Versuch steckt, dieselbe Atmosphäre zu erreichen, die ursprünglich von Anthony Burgess geschaffen wurde. Anhand dieser Beispiele möchte ich erläutern, wieso die Neuübersetzung von Krege nötig war, und ob die kulturellen Differenzen die Erstübersetzung beeinflusst haben.

GRÜNWALD KRISZTINA

Germanisztika, német szakirány
BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:
Vargyas Anna
adjunktus, ELTE BTK
Erb Maria
docens, ELTE BTK

DEUTSCHE EINFLÜSSE IN UNGARISCHEN ÜBERSETZUNGEN DES 19. UND 20. JAHRHUNDERTS

Kulcsszavak: jövevénytiszavak; idegenszavak; etimológia; nyelvikapcsolatok; Schiller

Das Thema meiner Arbeit ist die Anwesenheit von Wörtern mit deutschem Ursprung in ungarischen Übersetzungen des 19. und 20. Jahrhunderts. Ich untersuche dies anhand von drei ungarischen Übersetzungen von Friedrich Schillers Drama „Kabale und Liebe“. Das Korpus besteht aus den Übersetzungen von József Puky (1827) und István Vas (1950 bzw. 1994). Für die Etymologie der Wörter habe ich v.a. die Wörterbücher von Loránd Benkő, das „Etymologische Wörterbuch des Ungarischen“ (1992) und das „A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára“ („Das historisch-etymologische Wörterbuch des Ungarischen“, 1967, 1970, 1976), sowie das „Új etimológiai szótár“ (2022) („Neues etymologisches Wörterbuch“) benutzt.

In meiner Arbeit untersuche ich die deutsch-ungarischen Kulturbeziehungen, wie sie sich in der Sprache niederschlagen und ihre Bedeutung für die Entwicklung der ungarischen Sprache unter besonderer Berücksichtigung der Zeit von József Puky. Die Grundlage meiner Arbeit bilden Definitionen und Klassifikationen u.a. von Werner Betz (1974), Zsuzsanna Csizmazia (1980) und Peter Eisenberg (2012).

Anschließend werden die Ergebnisse der Untersuchung, die Wörter deutschen Ursprungs vorgestellt, der Wortschatz der Übersetzungen miteinander verglichen und das Nachleben der einzelnen Wörter untersucht. Neben den Fremdwörtern und assimilierten Lehnwörtern werden auch Lehnübersetzungen, Internationalismen, Wanderwörter und andere aus dem Deutschen stammende Wörter in den Übersetzungen besprochen.

Ziel der Untersuchung ist es zu zeigen, wie sich das Vorkommen von Wörtern mit deutschem Ursprung im Ungarischen im Lichte der Übersetzungen des 19. und 20. Jahrhunderts verändert und weiterentwickelt hat. Mit dieser Arbeit möchte ich zeigen, inwieweit die kontinuierliche Veränderung und Bereicherung der Sprache auch das Ergebnis starker äußerer Einflüsse, wie Wechselwirkungen zwischen Sprachen und Kulturen ist. Dies kann uns die Möglichkeit bieten, unsere Sprache aus einer neuen Perspektive zu betrachten um besser zu verstehen, wie sich verschiedene Kulturen und Sprachen im Laufe der Jahrhunderte gegenseitig geprägt haben.

HAJABÁCS ZSUZSA

Fordító- és tolmácsolás: magyar nyelv és kultúra és angol nyelv és kultúra szakpárosításban
MA, 10. félév

Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
Közép-európai Tanulmányok Kara

*Témavezető:
PhDr. Szabó Mihály Gizella, PhD.
egyetemi docens, SK KFE*

TÖRTÉNELMI SZEMÉLYISÉGEK NEVÉNEK HASZNÁLATA A SLOVAKIA.TRAVEL ÉS VISITSLOVAKIA.COM PORTÁLOK FORDÍTÁSAIBAN

Kulcsszavak: fordítás; történelmi személynevek; turizmus

Dolgozatom célja a visitslovakia.com és slovakia.travel internetes turisztikai portálok szövegeiben szereplő történelmi személyiségek neveinek fordítási stratégiáinak elemzése. Szlovákiában 1991-ben lépett érvénybe az a helyesírási szabály, miszerint az 1918 előtti magyar családneveket a szlovák kiejtés szerint, a szlovák abc betűit használva kell írni. Így lett például a Pálffyból Pálfi, a Zichyből Zičí és a Pázmányból pedig Pázmaň. A következő problémát az uralkodók és szentek nevei jelentik, amelyeknek vannak elfogadott és használatba vésődött idegen nyelvi formái is – amelyeket azonban nem minden esetben használnak a fordítók. Kutatásom célja tehát feltárni, hogy a magyar történelmi személyiségek nevei hogyan szerepelnek a szlovák nyelvű turisztikai szövegek magyar és angol nyelvű fordításaiban.

Vizsgálatom során a következő kutatási kérdésekre kerestem a választ:

(1) Mennyire különböznek/egyeznek a két turisztikai portál szövegei tartalmi szempontból? A mindkét oldalon szereplő szövegek átolvasása után nyilvánvaló volt, hogy a visitslovakia.com inkább az általános információkra fókuszált, míg a slovakia.travel bővebb információkat biztosított a helységek és turisztikai látványosságok történelméről és a körülöttük található műemlékekről.

(2) Milyen fordítói stratégiákat alkalmaznak a két portál fordítói? Ebben a részben az összes megjelenő személynevet vizsgáltam, nem csak azokat, amelyek mindkét oldalon szerepeltek. Leggyakrabban behelyettesítést és átvitelt használtak a fordítók. Tükörfordítás ritkán fordult elő, modifikációval egyáltalán nem találkoztam.

(3) Mennyire különböznek/egyeznek a két portálon felhasznált fordítási stratégiák? E kutatáshoz leszűkítettem a kört arra a tizenöt személynévre, amelyek mindkét portálon szerepeltek. A két weboldal fordítói hasonlóan gondolkodtak: a magyar fordítóknál a behelyettesítés, míg az angoloknál az átvitel volt a leggyakoribb. Az angol szövegeknél ez azért jelenthet hátrányt, mivel a legtöbb magyar személynév volt, ami a szlovák formájában került az angol szövegbe – az angol olvasónak így nehezebbé eshet azonosítani, pontosan kiről is van szó.

Kutatásom végére tehát elmondható, hogy a visitslovakia.com és slovakia.travel szövegei bár tartalmilag sok mindenben különböznek, fordítási stratégiáik gyakran megegyeznek. A leggyakrabban alkalmazott fordítási stratégiák a behelyettesítés és az átvitel.

KÁRPÁTI LILLA EDIT

Anglisztika

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Mudriczki Judit

egyetemi docens, KRE BTK

**RETRANSLATING EMILY DICKINSON'S "SUCCESS": A COMPARATIVE ANALYSIS OF
HUNGARIAN TRANSLATIONS BY AMY KÁROLYI AND ISTVÁN LÁSZLÓ GÉHER**

Kulcsszavak: American poetry; fame; Retranslation Hypothesis; closeness

This study analyses five poems by Emily Dickinson and compares their Hungarian translations by Amy Károlyi and István László Géher to examine the claims of Chesterman's "Retranslation Hypothesis." The research compiled the published Hungarian translations of Dickinson's poems. The theme of success and fame was chosen as a narrowed, thematic focus of the study to fill a research gap, for this topic has been ignored among Hungarian translators of Dickinson's poetry. As Emily Dickinson's style is considered quite peculiarly unique, her (Hungarian) translators naturally face the dilemma of foreignization and domestication, which is clearly connected to the aforementioned "Retranslation Hypothesis." Investigating the assertions of the hypothesis showed that in the case of Dickinson's poetry, the translations' closeness to form and content shall be examined separately, and that analysing "closeness to the original" is bound to produce subjective results.

KÉRI ANNA KATICA

Fordító és tolmács mesterszak

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sereg Judit

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

FORDÍTÁSI PROBLÉMÁK A HÁZASSÁG OLASZ MÓDRA CÍMŰ FILM MAGYAR SZINKRONJÁBAN

Kulcsszavak: audiovizuális fordítás; szinkron; Házasság olasz módra; olasz nyelv; nápolyi dialektus

A jelen kutatás – ahogyan a cím is utal rá – a Házasság olasz módra című olasz nyelvű film magyar szinkronjában található fordítási problémákkal foglalkozik. A témaválasztás alapgondolata a filmben megjelenő dialektális elemek fordíthatóságának vizsgálata volt, azonban az alkotás tanulmányozása közben több olyan fordítási szempontból releváns kérdés is felmerült, amelyeket érdemes egy kutatás kereteibe foglalni.

A film története több síkon játszódik Nápolyban a második világháború után, valamint az 1960-as években. A film szereplői egytől-egyig ízig-vérig nápolyi emberek, akiknek karakterformálásában fontos szerepet játszik a dialektus jellegzetességeinek megjelenése a nyelvhasználatukban. A kutatás egyik kérdése az, hogy milyen megoldásokat használt a fordító, illetve szinkron dramaturg a dialektális jelenségek érzékeltetésének esetében, valamint milyen tényezők okozhattak nehézségeket ezen jelenetek fordítása során. Ezeken túl további fontos kérdés, hogy a szinkron mennyire felel meg a kommunikatív ekvivalencia kritériumainak, illetve arra a kérdésre is keresi a választ, hogy a szinkronnak mennyire sikerült átadnia a nápolyi dialektus karakterformáló erejét. A dialektusokkal kapcsolatban kitérnék még pár további kérdésre, mint például hogyan valósult meg a filmben hallható, már-már érthetetlen tömegjelenetek fordítása magyarra, valamint a filmben megjelenő nápolyi dalok átültetése magyar nyelvre. Ezen kérdések vizsgálata után még pár olyan jelenetről ejtenék szót, amelyek a fentiektől eltérő jellegű, ugyanakkor releváns fordítási kérdéseket vetnek fel. A kutatás az eredeti olasz nyelvű film, valamint a film második magyar szinkronjának összehasonlítására támaszkodik, továbbá az audiovizuális fordítással és a dialektusok szinkronizálásban való megjelenésével foglalkozó – nagyrészt olasz és angol nyelvű – szakirodalomra.

MACHER MÁTÉ DÁNIEL

Skandinavisztika

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Vaskó Ildikó

docens, ELTE BTK

A KORTÁRS NORVÉG KÉPREGÉNYEK FORDÍTÁSÁNAK JELLEGZETESSÉGEI

Kulcsszavak: norvég; képregény; fordítás; Pondus

A dolgozat célja, hogy bemutassa a norvég képregények fordításának sajátos körülményeit, és javaslatokat tegyen a fordítóknak a felmerülő nehézségek leküzdésére. A dolgozat feltételezi, hogy a norvég képregények fordításának két aspektusa (a norvég nyelv és a képregények formai tulajdonságai) együttesen olyan kihívásokat eredményeznek, amelyek nem következnek egyik terület izolált vizsgálatából sem. A kutatás szövegtörzsét a Pondus című norvég képregény hét füzetéből adja, melyeket átvizsgálva és a problémát jelentő részeket kategorizálva négy nagyobb kategóriát különít el, melyeket sorban egymás után jellemzek, majd a szakirodalom, valamint a személyes gondolataim segítségével fordítói stratégiákat és konkrét javaslatokat fogalmazok meg a leküzdésükre vonatkozóan. A kutatás leírása előtt bemutatom a képregények definiálásának nehézségeit, és összefoglalom az egyetemes és norvég képregénytörténet főbb pontjait. Ezután a képregények fordításának általános nehézségei, valamint a norvég nyelvi helyzet leírása következik, majd bemutatom a Pondust és a kutatást. A kutatás eredményeképp megfogalmazható, hogy a képregények beszélt nyelvi jellege kihangsúlyozza azokat az elemeket, melyek egy nyelv beszélt nyelvi változatát jellemzik, a norvég esetében pedig ez lehet a magyarázat az angol kifejezések gyakori használatára. A dolgozat gondolatébresztő lehet a norvégről való fordítás, valamint a képregények fordításának kutatása iránt, melyek egyike sem gyakori kutatási téma magyar nyelven.

NAGY ATTILA

Fordító és tolmács

BSc, 4. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Marosvásárhelyi Kar

Témavezető:

dr. Imre Attila

egyetemi tanár, RO EMTE MVK

WHO IS BRUNO? DIFFICULTIES OF TRANSLATING SONGS IN ENCANTO

Kulcsszavak: audiovizuális fordítás; zenefordítás; dalszöveg; Disney; Encanto

The purpose of this paper is to provide a deeper understanding of the many difficult aspects of song lyrics translation, exemplified with the 2021 Disney movie Encanto. In the introductory part, I discuss the role of music as an international language and the general aspects of audiovisual translation (AVT), mentioning the particular difficulties of music translation. My movie choice was based on its popularity, critical acclaim, and my personal interest towards music and movies. In the practical part, I compare the original English version of the six songs from the movie with their Hungarian versions. The comparison is based on technical aspects, such as character count and number of syllables, taking into account the translation of musical elements (such as rhymes), but also on the different transfer operations used in the Hungarian version. Many metaphors and wordplays are found in these songs, which makes translating them an intriguing task even for a skilled translator. Thus, the aim of my study is to highlight the difficulties of this emerging field of AVT, and to present the process and challenges a translator faces during song lyrics translation.

ODROBINA HANNA

Újlatin nyelvek és kultúrák (olasz)

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Sermann Eszter
adjunktus, SZTE BTK*

KULTURÁLISAN KÖTÖTT ELEMEL SZABÓ MAGDA ABIGÉL CÍMŰ REGÉNYÉNEK OLASZ ÉS ANGOL NYELVŰ FORDÍTÁSÁBAN

Kulcsszavak: kulturálisan kötött elemek; Abigél; Szabó Magda; fordítási megoldások; fordítási stratégiák

Kulturálisan kötött elemek Szabó Magda Abigél c. regényének olasz és angol fordításában Culture-bound elements in the Italian and English translations of Magda Szabó's novel Abigél A kulturálisan kötött elemek témája széles körű szakirodalommal rendelkezik a fordítástudományon belül, mivel a fordítás kulturális jellegének vizsgálatára mindig is kiemelt figyelem irányult. A jelen dolgozat keretében Szabó Magda Abigél c. regényében található kulturálisan kötött elemeket, és azok olasz, illetve angol célnyelvi megfelelőit vizsgálom.

Az alapvető célkitűzésem annak vizsgálata volt, hogy a kulturálisan kötött elemeket milyen módon ültették át a fordítók az olasz, illetve angol célnyelvi szövegbe, milyen fordítási megoldásokat és fordítási stratégiákat alkalmaztak a fordítás folyamata során. A kutatásomhoz három hipotézist fogalmaztam meg. (1) Az angol célnyelvi a kulturálisan kötött elemek között nagyobb arányban szerepel a honosítás mint fordítási stratégia, valamint jellemzőbb az olyan fordítási megoldások alkalmazása, amelyek nagyobb mértékben szakadnak el a forrásnyelvi szövegtől. (2) Az olasz célnyelvi szövegben a kulturálisan kötött elemek fordítására inkább jellemzőek azok a megoldások, amelyek kisebb mértékben szakadnak el a forrásnyelvi szövegtől, tehát inkább idegenítőnek tekinthetők. (3) Az angol célnyelvi szövegben a kulturálisan kötött elemekre inkább honosító, addig az olasz célnyelvi szövegben inkább az idegenítő fordítási stratégia jellemző nagyobb arányban.

A kutatási korpuszom felépítéséhez kigyűjtöttem az Abigél c. regény magyar forrásnyelvi, illetve olasz és angol célnyelvi változatából a kulturálisan kötött elemeket, amelyeket négy különböző Excel-táblázatba rendszereztem, olasz és angol fordítási megoldások szerint, tematikus csoportok, és végül – lehetőség szerint – fordítási stratégiák alapján. A számadatokat táblázattal és diagramokkal szemléltettem, majd részletesen elemeztem a korpuszból vett néhány érdekes példát. Az eredmények azt mutatják, hogy míg az angol célnyelvi szövegre a kulturálisan kötött elemek fordításának tekintetében inkább a honosító stratégia, valamint a fordítási megoldások közül a generalizálás, a kihagyás, a konkretizálás és a teljes átalakítás figyelhető meg gyakrabban, addig az olasz célnyelvi szöveg esetében kiegyenlítettebb a honosító és az idegenítő stratégiák aránya, és nagyobb arányban szerepel az átvétel és a részleges átvétel.

SLÁNICZ BALÁZS

Japán-tanulmányok

MA, 1. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Somodi Júlia

egyetemi docens, KRE BTK

A HONOSÍTÁS ÉS IDEGENÍTÉS TENDENCIÁJÁNAK VÁLTOZÁSÁNAK VIZSGÁLATA JAPÁN–MAGYAR MŰFORDÍTÁSBAN

Kulcsszavak: japán–magyar műfordítás, honosítás–idegenítés, kultúraközlítés, korpuszkutatás

Dolgozatomban a honosítás és idegenítés (Venuti 1995) stratégiáinak a japán–magyar műfordításban megfigyelhető tendenciáinak változását vizsgálom. Megfigyelésalapú empirikus kutatást végzek fordítási korpuszon, amely három különböző évben (2007, 2013, 2020), három különböző fordító (Erdős György, Nagy Anita, Mayer Ingrid) által fordított, ám azonos szerző (Murakami Haruki) által írt és azonos kiadó (Geopen) jóvoltából megjelent japán–magyar fordításból áll. Céлом a japán–magyar műfordítási normák kapcsán az elmúlt közel két évtizedben megfigyelhető változások feltárása, ugyanis a tendencia változásának vizsgálatával jobban átláthatjuk és megérthetjük a honosítás és idegenítés jelenlegi tendenciáit.

Kutatási előfeltételezésem – miszerint a vizsgált időszak során a honosításhoz képest az idegenítés aránya nőtt – beigazolódott; a kvantitatív kutatás során a különféle átváltási műveleteket a honosítás és idegenítés skáláján helyeztem el, majd viszonyszámszámítással elemeztem. A képet tovább árnyalja az egyes kulturálisan kötött kifejezések típusainál megfigyelhető különbség a két kultúraközlítésben szerepet játszó stratégia alkalmazását tekintve.

Másik hipotézisem, miszerint a korpusz egészére inkább a honosítás jellemző (vö. kulturális aszimmetria) szintén beigazolódott, ám ennek kapcsán szintén szükséges a képet némileg árnyalni, ugyanis a második és harmadik vizsgált mű önmagában az idegenítés felé tendált, s csak a teljes korpuszról mondható el, hogy a fordítók a honosítást preferálták.

A fordítás kulturális aspektusainak vizsgálata kapcsán a terminusokat és definíciókat illetően némi fragmentáció figyelhető meg, vagyis az efféle kutatásnak nincsen egységes keretrendszere, és valójában a nyelvek, illetve a nyelvpárok különbözősége miatt nem is lehetne kialakítani ilyet. Mégis az egyes nyelvpárok kapcsán levont következtetések a fordítók és a fordítótanoncok számára gyakorlati haszonnal kecsegtetnek, emiatt úgy gondolom, hogy hallatlanul fontos e kutatási irány. Mindemellett nem elhanyagolható az a tény sem, hogy japán–magyar viszonylatban e témát illetően még nem készült átfogó kutatás. Céloom tehát e hiánynak a pótlása, annál is inkább, mivel a japán–magyar nyelvpár napjaink műfordításait tekintve egyre számottevőbb – csak 2024-ben 13 japán fordításkötet jelent meg.

SOLYMOS ESZTER

Anglisztika

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ

Témavezető:

Dr. habil. Kádár Judit Mária
egyetemi docens, ELTE BDPK

A GÉPI MŰFORDÍTÁS ELEMZÉSE OSCAR WILDE A BOLDOG HERCEG C. MŰVÉN KERESZTÜL

Kulcsszavak: gépi fordítás; műfordítás; fordítómotorok; angol-magyar fordítás

A gépi fordítómotorok fejlődése jelentős hatással bír a fordítás minden területére, beleértve a műfordításra is. Újabban többen bizonyították, hogy a neurális gépi fordítás (NMT) módszer növeli a termelékenységet és a korábban domináns statisztikai gépi fordításnál (SMT) jobb eredményeket ér el. Ennélfogva könnyen feltételezhető, hogy a fordítómotorok az emberi fordítóktól alapvetően eltérő működésük ellenére „behatolhatnak” a műfordítás területére.

Dolgozatom célja annak szemléltetése, hogy egy kereskedelmi fordítómotor képes-e utószerkesztés nélkül elfogadható szépirodalmi műfordítást létrehozni. Oscar Wilde A boldog herceg c. 1888-ban megjelent novellájának/meséjének két magyar fordítását vizsgáltam, amelyet a Microsoft Translator és a DeepL alkalmazással hoztam létre és Lengyel Balázs fordításával vetettem össze. Elemzésem a szövegtípusnál fogva szigorúan szubjektív, és a fordítómotorok fordítási stratégiáját, annak stilisztikai hatását, valamint a fordításokra általában jellemző visszatérő hibatípusokat írja le. Emellett röviden tárgyalom a felhasznált fordítómotorok előnyeit és korlátait.

Kísérletem rávilágít arra, hogy a fordítómotorok, kiváltképp a DeepL, bizonyos mértékben alkalmazzák az emberi fordítókra jellemző átváltási műveleteket, nyelvhasználatuk viszont helyenként kevésbé anyanyelvi és inkább jellemző az informatív szövegekre, még egy szépirodalmi mű fordításakor is. Továbbá a géppel fordított szövegekben előforduló lexikai és grammatikai hibák arra mutatnak, hogy az angol-magyar nyelvpár esetében a gépi fordíthatóság korlátozott, a kereskedelmi fordítómotorok pedig utószerkesztés nélkül nem alkalmasak szépirodalmi művek fordítására.

IRODALOMELMÉLET

ERDEI BOGLÁRKA

Magyar

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Nemes Z. Mórió

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

SZÖRNYEK A TUDOMÁNY ÁRNYÉKÁBAN: LOVECRAFT ÉS SHELLEY

Kulcsszavak: poszthumanizmus, identitás, reanimálás

H. P. Lovecraft, a 20. századi irodalom egyik meghatározó alakja, műveiben a tudományos felfedezések és a poszthumanista gondolkodás hatását tükrözi. Az általa megteremtett világokban a lények nem csupán borzongást keltő teremtmények, hanem komplex, poszthumán entitások, amelyek új kérdéseket vetnek fel az identitásról, a létezésről és a tudomány etikájáról. Kutatásom célja, hogy feltárja, miként működnek ezek a lények mint egy külön faj, és hogyan reflektálnak a tudomány és társadalmi változások összefonódására.

Mary Shelley *Frankenstein* című regénye, amely a modern tudományos diskurzus kezdetét jelenti, szintén középpontba állítja a tudósok felelősségét és a teremtés morális dilemmáját. Mindkét szerző a tudományos kísérletek következményeit vizsgálja, de eltérő perspektívákból. Míg Shelley a teremtés és a felelősség problémáit helyezi előtérbe, Lovecraft inkább a létezés abszurditására és a tudományos felfedezések következményeire fókuszál.

A kutatás során elemzem Lovecraft *Herbert West, az újjáélesztő* című művét, ahol láthatjuk, miként reflektál a szerző a halálra, a reanimálásra és az emberi identitás kérdéseire. A poszthumán értelmezések segítségével feltárom, hogy Lovecraft lényei nem csupán szörnyként kategorizálhatóak, hanem új értelmezési lehetőségeket kínálnak a tudomány és a társadalom viszonyának megértéséhez. A kutatás során fontosnak tartom a biológia, genetika és orvostudomány 19. és 20. századi fejlődésének vizsgálatát, valamint a reanimálás történetiségét amely alapvetően befolyásolta Lovecraft írásait és a poszthumanista diskurzust.

Előadásomban a teremtmények identitásának és létezésének komplexitását, valamint a halál ellen folytatott küzdelem történeti dimenzióit fogom érinteni. A vizsgálat során külön figyelmet fordítok arra, hogy miként formálja a tudományos és társadalmi diskurzus Lovecraft műveinek recepcióját, és hogy ezek a történetek milyen módon reflektálnak a korszak szellemére. Rávilágítok arra is, hogy Lovecraft munkái nemcsak a horror irodalom határait feszegetik, hanem mélyebb társadalmi és filozófiai kérdéseket is felvetnek a modern tudományos világban.

GALDA GÁBOR ATTILA

Angol nyelv és kultúra tanára - magyartanár
osztatlan tanári képzés (középiskolai)
Osztatlan, 12. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. Balogh Gergő
egyetemi adjunktus, SZTE BTK*

POSZTHUMANIZMUS NÉMETH ZOLTÁN TEKTONIKA CÍMŰ VERSESKÖTETÉBEN

Kulcsszavak: poszthumanizmus; biopoétika; versinterpretáció; kortárs; tanulmány

A dolgozat célja, hogy Németh Zoltán Tektonika című verseskötetének átfogó elemzésén keresztül egyrészt felmutassa az egyre fontosabb eszmerendszerré váló poszthumanizmus irodalomtörténeti jelentőségét és poétikai jellemzőit, másrészt pedig hogy e jellemzők mentén feltárja Németh Zoltán verseinek poszthumanista működésmódjait a biopoétika, a transzhumanizmus, a hibriditás és a traumaköltészet tükrében, ezzel pozícionálva a kötetet a kortárs magyar irodalom terében.

Így a dolgozat első fejezete a poszthumanizmus tágabb fogalmának felvázolásával, gondolatkörének kifejtésével mutat rá annak jelenlegi filozófiai és társadalmi pozíciójára. A második fejezetben már irodalomtörténeti kontextusban válnak láthatóvá jellemzői, kortárs és klasszikus példákat is felmutatva az ember-állat oppozíció változása, az átalakulás toposza és a természethez kötődő emberi perspektíva esetein keresztül. A fejezet kortárs magyar irodalommal foglalkozó részében Mezei Gábor "natúr öntvény", Tóth Kinga "All Machine" és Kele Fodor Ákos "Echolália" című kötete is a vizsgálat tárgyává válik az "állattá leendés" eseménye, a gép-ember oppozíció kérdésköre, és az egyéni embertapasztalattal szembe állított földtörténeti tapasztalás kapcsán.

A dolgozat hangsúlyos harmadik részében a Tektonika verseskötet átfogó elemzésén keresztül tűnik fel a testi és a nyelvi abúzus problematikája, a biopoétika, a trauma, a mikro- és a makrotapasztalatok kapcsolata, valamint az ember-állat határát felbontó hibriditás poétikája. A vizsgálat során feltárul a kötet hálózatos struktúrája is, amely a stilisztikailag és tematikailag is igen eltérő ciklusokat képes linearitás nélküli, aktívan egymásra ható szövegvilággá alakítani, ezzel például a könyvolvasás gyakorlatáról és a kötetkoncepció fogalmáról alkotott elképzelésünket is új fénytörésbe helyezve.

A dolgozat negyedik fejezete a Tektonika egyes verseinek közoktatásba való beemelését és ennek lehetőségeit taglalja egy óratervezet-minta kíséretében, főleg a könyv kettes jelzésű ciklusának versei alapján, ahol olyan valós irodalomtörténeti személyek kerülnek váratlan vers- és beszédhelyzetekbe, mint Arany János, Kassák Lajos és Rilke. Ezek a versek frissítő, figyelemfelkeltő és hatékony részét képeznék az irodalomórának kreatív formabontó feladatok, szemléletes életrajzi tananyagok formájában, miközben a kortárs magyar líra reprezentáltságát is erősítenék a kerettantervben.

KADÁK ENRIKO

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 10. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Horváth Csaba

habilitált egyetemi docens, KRE BTK

(SZAK)NYELV ÉS (DE)KONSTRUKCIÓN

Kulcsszavak: nyelv; törvény; igazság; dekonstrukció; jog

Dolgozatom tartalmi szempontjait figyelembe véve, előadásom két nagyobb részre tagolható. Első ízben szeretném ismertetni magát az irodalomtörténeti/ filozófiai fogalmat és elvet, mely a dekonstrukció. Az elméletre építve azt követően annak gyakorlati kivetülését kívánom reprezentálni. Célom bemutatni a nyelv instabilitását, az értelmezhetőség problémakörét a jogi felfogásban, a törvénykezésben, az igazságosságban, illetve a politikai diskurzusban. Mindezeket alátámasztandó számos teóriát kutattam át és hozok példaként. Természetesen a múlt tanulmányozásán túl a jelen, kortárs filozófiák is terítékre kerülnek. Mellőzném az állásfoglalásokat, sokkal inkább szeretnék rávilágítani e problémakör fontosságára, hiszen végtére is ez a mindennapjainkat is befolyásoló tényező.

KÁDÁR GERGŐ

Magyar nyelv- és irodalomtudományi magiszteri
MA, 3. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

Dr. Berszán István

Tanszékvezető egyetemi tanár, RO BBTE

A MŰKÖDÉSIMMANENCIÁTÓL AZ ÚJ FILOLÓGIÁIG

Kulcsszavak: működésimmanencia; lét(mód); kritikus; ünnep; filosz

A posztkritikai irodalomelmélet-írás lehetőségeit kutatva, arra teszek kísérletet, hogy Graham Harman nyomán ontológiai keretben továbbgondoljam Berszán István működésimmanenciáról alkotott fogalmát. Alapvető felismeréseim között szerepel, hogy (1) a működésimmanens szemlélet eleve eldönti az artistikus objektumok létmódját annak a specifikus környezetnek a működésszerveződése alapján, amelyen az adott objektum fellép; illetve hogy (2) ezen döntés egy markáns kritikai pozícióval van szoros összefüggésben. A működésimmanencia szerint a műalkotás úgy van, ahogyan a Max Black-i értelemben vett egzisztenciális állítás kijelenti, hogy van. Innen pedig nincs – és nem is lehet – semmiféle további, hitelt érdemlő állítás: az egzisztenciális állítás vonatkozásában a műalkotás az a létező, amely sosem a környező működésszerveződéshez képesti valószerűtlenségében áll, hanem amely csakis működésszerveződő teljesítményében válhat a kutatás tárgyává. Vagyis a működésimmanens szemléletből származó, nemegyszer intranzigens kritika értelmében a környező működésszerveződés vonatkozásában értett múlt mint múltmód maradéktalanul szimmetrikus a mű létevel. Egy ilyen szimmetria tételezése pedig olyan kritikai apparátusokat alakít ki, amelyek a lehetőségfeltételek és a kondicionáltságok biztos ismerőiként operálnak; amelyek kizárólag a környező működésszerveződésen belüli megképzettségnek és megképződésnek tulajdonítanak hitelt; amelyek mindenkor készek „leleplezni” bármely objektum „cinkosságát” a létmód-meghatározó modalitásokkal – amelyek tehát egyszóval stabil és átfogó kritikai tudás birtokában vannak. Ezért nem tűnik számomra elrugaskodottnak azt állítani, hogy hamarabb hatja át a művészettel – szűkebben: az irodalommal – szembeni szakmai magatartásunkat a kritikus-i, mint a filozof-i érzület. Javaslatom a működésimmanencia ezen foglaltszerű öntételezését kívánja ellensúlyozni a múlt és a múltmód közötti lehetséges aszimmetria felmutatásával, ezáltal pedig a filozof-i magatartás mint a műalkotás létének kritikai tudássá vissza-nem-bomló hívásában való benne tartózkodás bevezetésével. Érvelésem szerint a kritikus-i alaphangoltság fogalmisága nincs arra hangolva, hogy elmondhassuk, miért szeretjük a műalkotásokat, és hogy miért érintenek meg úgy bennünket, ahogy megérintenek.

KOCSIS ANETT ANNA

Magyar nyelv és irodalom

MA, 1. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Radvánszky Anikó

egyetemi docens, PPKE BTK

KORPORÁLIS HAGYOMÁNYOK ÉS A NŐI TEST ÁBRÁZOLÁSA ANNIE ERNAUX AUTOBIOGRÁFIÁJÁBAN

Kulcsszavak: korporális narratológia; testelméletek; társadalomelmélet; női önéletírás; feminizmus

A dolgozat vizsgálatának középpontjában Annie Ernaux, a kortárs francia irodalom egyik legnagyobb alakjának prózaművészete áll, amely a 20. századi testelméletek kontextusában kerül újraértelmezésre. Az értekezés a filozófiai és a legtagabb értelemben vett kultúratudományi háttéren túl a pszichoanalízis, a szociológia és a feminista elméletekre támaszkodik. Ezeken felül narratív identitást formáló korporalitás megértéséhez és felfejtéséhez Daniel Punday által megalkotott korporális narratológia mutat utat.

A dolgozat célja, hogy új kontextusba helyezve értelmezze az ernaux-i testábrázolást és az életműben fellelhető korporális hagyományokat. Ebből adódóan az elemzés nem pusztán kognitív, tudati létezőként tekint az önéletírás révén egybeeső narrátorra és főszereplőre, hanem a társadalomba vetett megtestesült létezőként, ahol a test az emlékezés elsődleges katalizátoraként jelenik meg.

Vizsgálódásunkban ezért az ernaux-i önéletírást elsősorban a test és a személyes emlékezet, illetve a test és a társadalom egymással szorosan összefonódó szempontjából kívánjuk górcső alá venni, amihez a fő irányvonalat Pierre Bourdieu nyújtja. A francia szociológus elméletein keresztül a dolgozat az emlékezés kognitivitásával szemben az emlékezés korporális lehetőségeire tér ki, ami egyúttal a test társadalmi percepciójának és a test megítélésének osztálykülönbségeinek analízisét is szükségessé teszi.

LACZKÓ EMŐKE

Magyar nyelvészeti és irodalomtudományi
tanulmányok
MA, 3. félév
Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. Berszán István
egyetemi tanár, RO BBTE*

VÁRAKOZÁS VÉGNAPOKRA, AVAGY EGY ÖKOKRITIKAI DOLGOZAT LEHETŐSÉGEI. BODOR ÁDÁM REGÉNYEIRŐL BRUNO LATOUR HÁLÓZATI OPTIKÁJA FELŐL

Kulcsszavak: Bodor; ökokritika; Latour; körzetregény

A kutatás Bodor Ádám két körzetregényének emberi és nem-emberi környezetére irányul, módszertanát pedig Bruno Latour hibrid, diszciplínákat ötvöző filozófiája adja, melyekből kiindulva szeretném feltérképezni, milyen működési elvek, rutinok, kapcsolatok, láncolatok fedezhetők fel a körzet kollektivitásában, hogyan ívelnek át az egyes műveken az ott élők, a tárgyak, a gépek, a terek, a tradíciók és normák, az emlékek és érzelmek összefűződő viszonyrendszerei. A dolgozatom kettős célkitűzést követ: az első a bodori zóna hálózataiba való betekintés, annak vizsgálata, mi minden válik aktívvá ebben az irodalmi világban, mi kerül ágensi szerepbe, egyáltalán a körzet valóban annyira elkülönített, elkülönült, zárt és egyedi rendszer, vagy bizonyos feltárt közvetítései, szabályai, társulásai más területekre és diskurzusokba átnyúlva is érvényesek lehetnek. Másrészt, ezt a gondolatmenetet folytatva, a másik közvetett cél annak tanulmányozása, milyen lehetőségei vannak egy ökokritikai dolgozatnak, vagyis milyen elmozdulásokat eredményez az irodalmi szöveg, a történetmesélés, milyen hatása lehet egy regény zárt terének, idejének, szereplőinek, eseményeinek és a róluk való írásnak ránk és saját környezetünkre nézve.

LÁSZLÓ ISTVÁN

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Lengyel Imre Zsolt

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

ISMÉTLÉS ÉS HALMOZÁS A RENDSZERVÁLTÁS UTÁNI MAGYAR IRODALOMKRITIKAI MEZŐBEN. BORBÉLY SZILÁRD RECEPCIÓJA

Kulcsszavak: ismétlés; halmozás; recepcióelemzés; irodalomkritika; kanonizáció

Dolgozatom a rendszerváltás utáni magyar irodalomkritikai és irodalomtudományos mező működés módját kívánja vizsgálni Borbély Szilárd több mint harmincéves recepcióján keresztül. A kutatás alapvető célkitűzése elméleti és módszertani modellt építeni kritikátörténeti vizsgálatok elvégzésére, amelyben központi fontosságú az irodalomtörténet, az irodalomelmélet és az irodalomszociológia szerves egységének megteremtése, valamint a kritikátörténeti vizsgálódás tudományfilozófiai és tudományozóképzési perspektívájának megnyitása. Mindez segít rákérdezni és válaszokat keresni az irodalomtudomány ontológiai és episztemológiai pozíciójának mibenlétére. Kutatásom tehát nem pusztán Borbély Szilárd életművének újszerű feldolgozásában tesz előrelépéseket, hanem fontos kritikátörténeti relevanciája is van.

Dolgozatom első fejezetében elméleti és módszertani megfontolásaimat írom körül. Eltávolodom a Jauß-féle recepcióesztétika szövegontológiájától, és a Mellékletben feltüntetett több mint négyszáz metatextusból álló korpuszt Stanley Fish és Tony Bennett szövegfogalmának szellemében dolgozom fel, olvasási gyakorlatok és értelmezőközösségek azonosítására téve kísérletet. Mindez lehetővé teszi a Borbély Szilárd recepcióját alkotó metatextuális tér kritikátörténeti vizsgálatát, valamint szövegekről írt szövegek olvasásának módszertani és elméleti kidolgozását. A metatextusok feldolgozása során megalkottam egy olyan kategóriarendszert, amely Borbély recepciójának interpretációs eljárásait rögzíti. A recepciótörténeti narratíva megalkotásában fontos szempont volt a metatextuális tér institutionális beágyazottságának kidomborítása, amiben John Austin, Michel Foucault, Pierre Bourdieu, Itamar Even-Zohar és a korai Bruno Latour elméleteit használtam fel.

Dolgozatom esettanulmányában az első fejezet elméleti és módszertani elméletének működés módját szemléltetem Borbély Szilárd recepciójának kanonizációs dinamikái mentén. Borbély kanonizációjának bemutatása során az ismétlés és halmozás diskurzusszervező stratégiáit veszem szemügyre, ennek segítségével mutatom be, hogyan jutott el a recepció a dilettantizmus-mesterfok dilemmájától az egységes pozitív szakmai konszenzuszig. Következtetésem szerint Borbély életművét két nagy értelmezőközösség, a nyelvfilozófiai és a politikai-antropológiai értelmezőközösség kanonizálta, és mindkettő főként episztemológiai tétet fűzött az életműhöz.

MARICS DOMINIKÁ VIKTÓRIA

Magyar nyelv és irodalom

MA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tóth Ákos (PhD)

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

KÉPEKRŐL SZAVAKKAL - A KÉPKÖNYVEK VILÁGA

Kulcsszavak: képkönyvek; illusztrációk; vizuális történetmondás; verbalizáció;

A képkönyvek, vagyis a szöveges narratívát mellőző képeskönyvek egyre több teret hódítanak hazánkban is. A képi történetmondásban ragadható meg a könyvtípus újdonsága, amely talán éppen annyira befolyásoló tényező az itthoni kiadásában, mint amennyi népszerűséget mutat külföldön.

Dolgozatom elsősorban a műfaj jellemzőit veszi sorra, amelyhez segítségül más, a vizuális és verbális médiumot felhasználó műfajokat is bemutatok. A képsorok értelmezésére a verbalizáció nyújthat támogatást, így a képek értelmezése nem csak egyesével történik, hanem az őket összetartó kontextus kialakítására is lehetősége nyílik a befogadónak. A képkönyveknek lehetnek szöveg nélküli és majdnem szöveg nélküli változataik, azonban ezen elnevezések nem adnak teljes lehatároltságot a műfaj kereteinek. Az előbbieket pontosításra két típust állít szembe a dolgozatom: prototipikus és nem prototipikus képkönyvek. De vajon honnantól nevezhető egy könyv képkönyvnek? Ennek meghatározása két feltétel mentén lehetséges: a kép-szöveg aránya, valamint a megjelenő szöveg funkciója. A kettő figyelembevételével képes meghatározni a képkönyvek olyan változatait is, amelyek nem könnyen azonosíthatók.

Kutatásom célja a könyvtípus elhatárolása, a műfaj pontosabb körvonalazása. Ahhoz, hogy az értelmező oda tudjon fordulni a képkönyvekhez más olvasási stratégia szükséges, mint amit a kép-szöveg kapcsolatot mutató könyvek esetében már ismerünk. Itt a befogadó háttérismeretére és önálló értelmezésére van szükség, amely által saját párbeszédet alakíthat ki a könyvvel.

NÉMETH BARBARA KATALIN

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pataki Viktor

egyetemi adjunktus, KRE BTK

TESTPOÉTIKA BORBÉLY SZILÁRD KÖLTÉSZETÉBEN

Kulcsszavak: magyar; líra; kortárs

Borbély Szilárd A Testhez című kötete a testről szóló diskurzust kétféle műfaji hagyomány felől közelíti meg, melyre az alcím – Ódák & Legendák – is utal. A legendákként megjelölt írások a női test privilégiumaihoz tartozó testi-lelki sebeket tematizálnak, mint a vetélés, az abortusz és a szülés hármassága, valamint női holokauszt-traumákat is megszólaltatnak. Ezzel a személyességgel szemben az ódáknak az ember és az emberi test általános lényegisége, valamint a létezés alapkérdései fogalmazódnak meg. Dolgozatomban ennek áttekintésére három legendát mutatok be, melyek által az individuális traumák lírai kifejezhetőségét vizsgálom, valamint azt a négy ódát, melyek a test részeire bontása helyett a testegész rekonstrukciójára törekszenek.

SZEPESSY ORSOLYA

Magyar nyelv és irodalomtanár; dráma- és
színházismerettanár
Osztatlan, 7. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Radvánszky Anikó
egyetemi docens, PPKE BTK*

NŐI ÖNÉLETÍRÁSOK A 20. SZÁZADI DIKTATÚRÁK ÁRNYÉKÁBAN. POLCZ ALAINE: ASSZONY A FRONTON

Kulcsszavak: önéletírás; irodalomelmélet; elemzés; irodalomtörténet

Dolgozatomban azt szeretném vizsgálni, hogyan kapcsolódott be Polcz Elaine Asszony a fronton c. műve a háborút átélte és arról rögtön tudósító kortársak között kialakult egy diszkurzív térbe, majd ötven évvel a háború után, illetve hogy hogyan mutatott kezelt témáiból, női nézőpontjából adódóan túl rajta. Polcz Elaine műve szól egy nehéz háborúról, egy nehéz házasságról, az ezek okozta sebekről, traumákról. Arról, hogy egy ilyen hosszú időre némaságba kényszerített közösségnek – a háborús nemi erőszak áldozatainak – a történetét valakinek el kellett mondania. Polcz Elaine felvállalja ezzel művével, hogy megtöri a hallgatást, melyet a 20. század diktatúrái kényszerítettek a témára, elmondja a saját történetét, és ezáltal elmondja sok ezer másik nőét is. Megnyitja az utat mások előtt is, hiszen megteremti a szükséges alapot: megalkotja az irodalmi nyelvet, melyen lehetségessé válik a kommunikáció e borzalomról. De felvállalja e művében Polcz Elaine egy másik szerepet is; vallomást is ír egy sokkal „hétköznapiabb” traumáról; egy személyesebb traumáról; bántalmazó házasságáról.

VIZUÁLIS KULTÚRA

BÁRSONY ISTVÁN

Zsidó Kultúratörténet

MA, 3. félév

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem

Témavezető:

*Prof. Dr. Gábor György
egyetemi tanár, ORZSE*

A CYMBALISTA ZSINAGÓGA A HAGYOMÁNY LÁNCOLATÁBAN - ZSIDÓ SZENT TÉR A KORTÁRS ÉPÍTÉSZETBEN

Kulcsszavak: építészet; vallásfilozófia; judaizmus; kortárs; zsinagóga

Tanulmányomban arra keresem a választ, hogy a kortárs építészet nyelvén, hogyan fogalmazható meg a zsidó szent tér. Hipotézisem alapján a judaizmus szakrális tere a zsinagóga olyan korszakok és építészeti stílusoktól független műfajt képvisel, amely időtlenségének köszönhetően hitelesen tudja egyszerre kiszolgálni a vallásgyakorláshoz szükséges funkcionális igényeket és egyben megtestesíteni a transzcendens tartalmát is.

Mario Botta ezredfordulón épült tel-avivi Cymbalista Zsinagóga és Zsidó Örökség Központjának elemzése alapján feltárom a zsidó szent tér sajátosságait, beazonosítom a zsidó szakrális tér jellegzetességeit. A zsinagógaépítészet alakváltozásainak fordulópontjai mentén megvizsgálom a hagyomány láncolatát a jeruzsálemi Szentély isteni, azaz transzcendens eredetű archetípusától kiindulva a modern Cymbalista Zsinagógaig. Kutatásomban tanulmányozom, milyen eszmei, vallásfilozófiai koncepció mentén komponálható meg a zsidó szent tér, és létezik-e valamiféle materiális és immateriális elemekkel operáló képlet, ami alapján az, és annak építészeti nyelve definiálható lehet. A zsinagógaépítészet komplexitása révén egyfelől a mindenkori zsidóság státuszát, illetve abból eredő lehetőségeit, másfelől a zsidó kultúra sokszínűségét és a zsidó identitást is képes reprezentálni. Az Izraelben álló Cymbalista Zsinagóga minden elemében a zsidó hagyomány láncolatába illeszthető, mivel magában hordozza a judaizmus sokrétű eszmeiségét a lokációtól kezdve, az építetói koncepción át, a Mario Botta alkalmazta reflektív architektúráig. Tanulmányomban az előzmények, kölcsönhatások és a szellemi, fizikai kontextus kutatásával mutatom be, hogy mindezeket hogyan képes a Cymbalista Zsinagóga az építészeti minőség és a transzcendens atmoszféra szintézisével harmonikus egységbe foglalni.

CSERESNYÉS DOROTTYA MÁRIA

Anglisztika

MA, 4. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pintér Károly

egyetemi docens, PPKE BTK

A POSZTAPOKALIPTIKUS NEW YORK URBÁNUS TEREINEK FILMES MEGJELENÍTÉSEI

Kulcsszavak: posztapokaliptikus film; poszthumanizmus; New York, 9/11; heterotópia

A posztapokaliptikus fantáziák meghatározó képe a romos város, ami azonnal érzékelhető láttelest nyújtja a kataklizma és az ember által elfoglalt tér találkozásának. Ugyanakkor ebben a relációban az apokalipszt követően a tér és az idő kapcsolata is egy olyan képernyőn keresztül mutatkozik meg, amely egyszerre foglalja magában a múlt-jelen-jövő sík tér-, idő-, és testélményeit. Dolgozatomban ezt a többosztatúságot vizsgálom Michel Foucault heterotópia-fogalmán keresztül. Szűkebb fókuszom a posztapokaliptikus New York városának megjelenítése Francis Lawrence 2007-ben bemutatott *Legenda vagyok* (I Am Legend) című posztapokaliptikus akcióthrillerében. A film szinte elsőként ábrázolja a katasztrófa sújtotta metropolisz városképét a 2001. szeptember 11-i terrortámadás után, teret engedve így a terhelt esemény emlékezetpolitikai vizsgálatának. A film kataklizmatikus ikonográfiája a romos várost horizontális, ledöntött testként ábrázolja. A vertikális helyét a város egészét elfoglaló természeti és poszthumán erők veszik át, ami jól szemlélteti, miként lépnek korábban marginális heterotópiák meghatározó szerepbe a posztapokaliptikus urbánus térben. Az immár dominánssá váló, a testet az épített környezettel összevető heterotopikus tér ugyanakkor az ember fogalmát is megkérdőjelezi – a *Legenda vagyok* pedig két alternatívát is állít ennek megválaszolására.

FAZEKAS FRUZZSINA

Angol nyelv és kultúra-országi nyelv és kultúra
tanára

Osztatlan, 7. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Lénárt-Muszka Zsuzsanna
adjunktus, DE BTK*

“THE REAL ENEMY”: MAGICAL REALISM AND THE SOCIAL EFFECTS OF NARCOS

Kulcsszavak: droghandel, Kolumbia, Narcos, mágikus realizmus, trauma konzumerizmus

Much of the second half of the 20th century in the United States was defined by the War on Drugs both domestically and internationally. Works like Scarface (1983) or Our Lady of the Assassins (1994) tackle the issue, however, certain pieces of media aim to explore the perceived root of the problem: Latin America. One such series is Narcos (2015-2017), one of the most successful Netflix series. The aim of this essay is to highlight the misrepresentation and misunderstanding of Colombia and Latin America in Narcos and its related series, Narcos: Mexico and Griselda, focusing on the concept of ‘trauma economy’ and the misuse of the notion of ‘magical realism’. In this paper, I argue that Narcos and its related series promote the US American point of view of Latin America, minimizing the devastating consequences of one of the most traumatic periods of Latin American, specifically Colombian history and using it as a source of entertainment for non-Latin American audiences.

FOLYI BENCE

Esztétika

MA, 3. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Heidl György
egyetemi tanár, PTE BTK

RÉFLEXION PAR CONTACT – TÜKRÖZŐDÉS ÉS ÉRINTKEZÉS

Kulcsszavak: lenyomat, képelmélet, Ravenna, Didi-Huberman, Szent Ágoston

Kutatásomban két ravennai keresztelőkápolna mennyezeti mozaikját elemzem. A keresztelési rítusokkal foglalkozó szakirodalmak egyetértenek azzal, hogy a vizualitás fontos szerepet játszott a keresztelési szertartásban, a képek a megkeresztelendők rituális önképének, idő- és tértapasztatának aktív alakítói lehettek. A valóság és reprezentáció határait elmosó befogadási mechanizmussal kapcsolatban több szakirodalmi szövegben is felmerül a fények szerepe és a keresztelőmedence vízfelszínén az ábrázolások tükröződésének fontossága.

Dolgozatom első felében képelméleti szerzők alapján leírom a tükröződő képeket, majd Georges Didi-Huberman kortárs filozófus-művészettörténész segítségével a keresztelési rítust egy lenyomatkészítési eljárásként értelmezem, melynek központi eleme Jézus Krisztus és a megkeresztelendő képeinek egymásra csúszása, a kettő közötti érintkezés, amelyet a tükröződés hoz létre. Ezután rekonstruálom azokat a Szent Ágostonnál megjelenő fogalmakat (signum, vestigium, imago, character), melyek valamilyen formában az ágostoni teológiában a nyomokhoz, nyomhagyáshoz, lenyomatokhoz kapcsolódnak. Végül összehasonlítom Szent Ágoston és Didi-Huberman lenyomatfogalmait. Az egyértelmű hasonlóságok és különbségek bemutatásán túl amellet érvelek, hogy a keresztelési rítust és az ahhoz tartozó vizualitást lenyomatkészítési eljárásként való értelmezése nem önkényes visszavetítés.

JAKUS DÁVID

Angol nyelv és kultúra tanára; történelem és
állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 7. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:
Dr. Orosz-Réti Zsófia
adjunktus, DE BTK
Krek Norbert
PhD-hallgató, DE BTK

THE CRITIQUE OF COLONIALISM IN WARHAMMER 40,000

Kulcsszavak: Kolonializmus; Videójátékok; Brit Birodalom; Transzmédia; Térbeliség

The present paper examines the connection between colonial logic and the Warhammer 40,000 transmedia universe, highlighting how it both reflects and critiques colonial logic. Warhammer is a vast cultural artefact rooted in British colonial history utilising imperialistic themes within its grimdark narratives.

First, the paper establishes its theoretical framework, which stand on three pillars. Primarily, it looks at the Warhammer 40,000 universe in the context of transmedia storytelling. The research also draws on Istvan Csicsery-Ronay's perspectives on the special relationship between science fiction and imperialism. Finally, the paper applies Henri Lefebvre's triad of space to video games and examining how the "conceived space" – the mechanics and narratives that influence players' interaction with the game world – represents and critiques colonial narratives. The analysis focuses on two key media artefacts: the diorama "Massacre at Big Toof River" and the 2023 video game Rogue Trader. The diorama, inspired by the Anglo-Zulu War of 1879, parallels British colonial history through its depiction of the events and factions, reflecting themes of racial superiority and dehumanisation. Despite its problematic depiction of a faction based on a group of indigenous people, the diorama also offers subtle a critique of the civilising faction through its dark depiction of their home world.

Rogue Trader, through its narrative and gameplay mechanics, critiques colonialism more explicitly. The conceived space incentivises territorial expansion, resource extraction and colonial development, mirroring colonial practices. However, the game's "conviction system" contrasts imperialistic dogmatism with iconoclasm. Iconoclast choices, the paper argues, offer a better alternative from a moral and mechanical perspective therefore promoting an anti-colonial gameplay. Iconoclast choices, gameplay benefits, and companion relationships incentivize players to question and reject colonial logic. Ultimately, the media artefacts adjacent to the Warhammer 40,000 universe analysed in this paper critique colonial logic in general and British colonial logic in particular through visuals, and gameplay mechanisms, making players think of the fictional and real-world implications of colonialism through its narratives. This universe provides fertile ground for further academic research with its unique position as a medium for analysing colonial themes.

KOVÁCS ANITA

Angol-rajz osztatlan tanárszak

Osztatlan, 9. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Dragon Zoltán

egyetemi docens, SZTE BTK

UNDERSTANDING MULTIPLE EXPOSURE PHOTOGRAPHS

Kulcsszavak: multiple exposures; filmic montage; studium-punctum; third meaning; pensive image

Multiple exposure photographs seem to be a forgotten aspect of photography theory, despite being a well-known technique. Although photography and film share common roots, the concept of filmic montage provides a useful starting point for understanding multiple exposure photographs, because the operation of montage editing is similar to the operation of multiple exposure photographs. This paper aims to examine whether the multiple exposure photographs can be compared with the Soviet montage technique and can be brought closer to the spectators. For this, I used the works of three American photographers, Harry Callahan, Jerry Uelsmann and Man Ray, along with Soviet cinematographer, Dziga Vertov's film, 'Man with a Movie Camera'. With filmic montage, the third meaning created in the spectator's mind is a multiple exposure, whereas multiple exposure photographs achieve this effect through their layered structure, which evokes pensiveness in the viewer. The focus of the paper is on perception and understanding of multiple exposure photographs, and whether they can be brought closer to the viewer in terms of comprehension. To develop a comprehensive critical framework for the understanding of the operation of multiple exposure, the theories of Roland Barthes and Jacques Rancière are also utilized.

MÉSZÁROS ALIZ ALEXA

Magyar-média tanári szak
Osztatlan, 3. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Csöngé Tamás
egyetemi adjunktus, PTE BTK*

BORATOLÓGIA - A BORAT NARRATÍV ELEMZÉSE

Kulcsszavak: narratológia, dokumentumfilm, fikció, fokalizáció, homodiegetikus elbeszélés

A Borat (Larry Charles, 2006) című film kivételes narratív komplexitással rendelkezik. Összetettsége lehetővé teszi, hogy ne csak filmként, hanem filmszövegként tekintsünk rá, és értelmezéséhez igénybe vegyük az irodalomtudomány által felkínált terminológiát, (például: diegézis, fokalizáció, homo-, és heterodiegetikus narráció). Kutatásom elsődleges intenciója, hogy bizonyítsa az elméleti eszköztár filmekben való megragadhatóságát még egy narrativitásában komplikáltabb film esetében is, mint amilyen a Borat. Az elbeszéléselméleti apparátus mozgósításával és Bill Nichols dokumentumfilm-tipológiájának segítségével kísérletet teszek a Borat műfajának egzaktabb meghatározására, figyelembe véve a film valóságábrázolási módját. A dolgozatban továbbá felfejtem a valóság és fikcionalitás paralelizmusát, amely megkönnyíti a Borat pozicionálását a dokumentaritás és fikcionalitás határvonalán.

PÁLL ANTÓNIA

Magyar Nyelv és Irodalom, Világ- és

Összehasonlító Irodalom

BA, 3. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

dr. T. Szabó Levente

docens, RO BBTE

A KORAI FILM AZ IRODALOM ÉS A SZÍNHÁZ ÖSSZEFÜGGÉSÉBEN A 19. SZÁZAD VÉGÉN ÉS A 20. SZÁZAD ELEJÉN

Kulcsszavak: korai mozi; irodalom; színház; médium; megfilmesítés

Dolgozatom hipotézise a korai (19. század végi, 20. század eleji) magyar filmek mediális sajátosságain alapszik: amellet érvelek, hogy a korai mozi vagy a korai filmes próbálkozások poétikája az irodalom és színház médiumából fejlődött ki, ezeket a kulturális médiumokat hasznosítja, ülteti be saját gyakorlatába. A korai mozi történetén keresztül szeretném megmutatni ezt a jelenséget magyar és erdélyi viszonylatban, külön figyelmet szentelve az erdélyi filmgyártásnak. Megvizsgálom, hogy a korai mozi hogyan van jelen az irodalom és színház összefüggésében, példákat hozok arról, hogy a közönség hogyan próbálta értelmezni ezeket, milyen viszonyba állították a színházzal, miként próbálták irodalomként „megszelídíteni” az új találmányt. A korai film fejlődésének történetéből példákat hozok olyan jelenségekre, melyek az irodalommal és színházzal való szoros kapcsolódást mutatják. Dolgozatom második részében részletesen kitérek egy irodalmi adaptációra, Jókai Az arany ember című regényének 1918-as megfilmesítésére, melynek alapjául ugyanennek a regénynek 1883-as színházi adaptációja is hozzájárult, ezzel a jelenséggel is illusztrálva az irodalom, színház és film kapcsolatát. Emellett megemlítek más irodalmi megfilmesítéseket is.

PINTÉR DÓRA PIROSKA

Anglisztika

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. habil. Szabó Éva Eszter
egyetemi docens, ELTE BTK*

**"FORDÍTS NYUGAT FELÉ": ARTHUR MORGAN, MINT A WESTERN HŐS SOKSZÍNŰSÉGÉNEK
MEGTESTESÍTŐJE A RED DEAD REDEMPTION 2-BEN**

Kulcsszavak: western; videójátékok; populáris kultúra; hősfigurák

A Red Dead Redemption 2 egy 2018-as western videójáték, amely a Red Dead franchise részét képezi. A hanyatló vadnyugat korszakában játszódik, ahol Arthur Morgan-t, egy idősödő banditát követünk életútja végén. Dolgozatomban amellet érvelek, hogy a videójátékok médiumában fellelhető sokrétű ábrázolás lehetővé teszi azt, hogy Arthur Morgan egyszerre képviselje a vadnyugati westernhős különböző verzióit, a klasszikus hősfigurától a revizionista western antihősfigurájáig. További tézisem, hogy a videójáték formátum lehetővé teszi a több hőskonstrukció békés egymás mellett élését.

VICTORIAN GENDER FROM HELL: VICTORIAN GENDER ROLES IN ALAN MOORE'S FROM HELL

Kulcsszavak: neo-Victorianism; Jack the Ripper; patriarchal oppression; sexual murder; graphic novel

Serial killers have always fascinated peoples' imaginations. One such case, maybe the most famous one, is that of the Jack the Ripper murders. Films and video games adapted the story, adding their unique twist to the mystery. One such case is Alan Moore and Eddie Campbell's *From Hell*, published between 1991 and 1998. Based on Stephen Knight's *Final Solution*, the graphic novel presents itself as a historically accurate retelling of the murders, supported by thorough research by Moore himself. Their retelling is not the usual whodunit story, allowing readers to focus on the unsung victims of both the Ripper and the age: women. Moore's approach is unique in many ways, however, the fact that the Ripper murders are retold in a comic format makes for a unique case, as the narrative and the visual elements work in tandem to illuminate the class and gender tensions of the late 19th century London, many of which were still prevalent under Margaret Thatcher's premiership – a period that immediately preceded the date of publication and inspired the graphic novel's criticism.

In this research, I rely on numerous works ranging from neo-Victorian and gender studies, including Anne McClintock's *Imperial Leather*, to scholarship studies on comics studies to argue that the medium of comics in *From Hell* contributes significantly to exploring and critiquing the gendered stereotypes that are maybe still prevalent about the Victorian period. After an introduction that tackles the medium specific features of storytelling in comic form, the first chapter of the paper focuses on how the 19th-century sensational journalism's take on the Whitechapel murders and the social changes prior to the killings that influenced the public's perception of gender relations, such as the CD Acts. In the second part of the research, I provide a medium specific close reading analysis of the graphic novel with an emphasis on how the masculinities and femininities are constructed in and through the medium of comics.

UGRI BERNADETT

Román nyelv és irodalom- angol nyelv és
irodalom
BSc, 6. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Csíkszeredai Kar

*Témavezető:
Dr. Pieldner Judit
egyetemi docens, RO EMTE CSK*

METAFIKCIÓ AZ IRODALOMBAN ÉS A KÉPERNYŐN. JOHN FOWLES/ KAREL REISZ: A FRANCIA HADNAGY SZERETŐJE

Kulcsszavak: metafikció; posztmodern; ön-reflexivitás; adaptáció; mise en abyme

A metafikció egyidős az irodalommal, ugyanakkor a posztmodern időszakban alakult egy fontosabb jellemvonássá, amikor a regényírók elkezdtek jobban tudatában lenni a retorikai problémáknak fikció kreálása közben, és következményként, bizonyos önreflexív dimenziók megtestesülésére került sor ezekben a művekben. A legfőbb teoretikus, Patricia Waugh szerint a metafikció célja, hogy egyidejűleg fikciót hozzon létre és kinyilatkoztatást tegyen azon fikció kreálásáról. Kétségtelenül egy többrétegű tényező a posztmodern fikcióban, amely számos érdekes kérdést vet fel. Kutatásom során arra szeretnék rájönni, hogy a metafikció mely formái találhatók meg John Fowles híres, „A Francia Hadnagy Szeretője” című regényében. A dolgozat megvizsgálja a metafikció stratégiáit, a narratív szemszögtől, a metalepszisen keresztül, a mise en abyme és kettős lezárásig. Mindemellett, az is célom, hogy megértsem, hogyan lehet egy metafikciós regényt filmre vinni, megpróbálva elemezni és értelmezni a létrehozott metafikciós analógiát Karel Reisz film adaptációjában egyaránt. Befejezésül, a dolgozat olyan kérdéseket vet fel mint például mi a metafikció hatása a kortárs olvasóra.

VITÁLYOS ARNOLD

Román nyelv és irodalom - Angol nyelv és
irodalom
BSc, 6. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Csíkszeredai Kar

*Témavezető:
Dr. Pioldner Judit
Habilitált egyetemi docens, RO EMTE CSK*

**STREAM OF CONSCIOUSNESS IN LITERATURE AND FILM. VIRGINIA WOOLF: MRS
DALLOWAY – MICHAEL CUNNINGHAM/STEPHEN DALDRY: THE HOURS**

Kulcsszavak: tudatfolyam; montázs; belső monológ

The stream of consciousness narrative technique is a literary instrument that reveals the continuous flow of characters' inner thoughts, feelings, and impressions. This paper explores its application in Virginia Woolf's "Mrs. Dalloway" and its film adaptation, Stephen Daldry's "The Hours," focusing on how the technique is translated into film.

The paper examines the psychological and literary roots of the technique, particularly William James's concept of consciousness as a flowing stream, which influenced its literary use. Modernist authors such as James Joyce and Dorothy Richardson also embraced this method, but the work centers on Virginia Woolf's "Mrs. Dalloway."

In Woolf's novel, the stream of consciousness technique sensitively portrays characters' inner worlds through non-linear narration that moves freely through time and space. Time and space montages intertwine past, present, and future events, subtly connecting the lives of the characters.

Stephen Daldry's "The Hours", based on Michael Cunningham's novel, attempts to capture the stream of consciousness through visual techniques, such as montages and varied perspectives. The time and space montage is central, particularly when showing parallels between the character's lives.

While the film cannot fully replicate the intimacy of the literary technique, Daldry conveys the characters' psychological and emotional states through powerful performances, visual metaphors, and meticulous settings. Ultimately, while the stream of consciousness remains a hallmark of literature, film offers alternative ways to portray characters' inner lives.

TÁRSADALOMNÉPRAJZ, TÁRGYI KULTÚRA

ÁLDOZÓ BORBÁLA MÍRA

Esztétika

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Vámos Gabriella

adjunktus, ELTE BTK

GARÁZS-KÖZÖSSÉG - EGY LAKÓTELEPI GARÁZSSOR REJTETT VILÁGA

Kulcsszavak: garázstelep, szocializmus, közösség, garázssor

Kutatásomban egy hetvenes években épült szocialista lakótelep garázssorának vizsgálatát végzem. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mi minden történik ezekben a garázsokban az autók tárolása és javítása mellett: mik azok az egyéb szerepek, amiket betölthetnek ezek a kívülről olyan egyformának, építészetileg egyszerűnek tűnő épületek a tulajdonosok életében. Dolgozatomban a garázstelep rejtett világának feltárásán keresztül a garázssor közösségi szerepe mellett azt is bemutatom, hogy bizonyos, az államszocializmusban elinduló informális gazdasági folyamatok hogyan élnek tovább mindennapjainkban.

ERŐS ESZTER

Néprajz

MA, 4. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcseztudományi Kar

Témavezető:

Dr. Balatonyi Judit

egyetemi adjunktus, PTE BTK

„AZ EMLÉKEK ERŐSÍTIK A SZÍNEKET” GRÁBÓC VIZUÁLIS EMLÉKEZETE A KÖZÖSSÉGI FOTÓALBUM TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: fényképgyűjtés; vizuális etnográfia; közösségszervezés; közösségtörténet; értékmentés

Írásomban a Tolna megyei Grábóc önszerveződő fényképgyűjtő tevékenységével foglalkozom 2020 és 2023 közötti digitális etnográfiai vizsgálataim, és az aktív résztvevőkkel készített interjúk alapján. A következő kérdésekre keresem a választ: milyen szándékok húzódnak meg a kezdeményezés hátterében? Mennyire fontos szempont a közösségszervezés igénye, és vannak-e a gyűjtésnek további céljai?

Módszerem a vizuális etnográfia. Egy már meglévő fotógyűjteményből indulok ki, és hangsúlyozom, hogy a fényképek itt információtároló, és az emlékezést illetve a közös gondolkodást aktiváló eszközök. A fotógyűjtemény képsorai a közösség történetét beszélnek el az emberi életút analógiáján, ugyanis a képekkel kapcsolatos közösségi diskurzus, és az egyéni értelmezések leggyakrabban közösség fordulópontjait emlegetik. Leghangsúlyosabban az elmúlás, az entrópia gondolata kapcsolódik össze a falu sorsával, ugyanis az 1970-es években bekövetkezett elvándorlási hullám óta a helyi intézmények nagy része megszűnt, a falu „előregedett”. A cél tehát világos: a huszonnegyedik órában minél több helyi értéket megmenteni a jövő számára, és mindezt intézmények valamint hagyományörző csoportok nélkül.

A kezdeményezés céljai három pont mentén foglalhatók össze: értékmentés és továbbadás, kritika a jelenkor felé, a régi közösség újjá alakítása vagy közösségszervezés a múlt értékei mentén. Az online világ egyesíti magában a térben és időben egymástól távol eső személyeket, kapcsolatba hozza és dialógusba állítja az élőket a holtakkal, újjáalakít régi barátságokat. Bár a közösség több módon is értelmezhető (akcióközösség, kortárs emlékezőközösség, értelmezőközösség), mindennek mozgatórugója a faluhoz, mint lokalitáshoz való kötődés.

GÁL ZSOMBOR ATTILA

Néprajz mesterszak

MA, 3. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Máté Gábor

egyetemi docens, PTE BTK

FÁK ÉS VISZONYRENDSZEREK

Kulcsszavak: tutajozás, faipar, maros, viszonyrendszerek, világgazdaság

A dolgozat a Felső - Maros mente faiparával, annak 18-19. században a helyi társadalmakra kifejtett hatásaival foglalkozik. A kitermelés és értékesítés formálódó történeti kontextusának elemzésével igyekszik a vizsgált terület különböző gazdasági, tulajdonjogi, életmódbeli és politikai változásait végig követni a tutajozás gyakorlatának viszonyában. A kitermelés és értékesítés köré szerveződő viszonyrendszerek vizsgálata mellett a régió átalakuló társadalmi viszonyainak elemzése szintén a dolgozat egy fontos részét képezi. Igyekszik a felvázolt történeti folyamatokat a napjainkban aktuális fogalmi kerettel megvizsgálni. Az értelmezési keret felállítása első sorban Hoffman Tamás Európai Parasztok című munkája alapján történik. A dolgozat célja továbbá a vizsgált korban kialakuló körülmények bemutatásával a lehetséges jövőbeli kutatási pontokat és irányokat kijelölni.

JÁNOSI KINCSÓ

Magyar-német tanár

Osztatlan, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Eitler Ágnes

adjunktus, ELTE BTK

GENERÁCIÓVÁLTÁS KÜSZÖBÉN: EGY ÖKOFALUBAN FELNÖTT FIATALOK TAPASZTALATA ÉS JÖVŐKÉPE

Kulcsszavak: ökofalu; fiatalok; jövőkép; fenntarthatóság

Kutatásom központi kérdése már több éve foglalkoztat, ugyanis középiskolában a baráti társaságom egy része olyan településről származott, ami egy átlagember szemében akár különös lehet, hiszen az itt élő emberek tudatosan lemondtak 21. század nyújtotta kényelmi lehetőségek egy részéről – nincs bevezetett víz a házakban, nincs szennyvíz-elvezetés, betonozott utak, a fűtést a legtöbb esetben cserépkályhával, kemencével oldják meg.

Visnyeszéplak a '90-es évek végére egy elnéptelenedett szőlőhegye volt Visnye településnek Somogy vármegyében. Az évtized közepén-végén budapesti értelmiségi fiatal párok érdeklődését keltette fel a hely. Először csak öt pár költözött a településre, később azonban többek is amellett döntöttek, hogy Visnyeszéplakon telepedjenek le. A baráti társaságba tartozó ismerőseim már Visnyeszéplakon nőttek föl, majd az általános iskolás éveik után nagyobb városokba kerültek középiskolába. Az első generációs gyerekek, akik már a településen nőttek fel, sokan a tanulmányok befejezése után nem költöztek vissza a településre. A fiatalok visszaköltözése és letelepedése részben kulturálisan, részben pedig az utánpótlás szempontjából fontos a település számára, hiszen ők azok, akik a megalkotott közösség etikájába belenőve, azt tovább is vihetnék, illetve ha szüleik belépnek az időskorba, akkor ők tudnának gondoskodni róluk.

Kutatásom fókuszába azt a kérdést állítottam, hogy a településen felnőtt fiatalok a közösségben maradnának-e vagy nem, illetve a szüleik elveit a közösségi élettel kapcsolatban tovább viszik-e? Mind ezek mellett arra is kerestem a választ, hogy ők megvalósíthatónak tartják-e az önfenttarthatóságot, törekednének-e erre a jövőben, amennyiben Széplakon képzelik ezt el, illetve a szülők elképzeléseiből, elveiből mit tartanának meg, mit tartottak meg eddig?

A Visnyeszéplakon felnőtt fiatalok jövőperspektívája nem homogén, interjúalanyaim eltérő elképzelése pedig különböző okok eredménye, melyek közül az egyik a kevés letelepedésre, mezőgazdasági munkavégzésre alkalmas földterület. Másrészt a visszaköltözést megnehezíti az, hogy Visnyeszéplakon kevés lehetőség adódik a munkavégzésre, ami a fiatalok generációjának azért problémás, mert őket anyagilag nem tudják majd olyan nagymértékben támogatni a szüleik mint a szüleiket a nagyszüleik, hiszen a szülők nagy része sem rendelkezik állandó keresettel. Ezek mellett pedig a közösség tagjaival létesített viszony is hatással van a fiatalok döntésére a letelepedés tekinteté

KÁDÁR ANNA KATALIN

Néprajz

MA, 1. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Keményfi Róbert

Intézetvezető egyetemi tanár, DE BTK

ORTODOX HITRE TÉRÉS MIATT A BÍRÓSÁGON. LIPCSE, EGY MÁRAMAROS MEGYEI FALU A 20. SZÁZAD FORDULÓJÁN

Kulcsszavak: felekezetváltás; informális közösség; konfliktus; per; „skizma”

Kutatásom témája egy olyan 20. századeleji Máramaros vármegyében történő eseménysor, amelynek során görögkatolikus hitű ruszinok ortodox hitre tértek. A görögkatolikus egyházból való kiszakadás számos települést érintett, amely eseményt bírósági tárgyalások követtek. A dolgozatban én Lipcse esetpéldáját elemeztem.

A kutatás aktuális kérdések megválaszolására irányuló vizsgálat. Egyfelől azért, mert az ortodox hitre térő ruszinok történetével idáig igen kevesen foglalkoztak, illetve a korábbi kutatások politikatörténeti magyarázatokat kerestek a görögkatolikus egyháztól való elfordulásra, míg én eddig nem alkalmazott módszer segítségével, a történeti antropológia eszköztárával végeztem a kutatást. Másfelől az elemzés újszerűsége abban keresendő, hogy a dolgozat eddig nem kutatott eredeti levéltári forrásokon – a lipcsei áttéréseket követő bírósági tárgyalásokat rögzítő dokumentumokon – alapul. A lipcsei események eddig nem képezték az ortodox hitre térés magyarázatát kereső kutatások részét. A dolgozat szerkezeti felépítésére a perspektíva folyamatos szűkítése a jellemző. A kutatástörténeti áttekintést, majd az általam feldolgozott forráscsoport bemutatását az elméleti módszertani kereteket kijelölő fejezet követi. Mielőtt a lipcsei esetpélda interpretációja következne, a negyedik fejezetben átfogó képet adok arról, hogy Máramaros vármegye milyen kihívásokkal szembesült a 20. század fordulóján. Meglátásom szerint azért szükséges a vármegyére jellemző életkörülmények tárgyalása, mert közelebb visz a máramarosiak mindennapi tapasztalatainak megismeréséhez. Továbbá segíti annak a feltárását, hogy a ruszinok az 1910-es évek elején alig két év leforgása alatt miért fordultak radikálisan szembe a görögkatolikus egyhazzal. Kiemelt jelentőséget tulajdonítok az oktatási-művelődési viszonyok kvantitatív adatok mentén történő vizsgálatának.

Az ötödik fejezet mikroszintű elemzés, amelynek fókuszában a lipcsei ruszinok ortodox hitre térésének vizsgálata áll. A célom az volt, hogy egyrészt bemutassam, hogy milyen tényezők motiválták az ortodox hitre térést, másrészt a kutatás egyoldalúságának elkerülése érdekében azt is vizsgáltam, hogy a világi és a görögkatolikus egyházi tisztségviselők hogyan gondolkodtak a ruszinok cselekedeteiről. A dolgozat konklúziója, hogy az ortodox hitre térés folyamata révén létrejövő informális közösség pótolta a lipcsei ruszinok életéből hiányzó közösséghez való tartozás élményét.

KERKENI DÓRA LILLA

Néprajz szak

MA, 1. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Keményfi Róbert

Intézetvezető egyetemi tanár, DE BTK

GYÖNGYKOSZORÚK GYÖNGYSZEME. TUNÉZIAI MAHDIA NŐI FEJVISELETE

Kulcsszavak: Tunézia; Mahdia; fejviselet; esküvő; gyöngy

Dolgozatomban a tunéziai viseletben megjelenő gyöngyös fejviseletek képezik vizsgálódásom tárgyát. A fejdíszek rendszerezésénél és a terület kiválasztásánál a gyöngy megjelenésének mértéke volt meghatározó. Jelen kutatásom középpontjába Mahdiát helyeztem, ahol díszes és több elemből álló fejviselet alakult ki. Ezen a településen az asszonyi életfordulók, a családi állapot változása elsősorban a fejviselet alakulásában tükröződik.

Kutatásom során a fejdísz viselésének alkalmainak és készítési módjának felgyűjtésére törekedtem. Mélyinterjúk mellett, rövidebb beszélgetések és résztvevő megfigyelés képezi kutatásom alapját. A viseletkultúra elmondáson alapuló megismerésén túl, technikailag is belemélyedhettem a készítési folyamatokba, amely a fejviselet készítés leírásakor vált segítségemre.

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy a nők életében a fejdísz milyen szimbólum rendszerrel bír, emellett mely női életszakaszokat és átmeneteket kíséri végig. Kutatásom célja továbbá a gyöngy jelentőségének és szerepének vizsgálata a viseletkultúrában. Végül, hogy az alapanyagok változásával miként helyettesítették a korábbi hozzávalókat és ezáltal hogyan alakult át a fejviselet díszítése.

KOVÁCS BOTOND

Néprajz

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Báti Anikó

tudományos főmunkatárs, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajzi Intézet

**„OLYAN, MINTHA ELMENNÉNK VADÁSZNI” – DUMPSTER DIVING: VÁROSI
ÉLELMISZERMENTÉS HULLADÉKBÓL**

*Kulcsszavak: Élelmiszerpazarlás; Kukabúvárkodás; Ökológiai tudatosság; Tisztátalanság;
Visszatanulás*

Tanulmányomban az élelmiszerpazarlás témakörét járom körül, ideértve mind a hivatalos, intézményekhez köthető, mind az informális, törvénybe ütköző formáját. Utóbbihoz tartozik a Dumpster diving, vagyis az a tevékenység, amelynek során a kereskedelmi láncok hulladéka közül kiszedik a még fogyasztható élelmiszereket az éjszaka leple alatt, a szemszállítás előtt. Bemutatom a Dumpster diving magyarországi megjelenését, amely egy tucat középréteghez tartozó, városi, fiatal értelmiségihez köthető. Elemzem az általuk megvalósuló élelmiszermentés közösségszervező erejét, a személyes motivációt, az altruista aspektusát a tevékenységnek és a társadalom reakciót, kiváltképpen elemezve a tisztátalanság kérdéskörét. Utóbbival kapcsolatban kiemelendő, hogy az élelmiszermentő csoport számára ezen a társadalom által tisztátalannak, piszkosnak gondolt tevékenység nem kapcsolódik össze státuszvesztéssel. Éppen ellenkezőleg megélésük szerint pont ezen tevékenység által szereznek magasabb státust, mivel így cselekednek ökológiailag tudatosan, a társadalom számára hasznosan, így lépnek fel az élelmiszerpazarlás ellen. Szorosan kapcsolódik ehhez az életstratégiához a lázadás, polgárpukkasztás élménye is. A jelentős, nagy mennyiségű megmentett, újrahasználatba vett élelmiszer nyomán a közösségben aktivizálódnak különböző, a népi kultúrához tartozó praktikák is, tehát ezen tevékenység nyomán megfigyelhető egyfajta vissza-, újratanulás. Ide értem a befőzést, eltevést, élelmiszerfelhalmozást, különböző élelmiszerkészítési módokat, amelyek a városi környezetben általában kevésbé jellemzők, kiváltképp a fiatal generáció körében.

A hivatalos élelmiszermentési stratégiákat is elemzem, kiemelve az élelmiszerboltok leárazási, árukapcsolási próbálkozásait, továbbá az ezzel foglalkozó szervezeteket, akik nagyban hozzájárulnak a rászorulóknak megsegítéséhez. Ezen kezdeményezésekkel kapcsolatban elmondható, hogy további társadalmi edukációra, marketingre lenne szükség a hatékonyabb működésükhöz, továbbá a digitalizáció is nagyban előrelendíthetné a tevékenységüket. Fontosnak tartom továbbá az interdiszciplináris szemlélet a kérdéskörrel kapcsolatban, többek között a múzeumok, éttermek is jó példával szolgálhatnak a pazarlás mérséklésében.

PAPP JÁZMIN KARINA

Néprajz

BA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Glässer Norbert

habilitált egyetemi docens, SZTE BTK

A SÁRKÖZI NÉPVISELET TÖBBLETJELENTÉSEINEK VÁLTOZÁSAI DECSEN

Kulcsszavak: népviselet; jelentés; jelentésváltozás

A dolgozatom témája a sárközi népviselet a decsi közösségben betöltött szerepe. A közép-pontban a helyiek a viselethez társított jelentése és a hozzá való viszonyulásuk áll. A jelentések korosztályonként változhatnak, e mellett az évek alatt is átalakult. A változást több tényező is okozhatja. A kutató perspektívámat az határozza meg, hogy én is decsi lakos vagyok, édesapám részéről sárközi felmenőim is vannak, az egyik helyi tánccsoport tagja vagyok és gyűjtöm a sárközi népviseletet. A kutatásomat résztvevő megfigyeléssel és interjúk készítésével végeztem. Ezek mellett fényképeket is készítettem adatközlőim népviseleti darabjairól és családi fényképeikről, ahol viseletben vannak. Arra keresem a választ a dolgozatomba, hogy a helyiek a jelenben milyen jelentéseket társítanak a sárközi népviselethez és ezeket a jelentéseket milyen tényezők befolyásolják vagy hozzák létre. Az adatközlőim milyen jelentéseket társítanak a viselethez sokat elmond róla, hogy ők hogyan viszonyulnak hozzá, a viszonyulás viszont a továbbadásban, az őrzésben és a ruha szerzésben nyilvánul meg.

TOPOS ANNABELLA

Magyar alapszak

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bali János

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

A NAGYIGMÁNDI KÁPOSZTÁS VAKARCS

Kulcsszavak: táplálkozás; néprajz; vakarcs

A növényi táplálkozás formái az emberi közösségek fejlődésében a gyűjtögető életmód műveltségi fokán jelentkeztek, hamarabb a hússal készült ételek megjelenésénél. Az ízlés és a táplálkozás társadalmi lenyomat, amelyből közösségek mentalitására és szokásaira következtethetünk. Előadásom a nagyigmándi káposztás vakarcs közösségi táplálkozásban betöltött szerepét mutatja be, kihangsúlyozva Nagyigmánd önszervező klubjainak tevékenységét a vakarcskészítés hagyománya kapcsán. Az előadás célja ezenfelül a gazdasági, marketing és női szemszögű értékelése az igmándi káposztás vakarcs töretlen sikerét illetően, melynek alapját az elkészített OTDK dolgozat képezi.

A HAGYOMÁNYOS GAZDÁLKODÁS ÁTALAKULÁSA CSEKEFALVÁN

Kulcsszavak: gazdálkodás; modernizáció

A dolgozatban bemutatott kutatás a paraszti gazdálkodás átalakulására, illetve a folyamatosan végbemenő modernizáció lehetséges veszélyeire hívja fel a figyelmet. A kutatás kizárólag Csekefalván zajlott, amely egy Hargita megyei falu, ahol a legfőbb megélhetést jelenleg is a mezőgazdálkodás jelenti. Az itt összegyűjtött adatok alapján a dolgozatban bebizonyítható az a hipotézis, miszerint a paraszti gazdálkodás az utóbbi évtizedekben gyökeresen megváltozott. A változás megragadható a mezőgazdálkodási eszközök ugrásszerű modernizációja, a hagyományos munkafolyamatok eltűnése, a földek koncentrációja, az állattartás felhagyása, illetve a mezőgazdasággal foglalkozó családok csökkenése által. A jelenleg is folyamatban lévő változás elősegíti az ökológiai tudás, gazdálkodási formák, az ember és természet kapcsolatának átalakulását. A mezőgazdasági területek változása a Szentábrahádi Polgármesteri Hivatal által kibocsátott 1995-ös és a jelenlegi mezőgazdasági nyilvántartás alapján követhető végig. Ugyanakkor a helyi állatorvostól szerzett információknak köszönhetően kimutatható, hogy az állattartás milyen mértékben változott a csekefalvi háztartásokban. Továbbá a táj- és eszközhasználatban, az állattartásban bekövetkezett változás mértéke kimutatható a tizenhárom interjúból is, amelyek csekefalvi, gazdálkodással foglalkozó személyekkel készültek. Az adatok alapján beigazolódik, hogy erőteljes változások mentek végbe a település mezőgazdaságában az előző évtizedben, amely még most is folyamatosan zajlik.

FOLKLORISZTIKA, TÖRTÉNETI NÉPRAJZ

HÍVES CSONGOR

Néprajz

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Ilyefalvi Emese
adjunktus, ELTE BTK*

A PIROS CSIZSMÁS MENYECSKE: EGY PALÓCFÖLDI HIEDELEMALAK VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: hiedelemtörténet; néphit; palóc; tündér; hiedelemalak

Dolgozatom alapját a magyar folklorisztika számára egy korábban szinte ismeretlen hiedelemalak, a piros csizsmás menyecske adta. Az alak véletlen felfedezését intenzív gyűjtő és kutatómunka követte, melynek eredménye 11 a Középső Ipoly-mentén gyűjtött hiedelemszöveg. Célom a piros csizsmás menyecske betagolása volt a magyar néphit hiedelemlényeinek rendszerébe. Elemzéseim során ennek érdekében azt egyéb hiedelemalakokkal vettem össze és állapítottam meg a szépasszony korábban észak-magyarországi menyecskének nevezett hiedelemalakokkal való egyezését, melyekhez sorolva azok palócföldi elterjedése alapján létrehoztam a "palóc menyecske" kategóriát.

Dolgozatom folklorisztikai problémáva emeli a Középső Ipoly-mente ezen sajátos néphit alakját, továbbá későbbi, akár interetnikus kutatások számára teremti meg kiindulásként szolgáló összegzést.

HOLLÓS JUDIT KATALIN

Buddhista tanító

MA, 2. félév

A Tan Kapuja Buddhista Főiskola

Témavezető:

Dr. Kuzder Rita

főiskolai tanár, TKBF

NÉPMESEI ELEMÉK A HAGYOMÁNYOS TIBETI BUDDHISTA OPERÁK SZÖVEGEIBEN

Kulcsszavak: Tibet; opera; népmese; buddhizmus; hagyományőrzés

A "Népmesei elemek a hagyományos tibeti buddhista operák szövegeiben" című pályamunka végig kíséri a rendkívül sokszínű és a tibeti kulturális identitás megőrzése szempontjából egyedülálló tibeti táncos zenedráma útját, bemutatja az operák történeteiben fellelhető jellegzetes buddhista és népmesei motívumokat, illetve a világ legendáiból, mondáiból ismert archetípusokat. Kísérletet tesz arra, hogy feltárja, milyen hasonlóságok és párhuzamok mutathatók ki a tibeti operák történeteiben fellelhető népmesei motívumok és az egyetemes népmesekincs között.

Dolgozatom egy olyan témakört tanulmányoz, amely az előadóművészetek, a filológia, a nyelv és a néprajz határán helyezkedik el. Jelen pályamunka egyelőre a kutatómunka kezdeti fázisának eredményeit kísérli meg bemutatni, a témában elérhető szakirodalom feltérképezése, tibeti előadóművészekkel való kapcsolatfelvétel, illetve a tibeti operatörténetek és a buddhista és egyetemes népmesei motívumok összehasonlítása révén, abban a reményben, hogy ez a kutatás a jövőben folytatódhat. A végső célom az lenne, hogy kutatásom az elkövetkező években feltárja, az operatörténetek buddhista és egyéb népmesei elemeinek nemzedékről nemzedékre történő áthagyományozása miként segítheti a világban elszórt tibeti közösségeket kulturális identitásuk megőrzésében.

IMRE-HORVÁTH ANDRÁS FERENC

Néprajz

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Ilyefalvi Emese
adjunktus, ELTE BTK*

„FÚJDOGÁL A SZELLŐ...” . ÁRVAI SÁNDOR JUHÁSZ VOKÁLIS NÉPZENEI REPERTOÁRJÁNAK SZÖVEGCENTRIKUS VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: juhász; vokális népzene; kontamináltság; egyéniségkutatás;

Kutatási témám Árvai Sándor juhász, a Népművészet Mesterének vokális népzenei repertoárjának a lehetőségekhez képest minél teljesebb megismerése, feltárása, illetve bemutatása. A gyűjtések 2021 szeptemberében kezdődtek, azonban a tényleges és tudatos kutatás csak egy-másfél évvel később indult meg. A kutatás a repertoár feltárása mellett kitér Árvai Sándor életútjára és szakmai ismeretanyagára, hiszen önmagában nem értelmezhető a pásztoreMBER énekkincse. A kutatás során elsősorban arra keresem a választ, hogy mitől variabilis és improvizatív Árvai Sándor énekrepertoárja, valamint ezek milyen formában jelennek meg. A juhászember dalkincsének ismert elemeit szövegcentrikusan vizsgálom. Az említett kettő jellemzőt igyekszem több példával is szemléltetni és alátámasztani. Fontos megjegyezni, hogy e kutatás még nem zárult le, így dolgozatomban csak az eddigi eredményeket fogom ismertetni, a további kutatás még változást, pontosítást eredményezhet.

Forrásaim elsődleges csoportja a gyűjtőutak során rögzített hangfelvételek. Ezek javarészt félig strukturált interjúk és kötetlen beszélgetések, kisebb számban strukturált interjúk, illetve vokális dalok és variánsaik. Anyagom mellett támaszkodom munkám alanyával korábban készített gyűjtésekre is, melyek Árvai Sándor és dalainak egy korábbi képét mutatják. Ezen kívül felhasználom Cséke Zsolt 2009-ben készített Hortobágy örökös pásztora című portréfilmjét, mely Árvai életét mutatja be, az idős pásztoreMBER megszólaltatásával. A források részét képezik azok a fényképfelvételek is, melyeket adatközlőm otthonában őriz.

A kutatás az ELTE Eötvös Lóránd Tudományegyetemhez kapcsolódva a Kulturális és Innovációs Minisztérium Ekö-24 kódszámú Egyetemi Kiválósági Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

KISS ZENTE ÁRON

Néprajz

BA, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Vámos Gabriella

adjunktus, ELTE BTK

POLGÁRI BÁLOK TÁNC-TÖRTÉNETI FORRÁSAI ÉS HATÁSUK A PARASZTI TÁNC-KULTÚRÁRA

Kulcsszavak: táncrend; tánc-történet; bálók; paraszti tánc-kultúra

A 20. századi magyar néptánc-kutatás egyik fő eredménye a táncok történeti fejlődésének leírása volt. A többnyire írott forráson alapuló kutatások – hasonlóan a népzenehez – régi és új stílust különböztettek meg. Az új stílus megjelenését főként a nemzeti romantika korához kapcsolták, és két tánc-típust soroltak ide: a verbunkot és a csárdást. Az utóbbit a polgárság és nemesség is átvette, és magyar nemzeti társastáncnak nevezték ki.

Előzetes kutatásomban ennek a polgári körökben táncolt csárdásnak a nemzeti identitásra gyakorolt hatását és felhasználásának módját vizsgáltam meg a korabeli sajtón keresztül, amely által jutottam el mostani dolgozatom egyik forrásához, a táncrendekhez.

Mostani tanulmányomban két forrás alapján mutatom be a budapesti polgárok 19–20. századi báljait a táncrendek és a Pesti Hírlap (1879–1944) tükrében. A vizsgálatom eredményeit évtizedes bontásban ismertetem.

Ezt követően megpróbálom a korábbi kutatások és tanulmányok eredményei alapján felvázolni a paraszti (falusi) tánc-kultúra tánc-tanulásának és táncalkalom szervezésének menetét, külön figyelmet fordítva a polgári társastáncok beszűrődésére a paraszti táncrendbe.

Az összefoglalásban igyekszem felvázolni a táncrendek kutatásának fontosságát és jelentőségét a tánc-történet szempontjából, illetve kitérek vizsgálatuk folytatásának további lehetőségeire.

KLIMA DÖNÍZ

Néprajz

MA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Apjok Vivien

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

**„...ELEVEN HANGULAT ÉS ÉLNI AKARÁS...”. A VAJDASÁGI TÁNCBÁZMOZGALOM
KEZDETEI**

Kulcsszavak: vajdasági táncbázmozgalom, táncbáz zenekarok, hálózatkutatás

Dolgozatomban a vajdasági táncbázmozgalom kialakulásának és működésének feltárására törekszem. Kutatásom célja, hogy megértsem a mozgalom létrejöttének körülményeit és előzményeit, azonosítsam a központi szereplőket. Vizsgálom a vajdasági táncbázmozgalom főbb helyszíneit, műhelyeit, mindezt a korszak társadalmi-politikai kontextusába ágyazva.

Kiemelt figyelmet fordítok a zenészek és táncosok tanulási folyamataira: milyen forrásokból merítettek, hogyan szereztek és osztották meg egymással az archív anyagokat. Kutatásom továbbá a vajdasági táncbázmozgalom helyi közösségekre gyakorolt hatását is elemzi.

A mozgalom szövevényes hálózatának feltárásához a hálózatkutatás módszerét alkalmazom, azonosítva a központi szereplőket, kapcsolataikat és az információáramlás útvonalait. Ezáltal lehetőség nyílik a vajdasági és magyarországi táncbázmozgalom közötti kapcsolat részletesebb elemzésére is. A dolgozat kísérletet tesz a vajdasági táncbázmozgalom fogalom értelmezésére is, melynek kiterjedtebb teoretizálása a további kutatások feladata lesz.

MARUZZSENSZKI ANDOR

Néprajz

MA, 1. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Varga Sándor

habilitált egyetemi docens, SZTE BTK

A MÉRAI KATONAMARS

Kulcsszavak: tánc, kalotaszegi legényes, katonaság, folklorizálódás, folklorizmus

A kutatás kiindulópontját egy 1963-as táncfolklorisztikai interjú képezi, amely alapján egy, a táncfolklorisztika számára eddig ismeretlen, csoportosan járt mérai férfitánc kerül bemutatásra. A táncot az I. világháború alatt katonáskodó, fiatal mérai férfiak honosították meg saját közösségükben, majd tovább adták azt a következő generációnak, így a katonamars a kalotaszegi Méra tánc kultúrájának részévé vált. A felsorolt forrásanyag bemutatásán túl, a kutatás kísérletet tesz a katonamarsot táncoló első mérai férfiak beazonosítására. A források adta lehetőségek keretein belül rá kíván világítani a táncot érintő folklorizációs folyamatra és a tánc formálódását kísérő, 20. századi változásokra, illetve megkísérli a tánc műfaji besorolását is.

PRAJCZER ZSÓFIA

Néprajz

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Ilyefalvi Emese
adjunktus, ELTE BTK*

KORONAVÍRUSSEL KAPCSOLATOS IMASZÖVEGEK AZ ONLINE TÉRBEN

Kulcsszavak: járvány; digitális folklorisztika; pestisszentek; imádság; imafelhívás

A koronavírus-járvány az élet szinte minden területére hatással volt, mely alól a hitélet sem kivétel. A vallási vezetők és hívők egymás után osztották meg a pandémiával kapcsolatos gondolataikat és kérték imádságaikban az Úr segítségét. Ezek a szövegek később tovább terjedtek az internet különböző platformjain és több esetben variánsokban éltek tovább. Dolgozatom a 2021. októbere és 2022. márciusa között végzett vizsgálatomra épül, ahol, főként a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos online felületeken fellelhető imádságokat vizsgáltam meg. A 93 imaszöveg összesen 13 felekezettől származik és főként a járvány első hullámára tehető. Kutatásom az online platformok sajátosságain kívül kitér arra is, hogy milyen korábbi gyakorlatokat aktualizált, illetve újított meg a járványhelyzet, valamint, hogy miként variálódtak a szövegek az online térben.

SZÁSZ LEVENTE

Táncművészet szak

BA, 6. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kolozsvári Kar

Témavezető:

dr. Könczei Csongor

egyetemi docens, RO EMTE KVK

OROSZHEGY ÉS SZÉKELYVARSÁG TÁNCBAGYOMÁNYAI. KÉT UDVARHELYSZÉKI FALU SZOKÁSBELI HASONLÓSÁGAINAK ÉS KÜLÖNBSEGEINEK VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: Táncbagyomány, Összehasonlító elemzés, Havasalja, Lokális identitás, Kapcsolatok

Az Oroszhegy és Székelyvarság táncbagyományait vizsgáló dolgozat a két udvarhelyszéki, pontosabban havasalji település kulturális kapcsolataira, valamint sajátosságaira összpontosít. A kutatás rámutat, hogy a két falut régen szoros együttműködés jellemezte, ma már ez a kapcsolat elhalványult, de még mindig vannak olyan területek, ahol érzékelhető a két település valamikori közös múltja.

A dolgozat a falvak elhelyezkedését, népzene és néptánc hagyományát, szokás kultúráját, társadalmi szerkezetét mutatja be. A kutatás főleg a terepmunkára, interjúkra hagyatkozik, valamint korábbi néprajzi tanulmányokra alapul, e mellett pedig a résztvevő megfigyelési módszer is a dolgozat segítségére volt. A résztvevő megfigyelő módszer is használatos a dolgozatban, mivel a szerző „bennszülött” kutatója a területnek.

A települések táncrendje nagyon hasonló több okból kifolyólag is, ezekre rávilágít maga a dolgozat tartalmi része. Táncrend szempontjából szinte teljesen egyezést mutat a két falu, a vizsgálandó eltérés a polgárosodás mértékében keresendő, valamint a táncmesterek behatása különböző a két településen. A két falu szétválása után a kapcsolattartás nagyrészt a búcsújárás teszi ki, amikor is a település lakói egymást látogatják a falu templomának búcsúja ünnepén, így tartva a rokoni kapcsolatokat. A dolgozat arra is kitér, hogy milyen hatások érhatték a településeket a környező falvak által, mint például a zenészek jelenléte, szomszédos települések kapcsolata és ezek, milyen mértékben változtatták meg az identitásukat.

VANCSA BOGLÁRKA ESZTER

Néprajz

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bárány Dániel

egyetemi tanár, ELTE BTK

SZOKÁS ÉS IDENTITÁS - A NAGYSZOMBATI TŰZGYÚJTÁS ÉS ÁGYÚZÁS HAGYOMÁNYA FELSŐSZÖLNÖKÖN

Kulcsszavak: lokális identitás, Szlovénvidék, tűzgyújtás, ágyúzás

A dolgozat a Vas vármegyei Felsőszölnök nagyszombati tűzgyújtásának és ágyúzásának lokális alakulástörténetébe nyújt betekintést. Az elemzett hagyomány a hármashatár-régió kulturális örökségének fontos eleme, amely a történelmi változások és a térség kulturális sokszínűségét tükrözi vissza. A magyarországi szlovének körében végzett jelenorientált kutatás történeti perspektívából megrajzolt képpel kívánja bemutatni a szokás tágabb összefüggéseit az európai kitekintések alapján, valamint reflektál a helyi identitás és az önreprezentáció kérdéseire is.

ZALATNAY KLÁRA LUJZA

Kulturális örökség tanulmányok

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szakál Anna

tudományos munkatárs, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet

„[...] ÖSSZESZEDNÉM EBBEN A MEGYÉBEN A VESZENDŐBE MENŐKET” – EGY 20. SZÁZADI FOLKLÓR GYŰJTŐ SZAKMAI KAPCSOLATAIRÓL ÉS ÉRVÉNYESÜLÉSI STRATÉGIÁJÁRÓL

Kulcsszavak: ego-dokumentum; tudománytörténet; 20. század; Együd Árpád; Olsvai Imre

Dolgozatomban Együd Árpád, 20. század második felében működő, Somogy megyei muzeológus levelezéseinek feldolgozása közben felmerült kérdéseimet és meglátásaimat szeretném ismertetni szakmai érvényesülési stratégiájának perspektívájából.

A vizsgálat alapját a gyűjtő–muzeológus a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban található 853 levele biztosította, melyeket olyan kutatók hagyatékából egészíttem ki, mint Olsvai Imre, Erdélyi Zsuzsanna és Bálint Sándor. Az általam ismert korpusz összesen 939 levelet számlál. Ezeket aszerint igyekeztem csoportosítani, hogy tartalmuk alapján a címzett és feladó viszonya szakmai, magán vagy szakmai-magán (vegyes) kategóriába sorolható. A dolgozatban ezek közül a szakmai, valamint a szakmai-magán (vegyes) csoport leveleire fókuszálok, kiemelt figyelemmel Együd Árpád és Olsvai Imre népzenekutató 109 levelére, mely kapcsolat a gyűjtő legszorosabb szakmai és baráti viszonya volt és amely érvényesülése szempontjából különösen fontos. Forráanyagomat ezeken felül három általam készített interjúval egészítettem ki, melyek alanyai Domokos Mária, Móser Zoltán és Porteleki László voltak. Az általam meginterjúvált személyek a két bemutatni kívánt néprajzos legalább egyikével ismeretségben álltak. A vizsgálat központi karakterének földrajzi értelemben és a néprajztudomány szempontjából egyaránt periférikus pozíciója egyértelműen kiolvasható a levelekből. A kapcsolattartás nehezen kivitelezhető személyes alkalmait és módjait helyettesítő levelek beszámolnak e helyzet problémásságáról, illetve betekintést engednek a vidéki gyűjtő munkakörülményeibe. Érdeklődésem egyrészt arra irányul, hogy mi szűrhető le szakmai kapcsolatait illetően a vizsgált levelek alapján, másrészt pedig arra, hogy ezekből kiindulva milyen megállapítások tehetők Együd néprajztudományon belüli érvényesülését illetően.

Munkámmal a néprajztudomány azon – az elmúlt években fellendülni látszó – tudománytörténeti megközelítéséhez szeretnék kapcsolódni, amely kutatói életművek újraolvasására, ego-dokumentumok feltárására és elemzésére helyezi a hangsúlyt vizsgálódásában és amelynek közlési elvei, módszerei jelenleg a kialakulás fázisában járnak.

ÓKORTUDOMÁNY - KLASSZIKA- FILOLÓGIA I.

DAKÓ ÁDÁM

Szabad bölcsészet

BA, 3. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Kulin Veronika

egyetemi adjunktus, PTE BTK

A HŐS VALLÁSTÖRTÉNETI FENOMENOLÓGIÁJA

Kulcsszavak: fenomenológia; mítosz; hős; rítus; szent

Dolgozatom arra keres választ, miként lehetséges a vallás jelenségeinek leírása, hogyan lehet a különböző vallási jelenségeket egy szisztematikus gondolati ívre helyezni. Ennek megfelelően, a bevezető fejezetében választott módszeremet, néhány a vallástörténetben és a dolgozat gondolatiságában elsőrendű fogalom tisztását és egy általánosabb jellegű bevezetést mutatok be.

Ezután Robert Graves mitológiai munkáját, annak hatását és szerepét járom körbe. A következő egység a hős mint vallástörténeti jelenség általános bemutatása, előtérbe helyezve saját elméletemet a hős szakrális elhelyezkedéséről. Az összehasonlító egység követi, ahol az általános, módszeremből leszűrt tanulságokkal együtt, kiválasztott hősfigurák mint vallástörténeti fenomének összehasonlítása történik egy központi hősfigura alá helyezve, amely Akhilleusz.

Az összegző fejezetben mindazt összegzem, amely hős és mítosz egységét jelenti, a vallás megélt, rítushoz kapcsolódó aspektusán keresztül.

ἈΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΣ ἸΔΙΩΤΗΣ. A LITERALIZÁCIÓ KÉRDÉSE AZ ELSŐ SZÁZADI GALILEÁBAN.

Kulcsszavak: literalizáció, oktatás, Galilea

A principátus korában a Római Birodalomban az írásbeliség ugrásszerűen fejlődött. A lakosság nagyobb része azonban még mindig írástudatlan volt. A birodalmat a hivatalos adminisztráció szintjén nyelvi dichotómia jellemezte, a provinciák népessége viszont szóban és írásban is sok helyen aktívan használta anyanyelvét, ezért a helyi társadalmak nyelvileg sokszínűek voltak. Az írástudásnak többféle szintje létezett. Olykor azt is írástudatlanként jellemezték, aki anyanyelvén gyakorlott író volt, görögül viszont nem. De minden további nélkül írástudónak mondta magát az a falusi jegyző, aki csak nagy nehézségek árán volt képes egy memorizált szöveget lejegyezni. Júdeában és Galileában nem állíthatjuk teljes bizonyossággal, hogy létezett volna már egy általános, kötelező jellegű oktatás az első században, azonban a régészeti leletek azt mutatják, hogy a galileai kézművesek és halászok körében nem feltétlenül volt rendkívüli az írástudás. Hosszú ideje foglalkoztatja a kutatókat az Apostolok cselekedetei 4: 13-ban szereplő két görög szó: az ἀγράμματος, illetve az ἰδιώτης értelmezése. A dolgozat nyelvészeti, régészeti, valamint teológiai kutatások tükrében igyekszik felfedni a két szó értelmezési lehetőségeit.

LAURINYECS SZABOLCS

Történelem

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Illés Imre Áron

adjunktus, SZTE BTK

**CAESAR MINT ANTIMODELL? A MASSILIA OSTROMÁT MEGELŐZŐ RÉSZEK CAESAR
COMMENTARII DE BELLO CIVILIJÉBEN ÉS LUCANUS PHARSALIÁJÁBAN**

Kulcsszavak: Lucanus; Caesar; Pharsalia; Commentarii; Antimodell-elmélet

A dolgozatomban komparatív vizsgálatnak vetem alá a Massilia ostromát megelőző eseményeket Caesar Commentarii de bello civilijében és Lucanus Pharsaliájában, az antimodell-elmélet alapján. Vizsgálatom hipotézise, hogy a fent említett epizód elkészítéséhez Lucanus antimodellként használta fel Caesar művét. A szövegszerű párhuzamosságokra koncentrálok, ill. a két rész szerkezetét és narratív üzeneteit érintő vizsgálat során bebizonyosodott, hogy a hipotézisem helyes: valószínűsíthető, hogy Lucanus antimodellként kezelte Caesar szövegét a saját narratívája elkészítéséhez. Az antimodell-elmélet így a Pharsalia-részt illetően is megerősítést nyert. Viszont óvatosságra int a dolgozat egy másik eredménye: megvizsgálva, hogy Domitius milyen szerepet tölt be a Pharsalia és a Commentarii de bello civili egyéb részeiben, arra a következtetésre jutottam, hogy Lucanusnál a Massilia-epizódból nem azért hiányzik Domitius, mert Lucanus így reagált volna Caesar narratívájára, hanem más megfontolások állhattak a háttérben. Ez árnyalja a dolgozat megállapításait: az antimodell-elmélet alapvetően érvényes, de a vizsgálat alapján az is kitűnik, hogy nem lehet minden nyilvánvalónak tűnő narratív ellentétre alkalmazni.

LENGYEL RITA

Ókori nyelvek és kultúrák

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Adamik Béla

egyetemi docens, ELTE BTK

"IGITUR EGO IN DEI NOMEN DRADO": A CHLA PERGAMENJEINEK LEXIKOLÓGIÁJA

Kulcsszavak: ChLA; lexikológia; terminológia; Sankt-Gallen; pergamen

A Chartae Latinae Antiquiores kötetei őrzik azokat a kora középkori, pergamenre írt magánjogi dokumentumokat, melyek a Római Birodalom, illetve utódállamai területéről származnak. A ChLA gyűjteménye igen változatos: vegyesen tartalmaz adásvételi, bérleti, ajándékozási szerződéseket, adományleveleket etc. Ezek az oklevelek nemcsak nyelvészeti szempontokból kiemelkedőek, hanem egyházi, jogtörténeti szempontból is nagy értékkel bírnak. Tanulmányom két részre tagolódik: az első részben a ChLA korpuszába került, 8. századi dokumentumokban található, idegen eredetű kölcsönszavakat, azok eredetét és elterjedését vizsgálom; a második részben pedig a 8. századi oklevelekben rejlő néhány jogi terminológiai jellegzetességre hívom fel a figyelmet, illetve egy, a középkorban létrejött kifejezés fogalomtörténetét és pontos jelentését tárom fel.

MAILL ATTILA

Történelemtanár; magyar nyelv és irodalom

szakos tanár

Osztatlan, 3. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Csabai Zoltán

egyetemi adjunktus, PTE BTK

AHASVÉROS IDEJÉBEN TÖRTÉNT? KÍSÉRLET ESZTER KÖNYVE KELETKEZÉSI IDEJÉNEK MEGHATÁROZÁSÁRA AZ AKHAIMENIDA ÉS A SZELEUKIDA TÖRTÉNELEM TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Eszter könyve; Biblia; Xerxész; történelmi hitelesség

Eszter könyve a Héber Bibliában a Ketubim (Írások) között található, és a történet az akhaimenida Perzsa Birodalomban, Ahasvéros király uralkodása alatt játszódik. Bár a történet tartalmaz egyértelmű túlzásokat, de a szerző ismerte valamennyire a perzsa közigazgatást és udvari szokásokat. Dolgozatom egyrészt arra fókuszál, hogy mi a valóság és mi a fikció a történetben, valamint arra, hogy mikor keletkezett Eszter könyve: a perzsa korban vagy később? Hipotézisem szerint az Eszter könyvében elbeszél, az üldözésben is megnyilvánuló zsidógyűlöletet csak a szeleukida időszak kontextusában tudjuk értelmezni, hiszen a Héber Bibliában alapvetően egy pozitív kép maradt fenn a persza uralomról. A Deutero-Izajásban a próféta Küroszt megváltóként és szabadítóként, Jahve kiválasztottjaként üdvözülte. Ezdrás könyvének tanúsága szerint Kürosz rendeletet adott ki, amelyben engedélyezte a Nabú-kudurri-uszur által Babilonba hurcolt zsidók hazatérését Palesztinába és ott a közösségi élet újjászervezését, a lerombolt jeruzsálemi templom felépítését és a kultusz helyreállítását. Az építés költségeit pedig a perzsa államkincstárból fedezték. Dareiosz is támogatta az építkezést, sőt, elrendelte, hogy a naponkénti templomi áldozatokat állami költségből fedezzék. Ezzel szemben az Eszter könyvében szereplő perzsa király a zsidók kiirtására adott ki parancsot. Hogy lehetséges ez? Véleményem szerint úgy, hogy ez a rendelet soha nem létezett: pusztán kitaláció. De akkor miért van benne a történetben? A kérdés megválaszolásnak a kulcsa véleményem szerint a könyv keletkezési idejében keresendő. Legfőbb hipotézisem az, hogy Eszter könyve a szeleukida uralkodók vallási üldözései közepette születhetett. Dolgozatomban ez a hipotézis kerül hosszabban kifejtésre.

MARTOS DOROTTYA

Ókori nyelvek és kultúrák, klasszika-filológia

szakirány

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Beszkid Judit

tanársegéd, ELTE BTK

QUID ENIM NON CARMINE POSSUNKT? - MEDEA MINT VARÁZSLÓNŐ A GÖRÖG-RÓMAI IRODALMI HAGYOMÁNYBAN

Kulcsszavak: Medea; Ovidius; Seneca; Apollónios Rhodios; varázslónő

Dolgozatomban Medea varázslónői aspektusát vizsgálom az irodalmi hagyomány tükrében. Apollónios Rhodios, Ovidius, és Seneca egyes szöveghelyein keresztül vetem össze Medea karakterének több fontos aspektusát, melyek a szakirodalomban eddig kevesebb figyelmet kaptak: Medea és pártfogó istennőjének, Hecaténak a kapcsolat; Medea szűken értelmezett varázslónői mivolta és az általa elvégzett mágikus gyakorlatok; valamint Medea fizikai leírása és megjelenése. Munkámban abból a szempontból is vizsgálom Medea alakját, hogy mágikus vonásainak irodalmi megjelenítésében jelen van-e a görög és római hagyomány eltérése.

PÁCZELT ÁDÁM FERENC

Klasszika-filológia (Latin szakirány)

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kozák Dániel

adjunktus, ELTE BTK

SERVIUS - SZÖVEGHAGYOMÁNY ÉS ÚJÍTÁS AZ OSZK CODEX LATINUS 7-BEN

Kulcsszavak: Servius; Servius Danielis; kodikológia; szöveghagyomány; szövegkritika

A dolgozat első részében az OSZK Codex Latinus 7 általános leírását nyújtom. A fellelhető adatok alapján a másolás helyszínéként a Werdeni-apátság, időpontjaként a 11. sz. eleje azonosítható be, illetve arra lehet következtetni, hogy első sorban oktatási célokra használták. A tartalmi elemek ismertetése során a vergiliusi művek és a serviusi kommentár mellett röviden kitérek a kéziratban fellelhető egyéb szövegekre, illetve, amennyiben lehetséges, ismertetem azok eredetét. A szöveghagyományt taglaló második részben beazonosításra kerül két párizsi kézirat (Codex Parisinus 16236 és Codex Parisinus 7959), melyekkel a budapesti kézirat szövege kimutathatóan rokonságot mutat, azonban szövegkritikai és tartalmi érvek alapján feltételezhető, hogy más kéziratokból ismert szöveghagyománnyal is számolni kell. Ezt követően ismertetem a Servius Danielis néven ismert kommentárkorpusz néhány beazonosítható szöveghelyét, illetve ismertetem az ezekkel kapcsolatosan tehető megállapításokat. Végül a kézirat serviusi szövegét kísérő rubrikációkat vizsgálom, többek között azok eloszlását és a kiemelt szöveghelyek jellemzőit.

PATYI ÁKOS

Klasszika-Filológia MA (Ógörög specializáció)

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Horváth László

egyetemi docens, ELTE BTK

PALLADIOS EPISTOLÁJA. HITELES-E A NÉPSZERŰ INDAI ELBESZÉLÉS?

Kulcsszavak: Palladios; India; útleírás; hitelesség;

A dolgozatban az Epistola de Indicis Gentibus et de Bragmanibus című, a Kr. u. 4–5. században keletkezett, bizánci görög levélben szereplő indiai útleírást vizsgálom meg irodalmi, történeti és földrajzi vonatkozásaiban. A korábbi szakirodalomból kiindulva a dolgozat fő kérdése az, vajon mennyiben tekinthetjük hitelesnek a beszámolót. Kiderül, hogy a szerző, Palladios számos forrást von be a szöveg szerkesztésébe, és ezt oly nagy mértékben teszi, hogy az előadott történet és az egyéb leíró részek hitelessége megkérdőjeleződik. Emellett sok esetben rá lehet mutatni, hogy egy-egy részlet honnan származik.

SZABÓ RÉKA

Ókori nyelvek és kultúrák (klasszika-filológia)

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Gellérfi Gergő
adjunktus, SZTE BTK*

CLAUDIUS CSÁSZÁR MEGÍTÉLÉSE A GÖRÖG FORRÁSOK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Claudius; történetírás; Cassius Dio; Iosephus Flavius

Claudius császár (ur. 41–54) életére és uralkodására vonatkozóan négy ókori narratív forrás áll rendelkezésünkre, azonban ezek közül elsősorban csak kettő, Suetonius *De vita Caesarum* és Tacitus *Annales* című műve határozza meg a köztudatban élő, rendkívül ambivalens Claudius-képet. Rendelkezésünkre áll azonban még Cassius Dio *Ῥωμαϊκὴ ἱστορία*, valamint Iosephus Flavius *Ἱστορία Ἰουδαϊκοῦ πολέμου πρὸς Ῥωμαίους* és *Ἰουδαϊκὴ ἀρχαιολογία* című műve is, így felmerül, hogy ezek alapján a Claudius-portré esetleg tovább árnyalható lenne.

Dolgozatomban azt vizsgálom, a négy szerző beszámolóiban milyen különbségek és hasonlóságok figyelhetők meg, továbbá, hogy Iosephus és Dio leírásai mennyiben befolyásolják a Suetonius és Tacitus művei alapján kialakult, köztudatban fennmaradt Claudius-képet. Az összehasonlítást különböző szempontok alapján végzem: először Claudius hatalomra kerüléséről és személyiségéről, majd a császár környezetéről és politikai tevékenységéről szóló beszámolókat vetem össze egymással. Kutatásom eredményeként arra jutottam, hogy a négy szerző műveit egybevetve számos lényeges különbség figyelhető meg, mindenekeelőtt az, hogy a két római szerző uralkodásra alkalmatlan, következetlen Claudius-képével ellentétben Iosephus és Dio művében egy jobb, megfontoltabb uralkodó jelenik meg.

VARGA JÚLIA

Történelem

BA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Hegy W. György
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

A FATUM SZEREPE LIVIUS TÖRTÉNETÍRÓI NARRATÍVÁJÁBAN. SORS ÉS ELRENDELTETETTSÉG A HANNIBÁL ELLENI HÁBORÚBAN

Kulcsszavak: Livius; fatum; sors; elrendeltettség; Hannibali háború

A fatum – és a sok esetben hozzákapcsolódó rokon fogalmak és képzetek, mint például a fortuna, illetve az isteni elrendelés – ismételten felbukkannak Livius Hannibali háborúját olvasva. Néhol jóslatok, csodajelek vagy éppen a Sibylla-könyvek kapcsán, máskor pedig a történelmi alakok beszédeiben, vagy magának a történetírónak az eseményekhez fűzött megjegyzéseiben találhatunk különböző elrendeltettségekre való utalásokat.

Dolgozatomban a sors és az elrendeltettség narratív szerepét vizsgálom a második pun háború tükrében. Elemzéseimben kitüntetett figyelmet kapnak a Liviusi beszédhelyzetek, hiszen ezek mindig több funkciót töltenek be szerzőnk történetimunkájában. Az itt megjelenő sorsszerűségek nem csupán retorikai díszítő elemek, hanem fontos eszközei a Liviusi narratívának, amellyel többek között a szereplők szándékát, jellemét, lehetőségeit és döntéseit tudja az események sorában elhelyezni vagy más történelmi szereplőkhöz viszonyítani.

Olyan következetesen visszatérő elemeket vehetünk észre a Liviusi beszédekben, mint például a pun hitszegés és ebből következően a rómaiak által viselt igazságos és isteneknek tetsző háború hangsúlyozása. Továbbá a két nép szerencséjének forgandóságát a történelem folyamán szintén a fatum látszik irányítani. Ez mind a majdani győztes római vezér Scipio Africanus, mind pedig a Carthago „Cassandrája”, a háborút ellenző Hanno beszédeinek központi témája. Ahogyan a név és a családi örökség determináló ereje is kiemelt szerepet kap a két történelmi alak felszólalásaiban. Mindez különösen az egymással több tekintetben is tudatosan párhuzamba állított Hannibal és Scipio kapcsán kap jelentőséget, akiket Livius a fatum segítségével tesz méltóvá a Hannibali háborúban nekik szánt szerepekhez.

ÓKORTUDOMÁNY - KLASSZIKA- FILOLÓGIA II.

AMBRUS ESZTER

Történelem

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Óbis Hajnalka

egyetemi adjunktus, KRE BTK

APOLLO ÉS AZ INTERPRETATIO ROMANA PANNONIÁBAN

Kulcsszavak: Apollo; Pannonia; kelták; Interpretatio Romana

„Apollo, Mars, Iuppiter és Minerva náluk csak Mercurius után következnek. Róluk körülbelül ugyanolyan elképzeléseik vannak, mint a többi népnek: hogy Apollo elűzi a betegségeket, Minerva tanítja meg a kézművességet és a művészet elemeit, Iuppiter uralkodik az istenek felett, Mars pedig a háborúk ügyeit intézi” Olvashatjuk Caesar Commentarii de Bello Gallico című munkájából, ahol a hadvezér az ellenséges kelta törzsek isteneit római néven nevezi meg. Ez a történetírásban, valamint a meghódított népek körében jelenséggé is fellelhető, melyet a történettudomány interpretatio Romanának nevez. Dolgozatomban ezt a jelenséget vizsgáltam Apollo istenség tekintetében a pannoniai őslakosság körében.

A provinciában található bennszülöttek ritkán állítottak oltárköveket a hódító Róma isteneinek, azonban amikor ezt megtették, akkor a saját ősi isteneiket invokálták, immáron római öltözetbe bújtatva. A sokarcú istenségre vonatkozó tárgyi leletanyag viszonylag elenyésző provinciánkban, azonban ezeknek elemzésével képet kaphatunk a meghódítottak vallási világára vonatkozóan. A szomszédos provinciákban is fellelhetők olyan oltárkövek, amelyeket pannoniai származású személyek állítottak, így ezeket is belevettem a kutatásomba.

Kutatásom azonban nem lehetett teljes, hiszen csak az eraviscus, azalus és boii lakta területekről kerültek elő források. Továbbá a fellelhető leletanyagban sem minden esetben mutatható ki az interpretatio Romana jelensége. Ennek ellenére arra a következtetésre juthatunk, hogy az Apollo név mögött több helyi istenség bújhat meg, akiknek az aspektusai megegyezhettek a római megfelelőjükkel.

CSAY FELICIÁN

Történelem és állampolgári ismeretek tanára,
mozgóképkultúra- média- és kommunikációtanár
Osztatlan, 11. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. Bajnok Dániel
egyetemi docens, EKKE BMK*

THEMISTOKLÉS OSTRAKISMOSA

Kulcsszavak: Themistoklés; ostrakismos; Megaklés; ostrakon; ostrakophoria

A munkám bemutatja az athéni cserépszavazás intézményét, és azon belül Themistoklés ostrakophoriájának körülményeit. Ami újdonság, hogy az utolsó hazai szakirodalmunk (Németh György: 1999) a Kr.e. 471-es ostrakophoriát köti Themistoklés száműzéséhez, de ezt már többen is megcáfolták. Az elfogadott álláspont Megaklés második száműzéséhez köti, amelyet dolgozatomban alátámasztok. A probléma viszont fennáll, hogy nem tudjuk, mikor ostrakizálták Themistoklést. Brenne 2018-ban a kétkötetes publikációjában legkésőbb Kr.e. 470 tavaszára datálja. Ezt én vitatom, helyette javaslom a Kr.e. 470-468-as intervallumot. Kitérek a száműzésének lehetséges okaira is ezen kívül, és a rendkívüli Akropolis északi lejtőjének ostrakon-sorozatára.

GYÓRI KRISZTIÁN DÁNIEL

Jogász

Osztatlan, 9. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Nemes Szilvia

tanársegéd, ELTE ÁJK

A "PRAEDIGESTA" ÉRTELMEZÉSE A KORAI NÉMET SZAKIRODALOM TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Iustinianus; Praedigesta; Kompiláció

A dolgozatomban a VI. században keletkezett Digesta Seu Pandectae keletkezésével kapcsolatos elméleteket vizsgálom, és az e körben nevezetes ún. Praedigesta kérdést. Bluhme kétszáz évvel ezelőtt alkotta meg nagyhatású művét, és jóllehet azóta, számos kiváló római jogász foglalkozott a témával, mégsem sikerült maradéktalanul választ adni a kérdésre.

Ennek oka abban keresendő, hogy e nézetek csak hipotézisek maradhatnak mindig is, mivel a Praedigesta meglétére vonatkozó közvetlen primer forrás nem áll rendelkezésünkre. Jóllehet a szakirodalomban Tony Honoré munkái óta viszonylagos nyugvó pontra ért a téma kutatása, most mégis megkísérlek egy saját Praedigesta hipotézist felállítani. A vizsgálat központi elemét képezi a lex citationis, a Codex Theodosianus 1,1,5 és a const. Deo Auctore kezdetű, Digestát bevezető rendelet elemzése. A hipotézisem alátámasztásához felhasználom a korai német szakirodalom eredményeit, valamint a kodifikációs folyamat valamennyi állomásának számító kódexet; posztklasszikus kori jogforrást. A késő római jogtudomány korszakában II. Theodosius és I. Iustinianus császárok teremtették meg az állami jogalkotás folyamatát, így alakítva ki a jogbiztonság alapjait. A folyamat egészének kutatása irányította rá a figyelmemet arra, hogy a Praedigestát ne egy egységes szerkezetbe foglalt műként, hanem egy jogalkotási folyamat eredményeként létrejött több kódexként, az oktatásban is valószínűleg használt jogtudósi jogot összegző (magán)gyűjtemények sorozataként értelmezzem.

A iustinianusi kodifikáció keretében elkészített remekmű a Digesta Seu Pandectae sok szempontból a történelem első kodifikációs munkájának tekinthető, amely kétségtelenül megalapozta a kódexszerű szabályozás alapjait. A Digesta keletkezését a mai napig homály fedi és ekként — Diódsi szavaival élve — a Praedigesta szelleme továbbra is kísértetként lengi be a római jog ódon várkastélyát.

**"KEGYETLENSÉGE MIATT MEGSEMISÜLT A HITEL IGEN ERŐS KÖTELÉKE". AZ
ADÓSRABSZOLGASÁG ELTÖRLÉSÉNEK LIVIUSI INTERPRETÁCIÓJA**

Kulcsszavak: nexum; történetírói névhasználat; flos aetatis; férfi pudicitia; exemplum-lánc

A római történetírás gyakran drámaian elbeszélte fiktív történetekre vezetett vissza jelentős politikai változásokat. Ez a *nexum* (adósrabszolgaság) eltörlését bemutató jelenetben sincs másként, amelynek elbeszélése Liviusnál, halikarnassosi Dionysiosnál és Valerius Maximusnál maradt fenn részletesen. E dolgozat a liviusi változat vizsgálatát tűzte ki céljául. Liviusnak, a „próza költőjének” munkáját igen sokféleként lehet értelmezni, amit az irodalmak mind módszertani, történelemfilozófiai és stílus-tani szempontból meg is tesznek. Ezen munkák közül néhányat szükséges bemutatni annak érdekében, hogy a dolgozat későbbi érvei és gondolatmenetei igazolást nyerhessenek; valamint – ugyanebből az okból – érdemes kitérni a *nexum*-ról és a *lex Poetelia*-ról kialakult újabb, tudományos nézetek bemutatására is. A vizsgálódás egyik iránya a Liviusnál feltűnő nevek elemzése és történeti kontextusba illesztése: a történetben feltűnő hitelező L. Papirius (L. Papirius Cursor), az adós pedig C. Publilius (Q. Publilius Philo); nevük megfeleltethető a kor két nagy politikusának. Ez különösen úgy nyer igazolást, ha a *nexum* eltörlésének történetét egy másik jelenettel (a Fabius-Papirius jelenettel) együtt elemezzük. A vizsgálódás másik iránya Publilius alakjára vonatkozik. Róma korai történetének szinte minden jelentős változását egy *pudicitia*-val (erkölcsi tisztaság) bíró nőre irányuló *libido* (kénjvágy), abúzus előzte meg. Livius igen fontosnak tartotta a *nexum* eltörlését, jelentőséget a köztársaság megszületéséhez mérte: *velut aliud initium libertatis* (a szabadságnak szinte új hajnala; 8.28.1). A történetben feltűnő *iuvenculus* mind társadalmi státusa, mind *flos aetatis* (fiatalság virága) a nőt szereplőkhöz köti, így feltételezhetünk egy Lucretia – Verginia – Publilius *exemplum*-láncot, amelynek Liviusnál egy leegyszerűsített változata maradt fenn – szemben Dionysiosszal.

KIS SZABOLCS TIBOR

Történelem

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Kató Péter

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

"A KORA HELLENISZTIKUS KORI ATHÉN KATONÁI"

Kulcsszavak: Athén; hadsereg; társadalomtörténet; zsoldos; civil

Kutatásom célja Athén hadseregének társadalomtörténeti vizsgálata. Legfőképpen az athéni katonák egymás közötti viszonyát, valamint a civil társadalom katonákhoz való hozzáállását tárgyalja pályamunkám. A katonaságon belül és kívül fellelhető viszonyrendszert már Angelos Chaniotis, Charalampos Chrysafis, Glenn Richard Bugh és mások mélyrehatóan elemezték. Többségük azonban az egész hellenisztikus korról kapcsolatban fogalmazott meg állításokat, városállamokat egyenként nem volt céljuk tárgyalni. A kora hellenisztikus kori athéni szárazföldi sereg egészéről még nem készült összefoglaló munka. Kutatásomhoz a korabeli feliratos anyagot, valamint irodalmi forrásokat használtam fel. Elemzésem során megfigyeltem, hogy a hellenisztikus korra jellemző elitrepresentációnak ekkoriban még csak bizonyos elemei fellelhetők. Az athéni polgárok katonai szolgálatát a nép megjutalmazta, azonban a legnagyobb kitüntetésekkel külföldiek érdemelték ki ebben az időszakban. A feliratok nyelvezetében kerestem a polgárság véleményét az Athénba kirendelt makedón helyőrségről, annak tagjairól. A zsoldosok ebben az időszakban ritkán jelentek meg forrásainkban, mégis lehet következtetni társadalmi megbecsültségükre, rajtuk keresztül feltételezhetjük akár külhoni uralkodók befolyását is.

MAJERCSIK PÉTER

Történelem

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Hegy W. György
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

ÁLOM ÉS INTEGRÁCIÓ. JUNO SOSPITA A SZÖVETSÉGES HÁBORÚBAN

Kulcsszavak: Juno Sospita; Szövetséges Háború; Róma; Latinok

Kr.e. 90-ben, a Szövetséges Háború hajnalán, egy figyelemfelkeltő ügy került a római Senatus elé: Caecilia Metella álmában Juno Sospita el akarta hagyni Rómát, melyet Caecilia csak nagy nehézségek árán tudott megakadályozni. A Senatus erre reagálva elrendelte Juno Sospita templomának felújítását (Cicero De Divinatione 1.4; Julius Obsequens 55). Az álom hosszú idő óta foglalkoztatta a vallástörténettel foglalkozó kutatókat, azonban egy, az üggyhez köthető másik kérdés csak az utóbbi évtizedekben kapott figyelmet: pontosan Juno Sospita melyik szentélye lett felújítva az álom hatására? Kettő lehetséges helyszín is felmerült: a 193-ban a Forum Holitoriumon felhúzott szentély, valamint az istennő ősi kultuszközpontja a Rómától délkeleti irányban fekvő Lanuviumban. A válasz nem egyértelmű, bár az utóbbi évtizedekben többen is érveltek Lanuvium vagy Róma mellett. Írásomban, Mouritsen gondolatébresztő elméletére alapozva (H. Mouritsen: Italian Unification. Institute of Classical Studies. University of London. 1998.), megkísérlem az epizódot összekapcsolni a korszak politikai eseményeivel, melyeknek összeegyeztetéséből világosabb képet kaphatunk a templom felújításának politikai vonatkozásairól és helyszínéről is.

PETTKO-SZANDTNER BORBÁLA

Magyar-történelem osztatlan tanári képzés

Osztatlan, 9. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Hegy W. György

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

OCTAVIA SZEREPEI AUGUSTUS RÓMÁJÁBAN

Kulcsszavak: női szerepek; történetírás; diplomácia; házasság;

Az Augustusról és koráról beszélő történetírók viszonylag keveset említik a nővérét, Octaviát, habár azt kiemelik, hogy nagy befolyással rendelkezett a köztársaság végén és a principatus elején. Ezt úgy is megfigyelhetjük, ha a korban hasonló jelentőségű és befolyású, valamint hasonló szerepű nőkkel vetjük össze, mint Fulvia, Livia vagy Kleopátra. Azok a jelenetek azonban, amelyeket a szerzők feljegyeznek az életéről, szinte mind pozitív fényben tüntetik fel őt, ami eltér attól, ahogyan a többi említett nő képét formálják. Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy a történettudományban is viszonylag keveset vizsgált Octavia alakjával kapcsolatban milyen szerepek jelennek meg a forrásokban. Azt is megvizsgálom, hogy a képét hogyan befolyásolhatták az irányába is felállított általános elvárások (és pontosan mik is lehettek ezek). Melyek voltak azok a szerepek, amiknek meg kellett felelnie, illetve miért lehet, hogy ő „jobban” megfelelt nekik, mint a kortársai? Miért tűnik olyan eltérőnek az értékelése, mint más, hasonló szerepeket betöltő nőké? Miért van az, hogy valamivel kevesebbet említik, mint másokat, illetve ez a kettő mozzanat összefügg-e valamilyen módon? Miért tűnik ki az alakja általában csak pozitív módon, miért játszik sokszor szinte ellensúlyozó szerepet a kortársaival szemben? Illetve hogyan alakult ki a többiekkel szemben az ellensúlyozó és az ellenpólus szerep? Ennek a vizsgálatára a dolgozatomban egy rövid életrajzi kitekintés után átnézek néhány specifikus szerepkört, amit Octavia a róla írt forrásokban betöltött: kiemelem a (gyászoló) anya szerepét, a béketeremtő feleségét, a jó testvérét. Valamint arra is kitérek, hogy hogyan navigálhatta ezeket a szerepeket ahhoz, hogy esetleg aktívan alakíthassa a (politikai) környezetét.

ROMPOS LAURA

Történelem

MA, 1. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Illés Imre Áron
egyetemi adjunktus, SZTE BTK*

SZICÍLIAI DIODÓROS CSATALEÍRÁSAINAK MOTIVIKUS EGYEZÉSEI A BIBLIOTHÉKÉ HISTORIKÉBEN

Kulcsszavak: Szicíliai Diodóros, görög történetírás, thesszál lovasság, trombita

A dolgozatom témája Szicíliai Diodóros ókori történetíró művének vizsgálata. Életéről és munkamódszeréről kevés adattal rendelkezünk. Művének címe Bibliothéké Historiké, vagyis Történeti Könyvtár. Diodóros forráshasználata számos kérdést felvet – nincs általános megegyezés arról, hogy az egyes eseményeknél pontosan kit használt forrásaként, illetve hogy forrásait milyen mértékben vette át. Az általános szakirodalmi vélemény szerint Diodóros nem ír önállóan, keveset tesz hozzá az általa használt forrásszövegekhez. Kutatásom során olyan ismétlődő elemeket vizsgáltam a Bibliothéké leírásaiban, amelyek egymástól távol eső könyvekben, gyakran ugyanazzal a szóhasználattal jelennek meg. Két ilyen motivikus ismétlődést, a trombitajel harcászati alkalmazását és a thesszál lovasság kitüntetett dicséretét a teljesség igényével vizsgálom a dolgozatomban, összevetve az előfordulásokat egymással és a párhuzamos forráshelyekkel (és a trombita-motívum esetében más történetírók műveivel) is. Diodórosnál ezek az ismétlődő elemek gyakran funkció nélkül jelennek meg, míg a többi történetírónál megfelelő kontextusban és az eseményeket érdemben befolyásolva szerepelnek. Dolgozatom rámutat arra, hogy ezek a sajátosságok leginkább azzal magyarázhatóak, hogy ezek a motívumok Diodóros egyéni elemei a csataleírásokban, kimutatható forráselőzmény nélkül. Amennyiben ez a két motívum Diodóros betoldása, az azt jelentheti, hogy a történetíró csataleírásainak egyéb ilyen sematikus elemei is lehetnek. Ezen motívumok meghatározásával, azonosításával és narratívától való elkülönítésével közelebbről megismerhető Diodóros munkamódszere és forráshasználata.

SOÓS BENJÁMIN

Klasszika filológia

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Rung Ádám

adjunktus, ELTE BTK

ŐRÜLET ÉS HATALOM AZ ÓKORI MEDITERRÁNEUM KÉT SARKÁBAN

Kulcsszavak: Brutus; Dávid; Biblia; mitológia;

A római és görög kultúra kapcsolata régóta élénk kutatás tárgya, sőt ezeket a mély kulturális kapcsolatokat és hatásokat már az ókori írok is észrevették és tárgyalták, azonban Rómának (és a hellén világnak) a Mediterráneum más népeivel való kulturális kapcsolata azonban sokáig hátrébb szorult az ókortudományban. Dolgozatom célja az ilyen irányú vizsgálódás, amelynek keretében a római és a zsidó történetek egy-egy fontos alakját helyezem középpontba, és a hozzájuk kapcsolódó történeteket hasonlítom össze. E két szereplő Dávid király és Lucius Junius Brutus, akik mindketten bolondnak tettették magukat egy királyi udvarban, akik környezetében mindkét esetben lezajlott egy, vagy akár több titkos-üzenet történet, és akik körül mindkét esetben fontos szerepet kaptak a nők a hatalomátadásban. Ilyen és ehhez hasonló történetmotívumokat hasonlítok össze dolgozatomban, majd e szoros hasonlóságok hátterét igyekszem bemutatni. Ennek során bemutatom, hogy a föníciai kereskedők az irodalmi, régészeti és genetikai bizonyítékok alapján milyen kereskedelmi és migrációs vonalakat építettek ki az ókori Mediterráneumban, illetve hogy a héberek vajon mekkora részt játszhattak ebben a folyamatban.

SOÓS ZSÓFIA

Magyar nyelv és irodalom - történelem tanári
Osztatlan, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Hegy W. György
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

HATALOM ÉS KULTUSZ: KR.E. 44. FEBRUÁR 15.

Kulcsszavak: Lupercalia, hatalom, eredet, államépítés, tisztítás, termékenység, karneváli jelleg, római nép, diadéma

Február idusa után két nappal, 15-én tartották Rómában a Lupercaliát, amely a Város egyik legrégebb, legnépszerűbb és leghosszabb ideig megőrzött ünnepe volt. Kr.e. 44-ben Marcus Antonius lupercus papként járult Caesar elé, és ajánlott fel neki egy diadémát, amit a dictator visszautasított. Bár Caesar elhárította a fejdísz, a jelenetsor komoly visszhangot keltett, és megerősítette a köztársaság hívei közt a királyságtól való félelmet, és minden bizonnyal jelentősen hozzájárult Caesar meggyilkolásához is. Aligha tekinthető véletlennek, hogy nem csak Cicero Philippicái, hanem mind a római, mind a görög történetírók nagy súllyal tárgyalják az ünnep eseményeit, hiszen a Kr.e. 44-es Lupercalia látványosan vált a hatalom és kultusz metszéspontjává. Az ünnep jellegzetességei és a hozzá kapcsolt képzetek a politikai kérdések és hatalmi érdekek megjelenítésének és érvényesítésének eszközévé formálódhattak. Az elemzés során különös figyelmet fordítok a Lupercaliának és a római eredetnek - az államépítés eszméjének – kapcsolatára, a tisztító és termékenységi funkcióira, valamint az ünnepet átható karneváli atmoszférára. A dolgozat kulcskérdése az, hogy az ünnepnek ezek a jellegzetességei hogyan kapcsolódhattak Caesar politikai terveihez. Például hogyan szolgálhatták az állam élén elfoglalt új és különleges státuszának megjelenítését? Az elemzés során többször is Cicero Philippicái kerülnek a középpontba, de nem a köztársaság agóniáját fájlaló senatorok, hanem elsősorban a dictator perspektívájából interpretálok az ünnepet.

SZÉKELY CSENGE

Történelem

BA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Hegy W. György
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

AZ URALKODÓTÜKÖR TOPOSZAINAK MEGJELENÉSE CICERO PRO MARCELLO CÍMŰ BESZÉDÉBEN. A CLEMENTIA ÉS A SAPIENTIA JELENTÉSÁRNYALATAI

Kulcsszavak: Pro Marcello; De Re Publica; clementia; sapientia; pompa funebris

A dolgozat Cicero Pro Marcello című, i. e. 46-ban elhangzott beszédét vizsgálja, amely az orationes Caesarianae első darabja. Emellett az egyetlen a három beszéd (Pro Marcello, Pro Ligario, Pro rege Deiotaro) közül, amely nem bírói beszéd, hanem a senatusban elhangzott köszönetnyilvánító beszéd Caesar M. Marcellusnak adott kegyelme miatt.

Elemzésemben először röviden bemutatom a beszédet értelmező, 9. századi kéziratban fellelhető Scholiasta Gronovianus D kommentárjait, amely már tartalmazza a beszéddel kapcsolatos dilemmák magját: mi is volt Cicero szándéka? A viták tulajdonképpen két véglet köré csoportosulnak: az egyik olvasat Pro Marcello szövegét őszintének, a másik kétértelműnek tartja. A dolgozat során rámutatok arra, hogy a megoldás a végletek elkerülésében, a beszéd műfajainak, közönségének és intertextusainak feltérképezésében rejlik.

Ezek bemutatása után egy új megközelítésmódot ajánlok: a Pro Marcellót uralkodótükörként értelmezve kimutathatóvá válik egyfajta párbeszéd a beszéd szövege, és annak a De Re Publica között. A Pro Marcello olyan mértékben kapcsolódik a De Re Publicához, hogy szinte annak folytatásaként, egy újabb fejezeteként olvasható. Ezzel Cicero átértelmezi a beszédhelyzetet, és a De Re Publica szöveghelyein keresztül, Scipio Africanus halotti maszkban történő megidézésével, egy voltaképpeni laudatio funebrisben felvonultatja Caesar előtt Róma bölcs és ideális államférfiit. Ezzel a politikai sapientiát mitikus örökséggé alakítva, Caesar számára az „isteni elődök” előrelátását, és ezen keresztül a res publica helyreállítását normatív kötelességgé formálja.

ŐSKOR, ÓKORI KELET, ANTIK RÉGÉSZET

BALLAI ÁLMOS DÁNIEL

Régészet és ókori tanulmányok

MA, 1. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

Kovács-Molnár Zsolt

docens, RO BBTE

MINEK NEVEZZELEK? TIPOKRONOLÓGIAI KÉRDÉSEK A NÁDAS-MENTI PALEOLIT LELŐHELYEK KAPCSÁN

Kulcsszavak: paleolitikum; tipokronológia; kőeszköz; Erdélyi-medence

Az Erdélyi-medence paleolitikumának kutatása a 19. század végén kezdődött, a szakma azonban a mai napig nem tudott más történeti korszakokhoz hasonló, a teljes régiót felölelő tudásanyagot létrehozni.

BA szakdolgozatomban azt vizsgáltam, hogy a Nádas-völgyére vonatkozó szegényes szakirodalmi adatok ellenére, léteznek-e Kolozsvár-környéki őskőkorszaki lelőhelyek? A kérdéskörre vonatkozó korábbi kutatásaim igazolták, a paleolit közösségek Nádas-menti megtelepedését. A probléma feltárásának érdekfeszítő részét jelenti, a szóban forgó őskőkori társadalmak jelenlétének regionális kontextusban való kultúrtörténeti értékelése. Hasonlóképpen fontos a közösségeket anyagi műveltségének kulturális besorolása is. Mindez korántsem egyszerű feladat. A kutatás eredményeinek értelmezhetőségét jelentősen befolyásolja a vizsgált kistérség földrajzi adottságaiból fakadó leletanyag változatosság. Az előadásban bemutatott három felszíni leletgyűjtés értékelése, reményeim szerint, egy behatóbb jövőbeli kutatás kiindulási pontját képezi. Az elvégzetthez hasonló kutatások közelebb vihetnek az erdélyi paleolitikum feltérképezésének távlati céljához.

BARANYI KLAUDIA

Régészet

BA, 3. félév

Miskolci Egyetem

Bölcseztudományi és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Faragó Ildikó

egyetemi adjunktus, ME ETK

FOGAZAT ÉS ÉLETMÓD A NEOLITIKUMBAN: LEÍRÁSOK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK KÉT FELTÁRT SÍR ALAPJÁN

Kulcsszavak: Középső neolitikum; fogazat; sír; fogágybetegség; fogszuvasodás

Azt hihetnénk, hogy a napjainkban sokakat sújtó fogproblémák, mint például az oly gyakori fogszuvasodás, fogágybetegség, a modern kor kellemetlen hozadéka. Hiszen, ha erre gondolunk, sokaknak elsősorban a nagy mennyiségű édességfogyasztás, a rágás hiánya vagy esetleg a dohányzás jut eszébe, mint fő felelős. De valóban új keletűek ezek a problémák? Logikusan gondolhatnánk, hogy ezeknek a káros tényezőknek a hiányában a Krisztus előtt 5500-5300 körül élt emberek fogazata jobb állapotban volt, mint a ma élőké.

2023 márciusától kezdve jelenleg is, Dr. Faragó Ildikóval antropológiai vizsgálatokat végzünk a Herman Ottó Múzeum leletanyagába került, Hejőpapi Darvas-föld és Nyögő-dűlő lelőhelyekről beérkező sírok embertani leletanyagán. Az ásatást vezető régész, Hajdu Melinda (Herman Ottó Múzeum) és munkatársai 2020. július 29.-én kezdték meg. A Darvas-földön feltárt objektumok a középső neolitikumhoz, rézkorhoz és császárkorhoz (szarmata) tartoznak, a területet elsőként a középső neolitikum emberei használták az Alföldi Vonaldiszes Kerámia kultúrájának korszakából. A lelőhelyen a neolitikum időszakából tíz sírt tártak fel. Ezekből hat, közel ép, bár rossz megtartású és négy szórványos csontváz került elő. A vizsgálatok alatt néhány meglepő következtetésekre jutottunk, különösen a szájjüreg egészségével kapcsolatosan.

Ismert tény, hogy a fogak kemény szövetei tartalmazzák a legtöbb szervetlen anyagot az ember kemény szövetei közül, amely időtállóvá, maradandóvá teszi évezredek során is. A fogzás menete pedig olyan genetikailag rögzített tulajdonság, mely pontos kormeghatározásra ad lehetőséget. A fogazatra koncentrálnak olyan lényeges különbségeket vettünk észre, olyan elváltozásokat, amik napjainkban nem mondhatóak általánosnak. Szinte mindegyiknél intenzív kopás, és nem ritkán fogágypusztulás és fogvesztés is megfigyelhető. Dolgozatomban arra szeretnék rávilágítani két sír, a 142-es és a 202-es bemutatásán és leírásán keresztül, mi mindent tudhatunk meg a neolitikum embereinek életmódjáról a fogazatuk alapján. Milyen nyomot hagyott rajtuk a miénktől erősen különböző étrendjük, és ennek milyen hatása volt életükre? Mennyire lehetett fájdalmas és nehéz az étkezés? Elképzelhető, hogy a több leleten is megfigyelhető ismétlődő kopásnyomok nem pusztán a véletlen, hanem szándékos, ismétlődő cselekvés eredményei, ha igen, miféle cselekvés lehetett? Hogyan tudhatjuk meg

belőlük az elhalálozási kort? És mi magunk és gyermekeink vajon mennyiben különbözünk 7000 éves őseinktől?

BARTHA DÁNIEL

Régészet

MA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Dani János

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

Dr. habil. Kulcsár Valéria

címzetes egyetemi tanár, SZTE BTK

A VEKERZUG-KULTÚRA SÍRÉPÍTMÉNYES TEMETKEZÉSEINEK KAPCSOLATAI

Kulcsszavak: szkíta; sír építményes temetkezések; „halott háza”; Vekerzug-kultúra; Derecske-Meggyes-szik-Kelet

A kutatás kiindulópontját a Derecske-Meggyes-szik-kelet lelőhelyen feltárt 19 síros szkíta kori temető képezi, ahol 2 sír építményes temetkezés is előkerült. Célom az volt, hogy részletesen elemezzem szerkezetük-, temetkezési szokásaik-, leleteik és eredetük mentén ezen temetkezéseket. A Vekerzug-kultúra területéről 21 sír építményes temetkezést gyűjtöttem össze, amelyek szerkezetük alapján 4 csoportba sorolhatók: 1. egyszerű ládaszerű konstrukciós temetkezések; 2. körárkosszerű szerkezettel ellátott temetkezések, 3. tartóoszlopos szerkezetű temetkezések, 4. nagyobb méretű sírkamrás temetkezések.

A temetkezési szokásokban a korhasztás aránya volt a legmagasabb, ezt a szórthamvas rítus követte. Az urnás temetkezési forma a gyűjtéséből ismert sírok esetében nem jelentkezett. A leletanyagban a Pontus-vidéki szkíta anyagi kultúra tárgya (pl.: akinakészek, nyílhegyek, vasfokosok/csákányok, bronztükrök, lószerszámzat) is jelen voltak. Mellettük a helyi késő bronzkori tradíciók és a helyben kialakuló szkíta kori leletekkel találkoztam áttekintésükkor. Magának a sír építmény emelésének a tradíciója az Eurázsiai sztyeppén a Pre-Jamnaja időszakig nyúlik vissza, amely miatt területileg az erdőssztyepp övig szűkítve párhuzamokat kerestem. A párhuzamok mind távolságban, mind sajátosságaikban is távoli kapcsolatot mutattak. Az erdőssztyepp öv területén általánosabb szokás volt a halom alá temetkezés az elit részéről, a sír építményeik méretei és szerkezetei összetettebb konstrukciókat tárnak elénk. A nagyobb alapterületű sírkamrákhoz támasztékként köveket-, illetve több oszlopot használtak fel, majd a térközüket agyagtapasztással töltötték ki. Ezzel szemben a Vekerzug-kultúra sír építményes temetkezései egyszerű láda/doboz szerű kialakításúak voltak, jóval kisebb alapterülettel, a kőhasználat/ agyagtapasztás egyáltalán nem volt jellemző.

A téma kapcsán topográfiai- mikróregionális kutatásokat is végeztem, amelyekbe a Vekerzug-kultúra (átlagos) temetkezéseit is belevontam. Összesen 3178 temetkezést gyűjtöttem össze, amelyeket temetkezési szokások szerint külön bontva tüntettem fel. Az eredmények rávilágítottak, hogy a sír építményes temetkezések alatt nyugvó személyek a társadalom felsőbb részeihez köthetők, kiemelésük az anyagi reprezentáción túl a fakonstrukciók építéséből és topográfiai elhelyezésükből is

megmutatkozott. A természettudományos vizsgálatok bevonásával (^{14}C ; stabil izotóp vizsgálatok, genetika) a későbbiekben még átfogóbb és összetettebb képet kaphatunk.

NAGY CSABA DEMETER

Régészet

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Szabó Gábor
docens, ELTE BTK*

A KORA VASKORI DEPONÁLÁSI GYAKORLAT ÉRTELMEZÉSEI LEHETŐSÉGEI Néhány DÉDESTAPOLCSÁNY-VEREBCE-BÉRCI PÉLDA ALAPJÁN

Kulcsszavak: kora vaskor; deponálások; vasdepó; vaseszközök; Dédestapolcsány -Verebce – bérc

Dolgozatomban egy Dédestapolcsány-Verebce-bércről fémkeresős terepbejárás során előkerült kora vaskori vas eszközökből álló deponálást mutatok be. A depó a település egy valószínűleg kevésbé hasznát, meredek sziklásabb teraszán került elő, egy kőrakásból. A lerakás módja alapján valószínűleg egyszerre, tudatos sorban helyezték el a tárgyakat.

A leletegyüttes tizenegy vaseszközből és négy vas félkésztermékből áll. Több tárgyon is makroszkópiusan megfigyelhető sérülés és használati nyomok láthatóak, a vasbucákat feldarabolták. A depó a leletek, a lelőhely és a hasonló leletegyüttesek alapján a Kr.e. 7. század második felében, esetleg a 6. század elején kerülhetett földbe, amiben a későbbi ostrom által jelentett vészhelyzet is szerepet játszhatott.

A leletegyüttes az összetétele – vas eszközök és félkésztermékek - alapján kiválóan illeszkedik a lelőhely depói közé, minden leletre több párhuzam is ismert a dédestapolcsányi depók közül. A lelőhely ezidáig egyetlen feldolgozott kora vaskori depójával mutatott hasonlósága is szembetűnő. Mind a vizsgált depó, mind a lelőhely deponálásai általában, jelentős párhuzamokat mutatnak az erdélyi és szlovákiai vasdepókkal.

SOLTI REBEKA

Régészet

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Siklósi Zsuzsanna

adjunktus, ELTE BTK

KORA ÉS KÖZÉPSŐ RÉZKORI KERÁMIAHASZNÁLAT A DUNÁNTÚLON ÉS BUDAPEST KÖRNYÉKÉN

Kulcsszavak: rézkor; kerámia; funkció; település

A rézkori Kárpát-medence számos olyan nagyhatású innováció színtereként szolgált, melyek az eljövendő időszakok társadalmak életvitelét is alapjaiban meghatározták. Ezeknek háttérében komoly gazdasági és kulturális átalakulások zajlottak, melyeknek értelmezéséhez a kerámia funkcionális vizsgálata is hozzájárulhat. A kerámia, mint kifejezetten ellenálló és tömegesen előforduló, igen változatos lelettípus jól tükrözi mind a praktikus életvitelbeli, mind az ezek mögött meghúzódó elvont, eszmei változásokat. A kerámiaedények funkció-szempontú vizsgálatával fény derülhet elsősorban az azokat használó csoportok élelemtermeléssel és -fogyasztással kapcsolatos szokásaira, valamint a leletek térbeli elhelyezkedésével kombinálva a települések használatára. Ez magába foglalja a háztartások elhelyezkedését, aktivitási zónák elkülönítését, illetve a szemét kezelését

A tanulmányban ezeket a szempontokat felhasználva dolgoztam fel kilenc Budapest környékén és a Dunántúlon elhelyezkedő lelőhely anyagát, melyek a kora rézkor és a középső rézkor egészét képviselik. Ezek mindegyike település volt, egyetlen kora rézkori sírcsoport kivételével. A kerámiatöredékek által reprezentált edények egységes kategórarendszerbe való besorolását követően lelőhelyenként vizsgáltam ezeknek a csoportoknak térbeli szóródását, illetve a kategóriák arányai alapján a lelőhelyek közti különbségeket. Ezt az edények egy részén végzett szervesanyag-maradvány vizsgálat egészítette ki.

Ennek eredményeképp különbség mutatkozott a két korszak kerámiahasználatában. Az élelemfeldolgozás és -fogyasztás terén mindvégig erősen hangsúlyos volt a közösségi jelleg, azonban a középső rézkorra jelentősen nőtt az egyéni ivásra szolgáló edények, valamint a tárolásra szolgáló edények száma. A későbbi időszakban ezzel együtt a tejtermékek is jóval több töredéken voltak kimutathatók. A nagyobb területű és intenzívebb lelőhelyeken továbbá a település belső szervezetének vizsgálata is lehetséges volt.

KORA DINASZTIKUS KOCSITEMETKEZÉSEK

Kulcsszavak: Mezopotámia; kora dinasztikus kor; kocsi; temetkezések

Mezopotámiában a kora dinasztikus korban megjelenő temetkezési forma a kocsi mellékletes temetkezések, melyek számukat tekintve elenyészőek más temetkezés típusokhoz képest. Ezenél fennálló kérdés, hogy a kocsik milyen jelleggel kerültek az elhunytak mellé. Feltételezhető, hogy egyrészt stáusz szimbólumokként jellenek meg a sírok során, így az uralkodók és családtagjaik mellékletei lehettek. Továbbá a túlvilágra való utazás eszközeként is a temetkezésekbe helyezhették őket.

Ezeknek a kutatása során a kocsik szervesanyagának fennmaradása problémát jelent. E miatt feltételezhetően kevesebb kocsi mellékletes temetkezést ismerünk, mint amennyi valójában volt. Ilyen látható például Abū-Šalābīh esetén is. A kocsi mellékletes temetkezések általános jellemzőinek, és értékük meghatározásával, viszont összehasonlíthatóak ezek a temetkezések. Ennek a vizsgálatnak az eredménye, hogy értékben az abū-šalābīhi két temetkezés lehetséges, hogy egykoron kocsi mellékletes temetkezés lett volna, viszont a formai jellemzők nem megállapíthatóak a sírok bolygatottsága miatt. Továbbá ezeknek a síroknak a gazdagsága az elhunytak magas stáuszát jelöli.

SZALAI BOGLÁRKA

Régészet

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Johácz Szilvia

egyetemi tanársegéd, ELTE BTK

HÉLIOS HÍRNÖKE - A KAKAS ÁBRÁZOLÁSÁNAK JELENTÉSVÁLTOZATAI A GÖRÖG MŰVÉSZETBEN

Kulcsszavak: kakas; ikonográfia; antikvitás; művészet

A kakas kulturális beágyazottsága sokszínű képet mutat, több jelentésváltozata is elkülöníthető. A dolgozat célja ezt felfejteni, kezdve az ikonográfiájának alapját képező mitológiai háttér és szöveges forrásanyag ismertetésével, a régészeti releváns, tárgyi források tükrében történő értelmezéssel, végül pedig a Szépművészeti Múzeum kapcsolódó anyagának vizsgálatával. Feldolgozásra került egy kakassal a kezében álló ifjút ábrázoló terrakotta, egy Kakas-csoportos feketealakos lékythos, és egy terrakotta kakas szobra.

VÉGH ANDRÁS ZOLTÁN

Régészet

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Kalla Gábor

docens, ELTE BTK

EGY KÜLÖNLEGES KOZMETIKAI EDÉNY SZEREPE A KÖZÉPASSZÍR TEMETKEZÉSEKNÉL

Kulcsszavak: középasszír; pyxis; kvarckerámia; temetkezés

OTDK dolgozatom témájának a középasszír kori kvarckerámia pyxisekkel foglalkoztam (Kr.e. 14-11. század). A témámnak a keretet az alapszakos szakdolgozatom adta. A szakdolgozatomban Mari középasszír temetkezéseivel foglalkoztam, ahonnan a legtöbb kvarckerámia pyxist ismerünk a régióból. Dolgozatom célja ezeknek a kvarckerámia pyxiseknek az értékét, interpretációját és elterjedését bemutatni. Ezen célok mellett a Mariban található kvarckerámia edényeknek is felállítottam egy helyi tipológiáját.

RÓMAI KOR ÉS NÉPVÁNDORLÁSKOR RÉGÉSZETE

DÉKÁNY RÓZSA

Régészet

BA, 5. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcseztudományi és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Beszédes József

egyetemi docens, PPKE BTK

KATONAI SÍRKÖVEK AQUINCUMBÓL TRAIANUS CSÁSZÁR URALKODÁSÁIG

Kulcsszavak: Aquincum, katonaság, paleográfia, sírkövek, római kor

Az Aquincumból és környékéről származó római kori feliratos köemlékanyag szisztematikus felgyűjtése (Tituli Aquincenses kötetei) remek lehetőséget kínál a sírkövek további elemzésére. A feliratozás írásképe, valamint az egyes betűk formája, faragási sajátossága koronként változik, pontosabban fogalmazva megfigyelhetők olyan sajátosságok, amelyek egy-egy korszakra jellemzőek, így lehetőség nyílik egy tipokronológia elkészítésére, ami a kisebb felirattöredékek keltezése szempontjából is segítséget jelenthet. Mindezen tulajdonságokat figyelembe véve érdemes a sírkövek összefüggéseikben való újravizsgálata, mind a felirataik epigráfiai, paleográfiai és kőplasztikai jellemzőivel együtt.

FODOR KARINA

Régészet

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dévai Kata

tudományos munkatárs, ELTE BTK

A PANNONIAI ÜVEGGYÖNGYÖK KLASSZIFIKÁCIÓS LEHETŐSÉGEINEK BEMUTATÁSA BUDAPEST ÉSZAK-NYUGATI TÉRSÉGÉNEK MIKROREGIONÁLIS KUTATÁSÁN KERESZTÜL

Kulcsszavak: üveg; üvegyöngy; tipológia; módszertan; Pannonia

Az üvegyöngyök kutatása a nemzetközi és a hazai régészetben is egyaránt egy hiányos kutatási területnek számít, melyben rengeteg a feldolgozatlan, vizsgálatlan leletanyag. A terminológia rendszertelen, nincs egységes tipológia, sem egy olyan kidolgozott módszertan mely alkalmazható a teljes leletanyagon és a legkisebb hibalehetőséggel működik. Az évek során a regionális kutatásokat, valamint a divatos-különleges típusú gyöngyöket helyezték előtérbe és nem készültek egységes, teljes provinciát és periódust átfedő tanulmányok. A meglévő kutatások eredményei és az elkészült részleges tipológiák, alapvetően jók, tökéletesen alapul vehetőek, de önmagukban, csak az adott vizsgált leletanyagon értelmezhetőek.

A pannoniai leletanyag legátfogóbb vizsgálata Lányi Verához kapcsolódik, aki az 1972-es temetőelemzése során foglalkozott a római kori üvegyöngyökkel. Az általa végzett elemzések nem térnek ki részletesen az egyes típusokra, azok gyártására és előfordulására. Emellett nem alkalmazhatóak a teljes pannoniai anyagon. A Római Birodalomban és Pannonia területén is az üveg volt a legelterjedtebb anyag a gyöngygyártásban, mely a könnyű előállítása és formázása miatt vált népszerűvé. Így munkám során elsődlegesen az üvegyöngyökkel foglalkozom.

Dolgozatomban alapkutatást végeztem, mely során a felmerülő problémák megfogalmazása mellett, összefoglalóan ismertetem az üvegyöngy gyártás folyamatát, egységesítem a terminológiát. Emellett a meglévő tipológiák, valamint más korszakok módszertana alapján, egy olyan egységesített metódust mutatok be, mely a legkisebb hibalehetőséggel működik, bővíthető és a teljes leletanyagon értelmezhető. Az általam átdolgozott módszertant a Budapest – Észak-Nyugati térségén végzett mikroregionális kutatáson keresztül alkalmazom. A temetőpublikációk és a személyes adatgyűjtés során kapott adatok alapján adatbázist készítettem, melyben összesen 629 db gyöngyöt – melyekből 566 db üveg – dolgoztam fel és összegeztem a megfogalmazott módszertan alapján. Emellett, hogy statisztikai elemzést végeztem, a temetők közti párhuzamos esetekkel részletesen foglalkoztam. A vizsgált és dokumentált gyöngyök alapján 10 fő formából és 26 altípusból álló tipológiát készítettem, mely a regionális kutatásom jövőbeli bővítése során, további elemekkel fog kiegészülni.

GILMAYER LEVENTE

Régészet

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Rácz Zsófia

docens, ELTE BTK

KÉSŐ AVAR KORI KÖZÖSSÉGEK ÁTALAKULÁSA A SZIRÁKI TEMETŐ TIPOKRONOLÓGIAI VIZSGÁLATÁN KERESZTÜL

Kulcsszavak: avar kor; kronológia; övgarnitúrák; fülbevalók; társadalom

Jelige: Griffes-Indás

A sziráki avar kori temetőt 1894-ben tárta fel Dr. Posta Béla régész. 1895-ben közölte a leletanyagot, sírleírásokkal és temetőtérképpel együtt. A nevezett időpont óta a temetőt modern módszerekkel még nem dolgozták fel. Jelen munka ebben szeretne előrelépéseket tenni.

Szirákon több tárgycsoport vizsgálata is érdekes információkkal szolgál, melyek kiemelik a temetőben rejlő kutatási lehetőségeket. A 10 övgarnitúrák sírből 5 db minden jel szerint a késő avar kor legvégére, a 9. század első felére keltezhető, az ún. posztavar kori horizontra. Négy sír lemezes veretei a késő avar kor korai évtizedeire keltezhetők, sérültek és hiányosak, az egyik szíjvég és az ugyanabból a sírből előkerülő 6 darab fülbevaló pedig a késő avar kor második felére keltezhető, így ez a 4 sír is lehetséges, hogy a posztavar fázis részét képezi. A 41. sír garnitúrája jól beleillik a 8. század középső harmadába. A fülbevalók további tipokronológiai információkkal szolgálnak. A 8. század második felére és a 9. század első évtizedeire keltezhető gyöngycsüngős fülbevalók és a valószínűsíthetően 8-9. század fordulójára és a 9. századra keltezett drótkészerek dominálják a temető minden pontját. A 16. sírből előkerült karoling és morva eredetű balta típus egyértelműen a 9. század első feléig, vagy középső harmadáig húzza a temető használati idejét. Ugyanebben a sírban volt az egyik posztavar fázisra keltezett hiányos övgarnitúra készlet is.

A temetőnek a késő avar kor második felére keltezett indulása összhangban van a késő avar kor második felében végbemenő demográfiai és társadalmi átalakulásokkal. Ebben a korszakban több korábbi avar kori temető népessége fogyatkozni kezdett, míg máshol új temetők nyíltak, mutatva egy átalakulást a késő avar kor folyamán. A temető kés elhelyezési hagyományai egy az avar kor végén megtörténő temetkezési tradíció változását is mutatja. A temető egészében a női jellegű sírok felülreprezentálják a férfi jellegű sírok számát, amely összhangban van az avar kor utolsó évtizedeiben végbemenő társadalmi változással. A kései keltezésű sírok teljesen dominálják a temető minden pontját, emellett az említett avar kor végi közösségi és társadalmi átalakulások szintén az egész temetőre érvényesek. Ez által felvettem azt a konklúziót munkámban, hogy az egész sziráki temető egy vagy két késő avar kor végi fázisból állhatott.

MAGYAROSI HENRIETTA-DOROTTYA

Régészet

BA, 5. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
Petruţ David-Timotei
adjunktus, RO BBTE*

TÉGY HOZZÁ MÉG EGY CSEPPET A TENGERBŐL. HALSZÓSZELLÁTÁS ÉS FOGYASZTÁS DACIA PROVINCIÁBAN (KR. U. 2-3. SZÁZAD) A RÉGÉSZETI LELETEK ALAPJÁN

Kulcsszavak: római kor; Dacia provincia; kereskedelem; amforák; halszószer

A principátus idején a Római Birodalom lakosságának a mindennapi étrendjéhez szervesen hozzátartozott a hal. Ezt fogyaszthatták friss állapotában vagy mint feldolgozott terméket. Ilyenek például a halszószer is: garum, salsamenta, liquamen, allec, amelyeket előételként, ételízesítőként vagy a gyógyászatban használnak. Ezek a termékek amforákban tárolva, hajókon szállítják távoli piacokra. A kutatás betekintést nyújt a különböző római kori haltermékek előállítási folyamatába, szállításába és a kereskedelemben betöltött szerepükbe. A kutatás fő célja, az amforákon keresztül Dacia tartományba érkező halszószer értékesítésének, a területi eloszlásának és használatának a vizsgálata, egy egységes kép alkotása a lakosság és katonaság ellátási igényeiről. A kutatás metodológiáját tekintve két alpra támaszkodik: az első az ókori szerzőktől fennmaradt írott források, amelyek reflektálnak a halfeldolgozásra, halfogyasztásra. A második forrástömböt régészeti adatok alkotják, a szállításban alkalmazott nagyméretű kerámiaedények, az amforák, amelyek katonai, valamint civil környezetből kerülnek elő.

NÉGYÖKRÚ TIBOR

Régészet

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Bartus Dávid

docens, dékán, ELTE BTK

VALENTIANUS BRIGETIOBAN. A 370-ES ÉVEK ESEMÉNYEINEK RÉGÉSZETI AZONOSÍTÁSA PANNÓNIÁBAN

Kulcsszavak: Valentinianus; apszis; Brigetio; kvádok; Ammianus

A témám az Ammianus Marcellinus által leírt 370-es évek első felében történt események régészetileg való azonosításáról szól. Lehetőség van I. Valentinianus császár határerődítési és bővítési politikájának vizsgálatára. A barbaricum erődépítkezések által kiváltott kvád-szarmata támadás útvonalára és az érintett területeinek, nagyvonalú lehatárolására. Emellett megállapítható I. Valentinianus büntetőhadjáratának a helyszíne és Savariában lévő téli szállása is. 2017-18-ban a Komárom-Szőny/Brigetio Stadion út lelőhelyen feltárt apszisos épület pedig az a hely lehetett, ahol I. Valentinianus fogadta a kvád követeket és meghalt. Feltehetőleg II. Valentinianust is itt kiáltották császárrá.

NÉMETH LILLA

Régészet

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Juhász Lajos

adjunktus, ELTE BTK

BRIGETIO KELETI KULTUSZAI

Kulcsszavak: brigetio, orientális istenek, római régészet, anatólia, egyiptom

Az OTDK dolgozatomban Brigetio legiotáborának, táborvárosának, és polgárvárosának kutatásának egyik megoldatlan kérdésével, az orientális istenek helyzetével foglalkoztam. A Severus-korban nagy számú leleten és feliraton megjelenő egyiptomi, szír, anatóliai, és perzsa istenek idáig nem voltam rendszerezve vizsgálva. A keleti lakosság szerepe ezen kultuszok megvalósulásában szintén csak említésekre volt korlátozva.

A korábban kiadott, ezen kultuszokkal összefüggésbe hozható anyag teljes felkutatása, majd a leletanyag Katalógusba (mely a dolgozat Kiegészítő dokumentuma) szervezése után azt istenenként haladva elemeztem, és válaszokat adtam a velük kapcsolatos legfontosabb kérdésekre, kiemelt szerepet fordítva az epigráfiai névanyagra, és az abból levonható következtetésekre a dedikációkhoz köthető személyes etnikumát illetően. A dolgozatban röviden bemutatom az egyes keleti régiók isteneihez tartozó leleteket, majd azok elemzése képezi a dolgozat magját.

Az alábbi kultuszokat azonosítottam Brigetióban: Serapis, Iupiter Serapis; Ízisz, Ízisz-Fortuna, Ízisz-Démétér; Harpocratés; Osiris; Thot, Thot-Mercurius; Hermanubis; Sol Elegabalus Ammudatis; Apollo-Daphneus; Baltis; Iupiter-Dolichenus; Mithras és a Dadophoroi.

A kutatásom fontos módszerét jelentette az epigráfiai, kiemelten a névvizsgálat, melynek segítségével azonosítottam a dedikáló személyek etnikumát, azt, hogy azonosíthatóak-e keleti eredetűként.

NYEMCSOK ANNA

Régészet

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. B. Tóth Ágnes

címzetes egyetemi tanár, SZTE BTK

Dr. habil. Kulcsár Valéria

címzetes egyetemi tanár, SZTE BTK

A NOMÁD TÜKRÖK AZ 5–6. SZÁZADI KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

Kulcsszavak: Nomád tükrök; kora népvándorlaskor; 5-6. század

A „nomád” tükrök az 5. század egy olyan kiemelkedő tárgytypusa, melynek kutatása, majdnem egy évszázadra tekint vissza. A típus fő jellemzője a függesztőfűl, illetve a geometrikus bordadíszek, melyek a hátlapját díszítik, és tipologizálásának alapját jelentik. Kialakulása a Kr. u. 2–3. században történt meg, amikor a Volga alsó folyásánál kialakult a nyeles tükrökből, majd 4–5. században kezdett el nagyléptékben terjedni, először Kelet-, majd Közép-Európa területén, ahol rövidesen a domináns típusná vált. Dolgozatomban 65 lelőhely tükrét gyűjtöttem össze, és vetítettem térképre. Kutatásom célja a tükrök kontextusának, és ezen keresztül a funkciójának vizsgálata volt. A „nomád” típus a Kárpát-medence teljes területén használatban volt, ugyanúgy a gazdag magányos temetkezésekben, mint a késő antik gyökerű köznépi temetőkben. Kizárólag nők és gyermekek sírjaiban kerül elő, elsősorban az elhunyt keze ügyébe, vagy külön, valószínűleg ládikába vagy tarsolyba helyezve. Egy különleges esetet ismerünk a Tiszaug-Országúti bevágás lelőhelyű gepida soros temetőből, ahol egy kislány nyakláncára fűztek fel egy töredéket, és ezzel a nyakában temették el. A tükrök funkciójáról árulkodnak kísérőleleteik, mint az egyéb piperecikkek (például csipeszek, szűrőkanalak, fésűk), melyek gyakran képezik a tükrös sírok részeit. Ami árnyalja a tükrök funkcióját, az a tükörtörés jól dokumentált és kutatott jelensége. Ez a szokás általános jelenség az 5. századi temetőkben és sírokban, de a gepida soros temetők tükrös sírjaiban is jelen van. Ezen cselekvés okát, írott források hiányában, nehéz megfejtetni, de bizonyára kapcsolódik a tárgytypus hosszú múltjához, mint lélekszimbólum. A tükröket övező hiedelmek, az elhunyt közelében való elhelyezés és a pipereszközökkel való előkerülés tovább él a gepida korszakban is, de a soros temetőkben csupán 6 ilyen temetkezést ismerünk. A függesztőfüles, eredeti „nomád” példányok használata az avar korban már nagyon ritka, viszont a típus formavilága visszatér az újra megjelenő nyeles tükrökön, melyek hátlapját gyakran díszítik bordaívok határolta küllőkkel. Az avar időszakban a tükörtörés szokása jelentősen visszaszorul, viszont a 6. században is népszerű töredék amulettek mellékelése nem szűnik meg, utalva a tükröket övező mögöttes tartalom továbbélésére.

OSOHA GYULA

Régészet

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Rácz Zsófia

docens, ELTE BTK

KÉSŐ AVARKORI LELŐHELYEK MIKROREGIONÁLIS KUTATÁSA A BERETTYÓ-KÖRÖS VIDÉKEN

Kulcsszavak: Avar kor; Berettyó-Körös-vidék; Berettyó-folyó; Megtelepedés

Dolgozatom célja a Berettyó-Körös-vidék, azon belül a Berettyó-folyó magyarországi részén az avar kori megtelepedés bemutatása az itt feltárt lelőhelyeken keresztül. Dolgozatomban kitérek a térség formálódásában szerepet játszó elemekre (földrajzi keretek, klimatikus viszonyok), majd a régió lakosságának összehasonlítása érdekében néhány példával ismertetem az avar kort megelőző gepida kori lelőhelyeket a folyó térségében. Ezután azokat az avar kori lelőhelyeket (telepek, temetők) írom le részletesen, melyek a folyó közelében helyezkednek el. A lelőhelyek ismertetése után a szakdolgozatomban is vizsgált Berettyóújfalú-Somota-dűlő temetőt mutatom be részletesebben, melynek tárgyai széles kapcsolatrendszerre utalnak. Mindezek után összegzem dolgozatom eredményeit.

RICZA RÉKA

Régészet

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Vida Tivadar

professzor, ELTE BTK

KÉSŐ AVAR EMBERÁBRÁZOLÁSOK

Kulcsszavak: díszítőművészet; veretek; arcok

A dolgozat bemutatja a késő avar kori emberábrázolások különböző típusait és azon hatásokat, amik kialakulásukhoz vezetett. Összehasonlítja a kora avar ábrázolásmódokkal és az azokat ért hatásokkal. Azonosságokat keres a késő avar szemből ábrázolt arcok között.

Célja, hogy mindezzel egy keretet alkosson ahhoz, hogy elhelyezze térben és időben az eddig feldolgozatlan Gamás-jazvinai avar temető egyik sírjában előkerült unikális veretet, melyen arcábrázolás látható. További célkitűzése, hogy elindítsa a kutatói párbeszédet a késő avar frontális arcábrázolásokról.

Eredménye a dolgozatnak, hogy számos analógiát tudott kötni az említett verethez, kapcsolatait sikeresen bemutatja és elhelyezi a késő avar díszítőművészet időrendjében. Ezen felül szempontokat állít fel, amivel a késő avar emberábrázolások között elkülöníthetővé válik egy eddig kevésbé vizsgált csoport a frontális arcábrázolások.

SZÁNTÓ VIRÁG VERONIKA

Régészet

MA, 4. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hudák Krisztina

egyetemi adjunktus, PTE BTK

A RÓMAI PYXISEK GYAKORLATI FELHASZNÁLÁSA ÉS SZIMBOLIKUS JELENTŐSÉGE

Kulcsszavak: pyxis; tégely; tipológia,

A pyxisek, az illatszerek, festékek és ékszerek tárolására szolgáló kis tégelyek, már a Kr. e. nyolcadik század óta léteznek. A tárgyforma ezidő alatt jelentős változáson ment keresztül, azonban a funkció azonos maradt. A Kr. u. első és negyedik század között Pannoniában és a Duna menti provinciákban is elterjedt, valamint a barbaricumba is eljutott használatának szokása. Két tipológiája – Béal-Feugére, Deschler-Erb – és három jelentősebb gyűjtése készült, mely magába foglalja a különböző anyagokból készített és a barbaricumból származó darabokat is. Azonban az újonnan előkerülő és a raktárakban újra felfedezett tárgyak szükségessé teszik a tárgycsoport részletesebb feldolgozását. Ennek első lépése a szakirodalomból jelenleg ismert pyxisek vizsgálata, lehetséges értelmezésük megfogalmazása.

TÓKÉS VIOLA TERÉZ

Régészet

MA, 1. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bíró Szilvia

egyetemi adjunktus, PPKE BTK

RÓMAI KORI VIDÉKI TELEPÜLÉSEK RONCSOLÁSMENTES RÉGÉSZETI KUTATÁSA AZ ESZTERGOMI KISTÉRSÉGBEN

Kulcsszavak: Pannonia; roncsolásmentes régészet; vidéki településhálózat; vicus; terepbejárás

A római kori vidéki településhálózat kutatása az utóbbi néhány évtizedben a magyar régészet egyik fontos témájává vált, egyidőben a komplex szemléletű topográfiai munkával. A dolgozat három, a Magyarország Régészeti Topográfiájában szereplő helyszín kutatásának előzetes eredményeit mutatja be Komárom-Esztergom megyében. Bajót-Pé liföldszentkereszt–Komlós I. és Szerűsföldek, Lábatlan/Nyergesújfalu–Rábl-völgy és Nyergesújfalu–Gunyhóalji-dűlő római kori településeit roncsolásmentes régészeti módszerekkel, többek között terepbejárással és geofizikai műszeres vizsgálatokkal kutatom. A geofizikai mérések nyomán a Rábl-völgyben egyelőre három, a Gunyhóalji-dűlőn hat épület lett ismert, melyeket további településszerkezeti információkkal, a lelőhelykiterjedés pontosításával tudtam kiegészíteni. A települések késő 1–3. századi leletanyagai hasonlóak egymáshoz, és beilleszkednek Északkelet-Pannonia más vidéki civil településeinek sorába.

HONFOGLALÁSKOR ÉS KÖZÉPKOR RÉGÉSZETE

AKKERMANN DÁNIEL

Középiskolai hallgató

Szekszárdi Garay János Gimnázium

Témavezető:

*Dr. Gesztesi Enikő PhD
középiskolai tanár, mesterpedagógus,
Szekszárdi Garay János Gimnázium.*

ÜZENET A XVIII. ÉS A XIX. SZÁZADBÓL. A MURGAI ÉS A GYÖRKÖNYI IDŐKAPSZULA NYOMÁBAN

Kulcsszavak: evangélikus templom, időkapszula, írásos emlék, pénzérmék

Témaválasztásom meglehetősen személyes. A kutatásom elméleti hátterét mentorom, dr. Gesztesi Enikő PhD segítette nemcsak tanácsaival, hanem útmutatásaival is, általa mindenhol nagy odafigyeléssel vártak rám.

Kutatásom során egyrészt arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a murgai és a györkönyi időkapszula szakszerű feltárása milyen módszertani lépésekben történt, továbbá a lelet azonosítása, restaurálása milyen feladatokat jelent, illetve jelentett a szakemberek számára, milyen módszereket alkalmaztak a feltárás során.

A kutatási kérdéseim megválaszolásához interjúkat vettem fel a szakirodalmi háttéranyag elemzése mellett. A dolgozat készítése során megállapítottam, hogy vannak olyan csomópontok, melyek mind a két lelet kapcsán megegyeznek, viszont a lelet azonosítása egyedi, csak komplex vizsgálati módszerekkel, csapatmunkában jöhetünk rá arra, hogy miért készültek az időkapszulák.

BEBŐK BÁLINT GÁBOR

Régészet

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Mészáros Orsolya

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

VÁROSI KERTKULTÚRA A KÉSŐ KÖZÉPKORBAN ÉS A KORA ÚJKORBAN

Kulcsszavak: régészet; középkor; városi régészet; kertkultúra; város

A dolgozat témája a késő középkori és kora újkori magyarországi városok magánkertjeinek bemutatása jelen régészeti ismereteink összefogásával. A városi kertek vizsgálatát régészeti, tipológiai, gazdasági és városrendezési szempontok segítik, a kertek osztályozása pedig négy felhasználási mód szerint oszlik fel: 1. veteményes- és gyümölcsöskertek; 2. szőlőskertek vagy kerti szőlők; 3. majorkertek, vagy szérűs- és szálláskertek; 4. díszkertek. A már közölt városi kutatások által felállított ismereteink a 14-18. századi városainkról hiányosak és elszórtak, így a dolgozat ezt a tudást hivatott összefogni. A tanulmány elsőként azt mutatja be, hogy a hazai középkori városi régészet hogyan kezeli a városi kutatásokat, és azon belül milyen módon dolgozza fel a városi kertek objektumait és leletanyagát. A városi kertek vizsgálatakor továbbá fontos, hogy a telek és a rajta létesült kert milyen jogi, területi és funkcionális viszonyban álltak egymással. Az értelmezés fő eleme a városi kertek kategóriákba osztályozása azok hasznosítási módjai, ültetett növényei és épített struktúrái szerint. Ez a tipológia a korabeli írott források szemléletmódját követi. A dolgozat tárgyalja a különböző típusú városi kertek termesztett növényeit: a kapásnövényeket, gyümölcsöket, külön figyelemmel a szőlőkre, és a gabonaféléket. Bemutatja a késő középkori és kora újkori táplálkozási trendeket és a városi gazdaság, valamint a lokális és távolsági kereskedelem legfontosabb piaci termékeit. A dolgozat utolsó egysége azt tárgyalja, hogy a kertek hogyan és hol helyezkedtek el a városokban, továbbá azt vizsgálja, hogy az eltérő szerepeket betöltött kertek területileg egymáshoz kapcsolódtak-e, vagy függetlenül, elhatárolva létesültek.

BOHN MÁRTON

Régészet

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Mordovin Maxim

docens, ELTE BTK

PERKÁTA-NYÚLI-DŰLŐ TEMPLOM KÖRÜLI TEMETŐJÉNEK KÉSŐ KÖZÉPKORI TEMETKEZÉSEI

Kulcsszavak: kunok; koporsóvasalatok; érmék

Pályamunkámban Perkáta-Nyúli-dűlő késő középkori érmés sírjaival és koporsóvasalatos temetkezéseivel foglalkoztam. A lelőhely nagy számú feltárt sírja és dokumentáltsága miatt kiváló kutatási alapot jelentett a temető. A 32 érmés sír feldolgozása során részletesen elemzésre kerültek a sírleletek. A 37 koporsóvasalatos temetkezés pedig remek lehetőség volt arra, hogy egy eddig elhanyagolt lelettípussal foglalkozzak. A koporsóvasalatokat díszítés és funkció szerint csoportosítottam, és a sírleletek biztosították ezek keltezését. Munkám végén végig vettem, hogyan is nézhetett ki egy halotti viselet, illetve, hogy a koporsóvasalatok mögött milyen nagyobb összefüggések rejtőznek.

A VISEGRÁD-SIBRIK-DOMBI ISPÁNSÁGI VÁR KÉTOSZTATÚ KŐÉPÜLETEI

Kulcsszavak: későrómai erőd; kora Árpád-kori ispáni vár; ispáni palota; funkció; kerámiaanyag

Az ispánsági várak egyik különleges és szerencsés példája a Visegrád-Sibrik-dombi ispánsági vár. A Pone Navata későrómai erődjének alapjaira épült központ területe jól kutatható, mely alkalmat ad a vár belső területének alaposabb vizsgálatára is. Az '50-es évektől zajló kutatások egyik fontos pontja volt az 1974-75-ben lezajlott nagy területű ásatás, mely főként a vár délkeleti részét érintette. A számos római kori emlék mellett ekkor került elő egy mészkö kváderekből épült, kétosztatú kőépület, melyet az ásatók ispáni palotaként határoztak meg.

Az ásatás óta elmúlt 50 évben számos kérdés merült fel és több meghatározás is született az épülettel kapcsolatban. A kérdések alapvetően két lényegi pontra irányulnak. Ezek közül az első és egyben legfontosabb, az épület funkciójának meghatározása. Az ispáni palotaként való meghatározáson túl ugyanis felmerült a királyi udvarház megnevezés is. A kérdés eldöntéséhez elsődleges a párhuzamok vizsgálata, mely párhuzamok első sorban a korabeli erősségekben ispáni lakként meghatározott épületek. Ezen várak közül eddig a borsodi földvárból, Abaújvárról, Esztergomból, Pozsonyból és Sopronból ismerünk ispáni lakhelyként meghatározott építményeket. Ebből már elsőre világossá vált, hogy az ispánsági várakon belül nincs teljesen megfeleltethető párhuzama az épületnek, így fontos a királyi udvarházak mellett a határon túli 9-12. századi központok kőépületeinek vizsgálata is. Mivel jelenleg nem áll rendelkezésre elég mennyiségű adat a pontos funkció meghatározásához, ezért a legmegfelelőbb elnevezés a kétosztatú kőépület lehet, mely egyben egy épülettípust is jelöl.

A másik fő kérdés az épület minél pontosabb építési, illetve használati idejének megállapítása az épületből előkerült leletanyag feldolgozásával, illetve az épület szűkebb környezetében elhelyezkedő építmények figyelembevételével. Bár már az ásatáskor egyértelművé vált, hogy az épület a 11. században épülhetett, a századon belüli pontosabb keltezés nyitott kérdés maradt. A szinte kizárólag kerámiaanyagból álló leletanyag vizsgálata alapján azonban a század első felében való építés épp úgy lehetséges, mint a század második fele. A leletanyag feldolgozása során az is kiderült, hogy összetételében, minőségében nem tér el a környék kerámiaanyagától, így ez nem utal reprezentatív funkcióra.

FARÁDI SZABÓ ERIK

Régészet

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Mészáros Orsolya

adjunktus, ELTE BTK

ÜVEGLELETEK A NAGYVÁZSONYI KINIZSI-VÁR TERÜLETÉRŐL

Kulcsszavak: Üveg; Újkor; Középkor, Kuttrolf; Ablakszem

Jelen tanulmányban Éri István a nagyvázsonyi Kinizsi-vár 1954-1960 között végzett feltárása során előkerült nagy mennyiségű üvegtöredék bemutatására kerül a sor. A szerző az üvegeket tipológia alapján csoportosította, majd párhuzamaik alapján vont le következtetéseket a vár gazdasági helyzetének idők során bekövetkező változásairól. Az üveganyag a vár történetéből a 16-19. század közötti periódust fedi le, kivitelezésüket tekintve található közöttük egyaránt luxus termék, és egyszerűbb kialakítású népi üveg is.

Az üvegek alapján a vár 16. századi anyagi helyzete kiemelkedően jó volt, ebből a korszakból ugyanis számos jó minőségű import termék került elő. A török korban a vár védelmi feladatokat látott el, a rossz ellátás miatt a vár folyton anyagi gondokkal küzdött, ami az az üvegekre is rányomta a bélyegét. Mivel a magas színvonalú üvegek eltűnnek a 18. század közepére, feltételezhető, hogy az 1649-ben birtokossá váló Zichy család a várat a 18. század elsőharmadáig lakta, majd a vár ezt követően indult el a pusztulás útján.

GAZDA ZSOLT LÁSZLÓ

Régészet MA.

MA, 1. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Langó Péter

egyetemi docens, PPKE BTK

**FOKOS ÉS BALTA LELETEK A KÁRPÁT-MEDENCE 10. SZÁZADI RÉGÉSZETI
HAGYATÉKÁBÓL, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A NYÉL TÁMASZOS BALTÁKRA ÉS AZOK
ARCHEOMETALLURGIAI VIZSGÁLATÁRA**

Kulcsszavak: fokos; harci balta; nyéltámaszos balta; 10. század Kárpát-medence; készítés technológia

Dolgozatomban a 10. századi fokos-és baltaleletek kutatásának jelenlegi állását szeretném összefoglalni. Az eddig használt vizsgálati szempontok mellett, olyan szempontokat is figyelembe véve, mint a készítés technológia. Szeretném megvilágítani, hogy ebből a szempontból felvetődő kérdésekre, miképpen segíthetnek választ találni a különböző archeometallurgiai vizsgálatok. Elemzem, hogy az egyes tárgyaknak milyen párhuzamait találjuk meg a Rusz, a mai Dél-Lengyelország területén. Milyen regionális eltéréseket láthatunk a Kárpát-medence északi és keleti perem területein és ezekből milyen következtetéseket tud levonni a kutatás. Külön figyelmet szentelek a nyéltámaszos balták-és bárdok jelentőségére a lelet anyagban.

HORVÁTH PATRÍCIA

Régészet

MA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Wolf Mária

címzetes egyetemi tanár, SZTE BTK

SZÁDVÁR TERÜLŐMUTRÁS KÁLYHACSEMPÉINEK VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: területmustra; kályhacsempe; habán; archeometria

Dolgozatomban Szádvár várának 2009–2023 között zajló feltárásai során előkerült területmustrás kályhacsempéivel foglalkoztam. A leletanyag részletes vizsgálatát követően összesen hét csoportot tudtam egyértelműen elkülöníteni, mely darabok váron belüli szórtsága, valamint töredékessége nem könnyítette meg az azonosításukat. Egy korábbi munkám során egy jól keltezhető rétegből származó területmustrás, zöldmázzal fedett, egy kályhához tartozó együttesel foglalkoztam ugyancsak Szádvárról, melyet több szempont figyelembevételével kötöttem habán mesterekhez. Már ekkor feltűnt, hogy milyen problémás és kérdéses témába fogtam bele, s hogy a habánokhoz való köthetőség nagyon összetett. Elsősorban ebből az indítatásból gyűjtöttem fel a vár zöldmázzal fedett kályhacsempéit, hogy megvizsgáljam a habán hatás jelenlétét a váron belül, s a róluk alkotott képet esetleg bővíteni tudjam. Az anyagról elmondható, hogy a Miskolci Mihály műhelykör egyes elemeit hordozza, valamint habán hatást is mutat. A témakör kapcsán igyekeztem a habánok két legnépszerűbb típusának számító csempéin túl felgyűjteni a többi nekik tulajdonított darabot, s hangsúlyozni a habán és a magyar fazekasok egymásra hatásának a figyelembevételét. A szakirodalmi adatokon túl archeometriai vizsgálatokkal is kiegészült a kutatás, mely izgalmas eredményeket hozott.

JÁMBOR KEVE BOTOND

Régészet

MA, 3. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Langó Péter

egyetemi docens, PPKE BTK

KÉSŐ ÁRPÁD-KORI NEMESI VÁRAK AZ ESZTERGOMI JÁRÁS TERÜLETÉN

Kulcsszavak: Várak; Mikroregionális; Komplex; Roncsolásmentes

Az Esztergomi járás területén található késő Árpád-kori nemesi várak közül két lelőhelynek, Dömös-Árpádvárnak és Leányvár-Kolostorhegynek az esettanulmányain keresztül mutatom be a régióban folyó komplex várkutatás sajátosságait. Az erősségek roncsolásmentes és hagyományos régészeti módszerekkel történő vizsgálata számos új adattal bővítette ismereteinket a várak történetéről és a tájban betöltött szerepükről. A két lelőhely és közvetlen környezetük vizsgálata mellett mikroregionális szinten is elemzésre kerültek. Az összetett vizsgálatnak köszönhetően – melybe a középkori településhálózat, az úthálózat és a birtokviszonyok analízisére is sor került – átfogó képet kaphatunk az esztergomi királyi központ vonzásában fekvő 13–14. századi nemesi várak és a terület középkori arculatáról.

NÉMETH MÁTYÁS

Régészet

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Czajlik Zoltán
docens, ELTE BTK*

GYÁNT A TÁJBAN

Kulcsszavak: régészeti topográfia; középkori régészet; légirégészet; régészeti sekélygeofizika; tájrégészet

Dolgozatomban a rendelkezésre álló módszerek segítségével az írásos forrásokból jól, a régészeti megfigyelések alapján nagyjából ismert középkori Gyánt település képét, lehetséges szerkezetét, rendszereit kísérem meg rekonstruálni. Elemeztem a földrajzi környezetet, valamint kiértékeltem több távérzékeléses módszer - archív légifotók, merőleges és ferde tengelyű légifotók, magnetométeres felmérés, drónos 3D fotogrammetria - adatait. Így sikerült fényt deríteni a település templomaira, valamint belterületének nagyjából felosztására. Malmok lehetséges helyét is azonosítani lehetett és egy erődítés egykori meglétének lehetősége is felmerült. Különböző leletgyűjtési módszerek adataival kiegészítve pedig minden bizonnyal még kiválóbb eredményekhez lehetne jutni a későbbiekben.

NEVÁLOVITS ANNA

Régészet

MA, 1. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcseztudományok és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Langó Péter

egyetemi docens, PPKE BTK

A NYUGAT-MAGYARORSZÁGI TÖRTEZÜST KINCSEK

Kulcsszavak: törtezüst; határvidék; államalapítás kor; kincslelet

A nyugat-magyarországi törtezüst kincsek

A dolgozatom témája a darufalvi és a zsenyei törtezüst kincsek, illetve ezek kapcsolatrendszere. A törtezüst kincsek egy olyan jelenség, mely észak-európai térségből, Skandinávia területéről ered. A 9. századtól kezdve egészen a 12. századig fellelhető leletanyag, mely alatt többnyire ezüstkincseket értünk, de az utóbbi évtizedekben egyre több, aranyékszereket, vagy csak azokat tartalmazó leletegyüttes került elő. Skandináv területéről a 10. század folyamán kezdett el terjedni a jelenség, elsősorban kereskedelmi kapcsolatok révén, kis idő alatt Európa-szerte nagy területen elterjedtek. A jelenség elsősorban ott érzékelhető, ahol tartósabb skandináv jelenlét volt, mint a lengyel területek, a Kijevi Rusz, Brit-szigetek stb., a Kárpát-medence azonban ennek az elterjedési területnek a déli szélét képezi, itt jóval kisebb számban fordulnak elő a kincsek.

Mindkét kincs a nyugat-dunántúli régióban került elő, a Magyar Fejedelemség és korai Magyar Királyság nyugati határvidékének területén. A törtezüst kincsek kutatásában egy egyelőre még nem vizsgált kérdés, hogy közép-európai régióban van-e összefüggés a 10–11. századra keltezhető sáncok, és az ugyan ekkor elrejtett kincsleletek között, annak ellenére, hogy magyar, cseh és lengyel régióban is tudunk ilyen környezetben előkerült leletanyagról. A kincsek vagy a sáncok területén, vagy a közvetlen közelükben kerültek elő, elrejtésük ideje pedig általában a sáncok pusztulásával összeköthető. A kutatásom során a törtezüst kincsek és sáncok kérdését, elrejtők ezekkel való lehetséges kapcsolatát is vizsgáltam. Emellett a kincsek összetételét elemeztem, kitérve az egyes ékszerek eredetére, készítéstechnikai kérdéseire és arra, hogy a törtezüst kincs horizontban ez a két magyar leletegyüttes hol helyezhető el, átlagos leletanyagként írható-e le, vagy esetleg önálló csoportot alkot. Az új párhuzamok összegyűjtése közben szerzett információkkal a kincsek keltezéséhez is új adatokkal tudtam hozzájárulni.

ÓVÁRI PÉTER

Régészet

MA, 1. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Langó Péter

egyetemi docens, PPKE BTK

AMULETTVISELETI SZOKÁSOK A 10-11. SZÁZADI KÁRPÁT-MEDENCEI SÍRLELETEK FÉNYÉBEN

Kulcsszavak: amulett; amulettviselet; honfoglalás; sírlelet;

A 10–11. század hazai kutatásában régészeti szemszögből sem elhanyagolható a honfoglaló magyarok hiedelemvilágának, vallásának kérdése. A nevezett korszakból származó sírokban tetten érhető hagyományok, rítusok és temetkezési szokások mellett a téma fontosságát jelzi a korai kutatás által a honfoglalás korára előszeretettel használt „pogány kor” megnevezés is, mely érzékletes módon fejezi ki a kereszténység felvétele előtti időszak lényegi különállását, középpontba állítva a vallás kérdéskörét. Ugyan a honfoglalás kor kutatásának elmúlt közel két évszázada során jelentősen árnyaltabb kép alakult ki mind a centralizált államszervezet létrejöttéről, mind a kereszténység felvételéről, azonban a magyar „ősvallás” iránti tudományos érdeklődés továbbra sem hagyott alább. A Kárpát-medencéből előkerült 10–11. századi amulettekre a magyarság kereszténység felvétele előtti hitvilágának kézzel fogható tárgyi emlékeiként tekinthetünk, így komplex vizsgálatuk többletinformációval szolgál a honfoglalás kori társadalmi csoportok szokásaival, „vallási” életével, illetve annak összetettségével és változásával kapcsolatban. A hazai 10–11. századi amulettek elsősorban a „közrendűek” körébe tartozó nők, valamint gyermekek sírjaiból ismertek, azonban vannak, amelyek szórvány-, vagy telepleletként kerültek elő. A tárgycsoport feldolgozásához szükségesnek tartottam egy összefoglaló tipológia elkészítését, valamint az egyes amulett-típusok önálló vizsgálatát. Ezek a vizsgálatok ugyanis számos tekintetben tovább mutatnak az egyedi, egyes leletek értelmezésén. Mindemellett említésre érdemes, hogy több párhuzam mutatható ki az amulettek formai jellegéből adódóan a magyarság koratörténetével kapcsolatba hozható leletanyagból. Ezen analógiák háttérében vélhetően azonos (vagy hasonló) kognitív tartalmak is feltételezhetők, nem pusztán csak formai egyezésekről beszélhetünk.

SZATHMÁRI KATA

Régészet

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Csippán Péter
adjunktus, ELTE BTK*

NAGYPATÁS HOSSZÚCSONTBÓL KÉSZÜLT TÁRGYAK HASZNÁLATA A KÖZÉPKORBAN JÉGEN ÉS VÍZEN

Kulcsszavak: csontkorcsolya; csont halászháló-nehezék; használatinyom-vizsgálat; kísérleti régészet

A 19. század óta foglalkoztatja a kutatást az ásatásokon előkerülő, nagypatás állatok hosszúcsontjaiból készült tárgyak használata. Az eszközök többségét csontkorcsolyának tekintik, elsősorban az egyik oldalukon sík felülettel rendelkező darabokat, melyek a kora bronzkortól adathatók a régészeti leletanyagban. Korcsolyaként való használatuk azonban időről-időre megkérdőjeleződik, egyes tárgyak esetében felmerül többek között a halászháló-nehezékként való értelmezés. Dolgozatomban középkori és kora újkori eszközök valós funkciójára kerestem a választ. Célom az volt, hogy megállapítsam a középkorban valóban jégen való csúszkálásra használták-e a tárgycsoport legalább egy részét. Emellett arra kerestem a választ, hogy megjelennek-e csont halászháló-nehezékek a régészeti leletanyagban, amennyiben igen, ezek elválaszthatók-e a korcsolyaként azonosított daraboktól. Ehhez a használatinyom-vizsgálat és a kísérleti régészet módszerét alkalmaztam, párhuzam gyanánt pedig néprajzi gyűjtésből származó tárgyakat vizsgáltam. A használati-nyomok elemzése alapján sikerült három csoportot elkülönítenem. A két első csoportot pedig további alcsoportokra osztanom. A kísérlet alátámasztotta, hogy a tárgyak egy részét egykoron valóban használhatták jégen való csúszkálásra. A néprajzi párhuzamok alapján pedig két típusú halászháló nehezékeinek megjelenését valószínűsíthetjük a vizsgált tárgyak körében.

TÖRÖK ANDRÁS

Régészet

MA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Czajlik Zoltán

docens, ELTE BTK

ARANYOZÁS ÉS EZÜSTÖZÉS VIZSGÁLATA FELÜLETI ANYAGVIZSGÁLATI MÓDSZEREKKEL KÖZÉPKORI ÉKSZEREKEN

Kulcsszavak: régészet; középkor; archeometallurgia; XRF

Dolgozatomban felületi anyagvizsgálati módszerek segítségével viseleti tárgyak felületkezeléseit kutatom. Ehhez XRF (X-Ray Fluorescence Spectrometry) analízist és sztereómikroszkópot használtam. A vizsgált leletanyag Bánd-Esegvár középkori lelőhelyről származik, ezeken több különféle felületkezelés, nevezetesen aranyozás, ezüstözés és ónozás is megfigyelhető volt. A dolgozat során ezeket ismertetem technológiai és kutatástörténeti szempontból is, továbbá arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy ezen technológiai eljárások kutatása milyen jelentőséggel bír a középkori régészetben is. A dolgozat másik célja annak a bemutatása, hogy az XRF eszköz miként használható önálló analitikai eljárásként is, illetve ennek milyen előnyei és hátrányai lehetnek.

SZLAVISZTIKA

BÁN-FÖLDVÁRY LORÁND

Szabad bölcsészet

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Bartha Judit Marianna

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

POSZTKOLONIALIZMUS ÉS BIOPOLITIKA. TADEUSZ BOROWSKI KŐVILÁG CÍMŰ KÖTETE

Kulcsszavak: rövidpróza; biopolitka; posztkolonializmus

A *Kővilág* Tadeusz Borowski lengyel író és holokauszt-túlélő novellaciklusa. Az auschwitzi sorsokat groteszk iróniával ábrázolja, ez az álderűség mutatja a helyzet igazi kilátástalanságát. Így a *Kővilág* elsősorban az abszurd irodalomhoz köthető. Ugyanez a hangvétel folytatódik a felszabadított táborokban és Lengyelországban, felhozható tehát a posztkoloniális perspektíva. A *Kővilág* vizsgálható, mint kisebbségi irodalom, amiben a másságot biopolitikai vonalak jelölik ki.

BARNA BENEDEK

Szlavisztika (orosz)

BA, 5. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcseztudományok és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Horváth Géza

egyetemi docens, PPKE BTK

KÉT VILÁG SZINTÉZISE ÉS NŐI SZAKRALITÁS IVAN BUNYIN AGLAJA CÍMŰ ELBESZÉLÉSÉBEN

Kulcsszavak: Bunyin; Aglaja; pravoszláv szentség; szláv népi mitológia; poétika

A dolgozat Ivan Bunyin, az első Nobel-díjas orosz író Aglaja című novelláját elemzi a női szentség, a keresztény és pogány-népi szimbolika történetalkotó és szövegképző szerepét vizsgálva. Elmondható, hogy a hazai ruszisztikában a Bunyin-kutatás meglehetősen alulreprezentált, az első Bunyin-monográfia csupán a közelmúltban jelent meg Magyarországon. Különösen igaz ez az Aglaja című, 1916-ban keletkezett novellára. Jóllehet Bunyin nagy jelentőséget tulajdonított ennek az elbeszélésének, a számunkra rendelkezésre álló hazai és nemzetközi szakirodalomban nem találtunk olyan átfogó interpretációt, amelyet önállóan e novellának szenteltek volna, és amely valódi mélységében, a szövegben rejlő valamennyi utalást és különleges alkotói eljárást feltérképezve vizsgálta volna a művet.

A dolgozat a mű mitopoétikai, szemantikai-poétikai és intertextuális vizsgálatával arra a kérdésre keresi a választ, hogy miként jelenik meg a pogány termékenységkultusz és az orosz pravoszláv szentség összefonódása az elbeszélésben, s milyen szerepet töltenek be a két hitvilág dichotómikus kapcsolata mentén kibontakozó ellentétpárok a mű szüzséjének létrehozásában. Megvizsgáljuk a mű idő- és térszerkezetét, valamint a szöveg egyéb történetképző motívumait. A jelentős karakterek belső dinamikáinak, előképeinek meghatározásához, narratív szerepének megértéséhez etimológiai és szimbolikai névelés, valamint az intertextuális utalások feltárásán keresztül jutunk el. A műfajosság és a narrátor- és beszédmódváltás kapcsán az alkalmazott szkáz szerepét vesszük figyelembe, melyen keresztül megjelenik az emlékezés problematikája is. Megállapítjuk, hogy a műfaji kettősség és a szövegbe foglalt ellentétpárok fő jelentősége azok szintézisében és meghaladásában rejlik, valamint, hogy Bunyin felfogása szerint ennek eléréséhez kizárólag a művészetten keresztül vezet az út. Az általunk kulcselbeszélésnek tekintett szöveg vizsgálata hozzájárulhat Bunyin életművének mélyebb megértéséhez, különösen az írónak az orosz népi vallásosságról alkotott egyedi felfogása, valamint művészetfelfogása szempontjából.

BOZORÁDY ANDRÁS

Szlavisztikai Intézet

MA, 9. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pálfalvi Lajos

egyetemi docens, DE BTK

JÓZEF MACKIEWICZ, A TENGERRŐZ ÍRÓJA

Kulcsszavak: Mackiewicz; Tengerrőz; dokumentarizmus; naturalista

A Szentpéterváron született Józef Mackiewicz a lengyel emigráns irodalom egyik legkiemelkedőbb alakja. Mackiewicz regényei rendkívül komplexek, sajátos viszonyulást igényelnek ezért érdemes egyszerre vizsgálni a bennük rejlő tényfeltárást és a művészi ábrázolásmódot, ugyanis önálló irodalmi szövegekről van szó. Munkásságának középpontjában a Tengerrőz (Intermarium) tragikus története, valamint a totalitarizmus könyörtelen kritikája áll. Mackiewicz összetett identitását a Tengerrőz multikulturalizmusa és a helyi kultúra iránti mély elhivatottság határozza meg. Ennek az identitásnak köszönhetően egyedi megközelítésekkel gazdagította a világirodalmat és feledésbe merült narratívákat is megvilágított. Az első fejezetben a Tengerrőz rövid története kerül kifejtésre, mert ez a tér Mackiewicz műveinek elsődleges színtere.

Dolgozatom legfőbb célja Mackiewicz regénypoétikájának ismertetése, amelyben az író mesterien vegyíti a valós és fikciós elemeket. Ez a megközelítés nemcsak a múlt hiteles bemutatását szolgálja, hanem arra is lehetőséget ad, hogy árnyalja a hivatalos történetírás sztereotípiáit. Mackiewicz célja leírni azt, hogy hogyan is volt („jak to było”), ehhez pedig nem elegendőek önmagukban a már a bevett irodalmi keretek, ezért egy sajátos műfaji szintézist alkalmaz.

ÉRDI TÜNDE

Szlavisztika

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Tóthová Laura
tanársegéd, SZTE BTK*

A SHORTPARIS-PROJEKT MINT ÖSSZMŰVÉSZETI JELENSÉG: NARRATÍVÁK, PERFORMANSZOK ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

Kulcsszavak: orosz zene; Shortparis; irodalmi kódok; performansz; vizuális kultúra

Dolgozatom célja a Shortparis orosz kortárs zenei projektben megjelenő különböző irodalmi kódok és irányzatok vizsgálata. Kutatásom során a csoport munkásságát vizsgálom, különös tekintettel a 2019-ben megjelent *Так закалялась сталь* című albumra. Mindezt három részre lebontva elemeztem. Először a *Так закалялась сталь* című dalszövegben megjelenő különböző irodalmi, kulturális és társadalmi kódok átkontextualizálását; a második részben ugyanezen dal videóklipjének felépítését; és a harmadik részben pedig a fellépéseikben megjelenő performanciát tekintettem át. A három kijelölt rész szoros kapcsolatban áll egymással, ez által alakítva ki a projekt egészét.

Mivel dolgozatom központi témája még friss és innovatív terület, és meglehetősen alulkutatottnak számít különösen kelet-európai, illetve magyar kontextusban, ami még nem részesült kellő tudományos feldolgozásban, kisebb a lehetőség tudományos szakirodalomból való hivatkozásokra. Ezért a tudományos portálokon megjelent szakirodalmon kívül leginkább cikkeket és különböző internetes forrásokat használtam fel. Azért választottam ezeket, mert tartalmazzák a legaktuálisabb információkat, és segítenek a kutatási kérdések megválaszolásában.

A dolgozatomban arra törekedtem, hogy bemutassam, milyen egyedi módon járul hozzá a Shortparis az orosz és a nemzetközi zenei színtérhez.

GÉVAI-LEIMETER ILONA

Orosz nyelv és irodalom MA

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Gyöngyösi Mária

egyetemi docens, ELTE BTK

Zoltán Dominika

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

CSEHOV "A TOKBA BÚJT EMBER" CÍMŰ ELBESZÉLÉSÉNEK ÚJRAÉRTELMEZÉSEI (FJODOR SZOLOGUB "UNDOK ÖRDÖG", VJACSESZLAV PJECUH "A MI TOKBA BÚJT EMBERÜNK")

Kulcsszavak: Csehov, Szologub, Pjecuh, "tokba bújt ember", újraértelmezés

Tanulmányomban A. P. Csehov „tokba bújt ember” karakterét elemzem, és igyekszem feltárni lehetséges értelmezéseit F. K. Szologub „Undok ördög” és V. A. Pjecuh „A mi tokba bújt emberünk” című műveken keresztül az intertextualitás tükrében.

Elemzem a hősök közötti hasonlóságokat, elsődlegesen a Z. Minc által is megfogalmazottak alapján (Csehov–Szologub), illetve kifejtem az eredetmotívumtól való elszakadást, amennyiben arra a következtetésre jutok, hogy Szologub karaktere, Peredonov a lélek nélküli „tokba bújt ember” mélybe taszított változata, Pjecuh főhőse, Szerpejev pedig a „tokba bújt” lélek őrzője és tanítója. A három műben közös motívum az elszigetelődés és a világtól való félelem, amely azonban eltérő módon van jelen. Szeredás Lőrinc tanulmányához fordulva elemzem a „tok” rétegeit a karakterek és a keretszöveg szempontjaiból. Külön fejezetben vizsgálom a tanári hivatás kapcsolódását a „tokba bújt ember” motívumához. Belikov és Szerpejev hisznek abban, hogy a kultúra lehetővé teszi az emberi lélek kiteljesedését és magasabb szintű fejlődését. Ebből a szempontból párhuzamot vonok a gogoli Basmacskin karakterével. Bár Peredonov e megközelítés alól kivételt jelent, ugyanakkor megerősíti azt az állítást, hogy a kultúra az emberi lélek folyamatos gyarapodásának nélkülözhetetlen táptalaja, mely nélkül az végleg elpusztul. A további kapcsolódásokat Basmacskin karakterével M. Epstein írását felhasználva elemzem.

Munkám során figyelmet kap az áldozat és áldozatiság szerepe, mely mindhárom műben jelen van – a csehovi Belikov saját elveinek áldozatává válik, Peredonovot megbetegedett elméje taszítja gyilkosságba, és lesz ezáltal maga is áldozat, Szerpejev pedig feláldozza magát, mert nem hajlandó lemondani a meggyőződéseiről. Felvetem továbbá a platóni erősz-mítoszhoz való kapcsolódás aspektusát a művekben, melyekben a karakterek az igazság és a létezés mélyebb megismerésére törekednek, azonban a romlott közösség elől védelmet nyújtó „tokba bújtás” megakadályozza ennek a váagnak a beteljesülését.

Vizsgálom az „Undok ördög” és „A mi tokba bújt emberünk” intertextuális kapcsolódását a csehovi eredetszöveghez. Míg Szologub műve átírja a „tokba bújt ember” karakterét, kiemelve

annak negatív személyiségjegyeit, addig Pjecuh újraértelmezi és lebontja a motívumot. Bár az elbeszélő az irodalomtörténeti klisé szerint értelmezi Belikovot mint hősének elődjét, az olvasó mégis túllép a sablonos értelmezéseken, és mélyebben, komplexebben kezdi értékelni Csehov művét is.

KÁDÁR ANNA KATALIN

Néprajz

MA, 1. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Regéczi Ildikó

egyetemi docens, DE BTK

NY. A. BERGYAJEV ÉS V. V. ROZANOV DOSZTOJEVSZKIJ NYOMÁBAN. „A NAGY INKVIZÍTOR” CÍMŰ POÉMA MEGKÖZELÍTÉSEI

Kulcsszavak: filozófiai-kritikai esszé; jó és rossz; orosz ezüstkor; szabadságértelmezés; vallásbölcselet és irodalom

Dolgozatomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy Nyikolaj Alekszandrovics Bergyajev és Vaszilij Vasziljevics Rozanov vallásbölcseleik alkotásainak milyen módon vált forrásává Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij A Karamazov testvérek című utolsó alkotásának „A nagy inkvizítor” című fejezete. A bevezető fejezetben általánosan közelítettem meg a 19. század végi – 20. századeleji filozófia kapcsolatát a 19. századi klasszikus orosz irodalmi örökséggel, majd a perspektívát folyamatosan a poéma és a két gondolkodó műveinek találkozási pontjaira szűkítettem. A megközelítésem filozófiai irányultságú, amely ugyan érint irodalomtudományi kérdéseket, azonban elsősorban nem arra koncentrálok, hogy a Dosztojevszkij-művek esztétikai-poétikai szempontból hogyan vannak jelen a bölcseleik esszéiben, hanem egyes gondolati tartalmak továbbélését vizsgálom. Azért fókuszáltam „A nagy inkvizítor” regényfejezetnek Bergyajev és Rozanov alkotásaihoz fűződő viszonyára, mert mindkét gondolkodó monografikus terjedelmű esszét, önálló filozófiai alkotást hozott létre a poéma olvasata nyomán. Bergyajev Dosztojevszkij világszemlélete, valamint Rozanov Dosztojevszkij – A Nagy Inkvizítor Legendája című művei filozófiai-kritikai esszék, amelyekben a szerzők a Dosztojevszkij-szövegben jelenlévő metafizikai kérdéseket tárgyalják. Bergyajev az emberi szabadság összetett jelentésének magyarázatára törekszik, míg Rozanov a szabadságot a természetes emberi élet oldaláról közelíti meg. Bergyajev a kereszténység metafizikai szintjének, a hit univerzális jellegének a feltárását tűzi ki célul, Rozanov viszont elsősorban a történeti egyházak társadalomban betöltött szerepéről gondolkodik.

A vallásbölcseleik a szabadság értelmezésével összefüggően a jó és a rossz fogalmak magyarázatára is kísérletet tesznek: Bergyajev a szabadság két formáját a libertas minort és a libertas maiort határozza meg, míg Rozanov a jó és a rossz közötti helyes különbségtételben fedezi fel az emberi szabadság kiteljesedését.

KULCSÁR NÓRA

Szlavisztika (orosz)

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Zoltán Dominika

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

A MEGNYILATKOZÁS PARADOXONA – CSEHOV HŐSEINEK BESZÉDE ÉS BELSŐ VILÁGA

Kulcsszavak: Beszédműfaj, paradoxon, Anekdota, Példázat, Megnyilatkozás

A dolgozat célja Anton Pavlovics Csehov elbeszéléseiben a megnyilatkozás paradoxonának vizsgálata. Az elemzés a *Bánat* (Горе, 1885) és az *Ábrándok* (Мечты, 1886) című elbeszélésekre fókuszál, hogy bemutassa, miként válik egy látszólag kudarca ítélt megnyilatkozás önfeltárává, sőt paradox módon eredményessé.

A *Bánat*-ban Grigorij „monologikus dialógusának” elemzése feltárja, hogy hogyan világít rá egy elképzelt párbeszéd Grigorij életének legalapvetőbb problémáira és a „másik ember” mint ikon előtt való szellemi átalakulás eredményeként imádsággá. Az elképzelt dialógus nemcsak a problémákat tárja fel, hanem a Grigorij életéből hiányzó, a másik ember felé nyitott dialogikus megnyilatkozás lehetőségét és értékét. Az *Ábrándok*-ban, a csavargó és a csendőrök közötti párbeszédben az élettörténetek két sávja találkozik, ennek eredményeképpen mindkét fél új fényben látja saját helyzetét. Az interakció nemcsak a csavargót, hanem a csendőroket is léthelyzetük feltáráására ösztönzi.

Az elemzés során Valerij Tjupa két koncepcióját is segítségül hívjuk. Az egyik, miszerint Csehov rövid elbeszélése két ellentétes műfaji tendencia, az anekdota és a példázat elemeinek sajátos fúziójaként ragadható meg. Ebbe a műfaji meghatározottságba beletartoznak a hős beszédének, illetve a mikropárbeszédnek a szüzséképző szerepére vonatkozó meglátások. A másik gondolat a hős identitásválságát határozza meg a csehovi narratíva középpontjaként. Erre a meglátásra támaszkodunk, amikor azt vizsgáljuk, hogy az elbeszélésekben középpontban álló megnyilatkozásoknak az önfeltárást tettévé való átértelmeződése miként formálja a szüzsét.

A dolgozat épít Bahtyinnek a beszédműfajokra és a megnyilatkozásra vonatkozó elképzeléseire, amelyek a hősök kommunikációs dinamikájának megvilágítását segítik. Bahtyin elmélete lehetőséget ad arra, hogy a csehovi megnyilatkozások paradoxonát úgy értsük, mint a dialogikus természet és a társadalmi beszédműfajok közötti összeütközés következményét. Csehov írásai így nemcsak a nyelv korlátait, hanem annak mélyen társadalmi természetét is feltárják, ahogy a kimondhatatlan kimondhatatlan marad – más úton mégis sikeres lesz a megnyilatkozás. A vizsgálat kitér a narratív és stilisztikai rétegek elemzésére, különös figyelmet fordítva néhány kulcsmotívum és a térbeli dimenzió szerepére, amelyek új perspektívát nyitnak a két Csehov-mű érzelmi és filozófiai összefüggéseinek megértésében.

LAURINYEZ BALÁZS

Szlavisztika (orosz)

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sarnyai Csaba

habilitált docens, SZTE BTK

ESZKATOLOGIKUS MOTÍVUMOK V. BRJUSZOV "DÉL KERESZTJE KÖZTÁRSASÁG" CÍMŰ MŰVÉBEN

Kulcsszavak: Valerij Brjusov; szimbolizmus; antiutópia; eszkatologia;

Valerij Brjusovot olyan alkotóként tartják számon, aki bizonyos értelemben évtizedekkel előzte meg a saját korát. Az író egyes műveit megvizsgálva világossá válik, hogy esetükben a XX. századi orosz tudományos-fantasztikus irodalom nyitófejezetével van dolgunk. A szimbolista Brjusov ennek kifejező eszközeit tökéletesen felhasználva képes volt olyan műveket megalkotni, melyek amellet, hogy a társadalom lehetséges jövőképét vázolják fel és sokrétűen értelmezhetők, a „laikus” olvasó számára is képesek izgalmat, valódi olvasmányélményt nyújtani. A dolgozat fő célja, hogy feltárja Brjusov Dél Keresztje Köztársaság című kisregényben megjelenő mögöttes jelentéstartalmakat, különös tekintettel a nevek és számok szimbolikájára, egyúttal pedig bemutassa a mű szellemiségén, jelkép- és utalásrendszerén keresztül az akkori korban zajló társadalmi és történelmi eseményekkel kapcsolatos párhuzamokat. Ennek megfelelően a dolgozat kitér a műben szereplő, fiktív Dél Keresztje Köztársaság, és annak fővárosa, Csillagváros, valamint a korabeli Oroszország és akkori székvárosa, Szentpétervár között kimutatható hasonlóságokra és egyezésekre.

MEKIS JÚLIA

Orosz nyelv és irodalom MA

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Kroó Katalin

egyetemi tanár, ELTE BTK

POÉTIKAI ALKOTÓELEMELK ÉS KUTATÁSI IRÁNYULTSÁGOK – LERMONTOV "KORUNK HŐSE" CÍMŰ REGÉNYE

Kulcsszavak: POÉTIKAI ALKOTÓELEMELK, KUTATÁSI IRÁNYULTSÁGOK

Vizsgálódásom középpontjában Pecsorin karakterábrázolásának feltárása áll, a kapcsolódó fontos motívumokkal, mint poétikai alkotóelemekkel. A ló és a nő, mint jelentésegységek megtekintése centrális helyet kap az értelmezésben, mely felderíti e két motívum összekapcsolódási módjait. A feltárás több irányú megközelítést igényel. Ezek módszertani reflektálása, kutatási irányultságokként való azonosítása és a poétikai elemek megragadhatóságának a problémájához rendelése szintén kitűzött célja a tudományos munkának. A leírás figyelmet fordít arra, ahogyan a női alak, mint a cselekményábrázolásban megjelenő női szereplők összessége, akik lehetővé teszik Pecsorin szerelmi történeteinek kibontását és azok eseménysorainak értelmezését, hogy fordul elvontabb témamotívumokba, átlényegülve a nőiesség és férfiasság, valamint az alá- és fölérendeltség kérdésébe, melynek értelme Pecsorinra, a regény főhősére vonatkoztatható. Annak bemutatása, hogy a ló motívuma hogyan integrálódik ebbe a kiteljesedettebb alakzatba, lehetőséget ad egy olyan irányú tisztázásra is, hogyan oldja fel a regény az adott vonatkozásban a sarkos bináris szembeállítás poétikai gyakorlatát, mely egyébként a motívumvilág és alakábrázolás sajátossága a Lermontov-regényben. Ezen keresztül jut el az értelmezés oda, hogy azonosítson egy a főhős, Pecsorin cselekedeteinek első szintű meghatározását átíró másféle művészi „beszédet”, mely összefügg a szóban forgó motívumok emblémaként történő meghatározhatóságával, illetve az elvontabb jelentések létrejöttével az irodalmi szövegben. A választott elemzési út végigjárása során pályamunkájában a szerző külön (al)fejezeteket szentel a karakterinterpretációhoz szükséges, kijelölt motívumok kontextusai kiszélesítésének. A motívumvizsgálat elméleti megalapozását követően, illetve a motívumvizsgálat módszertani lehetőségeivel számot vetve kialakítja a lermontovi lírai és líra-epikai költői termés bizonyos darabjainak komparatív bevonását a mű értelmezésébe, melyhez társul a regény folklóranyagának beolvasása a regényszövegbe és azok komponenseinek tanulmányozása. Az interpretáció igyekszik számot vetni azzal is, hogyan árnyalja a bemutatott motívumkezelés Pecsorin önfeltárlkozásának jelentését és jelentőségét a regényben.

NAGY NIKOLETTA

Fordító és tolmács

MA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsezet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Orcsik Roland

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

HOGYAN FORDÍTSUK AZ "UTOLSÓ JUGOSZLÁV ÍRÓT"? - DANILO KIŠ HANGJA ÁCS KÁROLY KÖZVETÍTÉSÉBEN: A KORAI BÁNAT MAGYAR FORDÍTÁSÁNAK ELEMZÉSE

Kulcsszavak: fordításelemzés, fordítás

Ez a dolgozat Danilo Kiš Korai bánat (Rani Jadi) című művének nyelvi összefüggéseit vizsgálja. A tanulmány hangsúlyozza a szövegben megjelenő kettős nézőpontot, ahol a gyermeki narrátor ártatlan látásmódja éles kontrasztban áll a felnőtt narrátor komorabb életfelfogásával. Az elemzés a fordító, Ács Károly által végzett stilisztikai elemekre összpontosít, megvizsgálva, hogyan őrződnek meg vagy alakulnak át az eredeti szerb szöveg finomságai a magyar változatban. A fordítási folyamat kulcsfontosságú aspektusai közé tartozik az stílus megőrzésének vagy átalakításának kihívása. A dolgozat a műfordításban megjelenő elhagyást, kiegészítést és átalakítást veszi szemügyre, mint például az elhagyást, kiegészítést és átalakítást, kiemelve a sikeres megoldásokat és azokat a területeket, ahol a fordítás esetleg nem teljesítette a várakozásokat.

A dolgozat végső célja, hogy választ adjon arra, hogyan jelennek meg a Korai bánat stilisztikai rétegei a fordításban, hozzájárulva Kiš irodalmi örökségének szélesebb megértéséhez és a fordítás szerepének értelmezéséhez a kultúrák közötti kommunikációban.

GERMANISZTIKA

APOR FRANCISKA

Osztatlan - magyartanár; német nyelv és kultúra
tanára

Osztatlan, 11. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Kerekes Amália
docens, ELTE BTK*

FUNKTIONEN, FORMEN UND EBENEN DER EINFACHHEIT IN ROBERT SEETHALERS ROMAN „EIN GANZES LEBEN“

Kulcsszavak: esztétika; test; tér; komplexitás; minőség

Der österreichische Schriftsteller Robert Seethaler wird nicht zufällig als „stiller Autor“ bezeichnet. Die Bestimmung bezieht sich nicht nur auf seine Einstellung zur Öffentlichkeit – er gibt nur selten Interviews und hält Abstand zu den öffentlichen Diskussionen –, sondern auch auf das Wesen seiner literarischen Herangehensweise, seine Sprache und seinen Erzählstil. Im Mittelpunkt der Arbeit steht die Analyse der Poetik von Robert Seethalers Roman *Ein ganzes Leben* (2014). Das heißt, es werden sowohl die inhaltlichen (Symbolwelt) als auch die sprachlichen (Sprache und Metasprache) Aspekte untersucht. Die Hauptfragen der Arbeit werden durch einen neuen und interdisziplinären Ansatz bestimmt, nämlich durch die Annäherungsmöglichkeiten an die Einfachheit, die aufgrund der einschlägigen Forschungen Seethalers Literatur charakterisiert. Die Aspekte der Einfachheit werden mit Blick auf verschiedene Formen (Degradierung oder Hervorhebung), Funktionen (bloß ästhetisches Mittel oder konnotativer bedeutungstragender Zusatz) und Ebenen (sprachliche und inhaltliche Ebene) diskutiert. Die Arbeit geht der Frage nach, ob die Einfachheit in Seethalers Roman als Ästhetik mit tieferen Bedeutungen erscheint oder ob sie bloß einen Zierrat bedeutet. Die Ausgangsthese ist, dass die Einfachheit beide Funktionen erfüllen kann, weil die Literatur durch die Beschreibungen eine Atmosphäre, in der die Vorgänge und Fragen des Werkes wahrgenommen werden können, hervorbringt. In dieser Hinsicht gilt die Einfachheit eher als Verfahren, wie die Geschichte sprachlich, inhaltlich und metasprachlich formuliert wird, aber die Frage, wie die Prozesse interpretiert werden, hängt von der Rezeption ab. Weiterhin wird die Frage erläutert, ob die einfachen Beschreibungen ausschließlich auf Naivität und Primitivität Bezug nehmen und über eine degradierende Funktion verfügen bzw. wie die einfachen Beschreibungen ihr Objekt hervorheben. Abschließend wird diskutiert, ob die Einfachheit in Hinblick auf die Komplexität untersucht werden soll.

ÉSIK ANNA

Angol nyelv és kultúra, német nyelv és kultúra
tanára szak
Osztatlan, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Szatzker Szilvia
docens, Károli Gáspár Református Egyetem*

KULINARISCHER WORTSCHATZ KONTRASTIV: DIE STRUKTUR UND SEMANTIK VON GERICHTNAMEN IM DEUTSCH-UNGARISCHEN VERGLEICH

*Kulcsszavak: kulinárische Onomastik, kontrastive Sprachwissenschaft, Suppenamen und
Dessertnamen, strukturelle Unterschiede, semantische Analyse*

Die vorliegende Arbeit nähert sich dem Bereich der kulinárischen Onomastik in deutsch-ungarischer kontrastiver Sicht an und setzt sich zum Ziel, zwei Gerichtstypen, Dessert und Suppenamen im Hinblick auf die Konstruktionen und die semantische Leistung der Konstruktionsbestandteile zu vergleichen. Für die Untersuchung habe ich eine Stichprobe von insgesamt 400 Gerichtsnamen (Types) ausgewählt – je 100 Suppen- und Dessertbezeichnungen aus Kochrezepten in beiden Sprachen. Diese stammen aus Online-Rezeptsammlungen, und zwar von der Webseite chefkoch.de für die deutsche und mindmegette.hu für die ungarische Sprache. Die Datenaufbereitung bestand aus einer zufälligen Auswahl der Gerichtsnamen sowie einer alphabetischen Ordnung. Die Vergleichsperspektive ist eine doppelte. Einerseits werden Unterschiede und Gemeinsamkeiten in Bezug auf das Sprachenpaar Deutsch und Ungarisch festgestellt, andererseits in Bezug auf die beiden Gerichtstypen. Die Analyse der Korpora zeigt, dass die sprachlichen und strukturellen Unterschiede zwischen deutschen und ungarischen Gerichtsnamen markant sind. Während in ungarischen Dessertnamen Phrasen dominieren, sind in deutschen Namen Komposita häufiger. Ungarische Dessertnamen heben visuelle Merkmale wie Farbe und Form hervor, während deutsche Namen oft die Zubereitungsart betonen.

Semantisch stehen die Hauptzutaten im Zentrum der Benennung in beiden Sprachen, jedoch sind ungarische Dessertnamen reich an kreativen, unmotivierten Bezeichnungen. In deutschen Suppenamen kommen Kombinationen von Haupt- und Nebenzutaten häufiger vor. Diese Ergebnisse unterstreichen, wie sprachliche und kulturelle Unterschiede die kulinárische Onomastik prägen, und leisten einen wertvollen Beitrag zur kontrastiven Sprachwissenschaft.

FEHÉR LEVENTE BÉLA

Matematika - német osztatlan tanári

Osztatlan, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Scheibl György

egyetemi docens, SZTE BTK

DIE GRAMMATISCHEN SCHÖNHEITSSTUFEN DEUTSCHER VERBEN

Kulcsszavak: nyelvészet; ige; tökéletesség; szépség

Die Arbeit von Levente Béla Fehér, die sich mit der Untersuchung der grammatischen Schönheit und Vollkommenheit deutscher Verben befasst, zeichnet sich durch ihre originelle Fragestellung aus und hebt sich damit von anderen sprachwissenschaftlichen Forschungen ab. Ziel der Arbeit war es, eine auf gegebenen Kriterien basierende Schönheitshierarchie zu erstellen, wobei der Schwerpunkt auf der Regelmäßigkeit und Perfektivität der Verbformen lag. Die Analyse behandelt auch die weit verbreiteten Merkmale der deutschen Sprache sowie die Wahrnehmung der Sprachunterricht. Die Forschung stellt die zugrunde liegenden Verbkategorien, ihre morphologischen Merkmale und die Untersuchungskriterien detailliert dar. Der systematische Aufbau und die komplexen Analysen der Arbeit tragen zum Verständnis der Zusammenhänge zwischen sprachlicher Regelmäßigkeit und Schönheit bei.

FORD MONIKA

Angol-német osztatlan tanárszak

Osztatlan, 9. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Kovács Edit

docens, KRE BTK

GESCHICHTE VON UNTEN IN ARNO GEIGERS ROMAN UNTER DER DRACHENWAND

Kulcsszavak: kortárs; osztrák; világháború; perspektívaváltás; emocionalizálás

Im Mittelpunkt meiner Arbeit steht eine von-unten-erzählende Perspektive der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur, die ich in Arno Geigers Roman *Unter der Drachenwand* untersuche.

Zuerst beschäftige ich mich mit dem Thema des Zweiten Weltkrieges in der Gegenwartsliteratur und versuche die Fragen nach der Autorschaft der dritten Generation zu beantworten, indem ich die dokumentarisch-fiktionale Erzählweise von Arno Geiger und die Auswirkungen dieser neuen Sichtweise präsentiere. Zweitens erkläre ich einen Perspektivenwechsel in österreichischen Kriegsnarrativen und analysiere diese neue Sichtweise in Geigers Roman. Im Roman werden die Stimmen der alltäglichen österreichischen Menschen gehört, die die ganze Geschichte des Zweiten Weltkrieges aus der Schattenwelt der Drachenwand, von unten erleben. Das bedeutet, die Figuren sind Alltagsmenschen, sie stammen aus einer nichtprivilegierten Klasse, sie sind keine Helden oder keine Widerstandskämpfer und sind auch nicht unbedingt Opfer in einer Täter-Opfer-Relation. Die Besonderheit des Romans liegt im Einsatz verschiedener Ich-Erzähler und der Nachahmung von Briefen und Tagebucheinträgen, die die Geschichte in einem sehr persönlichen Stil vermitteln. Drittens versuche ich, die literarischen Mittel zu verdeutlichen, die in Geigers Roman zur Emotionalisierung eingesetzt werden und Rührung und Erschütterung hervorrufen. Ich untersuche die emotionalen Reaktionen auf fiktive Welten, die emotionale Textbedeutung und die Kriegsszenarien als emotionalisierende Reizkonfigurationen.

Als Resultat meiner Forschung stelle ich fest, dass sich der österreichische Opfer-Täter-Diskurs mit der Darbietung eines breiten Spektrums von Sichtweisen in Geigers Roman aufgelöst wird. Ich argumentiere dafür, dass mit der Verwendung von dokumentarisch-fiktionalen Stoffen und Geigers Schreibtechnik die österreichische Geschichte des 20. Jahrhunderts aus einer unteren Perspektive der alltäglichen Menschen erzählt wird. Damit lässt sich eine gegenwärtige Tendenz in diesem Roman erkennen, in der starke Polarisierungen vermieden, dokumentarische Effekte erzeugt und das Andenken an die Vergangenheit mit emotionalisierenden Strategien aufrechterhalten werden.

GULYÁS LILIÁNA

Angol-német osztatlan tanárszak

Osztatlan, 9. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Kovács Edit

docens, KRE BTK

"MANCHE NEBELFLECKEN LÖSET KEIN AUGE AUF" - DIE REPRÄSENTIERBARKEIT VON TRAUMATA IN W. G. SEBALDS DIE AUSGEWANDERTEN UND AUSTERLITZ

Kulcsszavak: trauma; emlékezet; narratívaképzés

In meiner Arbeit analysiere ich W.G. Sebalds Erzählband *Die Ausgewanderten* (1992) und seinen Roman *Austerlitz* (2001), mit dem Schwerpunkt auf Austerlitz. Untersucht werden diese Werke im Licht der sich im 20. Jahrhundert entfaltenden Diskussion, wie Traumata trotz ihres Unsagbarkeitstopos im kollektiven Gedächtnis erhalten werden können. Diese Schwierigkeit wird auch vom Motto des Erzählbandes signalisiert, das im Titel der Arbeit erscheint: „Manche Nebelflecken löset kein Auge auf“. Wegen der schwierigen Verbalisierbarkeit von Traumata werden bildliche Darstellungsmöglichkeiten wie Fotos und Filme oft als „par excellence“ Alternativen betrachtet, das Unsagbare darzustellen. Ich argumentiere dafür, dass Sebald – trotz der Verwendung von Fotografien in seinen Werken – der narrativen Repräsentation den Vorrang gibt.

In der Einleitung werden die im 20. Jahrhundert weitläufigen und auch die Literaturwissenschaft beeinflussenden Traumatheorien behandelt. Darüber hinaus wird das Konzept Alison Landsbergs erwähnt, wie man sich eine „prothetische Erinnerung“ von der oft traumatischen Vergangenheit mithilfe von Filmen und Museumsausstellungen erwerben kann. Dieses Konzept wird durch die Suche des seiner Herkunft und Identität beraubten Protagonisten im Roman Austerlitz implizit kritisiert und es wird nahegelegt, dass man andere Wege braucht, um die Vergangenheit aufzudecken. Anschließend werden die Parallelen im Wirkungsmechanismus zwischen Fotografien und Traumata untersucht. Es wird gezeigt, dass die fotografische Tätigkeit des Protagonisten in Austerlitz seine Traumata metaphorisch signalisiert, aber seine Vergangenheitsbewältigung nicht weiterbringt. Das letzte Kapitel erörtert den Vorschlag, dass Sebald in diesen Werken und insbesondere in *Die Ausgewanderten* eine narrative Variante von Landsbergs prothetischer Erinnerung zustande bringt. Diese Variante nenne ich „prothetische Zeugenschaft“. Diese Zeugenschaft entsteht, indem der Leser in die Erinnerungsarbeit des Erzählers einbezogen und dadurch Zeuge von verschiedenen, von Traumata durchwobenen Lebensläufen wird.

Insgesamt zieht die Arbeit die Schlussfolgerung, dass Sebalds Werke ein Beispiel dafür liefern, dass die einzige Möglichkeit, etwas aus der traumatischen Vergangenheit festzuhalten ist, wenn man das Schicksal von anderen Menschen rekonstruiert und sie im Nachhinein in Narrative umwandelt. Literarische Texte bieten dafür das geeignetste Medium und können das kulturelle Gedächtnis dadurch bereichern.

HORVÁTH DÁNIEL

Német nyelv és kultúra tanára – történelemtanár
és állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 9. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ

*Témavezető:
Dr. Takács Dóra
egyetemi docens, ELTE BDPK*

DARSTELLUNG UND ANALYSE DER HÄUSLICHEN GEWALT IM KONTEXT GESELLSCHAFTLICHER DYNAMIKEN ANHAND DES ROMANS „DIE MÖGLICHKEIT VON GLÜCK“ VON ANNE RABE

Kulcsszavak: családon belüli erőszak, német irodalom, Anne Rabe, Die Möglichkeit von Glück

In meiner Arbeit setzte ich mich mit dem im Jahre 2023 erschienenen Roman von Anne Rabe „Die Möglichkeit von Glück“ auseinander. Laut meiner Hypothese ist die häusliche Gewalt das zentrale Motiv des Werkes, die im Leben der Protagonisten in und nach der DDR-Diktatur in verschiedenen Formen und Maßen erscheint. Durch die gründliche Analyse dieses literarischen Textes möchte ich den möglichen Zusammenhang zwischen den politischen und gesellschaftlichen Mechanismen und der Gewaltanwendung in den Familien vor und nach der Wende beleuchten.

ITTZÉS KLÁRA

Német nyelv és kultúra tanára, biológiai tanár
Osztatlan, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Kerekes Amália
habilitált docens, ELTE BTK*

MÄRCHEN UND MACHTGIER. INTERPRETATION VON HANS BEMMANNS „STEIN UND FLÖTE UND DAS IST NOCH NICHT ALLES“ NACH GATTUNGSTHEORETISCHEN UND ERZÄHLTECHNISCHEN ASPEKTEN

Kulcsszavak: narratológia; műfajelmélet; elbeszéléstechnika; mese; beágyazott történet

Die vorliegende Arbeit beschäftigt sich mit Hans Bemanns Roman "Stein und Flöte und das ist noch nicht alles" (1983). Das Buch blieb literaturwissenschaftlich bisher eher unbeachtet, dieser Mangel soll jetzt einigermaßen behoben werden. Der Aufsatz orientiert sich an zwei größeren Themen. Einerseits wird im Zusammenhang mit den gattungstheoretischen Fragen diskutiert, welchen Gattungen der Roman zugeordnet werden kann. Dazu werden die Merkmale der fantastischen Literatur, des Märchens und der Fantasy als Anhaltspunkte herangezogen. In diesem Kontext wird auf die Rolle der Musik und des Steines (der beiden im Titel genannten Zaubergegenstände) näher eingegangen, weil sie sowohl in der Handlung als auch symbolisch von besonderer Bedeutung sind. Andererseits werden mit Blick auf die erzähltechnischen Fragen die Struktur und die Handlung analysiert, wobei die Rolle der Binnenerzählungen und dadurch der Erzählebenen und Metalepsen besonders hervorzuheben ist. Diese Aspekte führen auch einzeln zu grundlegenden Feststellungen über das untersuchte Werk, aber erst ihre Bündelung ermöglicht die tatsächlich tiefgehende Interpretation des Buches und führt näher zur Beantwortung der Frage, warum dieser in mehrere Sprachen übersetzte Roman literaturwissenschaftlich kaum beachtet wurde.

JÁNOSI BENJAMINA

Német nyelv, irodalom és kultúra
MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Rada Roberta
egyetemi docens, ELTE BTK*

NICHTBINÄRE IDENTITÄT UND FACEWORK. EINE INTERAKTIONALE KOMMENTARANALYSE

Kulcsszavak: nembináris; YouTube; arculatépités

Der vorliegende Artikel leistet einen Beitrag zur germanistischen Forschungsliteratur über die nichtbinäre Identität. In Anlehnung an Goffmans (1967) und Motschenbachers (2010) Theorien des face bzw. gender face wird untersucht, welche Facework Praktiken bei dem Aufrechterhalten bzw. bei der Bedrohung des gender face einer nichtbinären Person eingesetzt werden. Hierfür wurde eine Reportage auf YouTube mit einschlägigem Thema gewählt und die Facework Strategien des Kanals, des Journalisten und der nichtbinären Person analysiert. Bei der Untersuchung wurden sowohl gesichtsbildende, als auch ausweichende und korrektive Praktiken identifiziert, wobei die Distribution dieser Praktiken von der eingenommenen Position der Akteur*innen abhängt. Darüber hinaus wurde festgestellt, dass die eingesetzten Strategien sich auf sprachlich bestätigenden Ausdrücke, Höflichkeitsnormen, auf die Eindämmung von Transphobie, sowie das Loben persönlicher Charakteristika richten. Allerdings können diese Praktiken keine Meinungsänderungen bewirken, was in der Polarisiertheit des Themas einerseits und in den Gegebenheiten des Kommunikationsmediums andererseits begründet liegen mag.

KMETTY KLAUDIA

Közép-Európa tanulmányok

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Kerekes Amália

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

KULTURELLE DIFFUSION IN DER HABSBURGERMONARCHIE. EINE FALLSTUDIE ZUR REZEPTION VON FERENC HERCZEGS DRAMA "DIE TOCHTER DES NABOBS VON DOLNA"

Kulcsszavak: transzferkutatás; Osztrák-Magyar Monarchia; kulturális átadás; Herczeg Ferenc; plágium

Das erste Drama von Ferenc Herczeg, *A dolovai nábob leánya* [Die Tochter des Nabobs von Dolna], wurde 1893 im Budapester Nationaltheater uraufgeführt. Die Rezeptionsgeschichte des Stückes ist neben der ungarischen Aufführung mit einem Wiener Kapitel zu ergänzen. Herczeg erläuterte in seinen Memoiren, wie sein Stück vor dem Wiener Publikum – teils unter seiner eigenen Mitwirkung – in den Schwank *Die dritte Escadron* mit der Autorschaft von Bernhard Buchbinder, einem österreichischen Stückeschreiber und Journalist verwandelt wurde. Die Anklage des Plagiats erscheint in den Quellen der Affäre sowohl in impliziter als auch in expliziter Form. Zwischen den gegebenen Stücken zeigt sich jedoch kaum eine inhaltliche oder logische Parallele.

Das Ziel der vorliegenden Arbeit ist, durch die oben erläuterte Affäre die wichtigsten Tendenzen der kulturellen Übergabe zwischen den zwei Reichshälften der Habsburgermonarchie nachzuzeichnen, und zwar mit Blick auf die begrenzte oder freie Rezeption kultureller Zeichen. Um dieses Phänomen beschreiben zu können, wird der Begriff und das Modell der kulturellen Diffusion vorgeschlagen. Die Aufstellung des Modells geht von der folgenden Grundfrage aus: Warum schien es notwendig, das Stück von Herczeg für das Wiener Publikum in diesem Ausmaß umzugestalten? Das angebotene Modell der kulturellen Diffusion ist in den theoretischen Diskurs der Kulturtransferforschung eingebettet und mit der Theorie der *histoire croisée* verbunden.

In der Fallstudie werden die Ergebnisse der Rezeptionsästhetik, der Theatersoziologie, der Gattungstheorie des Lachtheaters und wegen des militärischen Themas der Dramen auch der Militärsoziologie verwendet. Mit der theatersoziologischen Analyse von Wien und Budapest bzw. mit der Untersuchung der Traditionen der Gattung beider Stücke werden die Erwartungshorizonte des Zielpublikums rekonstruiert und damit die Motive für die signifikante Umgestaltung von Herczegs Stück erklärt. Die Arbeit bietet auch einen Ausblick auf die zeitgenössischen urheberrechtlichen Konstruktionen. Die gemeinsamen kulturellen Zeichen und Symbole werden in das angebotene Modell der kulturellen Diffusion integriert und die Akte der Aushebung und der Einbettung Schritt für Schritt analysiert.

LELKES CSABA

Német nyelv és kultúra tanára; történelemtanár
és állampolgári ismeretek tanára;
Osztatlan, 9. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Kerekes Amália
egyetemi docens, ELTE BTK*

**DER DISKURS DER ORGANTRANSPLANTATION IN DAVID WAGNERS "LEBEN" UND IN DEN
DANKESBRIEFEN VON ORGANEMPFÄNGERN**

*Kulcsszavak: Medical Humanities, szervtranszplantáció, köszönőlevelek szervátültetettektől (DSO),
David Wagner*

Die vorliegende Arbeit ist eine Diskursanalyse, die auf den Dankesbriefen von transplantierten Menschen und auf David Wagners Roman *Leben*(2013) beruht. In der Analyse geht es um die Ähnlichkeiten bzw. die Topoi und Fragestellungen in den Briefen und im Roman. Im Fokus stehen die Gedanken und Fragen, Erlebnisse und Gefühle des Protagonisten und Organempfänger. Weiterhin wird die mögliche Identitätsveränderung der Patienten nach der Transplantation bzw. das Verhältnis von Anonymität und individuellem Register dargestellt.

FUNKTIONEN DER BILDENDEN KUNST IM FRÜHWERK VON THOMAS MANN. BILDVORLAGEN IN VISION, FIORENZA UND DER KLEIDERSCHRANK

Kulcsszavak: irodalom; képzőművészet; német; Botticelli

Die Forschung befasst sich mit der Funktion der Bildvorlagen im Frühwerk Thomas Manns. Ziel dieser Arbeit ist es, die Beziehung des Schriftstellers zur bildenden Kunst zu erforschen, ihre Rolle in vier seiner Werke zu untersuchen und das Vorliegen und das interpretatorische Potenzial einer weiteren möglichen visuellen Referenz aufzuzeigen. Dabei handelt es sich um die folgenden Erzählungen und ein Theaterstück: Vision, Der Kleiderschrank, Gladius Dei und Fiorenza.

Grundlegendes Ziel der Untersuchung ist es, die in der zeitgenössischen Thomas-Mann-Forschung herrschende Position zu hinterfragen, dass die bildenden Künste im Leben des Schriftstellers und insbesondere bei der Erstellung seiner Werke eine untergeordnete Rolle gespielt hätten, und demgegenüber die wichtige Rolle des Renaissance-Gemäldes Die Verleumdung des Apelles von Sandro Botticelli nachzuweisen.

Die Forschungen haben bereits eine mögliche Verbindung zwischen diesem Gemälde und einem der frühen Werke des Schriftstellers, Fiorenza, angenommen. Mein Ziel ist es nahezulegen, dass dieses Bild auch im Falle eines weiteren Werkes, nämlich Der Kleiderschrank als Vorlage diene. Es soll ebenfalls erörtert werden, dass Thomas Mann die in seinen frühen Werken verwendeten Bilder auf unterschiedliche Weise und nicht als Gleichwertiges behandelt hat.

Die Untersuchung ist in sieben Teile gegliedert: Nach einer allgemeinen Einführung wird eines der Probleme beschrieben, das die Untersuchung erschwert. Dann wird ein allgemeines Bild der Beziehung zwischen Thomas Manns Frühwerk und der bildenden Kunst gezeichnet, und hier werden die Konzepte erörtert, die bei der Analyse hilfreich sein werden. Schließlich folgt eine Analyse der oben angeführten Werke.

Diese Analysen stellen dar, wo und wie der Schriftsteller die Bilder verwendet hat. Es wird auch gezeigt, dass Thomas Manns Einstellung zur bildenden Kunst variiert. Die Arbeit kann somit die Konzepte anderer Forscher ergänzen, die einen Rahmen für weitere Forschungen zu diesem Thema geschaffen haben. Als Ergebnis dieser Untersuchung kann festgehalten werden, dass Werke der bildenden Kunst in Thomas Manns Frühwerk eine größere Rolle spielen, was in diesem Fall durch das mehrfache Auftreten eines bestimmten Gemäldes zum Ausdruck kommt.

NAGY ZSÓFIA

Angol nyelv és kultúra tanára, német nyelv és
kultúra tanára
Osztatlan, 11. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
dr. Hammer Erika
egyetemi docens, PTE BTK*

LITERATUR ALS MEDIUM DER ERINNERUNG IN MARKUS ZUSAKS ROMAN "DIE BÜCHERDIEBIN"

Kulcsszavak: emlék; emlékezés; megőrzés; kitörlés

Die Arbeit mit dem Titel Literatur als Medium der Erinnerung in Markus Zusaks Roman „Die Bücherdiebin“ diskutiert, wie Erinnerungen bewahrt werden können und welche Rolle die Bücher und das Stehlen von Büchern dabei spielen. Es handelt sich um eine kulturwissenschaftliche Fragestellung, in der die Fokus an Erinnerungstheorien stehen. Der Beitrag hebt zwei Problembereiche hervor: er nähert sich der Analysekategorie über den Roman und fokussiert in einem zweiten Schritt auf die Erinnerungsforschung. Ausgehend von dem im Titel genannten Thema wird auf Jan und Aleida Assmanns Annäherung an Konzepte von Gedächtnis Bezug genommen.

In dieser Analyse wird eingehend auch daraufhin untersucht, inwieweit es dem komplexen Verhältnis von Erinnerung und Identität im Medium der Literatur Rechnung zu tragen vermag. Von besonderer Relevanz sind in diesem Zusammenhang Ricoeurs Konzept der narrativen Identität und sein Modell der dreistufigen Mimesis (Präformation, Konfiguration und Refiguration). Diese Theorien ermöglichen es, den literarischen Umgang mit persönlichen und kollektiven Erinnerungen als eine Praxis zu betrachten, die Identität durch Erzählung formt und festigt. In dieser Arbeit geht es darum, eine Verbindung zwischen der bestehenden fiktionsinternen und fiktionsexternen Welt des Romans erzählt aus der Perspektive des Todes herzustellen und dabei Themen wie Bewahrung und Auslöschung zu berühren.

PÁL KATA

Magyar-német osztatlan tanárszak

Osztatlan, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsezet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Hárs Endre

egyetemi tanár, SZTE BTK

GENERATIONSFRAGEN UND SELBSTSUCHE IN SHERKO FATAHS ROMAN DER GROßE WUNSCH

Kulcsszavak: migráció; identitás; generációs különbségek

In der Arbeit wird ein aktuelles und vieldiskutiertes Thema, die Migration zwischen dem Nahen Osten und Deutschland thematisiert. Grundlage der Analyse ist der neueste Roman von Sherko Fatah mit dem Titel *Der große Wunsch*, der 2023 erschienen ist und mehrfach besprochen wurde.

Ein zwanzigjähriges, deutsches Mädchen mit kurdisch-türkischen Wurzeln entscheidet sich, aus der westlichen Umgebung in den Irak zu reisen, um ein neues Leben zu beginnen. Ihre Eltern wissen am Anfang nichts darüber. Als sich dieser Wechsel in das fremde Land herausstellt, folgt der Vater des Mädchens, der ein kurdisch-türkischer Einwanderer zweiter Generation ist, den Spuren der Tochter, um sie nach Hause zu bringen. Was sind die Motivationen des Vaters, und was beeinflusst die Tochter? Welche persönlichen Motivationen und kulturellen Einflüsse bewegen die einzelnen Figuren? Der Text wirft unterschiedliche Problematiken der Ein- und Auswanderung auf, in Bezug auf die Identitätssuche und Lebenseinstellungen der Geflüchteten und Einheimischen im Nahen Osten. Die Arbeit versucht, diesen Dilemmata des Romans eine Deutung zu geben und Zusammenhänge zwischen der Identität und der kulturellen Umgebung zu finden.

SCHROTH KINGA

Germanisztika

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Horváth Márta

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

GESELLSCHAFTSKRITIK IN JULI ZEHS ÜBER MENSCHEN

Kulcsszavak: társadalomkritika; szereplők jellemzése; határmetaforák; regényelemzés

In meiner Arbeit habe ich einen der neuesten Romane der deutschen Gegenwartsautorin, Juli Zeh, *Über Menschen*, analysiert, in dem sie die heutige deutsche Gesellschaft und deren drängendsten Probleme darstellt. Mein Ziel war es aufzuzeigen, mit welchen Mitteln ein Roman Gesellschaftskritik üben kann. Bei der Analyse habe ich mich auf zwei Aspekte der Erzählung konzentriert: die Figurenkonstellation und die Raummetaphorik. Außerdem habe ich untersucht, wie das Werk seine Gattungsmerkmale verkörpert, und einen weiteren Schwerpunkt auf die Erzählperspektive gelegt, die die Kritik an eine bestimmte Sichtweise bindet. Durch diese Aspekte der Romananalyse wollte ich zeigen, wie Juli Zeh in ihrem Roman einen kritischen Blick auf die deutsche Gegenwartsgesellschaft wirft und wie sich ihr „Urteil“ im Handlungsverlauf manifestiert. Die Kritik erfolgt zum einen durch die Figurenkonstellation, durch zwei Männerfiguren, und ihre Beziehung zu Dora, die als Sinnbilder für diese gesellschaftlichen Schwierigkeiten stehen. Zum anderen ist die Raummetaphorik im Roman von Bedeutung: der Gegensatz zwischen Stadt und Land und die Grenze zwischen den einzelnen Räumen. Grenze und Grenzüberschreitung sind im Roman nicht nur für die Handlung konstitutiv, sie sind auch symbolische Räume für Ideologien und Wertesysteme. Die Grenzüberschreitungen der Hauptfigur verweisen metaphorisch auf einen Mentalitätswandel, der auch als eine Empfehlung für die zeitgenössische deutsche Gesellschaft verstanden werden kann, und den Abbau von Vorurteilen und Klischeedenken propagiert.

SEDLÁK FANNI

Angol nyelv és kultúra tanára, német nyelv és
kultúra tanára
Osztatlan, 9. félév

Miskolci Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Kriston Renáta
egyetemi docens, intézetigazgató, ME BTK*

WORTBILDUNGSPROZESSE IN KRISENZEITEN: COVID-19 UND SPRACHLICHE INNOVATION

Kulcsszavak: nyelvészet, germanisztika, morfológia, szóképzés, korpusz

Der Ausbruch von COVID-19 im Jahr 2019 bewirkte mehrere intensive und unerwartete gesellschaftliche Veränderungen, die sich auf verschiedene Bereiche unseres alltäglichen Lebens auswirkten. Die Auswirkungen von Covid 19 auf die Gesellschaft und das soziale Leben, die Wirtschaft, die Bildung, das Gesundheitswesen, die psychische Gesundheit und auch auf unsere Umwelt sind unvermeidbar und allgemeingültig. Ähnliche globale Veränderungen wirken sich auch auf Sprache und Sprachgebrauch aus und haben zu sprachlichen Innovationen und Neologismen beigetragen. Anhand des neuen Covid-Wortschatzes lässt sich der aktuelle Stand der Sprache beobachten und dadurch werden aktuelle sprachliche Tendenzen im Bereich der Wortbildungsprozesse erkennbar.

In meinem Beitrag wird das IDS Mannheim-Korpus unter morphologischen Aspekten entdeckt. Zuerst wird das Korpus vorgestellt, dann werden die lexikalisierten Wörter und die Okkasionalismen analysiert und ihre Anteile aufgegliedert. Eine der zentralen Forschungsfragen meiner Arbeit ist Folgendes: Warum sind einige COVID-19-bezogene Neologismen lexikalisiert und andere nicht? Womit hängt diese Erscheinung zusammen? Es wird ein Versuch unternommen, verschiedene Arten der Wortbildung miteinander zu vergleichen. Eine damit zusammenhängende Forschungsfrage besteht darin, welche Wortbildungsart im ganzen Korpus oder bei den Okkasionalismen und Neologismen am produktivsten ist. Besonderes Augenmerk wird auf die Darstellung der hybriden Formen der Wortbildung gelegt, die in den verschiedenen Korpora zu finden sind. Darüber hinaus wird angestrebt, ein Muster zu finden, das die Regelmäßigkeiten der Hybridwortbildungsarten beschreibt.

ITALIANISZTIKA

HEIMPOLD ZSÓFIA

Újlatin nyelvek és kultúrák, olasz szakirány
BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Huszthy Bálint
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

OLASZ AKCENTUS A MAGYAR KIEJTÉSBEN: A MAGÁNHANGZÓ-HOSSZÚSÁG

Kulcsszavak: olasz akcentus; magyar kiejtés; magánhangzó-hosszúság, hangsúlyáthelyezés

Az anyanyelvünk fonetikája alapvetően befolyásolja kiejtésünket az idegennyelv-elsajátítás során, ezáltal elkerülhetetlen, hogy a beszélők hibákat vétsenek. Ez az idegen akcentus, amely általában jellemző a közös anyanyelvvel rendelkező beszélőkre, így az olasz anyanyelvűek esetében is megfigyelhető. Dolgozatomban az olaszok magyar kiejtésében megjelenő idegen akcentusának jellemzőivel foglalkozom. Kutatásom célja az volt, hogy a két nyelv magánhangzó-rendszerének különbségeiből kiindulva megfigyeljem, mi jellemzi a magánhangzók időtartamát az olaszok magyar beszédében.

A vizsgálatok elvégzéséhez olyan olasz anyanyelvű beszélőkkel rögzítettem az adataimat, akik ismerik, mindennapi szinten használják a magyar nyelvet. Az adatközlőknek magyar nyelvű mondatokat kellett felolvasniuk, melyekben különböző célszavak szerepeltek. Ezeket a felolvasásokat rögzítettem és elemeztem. A vizsgálatok középpontjában először egy fő feltevés állt, miszerint az olaszok magyar kiejtésében a rövid és hosszú középső nyelvtanilag magánhangzók hangsúlyos helyzetben egyaránt megnyúlnak. Az adatok alapján azt láthatjuk, hogy ez a feltevés részben igazolódik is, azonban az esetek többségében a beszélők (tudatos nyelvhasználók lévén) sokkal inkább az ideális kiejtéshez hasonlóan nyújtották meg ezeket a hangokat.

Az elemzések során az adatokból egy újabb, nem várt kérdés is kirajzolódott, amely ahhoz a feltételezéshez vezetett, miszerint az olaszok a magyar beszéd során áthelyezik a hangsúlyt a hosszú magánhangzókra, annak érdekében, hogy biztosítsák azok hosszúságát. Ezen jelenség vizsgálata során két fő tendencia volt elkülöníthető. Az első szerint a beszélők valóban áthelyezték, vagy megduplázták a hangsúlyt a szavakban, és így sikeresen meg is nyújtották a kérdéses hangokat. A második szerint pedig a hosszú magánhangzók hangsúlyozása és nyújtása helyett minden magánhangzót lerövidítettek. Habár ez a második jelenség kisebb arányban volt megfigyelhető, azonban az összes adatközlő esetében előfordult, így az első tendenciához hasonlóan ez is általános vonásnak tekinthető. A jövőben fontosnak tartanám a hangsúlyáthelyezés jelenségének célzottabb vizsgálatát, a megfigyelt tendenciák pontosítása, és a jelenség egyéb lehetséges jellemzői feltárása végett. Ezen túl pedig érdemes lenne kiszélesíteni a kutatásokat, hiszen még sok lehetőséget tartogat magában ez a terület.

KOVÁCS LUCA

Olasz nyelv irodalom és kultúra mesterképzés
MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Huszthy Bálint
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

A „CODESWITCHING ” JELENSÉG ESETLEGES OKAI ISKOLAI VAGY EGYETEMI KÖRNYEZETBEN A MAGYAR-OLASZ KÉTNYELVŰ SZEMÉLYEK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: code-switching, nyelvészet, szociolingvisztika, kétnyelvűség, olasz-magyar,

A kódváltás témája és főként annak okai rengeteg kérdést felvetnek a szociolingvisztika, illetve a pszicholingvisztika tudományterületeiben, a dolgozat célja ezen kérdések egy részének kutatása egy saját primerkutatáson keresztül. A kutatás elsődleges célja a kódváltás kiváltó okainak feltárása a meglévő szakirodalom és a kutatási eredmények felhasználásával. A jelenség vizsgálata olasz-magyar kétnyelvű alanyok bevonásával zajlik, akik jelenleg egyetemen vagy gimnáziumban folytatják tanulmányaikat, mélyinterjúkon keresztül.

A dolgozat két fő részre különíthető el. Az első részben részletes elméleti áttekintést kapunk a kétnyelvűség fogalmáról, jelenségeiről, illetve a kódváltás meghatározásáról és eddig feltárt okairól. Ez a szakirodalmi áttekintés megfelelő alapot biztosít a kutatás eredményeinek tárgyalásához, amelyre második részben kerül sor. A kutatás mélyinterjúkon keresztül valósul meg, öt, a fent említett kritériumoknak megfelelő, informátor bevonásával. Az interjúk online vagy jelenléti formában valósultak meg, szóban és minden esetben hangfelvétel készült a résztvevők hozzájárulásával. Ezek a hangfelvételek szolgáltak a kutatás, illetve a szövegben található esettanulmányok alapjául. A dolgozat második nagyobb blokkjában felvázolásra kerül a hipotézis, bemutatom az interjúalanyokat, illetve az interjúk módszerét. A hipotézis központi eleme a kódváltás esetleges kiváltó okai iskolai és egyetemi közegben, felvázolom a célkitűzéseimet miszerint szeretnék az eddig feltárt okokra további megerősítő bizonyítékokat találni, ilyen például a szókincshiány okozta kódváltás vagy a kontextus megváltozása miatti kódváltás. Majd a hipotézis további részében teret kapnak az új teóriák, amiket az interjúeredmények segítségével bizonyítok majd be. Ezek közé a teóriák közé tartozik, hogy a kódváltást kiválthatja még a segítségnyújtásra való törekedés, illetve a kódváltás előnszerzés szempontjából.

Az interjúeredmények segítségével esettanulmányokon keresztül bebizonyítom a hipotézisben felvázolt teóriákat, illetve további következtetésekre jutok. A kódváltás újonnan feltárt okai közé tartozik az empátia és a pontatlanságok elkerülésére való törekvés magyarázat közben.

KOVÁCS ZITA

Történelem-olasz osztatlan tanári

Osztatlan, 7. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Dávid Kinga

adjunktus, SZTE BTK

"...I GESUITI D'ITALIA AMMAZZANO SPIRITUALMENTE, NON GIÀ COLLA CORDA E COL FERRO, MA COLLA LINGUA, COME I RETTILI..." JEZSUITÁK A RISORGIMENTO KORÁBAN: A TRAKTÁTUSTÓL A REGÉNYIG

Kulcsszavak: Risorgimento; jezsuita; traktátus; regény

A világ minden táján már a 18. század elejétől kemény vádak érték a jezsuita rendet: a 19. századi Itáliában az egyház szerepéhez kapcsolódó kérdések fókuszában is a Jézus Társasága, a rendtagok által elkövetett becsstelenségek álltak. A vita legfontosabb kérdései többek között a pápaság világi hatalmának megszüntetését, a szekularizációt, a katolikus egyház belső reformját, az evangéliumhoz való visszatérést, a pápák és a papság (főként a jezsuiták) világiasságát, a jezsuita rend feloszlását érintették. A Risorgimento korának számos politikusa és filozófusa kifejtette véleményét az egyház és a vallás korabeli, illetve ideális állapotáról: az egységes Olaszország létrehozásában pedig a szekularizációt elengedhetetlen lépésnek tekintették.

A szekularizációs törekvések oldaláról megfogalmazott kritika, azon belül is a dolgozatomban vizsgált Gioberti-Curci vita (1843-1849) keretében felvetett kérdések a Risorgimento hatására változtak olyan elemmé, amely az új olasz államot és vele együtt Itália történelmének 19. századi alakulását alapjaiban meghatározta.

A munkám újszerűségéhez mind a kutatás tárgya, mind pedig a választott vizsgálati szempont hozzájárul, ami segíthet a Risorgimento idején végbement változásokat az adott korszak vonatkozásában és az utókor oldaláról is jobban megismerni, a megfelelő kontextusba állítani. Meggyőződésem, hogy ebben a munkában kitüntetett hely illeti a Risorgimento utáni irodalom vizsgálatát. A kutatási módszerem is ezt a nézőpontot tükrözi: dolgozatomban a Risorgimento korában játszódnó vagy a nemzetegyesítés témájára reflektáló szépirodalmi művek és a korabeli traktátus-irodalom azonos témák mentén való elemzése segít feltárni az itáliai szekularizáció folyamatát abból a szempontból, ahogyan azt bizonyos társadalmi csoportok megélték. Fontos részeredménynek tartom továbbá, hogy munkámmal hozzájárulhatok a kritika által eddig kevésbé tárgyalt Gioberti-Curci-vita alaposabb elemző feltárásához.

A Risorgimento után keletkezett szépirodalmi művekben elsősorban azok az egyházat ért kritikák jelennek meg, melyek már a korabeli traktátus-irodalom sarkalatos pontjait is képezték. Tehát a regényekben a szekularizációval kapcsolatban kiemelet elemek a korrajz szerves részét képezik, de nem válnak olyan számvetés-szerű tényezőkké, amelyek tényfeltáró erejükönél fogva az utókor poszt-risorgimentós traumáinak kollektív feldolgozását segíthetik.

(EKÖP-24-2 Egyetemi Kutatói Ösztöndíj támogatással.)

NÉMETH-BUHIN BEATRIX

Újlatin nyelvek és kultúrák (olasz)

BA, 1. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Zentainé dr. Kollár Andrea
egyetemi docens, SZTE BTK*

KLEBELSBERG KUNÓ JELENTŐSÉGE A MAGYAR-OLASZ KAPCSOLATOK FEJLŐDÉSÉBEN

Kulcsszavak: Klebelsberg; olasz-magyar kapcsolatok; kultúrdiplomácia; olasz nyelv; Szeged

Az olasz nyelv tanításának elindítása a magyarországi állami közoktatásban egy évszadra, egészen az 1920-as évekig nyúlik vissza. Az 1924/25-ös tanév korszakos jelentőségű volt az olasz nyelv tanításának története szempontjából, hiszen Klebelsberg Kunó kezdeményezésére ekkor született törvény az angol, a francia és az olasz nyelvnek a közoktatásba való bevezetéséről. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter volt, tevékenységét azonban nemcsak az oktatási reformjai tették kiemelkedővé, ugyanolyan meghatározó volt kultúrdiplomáciája is, ezen belül különösen intenzív volt a magyar-olasz kapcsolatok területén végzett munkája.

Dolgozatomban ennek a korszaknak az olasz-magyar kapcsolatokat érintő legfontosabb eseményeit, politikai döntéseit, törvényi rendelkezéseit vizsgálom abból a szempontból, hogy Klebelsbergnek milyen eredményeket sikerült elérnie az iskolarendszer reformjának, illetve a kultúrdiplomáciai tevékenységének köszönhetően az olasz nyelv és kultúra magyarországi megerősítésében. Elemzésem kiterjed a korszak törvénytövegeinek, valamint Klebelsberg korabeli beszédeinek vizsgálatára, az országos és nemzetközi szinten végzett tevékenységének összefoglalása mellett ugyanakkor egy konkrét példán, Szeged városán és egy szegedi gimnázium korabeli hétköznapijain keresztül azt is szeretném bemutatni, hogy milyen fogadtatása volt a miniszter törekvéseinek, és helyenként milyen tiltakozásokba ütközött reformjaival. Dolgozatommal tisztelegni szeretnék Klebelsberg életműve előtt a 2025-ös jubileumi évben.

SZABÓ TÍMEA

Angol nyelv és kultúra tanára; olasz nyelv és
kultúra tanára
Osztatlan, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:
Dr. Dávid Kinga
adjunktus, SZTE BTK

NŐNEK LENNI: IDA BACCINI, EGY ŐSZINTE, ELKÖTELEZETT HANG A 19. SZÁZADBÓL

Kulcsszavak: önéletrajz; olvasókönyv; Ida Baccini; feminizmus; női irodalom

Dolgozatom fókuszában a nemzeti egyesülés útján járó 19. századi Olaszország egyik enigmatikus, ám némiképp elfeledett figurája, Ida Baccini (1850-1911) életművének vizsgálata áll, amelynek keretében a dolgozat szűkebb témáját a *La mia vita. Ricordi autobiografici* (1904) című önéletrajz és a *Fanciulla massaia* (1880) című olvasókönyv összevető elemzése alkotja.

Ida Baccini, eredeti hangú író és kiemelkedő pedagógus, több mint száz mű szerzője, valamint számos pedagógiai és irodalmi folyóirat szerkesztője volt, nem utolsósorban pedig a női emancipációs mozgalmak igazi úttörője. Erről a hihetetlen izgalmas és szerteágazó (gyermek-, felnőtt- és az időskor szakaszai szerint három tartalmi egységre bontható) életútról számol be életrajzában a szerző, Olaszországban ilyen formában elsőként, így műve több szempontból is újító szellemű. Az önéletrajz hagyományos tartalmi és stílári jegyeitől való eltéréseken kívül, érdeklődésemet különösképpen felkeltette, ahogyan a Baccini élettörténetét végigkísérő, állandó küzdés a férfiak uralta kulturális-irodalmi és társadalmi közegben mindvégig összekapcsolódik a nők helyzetével kapcsolatos reflexiókkal, onnan pedig sajátos életútja alapján transzplantálódik a korszerű pedagógiai elvek sorába, mintegy követendő példaként szolgálva a korszak lánygyermekének nevelése számára. Ez utóbbinak lenyomatát találhatjuk a fiatal lányok számára írt olvasókönyvben is, amelyben visszaköszönnek az önéletrajzában nagyobb hangsúlyt kapott tartalmi egységek is. Mindezzel együtt, a szerző leplezetlenül provokatív szándékkal és nem kevés humorral fűszerezve próbálta megfogalmazni, milyen legyen az ideális hölgy, miközben többszörösen rétegzett történeteszövege mintául szolgálhatott a műfaj későbbi darabjai számára is.

Dolgozatom az elengedhetetlen történeti és szociokulturális szemléletű vizsgálat mellett a művek elemzése során mindenekelőtt tartalmi, stilisztikai és narratológiai szempontokat érvényesít, az elméleti kereteket pedig az autofictionnal foglalkozó, valamint a feminista irodalomkritika adja.

SZÚCS BORÓKA

Olasz nyelv, irodalom és kultúra

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Szegedi Eszter
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

A TURANDOT EGYES SZÖVEGVÁLTOZATAINAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Kulcsszavak: Turandot; Gozzi; Schiller; Maffei; összehasonlítás

Dolgozatomban Carlo Gozzi Turandot-ját hasonlítom össze Friedrich Schiller átdolgozásával és annak Andrea Maffei általi olasz fordításával, tartalmi, poétikai-stilisztikai, strukturális és lexikális szempontból. Vizsgálom továbbá az átdolgozás és a szó szerinti átvételek arányait a Gozzi-Schiller és a Schiller-Maffei szövegek viszonylatában, hangsúlyt fektetve a két olasz szöveg egymáshoz való viszonyára, ezáltal az olasz nyelvű színházi szövegekben bekövetkező ízlésváltozás nyomon követhetőségére. Azért tartom fontosnak, hogy e változatokról szövegcentrikus összehasonlító elemzés készüljön, mert a fellelhető tanulmányok általában a Puccini-operát helyezik a középpontba, annak az elődöktől eltérő dramaturgiájával foglalkoznak, a Gozzi-Schiller-Maffei szövegeket mintegy állomásokként említik röviden. Ugyanakkor Puccini levelezéséből egyértelműen kiderül, hogy ő a Maffei-féle fordításban olvasta először a történetet, majd librettistáival, Renato Simonival és Giuseppe Adamival szinte kizárólag ezt a változatot használták a librettó elkészítéséhez. Mivel Puccininak köszönhetően a mű világhírűvé vált, úgy gondolom, érdemes a történet alapját képező szövegváltozatokat önmagukban, szövegcentrikusan megvizsgálni.

SZŰCS-MOLNÁR ZSÓFIA ALIZ

Újlatin nyelvek és kultúrák (olasz)

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Zentainé dr. Kollár Andrea
egyetemi docens, SZTE BTK*

A NYELVTANULÁS HATÉKONYSÁGÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK OLASZUL TANULÓ EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: olasz; egyetemi képzés; hatékonyság; motiváció; nyelvtanulás

Kutatásomban a magyarországi olaszul tanuló egyetemisták tanulási hatékonyságát, illetve a szakválasztásukkal kapcsolatos véleményét vizsgáltam.

A hatékonyság fogalmát a motiváció, a kommunikációs hajlandóság, a tanulói önkép, valamint a tanulási környezet tényezőinek figyelembevételével, Dörnyei (1996) modellje alapján határoztam meg. Kutatásomban 75 magyarországi olasz szakos egyetemista vett részt, az ország öt olasz tanszékéről. A diákok válaszait egy Google-úrlap formájában elküldött anonim kérdőív segítségével 2024 őszén rögzítettem.

Az adatközlők válaszait kvantitatív módszerrel összegeztem, valamint a nyílt kérdésre adott válaszaikat kulcsszavas kereséssel elemeztem.

A válaszok értékelése nyomán megállapítható, hogy a kutatásban résztvevő hallgatók túlnyomó többsége elégedett szakválasztásával, nem váltana képzést, értéknek tartja, hogy úgynevezett kis szakon tanul. Szakválasztásukat elsősorban a célnyelvi kultúra szeretete, továbbá a nyelvtudás tökéletesítése motiválta, azaz esetükben integratív motivációról beszélhetünk. A megkérdezettek motivációjának fenntartásához nagyban hozzájárul a környezet attitűdje, azaz a társak és az oktatók részéről megfogalmazott pozitív vélemények.

TELEPÓCZKI LILI

Újlatin nyelvek és kultúrák olasz
BA, 5. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Száraz Orsolya
egyetemi docens, DE BTK*

**LA RAPPRESENTAZIONE DELLE EMOZIONI NELLA GERUSALEMME LIBERATA
AZ ÉRZELMEK ÁBRÁZOLÁSA A MEGSZABADÍTOTT JERUZSÁLEMBEN**

Kulcsszavak: Irodalomelmélet; Torquato Tasso; érzelemtörténet; reneszánsz udvar; Megszabadított Jeruzsálem

Nel presente lavoro si analizza il poema epico di Torquato Tasso, la Gerusalemme liberata, usando la “storia delle emozioni” come quadro teorico. Questo campo di ricerca indaga la percezione, l’interpretazione e la rappresentazione degli stati emotivi, che sono sempre dipendenti dal contesto storico, sociale e culturale. La presente ricerca si basa sul concetto delle “comunità emotive”, introdotto da Barbara H. Rosenwein, per il quale si intendono gruppi di individui caratterizzati da modi di sentire e manifestare le emozioni molto simili. In questo lavoro l’esercito cristiano della Gerusalemme liberata è considerato come una comunità emotiva ed è posta in relazione alla corte rinascimentale, dove la moderazione e il controllo delle passioni erano considerati fondamentali per affermarsi socialmente e politicamente, in linea con le aspettative delle norme etiche prevalenti e allo stesso tempo della Chiesa posttridentina. Il fatto che nella Gerusalemme liberata gli stati emotivi che sono in accordo con la volontà divina sono descritti come valori cristiani è spiegabile considerando che, nell’epoca di Tasso, non esiste ancora una scienza separata che discuti e studi le emozioni, quindi sono l’etica, la retorica, la fisiognomia e la teologia ad occuparsi del tema. Lo scopo del presente lavoro è quello di individuare come, in quest’opera epico-cavalleresca, Tasso integri i valori cavallereschi, gli ideali cristiani e le virtù morali, offrendo al suo pubblico di lettori non solo un modello etico ma anche un ordine di valori emotivi. Nella presente ricerca si esaminano le diverse sfumature stilistiche e lessicali con le quali Tasso rappresenta gli affetti dell’amore, dell’ira, del furore, della vergogna e della paura, e i valori e gli esempi comportamentali posti attraverso essi. Dato il genere letterario della Gerusalemme liberata, sono imposti numerosi requisiti, riguardanti anche la rappresentazione delle passioni, per questo si pensò necessario prendere in considerazione nell’analisi le norme teoriche su come scrivere un poema epico suggerite da Tasso nei Discorsi dell’arte poetica e sopra il poema eroico.

TORMA VIOLA

Újlatin nyelvek és kultúrák (olasz)

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Huszthy Bálint

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

AZ EMÍLIAI DIALEKTUS MÁSSALHANGZÓCSOPORTJAINAK FONOTAKTIKÁJA

Kulcsszavak: Sonority Sequencing Principle, magánhangzó-betoldás, nC-kapcsolatok, szonoritási hierarchia

A dolgozatomban egy olyan olasz dialektust vizsgállok, aminek az összetett mássalhangzócsoportjai már-már a szláv nyelvekre hasonlítanak (pl. [dmanɔga] 'vasárnap', [zbdɛ:l] 'kórház' stb.). A kutatásomban az emíliai dialektus mássalhangzócsoportjainak a fonotaktikáját írom le. Arra keresem a választ, hogy milyen mássalhangzó-kapcsolatok hol fordulnak elő az emíliai dialektusban. Két kérdéskörrel foglalkozom: (1.) a réshangok megelőzhetik a zárhangokat az onsetben, és követhetik a zárhangokat a kódában, ezzel megszegve a Sonority Sequencing Principle-t; (2.) a homorgán (azonos helyen képzett) nazális-mássalhangzó kapcsolatok szóeleji pozícióban előidézik az epentézist (pl. *[ntɛ:r]>[antɛ:r] 'takarít, INF'), a nem homorgán nazális-mássalhangzó szekvenciák pedig nem (pl. [mde:va] 'arat, E/3, múlt'). Ezt a jelenséget a fonotaktikai elemzések fogalomrendszerének (felismerési kulcsok, kontraszt, percepció) a segítségével magyarázom meg.

UJVÁRI JULIANNA

Olasz nyelv, irodalom és kultúra

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Falvy Dávid

tanszékvezető egyetemi docens, ELTE BTK

A VASÚT A 19. SZÁZADI OLASZORSZÁGBAN

Kulcsszavak: 19. század; vasúttörténet; Itália; törvények; irodalom

Ezen dolgozat Roman Jakobson nyelvész kommunikációs modellét alkalmazva igyekszik jobban megismerni a 19. századi olasz vasúthálózatot. A modell elemeihez tartozó hat nyelvi funkció közül három kerül elemzésre: az emotív, a referenciális és a konatív funkció. Minden funkcióhoz egy, a vasútról szóló szövegtípus tartozik. A korabeli törvények a konatív funkciónak felelnek meg. Az emotív funkciót a versek, végül a referenciális funkciót az útleírás irodalma tölti be. Mindegyik típus elemzése egy vagy több konkrét szöveg alapján történik. Az 1865-től 1885-ig kiadott törvények, Giosuè Carducci és Giuseppe Gioachino Belli versei, valamint Giovanni Rajberti útleírása különböző módokon kezelik ugyanazt a „főszereplőt”, a vonatot. A felvázolt modellt alkalmazva átfogóbban elemezhetjük a jelenséget, nem csupán történelmi források – mint a törvények – vagy irodalmi szövegek alapján – mint a versek és bizonyos esetben az útleírás –, hanem a szövegtípusokat egymással harmóniában alkalmazva.

VLASICS PETRA

Angol nyelv és kultúra tanára - olasz nyelv és
kultúra tanára
Osztatlan, 11. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:
Dr. Dimák-Tombi Beáta
egyetemi docens, PTE BTK
Dr. Wallendums Tünde
külső, Cornucopia Kft.

AZ OLASZORSZÁGBAN ÉLŐ MAGYAROK IDENTITÁSTUDATÁNAK VÁLTOZÁSA

Kulcsszavak: identitás; emigráció; magyarságtudat; Olaszország; interkulturális kommunikáció

Kutatásom célja az Olaszországban élő magyarok magyarságtudatához való hozzáállásának feltérképezése volt, különös figyelmet fordítva az identitásbeli változásokra, a változások időtartamára és okaira. Az általam készített kérdőívet különböző Facebook csoportokban tettem közzé, melyet közel 100-an töltöttek ki. Eredményeim azt mutatták, hogy a válaszadók többsége (42,5%) gyengülésről számolt be a magyarságához való hozzáállása kapcsán, míg csupán 27,6%-uk érezte identitásuk erősödését. A kutatás során nehézséget jelentett a megfelelő szakirodalom felkutatása, mivel az Olaszországban élő magyarokkal eddig nem foglalkoztak részletesen. Az interkulturális kommunikáció tanulmányozása fontos a jövőbeli nyelvtanári munkámhoz, mivel segíthet a diákok külföldi mobilitásának ösztönzésében. A kérdőívben kapott pozitív visszajelzések megerősítették, hogy a téma iránt van érdeklődés, amely utat nyit a további kutatások felé.

FRANCIA ÉS IBÉRIAI NYELVEK ÉS KULTÚRÁK

BÁBEL ALEXANDRA

Újlatin nyelvek és kultúrák alapszak, spanyol
szakirány
BA, 6. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Báder Petra
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

NOVELAS CARIBEÑAS CONTEMPORÁNEAS DESDE UNA PERSPECTIVA AFROFEMINISTA

Kulcsszavak: afrofeminizmusok; karibi irodalom; testiség; kollektív emlékezet; alárendeltség

Este estudio propone una lectura afrofeminista decolonial de la novela *Fe en disfraz* (2009), de Mayra Santos-Febres, y de la novela *Negra* (2013), de Wendy Guerra con el propósito de examinar la representación literaria contemporánea de la figura femenina negra, sus identificaciones y su subalternidad. En este contexto, el artículo explora las imágenes de la corporeidad, más en concreto, las del cuerpo femenino negro, y su función como espacio de memoria colectiva del pasado colonial. A través de ideas afrofeministas, se estudian las relaciones de dominación y sumisión, así como, los recursos literarios que reproducen o subvierten estas dinámicas en ambientes poscoloniales.

ERDEI JUDIT

Angol nyelv és kultúra tanára, francia nyelv és
kultúra tanára
Osztatlan, 11. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Kovács Máté
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

COMMENT ENSEIGNER LES SENS ABSTRAITS DE LA PRÉPOSITION « SUR » EN CLASSE DE FLE À L'AIDE DE LA LINGUISTIQUE COGNITIVE?

Kulcsszavak: kognitív nyelvészet; francia mint idegen nyelv; nyelvpedagógia; alkalmazott nyelvészet; prepozíciók

Les prépositions sont des éléments grammaticaux difficiles à apprendre pour les locuteurs non natifs, notamment lorsqu'il s'agit des emplois métaphoriques, car leurs sens peuvent sembler éloignés les uns des autres. Selon la perspective de la linguistique cognitive, les différents sens d'une préposition s'organisent en systèmes où les sens temporels et métaphoriques sont des extensions des sens spatiaux à travers les métaphores conceptuelles. Le présent projet de recherches adopte cette perspective cognitive pour répondre à la question suivante : « Comment enseigner de façon systématique les emplois métaphoriques de la préposition « sur » aux apprenants hungarophones du FLE ? ». Pour atteindre cet objectif, nous avons élaboré une fiche pédagogique et une séance d'enseignement qui s'y base, puis nous avons administré la séance dans trois groupes de FLE composés de lycéens. La séance se concentre sur la séquence de grammaire lors de laquelle les différents sens de « sur » sont présentés à travers un texte thématique et expliqués par l'enseignant. Ensuite, les apprenants sont invités à représenter certaines expressions avec « sur » à l'aide de briques de Lego, qui favorisent la visualisation et la compréhension de la conceptualisation de « sur ». Les séances et la méthode appliquée lors de la séquence de grammaire ont été évaluées à partir des réflexions de l'enseignant et des réponses des participants obtenues grâce à un questionnaire. Étant donné que le projet constitue le projet pilote dans le cadre de notre travail de mémoire, nous avons formulé des observations sur le plan méthodologique aussi, en particulier en ce qui concerne la méthode de recueil d'informations. Quant à la séance d'enseignement, nos choix de public et la manière de présenter le sujet de grammaire se sont montrés appropriés, bien que nous proposons quelques stratégies supplémentaires à adopter. La méthode appliquée pour l'enseignement de ce sujet de grammaire se montre nouvelle, mais prometteuse, tant du point de vue de la compréhension que de la motivation.

FODOR EVELIN

Fordító és tolmács

MA, 7. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcseztudományi és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Gécseg Zsuzsanna
egyetemi docens, SZTE BTK*

ILLUSION DE LA RÉALITÉ - TRAITS D'ORALITÉ ET VARIATION INDIVIDUELLE DANS UN FILM FRANÇAIS

Kulcsszavak: francia; nyelvészet; film; beszélt nyelv; egyéni variáció

Dans les dialogues des œuvres cinématographiques, les scénaristes s'efforcent souvent d'imiter la parole spontanée afin de refléter le statut social et de rendre plus authentique le caractère des personnages. Depuis la naissance de la Nouvelle vague dans les années 50, la cinématographie française a la réputation d'exceller en matière de la représentation de la langue parlée. Dans cette étude, je vise à analyser les moyens linguistiques mis en œuvre par le scénariste (et le réalisateur) afin de créer l'illusion d'une parole naturelle et authentique.

Au centre de cette étude se trouve l'analyse des dialogues du film intitulé *Bac Nord* (2020) dont le choix est motivé par le fait que l'histoire se déroule dans un milieu où l'usage du français non-standard est dominant. Pour mes analyses, j'ai sélectionné deux personnages du film. J'ai repéré dans leurs contributions les phénomènes relevant du français familier et du français populaire pour les regrouper selon les niveaux de la grammaire (prononciation, morphologie et morphosyntaxe, syntaxe et lexique). J'ai également comparé les productions verbales des deux personnages étudiés.

De manière globale, j'ai constaté que le film offre une représentation relativement fidèle du langage parlé. Cependant les phénomènes relevant du français populaire étaient peu nombreux dans les paroles des personnages, les dialogues analysés correspondaient plutôt au style familier. Le plus grand nombre de particularités ont pu être repérées au niveau phonique. L'analyse des productions verbales des deux personnages a également permis d'identifier certains traits individuels et d'établir le profil langagier de chacun des personnages étudiés.

KISS MERCÉDESZ KIRA

Nemzetközi tanulmányok

MA, 1. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bene Krisztián

egyetemi docens, dékán, PTE BTK

LE CHANGEMENT DE LA SÉPARATION DES TROIS POUVOIRS DANS L'HISTOIRE DE LA FRANCE AU LONG XIXE SIÈCLE

Kulcsszavak: Montesquieu; törvényhozás; végrehajtás; igazságszolgáltatás; alkotmány

La présente recherche examine l'évolution de la théorie de Montesquieu, le célèbre philosophe français, sur la séparation des pouvoirs, à savoir le législatif, l'exécutif et le judiciaire, et leurs relations en France au cours du long XIXe siècle. Le long XIXe siècle, de la Révolution française de 1789 aux traités de paix qui ont mis fin à la Première Guerre mondiale, est une période passionnante pour la France, tant du point de vue de l'évolution des systèmes politiques que du point de vue du droit constitutionnel. La recherche est divisée en trois grands chapitres, le premier sur la brève biographie de Montesquieu et ses œuvres majeures, le deuxième sur la théorie de la séparation des pouvoirs, les caractéristiques des pouvoirs et leur contexte historique, et le dernier sur l'évolution des trois pouvoirs de la Révolution française et de la Première République à la Troisième République. Cette théorie a été adoptée par la suite par de nombreux pays européens et reste une caractéristique dominante de la structure politique de la plupart des États modernes.

MÉNESI FLÓRA

Magyar-spanyol osztatlan tanári

Osztatlan, 9. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. habil. Berta J. Tibor
egyetemi docens, SZTE BTK*

LA ALTERNANCIA EN EL USO DE LOS PRONOMBRES PERSONALES TÓNICOS Y ÁTONOS DESDE LA PERSPECTIVA DE LA ADQUISICIÓN DE ELE

Kulcsszavak: hangsúlyos névmások, hangsúlytalan névmások, spanyol nyelvelsajátítás, magyar nyelvtanulók

El objetivo principal del estudio es explorar y analizar el uso presumiblemente irregular de los pronombres personales españoles por parte de hablantes nativos del húngaro. La hipótesis sugiere que los húngarohablantes tienen dificultades en cuanto a distinguir las formas pronominales átonas y tónicas del español desde una perspectiva funcional, especialmente cuando estas formas actúan como objeto directo o indirecto. La razón hipotética en el fondo de esta alternancia irregular de los pronombres personales españoles es que los dos idiomas son muy diferentes: por ejemplo, respecto a los pronombres personales del español, existe una distinción clara en cuanto al comportamiento de las formas tónicas y átonas, mientras que el húngaro carece de una categoría equivalente a las átonas. Además, la estructura informativa (procesos como la topicalización y la focalización) puede alterar el orden canónico de las palabras. Dado que los pronombres tónicos y átonos españoles no son intercambiables debido a sus características morfológicas y roles sintácticos, su uso inconsistente puede causar ciertas complicaciones tanto en la comunicación oral como en la escrita.

El estudio se divide en dos partes principales. La primera mitad presenta el marco teórico, detallando las diferencias clave entre el húngaro y el español, especialmente acerca de sus sistemas pronominales personales. Esta sección también define y explica los conceptos y definiciones más relevantes al tema. En la segunda mitad, para demostrar el uso irregular de estos pronombres, se presenta una investigación empírica para recoger datos y demostrar la relevancia de la investigación. El objetivo del análisis de los datos es validar la hipótesis y estimular nuevos diálogos en relación con este tema dentro de las comunidades lingüísticas y científicas.

PINTÉR ZSOMBOR MANÓ

Újlatin nyelvek és kultúrák alapszak, portugál
szakirány
BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Urbán Bálint
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

OROSZLÁNVADÁSZAT, FEMINIZMUS ÉS POLGÁRHÁBORÚS PSZICHÓZIS A POSZTKOLONIÁLIS MOZAMBIKBAN

Kulcsszavak: feminizmus; posztkolonializmus; Couto; Afrika; bináris oppozíciók

REZÜMÉ: Jelen dolgozatban Mia Couto Az oroszlán vallomása című regényével kapcsolatos kutatási eredményeimet összegzem. A mozambiki Couto az egyik legsikeresebb kortárs afrikai író, de Magyarországon jóformán ismeretlen. A témaválasztás újszerűként hathat a hazai tudományos térben, mert az afrikai irodalmakról, különösen a portugál nyelvű afrikai irodalmakról kevés szó esik. A nemzetközi tendenciákkal ellentétben Couto életművének túlnyomó része még nem jelent meg magyar fordításban. Éppen ezért, dolgozatom egyik legfontosabb céljának tartom Couto életművének, és ezzel egyidejűleg a portugál nyelvű afrikai országok irodalmának a népszerűsítését, a kulturális diskurzusba való beemelését. Elemzésemben a nemek közti hatalmi viszonyokon túl azt vizsgáltam, hogy miként íródik egybe Couto regényszövegében egy partikuláris posztkolonializmus, azaz a luzofón posztkolonializmus és a feminizmus perspektívája, kitérve az afrikai episztemológiákkal való kapcsolódásokra.

RÉTHY-FERCSIK OLNA

Angol nyelv és kultúra tanára; Francia nyelv és
kultúra tanára
Osztatlan, 5. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Nagy Andrea
egyetemi docens, DE BTK*

L'AUTHENTICITÉ DES MARQUEURS DISCURSIFS DANS LES DIALOGUES DES MANUELS FLE POUR DÉBUTANTS

*Kulcsszavak: szövegszervező elemek; francia nyelvkönyv; dialógus; autentikusság;
korpusznyelvészet*

Cette étude se penche sur la différence perçue entre le caractère authentique des dialogues dans les manuels de FLE pour débutants à travers l'analyse comparative des marqueurs discursifs (MD) dans le manuel d'édition française Adomania 1-2 et d'édition hongroise Talents 1. Les indicateurs, cinq marqueurs discursifs (MD) ont été choisis en raison de leurs emplois fréquents dans le langage parlé, afin de rendre visible le caractère authentique des enregistrements. Le site de CLAPI (Corpus de Langue Parlée en Interaction) a également été utilisé comme référence de situations de communication réelles. Les résultats démontrent qu'Adomania utilise plus de MD et avec des valeurs plus variées que Talents.

RIGÓ MELANI

Újlatin nyelvek és kultúrák, spanyol
BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Menczel Gabriella
habilitált egyetemi docens, ELTE BTK*

EL AGUA QUE PRONUNCIA LA SENTENCIA FINAL: EL MOTIVO DEL AGUA EN EL ROMANCE LA TIERRA DE ALVARGONZÁLEZ DE ANTONIO MACHADO

Kulcsszavak: víz motívum; bűn; románc; igazságtétel; Antonio Machado

El presente estudio literario ofrece un análisis profundo sobre el motivo acuático en *La tierra de Alvargonzález*, obra publicada a principios del siglo XX por el poeta Antonio Machado. A pesar de que el título abarca una versión en prosa y una en verso, la investigación se centra principalmente en la examinación del romance. Uno de los objetivos es profundizar en el complejo sistema simbólico que se manifiesta en las múltiples apariciones del agua, que a lo largo del romance, guía los acontecimientos y asume un papel activo, personificado, capaz de influir en la vida humana. La historia de *La tierra de Alvargonzález* gira en torno al brutal asesinato cometido contra Alvargonzález por sus hijos mayores, Juan y Martín, quienes, motivados por sus instintos codiciosos y envidiosos, esperan obtener la fortuna de su padre que él ha prometido a su hijo menor, Miguel. Desde el momento del crimen, el agua acompaña a los parricidas en su tortuoso calvario hacia su condena a muerte, mientras desempeña varios roles simbólicos cuyo propósito es restablecer el equilibrio moral alterado por el acto sangriento. Otra de las finalidades de la investigación es analizar las intenciones poéticas de Antonio Machado, a las que responde conscientemente el romance: deseaba escribir un nuevo *Romancero*, que consideraba como la forma más elevada de la expresión poética. Con este fin, se exploran varios aspectos como la métrica, las descripciones, el carácter narrativo y el papel del paisaje, complementados con el contexto histórico literario. El análisis se enriquece con una breve comparación entre el romance de Antonio Machado y la balada *Ágnes asszony* de János Arany, con el fin de resaltar la relevancia del motivo acuático como símbolo de la justicia. Este carácter punitivo ha estado presente desde las primeras obras literarias de la historia. Además, ambos textos comparten numerosas similitudes que refuerzan la conexión entre ellos. Finalmente, el estudio reivindica demostrar el valor singular de *La tierra de Alvargonzález* en la trayectoria literaria de Antonio Machado y en el canon español. A pesar de las opiniones divergentes que ha suscitado el romance en los círculos académicos, esta obra se distingue por su simbología suprema. Junto al análisis de Bernard Sesé, Allen W. Phillips, Frank Pino, Javier del Prado, entre otros, esta investigación también busca consolidar la relevancia del romance machadiano.

SCHMAL JÚLIA KAROLA

Újlatin nyelvek és kultúrák (francia szakirány)

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcseztudományok és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kovács Katalin

egyetemi docens, SZTE BTK

MUSE, ARTISTE, FEMME MODERNE? L'ÉVOLUTION DU RÔLE FÉMININ DANS LE MILIEU ARTISTIQUE À TRAVERS L'EXEMPLE DE CAMILLE CLAUDEL

Kulcsszavak: művészet, nő, múzsa, modern, szobrászat

Dans ce travail, j'explore la tension entre deux rôles qu'ont pu occuper les femmes qui ont inspiré la création artistique dans la France de la fin du XIXe siècle : celui de muses et celui de femmes artistes. Ma recherche examine la transition entre ces deux rôles, en partant de l'hypothèse que les femmes qui ont inspiré l'art et celles qui l'ont créé ont occupé des positions très différentes : alors que le premier rôle impliquait la passivité et la subordination aux hommes, le second incarnait l'autonomie et l'indépendance. Pour explorer cette question in concreto, je prends l'exemple de Camille Claudel (1864-1943). Artiste et muse, Camille Claudel appartient à la fois au monde artistique, où les femmes sont avant tout des sources d'inspiration, et à la société moderne, où elles peuvent devenir des créatrices libres et reconnues, indépendantes des hommes. C'est pourquoi la tragédie de sa vie peut être vue non seulement comme une tragédie personnelle, mais aussi comme une tragédie résultant du conflit social entre ces deux rôles. Mon travail est divisé en trois parties principales. Dans la première partie, j'examine la représentation des femmes dans la seconde moitié du XIXe siècle, en mettant l'accent sur la perception sociale des femmes artistes et des femmes qui ont inspiré les grands artistes. Je me concentre ensuite sur Camille Claudel, en décrivant brièvement les principales étapes de sa vie, puis en analysant ses œuvres majeures et sa relation avec Auguste Rodin. Enfin, dans la troisième partie, je montre comment sa tentative d'émancipation se heurtait à des résistances de toutes parts : l'évolution rapide de la société dans laquelle elle vivait était suffisante pour lui donner l'espoir d'être une artiste à part entière, mais pas assez pour qu'elle y parvienne réellement.

SZAMEK JÚLIA NÓRA

Újlatin nyelvek és kultúrák (spanyol)

BA, 6. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Menczel Gabriella

egyetemi docens, ELTE BTK

FELISBERTO ÉS DANTE: A "MENOS JULIA" OLVASATA A "POKOL" FELŐL

Kulcsszavak: Felisberto Hernández; Menos Julia; Dante

A tanulmány Felisberto Hernández „Menos Julia” című novellájának és Dante „Inferno” című művének tematikai és szimbolikus párhuzamait vizsgálja. Az elemzés középpontjában Hernández történetének részletei állnak, különösen az a motívum, amely összeköti a két művet: az ember önmegismerés felé vezető, megbotránkozásokkal és megpróbáltatásokkal teli útja. A novellában a betegség által kialakított szubjektív valóság leírása kulcsszerepet játszik mind a cselekmény alakulásában, mind a Dantéval való párhuzam megértésében.

Az elemzés egy új, a kanonikus értelmezésektől eltérő olvasatot kínál Hernández novellájának, amely rávilágít a reflexió és az önmegismerés meghatározó szerepére mindkét mű főszereplőjének spirituális fejlődésében. Bemutatásra kerülnek a térábrázolással és a szereplők jellemzésével kapcsolatos hasonlóságok, valamint a szimbolikai párhuzamok, amelyek számos esetben azonos hatást keltenek a két műben.

SZILÁGYI FANNI PETRA

Magyar nyelv és irodalom tanár; Francia nyelv és
kultúra tanára
Osztatlan, 5. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Csúry István
egyetemi docens, DE BTK*

LES SOPHISMES DANS LES DÉBATS DU POINT DE VUE DES RÉACTIONS DES INTERLOCUTEURS

Kulcsszavak: argumentáció, szofizmák, diskurzuselemzés, koherencia, korpusznyelvészet

Mon étude porte sur les sophismes et les réactions d'interlocuteurs qu'ils (ne) provoquent (pas) dans des débats en français. Ayant constitué un corpus de vidéos de (fragments de) débats publiés sur YouTube, j'en ai réalisé une transcription semi-automatique et, par la suite, en me servant du logiciel INCePTION, l'annotation des phénomènes pertinents par rapport à mes objectifs de recherche. J'y ai relevé et analysé l'apparition et les types des sophismes ainsi que les réactions des interlocuteurs aux propos qui contiennent des argumentations fallacieuses. L'objectif immédiat de cette recherche est de déterminer combien le recours à des sophismes caractérise les débats et combien les interlocuteurs sont sensibles à ces erreurs logiques de l'argumentation. J'ai cherché à savoir si les réactions aux sophismes sont régulières et, dans la négative, pourquoi un argument fondé sur un sophisme peut bien être accepté. L'étude de ces interactions apporte, en même temps, des éléments de connaissance sur le fonctionnement de la cohérence dans le discours. Bien entendu, à un niveau moins abstrait, ce type d'exploration des débats en langue française sur des sujets variés dans des situations de communication différentes est susceptible de fournir des repères pour la didactique du FLE aussi.

ANGOL IRODALOM

BENCZE BALÁZS

Anglisztika MA

MA, 2. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Hartvig Gabriella

egyetemi docens, PTE BTK

Markó Éva

egyetemi tanársegéd, PTE BTK

REZILIENS NÖVEKEDÉS: FEJLŐDÉS A KIHÍVÁSOK ÁLTAL A JANE EYRE ÉS A SZÉP REMÉNYEK CÍMŰ MŰVEKBEN

Kulcsszavak: reziliencia, Bildungsroman, Brontë, Dickens

A dolgozat a rezilienciát mint pszichológiai fogalmat és pedagógiai aspektusának jelenlétét és formáját vizsgálja Charlotte Brontë Jane Eyre és Charles Dickens Great Expectations című regényében. Külön hangsúly kerül mindkét regény elemzésekor a Bildungsroman műfaji sajátosságaira, amelynek alapvető része lehet a reziliencia. Bár a koncepció idegennek tűnhet, egy ilyen jellegű elemzéssel jobban megértheti az olvasó a szereplők fejlődésének ábrázolását, illetve a szerzői intencióra is újabb perspektívából tekinthet. A dolgozat bemutatja, hogy annak ellenére, hogy a reziliencia időben távolabb esik a művektől, mégis kapcsolatban áll azokkal. Külön fejezet mutatja be a rezilienciát és annak pedagógiai aspektusát a két regényben.

DOMAN FLÓRA

Anglisztika BA

BA, 6. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

Témavezető:

Krakkó Eszter Judit

tanársegéd, EKKE BMK

"VAN EGY VELEM SZÜLETETT KINCSEM": AZ ERŐS NŐI JELLEM POZITÍV ÉS NEGATÍV OLDALA CHARLOTTE BRONTË JANE EYRE ÉS VILLETTE CÍMŰ MŰVEIBEN

Kulcsszavak: proto-feminizmus; Viktoriánus kor; női identitás; autonómia; nemi szerepek

Ez a kutatás Charlotte Brontë két jelentős művére, a Jane Eyre-re (1847) és a Villette-re (1853) fókuszál, illetve ezen regények női főszereplőinek, Jane Eyre-nek és Lucy Snowe-nak fejlődéstörténetét vizsgálja a viktoriánus társadalmi normák keretein belül. Kutatásom célja annak a bemutatása, hogyan válik a két hősnő autonóm női szereplővé, miközben különböző kihívásokkal szembesülnek, és a női szolidaritás és más női kapcsolatok révén tapasztalják meg az érzelmi támogatás és ösztönzés erejét. A dolgozat elméleti háttérét feminista és pszichoanalitikus elméletek adják, míg az elemzés módszere az összehasonlító irodalmi elemzés. Az első fejezet a viktoriánus kor társadalmi és nemi normáit, a viktoriánus nevelőnő helyzetét, és Brontë irodalmi hatását tárgyalja. A második fejezet részletes karaktertanulmányt nyújt Jane és Lucy fejlődéstörténetéről, bemutatva személyiségük és a narratív hangjuk különbségeit. A harmadik fejezetben a hősnők nevelőnői és tanítói szerepét vizsgálom, mint olyan személyiségformáló tényezőket, amelyek segítik őket az önállóság felé vezető úton. Végezetül a negyedik fejezet a női kapcsolatok és a női "testvériség" hatását elemzi, különös tekintettel a Jane és Lucy életében fontos nőalakokra, akik inspirálják és támogatják őket valamilyen sajátos módon. Kutatásom fő megállapítása, hogy Jane és Lucy történetei a nők örökös küzdelmét tükrözik az önállóság és önmegvalósítás érdekében, miközben mégis eltérő, sajátos utakat járnak be: Jane, aki erős érzelmi kapcsolatait és önmagába vetett hitén keresztül találja meg boldogságát, és Lucy, aki az önállóságot szakmai sikerei által éri el, mindketten példaképek a női identitás és függetlenség sokféle lehetőségének bemutatására. Ez az elemzés hozzájárul ahhoz is, hogy árnyaltabb megértést nyerjünk Brontë hősnőinek személyiségéről, és megvilágítja a viktoriánus női lét kihívásait, valamint az azokon belüli fejlődési lehetőségeket.

DR. TAKÁCS EMŐKE

Anglisztika

BA, 4. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Szélpál Livia

adjunktus, SZTE BTK

ALI SMITH: NYÁR CÍMŰ REGÉNYÉNEK POLITIKAI FIKCIÓKÉNT TÖRTÉNŐ OLVASATA

Kulcsszavak: Ali Smith; Summer; politikai fikció; intertextualitás; posztmodern

Dolgozatomban Ali Smith Nyár című művét elemzem, amely az Évszakok-kvartett könyvsorozat záró kötete. Az alkotás az Egyesült Királyságra és a fejlett országokra jellemző társadalmi problémákra és kihívásokra hívja fel a figyelmet, úgymint az idegengyűlölet, a populizmus térnyerése, vagy a klímaszorongás. Kutatásom újítása abban rejlik, hogy Ali Smith Nyár című regényét, mint önálló regényt kevesen vizsgálták mind a hazai, mind nemzetközi akadémikus körökben, továbbá politikai fikcióként történő olvasata példanélküli. Ezzel párhuzamosan, tanulmányommal egyben célom az is, hogy a hazai közönséget megismertessem nem csupán a könyv kritikai elemzésével, hanem annak fő politikai mondanivalójával is. Dolgozatomban, a Smith által alkalmazott posztmodern irodalmi technikák tükrében és regényén keresztül mutatom be és értelmezem a regény fő témájával szolgáló aktuálpolitikai változásokat, a technológiai fejlődés, tudásra és igazságra gyakorolt hatásait, a COVID világjárvány következményeit az emberi kapcsolatok terén, valamint a jelenkori társadalmat átható frusztráció és elszigeteltség érzését. Emellett vizsgálom az író kötet sorozatában visszatérő és annak egyes részeit összekötő motívumokat, mint például a művészet és a természet kapcsolatát, melyek különleges jelentőséggel bírnak Smith számára. Ugyancsak tanulmányozom a regény posztmodern jellemzőit, beleértve az időbeli, nemi és irodalmi határok lebontását, a nyelvi rendszertelenséget, valamint az intertextualitást. Utóbbi kapcsán elemzem Smith célját a négy kötetben jelenlevő Charles Dickens művek és William Shakespeare kései drámáinak cselekménybe történő beépítésével. Ezenfelül műfajelméleti szempontból is vizsgálom a regényt, négy releváns műfaj, a hisztérikus realizmus, a klíma fikció, avagy climate fiction, a politikai fikció és a feminista regény főbb elemeinek és jellemzőinek tükrében. Műfaji elemzésem során megállapítom, hogy a regény politikai fikcióként értelmezendő, mivel a közelmúltban történt társadalmi, gazdasági és politikai változásokra reagál, egy fiktív történet keretében. Végezetül felhívom a figyelmet a regény és Smith céljára, miszerint a Summer című mű arra buzdítja az olvasókat, hogy szálljanak szembe a társadalomban állandósult közönnyel, és emlékezteti őket a változtatás szükségességére. A regény ezen célkitűzéseken keresztül történő vizsgálatával rávilágítok annak gondolatébresztő és cselekvésre biztató jellegére, politikai üzenetére.

FARKAS KINGA LIDIA

Amerikanisztika

MA, 1. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Pataki Éva
adjunktus, DE BTK*

DRAWING DIVERSITY: REPRESENTATIONS OF QUEERNESS AND SEXUAL IDENTITY DEVELOPMENT IN WEBTOONS

Kulcsszavak: sexuális identitás; webtoon; reprezentáció; identitás fejlődés

Different sexual identities are becoming more visible, not just in more traditional forms of media, such as books or films, but also in comic books, including webcomics. One sub-group of this newer form of media is called webtoon, and they are also becoming increasingly more mainstream. Originating in Asia, they have also found their way into Western society, making impacts in most of the world. This paper examines sexual identities in this type of comics, and how queer characters are (re)presented from multiple aspects. For this purpose, seven different series are to be used from the platform called Webtoon, as it is one of the biggest and most accessible ones. The series are, in alphabetical order, "Adventures of God," "BiLove," "Idiots Don't Catch Colds," "Nevermore," "Not So Shoujo Love Story," "Pink Sugar," and "The Doctors Are Out". After the theoretical background, where the aim is to clarify the definition of webtoons and to give a short description of sexual identity, appearance shall be investigated; how they conform to stereotypes and whether transgressions are committed, and if so, how and why. Next, the same shall be done to the behavioral aspects of the characters, in order to gain a deeper insight. Finally, sexual identity development and coming outs are considered, as they are a crucial part of the queer experience, and the depictions of these count tremendously towards the realism of said experience. I argue that webtoons favorably represent queerness, creating distinct characters but they are lacking somewhat in the accurate portrayal of sexual identity development and coming outs.

GINTLI FRUZZSINA ANNA

Osztatlan tanár - angol nyelv és kultúra tanára,
magyartanár
Osztatlan, 10. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Pikli Natália
egyetemi docens, ELTE BTK*

„FOOLS OF NATURE” - TERMÉSZETES, TERMÉSZETELLENES ÉS TERMÉSZETFÖLÖTTI A HAMLETBEN

Kulcsszavak: Hamlet; természet; természetes; természetellenes

A tanulmány a tragédia recepciójának azon lacunájára fókuszál, amely a természet, természetes, természetellenes és természetfölötti fogalmak különböző jelentései és szereplői felfogásai felől közelít a szöveg értelmezéséhez. Elsőként azt mutattam be, hogy Shakespeare más „királygyilkosságot” megjelenítő drámaiban - a középkori koncepciónak megfelelően - az isteni akaratból uralkodó megölése katasztrofikus időjárás- és természetellenes élővilágbeli, a kozmikus egyensúly és rend felbomlását indikáló jelenségeket eredményezett, amelyek a Hamletben dramaturgiai okokból elmaradnak. A Hamletnek ugyanis meghatározó tematikus és dramaturgiai eleme a főszereplő és a befogadó folyamatos bizonytalanságban tartása, kételye, ennek megfelelően külső időjárás- és élővilágbeli jelenségek nem indikálhatják az igazságot. Az értelmezés másik fő tézise szerint a Claudius által elkövetett testvér- és királygyilkosság párhuzamba állítható az eredendő és káini bűnnel, s ezáltal egyet jelent az ember és a természet harmonikus kapcsolatának végével, vagyis a szereplők nem lesznek képesek a természet és természetes különböző jelentéseinek egyidejű tiszteletére és betartására. A dolgozat következő egysége Hamlet természetes és természetellenes felfogására koncentrál, miszerint a természetellenes, állatias viselkedés a királyfi szemében a felejtés és a szó szerinti és szexuális értelemben vett étvágy mértéktelen kielégítése. Hamlet természetfelfogása továbbá torzul Claudius trónra kerülése által, az isteni rend, harmónia és élet jelképeit, mint a Nap vagy a kert, a halállal és az értelmetlen termékenységgel kapcsolja össze. Az utolsó fejezet bemutatja, hogy dráma fiatal felnőttjei, Hamlet, Laertes, Ophelia nem képesek kilépni az apai árnyékból, identitásuk, viselkedésük túlzottan alárendelődött az autoriter apa figurának, így saját természetükkel szembemelve örökre a gyermeki státuszban maradnak, sosem válnak teljes jogú felnőttekké, szülőkké, atyjukat természetellenes módon nem élhetik túl.

POWER FOR THE SAKE OF POWER: REBELLION IN GEORGE ORWELL'S NINETEEN EIGHTY-FOUR

Kulcsszavak: game theory; playing; dystopia; power; illusion

Although *Nineteen Eighty-Four* is one of the most well-known dystopian works of the twentieth century (alongside with Yevgeny Zamyatin's *We*, and Aldous Huxley's *Brave New World*), it is much more than a novel simply depicting a shattered, disillusioned world: Orwell flawlessly combines the genres of utopia/dystopia, and game theory, offering a wide range of interpretations for scholars and general readers alike. In this paper, I focus on the predetermined fall of rebellion in George Orwell's *Nineteen Eighty-Four* in the context of game theory, based on the works by such cited scholars like Johan Huizinga, Michael Holquist, Zsolt Czigányik, and Károly Pintér. For this reason, I analyse the leaders of the Party, namely Big Brother, and of the Brotherhood, Goldstein, and the power dynamics and relations of/between the other major characters in the novel. Furthermore, I argue that the actions and imagery of the leaders of the Party (Big Brother and O'Brien) can be analysed in the context of game theory, and that the characters are participating in what can be considered a game set in a dystopian world.

KARAKTER FEJLŐDÉSEK TOTALITÁRIUS HATÁS ALATT GEORGE ORWELL 1984 (1949) ÉS RAY BRADBURY FAHRENHEIT 451 (1953) CÍMŰ MŰVEIBEN

Kulcsszavak: disztópia; totalitárius; karakterfejlődés; elnyomás; diktatúra

Kutatásom célja összehasonlítani Ray Bradbury Fahrenheit 451 (1953) és George Orwell 1984 (1949) című műveiben megjelenő főszereplők karakterfejlődését egy olyan totalitárius rendszerben, amely gátolja az egyén kibontakozását. Kutatásomat a panoptikum, a disztópia és a totalitarizmus fogalmainak bemutatásával és elemzésével kezdem. Ez a három fogalom kulcsfontosságú, mivel meghatározó hatást gyakorol a főhősök fejlődésére. A panoptikum az állandó megfigyelés révén megszünteti a magánszférát; a disztópia görbe tükröt tart az akkori és mostani társadalomra, figyelmeztetve az olvasót, hogy a bemutatott valóság nem elképzelhetetlen – például a könyvek elégetése vagy átírása azért, hogy a kritikus gondolkodást kiiktassák. Ebből kifolyólag a fennálló rendszer felsőbbrendűségét idővel nem kérdőjelezi meg emiatt. Végül, a totalitarizmus teljes elnyomást és állami kontrollt valósít meg, amely befolyásolja a szereplők világát.

Kutatásom központi részében elemzem a karakterek útját, és párhuzamot kötök a két történet között. Annak ellenére, hogy az írók nemzetisége különbözik (Bradbury amerikai, Orwell angol), és a kritizált politikai rendszerek is eltérőek (Fahrenheit 451: kapitalizmus, 1984: szocializmus), a főszereplők céljai feltűnően hasonlóak. Közös céljuk az igazság feltárása és a rendszer jobbá tétele. Ennek az elméletnek az alátámasztására a Marshall-kereszt diagramot használom, hogy szemléltessem, igazoljam érveimet. A főszereplők, Winston (1984) és Montag (Fahrenheit 451), mindketten elszenvedői a három említett ideológiának (panoptikum, disztópia, totalitarizmus), és felismerésük révén arra törekednek, hogy elszakadjanak elnyomó világuktól, és megtalálják a boldogságot és a szabadságot. Mindkét férfi olyan kihívásokkal néz szembe, amelyek hatással vannak identitásukra, ezért elemzem a főszereplők közös pontjait és különbségeit.

A két történet olyan világokat ábrázol, ahol a megfigyelés és a kémkedés átszövi a mindennapokat. Ezek a rendszerek arra törekednek, hogy teljes uralmat gyakoroljanak az egyének felett, mind fizikailag, mind szellemileg. A kritikus gondolkodást kiiktatják, az igazságot manipulálják – ezek elől a főszereplők nemcsak, hogy nehezen tudnak elmenekülni, de még védekezni is alig tudnak. Ezeket a célokat olyan gondolkodók vizsgálták, mint Jeremy Bentham és Michel Foucault, akik a panoptikum kontextusában tanulmányozták a megfigyelést. Ők vitatták, hogy az erőt fizikai vagy pszichológiai befolyásolással kell gyakorolni.

KHAN MUBASHARA

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Gyuris Kata
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

(RE)VISITING GODDEN'S INDIA: COLONIAL AND FEMALE SPACES IN BLACK NARCISSUS

Kulcsszavak: postcolonial; ecocritical; Rumer Godden; landscape; British India

The paper examines how the Indian people, landscape and spaces mentioned in the novel *Black Narcissus* (1939) resist, challenge, and eventually defeat the reforming mission of the English nuns who travel to the Himalayas to set up a Convent school community. The nuns' mission is representative of the imperial agenda to subjugate the Indian land and its people. The paper further explores how Godden subverts traditional colonial narratives about women and colonised peoples through alternative representations of the local people and their landscape, highlighting their resilience to imperial rule. The discussion concludes with highlighting Godden's unique contribution to the Oriental discourse by her writing back about India.

LÁSZLÓ REGINA

Osztatlan tanári (angol-magyar)

Osztatlan, 8. félév

Nyíregyházi Egyetem

Témavezető:

Kiss Sándor

egyetemi tanársegéd, NYE

**„ÖSSZEOLVASZTANI EGYETLEN EGYSÉGGÉ A FAJOK ÉS NÉPEK E HATALMAS,
VÁLTOZATOS SZÖVETSÉGÉT”: AZ 1953-54-ES NEMZETKÖZÖSSÉGBEN TETT KIRÁLYI
LÁTOGATÁS**

Kulcsszavak: II. Erzsébet; Nemzeti identitás; Gyarmattörténet; Kulturális diplomácia; Imperializmus

A Brit Nemzetközösség 1926-ban jött létre, mely a Brit Birodalom átalakulását is jelentette. Számos gyarmat függetlenségre vagy nagyobb fokú autonómiára törekedett Nagy-Britanniával szemben. Ez a folyamat a második világháború után felgyorsult, különösen Clement Attlee kormányának ideje alatt. 1949-ben a Nemzetközösség miniszterelnökeinek konferenciáján kiadták a Londoni Nyilatkozatot, amely a ma ismert modern Nemzetközösség alapját jelentette. VI. György király 1952-ben halt meg, és lányát, II. Erzsébetet 1953-ban koronázták meg. Ő lett az Egyesült Királyság és a többi nemzetközösségi állam királynője. II. Erzsébet királynő feladatává vált az, hogy az 1950-es évek dekolonizációs folyamatai után a közös identitást megerősítse. E cél elérése érdekében II. Erzsébet királynő és férje, Fülöp edinburgh-i herceg 1953 novemberétől 1954 májusáig hat hónapos világkörüli utat tettek a Nemzetközösségen belül. Kutatásomban a királyi körút történelmi hátterét ismertetem, valamint angol, ausztrál és jamaicai források felhasználásával átfogó képet adok a királyi körút 1950-es évekbeli médiareprezentációjáról. Ezek a cikkek eszközül szolgálnak annak a bemutatására, hogy ez a királyi út hogyan hatott a Nemzetközösség polgárainak életére, és milyen kommunikációs stratégiákkal igyekeztek erősíteni a brit eszmeiséget.

POLIN DENVER

English and American studies

BA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Fábián Annamária

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

A WOMAN VIRTUOUS, A WOMAN BASE - THE DUALITY OF FEMALE CHARACTERS IN ENGLISH JACOBAN DRAMA

Kulcsszavak: archetype; dráma; női karakterek; Jacobean korszak

In the English Jacobean Era, two crucial points regarding women's standing in the eyes of society can be observed: firstly, women were perceived through the prism of Eve's transgression and, secondly, "they were either seen as temptresses and whores or as virgins and saints" (Hickerson 73). These two major views formed a particular framework through which women, both in English society and in drama, were perceived.

Although both women of the Jacobean Era and female characters of the drama of that period tend to be classified into supposedly neat categories of sin or virtue, the classification that is supported both by social and religious views on women at that time and by scholars there is a pattern in drama that can be observed: the standing of female characters is not always as definite and decided as it may appear. This ambiguity emerges in other characters' attitudes towards women and in the deeds and essences of female characters as well.

My hypothesis is that there occurred an amalgamation of polarities in female characters of Jacobean drama, with the amalgamation emerging due to several factors. Firstly, one woman could be both an angel and a devil depending on the onlooker, thus embodying mutually exclusive archetypes. Secondly, with notions of Eve's fall being deep-rooted in English society, a woman's virtue was not safe from the taint of the devil—a phenomenon that further disrupted the supposedly neat system of categorization. Thirdly, a woman's standing in society could also be liminal, with her either belonging to two opposing categories simultaneously or being placed somewhere in between.

This paper will aim to explore, firstly, how the framework I established above manifests itself in Jacobean drama, namely in the following plays of that time: Cyril Tourneur's and/or Thomas Middleton's *The Revenger's Tragedy* (a male-centered play) and John Marston's *The Insatiate Countess* (a female-centered one) and how female characters operate within this framework. Secondly, by choosing one play centered around male characters and another—around a female one, I will observe whether there is a difference in the framework, that is, does the fact of a female lead lessen the significance of it or not. Lastly, I aim to observe how the pattern, that is, the amalgamation of polarities, can be traced in both of these plays, with female characters being more subtle in their standing than might be supposed.

**“NO LEISURE FROM PLEASURE”: ECONOMY, SPIRITUALITY AND THE PSYCHE IN HUXLEY’S
BRAVE NEW WORLD**

Kulcsszavak: Huxley; Szép új világ; ökonómia; spiritualitás

The starting point of the analysis is that the political system of the World State in Aldous Huxley’s *Brave New World* (1932) is predicated on conversions between the State’s “national” economy and what we might call the economy of the psyche, as the consumerist pleasures that keep the economy afloat also significantly impact what we might call the economy of the individual psyche. In this world, the individual and collective organisation of pleasure are both parts of the same economic system, where “economic”, in the broadest sense, refers to the flow and transformation of energies. I use the term “economy of pleasure” to highlight the significant role pleasure plays in subeconomies of various kinds within the World State: centralised consumer economy, the economy of the psyche and the economy of life events, all of which are connected to erotic and pseudo-spiritual experience. Drawing primarily upon the theories of two of Huxley’s contemporaries, Austrian psychoanalyst Sigmund Freud, and French philosopher and intellectual Georges Bataille, I shall argue that the fundamental absence of genuine spirituality in the World State is the inevitable corollary of the restricted nature of its economy of pleasure. Extended to the collective level, Freud’s theory of the economy of mental processes—which proposes that the ultimate purpose of all psychic activity is the maintenance of stability—can provide us with a new way of looking at the way the World State achieves social stability. Bataille’s theory, in turn, is relevant in exploring the absence of spirituality in the World State since it focuses on precisely those spiritual elements which are absent from the State’s perspective on life—spirituality both as a personally felt and social experience, as the working of the State is predicated on the exclusion of any sense of the transcendental, anything that is truly “beyond”, truly different, and unreachable. In economic terms, the rigidity of the World State’s system could not accommodate a broader, less traditional definition of economy without destabilising its equilibrium.

ANGOL ÉS AMERIKAI IRODALOM

BÁN BALÁZS-BARNA

Világ- és összehasonlító irodalom – angol nyelv
és irodalom szak
BSc, 6. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Csíkszeredai Kar

*Témavezető:
dr. Mihály Vilma-Irén
egyetemi adjunktus, RO EMTE CSK*

THE JOURNEY OF TWO HEROINES - A COMPARISON BETWEEN LEWIS CARROLL AND YUU WATASE'S ALICE

Kulcsszavak: hős útja, fantasy irodalom, mitológia

The following paper aims to analyze and compare the representations and the journey of the heroine in the works of Lewis Carroll's Alice's Adventures in Wonderland and the Japanese shoujo manga written by Yuu Watase, Alice 19th. For my comparison, I have chosen the above-mentioned Wonderland-inspired manga, which portrays the life of a shy high school student named Alice Seno. The heroine's encounter with a mysterious white rabbit (named Nyozeka) starts the storyline and bestows her with unusual magical power. The conflict of the manga centers around the heroine's timidity and faint-heartedness up until the point at which she accepts her role as a chosen Lotus Master and matures with the aid of her friend and mentor, the White Rabbit.

The analysis involves the use of the comparative method along Joseph Campbell, Arnold van Gennep, and Victor Turner's theories referring to the path of the hero, and it also develops conclusions based on exploring dissimilarities. Thus, overall, this paper connects Lewis Carroll's fascinating magic mix and Yuu Watase's enigmatic work.

DOMJÁN KATALIN

Anglisztika mesterszak

MA, 1. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Csikai Zsuzsanna

egyetemi adjunktus, PTE BTK

**ANGELA CARTER IN A SUBVERSIVE DIALOGUE WITH THE BROTHERS GRIMM: THE
POWERFUL AND AMBIGUOUS ROLE OF MOTHER FIGURES IN FAIRY TALES**

Kulcsszavak: adaptations; archetypal women; post-structuralism; Gothic

This paper examines the powerful and ambiguous roles of mother figures in fairy tales, with a particular focus on two tales from Angela Carter's subversive collection, *The Bloody Chamber and Other Stories*. Chapters one and two contextualise the evolution of the fairy tale genre, the emergence of subversive voices, and examine Carter's strategies in rewriting canonical tales and her approach to variations of the archetypal mother figure. Chapter three focuses on the two traditional mother figures portrayed in the fairy tales of the Brothers Grimm, and on the ways in which their absent, good mothers and wicked stepmothers contribute to the promotion of the patriarchal ideology. The final chapter analyses how Carter challenges the Grimms' agenda through her rewritten mother figures in the "The Snow Child" and "The Bloody Chamber". This study aims to offer a contribution to the question of mother figures' role in shaping the heroine's character and journey.

FAZEKAS GYÖNGYVÉR

Anglisztika

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Györke Ágnes

habilitált egyetemi docens, KRE BTK

"IF ARMAGEDDON IS ANYWHERE, IT IS EVERYWHERE" - SPATIAL METAPHORS IN GOOD OMENS

Kulcsszavak: Neil Gaiman; Terry Pratchett; urban fantasy; spatial metaphors; place and agency

This essay explores the use of spatial metaphors in Neil Gaiman and Terry Pratchett's *Good Omens*, with an emphasis on three key locations: the Garden of Eden, Tadfield (the unorthodox setting of *Apocalypse*), and London. These environments are more than just backdrops; they actively participate in the story, influencing the characters' decisions and reflecting major themes of humanity, free will, and the balance of chaos and order. The Garden of Eden, as the beginning of humanity's journey, contrasts innocence and the inevitability of choice. Tadfield serves as a microcosm of idyllic simplicity, shaped by the Antichrist's subconscious desires, while London embodies modernity, complexity, and cultural contradictions. By examining how these spaces blur the lines between the divine and the mundane, the essay highlights the ways in which Gaiman and Pratchett use settings to challenge traditional narrative structures and emphasise the transformative power of human agency. Ultimately, *Good Omens* demonstrates how places, imbued with metaphorical meaning, can shape and be shaped by the characters who inhabit them, revealing deep truths about identity, love, and the possibility of redemption.

HAZARDS OF VIRTUALIZATION: ABJECTIFICATION AND IMMERSION IN CYBERPUNK 2077

Kulcsszavak: virtualizáció; eszkepizmus; abjekt; identitáskrízis; posztmodern

Through understanding the process of postmodernity as a transitional period, this paper explores the representation of the postmodern identity crisis within CD Projekt Red's video game *Cyberpunk 2077*, which is contrasted with Heiner Müller's drama *Hamletmachine*, through the theory of the semiotics of the subject. Focusing on Julia Kristeva's theory of the abject, the analysis examines how these works reflect on their respective cultural paradigm shifts and represent the changing tendencies regarding the constitution of the socially positioned human subject. *Hamletmachine* establishes Hamlet as a self-conflicting subject within a postmodern framework and introduces, while *Cyberpunk 2077* immerses players in an interactive narrative that challenges their socially defined subject positions. Thus, starting out from an interpretation of the play that thematizes the character type as a manifestation of epistemological and cultural uncertainties, the analysis interprets the game's protagonist as the typical Hamlet-character. Drawing on the interplay between escapism (understood as a coping strategy) and abjection, the analysis of the game identifies a shift where the virtual world and the machine become the primary aspects of identification, pushing "real life" into an abject position. Through this lens, *Cyberpunk 2077* reflects on the themes of identity, subjectivity, and virtualization, which in turn reveals the dangerous tendency of immersive digital spaces to alienate players from reality, showing the double nature of escapism that can function both as a healing mechanism and a potential source of existential detachment. Ultimately, the paper highlights how *Cyberpunk 2077* addresses the dissolution of traditional categories (e. g. the human, social roles) and the unsettling effects of postmodern virtualization. As a result, I maintain that the video game can function as a critical and instructive depiction of escapism and virtualization, since it reflects on the postmodern identity crisis and warns of the dangerous cultural and societal tendencies of seeking validation and purpose within digital spaces, which can lead to stagnation, personal decline, or even suicide. By inviting players to critically interact with these tendencies, the game transcends its fictional world to pose questions about identity, agency, and the shifting boundaries between the real and the virtual, which are analogous with the changing cultural frameworks of the abject and the subject.

LEHOCZKY ANNA

Anglisztika

BA, 5. félév

Miskolci Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Dósa Attila

egyetemi docens, ME BTK

WORLDBUILDING AS A SOURCE OF HORROR IN COSMIC HORROR

Kulcsszavak: kozmikus horror, Lovecraft, világépítés

This paper examines how cosmic horror serves as the primary tool of worldbuilding in H.P. Lovecraft's "The Call of Cthulhu," a foundational work of the genre that Lovecraft often refers to as "weird fiction." In these texts, Lovecraft constructs worlds that exist entirely separate from humanity and emphasize the passing nature of human civilization from a cosmic perspective. In analyzing this story, I argue that cosmic horror arises from the indifference of the universe and the relative insignificance of humanity. In other words, the sense of horror is not caused by creatures or events, but by the universe itself, which is perceived as uncaring and destined to outlast human existence. My paper will explore how Lovecraft's worldbuilding generates a horror that transcends individual experience and evokes a dread rooted in the meaninglessness of humanity and its ultimate doom. My key questions include: How does the universe Lovecraft that builds reduce human concerns to evoke existential horror? In what ways does the revelation of the true nature of the world intensify this horror? Finally, I will show that Lovecraft uses worldbuilding as a narrative device to evoke a sense of cosmic horror, where fear results from the incomprehensibility of the universe he describes.

MAKAI GABRIELLA

Anglisztika

BA, 5. félév

Kodolányi János Egyetem

Témavezető:

*Dr. Harasztos Ágnes
egyetemi adjunktus, KJE*

FOLKLÓRTÓL FIKCIÓIG: DRAKULA EVOLÚCIÓJA, MINT ARCHETÍPUS

Kulcsszavak: Drakula; vámpír; folklór; Bram Stoker;

A dolgozat célja, hogy megvizsgálja a vámpír, mint archetípus fejlődését az európai folklórtól a tizenkilencedik századi irodalmon keresztül Bram Stoker Drakulájáig. A dolgozat hipotézise arra vonatkozik, hogy hogyan változott ez az archetípus megjelenésében, tulajdonságaiban és ábrázolásában.

A dolgozat két fejezetből áll, melyből az első fejezet a vámpírfolklór európai eredetét és az irodalmi vámpírt vizsgálja a tizenkilencedik századi irodalomban. A fejezetben továbbá összehasonlításra kerül a folklórból származó és az irodalmi vámpír fizikai megjelenés, erők és gyengeségek alapján.

A második fejezet Bram Stoker Drakuláját elemzi vámpírrajai alapján. Stoker rövid bemutatása és a regény mögött álló kutatásaira vonatkozó releváns információk után a dolgozat összehasonlítja Drakula fizikai megjelenését és tulajdonságait népi és irodalmi elődeivel. A fejezet továbbá részletezi, hogy Stoker mely tulajdonságokat kölcsönzött a folklórból és melyeket az irodalomból, valamint összegyűjti a vámpírmítoszhoz fűzött kiegészítéseit. A kutatási módszerem esszék és könyvek analizálásában merült ki.

A kutatás révén felmerült következtetések a következők: Stoker nagyvonalúan kölcsönzött a folklórból Drakula megalkotásához, de az előtte lévő irodalmi vámpírokból fellelhető tulajdonságokat is felhasználta. Új, babonákban gyökerező vonásokat teremtett, és megtartotta a gazdag arisztokrata családból származó nemes jellemzőit is.

MELKÓ EMESE

Angol nyelv és kultúra tanára; testnevelő tanár
Osztatlan, 9. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. habil. Antal Éva
habilitált főiskolai tanár, EKKE BMK*

ALLEGORIES OF PLEASURE AND PAIN: OSCAR WILDE'S FAIRY TALES OF PASSION

Kulcsszavak: Oscar Wilde; esztétika; mese; allegória; gránátalma

Oscar Wilde's two collections of fairy tales, *The Happy Prince and Other Tales* (1888) and *A House of Pomegranates* (1891), are often grouped together and categorised under children's literature. Yet, at first glance, the reader may wonder whether these stories are really intended for a young audience – especially when reading the latter volume. The 'fruit of Oscar Wilde's labour' in the writing of the two collections was an outwardly magnificent pomegranate, which represents the unified essence of all his tales. As we begin to open this fruit, we reveal how each story lives within 'a Wildean palace of Art,' composed to hold the richness of his allegory. My research seeks to contextualise Wilde's narratives within the Victorian cultural milieu, by peeling off the layers of the underlying meanings, to set the stage for a profound analysis of the complex relationship between pleasure and pain in his tales. In my research, I will discuss Wilde's influence on Aestheticism and Victorian society, followed by a general introduction to fairy tales. Then – 'at my own peril' –, I will examine the motifs of aestheticism, morality and Christianity in depth that express the artistic and philosophical themes in Oscar Wilde's allegorical fairy tales.

MIKLÓS NÓRA

Magyar-komparatiztika

BA, 3. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

dr. Biró Annamária

adjunktus, RO BBTE

INTERTEXTUALITÁS ÉS FEMINISTA ÚJRAÍRÁS: FRANKENSTEINI VISSZHANGOK ALASDAIR GRAY SZEGÉNY PÁRÁK CÍMŰ MŰVÉBEN

Kulcsszavak: intertextualitás; újraírás; emlékezet; Mary Shelley; identitás

Az intertextualitás a bölcsészettudományok megkerülhetetlen jelensége: az újabb és újabb irodalmi szövegek kétségkívül tükrözik a már meglévőket, az irodalom folyton át- és újraírja önmagát. Kutatásom központi témája az a komplex intertextuális kapcsolathálózat, amely által Alasdair Gray Szegény párák című regénye képes dialógusba lépni Mary Shelley Frankenstein, avagy a modern Prométheusz című alkotásával. Feltevésem, hogy a Szegény párák bizonyos értelemben ott folytatódik, ahol a Frankenstein, avagy a modern Prométheusz abbamarad, és hogy az előbbi valójában intertextuális válasz az utóbbira. A dolgozatban különböző intertextusok felől tárom fel a Gray-regény frankensteini visszhangjait, amelyhez az irodalom emlékezetére hangsúlyt fektető Renate Lachmann elméletét veszem alapul. Elemzésem arra a feminista olvasatra éleződik ki, amely a két történet kapcsolódásában megmutatkozik. Úgy vélem, hogy miközben válaszokat keres egy sajátosan női szörnyűség mibenlétére, a Szegény párák kitölti Mary Shelley regényének feminista csendjeit.

MIKULCZA ÁGOTA

Osztatlan tanári mesterszak

Osztatlan, 9. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Orosz-Réti Zsófia

adjunktus, DE BTK

MAGICAL REALISM AS A NARRATIVE DEVICE IN JOANNE HARRIS' CHOCOLAT

Kulcsszavak: Mágikus realizmus; Narratív technikák; Identitás és másság

This study examines magical realism as a narrative device in Joanne Harris' novel *Chocolat*. It argues that magical realism serves a three-fold role in the novel: fostering connections, providing narrative depth and establishing the distinct atmosphere of the narrative. Chapter 1 outlines the history, definition and key characteristics of magical realism while also highlighting Harris' unique approach to the literary mode. Chapter 2 delves into the supernatural elements of the story. Firstly, it contrasts the colour symbolism and vocabulary used to describe magical and non-magical scenes, then it focuses on magical rituals and objects. Tarot cards and the archetype of the Black Man are analysed as magical elements that provide insight to the characters. Finally, Chapter 3 explores the role of chocolate in the novel, portraying it as a tool that transforms and empowers characters. Through Joséphine Muscat and Roux' character, it illustrates how chocolate transcends its ordinary nature and becomes an active part of the narrative, influencing character growth and relationships. Through this exploration, *Chocolat* proves to be a narrative in which magical realism enhances the understanding of character motivations and connections while simultaneously creating the unique ambiance.

EXPLORING THE EPISTOLARY STYLE IN TWO GOTHIC NOVELS

Kulcsszavak: episztoláris; szörny; gótikus; Dracula; Dr. Jekyll és Mr. Hyde

My research paper focuses on the connection between the gothic monster and the epistolary style that gothic works tend to employ, with my main concern being the limitations that the epistolary style gives to the monster. While the main focus will be on examining the narrative purpose of the epistolary style, there will also be a large emphasis on the monster figures and their relation to the epistolary style. The works that I mainly focus on are Robert Louis Stevenson's *Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* and Bram Stoker's *Dracula*. With *Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*, I place a large emphasis on the idea of the unreliable narrator and how it is present in the epistolary style. Since, Hyde's presence and means of expression are relatively scarce, even compared to another gothic monster, such as Count Dracula; Dr. Henry Jekyll is our only source of information regarding Hyde's existence, yet his statements are full of discrepancies. Regarding *Dr. Jekyll and Mr. Hyde*, I will mainly refer to Richard T. Gaughan's approach, which mainly focuses on the narrators of the work. With *Dracula*, my focus will be on the narrator's opposition against the monster, Count Dracula, and how their unity is supported by the epistolary style the work employs. With *Dracula*, I will mainly refer to David Seed's approach, regarding the narrative of Bram Stoker's work. Since gothic works are always accompanied by a mystery related to their specific monsters, a large part of the narrative is concerned with the escalation and slow uncovering of this mystery with the help of the narrator. Therefore, a thorough analysis of each work's presented mystery is supported by the epistolary style and how it ties back to the monsters themselves. A strange attribute of each of these works is that both monsters are technically capable of reading and writing, yet the monster cannot express itself through the medium of text written by its own hands. While the main emphasis of the text will be on the epistolary style, considering the numerous analyses of the narrators and the characters of the works, the paper could also be categorized as a partial character study of the gothic monster and the gothic narrator. The main goal of connecting all of this will be to see why the monster is so absent as a narrator and why the epistolary style limits the monster's ability to express itself, considering that they are the main point of interest in both of these works.

ZSÁMBOKI MERCÉDESZ

Angol nyelv és kultúra tanára - magyartanár
Osztatlan, 7. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Péti Miklós
egyetemi docens, intézetvezető, KRE BTK*

A KÖLTŐBEN REJTŐZŐ ORVOSTANHALLGATÓ: MÉRGEZŐ VIRÁGOK KEATS MŰVEIBEN

Kulcsszavak: mérgező virágok, orvostanhallgató, ódák, botanika

John Keats nem véletlenül tekinthető az egyik legnagyobb romantikus költőnek. Műveiben rengeteg utalást tesz növényekre, virágokra és állatokra is. De pontosan miért választotta a természet ezen elemeit a műveihez? Ha figyelembe vesszük, hogy Keats orvostanhallgató volt mielőtt költővé vált volna, nagy a valószínűsége annak, hogy ezeket a tényezőket nem véletlenül választotta írásaihoz. Így Keats műveinek gazdagsága jobban értékelhetőbbé és elsősorban érthetőbbé válik. Ennek értelmében, a dolgozatom a mérgező növények botanikai hátterére és szimbolikájára összpontosít Keats verseiben, kifejezetten a nagy ódáiban. Dolgozatomban kitérek ezeknek a növényeknek az emberi szervezetre gyakorolt hatásaira és arra, hogy Keats tudatában volt-e ezekkel az információkkal, tekintve orvostanhallgatói múltját. A mérgező növényeket abból a szempontból is megvizsgáltam, hogy miért szerepelnek az egyes ódáiban és milyen hatással vannak nem csak az emberi szervezetre, de magára a vers kontextusára is. Ezek a növények szerepelnek olyan írók műveiben is, akik nagy hatással voltak Keats munkáira, azaz: Keats nem csak tanulmányaiból, hanem irodalmi olvasmányaiból is ismerte ezeket a virágokat.

A jelen dolgozat a kiválasztott ódáiban szereplő mérgező virágokról és azoknak az emberi egészségre és Keats műveire gyakorolt hatásait vizsgálja átfedő perspektívából.

ZSÍROS LIZA

Anglisztika

MA, 3. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

László Borbála

PhD hallgató, DE BTK

LABELLING THE OTHER: DECONSTRUCTING GENDERED MONSTROSITY IN CONTEMPORARY FEMINIST CAUTIONARY TALES

Kulcsszavak: ökokritika; feminizmus; ökofeminizmus; állatiasság; szexualitás

This paper focuses on contemporary cautionary tales influenced by ecofeminism, namely, Christina Rossetti's poem titled "Goblin Market" (1862), Sarah Hall's short story titled "Mrs Fox" (2013), and Samantha Hunt's short story titled "Beast" (2017). The research centres on the gendered aspect of representation, with special attention to the portrayal of femininity. These works distance themselves from traditional narratives that were modeling restrictive and limiting "gender-specific identities and behaviours" (Haase qtd. in Ortiz and Rucki 99). Therefore, instead of marginalising their characters, they tell stories from a female point of view (often written by a female author) to challenge and reflect on the traditional monstrous view of women, and even caution their readers to avoid systemic prejudices and expectations. In other words, these tales retain the conventional purpose of cautionary tales, the formula of warning readers against undesired behaviours, while revising the content of the cautionary messages from a feminist-ecocritical perspective. The revised narratives analysed in this paper use various methods to distance themselves from traditional messages. For example, they highlight female monstrosity and bestiality, usually in connection with sexuality, while withholding judgement towards their female protagonists; they criticise patriarchal structures; the zoomorphic, animalistic characters are portrayed in an accepting, carnivalesque environment. Furthermore, the carnival provides a setting where otherness is endorsed, where the fluidity of forms, acts, and gender identities is a part of normality. The latter aspect resonates with eco-criticism, which inherently aims to blur the hierarchical boundaries between different beings and genders, and since the mentioned works operate with a feminist value system, they could be understood as ecofeminist narratives. Therefore, I argue that these works challenge the moralising aspects of traditional cautionary tales by refusing to limit their human, nonhuman animal, or hybrid characters to gender(ed) norms or the dichotomy of the normal and the abnormal/monstrous. Instead, they allow the so-called 'others' to transgress and blur boundaries without building on the "pedagogy of fear" (Shaijan 8).

AMERIKANISZTIKA

BICSAK DÁVID

Román nyelv és irodalom - angol nyelv és
irodalom
BSc, 4. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Csíkszeredai Kar

*Témavezető:
dr. Prohászka-Rád Boróka
egyetemi docens, RO EMTE CSK*

A BIBLIAI ELEMÉK SZEREPE ÉS ÉRTELMEZÉSE LYDIA MILLET „EGY GYERMEKBIBLIA” CÍMŰ REGÉNYÉBEN

Kulcsszavak: gyermekbiblia; Midrás; bibliai elemek;

Lydia Millet regénye, "A Children's Bible" (Egy gyermekbiblia), egy gondolatébresztő alkotás, amely felhívja a figyelmet napjaink problémáira, például a környezetszennyezésre, ugyanakkor a generációk közötti szakadékokat és az értelemkeresést is vizsgálja. Dolgozatomban a regényben megjelenő bibliai elemek és utalások ábrázolását és lehetséges értelmezését vizsgálom Paul Ricoeur értelmezésméleteinek segítségével. Céлом továbbá az is, hogy megvizsgáljam, milyen szerepet töltenek be ezek a bibliai elemek Millet narratívájában, valamint hogy bemutassam, Ricoeur elmélete hogyan tárja fel ezek jelentőségét az olvasó világának alakításában, és hogy ez hogyan figyelhető meg a regényben, például Jack esetében, amikor találkozik a bibliai szöveg világával.

Ezen kívül foglalkozom azzal is, hogy a regény és a bibliai utalások midrási megközelítése miként segíti az eredeti bibliai történetek megértését. Dolgozatom rámutat arra is, hogy az író miként helyezi a bibliai elemeket és történeteket napjaink kontextusába, ezáltal hangsúlyozva a Biblia időtlen relevanciáját. A tanulmány célja, hogy értelmet adjon a regényben megjelenő bibliai elemeknek, beleértve azokat is, amelyek látszólag irrelevánsnak tűnnek a narratíva szempontjából, és végül elmélyítse a bibliai történetek és a kortárs irodalom közötti kapcsolat megértését.

BICSAK KÁROLY

Román nyelv és irodalom - Angol nyelv és
irodalom
BSc, 4. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Csíkszeredai Kar

*Témavezető:
dr. Prohászka-Rád Boróka
egyetemi docens, RO EMTE CSK*

A SZUBJEKTUM ÉS A HATALOM DEKONSTRUKCIÓJA: FOUCAULT-I ÉS KRISTEVA-I OLVASAT O'NEILL THE EMPEROR JONES CÍMŰ MŰVÉRŐL

Kulcsszavak: szubjektum; dekonstrukció; hatalom; beszéd; regresszió

Dolgozatomban Eugen O'Neill The Emperor Jones című művében vizsgálom az identitás dekonstrukciójának témáját. Kutatásom középpontjában Brutus Jones, a darab főszereplője áll. A tanulmány célja az ő karakter fejlődésének, valamint regressziójának vizsgálata a történet során, tekintettel a hatalmi viszonyokra, illetve a beszélő szubjektum pozíciójából való elmozdulására a teljes nyelvi regresszió és a beszéd elvesztése felé.

A főszereplő elemzése során leginkább az érdekel, hogy egy látszólag teljes karakter hogyan süllyed le a hatalmi pozíciójából egy pszichológiai szinten történő szétesésig, ami végül identitásának dekonstrukciójához vezet. Ez a szétomlás nem csak a történet szintjén jelenik meg (társadalmi státusz, gazdagság és hatalom elvesztése, a ellenőrizetlen hatalom következményeinek elszenvedése), hanem az emberi psziché szintjén is (bűntudattal, félelemmel, egzisztenciális válsággal való küzdelem, múlt elől menekülés, örület).

Munkám során Michel Foucault „A szubjektum és a hatalom” című esszéjére támaszkodom, hogy értelmezzem Brutus Jones hatalomra jutását, és megfejtsem, hogyan volt képes ilyen hosszú időn át hatalmat gyakorolni, ugyanakkor bemutassam miért volt lehetetlen esetében fenntartani ezt a státuszt. Emellett alkalmazom Julia Kristeva nézeteit is a beszélő szubjektumra és annak rendszerbeli szerepére (ez esetben egy Jones által létrehozott rendszerről van szó), valamint a beszéd elvesztésével bekövetkezett krízisre tekintve.

COADĂ CLAUDIA - ROXANA

Világ- és összehasonlító irodalom, angol nyelv és irodalom
BSc, 6. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Csíkszeredai Kar

Témavezetők:
Dr. Mihály Vilma-Irén
egyetemi adjunktus, RO EMTE CSK
Dr. Pap Levente
egyetemi docens, RO EMTE CSK

THE METAMORPHOSIS OF THE HEROES - AN INTERTEXTUAL DISCOURSE ANALYSIS OF MEG CABOT'S ABANDON TRILOGY

Kulcsszavak: intertextuality; metamorphosis; hero; heroine; journey

According to Julia Kristeva, literary works belong to an aesthetic timeline. Art and within it, literature in a narrower sense, is a dynamic dimension, a living and changing system, in which every piece has its own unique, but also similar elements. This is what we should call the togetherness of universal art, that is intertextuality. (1986, 36).

Relying on Kristeva and Genette's concepts on the cross-textual features of literature, in the present paper I would like to examine Meg Cabot's trilogy entitled *Abandon* and map the possible relations between her texts and the ancient Orphic myth and Dante's epic poem *Divine Comedy*. My main attempt is to carry out an in-depth analysis of the route and metamorphosis of Cabot's protagonists and explain the importance of intertextuality in relation to character development, sacrifice, fate, purpose and free will. Besides the intertextual features, the paper makes use of the feminist view upon the fate of female individuals. While focusing on both the hero and the heroine, breaking stereotypes and presenting a new interpretation of this heritage, we shall be able to see how easily roles can change and be reshaped, yet the link between old and new is still recognizable.

DANCS SZILVIA LAURA

Anglisztika

MA, 1. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Dr. habil. Györke Ágnes

habilitált egyetemi docens, KRE BTK

Dr. Ruttkay Veronika

egyetemi docens, KRE BTK

GRIEF IN 19TH-CENTURY AMERICAN POETRY

Kulcsszavak: 19. század; amerikai irodalom; irodalomelmélet; verselemzés; gyász

The topic of bereavement and grief is a significant and recurring issue in life and literature as well, although some periods and societies allow for a more open and honest expression and examination of the grieving process. This paper explores four 19th-century poems from four different authors, varying in popularity, viewpoint and technique to showcase the diversity of attitudes towards mourning and grief in this period. The poems selected, in order of appearance, are “The Raven” by Edgar Allan Poe, “The Winter of Life” by Mary Dow Brine, “I Felt a Funeral, in my Brain” by Emily Dickinson, and “At the Funeral of a Minor Poet” by Thomas Bailey Aldrich. This paper will attempt to shed light on how the literary texts transmit emotions and attitudes to the reader by relying on affective language, as well as answer the question of whether contemporaneous depictions of grief are alike. The poems were analysed from an affect science perspective, using the Patrick Colm Hogan’s Literature and Emotion and Margaret Wetherell’s Affect and Emotion to help define the role of affect in literature. Elizabeth Kübler-Ross’ five stage grieving model defined in On Grief and Grieving and On Death and Dying and the American Psychology Association’s 2002 study titled Resilience to Loss and Chronic Grief provided significant help in recognising and categorising the grieving process represented in the given works. As we will see in the following paper, the 19th century was an outstanding period for diverse and unashamed depictions of bereavement. Perhaps the reason for this is the attitude towards the idea of grief best expressed by Edgar Allan Poe: “that sorrow which the living love to cherish for the dead” This idea reflects a peculiar attachment to and appreciation of the past. Reading these poems can give us a crutch, a guidance in how to process our own traumas related to loss.

RESILIENCE AS THE GREATNESS OF GATSBY

Kulcsszavak: F. Scott Fitzgerald, A nagy Gatsby, amerikai irodalom, reziliencia

My paper, as its title - Resilience as the Greatness of Gatsby suggests, aims to correlate F. Scott Fitzgerald's *The Great Gatsby* and the newly developing field of resilience. More specifically, the paper addresses the question whether the driving force behind Jay Gatsby lies in his degree of resilience – whether he is a resilient character at all.

The first two chapters provide a base for discussion, as they introduce the concept of resilience and dedicate some words to the novel and its main character. In the subsequent chapters the paper takes a close look at the conditions of resilience derived from its definition to determine whether it is relevant to seek any parallels between a resilient personality and Gatsby's character. In other words, the goal of these chapters is to primarily understand if Gatsby and his circumstances meet the conditions of a resilient setting. Finally, the research takes into consideration the strange anomaly of risk factors functioning as sources of motivation, i.e. how it is possible that poor circumstances better the chances of not only recovering but growing as well.

In regard to its methodology, the paper heavily relies on comparing the qualities of resilience and the characteristics of Gatsby and focuses on two particular risk factors in the case of the character: growing up in poverty and getting rejected by Daisy. The study expects to find that Jay Gatsby represents a significant fictional example of the resilience paradigm, and to successfully identify the resilient characteristics of his attitude.

HELMLE HANNA

Anglisztika

BA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Gyuris Kata

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

**SELFHOOD GOVERNED BY FAITH: RELIGION AND IDENTITY IN CHIMAMANDA NGOZI
ADICHIE'S PURPLE HIBISCUS**

Kulcsszavak: Angol nyelvű posztkoloniális irodalom; Vallás; Identitás;

This paper will focus on uncovering the influence of religious background on identity and the contrasting beliefs which are represented through the characters in Chimamanda Ngozi Adichie's novel Purple Hibiscus and how thanks to these ideas, beliefs and their intersections or deficiencies, a new understanding of selfhood can emerge, with the application and help of border thinking. In this paper I will be reading Purple Hibiscus as a Bildungsroman and examine characters or groups of characters who represent different knowledge systems, which influence the main character and narrator Kambili and her journey towards forging an identity and a new epistemology through which to understand this newfound selfhood.

MAKOVINYI LUCA BORBÁLA

Anglisztika

BA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Gyuris Kata

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

**NEITHER HERE NOR THERE: THE CULTURAL HYBRIDITY OF SECOND-GENERATION
IMMIGRANTS IN JHUMPA LAHIRI'S "INTERPRETER OF MALADIES"**

Kulcsszavak: kulturális hibriditás; identitás; posztkoloniális irodalom

Jhumpa Lahiri's Pulitzer Prize-winning short story collection, *Interpreter of Maladies* (1999) delves into the complexities of cultural identity, displacement, and the lived experiences of Indian and Indian-American characters. While the characters show similarity in their shared cultural history, they exhibit various manifestations of hybrid identities, prompting an exploration of whether cultural hybridity extends beyond the tragedy of not fully belonging to either side of the hybrid self. Focusing on three short stories from Lahiri's collection – "When Mr. Pirzada Came to Dine," "Sexy," and "A Temporary Matter" – this paper aims to trace the trajectory of hybrid identity and understand different sides of its spectrum. Furthermore, the analysis aims to highlight that hybridity is not just a site of conflict but a dynamic force that grants opportunities for both personal and collective growth.

MÉSZÁROS KORNÉLIA

Osztatlan tanári (angol nyelv és kultúra tanára;
magyartanár)
Osztatlan, 7. félév

Pannon Egyetem
Humántudományi Kar

Témavezető:
dr. habil. Kovács Gábor
egyetemi docens, PE HTK

A FARKAS ÉS A FAGY GYERMEKEI? (JACK LONDON ÉSZAKI NOVELLÁINAK POSZTKOLONIÁLIS ÉS ÖKOKRITIKAI MEGKÖZELÍTÉSE)

*Kulcsszavak: fehér csend; environmentalizmus; indiánok és gyarmatosítás; novellai
természetreprezentáció; antropomorfizáció*

Jack London novellisztikájának befogadástörténetében jelentős hangsúly helyeződik a szerzőnek a fehér ember és a gyarmatosított kultúrák feszültségéhez fűződő hozzáállására. Számos kritika elmarasztalja Jack Londont abban a tekintetben, hogy műveiben a fehér ember dominanciáját erősíti meg. Azonban a szoros szövegolvasás módszertanával pontosan ki lehet mutatni azt, hogy ez az elfogult kritikai megállapítás elhamarkodott, és csak a történetek felszíni szerkezetén azonosítható esetlegesen. Kutatásom célja az, hogy az északi novellák több módszertant egységesítő értelmezésével rámutassak, ezek a művek éppen hogy arra hivatottak, hogy kutassák és feltárják azt a dinamikát, ami az eltérő kultúrák ütközésében megmutatkozik. Arra teszek kísérletet, hogy két eltérőnek tűnő olvasási módot összefűzzek: a posztkoloniális megközelítésű értelmezést és az ökokritikai interpretációt. Első körben ezek tudománytörténeti hátterét, valamint fogalmát szeretném ismertetni releváns szakirodalom felhasználásával. A legszembevetőbb különbség a kettő között a posztkolonializmus emberközpontúsága és az ökokritika természetközpontúsága. Ezek összefonódása azonban arra világít rá, hogy az ember maga is a természet része, a posztkolonializmus értelmében pedig az ember ennek ellenkezőjét próbálja bizonyítani. Az elméleti rész után és az ott felsoroltak segítségével a kiválasztott novellák elemzésében hívom fel a figyelmet azokra a motívumokra, amelyek alátámasztják, hogy a két olvasási mód nemhogy nem zárja ki, de ráadásul oly módon egészíti ki egymást, hogy a novellák szélesebb körű megértése csakis ezzel a módszerrel lehetséges. Tömérdek kritika elmarasztalja Jack Londont és novelláit, megerősítve azt, hogy műveiben a fehér ember dominanciája volt a főaspektus, s e posztkoloniális megközelítés alapján a jelentősebb szépirodalmi és figurális tartalmakat (amelyek – többek között – érintik az ökokritikai szempontból is jelentős kérdéseket) egy az egyben törlik az elemzésből, s emiatt számos novella értékét veszíti. Értelmezéseimben a *The God of His Fathers*, a *The Son of the Wolf* és a *Children of the Frost* kötetekből fogok novellákat kiemelni, és az új megközelítéssel rehabilitálni.

MOLNÁR ANNA

Angol nyelv és kultúra tanára; magyar nyelv és
irodalom szakos tanár
Osztatlan, 11. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ

*Témavezető:
Balogh Eszter Edit
tanársegéd, ELTE BDPK*

FROM VICTIM TO VIXEN: THE TRANSFORMATION OF DOLORES HAZE THROUGH THE ADAPTATIONS OF VLADIMIR NABOKOV'S LOLITA

Kulcsszavak: Lolita; férfitekintet (male gaze); szexizmus; tárgyasítás; nemi erőszak

The portrayal of women in media and art has increasingly become a point of discussion in recent years. However, this issue is deeply rooted in societal structures that predate the contemporary debates on the subject. The gendered lens through which narratives are shaped is influenced by patriarchal systems, impacting both the creation and interpretation of artistic works. My central argument is that Lolita's subject matter has been distorted by the societal dominance of the male perspective, complicating readers' ability to fully engage with the novel's themes. Through the lens of the male gaze, Lolita's character is often sexualized, overshadowing her victimization and instead emphasizing her supposed role as a seductress.

I apply the theoretical frameworks of John Berger and Laura Mulvey's concept of the "male gaze" to analyse how the changes in the character of Lolita and her narrative have been reshaped in various cultural contexts.

A central focus of this analysis is the comparison between Nabokov's original novel and its Hollywood adaptations by Stanley Kubrick and Adrian Lyne. Moreover, my thesis delves into the transformation of Lolita's image in popular culture, particularly in the context of modern-day references of Lana Del Rey. I examine how Del Rey's music and overall aesthetic, influenced by the vintage Americana elements of Lolita's image and themes, play a role in transforming Nabokov's heroine.

One of the main aspects of my thesis involves exploring how Lolita's image itself has been appropriated by online fans of the aesthetic, particularly on platforms such as TikTok, Tumblr, and Pinterest. These communities often blur the line between the adaptations, with young girls and women adopting the "nymphette" or "coquette aesthetic".

In the final section of my thesis, I emphasise the significance of addressing these issues and reclaiming the narrative of Lolita. I examine whether educators, critics, and media creators can help shift the conversation surrounding the novel and similar works, advocating for a more responsible and nuanced approach to these complex topics.

Ultimately, my thesis seeks to shed light on the ways the male gaze influences not only the interpretations of Lolita but also broader societal issues, such as victim-blaming and sexual exploitation.

MOLNÁR EDIT VIRÁG

Esztétika

MA, 1. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tánczos Péter

egyetemi adjunktus, DE BTK

AZ IRÓNIA GYŐZELME A ROMANTIKA FELETT – DONNA TARTT A TITKOS TÖRTÉNET CÍMŰ REGÉNYÉNEK ELEMZÉSE

Kulcsszavak: Romantikus esztétika; Friedrich Schlegel; posztmodern; Donna Tartt

Dolgozatomban Donna Tartt posztmodern regényét, A titkos történetet elemzem, kifejezetten a korai és érett romantikára jellemző művészetfilozófiai megfontolások mentén. A jelenkor teoretikus pozíciójából tekintve a regénnyel történetileg szimultán (poszt)modern interpretációk olyan ambivalenciát mutatnak ki a mű tematikus kérdésfelvetéseiben, reflektív szakaszaiban, amely kérdéseket fogalmaz meg a történet milyensége, az elbeszélői stílusa és a regény „üzenete” közötti ellentétekről. Ezen ellentétek, tartalmi-formai diszkrpanciák bemutatására vállalkozom a romantikus filozófia – azon belül is a szépség fogalom, esztétikai elméletek és tragédia elemzése – segítségével. A szóban forgó regénynek számos párhuzamos olvasata lehetséges, a mű különböző, eltérő megközelítésekben értelmezhető, azonban ezen kutatás célkitűzéseként érdemesnek tartom egy romantikus nézőpont tragikus történelelmzéseként magyarázni a regényt, ami elvezet a művön átívelő fő kérdéshez, az irónia szerepéhez a végkifejletben.

A romantikus elemek feltérképezése minden szempontból összefonódik az irónia megértésével, hiszen a kettő szoros kapcsolatban áll, egymást kiegészítve formálják a mű narratíváját, így együttes jelenlétük elengedhetetlen az értelmezéséhez. A titkos történetben a kierkegaard-i irónia szerepe révén a romantikus értelmezés határait ismerhetjük fel, mivel a schlegeli játékos irónia helyett a Kierkegaard által leírt korlátozott irónia kerül előtérbe. Az olvasó képes lehet értelmezni a sorok között megbúvó iróniát, így világossá válik a cél, miszerint a túlzottan romantizált világ tragédiához vezet. Számtalan kérdés merülhet fel az elemzésben, így a kutatás átfogó szemléletéhez a filozófia különböző részterületeit eszközként használom, a felvetések igazolásához a motivikus analógiák és a fogalmi elemzések módszerét alkalmazom.

TAKÁCS BRIGITTA

Anglisztika

MA, 2. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Kállay G. Katalin

egyetemi docens, KRE BTK

Dr. Ruttkay Veronika

egyetemi docens, KRE BTK

THE MIRROR OF INNOCENCE IN HENRY JAMES'S THE TURN OF THE SCREW

Kulcsszavak: mirror, reflection, perception, interpretation, innocence

Several multidisciplinary approaches—literary, psychoanalytic, and philosophical—shed light on the diverse ways readers interpret *The Turn of the Screw*. However, these perspectives often appear fragmented, coming across as a collection of disparate assertions rather than unified by a cohesive motif. This fragmentation highlights the need for a more focused, in-depth study to bridge these interpretations. This study aims to explore how the mirror motif can offer a bridge between different readings, even allowing contradictory parts to fit by relying on connecting concepts. Previous research, by Shoshana Felman, for example, offers a psychoanalytical insight, based on Edmund Wilson's "Freudian reading" of *The Turn of the Screw*. The title of the chapter, "Henry James: Madness and the Risks of Practice (Turning the Screw of Interpretation)," presents that she has decided on the governess's madness, even though the novella is often highlighted among others due to its ambiguity on many aspects—some that Felman discusses, like how the reader is left with questions and those can lead them to madness. However, Freud's theory on the uncanny (*Das Unheimliche*) could be applied to the children and not just the governess or the ghosts. By looking at the character of the children as possible mirrors of the governess's personality, this paper wishes to investigate the possible expansions of interpretations. In my paper, I intend to examine the narration, the connection between the mirror and the theme of innocence—and how it changes depending on the observer—the duality of innocence and corruption, and the relationship between reality and fiction through distortion. I aim to develop the various concepts through the three scenes: the part, where the governess faces a full-length mirror for the first time, another scene where she is looking out the window and Quint looks back at her and finally, when she is at the lake and catches sight of Miss Jessel. All three encounters offer different insights into the mental state of the governess: repression, paranoia and hysteria. This structure also allows the introduction of correlating concepts such as innocence, femininity, or authority.

TAMÁS LILI

Anglisztika

BA, 6. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Balogh Beatrix

egyetemi tanársegéd, PPKE BTK

DISNEY'S ZOOTOPIA: RACIAL BIASES IN POST-RACIAL AMERICA

Kulcsszavak: rasszizmus; Egyesült Államok társadalmi kérdései; Disney animáció; Zootopia; Zootropolis

Walt Disney Pictures' 2016 animated feature film Zootopia (titled Zootropolis in Hungary) is set in a fictional world where animals have evolved above the duality of predator and prey and now live together in harmony. As a pretence of a post-racial society, the American Dream of equal opportunity prevails: anyone can become anything in the titular city.

However, analysing Zootopia as a social record of American attitudes to racism in the 2010s and the apparent instances of racial biases, the paper contends that instead of presenting a utopia, the film cleverly challenges the liberal concept of post-racial America through its relatable animal characters. The paper's structure leans on Camara Phyllis Jones's theoretical framework for understanding racism on three levels and will explore examples of institutionalised, personally mediated, and internalised racism in the film. This analysis reveals that despite the progress made, deeply ingrained racial prejudices still exist and can influence one's interactions and opportunities. The film's thought-provoking commentary notwithstanding, Zootopia acknowledges the aspiration to the ideal of post-racial America.

VALICSKÓ SÁRA VIKTÓRIA

Anglisztika

BA, 5. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Lénárt-Muszka Zsuzsanna

adjunktus, DE BTK

REWRITING TRADITIONS AND EXPRESSING ANXIETIES: THE DARK ACADEMIA GENRE

Kulcsszavak: kortárs észak-amerikai irodalom; gótikus irodalom; queer irodalom; irodalomtörténet; trauma

The term “dark academia” emerged on the social media site Tumblr around 2015 as a trend in aesthetics and enjoyed increasing popularity as it made its way through various social media sites before becoming popular on TikTok during the COVID-19 pandemic. Academic interest in dark academia, both as a sociocultural and a literary phenomenon, is also on the rise with essay collections and thematic journal issues being dedicated to the subject. Dark academia’s roots are traced back to academic and campus novels, and to one novel in particular, Donna Tartt’s *The Secret History* (1992), which inspired a new generation of writers and laid the foundations of a new literary genre. Many recurring motifs and symbols found in dark academia novels are part and parcel of “traditional” American Gothic fiction - such as the portrayal of violence, mental health problems, and substance abuse. After outlining the genre’s origins and the common motifs and elements these novels share, I will investigate the way these novels express contemporary anxieties surrounding academia, arguing that by using the Gothic as a framework and shifting the focus onto the psyche of the characters, the genre is able to offer a critique of the academic environment.

RÉGI MAGYARORSZÁGI IRODALOM

BIRÓ ESZTER

Magyar

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Kiss Farkas Gábor

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

**„HA ELVESZEK, HÁT ELVESZEK!”. RETORIKAI BŐVÍTÉSEK KÁKONYI PÉTER AZ
AHASVERUS KIRÁLYRÓL ÉS AZ ISTENFÉLŐ HESTER KIRÁLYNÉ ASSZONYRÓL VALÓ
HISTÓRIA CÍMŰ MŰVÉBEN**

Kulcsszavak: régi magyar irodalom; Kákonyi Péter; retorikai bővítés; Biblia; Eszter könyve

A dolgozatban Kákonyi Péter históriájában megtalálható retorikai bővítéseket elemeztem. Ezek két csoportba sorolhatóak: egyrészt vannak benne copia-szerű bővítések (a kultúrspecifikus elemeknél), másrészt pedig egy helyen merített az "Eszter maradékából" is. A Septuaginta bővítéseivel ellentétben ezek nem Isten nagyságának magasztalására, hanem a férj/férfi tekintélyének növelésére alkalmasak. A história erkölcsi üzenete a házas vagy házasság előtt álló nőknek lett címezve. Ennek megfelelően megváltoztatta Eszter királyné személyiségét is, amivel kapcsolatban felmerült egy fordításelméleti kérdés: a héber szövegben egyedülálló módon a "kegyelmet találni" idiomatikus kifejezésben nem a megszokott ige szerepel. Ez a Héber Bibliában megjelenő plusz jelentés azonban nem érvényesül sem a latin szövegben, sem Kákonyinál. Ezek alapján azt is megállapítottam, hogy a szerző ezen művének megírásához valószínűleg csak a Vulgáta szövegét használta.

BUNA BLANKA-BORÓKA

Magyar Nyelv és Irodalom

BA, 5. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

Farmati Anna

adjunktus, RO BBTE

**„AZ HARMADIK ÉLETÉNEK SZERÉBEN.” ÁRPÁD-HÁZI SZENT ERZSÉBET ARCULATAI A
KORA ÚJKORI PRÉDIKÁCIÓKBAN**

Kulcsszavak: dinasztikus versengés; felmentés; karitativitás; önrendelkezés

A dolgozat témája: összehasonlító szövegelemzés a kora újkori Erzsébet-, illetve tematikailag releváns prédikációkon a nőszent recepciójának időbeli alakulása és a kanonikus gondolkodásra gyakorolt hatása szempontjából.

A dolgozat tartalmi összefoglalója: a középkori Erzsébet-legendák vizsgálata számos hajszáltrepedést fedezett fel, hiszen a férjes asszony újító életszentsége szétfeszítette a korabeli kánont. A kultusz újdonságait még befogadni képtelen kortársak a hagyományos aszketikus modell szerint próbálták ábrázolni őt, elrejtve ezzel szinte mindent, amit a következő generációk látni és értékelni igyekeztek benne. Ez utóbbiak már olyannyira integrálták a szent asszonyt az általa is megalapozott szentségésménybe, hogy mostmár emiatt tévesztették szem elől reformer voltát. Az általában az asszonyokhoz és/vagy asszonyokról szóló prédikációk pedig arra mutatnak, hogy Erzsébet életpéldája hosszútávon nem befolyásolta a nőkről való általános gondolkodást elképesztő európai népszerűsége ellenére sem. Vizsgálatom során a társadalomtörténeti változások kontextusában igyekszem nyomon követni az Erzsébet-recepció alakulását a kora újkori magyar egyházi irodalomban, feltárva az újabb hajszáltrepedéseket a szent arcképén. Az eltérések nemcsak az első vitákhoz képest meglepőek, de az egykorú szövegek is több különböző életutat festenek le, melyeknek különböző szakaszai önmagukban is teljesen más életminőségeket képviselnek: a leányt, az asszonyt, az úrnőt, az anyát, az özvegyet, a szentet.

DEME KAMILLA

Spanyol nyelv és kultúra; magyar nyelv és
irodalom osztatlan tanári szak
Osztatlan, 7. félév

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Molnár Dávid
egyetemi adjunktus, SZTE BTK*

MÁSODIK JÓZSEF AZ ELISIUM MEZEJÉN: EGY DIALÓGUS MŰFAJ ÉS FORDÍTÁSI KÉRDÉSEIRŐL

Kulcsszavak: elíziumi történetek; Szirmai Antal; Nádascai András; II. József; Samuel Jacob Schröckh

A Második József az Elisium mezején című, 1790-ben megjelent röpirat olyan elíziumi történet, melynek célja II. József uralkodásának értékelése és megítélése. A Lukianosztól eredeztethető műfaj német hatásra jelent meg nálunk, s bár eltérő válfajai beépültek a magyar irodalomba, itt főleg politikai indíttatásból születtek az elíziumi halottakat egymással párbeszédbe léptető művek. A műfaj természetesen itthon jóval szerényebb „karriert” futott be: több évtizedes késéssel jelent meg, és szűkebb eszköztárral is rendelkezett. Ennek ellenére is megállapíthatjuk azonban, hogy bizonyos magyarországi szerzők kifejezetten keresni látszanak az ilyen jellegű munkákat, mivel egyes német szövegek nagyon rövid időn belül magyarul is napvilágot látnak. Ezek közé tartozik a Második József az Elisium mezején is, amelynek attribúciós problémáival a dolgozat részletesen foglalkozik, s új szempontok beemelésével helyezi tágabb keretek közé a fordító személyének kérdését.

ERDŐS ANGELIKA

Angol nyelv és kultúra; magyar nyelv és irodalom
szakos tanári
Osztatlan, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Molnár Dávid
egyetemi adjunktus, SZTE BTK*

MAGYAR NYELVŰ PRÓZAI GUIDO-FORDÍTÁSOK A KORA ÚJKORBAN

Kulcsszavak: Trója; 17. század; Haller János; Hármaskönyv; kalendárium

A szakirodalom Haller János 1695-ben kiadott Hármaskönyvének harmadik részét tartja a Trója-történet első magyar próza fordításának. Csak hogy eddig elkerülte a figyelmet egy századközépi (1651–1654) kalendáriumokban közölt próza elbeszélés, amely szintén Guido de Columnis művének (*Historia destructionis Troiae*) alapul, s amely elsőbbsége mellett azért is jelentős, mert a 17. századi szórakoztató olvasmányok között páratlan abban a tekintetben, hogy folytatásokban jelent meg. Az így feldarabolt szöveg egyes részei először kerültek összeillesztésre a dolgozat mellékletében – ezen „rekonstrukció” során pedig a prágai Strahov könyvtárból az 1654. évre íródott naptár egy olyan ismeretlen példánya is előkerült, amely az eddig közkézen forgó egzemplárokhoz képest új oldalakat is tartalmaz. Hogy a dolgozat végén minél megalapozottabban hasonlíthassam össze a két magyar nyelvű szöveget, textológiai vizsgálatok révén meghatároztam a forrásul használt Guido-kiadásokat, majd szoros szövegösszevetéseket végeztem az így kapott korpuszon, melyek során többek között arra is fény derült, hogy Haller a Párisz és Heléna megismerkedéséről szóló fejezet esetében az ókori görög költő, Colluthus (Kr. u. ~500) *Raptus Helenae* című epillionjával váltotta ki a Guido-elbeszélés megfelelő részeit. Ez azért figyelemreméltó, mert a szakirodalom egyöntetű álláspontja szerint a Hármaskönyv harmadik része teljességgel Guido szövegén alapul. Végül a magyar nyelvű fordítások összevetésével az is megállapíthatóvá vált, hogy Haller szövege irodalmilag értékesebb, mint a naptárszöveg – míg az előbbi megemeli, addig az utóbbi deklasszálja forrását.

HELMRICH MÁRTON TAMÁS

Magyar-történelem

Osztatlan, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Kiss Farkas Gábor

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

POÉTIKAI HAGYOMÁNYOK ÉS ÚJÍTÁSOK RIMAY JÁNOS BALASSI-EPICÉDIUMÁBAN

Kulcsszavak: alkalmi költészet; gyászversirodalom; neolatin költészet; epicédiumok

A Rimay János által Balassi-testvérek halálára írt versciklus a régi magyar irodalom számos alkalommal értelmezett szövegei közé tartozik. A versfüzér több szempontból is különleges mű: olvasható egyfelől a Balassi-kultuszt megalapozó gyászkölteményként, egyes értelmezői pedig a későreneszánsz mitologizáló, allegorikus sírköltészetének egyedülálló magyarországi képviselőjeként írták le. Dolgozatomban Rimay művét egy nagyrészt feldolgozatlan szövegcsoporthoz, a 16. századi magyarországi alkalmi költészet felől közelítem meg. Noha a kutatás gyakran hangsúlyozza Rimay alkotásának egyedülállóságát, a Balassi-epicédium nem „légüres térbe” érkezett meg 1596-ban. Egyetlen előzményeként az egy évvel korábbi bártfai antológiát szokás említeni, ám a latin nyelvű gyászversköltészetnek ezen kívül is élő hagyománya volt a század Magyarországon. Az alkalmi költészet műfajai közé tartozó epicedium (és az epitaphium, a carmen funebre) műfajában számos szerző, köztük Christian Schaeseus vagy Kassai Zsigmond Dávid is alkotott. Kutatásomban azt vizsgálom, melyek az általános jellemzők a hazai neolatin gyászversirodalomnak, milyen poétikai, szövegalkotási technikákkal dolgoztak ezen művek szerzői, és vajon mennyiben hozhatók összefüggésbe e korpusz elemei a Balassi-epicédiummal. A hazai neolatin kontextus mellett egy másik lehetséges párhuzamot is vizsgállok: a francia Pierre de Ronsard költő halála után megjelent gyászversgyűjteményt hasonlítom össze Rimay Epicédiumával.

JÁKI PÉTER

Magyar-hittan szakos tanári

Osztatlan, 5. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ajkay Alinka

egyetemi docens, PPKE BTK

PÁZMÁNY PÉTER IMÁDSÁGAI A PRÉDIKÁCIÓKBAN

Kulcsszavak: Pázmány Péter; imairodalom; új szövegkorpusz; Imádságos könyv; Prédikációk

Pázmány Péter egyik legfontosabb kegyességi műve az – életmű leghosszabb munkája – a mintegy 1200 oldalas Prédikációk. A dolgozat újdonsága, hogy rávilágít arra a mindezidáig nem részletezett tényre, hogy a prédikációk szövegébe Pázmány jó néhány helyen imádságokat írt. Ezen imádságok bemutatásával és elemzésével egy teljesen új szövegkorpuszt láthatunk, amely az Imádságos könyvet kiegészítve, kibővíti eddigi ismereteinket Pázmány imairodalmáról. Mivel az imaszövegek mindig az adott naphoz, szöveghez kapcsolódnak, az Imádságos könyvben alkalmazott felosztás itt nem alkalmazható. A dolgozat tehát tematikus csoportfelosztás szerint, a szövegben történő előkerülés sorrendjében, szövegelemzéssel mutatja be a felfedezett 47 új imádságot.

NAGY ANNA BERTA

Magyar nyelv és irodalom szakos tanár;
történelemtanár
Osztatlan, 5. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Fazakas Gergely Tamás
egyetemi docens, DE BTK*

A SZENCI MOLNÁR-FÉLE ZSOLTÁROK SZÖVEGEINEK ÉS DALLAMAINAK PARAFRÁZISAI AZ 1787–1840 KÖZÖTT KELETKEZETT SÁROSPATAKI MELODIÁRIUMOKBAN

Kulcsszavak: kollégiumi kórusirodalom; Maróthi-hagyomány; Szenci Molnár Albert; zsoltárparafrázisok; temetési énekek

Dolgozatom az 1787–1840 között keletkezett sárospataki kéziratos melodiáriumok zsoltáros anyagait vizsgálja irodalomtörténeti, zenetörténeti és zeneelméleti szempontból. Ezt az interdiszciplináris elemzést az énekversek sajátos helyzete igényli, mivel a szöveg és dallam nem elválasztható egymástól. A korpusz vizsgálata nemcsak a szélesebb látószögű megközelítés miatt jelentős, hanem azért is, mivel a XVIII–XIX. századi zsoltárújrarendő hagyományról viszonylag kevés szakirodalmi munka született.

A pataki zsoltárparafrázisok vizsgálata során nyilvánvalóvá vált, hogy ezek az énekversek követik a kor temetési énekeinek mintáját, s rögzítik a leginkább szájhagyomány útján terjedt énekes hagyomány nyomait. Összesen 22 (kijelölt időkeretbe tartozó) melodiáriumot vizsgáltam meg.

A dolgozatom fókuszpontja a XXII. és a CII. pataki zsoltárparafrázisok esettanulmányai. Az esettanulmányok részletesen elemzik a szövegeket és velük együtt a dallamokat/harmóniákat is a parafrázis kérdéskörén belül. Azért e szövegeket választottam, mivel ezek fordulnak elő legtöbbször a melodiáriumokban. Az esettanulmányok többek között kitérnek a hazai gyülekezeti éneklési gyakorlatra és a sárospataki kórus énekhagyományára. Dolgozatom másik feladata, hogy bemutassa, miként hagyományozódott a Maróthi György-féle többszólamú zsoltáréneklés a sárospataki énekkar körében, mivel a melodiáriumok keletkezése, s használata is Maróthi György nevéhez köthető.

A dolgozatomhoz tartozó Mellékletben kronológiai sorrendben rögzítettem és mutattam be a 22 melodiáriumban megtalálható zsoltárok, zsoltárparafrázisok, s azok töredékesen fennmaradt változatainak rendszerét.

PEKÁR-BAPCSÁN BOTOND

Osztatlan tanári

Osztatlan, 5. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Hargittay Emil

emeritus professor, PPKE BTK

BALASSI SZÉP MAGYAR KOMÉDIÁJA ÉS SHAKESPEARE DRÁMÁI

Kulcsszavak: Balassi Bálint; Shakespeare; Dráma; Reneszánsz

Dolgozatomban Balassi Bálint fennmaradt drámáját, a Szép magyar komédiát és William Shakespeare drámáit vizsgálom, mert bizonyos vonatkozásokban egymásnak rokonai, annak ellenére, hogy a két szerző nem olvasta egymás műveit. A Szép magyar komédia és Shakespeare drámái is az olasz reneszánsz irodalomból táplálkoznak, ez lehet az oka a hasonlóságoknak, a szépségideálok megfogalmazásától a drámák szerkezetéig és a használt szerzői technikákig; egyes esetekben még a keletkezési körülmények is hasonlóak. A Balassi szakirodalomban Shakespeare neve csak elvétve fordul elő. Ezt a hiányt szeretném csökkenteni ezzel a dolgozattal, melyben a fentebb említett irodalmi alkotások szerkezeti felépítését, motívumvilágát és a keletkezések körülményeit vizsgálom.

TÓTH LAURA

Magyar-latin osztatlan tanári

Osztatlan, 7. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kasza Péter

egyetemi tanár, SZTE BTK

SZÍNHÁZ AKKOR ÉS MOST, AVAGY LUDOVICO GRITTI UTÓÉLETE

Kulcsszavak: Gritti; drámák; Szigligeti; Pitymalló Kesely; források

A dolgozatomban Ludovico Gritti (1480 – 1534) utóéletével foglalkozom. Gritti a 16. század viharos időszakában élt, bizalmas kapcsolatot alakított ki az Oszmán Birodalom vezetőivel, ezáltal pedig Magyarország politikai életébe is beleszólást nyert. Döntőbíróként kívánt fellépni a mohácsi csata utáni kettészakadt Magyarország helyzetével kapcsolatban. Neve azonban mára már kikopott a köztudatból, kevesen emlékeznek akár a kormányzói múltjára is. Dolgozatomban azt az ellentétet szeretném hangsúlyozni, hogy személye bár látszólag kikopott a köztudatból, a művészi alkotóknak mégis érdekfeszítő témát nyújt a mai napig az ő személye. Az évszázadok során számos alkotás keletkezett az ő főszereplésével: elbeszélő költemények, versek és drámai alkotások születtek róla. A dolgozatomban fő tárgyának a drámai műnemben keletkezett alkotásokat választottam, 1532-től 2024-ig vettem sorra a Gritti-drámákat. A fő kutatási kérdésem közé tartozott, hogy a szerzők hogyan használták fel történelmi forrásaikat, mennyire maradtak hitelesek, és miért pont Grittit választották témának. A 19. században Szigligeti Ede ír történelmi drámát Gritti címmel, ami igen hamar közönségkedvencé vált, ugyanis csak a Nemzeti Színházban több évig játszották, de a vidéki színpadokon is igen közkedvelt volt. Az elsőprő sikerekhez hozzájárulhatott, hogy a korszak két ünnepelt színésze is játszott a darabban, Egressy Gábor alakította Grittit, Laborfalvi Rózát pedig Gertrúd szerepében láthatta a közönség. A dolgozatomban tárgyalt másik dráma pedig nem is olyan régen, 2022-ben jelent meg, Győrei Zsolt és Schlachtovszky Csaba közös darabja a Vízkereszti Gritti, avagy a bőrre menő játék címmel. Ugyan nem aratott elsőprő sikert a közönség körében, de Gritti utóéletéhez igenis hozzájárult. Szigligetinek a nemzeti identitásképzéshez új hősökre volt szüksége, ugyanis az eddig ismertebbnek számító hőszokat már mind megírták, erre a célra pedig megfelelőnek bizonyult Gritti. A kortárs szerzőpáros ezzel szemben szórakoztató szándékkal kívánta életre kelteni a Szerémi-féle Gritti-játékot, és egy modern perspektívát nyújtani a történelmi figurának.

KLASSZIKUS MAGYAR IRODALOM

BENCSIK REBEKA BARBARA

Magyar nyelv és irodalom szakos tanár – spanyol

nyelv és kultúra tanára

Osztatlan, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Balogh Piroska

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

A MESENOVELLA MŰFAJA A SZÁZADFORDULÓ MAGYAR IRODALMÁBAN

Kulcsszavak: mesehagyomány; meseszerű elbeszélés; tipológia; fantasztikum; narráció

A mesenovella műfaja a századforduló irodalmi eszményének válságát feloldó poétikai megújulás kulcsfogalmává válik a magyar irodalomban. A hazai hagyományban nem előzmény nélküli műfajról van szó, azonban népszerűségének tetőpontját ekkor éri el, a cselekményességtől a hangulatiság irányába utakat kereső prózapoétika fő tájékozódási pontjainak kijelölője révén. Az ebben a szellemi közegben népszerűvé váló meseszerű elbeszélés hagyományos poétikai osztályozás szerinti értelmezése problematikus. A pontos műfaji körülhatárolás egyik legnagyobb akadálya a századforduló meseértelmezésének eltérése a modern terminológiától, emellett pedig a recepciótörténetben mutatkozó ambivalens hozzáállás és általános bizonytalanság nehezíti a mesenovella definiálását. Ahogy egységes mesenovella-definícióval sem rendelkezünk, úgy a századfordulón nagy számban keletkező, a műfajhoz köthető szövegek tekintetében sem létezik egységes érvényű novellatipológia. Dolgozatom célja ezért a fin de siècle magyar szerzőinek néhány művét alapul véve a műfaj vizsgálata, feltárva a szövegekben a mesehagyományhoz való különböző módon történő kapcsolódások által megjelenő többletjelentést. Elsőként Jókai Mór három mesenovellának minősíthető szövegét vizsgálom, példát szolgáltatva a műfaj századfordulót megelőző megnyilvánulásaira, ezt követően pedig a későbbi szerzők (Szini Gyula, Ambrus Zoltán, Csáth Géza, Babits Mihály és Balázs Béla) néhány meseszerű elbeszélésének áttekintésével kísérek meg felállítani egy a műfajra érvényes novellatipológiát, a meglévő szakirodalmi kategóriákat kiindulási alapul véve. Céлом ezzel a képlékeny, bizonytalan terminológiájú mesenovella-műfaj feltételezett szövegei közti közös jegyek megállapítása alapján elsősorban a definiálás támpontjainak keresése, valamint a mesehagyományhoz fűződő viszony alapján történő szövegelemzéshez szükséges alapvető jegyek elkülönítése.

BODOR ERZSÉBET

Történelem, és állampolgári ismeretek - Magyar
nyelv-és irodalom tanár
Osztatlan, 9. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Béres Norbert Zoltán
egyetemi adjunktus, DE BTK*

A „HIV MAGYAR NŐ”-TŐL AZ „ANYAI VÁGY”-IG: NŐI SZEREPEK VÁLTOZÁSA ARANY JÁNOS BALLADÁIBAN

Kulcsszavak: szereplehetőségek; társadalmi elvárás; nőreprezentáció; feleség; anya

Arany János balladaköltészete a 19. század klasszikus magyar irodalmának egyik legtöbb perspektívából kutatott témája, ennél fogva a balladák még a 21. században is számos megközelítési lehetőséget kínálnak. Dolgozatomban számot kívánok vetni az eddigi recepciótörténettel, legfőképpen a 19. századi társadalom által meghatározott női szereplehetőségekkel. A kutatásom alappillére a nőkről való egykorú gondolkodás, annak progresszív és konzervatív oldalával egyetemben, amely a balladák értelmezésében szemléleti távlatként működik. Kiemelkedő szerepköröknek tekintem a honleány, az anya és a normasértő nő alakjait, melyek a kortárs társadalmi diskurzusban és az Arany-balladákban egyaránt jelentős szerepet kaptak.

BURKHARDT ZSÓFIA

Magyar nyelv és irodalom – Finn nyelv és
irodalom
BA, 5. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. T. Szabó Levente
docens, RO BBTE*

**„A TI PÉNZETEKNEK A HANGJA”. SZÁZADFORDULÓS BUDAPEST-REGÉNYEK
HANGZÁSVILÁGA**

Kulcsszavak: modernizáció; kapitalizmus; zaj; naturalizmus; szereplői szólások

Kutatásom témája a hangok világképi és ábrázoló ereje, ezen túlmenően a hangzáson keresztül való látásmód, perspektívaépítés a századfordulós Budapest-regények kontextusában. Milyen hangok töltik be a regényekben ábrázolt Budapestet, milyen ezeknek a narrátor és/vagy szereplők általi megítélése, esetleg milyen többletjelentés kapcsolható hozzájuk? Hogyan függ össze a beszéd és az identitás, hogyan tételeződik a megszólalás világképi problémája? Ezek a jelenségek sokszor aktívan befolyásolják a befogadást vagy magát a narrációt, ezenkívül hozzásegíthetnek Budapest metropolisszá válása megélésének, domesztikálásának, irodalmi tekintetben pedig világképi és poétikai következményeinek alaposabb megértéséhez.

CSÁSZÁR KLAUDIA

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Balogh Piroska

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

ORVOSALAKOK A 19. SZÁZAD PRÓZÁJÁBAN

Kulcsszavak: Klasszikus magyar irodalom; 19. század; próza; orvostörténet; orvosok

Az *Orvosalakok a 19. század prózájában* című dolgozat célja az irodalomban megjelenő orvos karakterek vizsgálata. Ezeknek a szereplőknek az elemzése során különböző szempontok szerint kategóriák megteremtése a cél, hiszen jól látható: az orvosok felvehetnek egyéb szerepeket is. A tipologizálás célja megfelelő alapot teremteni a további kutatásoknak, ugyanis a korábbi és későbbi időszakokkal ellentétben a század irodalmának orvos szereplőiről szóló szakirodalom hiányos. Jelen munka a szöveggyűjtés folyamatában tart, így a korpusz folyamatosan bővül.

FÁY LUKÁCS

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Szilágyi Márton

egyetemi tanár, tanszékvezető, ELTE BTK

A BETYÁRKARAKTER MEGFORMÁLÓDÁSA A 19. SZÁZADI MAGYAR NYELVŰ KÖLTÉSZETBEN

Kulcsszavak: betyár; betyárábrázolás; latorköltészet; pitaval

Dolgozatomban arra a kérdésre keresek választ, hogy a 19. századi magyar nyelvű lírában a betyárok miként formálódtak valós működésükkel ellentétben pozitív erkölcsi megítélésű alakká, esetenként kimondottan a nemzeti összetartozás jelképévé. Ennek megvilágítására a dolgozatban olyan 19. század előtti népszerű szöveghagyományokat vizsgállok meg, amelyek gonosztevőket ábrázolnak, ezáltal a betyárok irodalmi megjelenítésének előzményeként olvashatóak. Így szó esik például Pitaval-történetekről és a latorköltészet típusairól. Ezek után végigkövetem a század lírájában a betyáralakok változatait, többek között Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor és Arany János betyárversein. Mindehhez elkerülhetetlen néhány olyan történelmi eseményről is szót ejteni, amelyek hatást gyakoroltak a betyárok valós életmódjára és irodalmi ábrázolásukra is.

IZBÉKI FLÓRA KITTI

Magyar nyelv és irodalom

MA, 1. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Hász-Fehér Katalin
egyetemi docens, SZTE BTK

**"VÁNDORLOK CSÜGGEDTEN / AZ ÖRÖKKÉTARTÓ JELENBEN" - PETŐFI FELHŐK
CIKLUSÁNAK ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEI**

Kulcsszavak: abszurd; Petőfi Sándor; Felhők ciklus

A dolgozat egy kísérleti olvasat a modernitás felől, azon belül is az abszurd irodalommal összevetve értelmezi Petőfi Felhők ciklusát. A vizsgálat a komparatiztika módszertanát alkalmazva a hasonlóságok mellett a különbségeket is figyelembe veszi. Érdemes megkülönböztetni az abszurd életérzést, melynek körvonalazásához a dolgozat Albert Camus Sziszüphosz mítosza című esszéjét veszi alapul, illetve az abszurd irodalom eszköztárát, amellyel sokszínűsége miatt a kutatás nem foglalkozik. Petőfi ciklusa számos ponton mutat párhuzamosságokat (illetve eltéréseket) a camus-i abszurd életérzéssel, hasonló gondolatokat érint, mint Thomas Hardy, T. S. Eliot vagy Vaskó Popa, a verskötetekben, illetve Ionesco és Samuel Beckett a drámáiban (főképp A játszma végében és a Godot-ra várva című színdarabjában), olyan gondolatokat, mint az eredménytelen igazságkeresés, a halál elkerülhetetlensége, az ember magára hagyottsága, a szabadságvágy, a hagyományos értékek elértéktelenedése, a sziszüphoszi helyzet, vagy olyanokat, mint a magányosság és kirekesztettség. A Felhők poétikai és retorikai eszközeiben is emlékeztet az abszurd irodalom eljárásaihoz.

KOVÁCS ELŐD JÓZSEF

Magyar

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Balogh Piroska

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

KEMÉNY ZSIGMOND ÉS HORATIUS?

Kulcsszavak: Kemény Zsigmond; Horatius; Alhikmet, a vén törpe; Szatírák; Klasszikus magyar irodalom

Horatius az irodalmunk egyik legbefolyásosabb, legtöbbet idézett auctora. Nyilvánvaló, hogy az a presztízs mely évszázadok óta sorolja kanonikus pozícióba egyértelműen megfigyelhető a 18-19. századi irodalmi alkotásokra gyakorolt hatásán. Dolgozatom elején részben ezt a recepciótörténetet szándékozom bemutatni, felhívva a figyelmet arra, hogy míg bizonyos szerzőknél valóban abszolút evidens a horatiusi hatás, addig más szerzők esetében új és alapos kutatások szükségesek ahhoz, hogy feltárjuk írásaik antik utalásait. Dolgozatom középpontjában Kemény Zsigmond, Alhikmet, a vén törpe című novellája áll, melyet megkísérlek összeolvasni Horatius szatírájával (hangsúlyt fektetve az I. könyv 2. és 5. szatíráira). Ezzel azt próbálom szemléltetni, hogy a klasszikus magyar irodalmat befolyásoló antik tudás és az abból következő referenciaháló kutatása nem csupán izgalmas, de rendkívül termékeny terület, mely megannyi szerzőt, köztük Kemény Zsigmondot, eddig alig érintett.

KUBUS KATA VIRÁG

Magyartanár; rajz- és vizuáliskultúra-tanár
Osztatlan, 7. félév

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Prof. Dr. Hansági Ágnes
egyetemi tanár, SZTE BTK*

A LEAOTUNGI EMBERKÉK ÉS A KÍNAI AGYAGHADSEREG - JÓKAI MÓR KÍNA-KÉPE TÖRTÉNETI FORRÁSOK NYOMÁN

Kulcsszavak: Jókai Mór, orientalizmus, Kína, 19. század, kínai agyaghadserg

Dolgozatomban Jókai Mór írásainak Kína-képét vizsgálom az egyes szövegek történeti forrásainak nyomán, továbbá arra tettem kísérletet, hogy körüljárjam, a szerző szövegeiben milyen szerepet játszik a korszakot több szempontból meghatározó orientalizmus. A többféle műfajban készült, kelettel kapcsolatos szövegek átfogó keresztmetszetét a szerzői névhasználat kérdéskörén és forrástörténeti kutatásokon keresztül vizsgálom. Részletesen foglalkozom a „kőhadserg” mondájának eredetével, melyet első sorban Jókai Mór A leaotungi emberkéek című szövege és Johann Christoph Wagner Das mächtige Kayser-Reich Sina und die Asiatische Tartarey című földrajzkönyve alapján elemeztem.

MARKÓ DALMA

Magyar-történelem osztatlan tanári

Osztatlan, 7. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Prof. Dr. Hansági Ágnes
egyetemi tanár, SZTE BTK*

ZSIDÓ METAMORFÓZISOK JÓKAI FORTUNATUS-TÖRTÉNETEIBEN

Kulcsszavak: Jókai Mór; zsidóság; Fortunatus Imre; emancipáció; áttérés

II. Lajos hírhedt alkincstárnoka, Fortunatus Imre számos historiográfiai értekezés és szépirodalmi munka tárgyát képezi, legtöbbször azonban Jókai Mór életművében jelenik meg. Pályakezdő drámája, A zsidó fiú és a Fortunatus Imre című elbeszélés egyaránt a kincstartó személyét tematizálják, Fráter György című regényében pedig mellékszereplőként tűnik fel. Fortunatus Magyarország történelmének egyik legsötétebb korszakában emelkedik magas társadalmi pozícióba, felemelkedését azonban a környezete erkölcsi romlottságához való alkalmazkodás követi, s végül az ország bukásával párhuzamosan elkerülhetetlen összeomláshoz vezet. Jókai ebben a kontextusban tár az olvasó elé egy tragikus áttéréstörténetet, amelyben a vallásváltást visszafordíthatatlan identitásválság követi.

Nemcsak a történetek főszereplője megy át metamorfózison, hanem Jókai műfaji és tartalmi módosításai által maga a történet is. A dráma és az elbeszélés más értelmezési keretek közé helyezi Fortunatus történetét, a műfajváltás jelentős perspektívaváltást eredményez. Jókai első darabja után ötven évvel hozzá látott a dráma újbóli feldolgozásához. A két drámaváltozat közötti eltérések tükrözik azt az ötvenéves történelmi távlatot, amely során jelentős mértékben változott a hazai zsidóság társadalmi szerepe és megítélése. A folyamatot parlamenti képviselőként maga Jókai is végig követte. Az alkincstárnok története fél évszázadon át foglalkoztatta a szerzőt, azonban ennél is több időt ölel fel egész életét végigkísérő filozemitizmusa.

A zsidó származású kincstárnokhoz való visszatérés és Jókai magánéletben, valamint nyilvános, politikai szintén tanúsított zsidóbarát attitűdje összeegyeztethető. Ahhoz, hogy ezen összefüggések részleteire rávilágítsak, elsőként Jókai és a magyarországi zsidó közösség kapcsolatának bizonyos szegmenseit mutatom be a szerző visszaemlékezései és a korszak izraelita sajtóban kialakult Jókai-képe mentén. Ezt követően rátérek filozemitizmusa egyes megnyilvánulási formáira, majd ezek fényében vetem össze három Szerencsés Imrét tematizáló szöveg tartalmi és funkcionális vonatkozásait. Jókai Fortunatus-történeteinek komparatív vizsgálata hiánypótló vállalkozás, hiszen a szövegtárházról összevető elemzések nem készültek, s az egységeit külön-külön vizsgáló munkák száma is csekély. A téma mindeddig kevés figyelmet kapott, pedig ezek az írások nemcsak a magyar zsidóság helyzetét, hanem a Jókai által képviselt etikai és politikai eszméket is tematizálják.

PETRÁNYI NÓRA

Magyar

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Bozsoki Petra

egyetemi tanársegéd, ELTE BTK

**„A MULT IDŐK BEJÁRATA/ ZÖLD FÁTYOLOS, SELYMES JÖVŐBE...”: CZÓBEL MINKA NÉGY
VERSÉNEK IDŐFILOZÓFIÁJA**

Kulcsszavak: Czóbel Minka; Az erdő hangja kötet; időfilozófia; Bergson; Szent Ágoston

OTDK-dolgozatomban Czóbel Minka Az erdő hangja (1914) című kötetében szereplő négy verset (a Gyémánt Kérubot, a Találkozást, A tükör meséjét és az Emlékeket) elemzem időfilozófiájuk alapján. Az utóbbi két verset nemcsak az idő, hanem az emlékezés felől közelítve is megvizsgálom, és amellett érvelek, hogy azok egymás folytatásaként is olvashatók. A versek idő- és emlékezés-konceptiójának megértéséhez Szent Ágoston és Henri Bergson filozófiáját veszem alapul, Szent Ágoston Vallomásainak és Henri Bergson Idő és szabadság: tanulmányok eszméletünk közvetlen adatairól munkájának hatását elemezve a szövegekben. A szakirodalom eddig csupán érintőlegesen foglalkozott Czóbel verseinek időértelmezésével, pedig az életműben hangsúlyos téma az idő és az emlékezés. Dolgozatom fő állítása, hogy a Szent Ágoston-i és a bergsoni időről szóló elgondolások beemelése komplex módon megformált időt eredményez a tárgyalt versekben.

SÁRKÖZI MÁTÉ BÁLINT

Osztatlan tanári (magyartanár; dráma- és
színházismeret-tanár)

Osztatlan, 9. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Ajkay Alinka
egyetemi docens, PPKE BTK*

A VANITATUM VANITAS-MOTÍVUM HATÁSTÖRTÉNETE A 19. SZÁZADI MAGYAR IRODALOMBAN

Kulcsszavak: Kölcsey Ferenc; Vanitatum vanitas; hatástörténet; intertextualitás; 19. századi magyar irodalom

Dolgozatomban Kölcsey Ferenc Vanitatum vanitas című művének hatástörténetét vizsgálom, különösen a 19. század második felére koncentrálva. Arany János, Gyulai Pál, Komjáthy Jenő, Reviczky Gyula és Vajda János verseiben elemzem azokat az intertextuális utalásokat, amelyek a korabeli olvasó eszébe juttathatták az 1823-ban született alkotást. Az evokáció eszközei közül a formai rájátszás eszközét helyeztem a kutatás fókuszába, így értelmezve a Kölcsey hatását mutató versekben felmerülő kérdéseken keresztül a forma és a ritmika jelentésképző erejét. A műre reflektáló szövegek a Vanitatum vanitas értelmezési lehetőségeit bővítik, ezt a hatásrendszert a szöveg recepciótörténetének feltárása mellett próbáltam elemezni. A dolgozatban kitérek arra is, hogy a reformkor idején és a vesztes szabadságharc után hogyan viszonyultak a szerzők a „mind csak hiábavaló” gondolatához, verseikben hogyan fogadták vagy utasították el ezen tételt. A felfedezett intertextuális utalások sokszínűsége által bizonyíthatóvá válik Kölcsey Ferenc Vanitatum vanitasának jelentős hatása a 19. századi magyar irodalomban.

SITKU DORINA

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Balogh Piroska

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

TÉRKÉPZÉS VAJDA PÉTER ÉLETMŰVÉBEN. PEST-BUDA MEGJELENÉSE A PESTI LEVELEKBEN

Kulcsszavak: 19. század, térpoétika, Pest-Buda, próza, város

Dolgozatomban lokális, pontosabban Pest-Buda, mint nagyváros és főváros megjelenését vizsgálom a Pesti levelekben. Vajda művében Pest-Buda a kulturális intézményei (színház), csatornái (újságok, folyóiratok) és diskurzusai (nyelvviták, színházépítési vita, színi előadások kibeszélése) révén elevenedik meg. A megképződő város kulcsfogalma a dinamikusság, ennek képzésében a narrátori pozíciónak is nagy jelentősége van. Vajda olyan narrátort működtet a kötetekben, amely szintén ezek mentén a diskurzusok mentén konstruálódik, ezáltal nemcsak mint városlakó, hanem a városi identitást képviselő elbeszélő lép fel a szövegekben. A dolgozat másik nagy témája Vajda Péter életművével való foglalkozás. Ugyanis esetében nemcsak művei értelmezésénél ütközhetünk problémákba és kérdésekbe: életművének megközelítése is egy külön kutatást igényelne. Az életművével való foglalkozással nemcsak ehhez a rendkívül összetett és sokszínű munkássághoz kerülnénk közelebb, de a korszakkal, a romantikával, annak hagyományozódásával kapcsolatosan is új felfedezésekre juthatnánk.

SZABOLCSI PETRA

Angol nyelv és kultúra tanára - Magyartanár
Osztatlan, 8. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Milbacher Róbert
egyetemi docens, PTE BTK*

**AZ ÁRTATLANSÁG VÉLELME. MEGJEGYZÉSEK ARANY JÁNOS ÁGNES ASSZONY CÍMŰ
BALLADÁJÁNAK ÉRTELMEZÉSÉHEZ**

Kulcsszavak: hűtlenség; gyilkosság; szimbólum; bizonyíték; előítélet

Dolgozatomban Arany János Ágnes asszony című balladájának értelmezési síkjait vizsgálom meg Ágnes tisztaságát és ártatlanságát bizonyítandó. Ágnes kettős bűne a férje megölésében való részvétel és a férjéhez való hűtlenség, amelyek közül a dolgozatomban én Ágnes hűségességének kérdésére fókuszálnék a ballada hiátusainak, szimbolikájának, illetve a hűséges feleség és a bosszúálló szerető motívumának vizsgálatán keresztül. Az előtörténet és a balladai homályba vesző információk számos kérdést felvetnek Ágnes esetleges erkölcsi ártatlanságával kapcsolatban, illetve a szimbólumok egyetemes jelentései szemben állnak a nő bűnösségével és állítólagos paráznaságával. Tekintetbe véve a hűséges feleség toposzának megjelenését az irodalmi alkotásokban, Ágnes asszonyról is elképzelhető, hogy alakja ezzel párhuzamba állítható, s így az ő megítélése és a szerető motivációi is egészen más oldalról közelítendők meg, amely Ágnes gyilkosságban való bűnösségét is megkérdőjelezi.

SZVORÉNYI JÚLIA

Magyar BA

BA, 7. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcseztudományok és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ajkay Alinka

egyetemi docens, PPKE BTK

„MŰVÉSZ, HA REZDÜLÉST ÉREZ...” MŰVÉSZETI REFLEXIÓK GÁRDONYI IDA REGÉNYE CÍMŰ MŰVÉBEN

Kulcsszavak: Gárdonyi Géza; művészregény; 19. századi magyar művészet

Gárdonyit Budapesten töltött évei alatt számos hatás érte, a Feszty-kör tagjaival, neves festőkkel és képzőművészekkel ismerkedett meg. Művészi ihletettségét több írása is tükrözi, amelyekben megjelenik a művészet és a festői közeg, de a Gárdonyi-életműben ennek az időszaknak legerőteljesebb lenyomatát az Ida regényének (1924) részletesen ábrázolt művészvilága jelenti. A dolgozat egyrészt vizsgálja a regény művészetelméleti felvetéseinek konkrét forrásanyagát, ami máig feltáratlan téma a szakirodalomban. A kutatás során számos gondolati párhuzam és explicit egyezés alapján a Rodin beszélgetései a művészetről című kötet merült fel új forrásként, amelyet Gárdonyi az Ida regényének megírásakor felhasználhatott. Másrészt a dolgozat összeveti a regénybeli művészetelméleti felvetések összefüggéseit Gárdonyi saját maga által lejegyzett művészetelméletével, végezetül kitér a regény valódi életből merített elemeire, illetve vizsgálja a cselekmény történeti háttérének hitelességét. A dolgozat célja, hogy hozzájáruljon a Gárdonyi-recepció kiszélesítéséhez és a regény jelentőségének újraértékeléséhez.

MODERN MAGYAR IRODALOM

BARÁTH MIRELLA ZSÓKA

Tanító

BA, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Tanító- és Óvóképző Kar

Témavezető:

*Dr. habil. Hoványi Márton
egyetemi docens, ELTE TÓK*

A KÖRBE ÍRT SZAVAK - KARINTHY FRIGYES A CIRKUSZ CÍMŰ NOVELLÁJÁRÓL

Kulcsszavak: cirkusz; álom; maszk; bohóc; Karinthy

Karinthy Frigyes 1915-ben kiadott *A cirkusz* című novellájának értelmezésére vállalkozik ez a dolgozat. Kutatásom során azt vizsgálja, hogy a cím értelmezése hogyan tudja a novella egészének a megértését újabb és újabb irányokból előmozdítani. A cím értelmezésében kulcsfontosságú szerepet kapott a latin kifejezés geometrikus szemantikája.

Ilyen olvasási lehetőség például a novella atmoszférájának és cselekménytereinek poétikai vizsgálata. A címből kiinduló másik lehetséges értelmezés a cirkuszi előadásmódhoz tartozó maszkok jelenlétének és tropológikus olvasatának vizsgálata. A maszkhoz kapcsolódó gondolatgyűttes egy harmadik interpretációs lehetőséghez is társítható, amely a novella keletkezésével egyidőben nagy hatást gyakorló freudiánus álomtartalomban jelölhető meg. Így a tudatos és a tudatalatti tartalmak felfoghatóvá válnak a maszk előtteseiként és mögötteseiként is. A dolgozat negyedik értelmezési kínálata a halál vagy feltámadás ellentétét hordozó karneváli rítus lehetőségében rejlik, mely a címben foglalt cirkusz szó olvasásakor a befogadóban ébredő lehetséges preconcepciók egyikeként a bohóc Bahtyin-féle értelmezésén keresztül vethet új fényt a címre, és magára a novellára is.

BESSENYEI BENJÁMIN PATRIK

Osztatlan tanári képzés - magyartanár,
történelemtanár és állampolgársági ismeretek
tanára

Osztatlan, 7. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:
Dr. habil Böhm Gábor
egyetemi docens, PTE BTK

NEHÉZ HETEK KRÓNIKÁSA - GALGÓCZI ERZSÉBET PARASZTÁBRÁZOLÁSA

Kulcsszavak: Galgóczi Erzsébet; parasztábrázolás; szocialista realizmus; riport; irodalmi szociográfia

Dolgozatom Galgóczi Erzsébet parasztábrázolását és azt meghatározó kontextusokat tárgyalja. Feltevésem szerint a szerző parasztábrázoló prózáját egyaránt meghatározta a szocialista átalakulás iránti elkötelezettség, valamint a szociografikus ábrázolás igénye. Az életmű egyes darabjait e két szempont alapján vizsgálom. Galgóczi írói indulását a hatvanas években meghatározta a korszakban újfelfelfogalmazott szocialista realizmus, valamint az Élet és Irodalom hasábjain folytatott vita a parasztábrázolásról. A stílus és a vita mintái korreláltak marxista világnézetével, ennek keretében illeszkedett az átalakulóban lévő paraszti világfordulása a műveiben. Az életműben meghatározó szerepet játszik a paraszti társadalom. Az író szociografikus riportjaiban és szépprózájában egyaránt hivatástudattal fordult saját osztálya felé. A két műfaj ugyan elkülönül Galgóczi munkásságában, ám témaként és idézetek, átvételek formájában korrelálnak egymással. Szépirodalmi művei szociografikus vonatkozásokat mutatnak magukon, melyek célja regényei és novellái valóságtartalmának legitimációja. Vizsgálódásomban Galgóczi két regényét emelem ki: az 1961-es Félútont és az 1972-es Pókhálót. A két mű egy-egy termelőlőszövegkeleti elnököt állít fókuszba, akiknek sorsán keresztül a falvakban uralkodó világot ábrázolja Galgóczi, mégpedig e világ igazságtalanságaival, gazdasági és társadalmi gondjaival együtt. Az ábrázolt paraszti sorsokban elsősorban az embert fedezi fel, aki a társadalom és a politikum számára csupán azért paraszt, mert falun él, onnan származik, ám ez a létezőmód nem töltődik fel szakrális vagy idillikus, misztifikált, sztereotip tartalommal. Ebben látom Galgóczi parasztábrázolásának újítását a korszakban. A dolgozat exkurzusaként megvizsgálom az életrajzi Galgóczi Erzsébet jelenlétét az életműben. Számos műve rendelkezik önleletrajzi elemekkel, ami felveti a szövegek életrajzi olvasatának lehetőségét. Ennek kapcsán érintem az autofikció, az autobiográfia, valamint az önleletrajzi tér fogalmakat, reflektálva ezek lehetséges interpretációs hozadékaira.

CSÁKYNÉ BÉKÉSI BETTI

Tanító

BA, 8. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Tanító- és Óvóképző Kar

Témavezető:

Dr. Hoványi Márton

egyetemi docens, ELTE TÓK

AZ ÉDES ANNA CÍMŰ REGÉNY TÉRPOÉTIKÁJÁRÓL

Kulcsszavak: térpoétika; XX. századi magyar irodalom; Édes Anna; utópia; Kosztolányi Dezső

Kosztolányi Dezső *Édes Anna* című regénye a magyar irodalomnak egy olyan műve, mely megjelenése óta nem veszített kanonizált státuszának erejéből, és még mindig számos értelmezési lehetőséget rejt magában. Dolgozatomban a regényt térpoétikai szempontból vizsgálom, választ keresve a helyek és nem helyek létjogosultságára, valamint a különböző helyszínek jelentőségére és lényegi szerepeire. A dolgozat összefüggéseket keres azzal kapcsolatban, hogy az egyes terek hogyan változnak a különböző szereplők megjelenésével.

DUDRA ZSÓFIA

Magyar

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Bengi László

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

VESZED A JELET? - KOSZTOLÁNYI DEZSŐ PACSIRTA CÍMŰ REGÉNYÉNEK INTERPRETÁCIÓJA MINT JELOLVASÁS

Kulcsszavak: Kosztolányi Dezső; Pacsirta; szemiotika; narratológia; testpoétika

„Szegény Pacsirta szüleivel éjfél után megy. Széchenyi utca. Hordár.” Ezt a jegyzetet írja Kosztolányi Dezső Pacsirta című regényének egyik szereplője, Ijas Miklós a noteszébe, miközben távolról szemléli a Vajkay családot. Azonban nem csak neki, hanem az olvasó számára is elég hamar egyértelművé válik a narrátor közvetítésével: ebben a történetben a legapróbb gesztusoknak, egy-egy szónak is nagy jelentősége lehet, mindennek megfontolt helye van, legyen az a főhős testhelyzete egy családi fénykép szélén, vagy egy nevető szakács a pályaudvaron. Elsőre nem tűnik olyan bonyolultnak a cselekmény alapkonfliktusa, egy mondatban összefoglalható: a Vajkay család életének tragédiája, hogy Pacsirta csúnya és ezáltal férjhez adhatatlan, de valójában ez egy többszörösen beágyazott pszichológiai, társadalmi és antropológiai probléma.

Narrációpoétikai fókuszú dolgozatomban a Pacsirtát olyan szemiotikai egységként elemzem Umberto Eco jelelmélete alapján, amelyben a mű pszichológiai viszonyrendszere jelek olvasásával fejthető fel. Ez a folyamat alapvetően három síkon megy végbe: a narrátor, a szereplők és maga az olvasó által, de ebből értékszerkezeti különbség nem, csak módszertani eltérés alakul ki. A jelek túlnyomó részét azok a testi jegyek, elváltozások és érzékszervekkel kifejezett gesztusok képezik, amelyekkel a karakterek lelki motivációi tárulkoznak fel, és amelyek sokszor az egyetlen jelei annak a valóságnak, amelyet a szereplő megél. Ezek sokszor az érzékiség és undor ellentétpár kontextusában manifesztálódnak, amely jól példázza azt az ambivalens viszonyt, amellyel Vajkayék Pacsirta felé fordulnak. A műben előforduló jelek nyilvánvalóan mind szorosan kapcsolódnak ahhoz a tér- és időtapasztalathoz, amelyben konstruálódnak, így értelmezésem kiindulópontja az a hármasegység, amelyet a test, a tér és az idő alkot.

A Vajkayék tragédiájáról alkotott interpretációk polifóniája megenged egy olyan narrátori megoldást, amelyben empátia és ironia szabadon keveredhet egymással, szinte átmenet nélkül válthatják egymást. Így elemzésemben mindenképp szeretném hangsúlyozni, hogy a jelek elrejtésének a szövegbeli célja az lehet, hogy a szerző a különböző interpretálási attitűdök létjogosultságát bizonyítsa.

ELEKES ISTVÁN

Magyar- történelem osztatlan tanári

Osztatlan, 7. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezetők:

Prof. Dr. Hansági Ágnes
egyetemi tanár, SZTE BTK

Dr. Balogh Gergő
egyetemi adjunktus, SZTE BTK

"MÉRHETŐ-E HOSSZAKKAL A VERS?" A HOSSZÚVERS MŰFAJTÖRTÉNETÉNEK KEZDETEI A 20. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON

Kulcsszavak: hosszúvers; Tandori; Szép Ernő; Karinthy Frigyes; félhosszú vers

A hosszúvers története, irodalmi kommunikációs szabályrendjeinek változása és megítélése a magyar irodalomtudomány egyik keveset kutatott kérdése. A hosszúvers fogalma a hazai irodalmi közbeszédben az 1980-as évek fordulóján jelent meg. Mivel nem áll rendelkezésünkre olyan elméleti keret, amely segítené ezeknek a verseknek a tanulmányozását, ezért dolgozatomban Tandori Dezső olvasónaplóját hívtam segítségül.

Dolgozatom három célt jelölt ki. Az egyik, hogy a magyarországi hosszúversekről szóló szakirodalmat feltárja, ezáltal megnyitva az utat a hosszúversek szisztematikus líra- és poétikatörténeti, elméleti vizsgálata, a hosszúvers műfajiságára irányuló kérdések mérlegelése előtt. A másik a hosszúversek műfaji besorolhatóságát, az egyéb lírai műfajokhoz viszonyított műfaji távolságának meghatározását segítő szempontrendszer felállítása, ezáltal a szövegkorpusz egyes elemeinek bemutatása, elemzése. A harmadik cél pedig a 20. századi magyar hosszúvers-hagyomány kezdeteinek bemutatása.

A magyar hosszúvers-hagyomány szisztematikus feltárása a kutatás későbbi céljai között szerepel. Ezért választottam ki a Tandori által felvázolt szövegkorpusz két szerzőjét. Szép Ernő Magányos éjszakai csavargás című versét részletesen elemzem, míg Karinthy Frigyes hosszúverse, a Számadás a tálentomról a lehetséges vizsgálati szempontok számbavételét tette lehetővé. A két költő egy-egy versét az olvasónaplóban felvázolt és általam kiegészített elméleti kereten és szempontrendszeren keresztül elemzem.

A dolgozatban részletesen elemzem Szép Ernő Egy magányos éjszakai csavargás című versét. Ennek egyik oka, hogy a hosszúverses hagyományban elhelyezést segíti a vers részletes kibontása, további jellemzőinek ismertetése. Másrészt a versről szóló szakirodalom, mint általában Szép Ernő munkásságáról magáról is, igencsak kis számú szöveget foglal magában, ezért a részletes ismertetés a vers olyan belső összefüggéseire világíthat rá, amelyek segítségével könnyebben elhelyezhető lesz nemcsak a hosszúverses hagyományban, hanem a magyar irodalomtörténeti hagyományon belül is.

Kutatásom három irányba folytatható. Walt Whitman magyarországi recepciójának története új megvilágításba helyezhetné a klasszikus modern szerzők ilyen típusú szövegeit. Az 1950-es évek szerzői, az új népi írók, így Nagy László és Juhász Ferenc hosszúverseinek vizsgálata. Végül a Tandori által meghatározott szövegkorpusz más szerzői, például Füst Milán vagy Szabó Lőrinc hosszúverseinek elemzése.

KIS MARCELL

Magyartanár és történelem és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 11. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Prof. Dr. Bednánics Gábor
kutatóprofesszor, EKKE BMK*

A KABARÉ KUTATÁSÁNAK IRODALOM- ÉS KULTÚRTÖRTÉNETI LEHETŐSÉGEI (NAGY ENDRE MUNKÁSSÁGÁNAK FÉNYÉBEN)

Kulcsszavak: kabaré; Nagy Endre; nyilvánosság; szereptudat; intézmény

A dolgozat Nagy Endre, A kabaré regénye című művét helyezi a vizsgálódás középpontjába. A gondolatmenetet szervező két nagyobb fejezet a 20. század eleji sajtó előadásbeszámolóinak viszonyában tárgyalja a regény által felvázolt karrierút és intézményi professzionalizáció elbeszélését és elbeszélhetővé tételét, figyelve arra, hogy a regényben a nyilvános érvényesülés, így a szereptudat megfogalmazása nem gondolható el az irodalom társadalmi, gazdasági és mediális összefüggésrendszerén kívül. A regény tehát nem csak arról ad hírt, hogy miként válhatott a kabaré egy a századeleji irodalmi színtér aktuális szereplőit is közvetíteni képes intézményrendszerre, hanem arról is, hogy a konferanszié ebben betöltött gazdasági és „marketing” szerepe és ezen pozíció elbeszélése már mindenkor egy a szerzői profilt alakító művészeti termékként is értelmezhető. A dolgozat az irodalomtudomány társadalomtudományi és kultúratudományi kérdezésmódjainak kutatásba való becsatlakoztatásával azt a kérdést teszi fel, hogy a szóbeliség médiumait előtérbe helyező és az írói professzionalizáció, sőt karriermobilitás lehetőségét is biztosító a 20. század elején kialakuló városi szórakoztatóipar és szereplőinek kutatása, illetve a saját beszédjét a nyelv technikai metaforizációja révén leírhatóvá tevő miként járulhat hozzá a főként az írásbeliségre és biografikus portrék vagy poétika- és hatástörténeti formációk vizsgálatára berendezkedő irodalomtörténetírás módszertanának bővítéséhez?

KŐHEGYI ANDRÁS

Magyar

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Molnár Gábor Tamás

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

TÉR ÉS IDENTITÁS MÉLIUSZ JÓZSEF SORS ÉS JELKÉP CÍMŰ MŰVÉBEN

Kulcsszavak: utazásirodalom; útirajz; posztkoloniális kritika; Erdély; Méliusz József

Dolgozatom célja Méliusz József Sors és jelkép című irodalmi útirajzának vizsgálata. Kutatásom első része a kutatás elméleti keretét kísérli meg felvázolni, részletesen kitérve a kisebbségi, illetve határon túli magyar irodalmakkal kapcsolatos hazai diskurzusra és a posztkoloniális kritika eszközeinek közép- és kelet-európai alkalmazhatóságára.

A dolgozat a Sors és jelkép keletkezését és életművön belüli előzményeit bemutató fejezete a Méliusz útirajzának értelmezéséhez elengedhetetlen kontextus rögzítésén túl azt is bizonyítani igyekszik, hogy David Harvey fogalmával, a tér-idő sűrűsödéssel jellemezhető egy Méliusz több prózai művében fontos szerephez jutó jelenség. A Sors és jelkép vizsgálatának részét képezi az erdélyi útirajzhagyomány áttekintése is. Az ebbe a szövegcsoporthoz sorolható írások közül kiemelt jelentőséggel bírnak azok az írások, amelyek keletkezésének ideje közel esik Méliusz művéhez és az erdélyi, kisebbségben élő szórványmagyarság sorsát és/vagy Erdély 1940-1944 közötti kettéosztottságát jelenítik meg. Három szerző műveit vizsgáltam meg részletesen: Németh László Magyarok Romániában című útirajzát, Cs. Szabó László Erdélyben című művét, valamint Márai Sándor Erdélyi emlék című kötetének 1940-1942 között keletkezett szövegeit.

Az elemzések során két fő szempont érvényesült. Azt vizsgáltam, hogy milyen Erdély-képek bukkannak fel a korszakban keletkezett útirajzokban, illetve hogyan jelenik meg ezekben a művekben a nemzeti diskurzus kettős ideje. Ezt követően Michel Foucault és Jacques Derrida elméleteire támaszkodva két szöveghely részletes elemzése során azt kísérlöm meg kimutatni, milyen prózapoétikai eszközökkel él a Sors és jelkép elbeszélője a korábban kifejtett témák megjelenítése során. A dolgozat utolsó részének célja az eredmények áttekintése és annak kiemelése, miben tér el Méliusz útirajza az ugyanabban az időszakban megjelent, azonos műfajú szövegektől.

MOLNÁR ANNA

Magyar nyelv és irodalom - német nyelv és
irodalom tanári képzés
MA, 1. félév

Univerzita Komenského v Bratislave (Comenius
Egyetem, Pozsony)

Témavezető:
Doc. Mgr. Csehy Zoltán, PhD.
professzor, SK UKB

KERETEK KÖZT A TELJESSÉG. A KERETSZERKEZET VIZSGÁLATA WEÖRES SÁNDOR TIZENEGY SZIMFÓNIA CÍMŰ KÖTETÉBEN

Kulcsszavak: Weöres Sándor; zeneiség; szimfónia; intermedialitás

Dolgozatomban Weöres Sándor *Tizenegy szimfónia* című kötetének első és utolsó költeményét, az *Első szimfóniát* és a *Tizenegyedik szimfóniát* elemzem, elsősorban az intermedialitás és a bennük fellelhető zenei struktúrák szempontjából. A két hosszúvers kiválóan reprezentálja a teljes kötetkompozíció legjellemzőbb vonásait, a költő nyilván ezért is alakította így a kötet szerkezetét. Az *Első szimfónia* a „legzeneibb” kompozíció, míg a *Tizenegyedik szimfónia* az aleatórikus zene metodológiájával rokonítható. Célom az intermedialis jelenségek és zenei vonatkozások feltárása, valamint egy zenei olvasat és értelmezés létrehozása, mely elválaszthatatlan a szimfónia műfajától. Emellett árnyalom a korábbi szakirodalom meglátásait Weöres tágabb költészeti és életfilozófiai aspektusaira támaszkodva, mely szerint a zene újraegyesítheti az élet és a lét ősi harmonikus állapotát.

PIVARCSI ZOLTÁN

Magyar nyelv és irodalom-történelem

Osztatlan, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tóth Ákos (PhD)

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

NŐALAKOK SZILÁGYI GÉZA TRISTIA CÍMŰ KÖTETÉBEN

Kulcsszavak: Szilágyi Géza; Tristia; nőalakok;

Szilágyi Géza 1896-ban megjelent Tristia című kötete korában nagy port kavart a közéletben. Istengyalázás, túlzott erotika jellemezte és betiltás, illetve perbe fogás lett a kötet következménye. Amilyen érdeklődés volt Szilágyi iránt, olyan gyorsan felejtették el a költőt.

Szilágyi a Nyugat előtti irodalmi próbálkozások aktív tagja, a magyar pszichoanalízis aktív tagja, majd a magyar irodalom méltatlanul elfeledett szerzője.

Első kötetében a benne megtalálható nőalakokat elemzem. A kötet abszolút friss hangja, pusztán a nemiségre leredukálódó nőalak és a lírai én önreflexiója által színessé vált kötetet már csak a korabeli kritikák miatt is megvizsgálni méginkább azért, mert már a kötet előszavában dekadensként jellemzik Szilágyit.

A dekadencia mellett a dolgozatomban középpontjában az előforduló nevezetes nőalakok, mint Vénusz vagy Mária Magdolna, illetve egy általános, több nézőpontból megközelített nőalak áll, ennek vizsgálatát hajtom végre.

SOÓS VERONIKA

Magyar nyelv és irodalom

MSc, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Szilágyi Zsófia
egyetemi tanár, SZTE BTK

"MINDEN HOLMINKBÓL EMLÉKEK LOMBOSODTAK": KÁDÁR ERZSÉBET NOVELLÁINAK TÁRGY- ÉS TÉRPOETIKÁJA

Kulcsszavak: Kádár Erzsébet; novella; tárgypoétika; térpoétika

Kádár Erzsébet (1901–1946) a 20. század első felének méltatlanul elfeledett szerzője – pályáját divatlevelekkel és irodalmi bírálatokkal kezdte, majd a Nyugat 1935-ös novellapályázatán elnyert díj avatta a folyóirat novellistájává. A róla szóló szakirodalom legfeljebb említés szintjén foglalkozik novelláinak egyik sajátosságával, a tárgyak és terek metaforikusságával.

Dolgozatomban arra teszek kísérletet, hogy a tárgy- és térpoétikai szempontot érvényesítve feltérképezzem a novellák metaforikus és szimbolikus hálózátát. Véleményem szerint Kádár Erzsébet „tárgyközpontú” szemléletmódja publicisztikai tevékenységében gyökerezik, ezért a tárgyakkal kapcsolatos publicisztikai írásait is áttekintem. A dolgozat elemző fejezeteiben különböző aspektusokból közelítem meg a novellákban ábrázolt tárgyak és terek szövegbeli szerepét. Először a szobák és a szobához tartozó tárgyak metaforikusságát, szimbolikusságát, majd két speciális tárgycsoport – a fényképek és az ékszerek – megjelenéseit vizsgálom. Az ezt követő fejezet a tárgyakat, mint a szereplők tudattalanjának kivetüléseit állítja fókuszba. A dolgozatot a Kádár Erzsébet-i tájak és az átmeneti terek működésmódját bemutató fejezetek zárják. A novellák elemzéséhez Griselda Pollock, Rita Felski, Sigmund és Anna Freud, valamint Arnold van Gennep elméleti munkáit hívom segítségül.

NŐI NARRATÍVÁK AZ ERDÉLYI MAGYAR IRODALOMBAN A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Kulcsszavak: erdélyi magyar nőirodalom; Berde Mária, P. Gulácsy Irén; nőkérdés; kánon és recepciótörténet

A magyar irodalmi életben a női szerzők kérdésköre sokáig periferikusnak számított, egyes témáik és ábrázolásmódjaik „mássága” a két világháború között sem számított feltétlenül elfogadottnak. Az ekkor már önálló keretekben manifesztálódni kényszerülő erdélyi magyar irodalom „női hangjai” – többes kisebbségi helyzetük okán – hatványozott kihívást jelentettek szerzőik számára. Volt, aki erre tudatosan reflektált, volt, aki áttételesen tematizálta, s olyan is, aki hagyományosan narratív gyakorlatban nem ezt tartotta elsődlegesnek. A dolgozatban a női témafelvetéseket, stílusokat, karakterábrázolási módokat vizsgálom két, a korszak irodalmi szcénáján kiemelkedőnek számító alkotó, Berde Mária és P. Gulácsy Irén szerteágazó működésére, regényeire, illetve azok primer recepciótörténetére összpontosítva. A két szerzőt több minden rokonítja a közös korszakon és szűkebb irodalmi mezőn kívül, amelyben elindultak: ilyen erdélyiségük és a korabeli Nagyvárad, ilyen a helikoni írócsoportosulás mint fontos karrierirány, s ilyen alapvető jegy nemük és prózájuk témafelvetései.

A dolgozat egy társadalom- és irodalomtörténeti alapkutatásra építve komparatív elemzésben vizsgálja a hangsúlyos vagy kevésbé hangsúlyos női narratívákat, eljárásmodokat az említett évtizedekben. Kiindulási hipotézisem, hogy nevezetteknek az erdélyi/partiumi kulturális életben betöltött többes szerepkörök, illetve elemzendő prózai műveik által (Tüzes kemence [1936]; A szent szégyen [1925]; Hamueső [1925]; Fekete vőlegények [1927] bepillantást nyerhetünk a korabeli társadalmi, illetve női problematikákba, azok regionális sajátosságaiba, s rávilágíthatunk teremtett világaik különbségeire is. Feltételezésem az, hogy a nők történelmi helyzete, megítélése ezen időszakban is befolyással bírt arra, hogy milyen arányban és miként lehettek jelen az irodalmi-publicisztikai életben. A kutatás, mely egyéb életművek bevonásával további vizsgálatokra is lehetőséget nyújt, a következő kérdéskörökre épített: 1) milyen problémákba ütköztek az erdélyi női alkotók a két világháború között? 2) mi a különbség nőíró és az író között? 3) milyenek voltak az egyéni szövegek egy alapvetően kollektív (kisebbségi) helyzetben, és milyenek voltak ebben a női narratívák esélyei?

A tematika teoretikus háttéréhez mára terjedelmes szakirodalmi források állnak rendelkezésre, a gyakorlati, primer vizsgálatok és a recepciótörténeti összefoglalások azonban komoly hiányterületnek számítanak.

VARGA BORBÁLA KINCŐ

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Gintli Tibor

egyetemi tanár, ELTE BTK

A FÉNY, A VÁGY ÉS A TITOK - SZABÓ LŐRINC TRANZSCENDENS-KERESÉSÉNEK HÁROM KULCSMOTÍVUMA

Kulcsszavak: Szabó Lőrinc; transzcendencia; modernség; posztsekularizmus; istenkeresés

A református lelkész felmenőkkel rendelkező Szabó Lőrincnek már korai lírájában megmutatkozik az erős vallásos neveltetés, illetve a szakralitás iránti érzékenység. Költészetének mai napig tartó népszerűsége ellenére mindezidáig nem sokan próbálkoztak szövegeinek transzcendencia felől közelítő olvasatával, habár a költő maga is többször reflektált saját református örökségére és a hittel való küzdelmeire. A magát egyik versében „istent akaró ateista” -ként említő költő műveiben gyakran beszél arról, éppen hogyan viszonyul protestáns örökségéhez. Köteteinek verseiben jelentős számban találhatók a vallásos nyelvből vett kifejezések, illetve sűrűn megjelenik a transzcendencia iránti igény. Számos vers foglalkozik közvetlenül a református hittel, egyfajta személyes isten létének akarásával vagy éppen elutasításával.

Kutatásom három kulcsszava, a fény, a vágy, illetve a titok olyan motívumok Szabó Lőrinc életművében, melyek bár olykor összemosódnak, többnyire mégis elkülöníthető módon fedik le azt a hármas irányt, melyek költészetében mind végsősoron a transzcendencia felé mutatnak. Így előadásomban a fény motívumhoz a panteista, a vágyhoz a szerelmi, a titokhoz pedig a kereseténységgel foglalkozó verseket kapcsolom, melyek egyes szövegekben akár egyszerre is megjelennek (pl. „a vágy, amit én fénynek nevezek / és szentléleknek a hívő”). Céлом tehát az önmagát ateistaként definiáló Szabó Lőrinc verseit egy eddig kevésbé kutatott szempontból vizsgálni, és egy átfogó képet alkotni a műveiben fellelhető spirituális útkeresésről.

VIOLA KRISZTIÁN

Magyartanár; történelem- és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 7. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Pataki Viktor
egyetemi adjunktus, KRE BTK*

FOSZFORESZKÁL AZ ÜRES LEVEGŐ - MAKRO- ÉS MIKROSZERKEZETI ELEMZÉS JÓZSEF ATTILA EGYES (TÁJVERS?)-TÖREDÉKEIRŐL

Kulcsszavak: tájlíra; töredék; leírás; József Attila; tárgyiasság

Dolgozatomban József Attila három versét vizsgálom, melyeket a recepció az 1932–1934. között keletkezett Tájvers-töredékek közé sorolt. Az alapvetően poétikai megalapozottságú elemzésem két problémakört érint: a műfajiság és a töredékesség kérdését.

A műfajiság analízise – a József Attila-kutatás szempontjából – azért lényeges még ma is, mert a költő tárgyas költészetének vizsgálatában már többször is megkérdőjeleződött a leíró jelleg. Az elemzésemben igyekszem rámutatni arra, hogy ezek a versek a költészet más műfajába is tartozhatnak.

A fragmentumok kérdésének jelenségére és prioritására már többször rámutattak a recepcióban. Ezen eredmények rávilágítottak arra, hogy a József Attila-korpuszban a variánsoknak egyenrangú státusza van a publikált, egésznek tekintett művekkel együtt. A dolgozat egyik kutatási eredménye visszaigazolta, hogy a makroszerkezeten belül a szövegek közötti dialogicitás mennyire fontos tényező az interpretáció számára.

Jelen vizsgálat célja továbbá az is, hogy a József Attila-kutatásba beemeljem ezeket a szövegeket, egyrészt azért, mert eddig ezekről nem készült mélyreható elemzés, másrészt pedig azért, hogy a tájversek költői életműben betöltött szerepét más megvilágításba helyezzem.

ZATYKÓ ZSÓFIA

Magyartanár; angol nyelv és kultúra tanára
Osztatlan, 9. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Sebők Melinda
egyetemi docens, KRE BTK*

BABITS MIHÁLY A GÓLYAKALIFA CÍMŰ REGÉNYÉNEK INTERKULTURÁLIS PÁRHUZAMAI

Kulcsszavak: doppelgänger-történetek; Pierre Janet; Morton Prince; intermedialitás; Carpaccio

Babits Mihály A gólyakalifa című 1913-as regénye újszerűsége miatt számos kutatás célpontjává vált az elmúlt száztizennyelv évben. Kutatásomban azonban – melynek célja a regény interkulturális párhuzamainak vizsgálata – újdonságnak számít, hogy A gólyakalifa és az angol nyelvű doppelgänger-történetek (E. A. Poe William Wilson, R. L. Stevenson Dr. Jekyll és mr. Hyde különös esete, Oscar Wilde Dorian Grey arcképe) között konkrét szövegek közötti párhuzamokat és megegyezéseket kerestem. Az eredeti angol nyelvű szövegek olvasása lehetővé tette Babits ezen művekkel való élményének pontosabb megértését.

A gólyakalifát olvasva nehéz kizárni Freud álmelméletét. A dolgozat azt is vizsgálja, hogy mennyire ismerhette Babits az eredeti német nyelvű Freud-művet. A kutatás leginnovatívabb területe Pierre Janet és Morton Prince pszichiátriai szövegeinek A gólyakalifával való összevetése. Ez a megközelítés pszichológiai és irodalmi szempontból is új dimenziókat nyithat meg. A francia szövegeket eredeti nyelven is tanulmányoztam, kiemelve Babits ezekkel való közvetlen kapcsolatát.

Szintén újdonság Velence hangsúlyos megjelenítésének és Carpaccio művészetének vizsgálata A gólyakalifa vonatkozásában. A reneszánsz festő Szent Orsolya-sorozatának a csendet és lármát szembeállító, az álmot egyszerre békés és vészjósló kettősségét lefestő jellege motivikus előképként szolgál a regény cselekménye számára. A mellékletben Carpaccio festményeit a regény kapcsolódó szövegrészeivel közltem, melyek vizuális mankóként szolgálnak a regény intermedialis összefüggéseinek érzékeltetéséhez.

A kutatásban bemutatott szövegek közötti párhuzamok, műfaji megfeleltethetőségek és Carpaccio festményeinek részletes elemzése olyan összetett interkulturális értelmezési keretet nyújtanak a regény tanulmányozásához, amely újszerű annak recepciótörténetében. Ez a vizsgálat nem csak a regény interkulturális és világirodalmi pozícióját igazolja, hanem Babits sokrétű filozófiai és irodalmi gondolkodását is. A kutatás bebizonyította, hogy Babits első regénye oly módon időtálló, hogy még ma is termékeny táptalajt biztosít az intermedialis és a szövegek közötti irodalmi kutatások számára.

KORTÁRS MAGYAR IRODALOM

BORBÁS BENEDEK

Irodalom- és Kultúratudomány

MA, 1. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Horváth Csaba Gusztáv
egyetemi docens, KRE BTK*

AZ IDŐSZEMLELET MINT A KELETI-HATÁS MEGTEREMTŐJE KRASZNAHORKAI LÁSZLÓ ORIENTALISTA-REGÉNYEIBEN

Kulcsszavak: Krasznahorkai László; ciklikusság; keleti időszemlélet; ateleológia; narratológia

Jelen dolgozatomban témájaként Krasznahorkai László második pályaszakaszának orientalista regényeit, *Az uralmi fogoly* (1992), *az Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó* (2003), valamint *a Rombolás és bánat az Ég alatt* (2004). Fő vizsgálati szempontom a művekben jelenlévő, a kritikák által is hangsúlyozott, keleti-hatás, illetve az azt megteremtő legfőbb komponens, a keleti időszemlélet. A szövegek narratopoetikai szinteken történő vizsgálata során, a modalitástól kezdődően, egészen a magasabb szövegszerveződési egységekig, az egész kötetstruktúrát meghatározóan átszövi a keleti időszemlélet ciklikus, ateleologikus és sztatikus volta.

Az elemzés interkulturális szempontból történő elvégzése, a szövegek új jelentés rétegeit tárta fel, valamint az értelmezés horizontját kitágította nem csak a keleti kultúrák, hanem az irodalmi hagyományok irányába is.

DOBAI ANNA

Magyar nyelvészet és irodalom

BA, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Mészáros Márton

egyetemi docens, KRE BTK

A BÉRHÁZ PARTI NAGY LAJOS MAUZÓLEUM CÍMŰ DRÁMÁJÁBAN

Kulcsszavak: Heterotópia; bérház; dráma

Parti Nagy Lajos műveit leginkább a kiváló költői megoldások és a nyelv kérdése felől szokták megközelíteni, így történik ez a Mauzóleum című színmű esetén is nagyrészt. Jelen dolgozatomban témájaként, hogy egy más részletet vegyek szemügyre a drámának, mégpedig annak a helyszínét, a budapesti bérházat, s a történet során felbukkanó többi helyszínt legyen az fiktív vagy valódi. Ehhez Michel Foucault heterotópiákról szóló munkáját fogom segítségül venni. Először magyarországi, speciálisan budapesti bérházak fejlődéstörténetét tárgyalom, majd a szerzőről és magáról a Mauzóleumról írok felelevenítve és tömörítve a témába vágó szakirodalmakat, majd megvizsgálom, hogyan jelenik meg a bérház a drámában, milyen szerepe van, van-e kapcsolata a külvilággal és hogy reprezentálja-e a szereplőket.

FARAGÓ VIVIEN

Magyar nyelv és irodalom tanár - történelemtanár

osztatlan tanári mesterszak

Osztatlan, 11. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Reichert Gábor

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

ÁTCSÚSZNI A KÖZTESBE. A TRANSCENDENCIATAPASZTALAT NÁDAS PÉTER PRÓZÁJÁBAN

Kulcsszavak: Nádas Péter; transzcendenciatapasztalat; határátlépés; elbeszélői pozíció

A dolgozat Nádas Péter Szerelem (1979) és Saját halál (2004) című műveiben megjelenő transzcendenciatapasztalat ábrázolását vizsgálja. A Szerelemben a transzcendencia a kábítószerhasználat következtében beállt tudatállapot által jelenik meg, míg a Saját halálban a meghalás tapasztalatán keresztül. A két mű számos párhuzamot mutat a fizikai és a metafizikai határok átlépésének nyelvi megformálásában, illetve az elbeszélői pozíció változásainak megjelenítésében. A dolgozat bemutatja a szövegek keletkezéstörténetét és kritikai fogadtatását, majd összehasonlító elemzést végez, mely feltárja az elbeszélésmód hasonlóságait, az elbeszélői pozíciók párhuzamait, illetve a transzcendenciatapasztalat leírásának közös jegyeit.

KOCSIS ZSÓFIA

Romológia

MA, 2. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Bóhm Gábor

egyetemi adjunktus, PTE BTK

Dr. Beck Zoltán

egyetemi adjunktus, PTE BTK

**MINDKÉT TEKINTET. AZ ÖNELBESZÉLÉS KONSTRUKCIÓJA SZÉCSI MAGDA
CIGÁNYMANDALA CÍMŰ MŰVÉBEN**

Kulcsszavak: Cigányirodalom; etnicitás; nem; autoritás

Tanulmányomban Szécsi Magda művét elemzem, mely etnikus-irodalmi szociográfiai írás. Hipotézisem, hogy a négy nő levele valójában egy telepí cigány nő feltételezett életlehetőségei, elképzelt életnarratívái, melyben mindegyik életút egy orientáció, egy kulcs. A cigány női tekintet és a többségi társadalom tekintete szimultán jelenik meg hétköznapi történetek elbeszélése során. A műben Szécsi Magda négy cigány női nézőpont által mutatja be, hogy az adott körülmények között milyen mértékben van kiszolgáltatva egy cigány nő a hatalomnak, a patriarchátusnak, sztereotípiáknak, illetve a nem-cigány környezetének. Elemzésemet és hipotézisemet főként feminista kritikai olvasatok, autofikciós és posztkolonialista elméletek segítségével kísérem meg alátámasztani.

KOLOZSVÁRI ÁKOS

Magyar-német tanári

Osztatlan, 11. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Menczel Gabriella

tanszékvezető, habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

ÉLETRAJZ ÉS FIKCIÓ VISZONYA SZABÓ MAGDA SZÖVEGEIBEN

Kulcsszavak: Szabó Magda; önéletrajz; regény; autofikció; hibriditás

Dolgozatomban Szabó Magda prózájának eddig jórészt reflektálatlanul kezelt önéletrajzi jellegét vizsgálom, amihez a szerző három, a referencialitás-fikcionalitás viszonyának szempontjából különböző szövegét elemzem (Az őz, 1959, Ókút, 1970, Az ajtó, 1987). A vizsgálat a befogadás felől közelít a szövegekhez, és az önéletrajz, illetve az autofikció elméleti kereteinek lefektetése után arra a kérdésre keresi a választ, hogy vajon milyen – szövegen belüli és azon kívüli – eljárások lehetnek meghatározóak az itt tárgyalt kötetek önéletrajzi vagy fikciós olvasatának tekintetében. A szövegszerű vizsgálat után a dolgozat a három regény kortárs recepcióját mutatja be, ahol fény derülhet a különböző olvasatokra, és a szövegek önéletrajzi jellegének eltérő megítélésére. Végül arra a kérdésre keresem a választ, hogy vajon hogyan ragadható meg az önéletrajzi(nak tűnő), hibrid szövegek – fikciós műfajokhoz képest – eltérő befogadása, illetve hogy mi az önéletrajziság tétje Szabó Magda életművében. A dolgozat itt arra szeretné felhívni a figyelmet, hogy Szabó Magda prózájában az önéletrajz különböző változatai, regénnyé alakításai nem véletlenszerűek és öncélúak, hanem az életmű lényegi részét képezik.

KOVÁCS KINCŐ CSENGE

Földrajztanár-magyartanár

Osztatlan, 7. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Fodor Péter

egyetemi docens, DE BTK

“EGÉSZEN MÁS A HELYZET A TÁJJAL.”: A KÁLI-MEDENCE TÉREY JÁNOS REGÉNYÉBEN

Kulcsszavak: térkép; perspektíva; világépítés; narratív implikáció; kultúrtechnikák

Térey János Káli holtak című regénye a színházi világ kritikája mellett a Káli-medence komplex turisztikai és szociológiai folyamatait tematizálja. A mű referenciális jelentőségét bizonyítja, hogy a kultúratudományokon kívül más tudományterületek (pl. társadalomföldrajz) is hivatkoznak rá. Ezt volt szerencsém egy terepgyakorlat során meg tapasztalni, melynek egyik célpontja a Káli-medence volt. Somogyi Győző festőművész Káli-medence tájrajza és Holik József Kolozsvár térképe a Káli holtak szövegének mellékletei. Dolgozatom tárgya a kartografikus kultúrtechnikák és a világépítés vizsgálata a Káli-medence vonatkozásában. Kutatásomban összehasonlítom a hagyományos értelemben vett topográfiai térképet a tájrajzzal annak szempontjából, hogyan reprezentálják a Káli-medence társadalmi-kulturális folyamatait, illetve hogyan viszonyulnak az irodalmi szöveghez. Dolgozatom tárgya az is, hogyan konstruálja meg a tájat a térkép és az irodalmi szöveg együttese. Emellett táj és identitás viszonyát szintén vizsgálom, melynek részeként kitérek az ember által alakított táj visszahatására, a fókuszáció és a térképezés összefüggéseire, valamint a Káli-medencéről alkotott térképzetek keveredésére Csáky Alex karakterén keresztül. Kutatásom alapjául elsősorban Radnóti Sándor tájjal kapcsolatos monográfiáját, Mezei Gábor két tanulmányát, valamint Keserű József Világépítés komplexitás a fantasyben és Sybille Krämer kartografikus kultúrtechnikákról szóló tanulmányát alkalmazom.

KOVÁCS VERONIKA

Magyartanár - erkölcsstan és etikatanár
Osztatlan, 12. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Varga Zoltán
egyetemi docens, PTE BTK*

TRAGÉDIASZIVÁRGÁSOK - AUTOPATOGRÁFIAI NARRATÍVÁK A KORTÁRS MAGYAR PRÓZÁBAN

Kulcsszavak: autopatográfia, betegségirodalom, műfajprobléma, testpoétika, betegségrepresentáció

A betegség, mint irodalmi téma az elmúlt harminc évben újra előtérbe került a magyar szépirodalomban és irodalomkritikában. Dolgozatomban a kortárs magyar próza három jelentős autopatográfiáját vizsgálom a fogalomhoz kapcsolódó műfaj- és formaproblémákon keresztül. Nádas Péter Saját halál (2001), Esterházy Péter Hasnyálmirigynapló (2016), illetve Szilasi László Luther kutyái (2018) című kötetait elemezve szembevető, hogy a recepció számára problematikus a műfajmeghatározás és a hitelesség kérdése. Vizsgálódásom központi témája ennek nyomán a betegséghez és halálhoz kapcsolódó nyelvi leírhatóság kérdése, a szövegek testpoétikai vizsgálata, illetve az emlékezés és felejtés betegségirodalmi szempontból releváns felvetései.

OLLÉ EMESE

Magyartanár - dráma- és színházismeret tanár

Osztatlan, 7. félév

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar

Témavezető:

dr. habil. Ladányi István

egyetemi docens, PE HTK

FÜSTÖS (TEST)KÉPEK. A TEST LÁTTATÁSA ÉS LEÍRÁSA LAKATOS MENYHÉRT FÜSTÖS KÉPEK CÍMŰ REGÉNYÉBEN

Kulcsszavak: cigány irodalom; testpoétika; elbeszélő; identitás; kettős tekintet

Lakatos Menyhért 1975-ben adta ki regényét Füstös képek címmel, melyet a korabeli olvasók nagy örömmel fogadtak, s több kritikus is górcső alá vette a témát. Mára a szerző és műve kevésbé középponti helyzetű irodalmunkban, pedig az író olyan problémákat feszeget, melyeknek a mai napig lenne aktualitása. Lakatos egy kis közösségre szűkítve, egy fiatal fiú szemén át láttatja mindezeket, melyek között helyet kap a folyamatos munkanélküliségből adódó éhezés és nyomor kilátástalansága, a cigány nők szexuális prédaként való kihasználása, valamint a sztereotípiák miatti kirekesztettség. Dolgozatom nem előzmények nélküli. A legelső verzió a műben bemutatott cigány szokásokat és hagyományokat gyűjtötte össze. Ebből csúcsosodott ki az a problémakör, amelyre a mostani kutatás is fókuszál: a regény testképi leírásainak elemzése. Ha a regénynek nem is, a testírásnak széles szakirodalma van. Ezek áttekintése eredményezte a téma mélyebb újragondolását, s ennek eredményeit tartalmazza az idej, immáron harmadik dolgozat. Vizsgálatom tárgyát képezi a látás és láttatás kérdése, a test értékvesztése és tárgyiasulása, valamint az elbeszélői tekintet kettőssége: a közösségen belüli és a közösségen kívüli szempontok megjelenítése. Kutatásom célja feltárni a szereplők viszonyát saját, illetve egymás testéhez. Vezérfonalam kívülről befelé haladva az öltözködéstől és tisztálkodástól jut majd el egyre mélyebb testi tapasztalások – betegségek, éhség, nemi ösztönök – felé, ily módon adva a regényben lévő testképi leírások széles spektrumának értelmezését.

PINTÉR LAURA FRANCISKA

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Horváth Csaba Gusztáv
egyetemi docens, KRE BTK*

VARIÁCIÓK A BIZONYTALANSÁGRA A KORTÁRS MAGYAR REGÉNYIRODALOMBAN

Kulcsszavak: viszonylagosság, narráció, történelem, intermedialitás

Pályamunkámmal szeretnék rávilágítani, hogy az elmúlt harminc év magyar regényei prózapoétikai jellemzőikkel is reflektálnak a viszonylagossá vált világképre, narrációs eljárásaikkal megtörik a fikció realitását vagy az elbeszélte valóság egyértelműségét. Tézisemet Závada Pál Milota és Krusovszky Dénes *Akik már nem leszünk sosem* című regényének részletes elemzésével bizonyítom. Előképként utalok Ottlik Géza *Iskola a határon*-jára, amely a több nézőpontú narráció és az igazság relativitása miatt releváns számomra.

A viszonylagosságot két irányból, a tapasztaló szubjektum és a tapasztalt világ elbizonytalanodása felől közelítem meg. Előbbit az autodiegetikus elbeszélők és a több nézőpontú narráció hordozza, míg utóbbi a cselekményvilág történelmi-referenciális háttérében, a múlt kétes megítélésű eseményeinek tematizálásában és az azokhoz való hozzáférés nehézségének hangsúlyozásában érhető tetten.

A Milota rokon a szerző első regényével, a *Jadviga* párnájával. Mindkét szöveg autodiegetikus narrátori szövegekből épül fel, amelyek a fikció terén kívüli elbeszélő hiányában érvénytelenítik a leírtak igazságértékének kérdését. A Milota két narrátorának viszonya kvázidialogikus, amelyet az életrajzi helyzet és a felemás kommunikációs szándékok mellett a közlésre választott médiumok bizonyítanak. Roszkos Erka gépirata és Milota György hanganyaga újragondolja a talált kézirat toposzt, illetve utóbbi felveti az intermedialitás lehetőségét. A regény történelmi háttérének fontos mozzanata a szlovák-magyar lakosságcsere, amely egy *mise en abyme*-ként értelmezhető napló formájában is beleíródik a cselekménybe. A szereplők megpróbálják színpadra állítani a történetet, de az adaptáció kudarca rávilágít a múlthoz való hozzáférés lehetetlenségére.

Az *Akik már nem leszünk sosem* több idősíkon játszódó cselekményét Lente Bálint tartja össze, aki saját életének autodiegetikus, civil, a regény 1986-os betéttörténetének pedig heterodiegetikus, szépírói narrátora. A kettős elbeszélői pozíció és a főhős feltételezései által összetartott regényszerkezet megkérdőjelezi az olvasottak hitelét. A betéttörténetet egy talált kazetta kapcsolja tényszerűen Bálint jelenéhez: a vastüdős Aszalós Ferenc monológja az 1956-os hajdúvágási pogromról az elkövetői és gyermeki nézőpont által rávilágít a történelmi esemény megítélésének viszonylagosságára, emellett a hősmítoszba nem illő tett aláírása a hivatalos történelmi beszédmódot.

A MÁSIK BUDA – OTTLIK GÉZA BUDA CÍMŰ REGÉNYE AZ 1980-AS ÉVEK POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI VÁLTOZÁSAINAK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: prózafordulat; Ottlik Géza; Balassa Péter; irodalomtörténet; 1980-as évek

1982-ben Balassa Péter „a legjobb magyar regénynek” nevezte az Iskola a határon, Ottlik Géza és életműve pedig többek között Balassa Péter és Szegedy-Maszák Mihály kanonizáló tevékenységének köszönhetően a '80-as évek elején hamarosan előkelő helyet foglalt el a „prózafordulat” és így az új magyar irodalom példamutató képviselőinek sorában. Az ottlik életmű egyre növekvő ismertsége és megbecsültsége szorosan összekapcsolódott az államszocializmus évtizedeiben lejátszódó történelmi-társadalmi folyamatokkal, amelyek függvényében az irodalom szerepéről alkotott elképzelések is állandó változásban voltak. A több évtizednyi történelmi- és élményanyagot feldolgozó Buda (1993) történelem- és társadalomképeinek elemzésével írásomnak két célja van. Egyrészt a „prózafordulat” értelmezéstörténetéhez szeretnék hozzájárulni azzal, hogy arra kérdezek rá, melyek lehettek azok az ideológiai-észjárásbeli gyakorlatok és meggyőződések, amelyek Balassa Péter értelmezésében a „prózafordulat” alkotóinak közös értékrendszereként tűnnek fel, valamint hogy ezeket hogyan értelmezi újra Ottlik Géza Buda című szövege. Másrészt célom, hogy a Buda recepciójának korábbi, döntően filológiai kérdésekre szorítkozó irányaitól eltérően egy olyan olvasatát nyújtsam Ottlik Géza utolsó, posztumusz megjelent írásának, ami számot vet a szerző életét és kritikai fogadtatását behálózó versengő irodalom- és társadalomfelfogásokkal.

Ottlik Géza az államszocializmus éveiben megvalósult szerepvállalásai és Balassa Péter elemzései alapján a „prózafordulat” ideális szerzőit úgy azonosítom, mint akik szubverzív jellegüket az adott történelmi-társadalmi kontextusban való kívülállásukból nyerték. A Buda azonban a szubjektum énelbeszélésébe olyan elemeket is beemel, amelyek a különböző szereplehetőségek közötti választás kényszerét mutatják fel. A szöveg ezeken keresztül kísérli meg felrajzolni Magyarország történelmi táblóját az 1920-as évektől az 1956-os eseményeken át egészen az 1980-as évek végéig. A Budában egy olyan író attitűdje jelenik meg, aki ugyan továbbra is a civilizációs hazugságokon átlátó magatartásformát érzi magáénak, mégis szerepkonfliktusba kerül önmagával, amikor elvégzi az ezért a világgépért szavatoló körülmények vizsgálatát. A hitelesség, valamint a demokrácia és irodalom viszonyára rákérdező dilemmák így nem kapnak megnyugtató, kielégítő választ, az írásstratégiában a konfliktus feloldhatatlansága exponálódik, ugyanakkor egyben közös gondolkodásra hívja az olvasót is.

TÓTH BLANKA

Magyar nyelv és irodalom szakos tanár–angol
nyelv és kultúra tanára osztatlan mesterképzés
Osztatlan, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Mizsur Dániel
egyetemi tanársegéd, ELTE BTK*

A MIKSZÁTHI ANEKDOTIKUS HAGYOMÁNY TOVÁBBÉLÉSE GRECSÓ KRISZTIÁN PLETYKAANYU CÍMŰ ELBESZÉLÉSÉBEN

Kulcsszavak: narráció; anekdota; pletykareprezentáció; előbeszéd-jelleg; familiaritás

Az anekdotikus elbeszélésmód a mikszáthi fénykora, a 19. század után jelentős változás következett be a recepciótörténeti megítélés kapcsán. A modernség elutasító hozzáállással tekintett eme elbeszélői modorra. Ennek ellenére a posztmodernről visszatérő tendencia figyelhető meg az anekdotikus jegyeket illetően. Grecsó Krisztián kortárs novellái gyakori falusi környezetükkel látszólag beleilleszkednek, de legalább is a modern megfelelőjét képviselik a mikszáthi elbeszélések világának. Dolgozatomban Grecsó Krisztián Pletykaanyu című elbeszélését és Mikszáth Kálmán műveinek korpuszából reprezentációs céllal választott Az aranykisasszony című rövidpróza jellemzőit hasonlítom össze szövegpéldák segítségével, ezzel bizonyítva a Grecsó-mű hagyománykövető magatartását narrációjának anekdotikusságán keresztül.

Az anekdotikus elbeszélésmód az orális gyökerektől elválaszthatatlan, így fő elemzési szempontként jelenik meg. Az előbeszéd-jelleg, a familiaritás, a komótos tempó és a narrátor elbeszélőkedve mind ezen orális hagyomány továbbéléséből adódó jellemzők. Az anekdoták használata szintén alapvető sajátosság, mely beékelődve vagy láncszerűen is előfordulhat.

Az narráció fentemlített szempontjai mellett a közösség tudásának megjelenítését tekintve is érdemes megvizsgálni az elbeszéléseket. A közös tudás megjelenése és a pletykareprezentáció is jellemzője a zárt közösségek életének, mely állításom szerint a kölcsönös familiaritásból levezethető jelenség a művekben. A pletykálási folyamat anekdotázásként, illetve az anekdotikus elbeszélésmód használataként valósul meg a grecsói és a mikszáthi rövidprózában.

Dolgozatomban számos szempont alapján hasonlítom össze a Grecsó- és a Mikszáth-művet, azon céllal, hogy ezzel a párhuzam fennállását bizonyítsam, emellett reprezentáljam azt, hogy 120 év elteltével Grecsó Krisztián milyen módon követi a mikszáthi anekdotikus prózapoétika hagyományait.

TÖRÖK ESZTER

Angol nyelv és kultúra tanára - magyartanár

Osztatlan, 9. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Áfra János

helyettesítő oktató, DE BTK

FELOLDÓZÓ EMBERTELENSÉG - DEHUMANIZÁCIÓ PETRI GYÖRGY HOGY ELÉRJEK A NAPSÜTÖTTE SÁVIG CÍMŰ VERSÉBEN

Kulcsszavak: transzgresszív versbeszéd; lírafordulat; elembertelenítő retorikai eljárások; a szexualitás ábrázolása; eltrágyiasítás

Petri György *Hogy elérjek a napsütötte sávig* című emblematikus versét egy, a recepció által korábban nem vizsgált kérdéskörrel, a dehumanizáció színre kerülésével összefüggésben értelmezem újra. A befogadástörténet néhány meghatározó mozzanatára építve igyekszem az elemzett verset líratörténeti kontextusba helyezni, megemlítve annak – az elembertelenítéssel összefüggésbe hozható – lehetséges előzményeit. A verset az eltárgyasító és az animalizáló nyelvi stratégiák láttatásával, a beszélő és a felidézett alakok közötti dinamikákra, retorikai eljárásokra koncentrálni vizsgálom. A dolgozat számba veszi a dehumanizáció meghatározó értelmezéseit, az ahhoz kapcsolódó szerepköröket, ezzel együtt bemutatja, hogy a jelenség hogyan nyilvánul meg és a szerepkörök eltolódásával miképp relativizálódik a fókuszba helyezett Petri-versben. Elemzésem rávilágít, hogy az emberi méltóságtól való megfosztás nem csupán a megidézett nőalakra irányul, tehát nem egyetlen kiindulópontja van, hanem a nő férfihoz való viszonyában, illetve a lírai én osztottságában is jelentésteremtő erőre tesz szert, a felidéző én egykori önmagától való megkülönböztetésében ugyanis meghatározó szerepet játszik, amely tovább árnyalja a vers transzgresszív esztétikáját.

VALKÓ MIKLÓS BARNABÁS

Magyar

BA, 5. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Áfra János

helyettesítő oktató, DE BTK

**ELBIZONYTALANODÓ ELLENTÉTEK ÉS AZONOSSÁGOK - PETŐCZ ANDRÁS A
LÁTHATATLAN JELENLÉT CÍMŰ KÖTETÉNEK WEÖRES SÁNDOR-VARIÁCIÓI A MEGIDÉZETT
SZÖVEGEK KONTEXTUSÁBAN**

Kulcsszavak: átiratok; intertextualitás; neoavantgárd; összehasonlító verselemzés; zárójelvers

Az intertextuális játéktér alapvető fontossággal bír Petőcz András A Láthatatlan jelenlét című 1990-es verseskötetének értelmezésekor, és különösen hangsúlyossá válik a Weöres Sándor költészetével történő dialógus. Dolgozatomban a Petőcz-kötet különböző versciklusában olvasható Weöres-variációkat – és azok „forrásszövegeit” – vizsgálom, kitérek ugyanakkor a könyv néhány további, a verspárokhoz szorosabban kapcsolódó művére is, hiszen az átiratok behatóbb elemzése a könyv más költeményeinek megszólító erejét is növelni képes. A szövegközi kapcsolatokat szem előtt tartó összehasonlító elemzés során elsősorban a variációs eljárások poétikai-retorikai hozadékaira – még pontosabban az ellentétekre, illetve a jelentésmódosulással együtt járó ismétlésekre – fókuszálok. Meglátásom szerint A Láthatatlan jelenlét kötet szövegei is abban érdekeltek, hogy a verslétesülést és egyáltalán a létezést az állandó változás, illetve az ellentétek közti dinamikus átjárás megtapasztalásaként tegyék szemléletessé, mint ahogy az Weöres Sándor költészetére is jellemző – dolgozatomban ugyanakkor a párhuzamosan vizsgált versekben érvényesülő szövegszervező eljárások karakteres eltéréseire is kitérek.

ÖSSZEHASONLÍTÓ IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNY

BALÁZS HANNA IMOLA

Francia-komparatiztika

BA, 1. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

dr. habil. T. Szabó Levente

habilitált docens, RO BBTE

„MEG FOGLAK FEJTENI, MAKACS REJTÉLY...” - JANE EYRE-ÁTIRATOK A 19. SZÁZAD KÖZEPÉN

Kulcsszavak: Jane Eyre; Charlotte Birch-Pfeiffer; színdarab; adaptációs formák

Kutatásom témája Charlotte Brontë Jane Eyre című regényének magyarországi élete a 19. század közepén. Magyar környezetben (a regény európai fogadtatástörténetével összhangban) valami igen érdekes történik: a Jane Eyre (és az általa hordozott nőkép) többszörös és bonyolult szövegi és kulturális közvetítésen keresztül van jelen, és hat rendkívül erőteljesen a 19. század közepén. Ez mindenekelőtt abból fakad, hogy a regény hatalmas európai sikere meglepően sok drámaátíráshoz vezet. Ezekből magyar környezetben a Charlotte Birch-Pfeiffer féle a leghíresebb és legismertebb, ezt ültetik át többen is, de mindenekelőtt a korszak egyik ünnepezt drámaírója, Szigligeti Ede. Ebből is több változat terjed sugó- vagy rendezői példányként az 1850-1880-as években, közülük a legteljesebb az OSZK Kézirattára által őrzött, a Krecsányi Ignác igazgatói hagyatékából fennmaradt példány, amit kutatásom során használok. Kutatásom során elsősorban az eredeti regényszöveget hasonlítom össze a magyar nyelvű drámaátírással, vizsgálom, hogy hol és hogyan változik meg a szöveg, a cselekmény, a szereplők, a szövegi és világképi hangsúlyok, és milyen következményei lesznek ennek: miben érzékelik az európai és magyar színházi nézők másként a regény világát, mint a regény olvasói, illetve igyekszem magyarázatot találni ezen változások okaira. Ezen kívül foglalkozom a színdarab recepciójával, a főszerepet játszó színésznőkkel, és e kettő alapján azzal, hogy mit mond el a darab és az alakítások sikere a nőkérdés korabeli, 1850-1860-as évekbeli látványos tematizálásáról, egyáltalán a nőkérdés magyarországi megítéléséről.

BARKÓCZI ESZTER MÁRIA

Tanári (magyar-dráma)

Osztatlan, 5. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Osztrólczyk Sarolta
egyetemi adjunktus, PPKE BTK*

IRODALMI HAGYOMÁNY, INTERTEXTUALITÁS ÉS KULTURÁLIS UTALÁSHÁLÓ TAYLOR SWIFT AMERIKAI ÉNEKESNŐ DALSZÖVEGEIBEN

Kulcsszavak: Taylor Swift; dalszöveg; intertextualitás; kulturális utalásháló

Taylor Swift dalszövegírói világa gazdag kulturális utaláshálóval rendelkezik. Dalaiban egyaránt felfedezhetők klasszikus és kortárs irodalmi utalások, illetve a mitológiai, a biblikus és a folklorisztikus hagyománnyal folytatott párbeszéd. Dylan Thomas, Sylvia Plath, Emily Dickinson, Ernest Hemingway, William Wordsworth – csak néhány név azok közül, akiknek műveire Swift reflektál a dalaiban, olykor azért, hogy a párhuzamokkal nyomatékosítsa mondanivalóját, máskor pedig azért, hogy más nézőpontból közelítse meg a sokak által ismert, kanonizált szövegeket. Swift alakját elsődlegesen olyan dalszövegíróként, illetve költőként vizsgálom, aki nyíltan beszél alkotói folyamatairól, az őt ért hatásokról, és aki saját életművét képes tudatosan, zene-és szövegelméleti kérdések mentén is vizsgálni.

Taylor Swift dalszövegei, köztük a 2024-es *The Tortured Poets Department* album címe és dalainak témája, számos kultúratudományi kérdést vetnek fel. A dalok kapcsán kibontakozó morális, nyelvészeti és irodalomelméleti diskurzus emlékeztet a Bob Dylan Nobel-díja kapcsán lezajlott vitákra. A dolgozat III. fejezetében górcső alá veszem az említett album kapcsán felszínre tört befogadói prekonceptiókat, a megjelenést övező vitákat, és kultúratudományi kontextusba helyezem a „meggyötört költő” fogalmát. A IV. fejezetben olyan, a szerző által hitelesített és jóváhagyott dalszövegeket vizsgállok, amelyek irodalmi és kulturális utalásrendszerét kategóriákba sorolva elemzem, hogy a szövegközi párbeszédéből kibomló értelemléhetőségeket a dalszövegek interpretációjában kamatoztassam.

BIRÓ ESZTER

Magyar

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Koltai Kornélia

egyetemi docens, ELTE BTK

**AZ EMBERALAKÚ ISTEN. AZ ANTROPOMORF ISTEN A HÉBER BIBLIÁBAN ÉS ESTERHÁZY
PÉTER MERCEDES BENZ CÍMŰ DRÁMÁJÁBAN**

Kulcsszavak: Biblia; Esterházy Péter; Mercedes Benz

Esterházy Péter Mercedes Benz című drámája a hagyományos kétszintes drámák istenábrázolásának mondhatni a kiteljesítője. Az egyre inkább antropomorffá váló Úr képének egyik végső változata figyelhető meg a műben. Dolgozatomban ezt az emberalakú Istent elemeztem aszerint, hogy milyen hagyományok hatottak a megformálására. Szólok a posztmodern irodalmi közegéről, a kétszintes drámai hagyományról, a szerzői életműről. Mindezek mellett a legfőbb összehasonlítási pont a Héber Biblia, amiben szintén jellegzetesen antropomorf istenkép olvasható.

FÁBIÁN FANNI VANDA

Szabad bölcsészet

BSc, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Farkas-Kérchy Vera (PhD)

egyetemi docens, SZTE BTK

GYÖNGY FÉRGEK - PLATH, KRISTEVA ÉS A DIGITÁLIS LÁZADÁS ARCAI: NŐI IDENTITÁS A KORTÁRS ONLINE TÉRBEN

Kulcsszavak: abjekció; Sylvia Plath; Julia Kristeva; digitális kultúra; feminista elmélet

Dolgozatom témája a szépség kultusz és -e kultusz terrorának vizsgálata, ezen belül is arra vagyok kíváncsi milyen módon csapódik le a végeláthatatlan „szépségmunka” és identitás formálás a posztmodern lány tudatban és kerül kifejeződésre mémek által. Úgy gondolom ezek a mémek egyfajta önéletírói munkák, amik párhuzamba hozhatók a vallomásos költészet műfajával. Ezért elemzésem egyik szempontja szembeállítani pár vizuális példát és az azokban megjelenő szöveg foslányokat az egyik leghíresebb vallomásos költő Sylvia Plath (1932-1963) önéletírásaival. Dolgozatomnak még keretet ad Julia Kristeva (1941) abjekt koncepciója. Bizonyítani szeretném, hogy az általam vizsgált „lányinterneten” és szubkultúrában az önabjekció mint megküzdési eszköz jelenik meg, hogy ezek a lányok brutális és véres képek által fedik fel milyen kényelmetlenül érinti őket a női testben való lét és annak hozadékai.

JOÓ REBEKA ZOÉ

Magyar

MA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil Kelemen Zoltán (PhD)

egyetemi docens, SZTE BTK

**HOGY ÉRTÉKELNI TUDJUK A SZABADSÁGOT, SZABADNAK KELL SZÜLETNÜNK - W. S.
REYMONT LÁZADÁS CÍMŰ REGÉNYÉNEK VIZSGÁLATA HUMÁNETOLÓGIAI ÉS
NEKROPOLITIKAI MEGKÖZELÍTÉSBŐL**

Kulcsszavak: Lázadás, antropomorf, szabadság, természettörvény, szolgaság

Władysław Stanisław Reymont, Nobel-díjas lengyel író utolsó, Lázadás című regénye egy különleges lázadástörténet, amely az ember által elnyomott szolgálattelátok felkelését, és végtelennek tűnő vándorlásukat meséli el az új világ felé. A rendkívül összetett, számos problémát és különféle nézetet ütköztető történet számos témakörökben teszi lehetővé az elemzést. Dolgozatomban az állatok antropomorfizáltságának különböző fokozatait vizsgálom, az állatcsoportok hierarchiájának szintjein. Az elemzés során érintek humánétológiai, nekropolitikai és neoliberális szempontrendszereket, igyekezve az állatok közösségének viselkedését különféle megközelítésekben bemutatni. Írásomban fontos szerepet tölt be az emberállat és állatember ellentétpárnak az összehasonlítása, mindkettőben a két világ közé szorultságnak a bemutatása mentén.

KÖVÁRI JÚNÓ

Magyar

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tóth Ákos (PhD)

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

**„CSAK ÜRÜGY VOLT A FESTMÉNY.” – A TÁJ, NŐVEL KÖTET FESTŐ-VERSEI GYURKOVICS
TIBOR ÉLETMŰVÉBEN ÉS AZ EKPHRASZISZ IRODALOMBAN**

Kulcsszavak: Gyurkovics Tibor, ekphraszisz, líra, intermedialitás

Kutatásom tárgya Gyurkovics Tibor 1990-ben megjelent Táj, nővel című „festő-vers” kötete. A gyűjtemény koncepciója, hogy a szerző addig megjelent képzőművészettel kapcsolatos verseit reprodukciókkal ellátva tematizálja újra.

A kötet életműbe ágyazottságát mutatja az is, hogy a későbbi Extázis-ok "előképe" tekinthető, amik szintén teljes ekphraszisz kötetek, viszont az egyes versek egy-egy konkrét képhez vannak társítva, ami a Táj, nővel-t még nem jellemzi. Gyurkovics lírájában az ekphrasziszok már kezdettől fogva jelen vannak, ezért fontosnak tartom a téma és a kötet életműben való elhelyezését, recepciótörténeti kutatását.

Dolgozatom a Táj, nővel szerkezeti, intermedialis koncepcióját és versalkotó módszereit, motiváltságát vizsgálja, szorosabb szövegelemzéseken keresztül. Kutatásom központi kérdése a „festő-versek” meghatározás mibenléte, elhelyezkedése a '70-es, '80-as évek magyar irodalmában, kötődésük és eltérésük a lírai ekphraszisz hagyománytól, a kötetben felsorakoztatott festők és festmények konvencionális értelmezéseitől, és hogy valóban leírható-e ezzel a fogalommal a versanyag egésze.

LÁSZLÓ EVELIN

Szlavisztika

BA, 6. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Horváth Géza

tanszékvezető egyetemi docens, PPKE BTK

A KÉT TATJÁNA AVAGY EURÓPÁBAN MINDEN OROSZ GYANÚS...

Kulcsszavak: orosz; paródia; regény; Anyegin; Tatjana

Dolgozatom tárgya két irodalmi mű, Rejtő Jenő Tatjana című kisregényének és Alekszandr Szergejevics Puskin Anyegin című verses regényének összehasonlító elemzése. Az elemzés célja a két mű közt fennálló intertextuális viszony bizonyítása és műfaji kapcsolat tisztázása (paródia, travesztia, átírat).

Rejtő Jenő műve 2017-ben jelent meg, a 30-as években írt kéziratot a Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársa, Thuróczy Gergely Rejtő-kutató szerkesztette sajtó alá. A szakirodalom a művet csak érintőlegesen tárgyalja, mélyebb elemzésnek nem veti alá, ami azzal indokolható, hogy késői megjelenése miatt kevésbé él a köztudatban, mint az író egyéb munkái.

A dolgozat az Anyegin magyarországi fogadtatásának és a magyar irodalomra tett hatásának elemzésén keresztül igyekszik utánajárni annak a kérdésnek, milyen kontextusban kerülhetett a Puskin-regény Rejtő alkotói figyelmébe. A XX. század elején Magyarországon ugyanis nagy népszerűségnek örvendő műfajparódia egyebek közt az ismert orosz írók alkotásaira is irányult. A pályamunka különös figyelmet szentel a két alkotó írásmódjára, melyek metszéspontjában a paródia áll. Ennek tükrében kerülnek összehasonlításra a két mű szüzsés motívumai. A dolgozat utolsó fejezetének fő kérdése a Tatjana megírásának motivációja és műfajának meghatározása.

LISZTÓCZKI PÉTER

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Bónus Tibor

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

A KÖZÉP-EURÓPAI LÉTTAPASZTALAT REPREZENTÁCIÓI A TÉRSÉG KORTÁRS PRÓZÁJÁBAN

*Kulcsszavak: Közép-Európa; térpoétika; mikrokozmosz; zoopoétika összehasonlító
irodalomtudomány;*

A közép-európai léttapasztalat reprezentációi a térség kortárs prózájában című dolgozat egy összehasonlító irodalomtudományi megközelítést alkalmazva elemzi Borbély Szilárd: Nincstelének, Wojciech Kuczok: Bűz és Vladimír Balla: Az apa nevében című munkáit. A pályamunka elsősorban a térség motivikus és témaválasztási sajátosságait kívánja felfedezni, továbbá ennek tudatában azt, hogy létrehozható-e egy közép-európai kánon. A dolgozat első fele egy vázlatot ad egy közép-európai irodalmi kánon létrehozásához, amit témaválasztási és motivikai együttthatók függvényében lehet létrehozni. A dolgozat másik fele zoopoétikai, térpoétikai és motivikai hasonlóságok szempontjából hasonlítja össze a három regényt. A pályamunka különös hangsúlyt helyez a regényekben olvasható házábrázolásra, illetve a ház és a lakói közti kapcsolat elemzésére, továbbá a mesterséges és természetes határok ábrázolására. A kutatás eredménye azt mutatja, hogy motivikus és témaválasztási hasonlóságokra építve létrehozható egy közép-európai kánon, továbbá rámutat a térség motivikus hasonlóságaira.

MÉNESI FLÓRA

Magyar-spanyol osztatlan tanári

Osztatlan, 9. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Hász-Fehér Katalin

egyetemi docens, SZTE BTK

Dr. Katona Eszter

egyetemi docens, SZTE BTK

A GÁZEL MŰFAJI ÉS KULTURÁLIS KÓDJAI ARANY JÁNOS ÉS FEDERICO GARCÍA LORCA KÖLTÉSZETÉBEN

Kulcsszavak: Arany János, Federico García Lorca, gázel, műfajelmélet

A kutatás fő célja azonosítani és elemezni a perzsa-arab eredetű *gázel* műfaji és kulturális kódjait. Az műfajelméleti rész áttekintést nyújt a *gázel* legfontosabb sajátosságairól, és röviden bemutatja interkulturális adaptációit az európai irodalomban. Az elemzés középpontjában két gázel áll: az egyik Arany János *Ghazel* című szövege, a másik Federico García Lorca *Gázel a sötét halálról* című költeménye. Habár a gázel nem honosodott meg a magyar irodalomban, és Spanyolországban sem volt széles körben elterjedt forma, a két szerző között pedig sem kronológiai, sem térbeli vagy kauzális kapcsolat nincs, a két mű mégis hasonló üzenetet közvetít.

Arany Ghazele 1858-ban jelent meg az *Üstökösben*, azonban cím nélkül, *A poloska* című, szintén perzsa-arab eredetű makáma részeként. 1867-ben, az Arany által szerkesztett összkiadásba már saját címmel került be. Emiatt a *Ghazelt* érdemes a makáma részeként, illetve attól függetlenül is, többes kódolású szöveggént elemezni.

García Lorca *Tamarit-kert (Diwán del Tamarit)* kötete posztumusz kiadásban lát napvilágot, 1940-ben, benne tizenkét gázellel és kilenc kaszídával. A *Gázel a sötét halálról* elemzése megmutatja, hogy a granadai szerző miként újította meg formailag a műfajt, anélkül, hogy annak belső strukturális sajátosságáról lemondott volna, és miként kapcsolódott a műfaj révén hazája arab kulturális örökségéhez.

NEHÉZ FRUJSINA

Irodalom- és kultúratudomány

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Horváth Csaba Gusztáv
egyetemi docens, KRE BTK*

JÁTÉK ÉS NEVELŐDÉS AZ IRODALOMBAN

Kulcsszavak: felnövés; lélekfejlődés; ösztön; halál; örület

Az általam elemzett szépirodalmi művek mindegyikében adott egy felnőttek nélküli környezet, melyben a még kiforratlan és befolyásolható jellemű gyermekeknek önmagukra utalva, külső segítség nélkül kell megbirkózniuk ébredező lelkük esetleges problémáival. Az érzékeny lelkületű főhős a legtöbb esetben valahol a konvencióktól hangos világ és az azzal ellenkező lázadó énje között tengődik, míg végül egyfajta játék hatására előtör belőle addig elfojtott ösztönénje. A játék irodalmi megközelítése folytán azt láthatjuk, hogy az a lehető legjobb módja a gyerekek számára „kipróbálni” az életet, s hogy az abban való feloldódás következményei meghatározók a nevelődésük kapcsán. A főhősök jellembeli változásainak vizsgálata során beigazolódik, hogy a lelki fejlődés a játék intézményéhez hasonlóan állandó, ami által azzal szembesülünk, hogy a hagyományos értelemben vett felnövés fogalma szinte teljesen értelmét veszti.

ORTMANN ANNA

Kommunikáció- és médiatudomány
BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Kiss Farkas Gábor
habilitált egyetemi docens, ELTE BTK*

INTERMEDIÁLIS SZEMPONTOK GULÁCSY NA'CONXYPANBAN HULL A HÓ FESTMÉNYE ÉRTELMEZÉSTÖRTÉNETÉHEZ

Kulcsszavak: gulácsy; naconxypan; kanonizáció; színesztézia; intermedialitás

A pályamunka célja, hogy rámutasson, Gulácsy Lajos művészetének mélyebb megértéséhez elengedhetetlen a festő irodalmi alkotásainak figyelembevétele. Dolgozatom két nagy szerkezeti egységre épül: két szöveg és kép közti fordítás kerül bemutatásra.

Az első részben bemutatom a századfordulónak azt a művészeti milióját, amelyhez Gulácsy is tartozott, majd egy feledésbe merült, Az egynapos hó című novelláját elemzem, s azt tárom fel, hogy az elbeszélésből miként született az Egynapos hó (később Na'Conxypanban hull a hó) illetve az Úton az egynapos hóban című festmény.

A második részben a tárgyalt kép utóéletét mutatom be. Elsőként végigkísérem a folyamatot, hogy hogyan rögzül az utókor címadása, és születik meg a Naconxypanban hull a hó című festmény, majd ennek irodalmi recepciójára térek át. Amellett érvelek, hogy a felsorakoztatott irodalmi munkák megszületése az új képcím köztudatbéli rögzülésének köszönhető. A két fordítási folyamat közül dolgozatom az előbbire koncentrálok, ugyanis az még feltáratlan terület, a dolgozatban bemutatott három mű korábban nem volt még a szakirodalomban együtt tárgyalva.

A vizsgált festmény köré egy intermediális univerzum épült ki, különböző, egymásra ható művészeti alkotások hálózata. A festmény elő- és utóéletét vizsgálva a vizualitás és irodalom folytonos dialógusával, összeszővődésével találkozhatunk. Az egynapos hó novella feledésbe merüléseért nagyban okolható az utókor címadása. Ugyanakkor ez az új cím tagadhatatlanul gazdagította nemcsak a képet, hanem irodalmunkat is, hiszen nem egy szerző ihletődött meg a lírai című kép által. Naconxypan megjelenése az új címben, és rejtélyes viszonya a képhez az, ami felülírta a mű eredeti címét, amivel az Egynapos hó nem tudott versenyezni. Így a kiindulópontként szolgáló elbeszélés, és az ahhoz készült másik festmény feledésbe merült. A vizsgált kép történetének és recepciójának ez az új tanulsága relatív lehet a művészet- és irodalomtörténet kanonizációs folyamatainak működése szempontjából. A mű történetéből pontosan kirajzolódik, hogy a múzeumoknak, galériáknak, aukciósházaknak, folyóiratoknak, szakirodalomnak, de ugyanúgy az irodalmi parafrázisoknak is milyen fontos és kanonizáló szerepe lehet egy művészeti alkotás vagy épp annak címe kapcsán.

PÁLL ANTÓNIA

Magyar Nyelv és Irodalom, Világ- és
Összehasonlító Irodalom
BA, 5. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. Sándor Katalin
adjunktus, RO BBTE*

A SZAVAKON TÚL: TRAUMAÁBRÁZOLÁS SOFI OKSANEN TISZTOGATÁS CÍMŰ REGÉNYÉBEN ÉS ANTTI JOKINEN FILMJÉBEN

Kulcsszavak: Tisztogatás; trauma; erőszaktevés; szenzualitás; intermediális

Dolgozatom célja Sofi Oksanen Tisztogatás című regényének és Antti Jokinen azonos című, a könyv alapján készült filmadaptációjának összehasonlító elemzése. Azt vizsgálom elsősorban, hogy a két mű hogyan ábrázolja, mondja el az elmondhatatlant: a traumatapasztalatokat. Kiinduló hipotézisem ugyanis az, hogy mindkét alkotás a trauma generációkat összekötő voltára, az erőszaktevés tapasztalataira és a trauma feldolgozási módozataira helyezi a hangsúlyt. A két médium (film és könyv) bár sajátos természeténél fogva eltérő eszközökkel, mégis hasonló hatást érhet el. Elemzésemben arra törekszem, hogy a különbségek megvilágításán túl azokat a kapcsolódási pontokat is feltárjam, amelyek a filmnyelv és az írott szöveg között létrejönnek. A traumareprezentációk rétegzetek mindkét alkotásban, és a narráció egészére kihatnak. A regény és a film sajátos poétikája, fragmentáltsága a trauma töréseket létrehozó hatásával hozható összefüggésbe, vagyis azzal, ahogyan a traumatikus tapasztalat felszabdálja az identitást, az egyén élettörténetét, emlékeit, illetve a kollektív emlékezetet, és töréseket hoz létre az elbeszélésben. Amikor elfogynak a szavak és érvényét veszíti a verbalitás, a szenzualitás és érzékek nyernek kitüntetett szerepet. Ennek köszönhető a regény és a film sajátos, érzékletes nyelve, illetve a különböző intermediális utalások megjelenése, melyek által a traumatikus tapasztalat és emlékezet ábrázolásába nem nyelvi médiumok is bevonódnak.

SOLYMOSI IZABELLA-ABIGÉL

Világ- és összehasonlító irodalom, Angol nyelv és
irodalom
BSc, 6. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Csíkszeredai Kar

Témavezető:
dr. Tapodi Zsuzsánna-Mónika
egyetemi tanár, RO EMTE CSK

FESTMÉNYEK EMILÉ ZOLA THÉRÈSE RAQUIN ÉS GÁRDONYI GÉZA IDA REGÉNYE CÍMŰ MŰVEIBEN

Kulcsszavak: Ekpraszisz; Festmények; Transztextualitás; Adaptációelmélet; Összehasonlító irodalom

A képzőművészet, zene és irodalom a legősibb időkben együtt jelent meg az emberi társadalomban, a különböző művészeti ágak több szálon kapcsolódtak össze, mivel ugyanazt a kultikus célt szolgálták, lényegüket tekintve pedig mindig is az emberekben lakó érzéseket, gondolatokat, illetve hangulatokat hivatottak életre kelteni, csupán más eszközökkel. Az irodalom szavakkal alkot mentális képeket, az ut pictura poesis a két művészi megnyilvánulás egyenrangúságát fejezi ki. Az ekphraszisz antikvitás óta ismert eljárása az irodalmi ábrázolásmódnak.

A Belle époque néven ismert századfordulós klasszikus modernség korában a festészet volt a vezető művészeti ág. Zola, aki képekről írt műkritikát, szavakkal, részletezéssel fest plasztikus környezetet, a regénycselekmény fordulópontja pedig egy festményhez kötődik. Gárdonyi, aki több művészeti ágban is otthonosan mozgott, a regényében megidézett képek segítségével vázol fel lelki folyamatokat, mutatja be a művészi és emberi beteljesedés lépcsőfokait.

Az összehasonlító irodalomban alkalmazott Genette-i transztextualitás és az adaptációelmélet segítségével kívánom vizsgálni a regényekben bemutatott festmények szerepét.

Kutatásom célja, hogy megvizsgáljam, illetve bebizonyítsam, hogy Émile Zola Thérèse Raquin és Gárdonyi Géza Ida regénye című műveiben – a hipotézisem szerint –, nem a regények miatt születtek meg az azokban szereplő festmények, hanem maguk a festmények képezik a regények szövegének szervezőelvét.

SZÉLL VERONIKA

Magyartanár, német nyelv- és kultúra tanára
Osztatlan, 7. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:
Dr. Sebők Melinda
docens, KRE BTK
Dr. habil. Kovács Edit
docens, KRE BTK

DIE VERBREITUNG DER PROSA VON BABITS IM DEUTSCHEN SPRACHRAUM

Kulcsszavak: Ungarisch-deutsche Kulturbeziehungen; Übersetzungsliteratur; Babits; Stefan I. Klein

Das Thema der vorliegenden literaturgeschichtlichen Untersuchung ist die Beziehung von Mihály Babits zur deutschen Sprache, Literatur und Kultur, wobei der Schwerpunkt auf der Förderung des Werks des Schriftstellers im deutschen Sprachraum liegt. Aus der Korrespondenz von Babits geht hervor, dass es der Übersetzer Stefan I. Klein war, der sich ab der zweiten Hälfte der 1920er Jahre unermüdlich und kontinuierlich für die Verbreitung seiner Werke in Deutschland einsetzte. Die meisten der Babits-Briefe in der Sammlung der Széchényi-Nationalbibliothek warten jedoch noch auf ihre Veröffentlichung.

Auch diese Arbeit enthält aus dem genannten Grund überwiegend unveröffentlichte Briefe von Babits, aber auch die Korrespondenz des literarischen Übersetzers Stefan I. Klein ist noch nicht aufgearbeitet. Die hier zusammengestellten Notizen werden eine nützliche Ergänzung zu künftigen Bänden sein, die sich mit seiner Korrespondenz in den 1930er Jahren und danach befassen. Babits' Übersetzungen belletristischer Werke sind ebenfalls Gegenstand dieses Aufsatzes. Es wird ein Überblick darüber geboten, in welchem Umfang er sich mit deutschsprachigen Texten in diesem Bereich beschäftigt hat. Darüber hinaus wird sein Werk Geschichte der europäischen Literatur aus der Perspektive der deutschen Literatur analysiert. Da Stefan Klein sowohl in der ungarischen als auch in der deutschsprachigen Literaturwissenschaft weniger bekannt ist, fasse ich auch sein Werk zusammen. Außerdem bespreche ich die Verlage und Zeitschriften, in denen Babits' Werke auf Deutsch erschienen sind. Abschließend beschäftige ich mich mit den literaturgeschichtlichen Fragen, die der Briefwechsel mit Klein aufwirft: Warum wurde die deutsche Übersetzung von Halálfiat nicht veröffentlicht? Welche verlagspolitischen, wirtschaftlichen und historischen Faktoren spielte dabei eine Rolle? Um diese Fragen zu beantworten, habe ich ebenfalls die unveröffentlichten Briefe im Nachlass von Babits herangezogen.

Die Anhänge sind wichtige Beispiele und Anschauungsmaterial für die Arbeit. Sie wurden unter anderem von der Johann Wolfgang von Goethe-Universität in Frankfurt am Main und der Universitätsbibliothek in Heidelberg zur Verfügung gestellt.

NÉVTAN

BIRTALAN MÁRIA-ALEXANDRA

Fordító és Tolmács szak

BSc, 4. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Marosvásárhelyi Kar

Témavezető:

dr. Fazakas Noémi

egyetemi docens, RO EMTE MVK

KOROND KÖZSÉG TÖRTÉNETI HELYNEVEI

Kulcsszavak: helynévkutatás; Magyar Nemzeti Helynévtár Program; Korond; Udvarhelyszék

Az előadásom célja egy folyamatban lévő helynévkutatási munka bemutatása. A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Magyar Nemzeti Helynévtár Program keretein belül végzem. Gyűjtőmunkám helyszínéül szülőfalumat, Korondot és a közigazgatásilag hozzá tartozó tanyatelepüléseket választottam. A gyűjtés és a feldolgozás során felhasználok a már hozzáférhető történeti forrásokat, falumonográfiákat, valamint az általam végzett élőnyelvi gyűjtésből származó adatokat. Az adatok a székely nyelvjárás, azon belül is az udvarhelyszéki nyelvjárás csoport sajátosságait, ugyanakkor Korond mára már jobbára ismeretlen történetének részleteit is őrzik.

BOLLÁNÉ LAPIS BRIGITTA

Angol nyelv és kultúra tanára- magyar nyelv és
irodalom szakos tanár
Osztatlan, 5. félév

Miskolci Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Kecskés Judit
egyetemi docens, ME BTK*

AZ ONOMASZTIKAI ISMERETEK BŐVÍTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A KÖZÉPISKOLÁBAN

Kulcsszavak: nyelvészet; névtan; onomasztika; alkalmazott névtan

Nevünk születésüinktől jelen van életünkben. A kisgyermek első szavai között szerepel saját neve, természetes kíváncsisággal fordul ezen néhány betű felé, mely egy életen át elkíséri. A név mesél, alakít, jövőt formál: mesél múltunkról, identitásunkat alakítja, valamint döntő szerepet játszhat az egyén sorsának alakulásában. Ahhoz, hogy nevünket megéljük, annak eredetét meg kell ismernünk, ebben pedig segítségünkre lehet a névtudomány. Az onomasztikára, mint részdiszciplínára tekintenek a nyelvtudományban, jelen van a művelődéstörténet minden szegmensében, illetve más tudományágakban is felhasználják kutatási eredményeit.

Az onomasztika magyar nyelv tanításában betöltött szerepe rendkívüli jelentőséggel bír, általános és középiskolai kerettantervek részeként a helyesírással, majd a főnévvel kapcsolatos témakörökben, de a részdiszciplína interdiszciplináris jellege miatt más tantárgyak oktatásához is hasznosítható. Ennek ellenére a diákok kevesebb lehetőséget kapnak arra, hogy nevükkel, egyúttal származásukkal kapcsolatban tudásanyaghoz jussanak.

Ezért választottam dolgozatom témájaként a névtudomány népszerűsítését középiskolai diákok körében, munkám ötvözi a kérdőíves felmérések és a névtani tanórák tapasztalatát.

A dolgozat abból a hipotézisből indul ki, hogy a névviselők nem rendelkeznek elegendő információval tulajdonnevükről, így a kutatás célja a névtani ismeretek iránti érdeklődés növelése a középiskolai oktatásban, az ismeretátadás, valamint a tanulók identitástudatának erősítése.

A dolgozat első fejezete bemutatja a kutatás helyszínét, kijelöli az iskolákat, melyek kiválasztási szempontja az volt, hogy minél változatosabb szociokulturális háttérrel rendelkező tanulókat sikerüljön bevonni a kutatásba. Három iskola 175 diákjával készült a felmérés, melynek alapján a dolgozat második fejezete vizsgálta a tanulók saját neveinek jelentéséhez kapcsolódó ismereteit, a nevükhöz fűződő attitűdöket, valamint a névadási motivációkról szerzett tudásukat. Az eredményeket visszatükröztettem a tanulóknak a harmadik részben, ahol egy rendhagyó nyelvtan óra keretében számoltam be a tanulóknak, valamint névtani feladatokat oldottak saját neveikkel egyénileg és csoportmunkában. A záró fejezet egy év elteltével egy újabb tanóra tapasztalatait vizsgálja és veti össze a korábbi impressziókkal.

CSÁKY MÁTÉ

Magyar nyelv és irodalom és zenei nevelés

MA, 1. félév

Konstantin Filozófus Egyetem (Nyitra)

Témavezető:

doc. PaedDr. Bauko János, PhD.

habilitált egyetemi docens, intézetigazgató, SK KFE

IPOLYBALOG HELYNEVEINEK VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: Ipolybalog, helynév, névszócikk, helynévszótár, onomasztika

Az OTDK-dolgozat témája Ipolybalog helyneveinek vizsgálata. Központjában a település szinkrón és diakrón helynevei állnak. Az általános elméleti tudnivalók ismertetése és a módszerek bemutatása után közlöm a község helynévszótárát, majd két elemzési szempont szerint vizsgálom az adatokat. Az első elemzésben korosztályonként négy, nemenként két alany helynévadatait vetem össze. A második vizsgálatomat egy családon belül – négy generáción át – használt helynévadatokra alapozom.

BALATONFÜRED TÖRTÉNETI ÉS ÉLŐNYELVI HELYNÉVKINCSENEK VIZSGÁLATA A 19. SZÁZADTÓL NAPJAINKIG

Kulcsszavak: Balatonfüred; helynévkutatás; szociolingvisztika; névszociológia

Kutatásom során Balatonfüred helyneveinek vizsgálatát végeztem szociolingvisztikai és névszociológiai megközelítésben. Pályamunkám elkészítése során betekintést nyertem a helynévgyűjtés folyamatába, amelyhez történeti forrásokat és élőnyelvi interjúkat használtam fel. Célom volt a város helynévkincsének megismerése és a névanyag változásainak elemzése, valamint annak vizsgálata, hogy a helyi közösség tagjai milyen mértékben ismerik és használják ezeket a neveket.

A földrajzi nevek vizsgálata régóta fontos szerepet tölt be a nyelvtudományban, hiszen megőrzi egy adott terület múltját, nyelvi és kulturális hagyományait. Balatonfüred helynevei lehetőséget nyújtanak a város történeti múltjának feltérképezésére, ugyanakkor a jelenlegi névhasználati szokások vizsgálatával közelebb kerülhetünk a helyi identitás és a névhasználat összefüggéseinek megértéséhez is. Kutatásomban arra törekszem, hogy feltárjam, hogyan változtak Balatonfüred helynevei az idők során, és ezek a változások milyen hatással vannak a város lakóinak névismeretére és névhasználatára.

A kutatásom alapjául Balatonfüred óvárosának földrajzi nevei szolgálnak, különös tekintettel a bel- és külterületek neveire. Mivel a város névállománya rendkívül gazdag, anyagomat szűkítettem, így 159 helynevet vizsgáltam meg részletesebben. A munka során igyekeztem feltárni, hogy a nem, kor, iskolázottság hogyan mutatkozik meg a balatonfüredi névhasználatban, és próbáltam arra is rámutatni, hogy a jelenlegi névhasználatban milyen tendenciák érvényesülnek.

Fontosnak tartottam megvizsgálni, hogy az egyes társadalmi csoportok — különböző korosztályok, férfiak és nők — hogyan viszonyulnak a város általam körülhatárolt névanyagához. E kérdések megválaszolásával igyekszem átfogó képet adni arról, hogy a helynevek milyen szerepet játszanak a helyi közösség életében, és hogyan tükrözik a város társadalmi, kulturális és történeti rétegződését.

KOVÁCS BRIGITTA

Magyartanár; rajz- és vizuáliskultúra-tanár
Osztatlan, 11. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. Takács Judit
egyetemi docens, EKKE BMK*

ÁLLATNÉVVIZSGÁLATOK SZABÓ MAGDA REGÉNYEIBEN

Kulcsszavak: névtan, irodalmi névadás, állatnévadás, interdiszciplinaritás, Szabó Magda

Állatnévvizsgálatok Szabó Magda regényeiben

Dolgozatom témája a Szabó Magda regényeiben megjelenő állatnevek többszemponútú vizsgálata. A kutatásom legfőbb szempontja az adattárban szereplő nevek eredet szerinti, szerkezeti és motivációs elemzése. Összesen 20 művet vizsgáltam meg, amelyben 95 adatot találtam. A gyűjtött névanyag bemutatásakor BUKOVICS (1983) rendszerezését követtem. Szempontjaim a következők: 1. a név eredete, 2. a név szerkezete 3. névadás motivációja, 4. a nemtévesztés, névöröklés megjelenése a regényekben 5. a névtelenség megjelenése Szabó Magda műveiben.

Első hipotézisem, hogy a különböző korosztálynak szóló művek névadásának sajátosságai között különbséget lehet majd felfedezni, a különböző korosztályoknak szánt regények névadását ezért kontrasztív szempontból vizsgálom. Második hipotézisem, hogy a gyermek- és ifjúsági regényekben a transzonomizációs nevek lesznek többségben. Harmadik hipotézisem, hogy a névtelenség szimbolikus jelentéstartalmat hordoz a vizsgált művekben.

A hipotézisek a kutatásom során igazolást nyertek. A gyermek- és ifjúsági regények névadására leginkább a családnév + keresztnév típusú, transzonomizációval létrejövő, allite-ráló névalakok jellemzőek, pl. Gyík György, Bárány Bertalan, Sügér Sebestyén. A külső jegy által motivált névadás is elsősorban a gyermekregények állatnévadását jellemezte, pl. Félharisnyás, Rókica. A további regényeiben az egyelemű, transzonomizáción alapuló névadás is jellemző, pl. Viola, Henriett, de hangsúlyosabb a nemtévesztés, névöröklés és a szimbolikus névadás.

A gyermek- és ifjúsági regényekből 60 adat származik, amelyek közül 49-et tekinthetünk transzonomizációs, azaz más tulajdonnévi csoportból átvett állatnévnek.

A harmadik hipotézisemet, azaz hogy a névtelenség szimbolikus jelentést ad a műnek, számos elemzett regényből származó adat igazolja. Ez a jelenség elsősorban a felnőtteknek szánt regények esetében figyelhető meg, például Az ajtó, és Az őz című regényekben. Előbbiben Emerenc macskáinak, amikhez erősen kötődik, nem ismerjük meg a nevét, Az őz című regényben pedig a címszereplő, szimbolikus szerepű állat nevére sem derül fény.

KOVÁCS KATINKA

Magyartanár-közösségi művelődés tanára
Osztatlan, 11. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. Takács Judit
egyetemi docens, EKKE BMK*

NÉVATTITÚD-VIZSGÁLAT AZ ASZÓDI EVANGÉLIKUS GIMNÁZIUM HÁROM ÉVFOLYAMÁN

Kulcsszavak: névattitúd; névkompetencia; névpreferencia; interdiszciplinaritás; tanításmódszertan

A kutatás célja az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium 5., 7. és 10. évfolyamos tanulóinak többszempontú névattitúd-vizsgálata. Kutatásom középpontjában a diákok névkompetenciája, névízlése, névválasztási és névhasználati preferenciái, névasszociációi, valamint névattitúdja áll. Az adatgyűjtés, melyben 117 tanuló vett részt, kérdőíves módszerrel történt, ebből vonok le a következtetéseket, illetve állapítom meg a korosztályi és nemi különbségeket. Az eredményeket tekintve elmondható, hogy mindhárom korosztály rendelkezik valamilyen szintű személynevekkel kapcsolatos névkompetenciával. A tanulók 85%-a szereti, illetve sokan közülük ritkának, különlegesnek tartják saját keresztnévüket. A válaszadók fele a becenévi megszólítást részesíti előnyben. A diákok által legszebbnek vélt keresztnévűk között magas arányban jelennek meg a manapság gyakori, divatos nevek (pl. Hanna, Anna, Levente, Bence). A gyerekek névízlése igen konzervatív, a rövid, gyakori neveket részesítik előnyben. A diákok névpreferenciáját főként személyes kötődéseikből fakadó érzelmeik, az általuk fontosnak tartott személyek nevei befolyásolják. Több tanuló a saját nevét tartja a legszebbnek. A felújított neveket, az újabban átvett jövevényneveket, az ún. hagyományos magyar neveket, valamint a virág- és gyümölcsneveket egyértelműen elutasítják. A tanulók válaszai alapján nem jelenthető ki egyértelműen, hogy inkább az újító vagy a hagyományos tendencia érvényesül ízlésükben. A névválasztás során a gyerekek szerint a név egyedisége, hangzása és a családnévhez illősége a legfontosabb szempont. A válaszadók több mint fele (56%-a) nyilatkozott úgy, hogy a névválasztás során befolyással van rá valamelyik médium, adataim azt mutatják, hogy minél idősebbek a diákok, annál inkább. Főként filmekből és sorozatokból merítenek ihletet, de a könyvek és a játékok is többször előfordulnak a válaszok között. A vizsgált tanulók esetében nem jelenthető ki, hogy az idősebb tanulók hajlamosabbak lennének egy-egy név kapcsán sztereotipizálni, elvontabb kategóriákban gondolkodni.

Az eredmények bemutatását követően arra is rámutatok, miért elengedhetetlen a diákok számára a névtani tájékozottság, milyen pedagógiai feladatok jelennek meg a névtan kapcsán, illetve milyen módszerekkel lehet a tudományág interdiszciplinaritását kihasználva az ismereteket más tantárgyak keretén belül oktatni.

RÉGER LÁSZLÓ DÁNIEL

Osztatlan tanárképzés (angol nyelv és kultúra
tanára; magyartanár)
Osztatlan, 10. félév

Pannon Egyetem
Humántudományi Kar

*Témavezető:
dr. Pelczéder Katalin
egyetemi docens, PE HTK*

ABDA HELYNEVEINEK TÖRTÉNETI ELEMZÉSE

Kulcsszavak: mikrotoponíma, helynév, történeti elemzés, Abda

Dolgozatom egy diakrón nyelvészeti kutatás, melyben Abda község helyneveinek történeti elemzését mutatom be, és arra keresem a választ, miként jelennek meg a helynévállományban a település több évszázados gazdasági, társadalmi és környezeti változásai.

Munkám során 44 különböző történeti forrás (oklevelek, térképek, településmonográfiák stb.) feldolgozásával gazdag névanyagot gyűjtöttem, melyet 16 élőnyelvi interjúval egészítettem ki. Ennek eredményeként öt évszázadból összesen 636 helynevet tártam fel, melyekhez 342 denotátum (megnevezett objektum) tartozott. Az adatok a 17. századtól kezdődően lehetővé teszik a település mikrotoponímáinak részletes, évszázadokon átívelő vizsgálatát, valamint a gazdasági, társadalmi és környezeti változásokkal való összevetését.

Kutatásom során arra kerestem a választ, miként változott a község névállományának összetétele a 17. és a 21. század között, és mi motiválta ezeket a változásokat. Évszázados bontásban vizsgáltam az egyes helynévkategóriákba tartozó nevek gyakoriságát (határnevek, víznevek stb.), valamint ezek születésének és kihalásának dinamikáját. Ezt követően Hoffmann István (2007) tipológiája alapján a helyneveket alkotó névrészeket funkcionális-szemantikai és lexikális elemzésnek vetettem alá. Ennek segítségével megállapítottam, hogy az egyes évszázadokban mely névrészfunkciók domináltak, azaz milyen szemantikai kapcsolat volt a névrészek és az általuk jelölt hely között. Láthatóvá vált továbbá az is, hogy az évszázadok során mely szófaji kategóriák és névadási modellek jellemezték a település névanyagát. A nyelvi jelenségek leírását követően a történeti forrásokkal összevetve azt vizsgáltam, milyen nyelven kívüli tényezők (településfejlődés, folyószabályozás stb.) játszhattak szerepet az évszázados adatsorok változásaiban.

A dolgozat újszerűségét az adja, hogy míg az elmúlt évtizedekben számos, egy-egy település mikrotoponímáit érintő szinkrón kutatás látott napvilágot, a történeti elemzések száma jelentősen elmarad ezektől, és a településen sem történt hasonló. Kutatásom emellett alapjául szolgálhat további vizsgálatoknak is, mely során akár a térség, akár távolabbi régiók településeinek történetét és történeti névanyagát összevetve elemezhetők a hasonlóságok és különbségek a névadási szokásokban, valamint azok motivációjában.

ROMPOS CSILLA RITA

Magyar nyelv és irodalom

MA, 2. félév

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar

Témavezető:

dr. Pelczéder Katalin

egyetemi docens, PE HTK

MONOSTORAPÁTI HELYNEVEI

Kulcsszavak: helynevek; előnyelvi adatok; történeti források; funkcionális-szemantikai jellemzés; lexikális-morfológiai jelleg

A helynevek összegyűjtése és közzététele régi célkitűzése a magyar tudományosságnak, mivel a nyelv megismerésének fontos forrását képezik. Az utóbbi évtizedek modernizációs folyamatai felgyorsították a nem hivatalos helynevek eltűnésének folyamatát, ezért fogalmazódott meg bennem, hogy értékmegőrzés céljából összegyűjtsen és feldolgozzam lakóhelyem helyneveit, és mindezzel hozzájáruljak a Magyar Nemzeti Helynévtár állományának bővítéséhez is.

Munkámat a település történetének a rövid bemutatásával kezdtem, amit a történettudományi és településtörténeti szakirodalom segítségével tártam fel. Ezután ismertettem az előnyelvi gyűjtés helyszínét (a település fontosabb jellemzőit, területét, lakosságát stb.) és a gyűjtés menetét. Az előnyelvi adatokat 59 adatközlővel készített interjú során nyertem. Az adatok másik része történeti forrásokból származik, melyek a középmagyar kor végéig elsősorban oklevelek, majd kéziratos és nyomtatott, katonai és kataszteri térképek. A belterületen összegyűjtött helynévi adatok száma 567, külterületen 938.

A gazdag adatállományra alapozva elkészítettem Monostorapáti helynévszótárát, mely tartalmazza az egyes helyekre vonatkozó történeti és előnyelvi adatokat, továbbá a nevek rövid elemzését. Az egyedi vizsgálatokat követően az anyagot komplex nyelvi vizsgálatnak vetettem alá. A névállományt jellemeztem a szerkezeti felépítés, az egyes névrészek funkcionális-szemantikai, lexikális-morfológiai jellege és története szerint. Az elemzéshez a Hoffmann István által kidolgozott helynévelemzési modellt használtam.

Három további kiegészítő vizsgálati szempont érintőleges bemutatásával zártam a dolgozat érdemi (elemző) részét. Helyneveink nyelvjárási jegyeket is hordoznak, illetve néprajzi jellegű adalékokkal is szolgálnak: ezek közül ismertetek néhány jellegzetes példát. Ezután azzal foglalkoztam, hogy mekkora a szinonimitás mértéke a mai névhasználatban, egy adott hely egyidejűleg hány névvel rendelkezik, illetve milyen a hivatalos és a népi nevek egymáshoz való viszonya. Végül a lakosság helynévismeretét tártam fel (korosztályonként, nemenként stb.), összehasonlítva a szakirodalomban olvasottakkal. A helynevek összegyűjtésének és ismeretének a tudományos hasznosuláson kívül az élet számos területén lehet jelentősége. A befejezésben arról írtam, hogy saját lakóhelyemen ennek milyen

területeken való megvalósulásaira látok lehetőséget; másfelől a szomszédos településeken való gyűjtési terveimről is szólok.

SCHEILING FÉLIX

Újlatin nyelvek és kultúrák, portugál szakirány
BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:
Dr. Szijj Ildikó
tanszékvezető egyetemi docens, ELTE BTK

UTÓNEVEK BECÉZETT ALAKJAI A PORTUGÁL ÉS A MAGYAR NYELVBEN

Kulcsszavak: becézés; névtan; utónevek; önállósult becenevek; személynevek morfológiája

A dolgozatom célja a becézett utónevek sajátosságainak bemutatása a portugál és a magyar nyelv esetében. A munkám két fő részből áll: az első a becézés egyes alakulásmódjait vizsgálja, elsődlegesen morfológiai szempontból, a második az önállósult becenevek arányát, nemi megoszlását és alakulásmódjait elemzi a két nyelv esetében. Az alakulásmódok vizsgálatának szakirodalmi alapját Hajdú Mihály Általános és magyar névtan című munkája adta, míg a portugál nyelv esetében elsődlegesen internetes forrásokra hagytam, és a felhasznált példákat anyanyelvi beszélők segítségével ellenőriztem. Az önállósult becenevekre vonatkozó fejezethez a HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont Utónévkereső oldalának adatait, illetve a portugál Instituto dos Registos e do Notariado honlapján elérhető információkat elemeztem. A dolgozatomban főbb megállapításaim, hogy a becézés egyes alakulásmódjai jelentős átfedést mutatnak a két nyelvben, ám eltérő módon mennek végbe, és a magyar nyelvben több olyan ritka alakulásmód fordul elő, mely nem jellemző a portugálra. Az önállósult becenevek nagyobb arányban jelennek meg a magyar nyelvben, ugyanakkor ezek nemi megoszlása azonos a két nyelv esetében és a leggyakoribb alakulásmódok között sincs szignifikáns eltérés.

SZABÓ LUCA

Gyógypedagógia

BA, 3. félév

Miskolci Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kecskés Judit

egyetemi docens, ME BTK

A NÉVTAN HASZNOSÍTÁSA A (GYÓGY)PEDAGÓGIAI GYAKORLATBAN

Kulcsszavak: névtani családfa; motiváció felkeltése

Már iskoláskorban elgondolkodunk azon kik is vagyunk mi, hogyan, miért kaptuk a nevünket. Esetleg híres történelmi személy nevét viseljük-e, és ez hogyan befolyásolja jövőnk életünket. A névtan, onomasztika ezekben a kérdésekben segíthet, amely interdiszciplináris jellegének köszönhetően sok tudományággal szoros kapcsolatban áll. Így a pszichológiával és a pedagógiával is. Manapság egyre több átlagember érdeklődik a genealógia iránt, és alkotja meg a saját családfáját, ami abban az esetben különösen érdekes lehet, ha más nemzetiségű felmenői is vannak, vagy keresi saját identitását. Névtannal az általános iskolai, illetve középiskolai tananyagban csak elvétve találkozunk, pedig fontos szerepet töltenek be a különböző tulajdonnevek a mindennapjainkban. A felsőoktatásban, főképp a pedagógiai képzési területen lehetőség van Alkalmazott névtan c. kurzust elvégezni, így Én is gyógypedagógus hallgatóként kerültem szorosabb kapcsolatba ezzel a tudományággal. Dolgozatomban arról számolok be, hogy az itt megismert feladatok, megszerzett elméleti ismeretek hogyan hasznosíthatók a szakmai gyakorlaton. A gyógypedagógiai szakmában elengedhetetlen, hogy ismerje a gyógypedagógus saját magát, a képességeit, mert munkája során a gyerekeknek segít a képességeik fejlesztésében, kapcsolatteremtésben, hiszen integráltan kell tanítania. A névtan és a pedagógia legszembetűnőbb kapcsolata abban mutatkozik, hogy különböző feladatokkal segíthetjük az osztálytermi integrációt, kommunikációt, tehát a kapcsolatteremtés terén is hasznosul ez a fajta tudás.

Cél az Alkalmazott névtan kurzuson a saját önismerethez mélyebben hozzájáruló feladat (névtani családfa) alkalmazása, adaptálása iskolai környezetre, empirikus kutatás végzése. A személyes kötődésű feladatoknak köszönhetően motiváltabbá válnak a diákok nyelvtan órán, ami különösen fontos SNI, BTMN tanulók esetében, hiszen náluk nehezebb a motiváció felkeltése. A mai fiataloknak nincs a névadási motivációról mélyreható ismeretük, azonban névtani feladatokkal gazdagíthatjuk tudásukat. A motiválás, névadás részletesebb megismerése mellett az integráció elősegítését is szolgálják a feladatok.

SZŐLŐSI ERZSEBET-VIVIEN

Magyar nyelv és irodalom-angol nyelv és
irodalom
BA, 6. félév

Partiumi Keresztény Egyetem

*Témavezető:
Dr. N. Császi Ildikó
egyetemi adjunktus, RO PKE*

SARMASÁG TELEPÜLÉS HELYNEVEINEK SZERKEZETI VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: funkcionális-szemantikai elemzés; lexikális-morfológiai elemzés; élőnyelvi gyűjtés; élőnyelvi adatok; történeti adatok

Az élőnyelvi és történeti helynévgyűjtés és helynévvizsgálat a nyelvészet egyik fontos kutatási területe. A helynevek széleskörű vizsgálatoknak adnak teret, mint például a helynév-szociológiai vizsgálatok, valamint a szerkezeti elemzés. A szerkezeti elemzés során feltárhatjuk egy adott helynévrendszer sajátosságait, továbbá bemutathatjuk azokat a jellemzőket, amelyek a névadásban fontos szerephez jutottak, és jutnak. A funkcionális-szemantikai elemzés során a nevekben előforduló névrészfunkciókat vizsgáljuk, ezáltal pedig arra világíthatunk rá, hogy ezek milyen rendszerszerűség szerint kapcsolódhatnak össze egy-egy helynéven belül. A lexikális-morfológiai elemzés során a neveket alkotó morféimákat és lexémákat elemezzük, és azt vizsgáljuk, hogy melyek azok, amelyek a névalkotásban a leginkább szerepet játszanak. A lexikális-morfológiai elemzés továbbá lehetőséget nyújt a magyar és a román helynevek összehasonlítására.

Dolgozatom célja a Szilágy megyei, Sarmaság település helynévrendszerének szerkezeti vizsgálata és a vizsgálat eredményeinek bemutatása. A helynévanyagot a történeti nevek összegyűjtésével és egy hagyományos élőnyelvi helynévgyűjtés elvégzésével sikerült összeállítani. A névanyag vizsgálatához a Hoffmann István (2007) által felállított modellt követtem, valamint támpontokat jelentettek Ditrói Eszter (2017), Kálnási Árpád (1991) és Kaszás József (1979) munkái is.

TALLÁROM RÉKA

Magyartanár, olasz nyelv és kultúra tanára
Osztatlan, 7. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Bába Barbara
egyetemi adjunktus, DE BTK*

KÉTNYELVŰ TELEPÜLÉSEK HELYNÉVRENDSZERÉNEK ÖSSZEVEETŐ ELEMZÉSE

Kulcsszavak: helynévkutatás; kétnyelvű helynévrendszerek, összevető névrendszertani elemzés

A helyneveken alapuló nyelvi-etnikai vizsgálatok igen nagy múltra tekintenek vissza, s ezen belül a többnyelvű települések helynévrendszerének kutatásával is többen foglalkoztak a közelmúltban. A többnyelvű területeken végzett vizsgálatok újabban a Magyar Nemzeti Helynévtár Program elindulását követően (2022) kaptak lendületre. Ehhez kapcsolódóan magam is vizsgálatot végeztem három kétnyelvű településen, amelyek Borsod-Abaúj-Zemplén megye Sárospataki járásában találhatóak. A három település közül Háromhuta szlovák-magyar, Herceghút sváb-magyar, illetve Komlóska ruszin-magyar kétnyelvű település.

Dolgozatom két fő egységre osztható. Az első rész az előnyelvi helynévgyűjtések és a későbbi elemzések során tapasztalt módszertani problémákra fókuszál. Ezen a téren a legfőbb nehézséget a helynevek magyar, valamint másik nyelvi névrendszerhez tartozásának megítélése, valamint az egy-, illetve kétrészes helynévstruktúrák elhatárolása jelentette.

Munkám második részében névrendszertani vizsgálatot végeztem. Az elemzések alapjául a PÓCZOS RITA által kidolgozott módszertan szolgált, amelyhez a szerző a névtani vizsgálatok körében jól bevett HOFFMANN ISTVÁN-féle funkcionális-szemantikai, lexikális-morfológiai, valamint keletkezéstörténeti elemzési keretet dolgozta át úgy, hogy azok megfelelően alkalmazhatók legyenek a többnyelvű helynévrendszerek vizsgálata során.

Dolgozatom célkitűzése, hogy a módszertani szempontból megfontolást igénylő ügyekre ráirányítsam a figyelmet. A problémák megfogalmazását konkrét adatok bemutatásán keresztül ismertetem. Munkám során a választott közelítésmód a települések lakóinak valós nyelv- és névhasználati sajátosságait veszi alapul, amely felfogás némileg árnyalja a korábbi szakmunkák megállapításait és eredményeit. E közelítésmód miatt az általam kidolgozott módszertan középpontjában az egyes jelenségek skaláris jellegének a felfogása áll, az eredményeim pedig minden bizonnyal az ezzel kapcsolatos kérdések egyre alaposabb körüljárását teszik lehetővé a jövőben.

VARGA ROBERTA

Biológia-Magyar nyelv és irodalom osztatlan

tanári szak

Osztatlan, 7. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Reszegi Katalin

egyetemi docens, DE BTK

KOGNITÍV SZEMLÉLETŰ NÉVTUDOMÁNYI VIZSGÁLATOK SAJÓIVÁNKA HELYNEVEI KÖRÉBEN

Kulcsszavak: névkutatás; kognitív szemlélet; névbokrosodás; helynévi szinonímia

Dolgozatomban egy kistelepülés, Sajóivánka helynévanyagában mutatom be a névrendszertani összefüggések feltárására végzett elemzéseim eredményeit. Az elemzés alapjául szolgáló helynévanyagot én magam gyűjtöttem össze a Magyar Nemzeti Helynévtár Programhoz kapcsolódóan. Dolgozatomban mindenekelőtt erről adok egy rövid áttekintést, majd a névanyag létrejöttében szerepet játszó két folyamatot vizsgállok részletesebben kognitív megközelítésmódot alkalmazva. Elsőként a névbokrosodás jelenségét és példáit járom körül. Ezzel feltárható, hogy a helyneveket hogyan használják fel a település további helyneveinek létrehozásában. A vizsgálat révén ugyanakkor a névbokrosodás jelensége kapcsán általánosabb következtetések is megfogalmazhatók, illetve a korábbi szakmunkák megállapításai is pontosíthatók, különösen ha a kognitív névkutatás eredményeire is tekintettel vagyunk. A névbokrosodás mellett, azzal részben átfedően az egy helyet megjelölő szinonim variánsok vizsgálata is tanulságos a névrendszer szempontjából. Az általános vélekedés szerint a nevek elsődleges identifikáló funkciójával ellentétes, ha két vagy több különböző névvel illetnek egy helyet, épp ezért fontos, hogy feltárjuk, mégis miért univerzális ez a jelenség.

NYELVTÖRTÉNET, FINNUGRISZTIKA, LEXIKOLÓGIA

BALLÓ IGNÁC-NORBERT

Magyar nyelvészeti és irodalomtudományi

tanulmányok

MA, 1. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

Fazakas Emese

egyetemi docens, RO BBTE

AZ IGEKÖTŐK ASPEKTUSJELÖLŐ SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA KÉSEI ÓMAGYAR ÉS KORAI KÖZÉPMAGYAR KORI LEVELEKBEN

Kulcsszavak: eseményaspektus; nézőponti aspektus; információs szerkezet; aspektuális grammatikalizáció

A dolgozat az igekötőknek a mondat belső időszerkezetének, vagyis aspektusának jelölésében betöltött szerepét, illetve annak kialakulását, térnyerését az ómagyar és a középmagyar kor határán elsősorban misszilis, személyes hangvételű, a mindenkori beszélt nyelvet nagymértékben tükröző magánlevelekben vizsgálja. A vizsgálat anyagául szolgáló korpuszt a Hegedűs Attila és Papp Lajos által szerkesztett Középkori leveleink (1541-ig) című levél- és okiratgyűjtemény (KLev.) száz darab 1474–1532 között keletkezett irata jelenti, a vizsgálati mintát pedig összesen 843 darab igekötős szerkezet alkotja. A történeti nyelvi adatok a földrajzi eloszlás szempontjából a teljes magyar nyelvterületet felölelik. Mivel a gyűjteménynek a misszilis levél-től eltérő műfajú iratait (pl. személyes és jogi feljegyzések, nyugták, esküszövegek, végrendeletek, békelevelek stb.) nem zárom ki az elemzés köréből, a dolgozat címében megjelenő 'levél' lexémát a KLev. szerkesztőihez hasonlóan tágabb értelemben használom. A dolgozat alapvető elméleti aspektológiai háttérét Carlota S. Smith (The Parameter of Aspect, 1991) kétszintű aspektuselmélete jelenti, amely megkülönbözteti a statikusság, a telikusság és a durativitás szemantikai jegyei által lexikálisan kódolt szituációs vagy eseményaspektust, illetve a perfektív-imperfektív oppozíciót valamilyen grammatikai eszközzel kifejező nézőponti aspektust. A dolgozat az igekötők aspektusképző szerepét az ómagyar és a középmagyar kor határán olyan komplex viszonyrendszerek mentén vizsgálja, amelyek egyrészt az aspektuális szintek összefüggését, másrészt pedig az igekötőknek az aspektusnak mint mondatsemantikai kategóriának a többszintű kifejezésében betöltött hangsúlyos szerepét érzékeltetik: az igekötők és a szituációs aspektus, illetve az igekötők és a nézőponti aspektus viszonyának vizsgálatát a szituációs és a nézőponti aspektus diakrón összefüggéseinek megfigyelése egészíti ki.

BALLÓ IGNÁC-NORBERT

Magyar nyelv és irodalom – Angol nyelv és
irodalom
BA, 5. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. Fazakas Emese
egyetemi docens, RO BBTE*

PROTOTIPIKUS FUNKCIÓIGÉS SZERKEZETEK VIZSGÁLATA A RÉGI ERDÉLYI MAGYAR NYELVHASZNÁLATBAN

Kulcsszavak: prototípuselmélet; metaforikus kiterjesztés; produktivitás; variativitás; ikonicitás

A funkcióigés szerkezetek legtagabb értelemben olyan félig kompozicionális, névszói-igei szókapcsolatokként határozhatóak meg, amelyek egy tárgy-, határozó- vagy zéróragos, esetleg névutós, szemantikai szempontból domináns névszóból és egy segédigeszerű, a mondatrésztteremtő segédigékhez hasonló, sematizált jelentésű funkcióigéből épülnek fel, gyakran jelentésbeli különbség nélkül helyettesíthetők a névszói komponensből képzett egyszerű ige- vagy névszóalakkal, gyakori használatuk pedig általában a szaknyelvek mondat szerkesztési sajátossága. A dolgozat az Erdélyi magyar szótörténeti tár nyelvi adatai alapján azokat a funkcióigés szerkezeteket vizsgálja, amelyek szintaktikai alaptagja az 'ad', 'ejt', 'esik', 'fog', 'folytat', 'hagy', 'művel', 'szerez', 'tart', 'tesz', 'űz', 'vall', 'vesz', 'vet' és 'visel' igék valamelyike, illetve amelyek megfelelnek a prototipikusnak való minősítés szemantikai és morfoszintaktikai ismérveinek, vagyis amelyek szemantikai alaptagja egy cselekvést vagy történést kifejező névszó, ún. eseménynév, szintaktikai alaptagja egy alulspecifikált jelentésű ige, a teljes szerkezet pedig megfeleltethető egy olyan igével, amelynek szótöve megegyezik a névszói komponens szótövével. A történeti szempontú megközelítés a magyar funkcióigés szerkezetekről alkotott dominánsan szinkrón jellegű nyelvművelői és nyelvtudományi megállapítások diakrón illusztrálására, esetleges cáfolatára, illetve újabb szempontokkal való kiegészítésére is lehetőséget ad, a kutatás fő irányvonalait ugyanis a következő szempontok jelentik: a funkcióigés szerkezetek milyen nyelvi és nem nyelvi folyamatok mentén jöttek létre, mióta és milyen mértékben jellemzik a magyar nyelvhasználatot, a fokozatosan grammatikalizálódó igék mennyire bizonyulnak produktívnak (újabb) funkcióigés szerkezetek létrehozásában, végső soron pedig milyen jellegű az a kommunikációs, inherens funkció, amely a nyelvi ökonómia és az alapvetően szintetikus jellegű igerendszer ellenére a funkcióigés szerkezetek létjogosultságát biztosítja.

HORHI MÁRTA DÓRA

Magyar

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

dr. F. Gulyás Nikolett

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

ELIDEGENÍTHETŐ-ELIDEGENÍTHETETLEN BIRTOKVISZONY KIFEJEZÉSE A MAGYARBAN - ÓMAGYAR KORI KORPUSZVIZSGÁLAT

Kulcsszavak: birtokos szerkezet, elidegeníthető, elidegeníthetetlen, korpuszvizsgálat, ómagyar kor,

A magyarban a birtok elidegeníthetősége nem játszik szerepet a birtokviszony kifejezésében (vö. Péter feje/autója/lova/anyja), ugyanakkor vannak olyan melléknévképzőink, amelyek kvázi birtokos szerkezetekben is megjelenhetnek, s ezek esetében az elidegeníthetőség motiváló tényező. A témakör szinkrón vizsgálatával már többen foglalkoztak, köztük KIEFER FERENC (1998) és SCHIRM ANITA (2005), így jómagam történeti szempontból közelítettem meg a kérdést. Kutatásomban az elidegeníthetőség ómagyar kori meglétét vizsgálom, a Magyar Generatív Történeti Szintaxis oldalán elérhető Apor, Bécsi, Birk és Bod-kódexek digitalizált szövegeiben. A nyelvmlékekből manuálisan kigyűjtöttem azokat a két-, illetve háromtagú jelzős szerkezeteket, amelyek -(V)s, valamint -(j)ú/-(j)ű szuffixumok segítségével konstruálódtak meg. Ezt követően általam választott szakirodalmak alapján kritériumokat szabtam meg, s azokat figyelembe véve eldöntöttem, eredményeznek-e ezek a szerkezetek valódi birtokviszonyt vagy sem. Az egyes példákat morfológiai, szintaktikai, és szemantikai kritériumok alapján vizsgáltam.

KAISER KAMILLA

Finnugrisztika

MA, 10. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Ekaterina Suntcova
nyelvtanár, SZTE BTK*

NEOLOGIZMUSOK AZ UDMURT NYELVBEN KUZEBAJ GERD NYELVÚJÍTÓ TEVÉKENYSÉGÉNEK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: udmurt nyelv; szociolingvisztika; neologizmusok; attitűdvizsgálat

Jelen munkám, mely két nagyobb részre oszlik, az udmurt nyelvben megközelítőleg száz évvel ezelőtt létrehozott neologizmusok vizsgálatára, valamint a jelenkori beszélők neologizmusokhoz, nyelvhasználathoz kapcsolódó attitűdjének felmérésére irányul. Bár a részek jellegükben eltérnek, úgy vélem, fontos az ehhez hasonló kutatások során szem előtt tartani a beszélőközösség hozzáállását is, hiszen a nyelvre irányuló változtatások végső soron a nyelvhasználókra is hatással lehetnek, így véleményünkkel számolni szükséges.

Az első részben a Kuzebaj Gerd (1898-1937) udmurt szerző, aktivista által publikált, az udmurt nyelv lexikonjának bővítését célzó szólistát (1928) tekintetem át különböző szempontokból, így keresve olyan tulajdonságokat, melyek ismérvei lehetnek egy sikeresen a nyelv részévé vált lexémának. A vizsgált szempontok: milyen szóalkotási stratégiával lettek létrehozva a szavak, mi a szófajuk, mely fogalomterülethez tartoznak. Ezen túl a szólista elemeit szótárakkal (Boriszov 1991; Butolin 1942; Kozmács 2002; Kirillova 2008) és korpuszokkal (Arkhangelskiy 2018; Arkhangelskiy–Medvedeva 2014; Bezenova 2019) vetettem össze, így képet kapva arról, mely szavak találhatók meg ma is az udmurt nyelvben a Gerd által javasoltak közül. A dolgozat második felében a fentiek szellemében egy kérdőíves attitűdvizsgálat kiértékelése szerepel, mely érinti a beszélők neologizmusokhoz, valamint orosz átvételekhez fűződő viszonyát, az udmurt nyelven való kommunikáció során esetlegesen felmerülő nehézségeiket, továbbá Kuzebaj Gerd tevékenységéről alkotott véleményüket.

PATAKI JÚLIA

Finnugrisztika

MA, 2. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Sipőcz Katalin

egyetemi docens, SZTE BTK

TESTTARTÁSIGÉKBŐL LÉTREJÖTT KVÁZIKOPULÁK ELEMZÉSE MANYSI FOLKLÓRSZÖVEGEKBEN

Kulcsszavak: manysi; testtartásige; kvázikopula; grammatikalizáció

Dolgozatomban a manysi nyelv északi és déli nyelvjárásának testtartásigéit vizsgálom. Newman és munkatársai *The Linguistics of Sitting, Standing and Lying* tanulmánykötetben a világ számos nyelvét elemezve leírták, hogy a testtartásigék többféle grammatikalizációs folyamaton is átmehetnek, így kvázikopula, névszói osztályjelölő vagy aspektust jelölő segédige is válhat belőlük. Kutatásomban a manysi 'ül', 'áll', 'fekszik' és 'függ, lóg' igék kvázikopula funkcióját vizsgálom: grammatikalizálódnak-e, hol tartanak a folyamatban és az alanyok milyen tulajdonsága váltja ki a használatukat. Az adatokat a Vogul népköltési gyűjtemények I-IV. (Munkácsi Kálmán), a Wogulische Volksdichtung I-VI. (Artturi Kannisto) és a Wogulische Texte mit einem Glossar (Kálmán Béla) című XIX-XX. századi manysi folklórszövegeket tartalmazó könyvek feldolgozásával gyűjtöttem. Az elemzést az uráli nyelvek (pl. hanti, magyar, nganaszan) körében végzett eddigi kutatásokra, elsősorban Németh Szilvia az északi manysi ünli 'ül' igével foglalkozó tanulmányára alapozom, kiegészítve a képi sémák kognitív nyelvészeti megközelítésével.

Az eredményeim kimutatják, hogy mind a három testtartásige használható kvázikopulaként az északi és a déli nyelvjárásban is. Az adatok alapján úgy tűnik, hogy a déli nyelvjárásban erősebb a hatásuk. A 'függ, lóg' pozícióige a hantiban megjelenik kvázikopulaként, a manysiban viszont a vizsgált szövegek ezt nem támasztják alá. A testtartásigék használatát az alanyok geometriáján kívül nagyban befolyásolja az ALAK-HÁTTÉR kapcsolata, az alátámasztás megléte és stabilitása vagy annak hiánya. A dolgozat végén tesztek egy kitérőt a testtartásigéket tartalmazó non-finit szerkezetek felé, melyek újabb gazdag kutatási anyagot szolgáltatnak.

PÉK ESZTER LILLA

Szlavisztika (orosz szakirány)

BA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Janurik Szabolcs

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

**AZ ANGLICIZMUSOK TÉRHÓDÍTÁSA A PERESZTROJKA UTÁNI OROSZ GAZDASÁGI-
PÉNZÜGYI NYELVBEN: ISMERETÜK ÉS HASZNÁLATUK AZ OROSZ ANYANYELVI BESZÉLŐK
KÖRÉBEN**

Kulcsszavak: Orosz nyelv, Nyelvészet, Anglicizmusok, Gazdasági szaknyelv, Pénzügyi szaknyelv

A dolgozat az anglicizmusok térhódítását vizsgálja a peresztrojka utáni orosz gazdasági-pénzügyi nyelvben, különös tekintettel az orosz anyanyelvi beszélők körében való ismertségükre és használatukra. A kutatás célja, hogy bemutassa az angol nyelvből származó kölcsönszavak integrációját, ezek hatását a szakmai és hétköznapi kommunikációra, valamint megvizsgálja, milyen mértékben váltak az orosz nyelv részévé.

A dolgozat empirikus kutatásra alapul, amely magában foglal egy 60 anglicizmusból álló szójegyzéket, valamint egy kérdőíves felmérést. A kutatás kiemeli, hogy az anglicizmusok használata nemcsak a gazdasági szaknyelvet formálta, hanem a köznyelvben is egyre nagyobb szerepet játszik, különösen a fiatalabb generációk körében.

Az eredmények rámutatnak, hogy az anglicizmusok terjedése az orosz nyelvben szoros összefüggésben áll a globalizációval, a nyugati kultúrák hatásával, valamint az angol nyelv dominanciájával a technológiai és pénzügyi szektorban. A dolgozat következtetései hozzájárulnak az orosz nyelv változásainak megértéséhez, és betekintést nyújtanak az anglicizmusok általános nyelvi és kulturális hatásaira.

SZABOLCS ORSOLYA

Magyar nyelv és irodalom és pszichológia tanári
szak
MA, 3. félév
Konstantin Filozófus Egyetem (Nyitra)

*Témavezető:
doc. PaedDr. Presinszky Károly, PhD.
docens, SK KFE*

TÁJSZAVAK VIZSGÁLATA KAMOCSA KÖZSÉGBEN

Kulcsszavak: nyelvjárási jelenségek, Kamocsa, adatközlők, adatgyűjtés

A munkámban tájszavak vizsgálatával foglalkoztam, a megszerzett adatokat elemeztem korosztályok, illetve iskolázottság szerint is. A kutatásomat Délnyugat-Szlovákiában elhelyezkedő településen, Kamocsán végeztem. A kutatás során 30 adatközlővel dolgoztam együtt, és alkalmaztam az aktív és passzív gyűjtési módszert is. A megszerzett adatokat a tájszavak fő típusai szerint csoportosítottam.

A megkérdezettek életkor és iskolázottság szerinti csoportosításban is leginkább az alaki tájszavakat ismerték, ezt követték a jelentésbeliek, legkevésbé pedig a valódi tájszavakat tudták. Ez utóbbi pedig megegyezik Hegedűs Attila elméleti megállapításával, melyben arról ír, hogy a valódi tájszavak visszaszorulásában tükröződik leginkább a nyelvjárási szókincs táji jellegének csökkenése (Hegedűs 2003: 383).

Az idős korosztályba tartozó megkérdezettek ismerték az összes, a kutatás során vizsgált tájszót. A középkorúak csoportjában megfigyelhető, hogy bár a jelentésbeli tájszavakat maradéktalanul ismerték, a valódi, illetve alaki tájszavak esetében azonban előfordult, hogy néhány szót nem ismertek. A fiatal adatközlők szintén nagy számban ismerték az alaki és jelentésbeli tájszavakat, viszont a valódi tájszavak több mint felét nem. Az elmondottak alapján az 1. számú hipotézis beigazolódott. Passzív megfigyeléseim során is tapasztaltam a korcsoportok tájszóhasználati közti különbségeket. A fiataloktól ritkán hallottam valódi tájszavakat, legtöbbször inkább köznyelvi kifejezéseket használtak, vagy alaki tájszóval helyettesítették azokat.

Az iskolázottság alapján történő csoportosításban megfigyelhető, hogy összességében a középiskolai végzettségű adatközlők ismerték a legtöbb tájszót. Ehhez valószínűleg hozzájárult az a tényező is, mely szerint 9 idős megkérdezett legmagasabb iskolai végzettsége a középiskola. Az egyetemi/főiskolai végzettséggel rendelkezők csak az alaki tájszavakat ismerték mindannyian, azonban az összesített eredményekből jól látszik, hogy a valódi és jelentésbeli tájszavakat ők ismerték a legkevésbé. Az alaki tájszavakat ismerte minden olyan adatközlő, akinek a legmagasabb iskolai végzettsége alapiskolai. Mindezek alapján elmondható, hogy a 2. számú hipotézisem nem igazolódott be.

TÖRÖK CSANÁD

Történelem–magyar szakos tanár
Osztatlan, 10. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Bölcskei Andrea
egyetemi docens, KRE BTK*

„ÚR TÜLE SZÜLETÉK, POKOL ÖSSZETÖRETÉK”. SZENVEDŐ JELENTÉSTARTALOM HÁROM KIFEJEZŐESZKÖZE ARCHAIKUS NÉPI IMÁDSÁGOKBAN

Kulcsszavak: nyelvtörténet, archaikus népi imádság, szenvedő jelentéstartalom

Nyelvtörténeti OTDK-dolgozatom tárgyául a Hegyet hágék, lőtöt lépék című kötet archaikus népi imádságai szolgáltak. Az anyagban a szenvedő jelentéstartalom három kifejezőeszközét kívántam vizsgálni elsősorban funkcionális megközelítésben: a passzív igét (pl. megfeszítették), a létigés határozói igeneves szerkezetet (pl. meg van feszítve) és a többes számú, harmadik személyű igealakokkal alkotott, implicit alanyú szerkezetet (pl. megfeszítik). Az Erdélyi Zsuzsanna által az 1970-es évektől gyűjtött és néprajztudományi szempontból kutatott korpusznak nyelvészeti tárgyú elemzése napjainkig nem készültek el – annak ellenére, hogy az imádságok kutatásával a vonatkozó tudományágak (filológia, teológia, etnopszichológia stb.) sorában a nyelvészet is újszerű és értékes tudományos ismereteket mutathatott volna ki. A szóbeli hagyományozódás révén, idős asszonyok ajkán egészen a XX. század utolsó harmadáig fennmaradt archaikus népi imádságműfaj ugyanis a régi korok nyelvi anyagát (is) őrzi, nyelvi archaizmusokat konzervál (pl. hangrendtől való eltérést), egyszersmind a változékonyság is jellemző rá (pl. az adatközlő a hangfelvételek készítése közben ugyanazon ima szövegét bizonyos helyeken megváltoztatja a megelőző változathoz képest). Írásomban a Hegyet hágék, lőtöt lépék című kötetben szereplő imák interdiszciplináris összefüggéseinek (pl. a Szent Grál legendája; Mária-síralmak; misztériumjátékok) áttekintése után rátértem a három passzív értelmű kifejezőeszköz jelenlegi nyelvtörténeti narratívájának vázolására. OTDK-kutatásom egyik létjogosultságát éppen az adta, hogy a három, általam vizsgált kifejezőeszköz egyrészt kevésbé jelenti tárgyát a recens történeti nyelvészeti elemzéseknek, másrészt gyakran ideologikus álláspontból történik magyarázatuk. A kötetben közölt 321 imádság áttekintésével kb. 900 adat gyűlt össze a három szenvedő értelmű szerkezetre vonatkozóan. Utóbbiakat kategorizáltam, majd példákkal kiegészítve tizenkét fő pontban igyekeztem rámutatni az adott jelenség sajátosságaira – pl. a szive szomorodván szerkezet kései ómagyar kori örökség lehet az imaszövegben, minthogy a határozói igenév -ván képzője ekkor még állapothatározói funkciójú is lehetett; a verbum passivum (általában megbocsáttatik alakban) az ima záró szakaszában az imádság mintegy fennkölt stílusértékű érvényszerző formulájaként értelmezhető, nem pedig a nyelvhasználó beszédjének aktív részeként; a T/3. alakokat valószínűleg afféle memotechnikai eszközként használták az imádkozók.

VOJTER KITTI

Finnugrisztika

MA, 10. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szeverényi Sándor

tanszékvezető egyetemi docens, SZTE BTK

AZ ASPEKTUS ÉS TELICITÁS SZEREPE A NGANASZAN MOZGÁSIGÉK ELEMZÉSÉBEN

Kulcsszavak: szamojéd nyelvek; nganaszan; mozgásigék; aspektus; telicitás

Dolgozatom célja a mozgásigék lexikológiai kategóriájának vizsgálata az uráli nyelvcsalád szamojéd nyelvei közé tartozó nganaszanban, különös tekintettel az igék aspektuális és akcióminőségbeli tulajdonságaira, valamint azok szerepére az igék jelentésének leírásában.

A mozgásigék tipológiája népszerű kutatási téma, a legtöbb kutatás azonban Talmy elméleti keretére (2000) támaszkodik. Talmy szemantikailag és szintaktikailag kategorizálja a csoport lexémáit a világ nyelveiben az alapján, hogy annak igéi az elemi mozgás mellett milyen többletjelentést (MOZGÓ TÁRGY, MOZGÁS MÓDJA vagy ÖSVÉNYE) lexikalizálnak. A nganaszan mozgásigéiről készített korábbi kutatás (Vojter 2023) megállapította, hogy ennek a nyelvnek az igéiben mindhárom többletjelentés előfordulhat, ezáltal egy jelentésanalízisre osztott rendszerről beszélhetünk. Ez a munka azonban bizonyos eredményeiben pontosításra szorul, és arról sem ír a kontextuson kívül konkrétumot, hogy mi alapján határozta meg ebben a nyelvben az igék által lexikalizált jelentést.

Jelen dolgozatom ezt a hiányt igyekszik pótolni, ugyanis a nganaszanra vonatkozóan egy olyan szempontrendszert ír le, amely segít úgy meghatározni a mozgásigék többletjelentését, hogy az eredmény a kutató kontextus alapján tett egyéni értelmezésétől objektívabb legyen. Azt a megfigyelésem mutatom be, miszerint ebben a nyelvben az egyébként lexikális aspektussal rendelkező igék perfektivitása minden esetben az ÖSVÉNY többletjelentés kifejezésére utalhat, ahogyan, noha kisebb mértékben, de a telicitás is összefüggésben áll ezzel. Ennek eredményeként kutatásom nemcsak a mozgásigék csoportosítását segíti elő, hanem az ebben a nyelvben kevésbé kutatott telicitás jelenségének leírásában is közreműködik, valamint egy veszélyeztetett nyelv megismerésében is szerepet játszik.

SZOCIOLINGVISZTIKA, DIALEKTOLÓGIA

DIALEKTUSVÁLTÁS NYÍRVASVÁRI CIGÁNY KÖZÖSSÉGÉBEN

Kulcsszavak: romani; dialektusváltás; attitűdvizsgálat; presztízis; akkomodáció

Dolgozatomban a nyírvassvári cigányság körében lezajlott dialektusváltást vizsgálom.

A vizsgált közösség eredetileg a romani nyelv gurvári nyelvváltozatát beszélte. A 20. század közepe táján azonban cerhári nyelvű lakosok érkeztek a településre, ezzel pedig megkezdődött egy maradandó nyelvi változás, melynek eredményeképpen az 1960-as, '70-es évekre a közösség szinte egésze cerhári nyelvre váltott át. Dolgozatomban a következő kérdésekre keresem a választ:

1. Mi okozta a dialektusváltást?
2. A változás hirtelen vagy fokozatosan zajlott le?
3. A jelenlegi nyelvváltozatban felismerhetőek-e a gurvári dialektus elemei, és ha igen, milyen mértékben és formában vannak jelen?
4. Milyen attitűdök jellemzik a közösség tagjait az érintett nyelvváltozatokkal kapcsolatban?

Két vizsgálati eljárást alkalmaztam: dialektológiai vizsgálatot és attitűdvizsgálatot. Előbbi a második és a harmadik kérdést, utóbbi - a presztízviszonyok felmérésére irányulva - az első és a negyedik kérdést igyekszik megválaszolni. Mindkét eljárást élőnyelvi interjúk keretében valósítottam meg. 34 fő állt rendelkezésemre. A dialektológiai vizsgálat során az adatközlőkkel félig strukturált interjúkat készítettem, melyek során átlagos, hétköznapi témák kifejtésére kértem őket (pl. ünnepek, népszokások, gyermeknevelés stb.). Az attitűdvizsgálat kötöttebb körülmények között zajlott: az adatközlők 4 felvételt hallgathattak meg, kettőt gurvári nyelven, kettőt cerhári nyelven. Minden hangfelvételt követően feltettem az adatközlőknek hat kérdést, melyek mentén megfogalmazhatták értékítéletüket a meghallgatott nyelvi minta közlőivel kapcsolatban.

Az eredmények alapján kijelenthető, hogy a dialektusváltás oka a két nyelvváltozat közötti presztízviszonyból eredeztethető, a közösség tagjai ugyanis egyértelműen előítéletesebbek a gurvári beszélőkkel, mint a cerhári beszélőkkel. A dialektusváltás eredményei rámutattak arra, hogy a váltás nem hirtelen, hanem fokozatosan ment végbe, illetve a gurvári nyelv elemei leginkább a fonológiai részrendszerben maradtak meg, és legkevesbé a lexikális részrendszerben.

BARANYAI LILI

Kommunikáció- és médiatudomány

BA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

dr. Vargha Fruzsina Sára

tudományos munkatárs, HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont

DIALEKTOLÓGIAI VIZSGÁLAT MISKOLC KÖRNYÉKÉN - NYELVI VARIABILITÁS A BESZÉDPARTNER FÜGGVÉNYÉBEN

Kulcsszavak: dialektológia; Miskolc; nyelvjárás

Kutatásom témája a Miskolc környéki ingázó életmódot folytatók nyelvhasználata szociolingvisztikai szempontból. A vizsgálat kezdetekor hipotézisként felvettem, hogy a beszédpartner személye jobban befolyásol, mint a környezet, ahol a beszélgetés zajlik, és erre szerettem volna kitérni leginkább a kutatás során, a szóhasználati és kiejtésbeli variabilitásra koncentrálni. Célkitűzésem volt meghatározni az északkeleti nyelvjárás jellemzőit, illetve az általam vizsgált alanyok nyelvhasználatát különböző környezetekben. A kutatás keretén belül egy résztvevőt állítottam a középpontba, akinek a családtagokkal, barátokkal történő beszélgetését rögzítem, egyénileg meghatározott kérdésekkel irányítva a társalgás menetét. A kutatásban idáig négy adatközlő vett részt, akiknek szociológiai változói az életkorban, lakóhelyben térnek el. A két helyszín Varbó és Debrecen, mindegyik interjúban más-más beszédpartner vett részt. A dolgozat elméleti keretét korábbi dialektológiai kutatások eredményei képezik, alapul Imre Samu A mai magyar nyelvjárások rendszere című művét vettem figyelembe az eredmények elemzésekor, a módszertanhoz William Labov szociolingvisztikai kutatását, illetve a Budapesti Szociológiai Interjú kérdéskorpuszt vettem segítségül.

A kutatásban feltárt eredmények hozzájárulnak a Miskolc környéki nyelvváltozat leírásához, ebbe beleértve az interjú hanganyagainak kiértékelését, illetve az azokból levont nyelvhasználati megfigyeléseket. A kutatás alanya ezekben az interjúkban változó kiejtési sajátosságokat mutatott, amelyek összefüggésben álltak a beszédpartner földrajzi kötődésével és a beszélgetés témájával. A legmarkánsabb nyelvjárási elemek a varbói interjúkban jelentek meg, míg a debreceni interjúkban a köznyelvek domináltak, leginkább a miskolci baráttal való beszélgetés során. A varbói idősebb beszélgetőpartner konzisztensen használta a helyi nyelvjárás jellemzőit, míg a fiatalabb beszélő inkább a köznyelvet alkalmazta, időnként tért csak el attól. Ennek fényében úgy tűnik, hipotézisem beigazolódni látszik. A dolgozat hozzájárul a magyar dialektológia egyes területeinek részletesebb kidolgozásához, különösen a regionális nyelvhasználati minták feltérképezése és dokumentálása terén. Ahhoz, hogy a kutatás ténylegesen reprezentatív legyen, be kell vonni több adatközlőt is, és ez a vizsgálat folytatásához nélkülözhetetlen.

BORZA SZABOLCS

Angol nyelv és kultúra tanára, magyartanár
Osztatlan, 7. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Győrffy Erzsébet
egyetemi docens, DE BTK*

A NYELVI DISZKRIMINÁCIÓ MEGJELENÉSE ÍRÁSBELI SZÖVEGEK ÉRTÉKELÉSÉBEN

Kulcsszavak: nyelvi diszkrimináció, lingvicizmus, nyelvi hátrány, érvelő szöveg, pedagógusi értékelés

A nyelvi deficittel küzdő tanulók azzal a tapasztalattal kezdik iskolai pályafutásukat, hogy az iskola elégedetlen a teljesítményükkel, mivel nem rendelkeznek azokkal a nyelvi készségekkel, amelyeket az iskola elvár és minősít. A kérdéskört eddig elsődlegesen szóbeli értékelések kapcsán kutatták (lásd pl. JÁNK és TALLÁROM), éppen ezért a kutatásomban a nyelvi alapú diszkrimináció megjelenését írásbeli dolgozatok értékelésében vizsgálom. Dolgozatom első, elméleti egységében a nyelvi hátrány és a nyelvi diszkrimináció elméleti hátterével foglalkozom, a második egységben pedig a saját kutatásomat ismertetem.

Vizsgálatom célkitűzése életszerű feladathelyzetben megfigyelni a pedagógusok és tanár szakos hallgatók értékelésében megjelenő diszkriminatív attitűdöt. Erre a középiskolai felvételi feladatsor utolsó, érvelőszöveg-alkotási feladatát tartottam alkalmasnak, amelynek értékeléséhez az Oktatási Hivatal által kidolgozott javítási-értékelési útmutató szempontrendszere nyújtott segítséget a kitöltőknek. A kutatásom résztvevőinek, akik egy online kérdőívet töltöttek ki, négy (két autentikus és két mesterségesen létrehozott) szöveget kellett értékelniük az alábbi szempontok szerint: tartalom, szerkezet, stílus és szóhasználat, helyesírás, külalak és íráskép. A két általam mesterségesen alkotott szöveg tartalmi párt alkot, azaz főbb tartalmi elemeik megegyeznek, közöttük viszont komplexitásbeli eltérés van. A szövegek közötti különbségek objektíven is mérhetők. A dolgozatomban DEME LÁSZLÓ szintaktikai összetettséget vizsgáló szerkesztettségi és telítettségi mutatóit, valamint a szókincs változatosságának mérőeszközeként szolgáló típus-token arányt alkalmaztam. Ezekre támaszkodva létrehoztam a komplex és egyszerű szöveg munkaterminusokat.

A pedagógusok és a tanár szakos hallgatók értékeléseinek elemzése azt mutatja, hogy a szövegeknek a nyelvi komplexitása befolyással volt olyan szempontok értékelésére is, mint a külalak, a helyesírás és legfőképp a tartalom. Kutatásom eredményei igazolni látszanak a legfontosabb hipotézisemet, miszerint a nyelvi hátrányból adódó megkülönböztetés olyan szempontok értékelésekor is realizálódik, amelyeknél egyébként nem kellene, hogy befolyásoló tényező legyen.

**NYELVI TÁJKÉP ZENTÁN: KVALITATÍV KUTATÁSI EREDMÉNYEK EGY VAJDASÁGI
KISVÁROSBÓL**

Kulcsszavak: Zenta, nyelvi tájkép, kvalitatív

Jelen tanulmány vizsgálati tárgya egy vajdasági kisváros, Zenta nyelvi tájképe. A kutatás előzményének tekinthető kvantitatív vizsgálatból kiderült, hogy a lakosság nyelvi összetételét egyáltalán nem képezi le a nyelvi tájkép, hiszen a 2021 őszén vizsgált táblák mintegy 40%-a egynyelvű szerb, 10%-a egynyelvű magyar, 43%-a pedig szerb-magyar kétnyelvű volt. Mindez egy igen markáns szerb dominanciáról tanúskodik a két nyelv presztízsét, valamint szociopolitikai viszonyrendszerét illetően. A fenti kvantitatív előzményekből kiindulva 2022 és 2024 őszén végeztem kvalitatív irányultságú adatgyűjtést, mely során zentai lakosokkal, ill. különböző döntéshozatali szervek képviselőivel készítettem húsz félig strukturált interjút, reprezentatívan leképezve a város társadalmi rétegződését. Ezen felül két általános és két középiskolában is végeztem adatgyűjtést 2023 őszén, az ún. idegenvezető technikát alkalmazva, melynek során a kiválasztott iskolákban egy-egy ott dolgozó tanár vezetett körbe, és mutatta be nekem az iskolai tereket saját tapasztalatai és érdeklődése alapján, különös tekintettel az ezekben a terekben elhelyezett nyelvi (és nemnyelvi) jelekre. Kutatási kérdéseim arra irányultak, hogy a zentaiak hogyan érzékelik az őket körülvevő nyelvi tájkép valóságát, milyen attitűdjeik fűződnek hozzá, s mindez hogyan jelenik meg a zentai iskolákban tapasztalható vizuális nyelvhasználatban. Az elkészült interjúk átiratainak kiértékelése a MAXQDA szoftverrel történt, melynek segítségével multikódolt adatokkal végeztem kvalitatív elemzést. Jelen kutatás eredményei azt mutatják, hogy a magyar nyelv látható jelenléte inkább az alulról szerveződő, spontán színtereken erős, ami a magyar kisebbségi nyelvi státuszából adódik, ugyanakkor ez rendkívül fontos a vizsgálatban résztvevő adatközlők számára, ami a magyar nyelv erős etnolingvisztikai vitalitásáról tanúskodik Zentán, ahogy a magyar nyelvnek az iskolai terekben tapasztalható hangsúlyossága is.

DR. KASSAI ANDREA

Fordító- és tolmács

MA, 3. félév

Miskolci Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Dobos Csilla
egyetemi docens, ME BTK

ÍGY ÍRTOK TI ... – MIRŐL ÁRULKODIK A Z GENERÁCIÓ DIGILEKTUSA?

Kulcsszavak: Z generáció, digilektus

Van egy nemzedék, amelyik úgy nőtt fel, hogy nem ismerte az internet előtti időket, és teljesen természetes volt számára a saját mobiltelefon, a közösségi média, a személyes digitális üzenetek – legyen az e-mail, chat vagy sms. Ők tapasztalták meg elsőként az online oktatást is. Ez a Z generáció, amelynek tagjai az 1995-2010 közötti években születtek. Az információs kor rányomta bélyegét az életükre több területen is. Nyilván, minden egymást követő generáció eltér az előzőtől, de a Z generáció tagjai új keletű, sokak számára nem logikus vagy ellentmondásos trendeket, feszültségekkel és meg nem értéssel vegyült generációs konfliktusokat hoznak magukkal. Az idősebb generációk általában nehezen tudnak együttműködni velük. Más technológiai körülmények között nőtték fel, egymás közötti kommunikációjuk során más nyelvezetet használnak, más kommunikációs csatornát, mint elődeik – és tegyük hozzá – nagyon ügyesen.

Számos marketing célú kutatás és rengeteg HR területen végzett felmérés középpontjában a Z generáció áll. Azonban elenyésző azon kutatások száma, amelyek a Z generáció digilektusát veszik górcső alá. Kutatásomban a Z generáció digitális írásbeli nyelvhasználatát vizsgáltam meg három nyelvben (magyar, angol, német) kérdőíves, kvantitatív módszert használva. A szakirodalmi áttekintésben előbb a Z generáció általános jellemzése kap helyet, majd ehhez kapcsolódóan a nyelvi attitűd, valamint a digilektus fogalmát ismertetem. Az utóbbiak hozzájárulnak a Z generáció jobb megismeréséhez és megértéséhez. Kutatási eredményeim feltáró jellegűek, újszerű ismereteket közölnek a Z generációra jellemző digitális nyelvhasználatról és a mögötte rejlő társadalmi, pszichológiai vonatkozásokról, amelyek segítségével könnyebben szót érthetünk és együttműködhetünk e generáció tagjaival, a mai 15-30 éves fiatalokkal.

SZÓASSZOCIÁCIÓ: AZ ANYANYELV ÉS A KÖRNYEZETNYELV STÁTUSZA A MENTÁLIS LEXIKONBAN

Kulcsszavak: anyanyelv; környezetnyelv; kétnyelvűség; szóasszociáció

A szókincs nagyságának felmérése évszázadok óta aktuális téma, főként a pszicholingvisztika területén. Korábbi kutatások leginkább az anyanyelv-elsajátítás folyamatával foglalkoztak, valamint annak a fejlődése során bekövetkező változásait vizsgálták. Mindehhez a szóasszociációs vizsgálati módszert alkalmazták.

A tanulmány célja e szempontból a környezetnyelv mentális lexikonban való státuszának meghatározása az anyanyelv viszonylatában, továbbá a kutatás keretében felbukkanó hasonlóságok és/vagy különbségek ismertetése teljes kétnyelvű (a magyart és szerbet azonosan beszélő) alanyok és magyar domináns alanyok között. A tanulmány egy kísérletre épül, melynek keretében a kutatási alanyok felváltva magyar (anyanyelvű) és szerb (környezetnyelvű) kivetített szavakat láttak, majd az azokra bennük keletkező asszociációkat lejegyezték. A kísérlet első fázisában szereplő magyar és szerb szavaknak a második fázisban a szerb, illetve magyar fordításukat vetítettük ki, így ugyanazokra a fogalmakra gyűjtöttünk asszociációkat mindkét nyelven. Abból az alapfeltetelezésből indultunk ki, hogy a Vajdaság észak- és délkeleti (bánáti: a Bánság magyar határhoz közel eső része, ahol kisebb a magyar közösség és erősebb a szerb nyelvi dominancia) területein a szerbül lejegyzett asszociációk száma több lesz, mint az észak- és délnyugati (bácskai: a Vajdaság dunai és Tisza menti része, ahol nagyobb arányú és erősebben magyar nyelvű közösségek élnek) részeken élő magyar anyanyelvű diákok esetében.

LUKÁCS KAROLINA

Magyartanár - történelemtanár és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 13. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:
Dr. Lakatos Szilvia
egyetemi adjunktus, PTE BTK
Dr. Jánk István
egyetemi docens, EKKE BMK

NYELVJÁRÁSIASSÁG ÉS NYELVI STANDARDIZMUS. SZOCIODIALEKTOLÓGIAI VIZSGÁLAT A VARSÁNYI ÁLTALÁNOS ISKOLÁSOK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: szociodialektológia, dialektológia, szociolingvisztika, nyelvjárás, nyelvi standard

Milyen tényezők befolyásolják és alakítják a nyelvjárás nyelvhasználat mértékét? – e kérdés áll kutatásom középpontjában, amely szociodialektológiai megközelítéssel vizsgálja a középpalóc nyelvjáráscsoportban elhelyezkedő Varsány általános iskolásainak nyelvhasználatában megjelenő dialektális jelenségeket. A dolgozat célja annak feltárása, hogy milyen mértékben vannak jelen a tanulók beszédében a palóc nyelvjárás elemek, és milyen hatást gyakorol erre többek között a családi szocio-kulturális háttér, az iskolai környezetben alkalmazott nyelvi normarendszer, vagy akár az általánosnak tekinthető szubtraktív nyelvpedagógiai szemléletmód. A kutatás során kérdőívekkel, interjúkkal és passzív megfigyeléssel gyűjtöttem adatokat a vizsgálatban részt vevő tanulók nyelvhasználatáról és szocioökonómiai háttéréről, valamint a pedagógusok implicit és explicit nyelvi attitűdjeiről.

MÁRI TEKLA

Irodalom- és Kultúratudomány

MA, 2. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Sólyom Réka
egyetemi docens, KRE BTK*

ÚTIKALAUZ A VIDEÓJÁTÉKOK MAGYAR ZSARGONJÁHOZ

Kulcsszavak: Videójáték; Nessaj; lokalizáció; szakszókincs; nyelvhasználat

A számítástechnika terjedésének köszönhetően a videójátékok is egyre nagyobb teret hódítanak maguknak. Itthon is egyre elterjedtebbé válik a platform, aminek következtében a köznyelvi nyelvhasználatra is hatást gyakorol. Azonban a videójátékos szubkultúra továbbra is zárt marad, hiszen nyelvileg nehezen érthető meg egy kívül álló számára. További problémákat vet fel, hogy igen nehéz a kultúra kereteit meghatározni, hiszen a fejlődő technika miatt sok különböző korcsoportot és érdeklődést megragad, ami miatt már a közösségen belül is elhatárolódás jön létre sokszor, ezzel is elmélyítve a nyelvhasználati különbségeket.

Magyarországon még kevésbé kutatott téma a videójátékok nyelvezete, ellenben olyan hatalmas anyagot foglal magában, hogy egy bizonyos magyar videójátékos közösség elemzésére redukáltam kutatásomat. Ezen belül pedig, mivel a videójátékok különböző műfajai különböző nyelvezetet hoznak magukkal, elsősorban a Nessaj gaming Youtube-csatornára feltöltött Resident Evil Remake 2 és 4 játékokat vizsgáltam meg az alapján, hogy Nessaj és a kommentelők milyen kontextusban és formában használják a videójátékokhoz kapcsolódó szakszókincset.

Kutatásom során először a videójátékos szubkultúra kereteit igyekeztem meghatározni. Ezután arra kerestem a választ, hogy kifejezetten Magyarországon milyen nyelven van igény a videójátékok megjelenésére. Mindezekre építve, konkrét nyelvi példákkal élve kategorizáltam és elemeztem a vizsgált nyelvi korpuszt.

Hazánkban ez a téma korántsem kap akkora figyelmet, amekkorát megérdemelne, pedig népszerűsége és sokszínűsége rengeteg kutatás potenciálját rejtí magában, arról nem is beszélve, hogy ahogyan nyelvünkre egyre nagyobb hatást gyakorol, fontos lenne fejlődését és változását figyelemmel kísérnünk.

SZAKÁL SÁRA

Angol nyelv és kultúra tanára–magyartanár
Osztatlan, 8. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Heltai János Imre
egyetemi docens, KRE BTK*

A REFLEXIÓ TEREI: AZ ELMÉLET ÉS A TAPASZTALAT KÖLCSÖNHATÁSA EGY RÉSZVÉTELI KUTATÁSBAN

Kulcsszavak: nyelvészeti etnográfia; dekolonizációs diskurzus; részvételi kutatás

Kutatásom két szemléletmódot ötvöz egy részvételi kutatás kontextusában. Egyrészt a nyelvi és hatalmi struktúrák szerveződésében a dekolonizációs diskurzushoz kapcsolódik, másrészt a lokalitás és idiografikus tapasztalatok nyelvészeti etnográfia által javasolt irányát is érvényesíti. A két perspektíva közelítésével célom a függőségi helyzetekről és a nyelvi kérdésekről szóló reflexió. Ennek azért látom szükségességét, mivel a függőségi viszonyoknak és az egynyelvűségi diskurzusok dominanciájának nyelvi és etikai következményei vannak. Így különösen arra fókuszálok, hogy ezek a jelenségek miként határozzák meg a társadalmi igényű párbeszéd lehetőségeit.

Kutatásom helyszíne Tiszavasvári, egy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kisváros, ahol egy háromoldalú (helyi roma – helyi nem roma – nem helyi) részvételi együttműködés jegyében egy nyelvészeti etnográfiai folyóirat szerkesztése zajlik. Ennek az együttműködésnek (nem helyi) egyetemi résztvevőjeként havi-kéthavi rendszerességgel látogatok Tiszavasváriba, hogy részt vegyek a közös munkában. Jelen dolgozatban a 2024 júniusában megjelent folyóiratunk első lapszámának válogatott szövegeit és egy szerkesztőbizottsági beszélgetést elemzek a dekolonizációs gondolatiság segítségével. Rámutatok a mindennapi függőségek verbális és nonverbális jelenlétére; a gyakorolt diskurzusstratégiákra; az egynyelvűségi és affektív diskurzusok etikai korlátjaira, megingatásuk lehetőségére. Az elemzésekbe bevezetett fogalmakat összehangba helyezem a résztvevők megéléseivel, tapasztalataival, így elkerülve, hogy a dekolonizációs gondolatiság dekontextualizálva maradjon. Kutatásommal ahhoz törekszem hozzájárulni, hogy a nyelvi egyenlőtlenségek felismerhetővé és reflektálhatóvá váljanak Tiszavasváriban.

SZEMES KAMILLA

Magyar nyelv és irodalom – román nyelv és
irodalom
BA, 5. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. Németh Boglárka
adjunktus, RO BBTE*

AZ ANYANYELVVÁLTOZATOKHOZ VALÓ VISZONYULÁS A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁS KÖZEGÉBEN. EGY PARTIUMI ESETTANULMÁNY

*Kulcsszavak: anyanyelvváltozat; romániai magyar oktatás; egynormájú nyelvszemlélet;
attitűdvizsgálat; lingvicizmus*

A kutatás célja egy esettanulmány formájában felderíteni, hogy milyen mértékben tapasztalnak jelenleg a diákok elfogadást, illetve diszkriminációt a vernakuláris nyelvváltozatukkal kapcsolatban az iskolai közegben, különösen a magyaróra keretein belül. A dolgozat a lingvicizmus, azaz a nyelvi diszkrimináció, illetve az egynormájú szemlélet fogalmi köré szerveződik, támaszkodva a témában korábban megjelent szakirodalmakra. Az attitűdvizsgálathoz szükséges adatgyűjtés Nagyszalontán történt, a kérdőívezés módszerével, 10–11. osztályos tanulók, illetve az őket tanító magyartanárok körében. A felmérés már helyszíne miatt is relevánsnak tekinthető, mivel a partiumi régió jellemző nyelvi attitűdök vizsgálata más romániai magyar régiókhoz, például a székelyhez képest jócskán alulreprezentált a vonatkozó szakirodalomban. A kutatás sajátossága továbbá a kérdések kettős nézőpontból való – a tanárok és diákok perspektíváját is bevonó – megközelítése. A dolgozatban többek között bemutatásra kerül a diákoknak, valamint az őket tanító magyartanároknak az anyanyelvváltozat iskolai használatáról alkotott véleménye, illetve az attitűdjeik között feltételezhető összefüggések ismertetése.

SZŰCS NATÁLIA

Magyar nyelv a kétnyelvű hivatali
kommunikációban
MA, 1. félév

Konstantin Filozófus Egyetem (Nyitra)

*Témavezető:
prof. Dr. habil. Vančo Ildikó
professzor, SK KFE*

A SZLOVÁKIAI MAGYAR POLITIKAI TÖREKVÉSEK PROPAGÁCIÓS ANYAGAINAK ELEMZÉSE NAGYKAPOSON

*Kulcsszavak: nyelvi tájkép; kétnyelvűség; szlovákiai magyar nyelvváltozat; szlovákiai magyar
kisebbség*

Dolgozatom célja a 2022-es helyhatósági és a 2023-as előrehozott parlamenti választások nyelvi tájképen megjelenő magyar politikai törekvések propagációs anyagainak vizsgálata. A kutatás helyszínül Nagykapos szolgált, egyrészt annak érdekében, hogy a vizsgálat tárgyát képző anyag kvantitatív szempontból is elegendő mennyiségben álljon rendelkezésemre, másrészt a város lakosságának nemzetiségi összetételét alapul véve relevánsnak tartottam annak vizsgálatát, hogy a politikai tartalmú plakátokon megjelenő nyelvhasználat milyen mértékben tükrözi az etnikai diverzitást. A kutatás fő célja a nyelvi tájkép elemzése a magyar nyelv politikai célú tevékenységekben való megjelenésének szempontjából. Elemeztem, hogy a politikai törekvések nyelvi tájképen megjelenő propagációs anyagain megjelenik-e, és ha igen, milyen formában a kétnyelvűség. Feldolgoztam és elemeztem a jelöltek nyelvválasztásának jellemzőit, melyeket politikai céljaik eléréséhez alkalmaztak. A dolgozat első részében olyan, a kutatás szempontjából fontos elméleti fogalmakkal és kérdésekkel foglalkoztam. A második és a harmadik részben bemutattam az empirikus kutatás helyszínét és a kutatás módját. Az ezt követő két részben a két választás nyelvi tájképének elemzésével foglalkoztam. A negyedik részben a 2022-es helyhatósági választások során kihelyezett propagációs anyagok elemzése közben bemutattam az általam alkalmazott kategorizálási módszert is. Ez alapján történt a 2023-as parlamenti választások plakátjainak feldolgozása is dolgozatom ötödik részében. A hatodik részben a két választás nyelvi tájképét hasonlítottam össze. Az összegyűjtött anyag feldolgozásakor érdeklődve fordultam a propagációs anyagokon megjelent nyelvválasztás színessége felé, melynek eredményei a hatodik részben olvashatóak. A dokumentált anyagok elemzése rámutat, hogy a magyar nyelv mind a 2022-es helyhatósági, mind a 2023-as parlamenti választások nyelvi tájképén nagymértékben megjelent. A vizsgálat rávilágít a tényre, miszerint a magyar nyelv megjelenítésének gyakoriságát ugyancsak befolyásolta, hogy a kihelyezett propagációs anyagok jelentős részét kisebbségi alapon szerveződött párt jelöltjei által lettek kihelyezve. Az elemzésből kiderül, hogy a szlovák pártok egyik kampányidőszak során sem voltak érdekeltek a magyar szavazóbázis megszólításában. Ezt igazolja a tény, miszerint sem a kihelyezett propagációs anyagok nyelvválasztása, sem azok száma nem dokumentálta ezen céljukat.

A NYELVI ELŐÍTÉLETESSÉG VIZSGÁLATA LEENDŐ ÓVODAPEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: szociolingvisztika; nyelvi attitűd; nyelvi előítéletesség; nyelvi ideológiák; nyelvi tolerancia

A dolgozat leendő óvodapedagógusok nyelvi előítéletességének kvantitatív szempontú elemzése: olyan nyelviattitűd-vizsgálat, melyre kérdőíves felmérés formájában került sor a Selye János Egyetem óvodapedagógia szakos hallgatóinak körében.

A munka első része (1–4. fejezet) a téma elméleti háttérét mutatja be; a második, empirikus rész (5–6. fejezet) pedig a kérdőíves vizsgálat eredményeit elemzi három független változó (1. életkor, 2. korábbi tapasztalat, 3. évfolyam) alapján.

Az első fejezet a szubtraktív (felcserélő) és preskriptív (előíró), valamint az additív (hozzáadó) és deskriptív (leíró) nyelvszemlélet közötti különbségekkel foglalkozik. A második fejezet a nyelvi (nyelvváltozatbeli) diszkrimináció fogalmát ismerteti, majd kitér annak pedagógiai értékelésben való megjelenésére is. A fejezet további részei a nyelvi előítéletesség (káros) hatásaira hívják fel a figyelmet. A harmadik fejezet a nyelvi ideológiák szűkebb és tágabb értelmezése mellett a legfontosabb nyelvhelyességi ideológiák rövid jellemzésére vállalkozik Lanstyák István munkái (2009, 2011, 2017, 2023) alapján.

A dolgozat empirikus része az óvodapedagógia szakos hallgatók körében végzett kutatás eredményeit elemzi (N=89). Olyan kérdésekre keresi a választ, mint pl. az, hogy milyen mértékben veszik figyelembe a hallgatók a beszédhelyzetet a gyermekek nyelvhasználatának a „javítása” során; mely kifejezéseket tartják „a legzavaróbb”-nak; vagy hogy milyen nyelvi ideológiák befolyásolják a nyelvi attitűdjüket. A felmérésből kiderült, hogy a kitöltők a vártnál (vö. Jánk 2018, Lőrincz–Istók–Baka 2022) toleránsabb hozzáállást mutatnak az óvodás gyermekek beszédében megjelenő nem köznyelvi formákkal szemben. A standard forma elvárása és a beszédhelyzet figyelembe vétele nélküli javítgatás az idősebb egyetemistáknál (30+), a 3. évfolyam hallgatóinál és a korábbi tanulmányaik során nyelvileg megbélyegzett hallgatóknál mutatható ki a leginkább. A legzavaróbbnak tartott nyelvi formának a suksükölés és a töltelékszavak használata bizonyult.

A „negatív” nyelvi ideológiák közül a nyelvi standardizmus és a hozzá kapcsolódó nyelvi ideológiák voltak a leginkább tetten érhetők; s ritkán ugyan, de az egyén tulajdonságait (erkölcsi vagy műveltségi szintjét, értelmi vagy nyelvi képességét) a nyelvhasználat alapján negatívan megítélő nyelvi ideológiák (nyelvi kompetencionizmus, nyelvi doktizmus, nyelvi moralizmus, nyelvi mentalizmus) is jelentek meg a mintában.

TURI GERGELY

Keleti nyelvek és kultúrák [japán]

BA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Sólyom Réka

egyetemi docens, KRE BTK

A RENDŐRI SZAKNYELV: RENDŐRSÉGI VIDEÓTARTALMAK ELEMZÉSE A POLICE.HU INSTAGRAM-PROFILJA ALAPJÁN

Kulcsszavak: police, szaknyelv, rendőrségi kommunikáció, közösségi média

A dolgozat célja a rendőri szaknyelv új perspektívából történő feltárása, amit a rendőrségi videótartalmak kommunikációs stratégiája révén kíván elérni. A kutatás ennek fényében három fő kérdést vizsgál: milyen elemek alkotják a rendőrségi videótartalmak kommunikációs stratégiáját, mennyire felel meg ez a stratégia a rendőrség szervezeti céljainak a közösségi médiában, és milyen változtatások tehetik hatékonyabbá a rendőrségi videótartalmak kommunikációs stratégiáját. Az elméleti háttér bemutatása után a dolgozat a police.hu videótartalmainak elemzésére tér át, két fő szempont alapján: a rendőrségi videók szemantikai és kommunikációs jellemzői, valamint a rendőrségi humor megjelenése a police.hu videókban. Ezen alponatok vizsgálatának alapjául egy közel két hónapos mintavételi időszak szolgál (2024.08.27-2024.10.23), amely során a rendőrség internetes kommunikációjának (rendőri digilektus) monitorozása zajlott az Instagram közösségimédia-platfommon, különös tekintettel azokra a rendőrségi bejegyzésekre, amelyek videótartalmat is tartalmaztak. A kutatás (többek között) megállapította, hogy a rendőrségi kommunikáció színes és sokrétű, a videótartalmak kommunikációs stratégiája pedig megfelel a rendőrség közösségi média tekintetében megfogalmazott céljainak. Ezek közül a törekvések közül a legfontosabbak a következők: a szervezetük népszerűsítése, a közbizalom növelése és a rendőri imázs/presztízs mindinkább pozitív irányba történő elmozdítása. A dolgozat végén javaslatok megfogalmazására is sor kerül a rendőrség közösségi médián folytatott kommunikációs stratégiájának hatékonyabbá tételére.

TÚRMEZEI NAGY MÁRTON

Nyelv és kultúra tanára – magyar nyelv és
irodalom szakos tanár
Osztatlan, 5. félév

Miskolci Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Pethő József
főiskolai tanár, ME BTK*

A STÍLUSTULAJDONÍTÁS SZOCIOKULTURÁLIS MEGHATÁROZOTTSÁGA MAGYAR ALTERNATÍV DALSZÖVEGEKBEN

Kulcsszavak: funkcionális kognitív stilisztika, alternatív dalszövegek, a stílus szociokulturális meghatározottsága, kérdőíves vizsgálat, összehasonlító elemzés

A dolgozatban bemutatott funkcionális kognitív stilisztikai kutatás középpontjában a befogadói stílustulajdonítás vizsgálata áll, különös tekintettel annak szociokulturális meghatározottságára. A központi kérdés, melyet kutatásommal megválaszolni kívánok: „Hogyan befolyásolja a stílustulajdonítást a befogadó szociokulturális szituáltsága magyar alternatív dalszövegek befogadásakor?” Konkrét célom annak elemzése, hogy olyan szociokulturális tényezők, mint a nem, az életkor és az iskolázottság hogyan függnek össze a stílustulajdonítással a vizsgált szövegek, illetve szövegtípus esetében, ezzel összefüggésben azokra a nyelvi konstrukciókra fókuszálok, amelyek az egyéni stílustulajdonítás szempontjából szaliensnek bizonyultak, és mintázatokot alkotva befolyásolták azt.

A kutatásban megjelenő hat dalszöveg más-más, a közbeszédben az alternatív zenei réteghez sorolt magyar előadótól származik. Ezek kiválasztásánál a szövegek népszerűsége/ismertsége és az elemző nyelvű horizontja alapján feltételezett befogadhatósága is szempont volt, összefüggésben azzal a céllal, hogy a kutatás minél reprezentatívabb legyen. A fentiekben kitűzött célok megvalósítása érdekében az előzőekben végzett kutatásom során kérdőíves módszerrel gyűjtött, nagy mennyiségű (a kutatásban 110 fő vett részt) adatot használok fel, és az általam hasonló területen végzett korábbi, alapozó jellegű kutatásokban eddig nem alkalmazott szempontrendszer szerint elemzek. Ezzel szándékom új eredményekkel hozzájárulni az alternatív zenei dalszöveg, mint szövegtípus eddig csekélynek mondható tudományos feldolgozottságához, valamint a tudományos diskurzuson keresztül potenciálisan rávilágítani ezeknek az újabb szempontoknak, eredményeknek az oktatásban való hasznosíthatóságára.

VAJAS RÉKA

Magyar-, rajz- és vizuáliskultúra-tanár szak
Osztatlan, 7. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. Jánk István
egyetemi docens, EKKE BMK*

**A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN VÁRMEGYÉT ÉRINTŐ DIALEKTUSOK SZEREPE A HELYI
LAKOSOK IDENTITÁSÁNAK KONSTRUÁLÁSBAN, VALAMINT ATTITÚDJEINEK
KIALAKULÁSÁBAN**

Kulcsszavak: dialektológia; perceptuális dialektológia; identitás; attitűd; Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye

A kutatás Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye lakosainak nyelvjárásokkal kapcsolatos véleményeit, tapasztalatait tárta fel, különös tekintettel a nyelvi attitűdökre, valamint az dialektusok identitáskonstruáló szerepére. A kutatás kérdőíves módszerre épült, amelyet borsodi lakosok töltöttek ki. Az eredmények rámutattak, hogy a nyelvhasználók alapvetően nyelvjárásban beszélőként határozzák meg magukat, mely fontos tényező az önazonosságuk megteremtésében. A vizsgálatba bevont 186 adatközlő többsége borsodi nyelvjárásban beszélőként azonosítja magát, ezzel új kategóriát teremtve, ugyanis a dialektológiával foglalkozó szakirodalom nem különít el ilyen nyelvjárási régiót (vö. Kiss 2001). Ezzel párhuzamosan a kutatás arra is rámutatott, hogy az adatközlők jelentős részét érte már hátrány a nyelvhasználatából adódóan, mely nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a nyelvhasználók formális színtereken belül nem alkalmazzák a nyelvjárásukhoz tartozó elemeket, a tájszavaikat is lecserélik azok sztenderd szinonimáira.

A dolgozat a laikus nyelvhasználók nyelvjárásokról való vélekedéseinek a vizsgálathoz csatlakozik, egy bizonyos vármegyére specializálva azt, mely nem megszokott a dialektológiai kutatások esetében, ugyanakkor látható, hogy új perspektívákat nyújt, hiszen ebben az esetben Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye nemcsak közigazgatási határokat jelent, hanem a helyi lakosok szerint egy nyelvjárási terület izoglosszáit is meghatározza. Ennek nyomán a munkám a dialektológia mellett jelentős mértékben támaszkodik a perceptuális dialektológiára is.

LEÍRÓ ÉS ELMÉLETI NYELVÉSZET

BEYAZID KAMAR

Alkalmazott Nyelvészet

MA, 3. félév

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar

Témavezető:

Baranyiné dr. habil. Kóczy Judit

egyetemi docens, PE HTK

I HAD MY HEART ON MY PALM: CONCEPTUALIZATION OF THE HEART IN MODERN STANDARD ARABIC

Kulcsszavak: conceptual metaphor, cultural embodiment, cultural models, cultural linguistics, cognitive linguistics

The human heart holds profound symbolic significance across cultures, serving as a locus for conceptualizing emotions, morality, and cognitive processes. While heart metaphors have been investigated in several languages, their manifestation in Modern Standard Arabic (MSA) remains underexplored. This study aims to fill this gap by analyzing the conceptualization of the heart in MSA through the lens of cultural embodiment and cultural linguistics. Drawing on a qualitative corpus-based analysis of idiomatic expressions from dictionaries and the Arabic Web Corpus 2024, the research identified a rich variety of conceptual metaphors, metonymies, and cultural models surrounding the heart. Key findings reveal the heart's conceptualization as a moral compass, a source of strength and fortitude, a responsive entity manifesting emotions, a container for psychological states, an object of immense value, and an authoritative guide for insight and spiritual wisdom. These linguistic representations reflect the heart's deep symbolic grounding within the Arabic-Islamic cultural framework, embodying virtues like purity, resilience, and divine receptivity. The analysis sheds light on potential cultural variations, with romantic love less prominently associated with the heart compared to Western contexts. By adopting an interdisciplinary approach combining cognitive linguistics and cultural studies, this research contributes nuanced perspectives on embodied cognition and culturally-situated meaning-making surrounding a vital bodily source domain.

BEYAZID KAMAR

Alkalmazott Nyelvészet

MA, 3. félév

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar

Témavezető:

Baranyiné dr. habil. Kóczy Judit

egyetemi docens, PE HTK

THE BLACK HOLE FED ON THE STAR: CONCEPTUAL METAPHORS IN COSMOLOGY ON POPULAR SCIENCE YOUTUBE CHANNELS

Kulcsszavak: conceptual metaphor theory, cosmology, cognitive linguistics, science communication, YouTube science communication

From cave drawings of celestial bodies to modern scientific visualization, humans have continuously sought ways to locate themselves within the universe while making cosmic phenomena comprehensible. Throughout history, this understanding has evolved from mythological narratives to mathematical models and empirical observations. Among the many fascinating cosmic concepts, black holes stand out as particularly significant. These shadowy cosmic objects, existing at the edge of our understanding where the known laws of physics break down, have captured both scientific and public imagination. While metaphors in science communication have been studied extensively, there has been limited research on how they function in digital platforms, particularly in explaining phenomena as complex as black holes. This research examines how YouTube science channels conceptualize and explain black holes through conceptual metaphors. The study analyzes content from four prominent channels: Veritasium, Kurzgesagt – In a Nutshell, TED-ED, SciShow Space, and Cool Worlds selected for their significant viewer base. Analysis reveals two main metaphorical frameworks: black holes as living entities (particularly as consuming monsters) and as objects (known through their influence). The findings suggest that the most dominant framework conceptualizes black holes as living entities, with particular emphasis on their ability to consume, grow, and destroy.

BISZTRICZKI SÁRA

Kommunikáció-és médiatudomány

BA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezetők:

Mártonné Dr. Ivaskó Livia
egyetemi docens, SZTE BTK

Dr. Papp Melinda
egyetemi adjunktus, SZTE BTK

KÜLÖNBÖZŐ ÉLETKORÚ SZEMÉLYEK ÉRZELEMKIFEJEZŐ KÖZNYELVI METAFORÁI

Kulcsszavak: kognitív; nyelvészet; emóció

Számos módja van az érzelmek verbális kifejezésének: a szóképek használata az egyike ezeknek, amelyek közül a metaforák alkalmazása sok esetben elengedhetetlen az elvont fogalmak konceptualizációjához. Pályamunkámban az érzelemerkifejezésben használatos metaforákat vizsgálom, kiemelt figyelmet fordítva a korosztályos különbségekre. Kutatásomat a kognitív nyelvészetben belül a standard fogalmi metaforaelméletre, valamint a kognitív metaforaelméletre alapozom. A kutatásomat a Google Űrlapok felületén keresztül, heterogén hólabda mintavétellel, kvantitatív kutatási módszerrel végeztem. A kérdőívben Kövecses Zoltán fogalmi metaforáit vetettem össze a kitöltők egyedi válaszaival, összefüggést keresve az asszociáció és a verbális kifejezésmód között. Kitértem arra is, hogy milyen hőérzeteket kapcsolnak leggyakrabban az emóciókhoz a megkérdezettek. 532 kitöltő alapján 7 korcsoportot különítettem el, és ezen csoportok tanulmányozásával bizonyítottam hipotéziseimet. Az előfeltevéseim egyike szerint különbségeket lehet felfedezni az eltérő életkorú személyek metaforizációjában: ezen differenciákat pedig többféle tényező befolyásolhatja. Második hipotézisem az, hogy a nyelvi kreativitás nemcsak a serdülő- és a fiatal felnőttkorban érhető tetten, hanem az idősebb korosztályok nyelvhasználatában is.

Legfontosabb eredményeim közé tartozik az asszociáció és a nyelvi megjelenítés közötti felfedezett korreláció. Elmondható ugyanis, hogy akik a nyitott végű kérdéseknél egyes fogalmi metaforák leképezéseit írták az érzelmek nyelvi kifejezőeszközeként, azok sok esetben a fogalmi metaforákhoz tartozó meghatározott forrástartományokat választották a zárt végű kérdéseknél. Jelentős eredmény, hogy vannak olyan érzelmek és hőérzetek (például a boldogság), amelyeket – életkortól függetlenül – hasonlóképpen metaforizálnak az emberek, illetve vannak olyanok is, amelyek (például a szerelem) nyelvi megjelenítése teljes mértékben megváltozik az életkor előrehaladtával. A téma, illetve ezen kutatás eredményei számos további kutatási kérdést vetettek fel, ezért a jövőben mindenképpen tervezem a témát más aspektusból is megvilágítani.

FRÁZISVÉG JELÖLÉSE ZÖNGEMINŐSÉGGEL A MAGYAR KIJELENTŐ, FELKIÁLTÓ ÉS FELSZÓLÍTÓ MEGNYILATKOZÁSOKBAN

Kulcsszavak: zöngeminőség; mondat típus; glottalizáció; felkiáltó mondat; felszólító mondat

A beszédben a frázishatárok jelölésére különböző akusztikai kulcsok alkalmazhatók, ezek közé sorolható a glottalizáció megjelenése is. Magyar nyelven többnyire mondatípustól függetlenül vizsgálják a glottalizált zöngé határjelző funkcióját, de más nyelveken végzett kísérletek arra mutatnak, hogy lehet összefüggés a mondat illokúciós típusa és a rá jellemző zöngeminőség között. Kísérletem célja annak megállapítása volt, általános jelenség-e a magyar nyelvben a frázisvég glottalizációval történő jelölése, illetve, van-e összefüggés a mondat típusa és a jellemző frázisvégi zöngeminőség között? Jelen kutatás során elsőként tettem kísérletet a magyar nyelvű felszólító és felkiáltó mondatok frázisvégi szótagjának vizsgálatára zöngeminőség tekintetében, kijelentő mondatokhoz viszonyítva. Magyar nyelvű beszélők olvastak fel különböző típusú mondatokat egy-egy előre meghatározott kontextus ismeretében. Ezen megnyilatkozások utolsó szótagjának zöngeminősége percepciósan és vizuálisan került elemzésre. A kísérlet eredményei szerint a felkiáltó mondatok szignifikáns eltérést mutattak a kijelentő és felszólító mondatoktól frázisvégi zöngeminőség tekintetében. A különböző mondatípusok jelentősen eltértek abban, hogy az utolsó magánhangzó hányszor valósult meg modálisan. Feltételezéseim szerint az érzelmi érintettség, illetve az esetlegesen magasabb alaphangfrekvencia magyarázhatja a felkiáltó mondatok esetében tapasztalt eltérést. Összességében arra következtethetünk, hogy a magyar nyelvben van összefüggés a mondat típusa és a megnyilatkozást lezáró szótag zöngeminősége között.

HRASKÓ ANNA

Magyar BA

BA, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

dr. Kugler Nóra

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

A SZINONÍMIÁN ÉS ANTONÍMIÁN ALAPULÓ ASSZOCIATÍV KAPCSOLATOK JELENTŐSÉGE AZ N.DÚS, N.SZEGÉNY, N.GAZDAG KONSTRUKCIÓK KÖRÉBEN

*Kulcsszavak: kognitív nyelvészet; hálózatoság; morfológiai konstrukciók; ontológiák; HIÁNY -
ELLÁTOTTSÁG*

A dolgozat a szinonímián és antonímián alapuló asszociatív kapcsolatok jelentőségével foglalkozik az N.dús, N.szegény, N.gazdag konstrukciók körében (pl. fantáziadús, csapadékszegény, részletgazdag). A HIÁNY-t és MEGLÉT-et kifejező szerkezeteket funkcionális, kognitív nyelvelméleti keretben, a konstrukciók asszociatív, hálózatos kapcsolódásaiban értelmezi. Korábbi, történeti vizsgálatok eredményeire alapozva azt a kérdést vizsgálja jelenkori perspektívából, hogy az N.dús-nál később adathozható N.gazdag térnyerése hatott-e (ha igen, hogyan) az előbbi szerkezetre, visszaszorította-e a gazdag a -dús-t, vagy megfigyelhető funkciómegoszlás a két, 'relatív ellátottság'-ot kifejező szerkezet használata között. Továbbá feltárja, hogyan függ össze az utótagok jelentésviszonya a három konstrukció belső változatosságával (allostrukcióival). A vizsgálat fő hipotézise az, hogy az N.szegény-nyel antonim N.gazdag a jelenkori kreatív nyelvhasználatban produktív sémaként működik, míg az önálló szói használatban jóval kevésbé gyakori -dús leginkább lexikalizálódott, rögzült kifejezésekben és az idő tartományában jelöltebb használatban adathozható. A dolgozat az MNSZ2 adatait elemzi a séma konstrukciós változatossága alapján abból a szempontból, hogy milyen hasonlóságok, illetve eltérések figyelhetők meg az N.dús és az N.gazdag főnévi komponensei által reprezentált entitások között, valamint hogy ezek, és a relatív hiányt kidolgozó N.szegény között milyen mértékben vannak átfedések, egyező előtagok. A korpuszadatok elemzése alapján arra a következtetésre jut, hogy a három vizsgált konstrukciós séma nagyfokú hasonlóságot mutat, mind a produktivitás, mind az alkorpuszok szerinti megoszlás, mind az előtagok szemantikai megoszlása, sokfélesége szempontjából. Bár az N.gazdag valóban produktívabbnak tekinthető, a jelenkori nyelvhasználatban az N.dús is produktív mintázata a RELATÍV ELLÁTOTTSÁG kifejezésének. Az eredmények a HIÁNY-t és ELLÁTOTTÁG-ot kifejező morfológiai konstrukciók körében a hálózatos motivációs hatások érvényesülését mutatják.

MAGYAR ÉS SZERB SZÓASSZOCIÁCIÓK KVALITATÍV ELEMZÉSE A PROTOTÍPUS-ELMÉLET FÉNYÉBEN

Kulcsszavak: szóasszociáció; prototípus-elmélet; kétnyelvűség; környezetnyelv

A szóasszociációs vizsgálatokkal már régóta foglalkoznak a pszicholingvisztika területén, melyek segítségével alaposan feltárható a mentális lexikon szerveződése. A kultúra nagy szerepet játszik ilyen szempontból, így a kétnyelvűek helyzete e téren igen nagy érdeklődést mutatott a nyelvészek körében az utóbbi évtizedekben.

Kutatásunkban vajdasági magyar ajkú általános és középiskolásokkal végeztünk szóasszociációs kísérleteket, ahol magyar (anyanyelvű) és szerb (környezetnyelvű) szavakat váltakozva használtunk. Célunk az volt, hogy megvizsgáljuk, vajon az azonos jelentésű magyar és szerb szavakra adott asszociációk mennyiben térnek el egymástól, valamint hogy megfigyelhető-e különbség az anyanyelven és a környezetnyelven produkált asszociációk között az Eleanor Rosch-féle prototípus alapú kategorizációs szintek (főlérendelt, alapszintű és alárendelt kategóriák) vonatkozásában. Eredményeink azt mutatják, hogy bár vannak megfelelések az anyanyelvű és környezetnyelvű asszociációk között, az adatközlők túlnyomórészt eltérő asszociációkat produkálnak, viszont kategorizációs szintjeik szempontjából mindkét nyelven elsősorban alapszintű fogalmakról van szó. Továbbá az is kiderül, hogy bár szignifikánsan több a magyar asszociáció a szerbekhez képest, ez a számbeli különbség kizárólag az alapszintű kategóriáknál mutatkozik, azaz adatközlőink főlérendelt és alárendelt szintű kategóriákat anyanyelvükön és a környezet nyelvén hasonló számban produkáltak. E kutatás eredményei hozzájárulhatnak a kétnyelvű mentális lexikon szerveződésének és a nyelvi, valamint kulturális hatások pszicholingvisztikai megértéséhez.

KESERŐ REBEKA DÓRA

Magyar

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

dr. Kugler Nóra

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

A -BARÁT UTÓTAGÚ ÖSSZETETT MELLÉKNEVEK KORPUSZALAPÚ VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: -barát utótag; N.barát konstrukció; konverzió; ontológiai kategorizáció; képzőszerűsödés

A -barát utótaggal alkotott N.barát összetett melléknevek (például környezetbarát, felhasználóbarát) sajátossága, hogy bár a barát kifejezés szófaja főnév, ebben a konstrukcióban az utótag konverzióját, azaz alaki változ(tat)ás nélkül másik, melléknévi szófaji kategóriában való megjelenését kell feltételeznünk, mivel az N.barát kimeneti kategóriája melléknév, és az alárendelő összetételi mintázatokban a szerkezet grammatikai profilját az utótag, tehát a -barát határozza meg. A kutatás ennek a konstrukcióhoz kötött konverziós jelenségnek a motivációit keresi, és az N.barát konstrukció viszonyrendszerében kíséri meg feltárni. A Magyar Történeti Szövegtár és a Magyar Nemzeti Szövegtár (v2.0.5) adatait felhasználva veszi sorra a -barát utótagú összetett melléknevek kialakulásának lehetséges okait, továbbá ontológiai kategorizáció segítségével térképezi fel a konstrukción belüli kapcsolódási mintázatokat és azok változatosságát, változásait, végül pedig a konstrukcióbeli barát pozitív értéktartalmának lehetséges elhalványulásán keresztül a képzőszerű utótaggá válás lehetőségét vizsgálja.

MARONICS LILLA

Magyar nyelv és irodalom

MA, 16. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

dr. Kuna Ágnes

tanszékegyetemi docens, ELTE BTK

AZ AUTIZMUS NYELVI KONCEPTUALIZÁCIÓJA AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZAKMAI IRÁNYELVEKBEN

Kulcsszavak: egészségügyi kommunikáció; diskurzuselemzés; szociokognitív; terminológia; autizmus

Kutatásomban az autizmus spektrum zavarokról kiadott 2008-as egészségügyi szakmai irányelv szövegében vizsgálom az autizmusra vonatkozó tudás létrehozásának, az autizmus és az autista személyek megjelenítésének módjait a diskurzus interakciós, szociokulturális és történelmi beágyazottsága, valamint a diskurzusban fellelhető jellegzetes szakmai szemléletmódbeli eltérések mentén. A kutatás során arra keresem a választ, hogy a 2008-as irányelv szövegalkotói hogyan konceptualizálják az autizmus fogalmát, milyen konstruáló műveletekkel dolgozzák ki az autizmust és az autista személyeket jelölő szaknyelvi kifejezések szemantikai-fogalmi kapcsolatát. Vizsgálom továbbá, hogy milyen összefüggéseket fedezhetünk fel abban, ahogy a szöveg szerzői az autizmus fogalmát, az autizmusról alkotott tudást és az autista személyeket a szöveg szintjén megjelenítik.

Célom, hogy a funkcionális kognitív szemantika és a szociokognitív diskurzuselemzés szemléletmódjának és módszertani eljárásainak adaptálásával szociokognitív perspektívából tegyem megragadhatóvá azt, hogy az autizmusra vonatkozó tudás nyelv általi megjelenítésében, valamint a szakmai ismeretek létrehozásában, megosztásában és érvényesítésében alkalmazott stratégiák milyen társadalmi és tudománytörténeti folyamatok kontextusában értelmezhetőek.

A tanulmányban először a vizsgált nyelvészeti problémakör történelmi és szociokulturális vonatkozásait tárgyaló szakirodalmat tekintem át, ezután ismertetem a kutatásban alkalmazott elemző szemléletmód elméleti és módszertani hátterét. Az ezt követő részekben bemutatom az elemzés anyagát és módszerét, és összefoglalom a szövegelemzés eredményeit. Munkám összegzéssel és kitekintéssel zárul.

NÁDASDY ANNA

Szabad bölcsészet

BA, 7. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Halm Tamás András
egyetemi adjunktus, PPKE BTK*

BEFEJEZETTSÉG IGEKÖTŐ NÉLKÜL: AZ ASPEKTUÁLISAN HOMONÍM IGÉK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: mondattan; eseményszerkezet; aspektus; igekötők; telikusság

Párosítottam a zoknikat vagy összepárosítottam a zoknikat? Melyik helyes? Beszélhetünk-e egyáltalán helyességről? Pályamunkám során célom az volt, hogy részletesen feltérképezzem az igekötők használatát a befejezett szerkezetekben az anyanyelvi beszélők körében.

Az első szakaszban részletesen tárgyalom az igekötők felépítését, majd kitérek az aspektuálisan homoním igék jelenségére (az aspektuálisan homoním igék azok, amelyek igekötő nélkül befejezett és befejezetlen olvasattal is rendelkeznek) és részletesen bemutatom a telikus környezet fogalmát. Ezután rátérek a vizsgált igékre, a velük kapcsolatos kérdésekre és hipotézisekre, majd részletesen ismertetem a vizsgálat módszerét. Az empirikus vizsgálat egy 451 kitöltővel végzett online elfogadhatósági teszt volt, melyben a kitöltőknek különböző mondatokat kellett értékelniük nyelvi intuícióikra támaszkodva egy 1-től 7-ig terjedő Likert-skálán, ahol 1 az elfogadhatatlan, a 7 pedig az elfogadható mondatot jelöli. Az elemzés során értékelem a kapott eredményeket, majd levonom a következtetéseket. Sikerült-e megerősíteni a feltevéseket, és választ kaptunk-e a feltett kérdésekre - ezeket is részletezem a kiértékelés során.

Kutatásom abban új, hogy bár a jelenséget számos helyen észrevették már, ez az első rendszeres tárgyalása a témának, az igekötők ilyenfajta besorolása négy típusba itt lett először beazonosítva. Újdonság továbbá a téma empirikus vizsgálata is, a csoportok közötti és csoporton belüli homogenitás számszerűsítése. Ezen túlmenően, a kutatásom egyedi megközelítést alkalmaz az igekötők osztályozására, melyet eddig még nem alkalmaztak ilyen mélységben és rendszerességgel a nyelvészeti kutatásokban. A felhasznált forrásokon és az előző vizsgálatok eredményein túl, a kutatásom célja a terület új megvilágítása és az igekötők típusainak pontosabb meghatározása. Ez a kutatás lehetővé teszi, hogy mélyebben megértsük az igekötők szerepét a nyelvhasználatban, valamint segít azonosítani az esetleges mintázatokat és összefüggéseket az igekötők csoportjai között.

MAROS ANNA

Angol nyelv és kultúra tanára, magyartanár
Osztatlan, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

NÉGYESI REGINA GRÉTA

Magyar BA
BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

NÉMETH ALETTA

Magyar BA
BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

VARGA ANNA ENIKŐ

Angol nyelv és kultúra tanára, magyar nyelv és
irodalom tanára
Osztatlan, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:
dr. Deme Andrea
habilitált egyetemi docens, ELTE BTK
Szánthó Zsuzsa
óraadó doktorandusz hallgató, ELTE BTK

A VIZUÁLIS CSATORNA BEFOLYÁSA A BESZÉDALKALMAZKODÁSRA – ADATOK AZ ALAPFREKVENCIÁRÓL ÉS A BESZÉDTEMPÓRÓL

Kulcsszavak: fonetika; beszédalkalmazkodás; vizuális csatorna

Beszédalkalmazkodásnak azt a jelenséget nevezzük, amikor egy beszélő akaratlanul és spontán módon átveszi egy másik beszélő beszédjellemzőit (Babel et al. 2014). Ez érintheti például a beszéd hangerősségét és az alaphfrekvenciáját (f_0) (Barón-Birchenall 2023), a beszédtempót (Bata 2009; Casasanto et al. 2010; Barón-Birchenall 2023) és a spektrális jellemzőket is (Babel 2009; Garnier et al. 2013). A korábbi kutatások elsősorban a hallás utáni alkalmazkodást vizsgálták, így nincs egyértelmű válasz a szakirodalomban arra a kérdésre, hogy eltér-e az alkalmazkodás mértéke akkor, ha a beszédpartnerek nem csak hallják, de látják is egymást.

A jelen vizsgálatban arra a kérdésre kerestük a választ, hogy eltér-e a beszédalkalmazkodás mértéke az alaphfrekvenciában (f_0), a hangterjedelemben (az f_0 maximumának és minimumának a különbsége) és a beszédtempóban akkor, ha a beszélő a) csak hallja (hangfelvételtől), vagy b) látja és hallja is (videófelvételtől) a másik felet. Hipotézisünk szerint abban az esetben nagyobb mértékű az alkalmazkodás, amikor a beszélő látja is a másik személyt, mégpedig azért, mert a vizuális csatornán keresztül több olyan információ is érkezik, amely befolyásolja, esetenként elősegítheti a beszédalkalmazkodást (ilyen például az ajakmozgásról, azaz az artikulációról szóló információ).

A kutatás eredményei azt mutatták, hogy az alaphfrekvenciában és a hangterjedelemben nem következett be számottevő változás sem az auditív, sem az audiovizuális csoportban. A két beszédfeladat során mért értékek között mindössze néhány Hertz eltérés volt megfigyelhető. A beszédtempót illetően az auditív csoportban nem történt alkalmazkodás, ellenben az audiovizuális csoport jelentős mértékben konvergált a mintabeszélő beszédtempó-értékeihez.

Elmondható, hogy a beszédalkalmazkodásra a vizuális ingerek jelentős hatással bírnak, elsősorban a beszédtempót illetően, feltehetőleg azért, mert ezek többek között artikulációs információkat hordoznak magukban, melyek segítik a beszédmegértést, valamint facilitálják a beszédalkalmazkodást.

PISCH BENDEGÚZ

Nemzetközi tanulmányok

MA, 3. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Wolosz Robert

egyetemi docens, PTE BTK

KÍSÉRLETEK OROSZ SZÖVEGEK NEHÉZSÉGI SZINTJÉNEK AUTOMATIZÁLT MEGHATÁROZÁSÁRA

Kulcsszavak: olvashatóság; olvashatósági formulák; nyelvtanulás; automatizált szövegelemzés

Egy új nyelv tanulásakor kihívást jelenthet az adott nyelven a könnyen érthető és olvasható szövegek megtalálása. Bár sok ilyen célra adaptált angol könyv létezik, az orosz nyelvű adaptált könyvek száma alacsony. Dolgozatomban egy olyan képletet és automatizált eszköztárat próbáltam kidolgozni, amely a bemenetként kapott orosz nyelvű irodalmi szövegeket képes kielemezni, és a kiszámolt eredmények alapján számszerűen kifejezni az adott szöveg bonyolultságát. A dolgozat végén egy olyan képletet javasoltam, amely a korábban publikáltaknál hatékonyabb eredményeket hozott. Fontos megjegyezni azonban, hogy nincs, és nem is lehet különböző rendeltetésű szövegekre egységes, a bonyolultságot mérő képletet alkotni, mert a képlet hatékonysága nagyban függ az elemzett szövegek jellegétől. Az általam javasolt képlet irodalmi művek komplexitásának mérésére szolgál.

POLYANSKAYA IRINA

Applied linguistics

MA, 3. félév

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar

Témavezető:

Baranyiné dr. habil. Kóczy Judit

egyetemi docens, PE HTK

**A CROSS-CULTURAL STUDY ON RED COLOR IDIOMS IN ENGLISH AND RUSSIAN:
CONCEPTUAL METAPHOR THEORY IN FOCUS**

Kulcsszavak: Conceptual Metaphor Theory; red color idioms; idiomatic expressions; conceptual metonymy; cultural cognition.

This paper examines the meaning of red color idiomatic expressions in English and Russian from a cognitive semantic perspective by analyzing them within the framework of Conceptual Metaphor Theory to reveal the cognitive motivations behind these expressions. To accomplish this, a comprehensive corpus study based on specialized idiom dictionaries and various internet sources in Russian and English was conducted. For both languages, a database was created to depict the idiomatic expressions, their meanings, English translations, and the underlying conceptual metaphors or metonymies of the color red. Through cognitive analysis, it was discovered that while there are some similarities in the cognitive mappings of idioms in English and Russian, the connotations of red color idioms in these two linguistically unrelated languages differ due to cultural, historical, or sociopolitical factors. These findings enhance our understanding of cross-cultural communication and illustrate how Conceptual Metaphor Theory applies in diverse linguistic and cultural settings, with potential benefits for language teaching and translation practices.

SÜLE DÓRA

Angol-történelem tanárszak

Osztatlan, 11. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Témavezető:

*Dr. Jávorszéki Veronika
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

AZ ÉRZELMEK KONCEPTUALIZÁLÁSA EVÉSZAVAROSOK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: érzelmek; szégyen; harag; félelem; evészavarok

Az anorexia nervosa és a bulimia nervosa a legismertebb étkezési zavarok, amelyek elsősorban a 13 és 23 év közötti nőket érintik. Az anorexia egyfajta fóbának tekinthető, amelyben a páciensek félnek a súlygyarapodástól, míg a bulimia falási és purgálási szakaszokból áll.

Az étkezési zavarok konceptualizálása mellett kulcsfontosságú megismerni, hogy a betegek miként gondolkodnak az érzelmeikről, amelyek a problémáikhoz vezetnek. Ez segíthet a pszichiátereknek is abban, hogy jobban megértsék a betegek állapotát, és segítsenek nekik pozitívabb képeket kialakítani.

A pszichológia területén több tanulmány is készült, amelyek az evészavarok érzelmi hátterét vizsgálják; azonban ezek nem térnek ki a nyelvészeti aspektusokra. Az én célom az volt, hogy minél behatóbban megismerjem, hogy hogyan konceptualizálják az érzelmeiket a betegek, és mik a fő különbségek az evészavarosok és az egészséges emberek konceptualizálása között.

A kutatás során az /EatingDisorders subreddit és az ED Support Forum nevű oldalak bejegyzéseit és kommentjeit elemeztem. Három fő érzelemre fókuszáltam, amelyek a korábbi tanulmányok szerint nagyon gyakoriak az étkezési zavarokkal küzdők esetében: a harag, a szégyen és a félelem. Az elemzéshez Lakoff és Johnson (1980) konceptuális metaforaelméletét, Kövecses Zoltán (2000) érzelem- és metaforaelméletét, valamint Fauconnier és Turner (1993) konceptuális integráció (blend) elméletét használtam. A metaforák azonosításához a Pragglejaz Group (2007) módszerét alkalmaztam. Az eredményeim összhangban vannak a negatív érzelmek pszichológiai megközelítéseivel az evészavarosok esetében, ugyanakkor lehetővé teszik, hogy behatóbban megismerjük a betegségek érzelmi hátterét.

VARGA VERONIKA

Anglisztika

BA, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Jávors-Szelid Veronika
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

THE METAPHORICAL CONCEPTUALIZATION OF LOVE IN AMERICAN SITCOMS

Kulcsszavak: cognitive linguistics; metaphors; comedy series; contemporary television; mixed-method approach

This research aims to examine the conceptual metaphors related to love in American situational comedies. My hypothesis is that the two male protagonists of the series *How I Met Your Mother* use two distinct models of love to discuss not only love itself but also relationships and women, which is significantly reflected in the metaphorical expressions they use. The goal of the research is to present the American models of love in society through a database I have created, which covers all seasons of the series, and to serve as a basis for future analysis of the use of conceptual metaphors in other contemporary series. Using both quantitative and qualitative research methods, I focused on the ideal and typical models of love formulated by Kövecses (1988) based on an examination of the database created from data collected from the transcripts of the series' dialogue. In the paper, I presented the three concepts with the most metaphorical expressions for both characters. My hypothesis was confirmed during the analysis process. The chapters of the paper are as follows: Introduction, Literature Review, Analysis, and Conclusion.

VIDA KRISZTINA

Magyartanár, Történelem és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 8. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. habil. Farkas Judit
egyetemi docens, PTE BTK*

MEGENGEDŐ KIFEJEZÉSEK A MAGYARBAN: A NOHA, A HOLOTT ÉS A JÓLLEHET ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA

Kulcsszavak: noha; holott; jóllehet; összehasonlító vizsgálat; megengedő kifejezések

Dolgozatomban a noha, a holott és a jóllehet kifejezésekkel foglalkozom alapvetően strukturalista-generatív keretben.

Munkám első felében, egy szakirodalmi áttekintés segítségével, bemutatom a három kifejezést, melyeket a legtöbben a megengedő kötőszók közé sorolnak. A dolgozat második felében azt az általam végzett korpuszos és kérdőíves vizsgálatot ismertetem, amelyben azt vizsgáltam, hogy a szóban forgó kifejezések állhatnak-e tagmondat belsejében, valamint hogy előfordulhatnak-e együtt ellentétes mellérendelő kötőszókkal. Az eredmények alapján kijelenthető, hogy a noha, a holott és a jóllehet kategorizálása korántsem annyira egyértelmű, ahogyan azt bizonyos szakirodalmak alapján várnánk.

ANGOL ÉS ALKALMAZOTT NYELVÉSZET

BOGNÁR MÁRK

Angol nyelv és kultúra tanára; történelemtanár és
állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 10. félév

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Aradi Csenge
adjunktus, SZTE BTK*

A CSERNOBILT ÖVEZŐ HUMOR KOGNITÍV NYELVÉSZETI ELEMZÉSE ÉS LEHETSÉGES FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEI

Kulcsszavak: humortudományok; kognitív nyelvészet; fogalmi integráció

A dolgozat célja, hogy a humortanulmányokat egy alkalmazható kognitív nyelvészeti keretbe integrálja Szvetlana Alekszijevice angol fordítású Chernobyl Prayer és magyar fordítású Csernobili ima című könyveiből vett viccek elemzésével. Először is, az alapvető humorelméletek és a kognitív nyelvészet alapelveinek összekapcsolása révén megalapozom a dolgozat célját és a multidiszciplináris megközelítésének okát. A második rész magyarázatot ad arra, hogy a kognitív nyelvészet eszköztára hogyan kapcsolható össze a humortanulmányokkal és ezt egy bottom-up megközelítéssel keresztül, a fogalmi keretek és elemeitől a mentális tereken, sémákon, fogalmi integrációkon, valamint a metafora- és metonímiaelméleteken keresztül a humor elemzésének keretét felállíthassam és alkalmazhassam. Az elemzési részben ezt a megközelítést alkalmazom a viccek kategorizálására a humor három fő elméletébe, és a kognitív nyelvészeti elveken keresztül taglaljuk, hogy tisztább, érthetőbb legyen ezek belső működése. Az utolsó szakaszban a humor alkalmazhatóságát a kognitív „újraértékelési” stratégiákon és a csoportterápián keresztül mutatom be, különös tekintettel az elnyomott társadalmakban való használatára, valamint a humor kialakulásának okait. Mindent egybevetve, a dolgozat célja, hogy egy újszerű megközelítést kínáljon a humor tanulmányozására és a kognitív nyelvészet területére történő integrálására.

CSOMOR ÁGOTA

Fordító és tolmács

BSc, 6. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Marosvásárhelyi Kar

Témavezető:

dr. Fazakas Noémi

docens, RO EMTE MVK

SOCIETAL MULTILINGUALISM IN SZEKLERLAND IN A LINGUISTIC ETHNOGRAPHIC APPROACH

Kulcsszavak: societal multilingualism, linguistic attitudes, linguistic accommodation, communication strategies, globalisation

The aim of the present paper is to investigate the success of communication events when English is used as a mediating language by a non-local interlocutor in Székelykeresztúr. The small town is located in Szeklerland and it is home to the Youth Association from Transylvania, which has now been organising a volunteering programme for foreign volunteers for 10 years. The data is collected through semi-structured qualitative interviews conducted with representative members of the local population who have been in contact with volunteers from abroad. The topics discussed include: attitudes towards Romanian, towards foreign languages, societal multilingualism, communication strategies in multilingual settings, etc. The results show a strong correlation between the success of communication and the age of the local resident involved in communication in a foreign language. As a major conclusion it should not be ignored, that communication in English in a small town in Szeklerland, where the majority only speaks Hungarian, is not without difficulties, but there is a growing openness on the part of the local community.

EMMANUEL CHINONSO NWACHI

Anglisztika

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Pődör Dóra

egyetemi docens, KRE BTK

BEYOND LINGUISTIC BORDERS: EXPLORING CODE-SWITCHING AMONG IGBO BILINGUALS

Kulcsszavak: code-switching; bilingualism; nativization; sociolinguistics; Igbo-English

This study investigates the linguistic complexities and sociocultural dynamics of code-switching among Igbo-English bilinguals in Nigeria. It seeks to answer the research question: How does code-switching between Igbo and English reflect linguistic and sociocultural dynamics, and contribute to the nativization and evolution of language in post-colonial, multilingual settings, specifically in the Igbo linguistic environment? The study also examines Igbo bilinguals' attitudes towards code-switching behaviours and its implications for cultural identity. Guided by Kachru's Nativization Hypothesis, this mixed-methods research employs qualitative and quantitative approaches, including pre-recorded interviews and questionnaires. Findings reveal systematic patterns in code-switching, such as shared syntactic structures and verb conjugations, and emphasise how this practice facilitates the integration of English into the local linguistic context. Participants generally perceive code-switching positively, associating it with linguistic adaptability and sociocultural belonging, though some express concerns about language purity. Additionally, the study uncovers significant insights into Igbo-English bilinguals' linguistic features, including word order, pronouns, and sentence starters, and their role in shaping a hybrid linguistic identity. These findings reveal the importance of understanding code-switching as both a linguistic strategy and a sociocultural phenomenon, contributing to broader discussions on bilingualism, language contact, and post-colonial linguistics. By illuminating the relationship of language and identity, this research offers valuable perspectives on the evolution of language in multilingual societies.

FARAH KASSEM

English Studies

MA, 3. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

*Dr. Christina Hodeib
tanársegéd, DE BTK*

*Dr. Tóth Enikő
docens, DE BTK*

A PRAGMATIC ANALYSIS OF COMPLIMENT RESPONSES IN SYRIAN ARABIC

Kulcsszavak: politeness; speech acts; power relations; topic; solidarity

The aim of this study is to investigate how power relations might affect compliment responses among speakers of Syrian Arabic. The current study collected a sample of 768 compliment responses using a discourse completion task (DCT) based on a modified version of a DCT by Lorenzo-Dus (2001) and was distributed online among 64 speakers of Syrian Arabic. The responses were categorized by applying Nelson et al. (1996) classification scheme and analyzed using Brown and Levinson's (1987) Model of Politeness, Leech's (1983) Politeness Principle, and Pomerantz's (1978) Principles as frameworks to discuss the results. The findings of this study showed that the most common strategy is acceptance, this strategy was mostly popular when the compliment was offered by someone in a higher power position. Mitigations, on the other hand, were used the most when the complimenter was in a lower power position, while rejections were mainly common with equals. The study also highlights some culturally specific strategies, for example, offering the complimented object to the complimenter, tendencies to use humorous praise upgrades, and the evil eye effect when it comes to compliments.

KAPPEL-IGNÁCZ BORBÁLA MÁRIA

Anglisztika

MA, 2. félév

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar

Témavezető:

Salamon Attila

egyetemi tanársegéd, PE HTK

A STREAMING PLATFORMOK HATÁSA AZ ANGOL, MINT MÁSODIK NYELV TANULÁSÁNAK FEJLŐDÉSÉRE/FEJLESZTÉSÉRE

Kulcsszavak: streaming platformok, nyelvtanulás, Netflix, szókincsépítés

A streaming szolgáltatások széles körű elérhetősége és a mobil technológia elterjedése forradalmasította a fiatalok filmnézési szokásait világszerte. A médiafogyasztás ezen átalakulása ellenére a streaming platformok lehetséges előnyeit a második nyelvet (L2) tanulók számára kutatásaim alapján még nem vizsgálták mélyebben. Ez a kutatás arra törekszik, hogy megvizsgálja a streaming szolgáltatások hatékonyságát a nyelvtudás és a beszéd folyékonyságának javításában, különösen az angol nyelv elsajátításának területén.

A tanulónál megfigyeltem, hogy sokan nyelvi fejlődésüket a Netflixhez hasonló streaming platformoknak tulajdonítják, és ennek a tanulmánynak a célja az informális tanulási módszerek, például a streaming formális oktatási környezetbe való integrálása.

E tanulmány fő célja kettős: először is a szókincs elsajátításának alapos vizsgálata és a beszéd folyékonyságának felmérése a második nyelvet tanulók körében; másodsor pedig a streaming platformok nyelvi fejlődésre gyakorolt hatásának vizsgálata. Tizenhárom magyar diákot 2023 áprilisa és szeptembere között volt lehetőségem megfigyelni a mosonmagyaróvári Kossuth Lajos Gimnáziumban. Az adatokat megfigyelések, tesztek és interjúk kombinációjával gyűjtöttem össze, és az elemzésben segítettek az ottani angoltanárok.

A vegyes módszereket alkalmazó kutatás a kvalitatív és kvantitatív adatgyűjtési technikákat ötvözi. A tanítási tapasztalataimból gyűjtött longitudinális megfigyeléseket rendszeres időközönként elvégzett szókincs és beszédtesztek egészítik ki. Ezenkívül egy kérdőívet is kiosztottam a diákok streamelési szokásainak megfigyelése céljából. A tanárokkal készült interjúk betekintést nyújtanak a streaming platformok osztálytermi oktatásba való integrálására.

Arra törekszem, hogy felfedezzem a streaming szolgáltatások hatalmas előnyeit a második nyelv elsajátításában. Emellett az a célom, hogy inspiráljam tanártársaimat és diákjaimat, hogy gyakrabban alkalmazzák ezeket a nyelvtanulási platformokat, hogy természetesebb és élvezetesebb módon elmélyülhessenek a nyelvben. Meggyőződésem, hogy a filmek és sorozatok célnyelven történő nézése jelentősen hozzájárul a második nyelv fejlődéséhez.

MARTON ANDREA

Fordító és tolmács mesterképzés

MSc, 4. félév

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Csíkszeredai Kar

*Témavezető:
dr. Dégi Zsuzsanna
egyetemi adjunktus, RO EMTE CSK*

SILENCE IS WHAT CAUSES ME ANXIETY – THE EXPERIENCE OF LANGUAGE ANXIETY AMONG TRANSLATION AND INTERPRETATION STUDENTS

Kulcsszavak: nyelvi szorongás; kommunikációs nehézségek; kommunikációs kudarc; tolmácsolás; nyelvi produkció gátlása

Anxiety nowadays has gained a great attention especially within the field of education and language teaching. Language anxiety (LA) is a form of anxiety that is related to oral language interaction (McCroskey and Beatty 1986). Interpreting students constitute “a specific group for which public speaking skills and control of anxiety constitutes a main component of the interpreting operation. Lack of both aptitudes may affect performance both at the academic and professional levels” (Ivars and Calatayud 2001: 107).

The aim of the paper is to gain insight how translation and interpretation students experience foreign language anxiety and how they deal with it since interpretation is a field where there is no room for freezing or blocking. The research consists of two main parts: a quantitative and a qualitative part. The quantitative part is based on a questionnaire assessing the language level and the foreign language anxiety level of the participants. The qualitative part is built up of three steps. Firstly, the subjects of the research performed an interpretation task. Then, using the idiodynamic method (MacIntyre and Ducker 2022), participants rated their anxiety level during their interpretation task. The last step was a face-to-face interview with the participants, discussing about their ratings.

Results have shown negative correlation between language proficiency and LA but positive connection between test anxiety and LA. It is also shown that the participants experience LA on different levels and that anxiety is triggered by different factors. While some feel anxious due to the speakers' accent or speech rate, others experience anxiety solely because they need to produce a translation in a different language. The common factors that activated anxiety among the subjects are the spontaneous translation of unknown words or specialized terminology and the silence in case they freeze for a few seconds.

NAGY ANGELIKA

Angol nyelv és kultúra tanára, fizikatanár
(Természettudományos gyakorlatok)
Osztatlan, 9. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Fekete Tamás
egyetemi adjunktus, PTE BTK*

DISCUSSING THE UNDISUSSABLE: TABOOS AND EUPHEMISMS IN LINGUISTIC DISCOURSE

Kulcsszavak: tabu; eufemizmus; kérdőív; szociolingvisztika; nyelvhasználat

The paper investigates the role of taboos and euphemisms in communication, focusing on how power dynamics, social, geographical, and linguistic factors shape their use. It addresses two questions: How do power dynamics influence the use of taboos and euphemisms? And how does social media shape these linguistic practices? Through a questionnaire I found that 69.5% of respondents considered sex, private body parts, and sexuality as taboo topics, with comfort levels varying by context. Participants reported higher comfort discussing taboo topics with friends and lower comfort with strangers. Social media was found to influence the use of euphemisms, with 52% of participants reporting that online discussions differ from in-person conversations, often due to anonymity and platform censorship.

NAGY ANGELIKA

Angol nyelv és kultúra tanára, fizikatanár
(Természettudományos gyakorlatok)
Osztatlan, 9. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

SOMOGYI ZORKA

Angol nyelv és kultúra tanára - média-,
mozgókép- és kommunikációtanár
Osztatlan, 9. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Arató Szonja Lilla
egyetemi tanársegéd, PTE BTK*

EMPOWERING THROUGH DIALOGUE: EXPLORING SAFE CLASSROOM COMMUNICATION PRACTICES IN HUNGARY

Kulcsszavak: tanár-diák; biztonságos; kommunikáció; nyelvtanítás; nyelvtanulás

Our study focused on two key questions. First, we explored the essential elements of safe classroom communication from the perspectives of both learners and educators. Second, we examined how teachers' communication techniques influence students' sense of safety and their engagement in the classroom. To investigate these questions, we used interviews and classroom observations as our research methods. Our results underscore the importance of respectful and empathetic communication in fostering a positive learning environment. A supportive and secure atmosphere, paired with effective communication strategies, enhances student well-being and encourages active participation in learning. Our findings align with previous TEFL research, which highlights that these aspects are especially important in EFL classrooms, where anxiety levels are often elevated.

PAPP JÚLIA ESZTER

Angol nyelv és kultúra tanára, történelem és
állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 11. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

*Témavezető:
Dr. Jávor-Szelid Veronika
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

KOGNITÍV NYELVÉSZETI MÓDSZEREK AZ ANGOL NYELVI SZÓKINCSTANÍTÁSBAN

Kulcsszavak: kognitív nyelvészet, angol nyelv tanítása, módszertan, phrasal verb

A kognitív nyelvészet ismert tudományterület, amely a nyelvhasználatot kognitív folyamatnak tekinti. Szemlélete fontos elméleti és módszertani vonatkozásokat vet fel az angol, mint idegen nyelv tanításának területén. Megközelítése magyarázatot adhat olyan nyelvi kapcsolatokra, amelyeket korábban elemezhetetlennek tekintettek, ezáltal megkönnyítve az idegennyelv-tanulók szókincstanulását. A tanulmány egy vegyes módszerű kísérletet mutat be, amely 14 középiskolai tanuló tanításával tárta fel a kognitív nyelvészeti módszertan kérdéseit. A kísérlet célja ezen módszerek hatékonyságának mérése volt, továbbá feltérképezte azt is, hogy hogyan lehet hatékony kognitív nyelvészeti alapú tananyagokat létrehozni és használni. A tanulmány phrasal verbök tanítására koncentrált, amelyek gyakran kihívást jelentek a nyelvtanulók számára, és amelyek a közelmúltban kerültek előtérbe az angol nyelv tanításában. A phrasal verbök a kognitív nyelvészet számára is fontos témát jelentek, mert a fogalmi metaforaelmélet segítségével meg lehet világítani a jelentésük metaforikus elemeit. A kutatás fontos erőssége az, hogy a legújabb kognitív nyelvészeti módszertani eredményeket használja fel. Ezeket a javaslatokat, például a képek használatát és a szakszavak kerülését a kísérlet a gyakorlatban is teszteli és értékeli. A kísérlet két nyelvóra megtervezését és megtartását jelentette, amelyek közül az első hagyományos, a második pedig kognitív nyelvészeti módszertannal tanított két phrasal verb-csoportot egy felső-középfokú középiskolai angol nyelvi csoportnak. Egy előteszt és egy kísérleti utóteszt mérte a szókincstanítás hatékonyságát. A kísérlet validitása érdekében a két phrasal verb-csoportot korpusznyelvészeti módszerekkel tettem egymással ekvivalenssé. További adatforrásokként szolgáltak a tanórákra adott reflexiók és a diákoknak a kísérleti óra alatt készített rajzai. A kutatás eredményei alapján a hagyományos és a kognitív nyelvészeti módszer azonos hatékonyságú, így a kísérleti módszerek a hagyományosak alternatívájaként használhatóak a módszertani eszköztár színesítése érdekében. A tanulmány elemezte a diákoknak a tesztekben elkövetett hibáit is, a metaforikus gondolkodás kezdeti elemeit megtalálva azokban, amelyek a későbbi tanítás során hasznosíthatóak lehetnek. A tanulmány megosztja a kísérleti módszerekben rejlő lehetőségeket és kihívásokat, amelyek ezen korcsoport tanításakor felmerülnek, hogy javaslatokat tegyen egy későbbi hosszútávú kísérlet lefolytatására.

PESTI VIKTÓRIA

Anglisztika

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Den Dikken, Marcel

kutatóprofesszor, ELTE BTK

SINGULAR “THEY”: AGREEMENT AND CONCORD

Kulcsszavak: névmás; egyeztetés; konkordancia

This thesis focuses on ‘singular “they”’. I differentiate between two types of ‘singular “they”’: ‘epicene “they”’ and ‘non-binary “they”’; and I examine their syntactic and morphosyntactic distributions. My findings are the following. Plural verb agreement is the unmarked form, and gender in the English language is natural and not grammatical. With the combination of these two factors lead me to claim that ‘singular “they”’ is indeed grammatical. I also argue that gender specification on pronouns should be optional, and that gender specification on proper names should be unlearned so that people of all genders can be addressed accordingly.

ROMERO CUELLAR BRAYAN YAIR

Alkalmazott nyelvészet

MA, 3. félév

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar

Témavezető:

*Prof. Dr. Navracsics Judit
egyetemi tanár, PE HTK*

EFFECTS OF SEMANTIC AWARENESS AND LANGUAGE PROFICIENCY LEVEL ON PROCESSING INTERLEXICAL HOMOGRAPHS

Kulcsszavak: Lexikális hozzáférés; szemantikai tudatosság; lexikális döntés; kétnyelvű mentális lexikon

Bilinguals must cope with higher cognitive demands in terms of language production and comprehension since they are continuously activating and inhibiting languages. In addition, in the written language, bilinguals must process interlexical homographs, i.e. words that share the same spelling across languages but have different meanings, in contrast to monolinguals who operate within a single language system. For instance, the word son refers to a family member in English, while in Spanish it means sound. Researchers have studied visual word recognition by using interlexical homographs in semantic priming, lexical decision tasks, and translation recognition tasks. These methods have mostly presented interlexical homographs with written stimuli in either the target language or the non-target language. As a result, participants may only activate the meaning linked to the language of presentation of the stimuli. To overcome this potential bias, this study examines bilingual lexical access among Spanish-English speakers using multimodal stimuli that pair interlexical homographs with images. Thirty participants completed a semantic awareness task, which enabled me to observe whether, while reading the interlexical homographs, one language is more prominent or both languages are activated. Additionally, I analyzed if semantic awareness and language proficiency level influence these activation patterns, thereby offering insights into bilingual processing mechanisms. I found that semantic awareness levels correlated with the overall accuracy performance and greater L2 proficiency resulted in less response errors as to the retrieval of the English meanings. This indicates some modulation(s) these two factors exert on bilingual visual word processing.

SZATMÁRI MIRTILL

Angol nyelv és kultúra tanára - dráma- és
színházismeret-tanár
Osztatlan, 7. félév

Pannon Egyetem
Humántudományi Kar

Témavezetők:
dr. Kovács Gáborján
egyetemi docens, PE HTK
dr. Szentgyörgyi Szilárd
egyetemi docens, PE HTK

PUPPETS AND THEIR RELATIONSHIP WITH LANGUAGE – HAND PUPPETS AND THEIR LANGUAGE USE

Kulcsszavak: language use; Muppets; phonetics; phonology; puppets

The theme of my research is the relationship between puppets and language. This research delves into the fascinating realm where puppets and language intersect, with a specific focus on hand puppets, also known as muppet-type puppets. After providing a brief overview of the history of puppetry and a linguistic outline, my aim is to present the linguistic elements that form the basis of and colour the creation of a character. My hypothesis is that puppets reach their physical boundaries at some point, and beyond that, they are helped by various linguistic tools. As there is very little literature available on this topic, I support my thesis with empirical research. Using qualitative methods, complemented by in-depth interviews, I also shed light on why people do not find literature on this topic. Puppeteers from North America addressed my pragmatic inquiries. Based on the responses of the puppeteers, I am seeking answers to questions such as how it is possible to create many characters with a single voice, whether the nasal tone is used frequently, what phonetic or phonological phenomena are used in addition to meaningful words, and whether vocal compensation is necessary when the puppet reaches its physical limits. After analysing the responses and providing a linguistic explanation, I demonstrate the unique relationship between puppets and language by drawing on the television shows *The Muppet Show* and *Sesame Street*, created by Jim Henson, to analyse both the physical features and language use of some famous characters. In examining the characters, I draw on the literature to present and explain the linguistic phenomenon in detail. The choice of characters is based on the variety and colour of their language use, thus enriching the narrative. Among the characters is Kermit the Frog from the *Muppet Show*, examining his language use and how it changed when the performers changed. Also, the repertoire of Count von Count from *Sesame Street* is analysed, comparing it with the basis of the vampire character, Bela Lugosi, in the *Dracula* (1931) movie. The paper thus contributes to the field of puppetry and linguistic research and offers a new perspective on the relationship between character formation and language use.

PRAGMATIKA ÉS ALKALMAZOTT NYELVÉSZET

BAKU LAURA

Magyar - ének-zene tanár szak

Osztatlan, 9. félév

Nyíregyházi Egyetem

Témavezető:

Dr. habil Minya Károly

főiskolai tanár, NYE

A SZÓMAGYARÍTÁSOK JELLEMZŐI ÉS MOTIVÁCIÓI AZ INFORMATIKA KORÁBAN

Kulcsszavak: magyarítás; informatikai kifejezések; neologizmus; szóalkotási módok; szomagyarito.hu

A megújulás szerves részét képezi a nyelveknek. Mindez abból adódik, ha a nyelvünkben megjelenik valami új dolog, azt a nyelvhasználóknak valamely módon meg kell nevezniük. A magyar nyelvben már a középkorban is található példa magyarításra (habár ez még nem tudatos, szervezett folyamatként volt jelen). A nyelvújítás korára azonban a magyarításra való szándékra igen erős tendencia alakult ki. Az 1930-as években megjelentek a szómagyarító pályázatok, amelyekben a nyelvhasználók beküldhették a javaslataikat a meghatározott idegen kifejezésekre. 2010-ben jelent meg a Szómagyarító honlap a Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda indításával. A honlap a nyelvünkbe áradó idegen szavak magyarítása céljából jött létre, amely szabadon hozzáférhető a felhasználók számára. Dolgozatomban a Szómagyarító portálra érkezett informatikai kifejezések magyarításait vettem górcső alá. A talált adatokat több szempont alapján rendszereztem és vizsgáltam. A dolgozat kiindulópontja a honlapon található informatikai kifejezések általam összegyűjtött korpusza. A kutatás során arra keresem a választ, hogy milyen szóalkotási módokat alkalmaztak a felhasználók a szavak megalkotásakor, ezek a kifejezések mennyire terjedtek el, továbbá ezek a kifejezések milyen szöveggörnyezetben fordulnak elő.

DEBRECENI PANNA

Néderlandisztika

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Nagy Roland

adjunktus, ELTE BTK

A GENERATÍV MI HASZNÁLATÁNAK SZEREPE A NYELVTANULÁS SZUBJEKTÍV TÉNYEZŐIRE A HOLLAND SZAKOS HALLGATÓK KÖRÉBEN

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, nyelvoktatás, holland

A mesterséges intelligencia (MI) oktatási célú alkalmazása jelentős lehetőségeket és kihívásokat kínál, különösen a nyelvtanulás területén. Kutatásomban a generatív MI, például a ChatGPT használatának hatásait vizsgáltam a holland nyelvet tanuló egyetemi hallgatók körében. Különös figyelmet fordítottam arra, hogy az MI támogatása miként befolyásolja a hallgatók önbizalmát az írásos feladatok elvégzése során, és a hallgatók hogyan viszonyulnak a tanári visszajelzésekhez az MI-vel szemben. A kutatás során a hallgatók két írásos feladatot végeztek el: az elsőt önállóan, a másodikat segédeszközök (például generatív MI, fordítóprogramok). Mindkét feladatot követően önreflexiós kérdőívet töltöttek ki. Az eredmények szerint az MI használata szignifikánsan növelte a hallgatók önbizalmát az elvégzett feladatok minőségét illetően, különösen az alacsonyabb évfolyamokon. Ugyanakkor a hallgatók körében továbbra is a tanári visszajelzést tartották a legértékesebbnek és leghasznosabbnak a nyelvi fejlődésük szempontjából. A tanári visszajelzések nemcsak a nyelvi kompetenciák fejlesztését támogatják jobban, hanem a megbízhatóság és a személyre szabott tanulási lehetőségek szempontjából is felülmúlták az MI-t.

A kutatás eredményei rámutatnak az MI eszközök nyelvtanulásban rejlő potenciáljára, különösen az önbizalom növelésében. Ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy a tanári szerep továbbra is kulcsfontosságú marad az oktatási folyamatban. Ez a kutatás hozzájárulhat a mesterséges intelligencia és a hagyományos tanítási módszerek hatékony integrációjának kialakításához.

DUDÁS KATA

Magyar nyelv és irodalom

MA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Schirm Anita

egyetemi docens, SZTE BTK

DISKURZUSJELÖLŐK A NÉPDALOKBAN

Kulcsszavak: népdalok; diskurzusjelölők; perspektíaváltások; adatközlők

Dolgozatomban részletesen vizsgálom azt, hogy a népdalok stílusa, valamint az adatközlők érzelmi állapota és nyelvhasználata milyen hatással van a diskurzusjelölők jelenlétére. Összefüggés figyelhető meg az éneklésmód által megkívánt érzelmi töltet nagysága és a diskurzusjelölők megjelenésének sűrűsége között. Arra a jelenségre is rávilágítok, hogy a népdalok lejegyzői sajátos értelmezéssel rendelkeznek a hallott diskurzusjelölők funkciójával kapcsolatban, és erre a kottákban megjelenő írásjelek engednek következtetni. Kitérek a diskurzusjelölők használatának két általam feltételezett okára is: a szükségességre és az önkényességre. Bemutatom továbbá, hogy az adatközlőknek a népdalokhoz való viszonyulásában kiemelt szerepe van a tudatosságnak is, ugyanis egyes adatközlők nagyon szabadon variálják a diskurzusjelölőket, más esetekben pedig következetesen ugyanazokat használják. Kutatásom eredményei alátámasztják, hogy a népdalok stílusa és a diskurzusjelölők megjelenési gyakorisága között szoros kapcsolat van, valamint hogy ezek a nyelvi elemek fontos szerepet játszanak a perspektíaváltások jelzésében és az érzelmi intenzitás kifejezésében is.

HAJDU TÍMEA

Angol-magyar tanári

Osztatlan, 9. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Dobi Edit

egyetemi docens, DE BTK

Ballagó Júlia

egyetemi tanársegéd, DE BTK

HOGYAN ÉRTHETJÜK FÉLRE EGYMÁST? – KOMMUNIKÁCIÓS KIHÍVÁSOK AZ ONLINE TÉRBEN

Kulcsszavak: félreértés; online kommunikáció; emoji; kvalitatív korpuszelemzés; kérdőív

Dolgozatomban az online kommunikációban előforduló félreértésekkel foglalkozom az emojihasználat vonatkozásában. A problematika vizsgálata több tudományterület számára is releváns lehet, én a kognitív pragmatika és a szemiotikai textológia felől közelítem meg a kérdéskört. Az említett diszciplínák a közlő és a befogadó közös jelentésképzésére helyezik a hangsúlyt, így segítségükkel sikeresen elemezhetőek a különböző kommunikációs szituációk (Tátrai 2011, Tolcsvai Nagy 2013, Petőfi S. 1988). A félreértést tartalmazó beszédshituációkat kétféleképpen lehet vizsgálni: egyrészt belső nézőpontból, amely esetében a figyelmi jelenet résztvevői értékelnek valamit félreértésként, vagy külső nézőpontból, amikor valaki az adott beszédhelyzeten kívülről nevez valamit annak (Tátrai–Ballagó 2020: 10). Saját kutatásomban az előbbi szempontból elemzem a problémát.

Dolgozatomban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy melyek azok a tényezők, amelyek az emojihasználat félreértéséhez vezethetnek a chatkommunikáció során. Ezt kétféle módszer ötvöztetésével vizsgáltam. Először egy kutatói korpuszt állítottam össze, amelyben az adatközlők által beküldött chatbeszélgetések találhatóak. Majd egy kérdőívet készítettem, amely a korpusz adatai alapján problémásnak mutató emojiakat tartalmazta. Az életkorukat is megadó adatközlőknek arra a kérdésre kellett válaszolniuk, hogy mit fejeznek ki ezekkel a jelekkel.

A kérdőív és a kvalitatív korpuszelemzés eredményeinek összehangolásával láthatóvá vált, hogy az életkor, egy adott emoji használati gyakorisága és a hozzá kapcsolódó eltérő jelentés-, illetve funkciótársítások mennyiben befolyásolják a kommunikáció eredményességét. Továbbá a kutatói korpuszban olyan beszélgetések is voltak, amelyekben éppen az emoji hiánya akadályozta meg a kommunikáció sikerességét, ami tovább árnyalja a jelenség komplexitását.

LÁTICS BARBARA

Neveléstudomány

MA, 4. félév

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Neveléstudományi Intézet

Témavezető:

Dr. Gombos Péter

egyetemi docens, MATE NTI

TUDOMÁNYTERÜLETEK NYELVI, NYELVHELYESSÉGI SAJÁTOSSÁGAI SZAKDOLGOZATOK ÉS DISSZERTÁCIÓK CÍMEI ALAPJÁN

Kulcsszavak: helyesírás, tudományterületek, felsőoktatás, nyelvhelyesség, grammatikai elemzés

Kvantitatív kutatásomban arra kerestem a választ, hogy a különböző tudományterületek hallgatói és doktoranduszai milyen nyelvi képességekkel rendelkeznek a címadás terén. Megfigyelhetők-e egyéni sajátosságok írásbeli nyelvhasználatukban? Melyek a legkritikusabb helyesírási területek, s vajon ezek tudományterületenként eltérőek-e?

A különböző szakterületek ortográfiai tudásáról nincsenek ismereteink. A meglévő kutatások a legtöbb problémát okozó hibatípusokat (Gombos L. 2018) vagy egy-egy (kor)csoport helyesírási képességeit ismertetik (Hangay 1993; Kernya 1993; Fazekas 1994). Egyes tanulmányok hangsúlyozzák, hogy az értelmiségi pályán lévőkől már magasabb szintű helyesírási ismeretek várhatók el (Zabóné 2016), azonban sokuknak ez kihívást jelent (Kolláth 2002). Fontos, hogy a hallgatók tisztában legyenek saját nyelvi tudásukkal, valamint a szakterületükre jellemző, főbb helyesírási hibatípusokkal. Ezek ismeretében a fejlődés lehetősége már adott.

Hiánypótló s edukatív céllal szakdolgozat- és disszertációcímek grammatikai elemzésébe kezdtem. A címek valós képet adnak a hallgatók helyesírási képességeiről.

Egyszerű, nem véletlenszerű mintavételt alkalmaztam. Szakdolgozatcímeket (N = 2368) és disszertációcímeket (N = 2352) egyaránt vizsgáltam. A közel ötezres minta hat tudományterületből tevődött össze: művészetek, bölcsészet-, műszaki, agrár-, társadalom- valamint természettudományok. Az adatok kiértékelése Excel-függvények, illetve matematikai-statisztikai számítások segítségével történt. A legfőbb hibatípusokat a címekből vett példákkal szemléltettem, s helyesírási szabálypontokkal indokoltam.

Az elemzett 4720 darab cím 46,44%-a (2192 db) tartalmazott legalább egy helyesírási hibát, 15,46%-a kettőnél többet is. A címenkénti hibaszám nullától ötig terjedt. A mintának alig több mint fele, 53,56%-a (azaz 2528 db cím) volt csak teljesen hibátlan. A tudományterületek közül a bölcsészettudományok „teljesítettek a legjobban”: a minta 63,79%-a volt nyelvileg kifogástalan e területen. A legalacsonyabb határérték a műszaki tudományterülethez tartozik, a címeknek csupán 48,24%-a hibátlan. A legkritikusabb helyesírási területek is egyértelműen kirajzolódtak: egybeírás-különírás, valamint írásjelek.

Az eredmények igazolták, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a felsőoktatásban a helyesírás

(újra)tanítására. Hiszen igazán hiteles szakemberré, értelmiségivé az válhat, aki megfelelő nyelvi készségek birtokában van – akármelyik tudományterületet is képviseli.

MAKAI ENDRE

Angol-olasz tanári
Osztatlan, 11. félév

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Doró Katalin
egyetemi docens, SZTE BTK*

CROSS-LINGUISTIC AWARENESS IN L3 ITALIAN: PERCEPTIONS OF HUNGARIAN TEACHERS

Kulcsszavak: mother tongue; lingua franca; interference; third language acquisition; teacher cognition

In the last two decades, as digital communication has developed, the possibility of coming in contact with people from all over the world in the digital space has become a widely accepted and normalized component of everyday life, especially for the younger generations. As a consequence, the importance of the role of English as a lingua franca increased significantly in Europe and in the world. This has led to an increased role of English in the further language acquisition of students. The main focus of this study was the Italian L3 teachers' beliefs and attitudes towards the role of cross-linguistic awareness-raising in the classroom. The research investigates how teachers perceive the influence of their students' mother tongue (Hungarian) and their L2 (English) on the learning process, and how much importance they give to awareness-raising about these language interactions. Through semi-structured interviews with both pre-service and experienced L3 Italian teachers, the participants expressed their beliefs and attitudes shaped by their own language learning experience, teacher education and teaching experience. They claimed that cross-linguistic awareness both in relation to the mother tongue and to English is a component of primary importance in L3 learning and teaching, and that English can have a facilitator role through directing learners' attention towards parallelisms and differences, or including Italian loanwords that originate from English in their teaching.

MÁLICS VIKTÓRIA

Magyartanár - történelemtanár és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 9. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ

*Témavezető:
Dr. Czetter Ibolya
tanszékvezető egyetemi tanár, ELTE BDPK*

HOL AZ IGAZSÁG? MEGTÉVESZTÉS ÉS MANIPULÁCIÓ A BULVÁR SZALAGCÍMEIBEN

Kulcsszavak: dezinformáció; szalagcímek; bulvár; manipuláció; nyelvhasználat

Az online híradásokban gyakran találkozhatunk a dezinformáció jelenségével, különös tekintettel a szalagcímekre. Ebben a kutatásban a profitszerzés céljából használt manipulatív szalagcímekkel foglalkozom, méghozzá a Facebookon megjelenő bulvárújságírás keretein belül maradva. Dolgozatomban elsősorban a pragmatikához szorosan kötődő tudományterületek bevonásával arra keresem a választ, hogy az említett félrevezetést hogyan lehet meghatározni, elemezni és alátámasztani. Kutatásom mikroelemzések útján szemlélteti a kattintásvadász cikkek szalagcímeinek nyelvi és nem nyelvi jellegzetességeit, illetve a címek és a hírtetek tartalmának ambivalens viszonyát – ezáltal pedig átfogó szempontrendszert ad a szalagcímekben megjelenő manipuláció felismeréséhez.

A KÉRÉS ELUTASÍTÁSÁNAK STRATÉGIÁI KÜLÖNBÖZŐ BESZÉDHELYZETEK BEN

Kulcsszavak: pragmatika; közvetett-beszédaktusok; kérés; elutasítás; hazugság

A dolgozat két kérdőíves kutatás eredményeit foglalja össze. Az egyik azt kutatta, milyen elutasító stratégiákat választanak a vajdasági fiatalok kérések elutasítás során, a másik pedig, hogy hogyan értékelik ezeket a stratégiákat. Az eredmények bemutatását megelőzi egy elméleti ismertető, hiszen a pragmatikai indíttatású kutatások elméleti alapjait a beszédaktus-elméletből merítik. A dolgozat fő fejezetei: A beszédaktus-elmélet, A közvetett beszédaktusok, Az arcvédés és az arcfenyegetés, A kutatás folyamata és a feldolgozás módja, Az első felmérés eredményei, A második felmérés eredményei. Az első felmérés a Magyarországon és Vajdaságban élő magyarok nyelvhasználatában jelen levő eltérések feltárása érdekében készült Szili (2002) alapozó munkájának felhasználásával. Így az első részben a dolgozat Szilire támaszkodva sorolja be különböző stratégiák alá, és veti elemzés alá a begyűjtött válaszokat. Szili megállapítása az volt, hogy a magyar nyelvhasználók nem szeretnek nyílt tagadó formákat alkalmazni kérések elutasítása során. A vizsgálatból kiderült, hogy a vajdasági egyetemisták is többnyire igyekeznek elkerülni a nyílt, szűrős tagadást, helyette magyarázkodnak, sajnálkoznak, bocsánatkérését, enyhítőket alkalmaznak válaszuk élének tompítása érdekében. A dolgozat hipotézise tehát nem bizonyosodott be, miszerint szembeűnő különbségek lesznek majd a külhoni és az anyaországi adatközlők válasza között. Az eltérés azonban abban megmutatkozott, hogy Vajdaságban nem adnak hosszú magyarázatokat e stratégia alkalmazásakor, és olykor a vajdasági magyar nyelv regionális elemeivel is élnek. A második felmérés, amely Falyuna Nóra (2016) munkájából inspirálódott, valamelyest alátámasztotta az első kutatás eredményeit, de némiképp árnyalt is rajtuk. Eredménye, hogy habár kedvelt formának bizonyult a magyarázkodás, okadás stratégiája, a második körben nem mindig ítélték meg kedvező eljárásként. Inkább az alternatíva ajánlásának stratégiája került kitüntetett pozícióba a második felmérés során. Feltárára került az is, hogy az elutasító felek felismerik a hazugságot a megnyilatkozásokban, ennek ellenére mégis élnek ezzel a stratégiával. A hasonló eredmények ellenére indokolt lenne egy olyan felmérés is, amely más társadalmi csoportok elutasítási stratégiáit is vizsgálná, hiszen ebben a kutatásban csak egyetemi hallgatók vettek részt.

STEMPEL KATICA

Keleti nyelvek és kultúrák, Japán szakirány BA
BA, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Szemerey Márton
egyetemi tanársegéd, KRE BTK*

A JAPÁN ÉS MAGYAR SZÓJÁTÉKOK OSZTÁLYOZÁSA ÉS ELEMZÉSE

Kulcsszavak: japán szójátékok; dajare; magyar szójátékok; szójáték elemzés; szójáték összehasonlítás

A dolgozatom fő témája a japán nyelvben előforduló szójátékok, japán kifejezéssel dajare-k elemzéssel és osztályozással való bemutatása, illetve a magyar szójátékokkal való összehasonlítása. A bevezetésben kitérek arra, hogy hogy működik a nyelvi humor a pszicholingvisztika fényében, és ismertetem a kimondott szófelismerés folyamatát, amelyek az általam kiválasztott osztályozási folyamat alapját képezik. Kutatásommal az a célom, hogy az általam különböző internetes weboldalakról összegyűjtött 100 japán példával és azok elemzésével szemléltessem a dajare-k különböző fajtáit és azok eltérését 100 magyar példától. Az összehasonlítás során arra a következtetésre jutottam, hogy ahogy minden kultúra egyedi, úgy maga a nyelv is egyedülálló jegyeket fog tartalmazni. A japán nyelv esetében ennek az egyediségnek a szójátékok szerves részét képezik. A dolgozatom végén összegeztem a szójátékok elemzésével és osztályozásával kapott eredményeket, és arra a konklúzióra jutottam, hogy a nyugati felfogással ellentétben a dajare egy különleges jelenséggént különíthető el a japán nyelvben, és nem csak egyszerű viccként tekintenek rá. Például, egyes anyanyelvi beszélők a humor egyszerűbb, kevésbé kifinomult formájának tekintik a japán költészet formálisabb humorához képest.

TÓTH PANNA

Tanár szak

Osztatlan, 9. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Csontos Nóra

egyetemi docens, KRE BTK

A HORROR MŰFAJI MEGHATÁROZÁSÁNAK ESZKÖZEI

Kulcsszavak: kategorizáció; horrorfilm; kategória; műfaj

A dolgozat egy nem konvencionalizált filmes műfajnak, a horrorfilmek műfajának, kategóriájának jellemzőit vizsgálja a kognitív szövegtipológia elméleti kereteit használva. Empirikus kutatások segítségével vizsgálja azt, hogy a laikus befogadók mindennapi, tapasztalati tudás mentén miként és milyen összetevők alapján alakítják ki a horrorfilm kategóriáját, hogyan válik számukra a horrorfilm önálló kategóriává és miként különül el ez más, meghatározottabb keretek között érvényesülő filmes műfajoktól.

VADNAI ERIKA

Magyar Nyelv és Irodalom

BA, 8. félév

Újvidéki Egyetem

Témavezető:

Pásztor Kicsi Mária

egyetemi rendkívüli tanár, Újvidéki Egyetem, BTK

AZ ÉRTELMES BESZÉD NYOMÁBAN (A HANGSÚLY ÉS HANGLEJTÉS TUDATOS HASZNÁLATA MAGYARTANÁROK ÉS MAGYAR SZAKOS HALLGATÓK KÖRÉBEN)

Kulcsszavak: hangsúly, hanglejtés, dallamforma, közoktatás, felsőoktatás

Jelen dolgozat célja a hangsúly és a hanglejtés tudatos használatának vizsgálata a magyartanárok és a magyar szakos hallgatók körében. Ezenkívül elemzi érdeklődésüket egyrészt a tiszta kiejtés iránt, másrészt, ehhez kapcsolódva, az olyan versenyek iránt, amelyek az intonációs eszközökről szerzett tudást kamatoztatják. Viszont nem hivatott az alanyok kompetenciájának megítélésében. A vizsgálat során saját szerkesztésű, anonim online kérdőívet alkalmaztunk, amelyben nyitott, zárt és négy fokozatú Likert típusú kérdések találhatók. A kérdőív 24 kérdést tartalmaz, melyek a hangsúly megfelelő helye a mondatban, hanglejtés és demográfiai adatok részekre bontható. A kutatás megbízhatósága érdekében egyszerű leíró statisztikai számítások és demográfiai háttérelemzések után összefüggés-vizsgálatokat végeztünk. A mintát a közoktatásban aktívan dolgozó, kilenc vajdasági magyartanár és kilenc magyar szakos, Újvidéken tanuló egyetemi hallgató alkotta. Feltételezzük, hogy a két vizsgálati csoport között az intonációs eszközöket tudatosabban használják a gyakorlatban oktató pedagógusok; hogy a válaszadók többsége ismeri a kérdő mondat dallamformáját; hogy a kompetenciával kapcsolatos vélemények között különbség mutatható ki. Ezek a hipotézisek és egyben a kutatás arra volt hivatott rámutatni, hogy milyen szinten van jelen a tiszta beszéd igénye a vajdasági magyar szakos személyek között, szükségesnek érzik-e ezen a területen a fejlődést, érdekeltek-e az intonációs eszközök megfelelő használatának elsajátításában. A kutatásnak funkcionális elméleti háttere van, legnagyobb részben Wacha Imre megközelítésére támaszkodik. A kutatás eredményeiből kirajzolódik, hogy a kérdő mondatok megfelelő dallamhangsúlyát a kitöltők nagyrészt nem ismerik, hogy az intonációs eszközök használata tudatosabb az aktívan praktizáló tanárok körében.

KÖZÉPKORI ÉS KORA ÚJKORI IRODALOM- ÉS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET

ERDÉLYI ANITA

Történelem-latin osztatlan tanári

Osztatlan, 9. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kasza Péter

egyetemi tanár, SZTE BTK

MEGHALT A CSELSZÖVŐ? A HUNYADI-TRAGÉDIA HABSBURG- OLVASATBAN

Kulcsszavak: V. László, Lazius, történetírás, kézirat, filológia

Kutatásom kiindulópontját egy eddig ismeretlen és kiadatlan latin nyelvű kézirat képi, amely az Osztrák Nemzeti Könyvtárban (ÖNB) őrzött Cod 9027 jelzetű kódex változatos tartalmú szövegei között maradt fenn. A kézirat vizsgálata során három nagyobb szakaszt járok be, amelyekről a dolgozatomban három nagyobb fejezet formájában adok számot. Az első fázisban a kézirat attribúciós kérdését járom körül, amely során a lehetséges szerzők, történetesen nyolc humanista alkotó, történeti munkáját vetem össze, méghozzá kiemelten a Cillei-gyilkosságra vonatkozó részleteket. Ezt követően, kutatómunkám második szakaszában a bécsi töredék tartalmával foglalkozom. A Cod 9027-es töredék alapvetően a Habsburg-dinasztia történetét tárgyalja, azonban az elbeszélés kitekintést tesz az 1456–57-es év magyarországi eseményeire. A második fejezet keretein belül, ezt a rövid, Magyarországra vonatkozó időszakot emelem ki, ezen belül is a magyar köztudatban méltán híres Hunyadi László-történetet veszem szemügyre. Korábban, az idősebb Hunyadi-fivér tragédiájával kapcsolatban határozott és egyoldalú álláspont volt érvényben, amely a magyar történetírói tradícióban gyökerezik. Ennek a lebontása már megkezdődött a legújabb szakirodalomban, amely átértékeli Hunyadi László szerepét az események alakulásában. Ezt a törekvést kívánom folytatni kutatásom keretében, mely során megvizsgálom, hogy a bécsi szöveg szerzője miként értékeli az eseményeket, hogyan szemléli Hunyadi László, illetve V. László király személyét. Továbbá bemutatom, hogy a Cod 9027-es kézirat tartalma miként viszonyul a meggyökeresedett magyarországi tradícióhoz. Végül pedig dolgozatomban szerves részét képező függelék formájában latin eredetiben adom közre a kéziratból átirat, filológiai és tárgyi jegyzetekkel ellátott szöveget.

**A XVI. SZÁZADI MAGYARORSZÁG GAZDASÁGI HELYZETE KÉT NÉMET ÁGENS SZEMÉVEL.
VEIT MARCHTHALER ÉS HANS DERNSCHWAM LEÍRÁSA**

Kulcsszavak: gazdaság; Magyarország; humanista; német

A XVI. századból számos Magyarországról szóló, magyar és európai forrás maradt ránk, amelyek igyekeznek tudósítani az országban végbemenő katonai és politikai eseményekről. Ezek leggyakrabban a katonai, a politikai és a gazdasági történeésekről szólnak. Hans Denschwam és Veit Marchthaler leírásai a XVI. századi Magyarország gazdasági, politikai és részben társadalmi viszonyainak adatgazdag, a megismerés, állapotfelmérés igényével készült forrásai, amelyeknek köszönhetően nemcsak Magyarországról, hanem a német gazdasági meglátásokról és a humanista gondolkodásmódról is érdemi képet kaphatunk.

A kutatás célja az volt, hogy a német-magyar kapcsolatokat, illetve a humanista elit szempontrendszerét áttekintve és ezek kontextusában értékeljem a két szerző műveit. Hans Denschwam és Veit Marchthaler két különböző szemléletből írtak le, sokszor hasonló jellegű problémákat. Leírásaik keletkezésekor mindkét esetben az ország a török elleni küzdelem és pénzhiány miatt nehéz helyzetben volt és ezt ők is érzékelték. Viszont más-más perspektívából láttak rá adott problémákra. Denschwam inkább az arisztokrácia és a nagypolgárság körében mozgott, így sokkal nagyobb rálátása volt magasabb szintű politikai folyamatokra. Ezzel szemben Marchthaler inkább a városi polgársággal és a társadalom alsóbb rétegeivel került kapcsolatba, emiatt pedig az ő életükre és problémáikra látott rá jobban.

Mindketten látták a Magyarországon rejlő gazdasági potenciált, azonban érzékelték a kormányzási hiányosságokat, a maguk korának politikai kríziseit is és az elmaradottságot a német területekhez képest. Mindezek pedig, meglátásaik szerint akadályozták a prosperáló vállalkozások és kereskedelmi kapcsolatok kialakítását.

HÓGYE ATTILA

Ókori nyelvek és kultúrák [klasszika-filológia]

BA, 5. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcseztudományi és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Neumann Tibor

tudományos tanácsadó, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet

AZ ACTA TOMICIANA EGY ELFELEDETT LEVELE

Kulcsszavak: Jagelló-kor; Acta Tomiciana; II. Ulászló; II. Lajos; török

A dolgozat középpontjában II. Lajos 1516. április 10-én nagybátyjához, Zsigmond lengyel királyhoz írott levele áll, a levél elemzése alapján ugyanis tovább árnyalható a késő középkorról és a magyar Jagelló-korról korábban kialakított kép.

Az 1516-os uralkodóváltás körülményeinek pontosabb feltárásához, elengedhetetlen azonban nagy vonalakban áttekinteni – az 1514-es Dózsa-féle felkelést rendező országgyűlésből kiindulva – az ország századfordulót követő gazdasági állapotát, valamint az olasz, lengyel és német szálakon keresztül bemutatni a külpolitikai és az ezzel szorosan összefüggő belpolitikai helyzetet. Mindezekre a törökkel szembeni védelmi politika irányainak és kereteinek felvázolása céljából van szükség, hogy II. Lajos királyként írott egyik első levelének reáliáival tisztában lehessünk.

Azonkívül, hogy a levél rávilágít arra, hogy az 1516-os országgyűlés legégetőbb kérdése az oszmán fenyegetés elhárítása volt, értékes forrásul szolgál II. Ulászló királyunk haláláról és temetéséről is, amelyen keresztül az Ulászló és Lajos közötti viszony is körvonalazódik. Ebből kifolyólag a dolgozat egy másik, jelentős része a késő középkor halálhoz való viszonyának ismertetését, valamint a korabeli szülő-gyermek viszony és a magyar trónon ülő Jagelló-dinasztia családi kapcsolatainak vizsgálatát tűzte ki célul, azzal a szándékkal is, hogy személyrajzot adjon a két tárgyalt uralkodóról. Ennek következtében a dolgozat megkérdőjelez korábbi eszmetörténeti általánosításokat, és bizonyítani szándékozik, hogy a korban is létezett a gyermekekhez való erős érzelmi kötődés, miközben mellékesen kitér a korban elburjánzó halálfélelem vallásos indíttatására. Több példával igyekszik szemléltetni és igazolni Ulászló gyermeke iránti szeretetét, valamint bemutatni mind Ulászló, mind Lajos „komplikált gyászreakcióit”, melyeket eddig jellembeli hibaként róttak fel számukra. A levélkorpusz vizsgálata kapcsán felmerült, hogy érdemes lenne megkérdőjelezve a korábbi forráskritikát, újból, új szemszögből minél kiterjedtebben átvizsgálni a fennmaradt forrásanyagot, nem elvetve a korábban jelentéktelennek ítélteteket, amelyek felett a korábbi kutatás átsiklott, hiszen a jelenlegi szakirodalom nagyrészt pusztán ideológián alapul. Mindenesetre az Acta Tomiciana több száz magyar vonatkozású levelének újrafelfedezése lehetőséget teremt arra, hogy teljesebb képet kaphassunk a magyar középkor legforrásgazdagabb korszakáról.

PETROVITY ÁDÁM

Klasszika-Filológia

MA, 7. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kasza Péter

egyetemi tanár, SZTE BTK

A SÜNDISZNÓ ÉS A KAMÉLEON: TRANQUILLUS ANDRONICUS ÉS VERANCSICS ANTAL LEVÉLVÁLTÁSA

Kulcsszavak: Tranquillus; Verancsics; humanisták; levélváltás

A dolgozat a 16. századi humanista gondolkodás egyik fontos szeletét, Tranquillus Andronicus és Verancsics Antal közötti levelezés filológiai és történeti elemzését tűzte ki célul. Az 1538 és 1571 között keletkezett levelek egyedülálló betekintést nyújtanak mind a két humanista személyes kapcsolatának dinamikájába, mind az adott kor társadalmi, politikai és intellektuális kontextusába. A kutatás különös figyelmet fordít a barátság és a politikai pragmatizmus viszonyára, valamint a levelekben megjelenő humanista eszmék és értékek alakulására. Az elemzés három fő egységre épül: az 1538-as levelezésre, amely a két fél közötti kezdeti konfliktusokat és azok feloldását mutatja be; az 1569-es és 1571-es késői levelekre, amelyek Tranquillus érett önreflexióját és politikai kritikáját tárják fel; valamint a szövegek filológiai vizsgálatára, amely a kéziratos források és a nyomtatott kiadások összevetésével foglalkozik. A dolgozat végén egy eddig publikálatlan levél is szerepel, amely Verancsics és Tranquillus viszonyának utolsó éveit gazdagítja új forrásokkal, további perspektívát nyújtva a két humanista kapcsolatának értelmezéséhez.

SZENDREI BOGLÁRKA

Magyar

BA, 5. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Posta Anna

egyetemi adjunktus, DE BTK

MŰFAJI ÉS RETORIKAI-POÉTIKAI SAJÁTOSSÁGOK GÖNCI ASZALÓS MIHÁLY NEOLATIN VERSGYŰJTEMÉNYÉBEN

Kulcsszavak: 17. század; alkalmi költészet; strena; növénytisztelet; szinkretizmus

Dolgozatomban Gönci Aszalós Mihály *Calathus strenarum hortensium, symbolicarum, et poeticarum...* című, 1618-ban megjelent neolatin versgyűjteményét elemzem műfaji, illetve retorikai-poétikai szempontból. A dolgozat első felében arra keresem a választ, hogy a paratextusok a kiadvány mely sajátosságait emelik ki, mit árulnak el annak műfajáról, és hogy a kísérőszövegek által bemutatott jellemzők milyen további műfajokkal, szövegalkotási technikákkal függhetnek össze. A dolgozat második felében a retorikai-poétikai sajátosságokra fókuszálva elemzem Gönci Aszalós Mihály költeményeit, amihez a következő szempontokat veszem figyelembe: a versek felépítését, a beszédhelyzetet, a retorikai eszközöket, valamint a szövegalkotási technikák, a növénytisztelet és a szinkretizmus működését. A *Calathus strenarum...* a műfajok, műfaji hatások szempontjából összetettnek tekinthető. Gönci Aszalós költeményei strenák, azaz újévi versek, emellett magukon viselik az erkölcsbotanika és az embléma egyes műfaji jegyeit, illetve formai sokszínűségükből fakadóan egyfajta verstani példatárrá állnak össze. A versgyűjteményben anagrammás versek, valamint különböző imitációs technikákat működtető szövegek is előfordulnak. A költemények jól meghatározható szerkezeti, illetve gondolati egységekből épülnek fel, amelyek közül némelyik szorosabban összefügg a kötetben érvényesülő műfaji hatásokkal, sajátosságokkal. Ami a beszédhelyzetet illeti, gyakori a vers címzettjének, valamint a különböző istenségeknek a megszólítása. A retorikai eszközök használata különösen a növénytisztelettel kapcsolatos részek esetében hangsúlyos. A növény és a címzett közötti kapcsolat alapját általában valamilyen közös vonás jelenti, vagy a választást az indokolja, hogy a növény jótékony, vagy egyenesen üdvöztető hatással bír. Gönci Aszalós költeményeiben szinkretizmus érvényesül, többségük antik és keresztény elemeket egyaránt tartalmaz, azonban míg a kötet első felében az antik elemek túlsúlyáról beszélhetünk, a lelkészekhez szóló szövegekben a keresztény elemek dominálnak.

DIABOLIZÁCIÓ ÉS TESTFELFOGÁS - A FARKASFELFOGÁS VÁLTOZÁSA MAGYARORSZÁGON A KÖZÉP- ÉS KORA ÚJKOR FOLYAMÁN

Kulcsszavak: farkas, farkasember, boszorkányperek, testfelfogás, diabolizáció, küldött farkas, metamorfózis, hibrid

A dolgozat a közép- és kora újkor folyamán az ember testhez és farkashoz fűződő viszonyát, ennek változását vizsgálja, melyek összekapcsolódása a farkasemberekben jelenik meg. A célom, hogy ezen keresztül bemutassam a világkép és a testfelfogás változását.

A középkor előtti időkben a farkashoz való viszonyulás tartalmazott negatív és pozitív vonásokat egyaránt, de a farkas képe a középkor folyamán fokozatosan elsötétült, amelynek jele sokféle műfajban tetten érhető. A dolgozatban a bestiáriumban a farkas és az ördög analógiába vonását fogom vizsgálni, míg a farkasember-történeteken keresztül a középkori vérfarkas képzetet mutatom be. A kora újkorra a farkas diabolizációja kiteljesedett, amely legkifejezőbben a boszorkányperekben érhető tetten. A középkorban jelenlévő, alapvetően nyitott(abb) emberi testre való reflexió megváltozott, a test határai lezárultak. Az ember mikrokozmoszá vált a makrokozmoszban és az isteni teremtes tökéletességét tükrözte. Éppen ezért ezen határok átlépése, tehát a farkassá válás is, csak az ördög segítségével volt végrehajtható. Ezért a farkas az ember életterébe betörő, a rosszindulatú boszorkány hatása alatt álló kártékony vaddá vált, illetve farkassá változó ember az ördög szolgájává. Ezután a nyugat-európai boszorkányüldözések hullámba késve bekapcsolódó magyar boszorkányperek kontextusában elhelyezem és elemzem azokat az iratokat, melyekben megjelennek a diabolizált farkasok, farkasemberek. Vizsgálatom során annak kimutatására törekszem, hogy a diabolizáció oka – a kutatásban már elfogadott katalizátorok mellett (ilyen például a környezeti változások, a reformáció és ellenreformáció hatása) – a testfelfogás megváltozása. Forrásaimat a kora újkori magyar boszorkányperek szövegei, illetve kiegészítésként a 20. században gyűjtött hiedelemelbeszélések szolgáltatták. A perekben már itt is tetten érhető a farkasember kapcsán az emberi testre, a test anyagára és formájának megváltoz(tat)ására adott reflexió, amely korábban még nem tettenérhető. A határok átlépése az ördög segítségével történhetett meg, amely növelte a vallásos szorongást, illetve indukálta a test feletti uralom visszaszerzésének igényét. A boszorkányperekben a határok fenntartásáért megindult harc érhető tetten: a közösség fellépett a farkasok és a farkasemberek ellen.

TÜZES JOHANNA RÓZA

Klasszika-filológia

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Horváth László

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

FROIDMONT-I TAMÁS: JERUZSÁLEMI MARGIT UTAZÁSA ÉS MEGPRÓBÁLTATÁSAI - EGY SZENTFÖLDI ZARÁNDOKNŐ NYOMÁBAN

Kulcsszavak: Zarándoklat, zarándoknők, keresztes háború, hagiográfia, ciszterci rend

Dolgozatom témája a XII-XIII. században élt ciszterci szerzetes, Thomas de Froidmont, Froidmont-i Tamás *Hodoeporicon et pericula Margarite Iherosolimitane* (Jeruzsálemi Margit utazása és megpróbáltatásai) című műve, amelyet nővére, Margaret of Beverley, Beverley-i Margit életéről írt. Beverley-i Margit 1187-ben indult zarándokként a Szentföldre, amikor Szaladin csapatai megostromolták a várost. Margit is részt vett a harcokban a férfiak között, majd háromszor szaracén fogságba került, de minden alkalommal sikerült csodálatos módon kiszabadulnia. A szöveg egyetlen kiadását Paul Gerhard Schmidt jelentette meg 1986-ban, azonban a mű verses részének 812 sorából csupán 235 sort adott ki a szövegkiadásához használt vatikáni kézirat rossz állapota miatt. Jelenleg egy új, teljes kiadáson dolgozom egy jól olvasható brüsszeli kézirat segítségével, ugyanis a 236. sortól a 812. sorig terjedő szakasz eddig teljesen ismeretlen szövegrész, amely ennek a dolgozatnak a függelékében olvasható először. A kiadás előkészítéseként régi és új kutatási eredményeimet is összegzem. Először bemutatom a mű tartalmát, a szerző életrajzát, a szöveghagyományt és a mű szerkezetét, különös tekintettel az újonnan felfedezett szakaszra. Ezután a mű megírásának lehetséges céljait keresem. A szerző egyrészt mintegy szentéletrajzzá formálta nővére életrajzát, hogy helyreállítsa a szaracén fogság miatt elvesztett jó hírnevét, és a rendíthetetlen hit példaképeként állítsa őt olvasói elé. Froidmont-i Tamás e cél elérése érdekében bibliai párhuzamokkal, legendás elemekkel és szentéletrajzokból átvett motívumokkal egészítette ki művét, amelyeket a dolgozat második felében mutatok be. Az eddig ismeretlen szakasz felfedezése új megvilágításba helyezi a művet, további lehetséges írói célokat sejtetve. Azt igyekszem bizonyítani, hogy a mű második felében, amely Tamás elmélkedő, tanító jellegű beszédét tartalmazza, még inkább megvalósul a szerző tanító szándéka a ciszterci rend lelkiiségének közvetítésével, a szerzetesi élet népszerűsítésével, valamint a keresztény értékek szerinti életre való biztatással.

VARGA LAURA

Kémia - Történelem és állampolgári ismeretek

tanára

Osztatlan, 11. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Tóth Orsolya

egyetemi docens, DE BTK

A VÉGIDŐK KÉPZETE ÉS ANNAK KÖZÉPKORI ELŐKÉPEI ANDREAS PANNONICUS LIBELLUS DE VIRTUTIBUS MATTHIAE CORVINO DEDICATUS CÍMŰ MŰVÉBEN

Kulcsszavak: Antikrisztus; Adso Dervensis; Andreas Pannonius; középkori eszkatológia; Biblia

A dolgozat tárgya Andreas Pannonius Libellus de virtutibus Matthiae Corvino dedicatus és Adso Dervensis De ortu et tempore Antichristi című művének intertextuális elemzése. Feltevésem szerint az összehasonlítás rávilágít arra, hogy Andreas Pannonius ismerhette Adso művét, és átvehetett bizonyos elemeket a végső idők és az Antikrisztus leírását tartalmazó fejezetek megírásához. A két mű összehasonlító elemzésével az eddigiekben még senki nem foglalkozott, ezért eredményei tanulságosak lehetnek a további kutatások szempontjából.

A vizsgálat különös figyelmet fordít a két szöveg szerkezeti és tartalmi hasonlóságaira, különbségeire, illetve azok forrásaira. Emellett bemutatja az Antikrisztus-legenda fejlődését a 10. és 15. századi hagyományok alapján. Az elemzésből kiderül, hogy a bibliai alapokon túl, megjelennek olyan szerkezeti és tartalmi hasonlóságok, amelyek alátámasztják, hogy Andreas Pannonius közvetett formában ismerhette Adso munkáját. A legfontosabb különbség a két szöveg között, az egyes események részletessége. Amíg Adso leginkább az információközlésre koncentrál, addig Andreas Pannonius részletesen mutatja be apokaliptikus víziójának eseményeit.

Jelen kutatás egy átfogóbb kutatás első fázisát képezi, így a további kutatási lehetőségek sokrétűek lehetnek. Későbbi korok forrásainak bevonásával szélesíthető az Antikrisztus-legenda fejlődése. Lehetőség van más középkori művek vizsgálatára, amelyek Adso forrásai lehettek, illetve a korabeli huszita irodalommal való összevetés is érdekes eredményekre vezethet.

ZÁDORI IMRE

Történelem MA

MA, 7. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Prof. Dr. Bárány Attila
egyetemi tanár, DE BTK*

**EGY KÖVET HÁROM MEGBÍZATÁSSAL, HÁROM FEGYVER EGY NÉVVEL. ADALÉKOK A
RIGÓMEZEI HADJÁRATHOZ, HUNYADI HADSEREGÉHEZ PASQUALE DE SORGO LEVELÉN
KERESZTÜL**

Kulcsszavak: Pasquale de Sörgo, Hunyadi János, Rigómező

Dolgozatom középpontjába Pasquale de Sörgo szobotcai táborban írt és Artába küldött levelét helyeztem, amely egy kevésbé ismert és feldolgozott forrás Hunyadi János rigómezei hadjáratáról. Először a levél szerzőjének előéletét és a táborban véghez vitt három megbízatásának történetét tárom fel, tehát a Brankovics György nevében véghez vitt tárgyalásokról, annak utóéletéről, a raguzai segélyek átadásáról, illetve hírszerzési megbízatásáról is szólok a mindehhez szorosan kapcsolódó V. Alfonznak a rigómezei hadjáratához és a Balkánhoz kapcsolódó kevésbé taglalt vetületeivel egyetemen. A levélben olvasható, magyarázatot érdemlő állítások közül a „magnus decanus”, a lengyelek, albánok beazonosításával, a moldvai történések érintésével, a keresztesekkel, illetve Sörgo adatainak megbízhatóságával foglalkozom.

ÓKORI ÉS KÖZÉPKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM

BESZTERCEI MÁRK

Történelem-latin osztatlan tanárképzés

Osztatlan, 9. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Vassányi Miklós

habilitált egyetemi docens, KRE BTK

A PÁPAI TEKINTÉLYTŐL A TEOLÓGIAI VONZERŐIG - A 649. ÉVI LATERÁNI ZSINAT LEHETSÉGES EGYHÁZPOLITIKAI MEGKÖZELÍTÉSEI

Kulcsszavak: egyháztörténet; teológiai viták; pápaság; VII. század; zsinat

A VII. századi teológiai viták kutatása az utóbbi évtizedekben erőteljesen fellendült a nemzetközi patrisztikai és egyháztörténeti tudományos életben. Jelen dolgozattal ezen nemzetközi kutatási trendekhez kívánok csatlakozni. Célom, hogy az utóbbi évtizedek alatt bővülő ismeretanyag felhasználásával bemutassam saját eredményeimet a zsinat történetét, esetleges új értelmezéseit illetően. Dolgozatomban elsősorban a zsinat lehetséges új egyházpolitikai megközelítéseiről írok, amely témát négy részre osztottam. Egyrészt részletesen elemzem a pápai tekintély és önreprezentáció megjelenésének kérdését a zsinati akták szövegeiben, hiszen a 649-es lateráni zsinat részben arra szolgált, hogy a pápaság elismertesse tekintélyét és elsőségét egy olyan helyzetben, amikor Konstantinápolyt dogmatikai alapon tudta támadni. Mindebből következik az is, hogy ezt követően Konstantinápoly megjelenését vizsgálom az aktákban – különválasztva a pátriárkák és a bizánci császárok ábrázolását – illetve teszek egy-két megjegyzést a zsinatot követően írott pápai levelek kapcsán is, amelyek szorosan kapcsolódnak a lateráni zsinat történetéhez, így bevonásuk a kutatásba elengedhetetlen. Igyekszem bizonyítani, hogy Róma és a pápaság lényegében a lateráni zsinat határozataira alapozva igyekezett létrehozni egy „Konstantinápoly-ellenes mozgalmat” mind a keleti, mind a nyugati egyházrészek püspökei között. Az egyházpolitikai megközelítés harmadik pilléréként azt vizsgálom, hogy a zsinat aktáiban egyrészt hogy jelennek meg a korábbi egyetemes zsinatok, másrészt hogyan jelenik meg a szövegben magának a lateráni zsinatnak az egyetemességre vonatkozó igénye. Utóbbi kérdésre nem csak szövegszerű példákat hozok, hanem a zsinat lefolyása és körülményei kapcsán is teszek néhány megjegyzést, amelyek szintén részei voltak annak a „zsinati hagyománynak/folytonosságnak”, amelyet a lateráni zsinat meg kívánt teremteni. Végül egy gondolat kísérettel zárom dolgozatomat, melynek alapja a „teológiai vonzerő” fogalma/elképzelése, amelyet a „soft power” elméletére alapozva, de azt erőteljesen a korszakhoz alakítva alkottam meg. Ezen fogalom kapcsán a zsinat után írt pápai leveleket veszem górcső alá és célom kiegészíteni és árnyalni a VII. századi pápaság hatalmi igényeinek kérdését, hangsúlyozva, hogy a lateráni zsinat teremtette meg azt a legitimációs bázist, amelynek „teológiai vonzerejét” felhasználva a pápaság a korszakban igyekezett érvényesíteni saját egyházpolitikai céljait.

KELEN ÁGOSTON SÁNDOR

Történelem, magyar nyelv és irodalom szakos

tanár

Osztatlan, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Nagy Balázs

hab. egyetemi docens, ELTE BTK

A FERENCES RUHÁZAT MINT A SZEGÉNYSÉG ESZMÉNYÉNEK MEGVALÓSULÁSA

Kulcsszavak: ferences; habitus; középkor; szegénység; öltözködés, Szent Ferenc

Az öltözködés az emberiség egyik legexpresszívabb nonverbális kommunikációs jelrendszere. A 13. század polgárosodó társadalmában, a „látszatok társadalmában” a ruházkodás egy játzmává alakult át a társadalom különböző rétegei között. Bár a közismert mondás szerint „nem a ruha teszi az embert”, azonban mégis sok információt árul el a ruha viselőjéről, közösségről. Assisi Szent Ferenc a radikális szegénység követésének aszkéziséhez a pápaság engedélyével fordult, amelynek fő célja az üdvösség elérése és a közösségben megélt szeretet volt. A Kisebb Testvérek Redje jelentősen eltér a korábbi szerzetesektől azáltal, hogy mint testvériségként (fraternitas) városokban, emberek között rendezkedtek be. Így a szegénység eszményének nevében viselt egyszerű habitus, korda és saru, Krisztust transzparens módon hirdette. A társadalom tagjai, akik nap, mint nap találkoztak a kolduló ferencesekkel döntéshelyzet elé voltak állítva, hogy hogyan reagálnak a csuha többlettartalmára. Dolgozatomban a ferences hagiográfia, a 13. századi ikonográfia – amelyhez készítettem egy közel 50 darab igazoltan 13. századi Szent Ferenc ábrázolásból álló mellékletet – , a regula és a korai luxuskritika aspektusából elemzem a ferences habitust mint elsődleges történeti forrást. Bebizonyítom, hogy az öltözet egyszerre eszköz és üzenet. Eszköze a szegénység megélésének, a Krisztus-követésnek és a „krisztusivá válásnak”, a társadalmi felelősségvállalásnak, az odafordulásnak. Valamint eszköze az újonnan kialakult rend közösségformálásának, homogenizációjának. Az eszköz szerepén túl, nyílt üzenetet fogalmaz meg a társadalom felé. Az egyházi és világi fényűzéssel, luxussal szemben egy alternatív keresztény utat mutat meg; nem eretnekként, hanem elfogadott szerzetesrendként. A ferences ruha a szegénység eszményének komplex és többértékű megvalósulása.

**A KÖNIGSAALI KRÓNIKA MAGYAR, CSEH ÉS LENGYEL KAPCSOLATOKRA VONATKOZÓ
FEJEZETEINEK KRITIKAI VIZSGÁLATA (1327–1332)**

Kulcsszavak: krónika; I. Károly, Luxemburgi János; Łokietek Ulászló; külpolitika

A Prága közelében fekvő II. Vencel király (1278–1305) által alapított Königszaali ciszterci monostor falai között keletkezett egy a magyar történettudomány részéről idáig kevésbé ismert krónika, mely a 13. és 14. század azon évtizedeibe nyújt betekintést (1263–1338), melyekről egyetlen további cseh, magyar vagy lengyel elbeszélő forrással sem rendelkezünk. A Königszaali krónika emiatt a 14. századi Cseh Királyság és egyben Közép-Európa kulcsfontosságú elbeszélő forrása. Szerzői, Otto von Thüringen és Peter von Zittau a monostor apátjaiként az utolsó Přemyslida királyok környezetében mozogtak, közelről szemlélhették a dinasztiaaváltás eseményeit és Luxemburgi János (1310–1346) uralkodását. A szerzők elsődleges célja a 13. és 14. század fordulóján kiépülő „Přemyslida birodalom” legitimációja volt. A kiválasztott hat év kiváló lehetőséget biztosít ennek megértésére, hiszen egy jól megragadható fejezetet alkot nem csupán a cseh–magyar, de a cseh–lengyel kapcsolatok történetében is. Ekkor lépett fel ugyanis először Luxemburgi János a lengyel területeken III. Vencel lengyel trónjának örökösaként a feltörekvő kujáviai Piasttal, Łokietek Ulászlóval szemben. A Luxemburgiak lengyelországi terjeszkedésének hatására pedig ekkor jelentek meg azok a problémák, melyek egészen az 1335-ben megrendezett visegrádi királytalálkozóig meghatározták a három ország viszonyát. Dolgozatomban nem a részletes politikatörténeti rekonstrukcióra vállalkozom, ehelyett kutatásom célja elsősorban Gombos Ferenc Albin *Catalogus fontium historiae Hungariae 800- 1301* (1937–1943) című forráskiadványa által elindított forráskritikai munka kiterjesztése az Anjou–korra a Königszaali krónika esetében, Dolgozatomban a tárgyalt időkorre vonatkozó fejezetek szövegkritikája, pontosságának, forrásértékének megállapítása mellett a szerző történelemképének megértésére is törekedtem, elsősorban arra, hogy Csehország centrikus világképében milyen szerepet tulajdonított a Magyar Királyságnak és a magyar uralkodónak a közép-európai régió belül.

MERI ALAVERDYAN

Humanities and Social Sciences

MA, 3. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Kovács Bálint

egyetemi docens, PPKE BTK

BLACK HOURS AND GOLDEN AGE IN ARMENIAN HISTORY TEXTBOOKS

Kulcsszavak: Textbook, Armenia, Black Hours, Golden Age

Textbooks play a crucial role in the study of history, as they document significant historical events and narratives, shaping the understanding of the past for future generations. By analyzing textbooks historians can show how history has been told in various eras, emphasizing narrative shifts, additions, omissions, and the influence of textbooks on the formation of national identity. Textbooks are regarded as primary sources in historical research due to their role in shaping collective memory, preserving memory and history, and national identity.

My research question is what in Armenian History textbooks were presented and characterized as Black Hours and Golden Age and how are the same historical events presented in textbooks in different periods? Precisely, Black hours refer to the difficult, hard, and sufferable times for Armenians. The contrary Golden Age refers to the flourishing times of Armenian history. I chose the title Golden Age and Black Hours comparing two different sides of historical events, similar to the project of Georg Eckert Institute "Black Hours and Golden Times - European Urban Fates. Three case studies," where three cities were studied "in their most difficult situations - the black hours - and at their peak - the golden times."¹ The project was mostly about the pasts of three European Capitals of Culture: Essen, Krakow, and Vilnius. This was done to show how different European history is. The goal was to provide different perspectives on shared European history, cultural connections, and conflicts while moving beyond current national borders, and to encourage a more inclusive and open understanding of Europe's past.

I selected Armenian history textbooks from five different periods. These include the Tsarist Period, which refers to textbooks used in Armenian schools under Russian Imperial rule; the Ottoman Period, textbooks used in Armenian schools within the Ottoman Empire; the Soviet Period (Brezhnev, Gorbachev period), textbooks used during the Soviet period; the Diaspora Period, a textbook used in the Armenian diaspora in Tabriz, Iran; and the Post-Soviet Period, contemporary textbooks used in the Republic of Armenia.

MEZEI RENÁTA

Történelem

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. habil. Gálffy László
egyetemi docens, KRE BTK*

FELESÉGET KÜLHONBÓL! ÚJ IRÁNYOK A CAPETING KIRÁLYOK HÁZASSÁGPOLITIKÁJÁBAN A 12. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN

Kulcsszavak: házasságpolitika; Plantagenet-Capeting konfliktus; középkori Franciaország

A 12. század második felében a Capeting királyok házassági stratégiája megváltozott, aminek hátterében a Plantagenet-Capeting konfliktus állt. VII. Lajos, II. Fülöp és VIII. Lajos – szakítva a korábbi gyakorlattal – külföldről is hoztak maguknak feleséget. A három király összesen hétszer házasodott, a feleségek közül pedig Kasztíliai Konstancia, Dániai Ingeborg, Merániai Ágnes és Kasztíliai Blanka voltak azok, akik a Francia királyság határain kívülről származtak. A dolgozatban ezt a négy házasságot vizsgálom arra keresve a választ, hogy ezek pontosan milyen céllal jöttek létre és hogy beváltották-e a hozzájuk fűzött reményeket. II. Fülöp házasságai Dániai Ingeborggal, valamint Merániai Ágnessel nem bizonyultak igazán sikeresnek, ezáltal nem mutatnak markáns különbséget a szomszédság- illetve hűbérpolitika által meghatározott házasságokhoz képest. Fülöp ráadásul az egyházzal is konfliktusba került, bigámiával vádolták és birtokait néhány hónapra egyházi átokkal sújtották. VII. Lajos házassága Kasztíliai Konstanciával a rövidsége okán nem mutat olyan különleges eredményt ám később a kasztíliai házasságok komolyabb perspektívát jelentettek. A fordulópontnak VIII. Lajos és Kasztíliai Blanka házassága számított 1200-ban, aminek köszönhetően jelentős területek kerültek a francia király kezére. A királyné meghatározó szerepet töltött be a királyság életében, ráadásul ebből a frigyből született a franciák első szent királya, IX. Lajos. A Plantagenet-Capeting konfliktus hátterében kötött kasztíliai házasságok tehát bizonyos tekintetben előzményei is lehettek a 14. századtól megfigyelhető szorosabb francia-kasztíliai szövetségnek.

MUCHA KORNÉL

Magyartanár; történelem és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Földváry Miklós István
egyetemi docens, ELTE BTK*

A GYENGÉK HATALMA

Kulcsszavak: történeti összehasonlítás; társadalmi legitimáció; indoeurópai kultúrák; mitológiai analógiák; irodalmi hagyomány

A pályamunka történeti és kulturális antropológiai keretek között vizsgálja az alávetett társadalmi csoportok politikai és kulturális érvényesülését, amelyeket a szerző „gyengék hatalmának” nevez. Ez a fogalom először az afrikai törzsi társadalmakban került előtérbe Iwan M. Lewis és Victor Turner antropológiai munkái révén, majd a dolgozat európai civilizációkra alkalmazva mutatja be annak analógiáit. A központi gondolat az, hogy az alávetett rétegek, például a földművesek, nemcsak a termelésben játszanak kulcsszerepet, hanem szimbolikus legitimitást is nyújtanak a katonai arisztokráciának.

A dolgozat egyik alaptézise, hogy az indoeurópai civilizációk társadalmi rétegződésének és mitológiai hagyományainak elemzésével azonos mintázatok ismerhetők fel, amelyek egységes történeti narratívába rendezhetők. Az indoeurópai társadalmak szellemi vezetőkre, katonai arisztokráciára és termelőkre tagolódtak, amelyeket az epikus hagyományok és mitológiai történetek is tükröznek. A tanulmány részletesen elemzi az indoeurópai népek kulturális és kommunikációs emlékezetét Jan Assmann elmélete alapján. Az epikus hagyományok, például a római, görög és germán mitológiák közös jellemzői nemcsak a közös származásra, hanem az ősi társadalmi struktúrák működésére is rávilágítanak.

Az írás történeti analógiák sorozatán keresztül mutatja be, hogy az alávetett törzsek, mint a római plebejusok vagy a spártai helóták, politikai és gazdasági szempontból egyaránt fontos szerepet játszottak a társadalmi rendszerek fenntartásában. Példákon keresztül láthatjuk, hogy a nomád hódítók által leigázott letelepedett közösségek miként tartották meg szimbolikus hatalmukat, és hogyan járultak hozzá a katonai arisztokrácia legitimációjához. Különösen figyelemre méltó a gyengék hatalmának fogalma a plebejusok polgárjogi küzdelmei kapcsán, amelyben a néptribunusok szerepe hasonló volt a zambiai Kafwana-hoz, vagyis az alávetett csoportok politikai képviselőjeként jártak el, és legitimizálták a hatalmi struktúrákat.

Az írás hangsúlyozza, hogy az európai civilizációk zsidó-keresztény gyökerei mellett az indoeurópai kultúrák hasonló jelentőségűek, és ezek történeti és irodalmi feldolgozása kiemelt szerepet kell hogy kapjon az oktatásban. A gyengék hatalma átfogó képet nyújt arról, hogy az alávetett csoportok miként formálták a társadalmi rendszereket, és milyen kulturális hatásuk volt a történelem alakulására.

NAGY ESZTER HEDVIG

Történelem

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Ciegné Novák Veronika
habilitált egyetemi docens, ELTE BTK*

HŐSIESSÉG A TÁRSADALMI NEMEK KERETEIN TÚL – JEANNE D'ARC ÉS A KILENC HŐS CHRISTINE DE PIZAN MUNKÁIBAN

Kulcsszavak: társadalmi nemek története; Jeanne d'Arc; Christine de Pizan; lovagideál; nemi szerepek

Dolgozatom fő témája a 14 – 15. századi társadalmi nemek és annak a kérdése, hogy a férfi és női nemhez kapcsolt elvárások, valamint a hősiesség hogyan jelenik meg ezek határain belül, és volt-e lehetőség a hagyományos nemi keretek átlépésére. Célom rámutatni, hogy a középkor kötött társadalmi struktúráin belül a tradicionálisnak nem megfelelő eseteket a társadalom hogyan értelmezte, ezzel mélyebb betekintést nyerve a középkori társadalom működésére és a nemi szerepekre. A témakör középpontjába Jeanne d'Arc hagyománybontó alakját, valamint a korban nagyon elterjedt kilenc hős (neuf preux) motívumát helyeztem. Ennek alapján elemeztem a hősiességet mint ideált, valamint alkalmaztam egy konkrét esetre. Ehhez fő forrásbázisom Christine de Pizan írói munkái, főként a *Le Ditié de Jehan d'Arc* (1429) című verse. Az elemzés során vizsgáltam a késő középkori lovagideált, a szüzesség és szexualitás szerepét, a társadalmi nemek megjelenését különböző társadalmi csoportokban, illetve a férfias nőkre használt kategóriát, a viragót. A kutatás Jeanne d'Arc alakját, a kilenc hős motívumát és a róluk írt Christine de Pizan-művet összekapcsolva ad képet arról, mennyire voltak kötöttek a társadalmi keretek, valamint hogyan szolgált éppen ez a szigorú kötöttség a kategóriák esetleges eltolódásához, felvetve a lehetőségét, hogy a nők hősies szerepe a lovagi ideál változásának tudható be, valamint, hogy ez az elsőre pozitívnak tűnő hatás hogyan válik majd negatívvá a nők megítélésében.

NÉGYÖKRÜ IZABELLA HELÉNA

Történelem

MA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Szántó Richárd
egyetemi docens, SZTE BTK*

FÉLELEM NÉLKÜL: WILLIAM WALLACE TÖRTÉNETE

Kulcsszavak: William Wallace; 1. skót függetlenségi háború; középkor; Skócia; I. Edvárd

Előadásom célja William Wallace, az első skót függetlenségi háború ikonikus alakjának életét és történeti szerepét bemutatni. Wallace életútja – amelyet sokáig a legendák homálya borított – a 13. század végi angol-skót konfliktus sűrűjében bontakozott ki, amikor az angol uralommal szembeni skót ellenállás egyre szervezettebb formát öltött. Kezdetben Skócia önállóságát a trónöröklési válság és I. Edvárd angol király expanzív politikája veszélyeztették, amelyek a függetlenségi harc közvetlen kiváltó okai voltak.

Az előadás központi eleme Wallace felemelkedésének útja, amely a skót felkelés élére emelte őt – különösen az 1297-es Stirling-hídi csatában mutatkozott meg stratégiai tehetsége. Elemzem Wallace szerepét a függetlenségi mozgalom megszilárdításában és harci taktikáinak hatását, amely az angol túlerő elleni hatékony ellenállás szimbólumává tette. A falkirki csatában elszenvedett veresége után Wallace bujkálni kényszerült, majd 1305-ben történt elfogása és kivégzése során vált mártírrá és a skót szabadság eszméjének örök szimbólumává.

Végezetül Wallace kultuszának kialakulását és utóéletét vizsgálom. Wallace alakja túlnőtt a történelmi kereteken és olyan szimbolikus figurává vált, aki ma is a nemzeti önrendelkezés és ellenállás jelképe. Az előadás Wallace történetén keresztül rámutat a skót nemzeti identitás fejlődésére, miközben hősies példája továbbra is inspirációként szolgál a történeti és kulturális emlékezetben.

NÉMETH GERGŐ

Történelem

MA, 9. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Prof. Dr. Bárány Attila
egyetemi tanár, DE BTK*

A MAGYAROK ELLENI VÉDEKEZÉS A 10. SZÁZADI ELZÁSZBAN

Kulcsszavak: német koraközépkor, Elzász, magyar kalandozások, Madarász Henrik, Landesgeschichte

Jelen dolgozatomban a X. századi magyar hadjáratok másik oldalát, a védekező felet kívánom megvizsgálni, különös tekintettel Elzász térségére, ugyanis a magyar történettudományban ez egy kevésbé használt kutatási nézőpont. Mindamellett felvázolom a Rajna-menti terület kialakulását és a Frank Birodalomban, illetve annak utódállamaiban betöltött szerepét egészen a 926-ban történt magyar hadjáratig. Az eredeti latin nyelvű források és egyes kútfőknél a magyar fordításaik, illetve főképp német és magyar feldolgozások alapján felvázolom, milyen szintjei alakultak ki a magyarok elleni védekezésnek. Végezetül pedig a helyi védelmi szintet jobban megvizsgálva elzászi példákon keresztül szemléltetem a történéséket mind a latin források, mind a német feldolgozások és részben magyar szakmunkák alapján.

AZ IZRAELI KIRÁLYSÁG VÉGNAPJAI

Kulcsszavak: Izrael; Asszíria; deportáció; ókor; történelem

Dolgozatomban elsősorban az Izraeli Királyság bukását, és az ahhoz vezető folyamatokat mutatom be. Az eredetileg egy királyság alá tartozó Júda és Izrael kettészakadásuk után önálló királyságokként szerveződtek újjá. Az Izraeli oldal komoly belső problémákkal küszködve szilárdította meg helyét Szíria-Palesztinában. Az Omrida-korszak jelentette a királyság aranykorát, amikor is hódító háborúk növelték területét. Ez idő alatt került szembe Izrael Asszíriával, akit aztán egy koalíció vezéréként, elsőprő győzelemmel távolított el a Levantéból. Sajnos a belső problémák kiélesedése miatt vége szakadt az aranykornak, és az Asszír Birodalom is egyre közelebb került a királysághoz. Izrael utolsó éveit a káosz és a belharcok jellemezték, királyaik ki voltak szolgáltatva a feltörekvő Damaszkusznak és Asszíriának. A királyságot a fokozatos behódolás sem mentette meg, fővárosának, Szamáriának az ostromával felszámolták Izraelt, lakosságának egy részét deportálták, akik aztán lassan elvesztek az Asszír Birodalomban.

PAPP REGINA

Történelem

MA, 4. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

dr. Barabás Gábor,

egyetemi docens, PTE BTK

A BYLANDI KÍSÉRTETHISTÓRIÁK SZÜLETÉSE

Kulcsszavak: Byland, szellem, népi vallás, példázat

A kutatás és így az előadás tárgya a 15. század elején egy yorkshire-i cisztercita kolostorban (Byland) keletkezett kísértettörténetek elemzése, és bennük a népi vallásosság megnyilvánulásainak feltárása. Kutatásom mikrotörténeti kérdéseket vizsgál, a társadalmi viszonyokat és mentalitást egy konkrét eset vagy forrás részletes vizsgálatával igyekszik bemutatni. Esetemben a vizsgálni kívánt kérdést alapvetően a népi vallásosság, valamint a középkori angol parasztság vallási tézisekhez való viszonya alkotják.

A kísértettörténetek elemzésén keresztül előadásom bemutatja a bennük megjelenő vallási tézisek, valamint egyértelműen azonosítható népi vallásos elemek keveredését. Ezzel kapcsolatban pedig rávilágít arra, hogy sok középkori egyházi szöveg, és leginkább azok, amelyeknek célja a hívek tanítása (pl. hitszónoklatok, prédikációk, példázatok), felhasználták a folklór stílusát és egyes elemeit, hogy a nép nyelvére „fordítsák” az egyházi tételeket.

A kísértethistóriák vizsgálata továbbá lehetőséget ad arra, hogy a középkori ember életének a mentalitását megkérdőjelezhetetlenül meghatározó szegmenseit vizsgáljuk, a katolikus valláshoz és azon belüli is halál utáni élet lehetőségéhez való viszonyát.

A készülő tanulmány a szövegek széleskörű vizsgálatával alapot ad a folklór-elemek feldolgozása alapján a népi vallásosság aspektusaink megismeréséhez, illetve a kereszténység és a folklór kapcsolatának jobb megértéséhez.

TÓTH ÁKOS

Történelem

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Nagy Balázs

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

"...SCLAVIAM DEVASTAVERUNT..." III. OTTÓ POLITIKÁJA AZ ELBAI SZLÁVOKKAL SZEMBEN

Kulcsszavak: III. Ottó; elbai szlávok; hadtörténelem; Thietmar; Brémai Ádám

III. Ottónak már uralkodása első évében meg kellett küzdenie az elbai szlávok 983. évi lázadásával. Dinasztiája, már több évtizede folytatott hadjáratokat az Elbán túlra és mindeddig sikeresnek bizonyult a térségre irányuló térítési és integrációs törekvés. Azonban ezzel a lázadással az elődjei által elért sikereket egy év alatt eltörölték a lázadók.

Legalábbis ezt a narratívát olvashatjuk ki a korabeli források szemszögéből és az eddig összegyűlemlett szakirodalomból. Azonban felmerül a kérdés, hogy mennyire állja meg a helyét ez az álláspont. Kutatásom célja, hogy a források újbóli értelmezésével megállapítsam az Elba vidékének dinamikáját III. Ottó uralkodása során. Továbbá szeretném kipótolni azt a hézagot, melyet a szakirodalom tanulmányozása során tapasztaltam, miszerint a 983. évi lázadást követő hadi eseményeket csak ritkán említik, valamint összességében még nem értelmezték azoknak jelentését.

Kutatásom során négy narratív forrás elemzésén keresztül arra a következtetésre jutottam, hogy az eddig felállított kép, miszerint ez a lázadás a német uralom és a keresztény egyház egyetemleges lerázása lett volna, nem állja meg a helyét. Valamint ezt a III. Ottó uralkodása során vezetett hadjáratok is igazolják.

KÖZÉPKORI ÉS KORA ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM

BÁDI ESZTER

Történelem

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Mikó Gábor

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

SZENT ISTVÁN DEKRÉTUMAINAK MEGSZERKESZTÉSE ÉS ENNEK NYUGAT-EURÓPAI PÁRHUZAMAI

Kulcsszavak: Szent István; Admonti Kódex; Lex Baiuvariorum

Dolgozatomban a Szent Istváni dekrétumok keletkezésének a szakirodalom által már sokat tárgyalt kérdéskörét közelítettem meg új szempontból. A legrégebbi kéziratot, az Admonti Kódexet használok kutatásom alapjaként. A kézirat a 19. század közepe óta áll a rendelkezésünkre, historiográfiája igen gazdag. Azonban egyik irodalom sem tett kísérletet behatóan vizsgálni a következő problémafelvetést. Ismert ugyanis, hogy az Admonti Kódex – az általunk ismert kéziratok közül egyedülként – két törvénykönyvre osztja államalapító királyunk rendelkezéseit. A kéziratban található egy prologus és egy tartalomjegyzék is, utóbbin pedig egy igen érdekes felfedezést lehet tenni: világosan látszik, hogy eredetileg csak 31 cikkelyt tartalmazott. Ezt egészítette ki a scriptor 4 rendelkezés címével, feltehetően akkor, amikor összehasonlította az általa másolt szöveget a tartalomjegyzékkel. Azonban a tartalommutatóban így is csak 35 cikkely, történetesen az első dekrétum rendelkezésének címei olvashatóak. A második törvénykönyvhöz miért nem készült tartalomjegyzék? Nem állt volna a scriptor rendelkezésére, amikor először állította össze a tartalommutatót? A válasz egyszerű, a tartalomjegyzék nem az utána olvasható törvényszöveghez készült, a kettő minden bizonnyal más forrásból származik. Ennek bizonyítása érdekében dolgozatomban további részében felvázolom a korabeli törvények hagyományozódásának nyugat-európai gyakorlatát.

Ekkor kerül a képbe a dolgozat második fő forrása, a Lex Baiuvariorum. A bajorok törvénye igen gazdag és bonyolult kéziratot tartalmaz. Akárcsak Szent István dekrétumainak esetében, a Lex Baiuvariorumra vonatkozó szakirodalom sem tárgyalja a tartalomjegyzékek és a törvényszövegek közötti eltéréseket. Dolgozatomban 9-12. századból származó kéziratok mélyreható elemzésével mutatom ki azt, hogy a tartalomjegyzékek sokszor más forrásból származnak, az adott scriptorok nem maguk készítik el őket. Ezáltal a sokszor kevesebb cikkely címét feltüntető tartalomjegyzékek nem hiányosak a főszövegekhez képest, hanem a törvények archaikusabb formáit őrzik. Ugyanez vonatkoztatható az Admonti Kódexre. Nyugat-európai kontextusba helyezve egyértelműnek tűnik, hogy a tartalomjegyzék egy olyan összeírás emlékét őrzi, amikor államalapító királyunk nevéhez összesen 31 rendelkezés volt köthető.

GÖNCZ ZSÓFIA

Történelem-földrajz osztatlan tanárszak
Osztatlan, 13. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Rudolf Veronika
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

A KIRÁLYNÉ UDVAR SZEREPE AZ ÁRPÁD-KORI POLITIKAI ÉLETBEN: KUN ERZSÉBET ÉS KÖRNYEZETE

Kulcsszavak: királynéi udvar; Kun Erzsébet; udvari méltóság

Dolgozatomban Kun Erzsébet környezetének ismertetésével foglalkozom. Ugyan Zsoldos Attila korábban már foglalkozott a királynéi udvar intézményével, azonban ezt általánosan tárgyalta, és nem részletezte az egyes királynék környezetét. Éppen ezért érdemesnek tűnt mélyfúrászerű vizsgálatot végezni egy konkrét királynéra – jelesül Erzsébetre – vonatkozóan. Emellett V. István hitvesének udvarát más késő Árpád-kori királynék (Izabella, Fenenna és Habsburg Ágnes) udvarával történő összevetésével helyeztem kontextusba. Munkámban arra keresem a választ, hogy azok a személyek, akik a források szerint Erzsébet udvarát alkották, milyen sajátos háttérrel rendelkeztek, hogyan alakult az életük, s pályafutásukban milyen szerepet játszottak a királynéi udvarban eltöltött esztendőik. E pályaképek alapján szeretném bemutatni azt a személyes és politikai kapcsolatrendszert, amiben Erzsébet királyné mozgott.

Erzsébet környezetének vizsgálatakor fontos szempont volt, hogy vajon a királynénak ténylegesen mekkora beleszólása lehetett saját udvartartásának összeállításába, illetve mennyiben tekinthető folytonosnak Erzsébet ifjabb királynéi, királynéi és özvegy királynéi udvara. Továbbá az is tisztázandó volt számomra, hogy a kun származású királyné udvara milyen kapcsolatban állt az uralkodócsalád más tagjaival.

A szakirodalom, valamint az elsősorban okleveles források tanulmányozása után arra a következtetésre jutottam, hogy Erzsébet udvarának összetételét V. István haláláig az Árpád-kori szokásoknak megfelelően leginkább az uralkodó (férje) szabta meg, ám özvegy királynéként Erzsébetnek már saját híveit (és nem egyszer rokonságát is) sikerült fontos pozíciókba segíteni. Így tehát elmondhatjuk, hogy Erzsébet környezetében más Árpád-kori királynékkal ellentétben nemcsak az alacsonyabb rangú szolgálok körében találkozhatunk a királyné híveivel, hanem a korszakban egyedülálló módon az udvari méltóságok között is.

Az özvegy Erzsébet nemcsak saját környezetére gyakorolt hatást, hanem menyé, Izabella udvarára is befolyással bírt: Izabella több udvari tisztségviselője is bizonyíthatóan az özvegy királyné embere volt, akik pályafutása egyben bizonyíték a két párhuzamosan működő királynéi udvar közti kölcsönös átjárhatóságra.

Más a helyzet azonban V. István és hitvese környezetének esetében: míg az uralkodó könnyen

bejuttathatta embereit felesége környezetébe, addig Erzsébet udvarából – úgy tűnik – nem vezetett út a király közelébe.

HALÁPI MARTINA

Magyartanár - történelemtanár és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 7. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Kincses Katalin Mária
egyetemi docens, KRE BTK*

EGY 17. SZÁZADI ARISZTOKRATA NŐ MINDENNAPJAI - BATTHYÁNY ERZSÉBET LEVELEI ALAPJÁN

Kulcsszavak: Batthyány Erzsébet, missilis

Batthyány Erzsébet (1619–1688), egy jelentős magyar főúri család kevésbé ismert tagja. Olyan történelmi korszakban élt, amikor a nők írásos emlékeinek a megőrzése ritkaságnak számított, de a Batthyány Levéltárban 175, amelyet ő „írt” mégis fent maradt. Ezek a missilisok átfogó képet nyújtanak Erzsébet teendőiről, kapcsolatairól és gondolatairól. A magánlevelezések nyelvi és kulturális sajátosságainak komplex vizsgálatához történeti és nyelvészeti megközelítéseket ötvöztem. Erzsébet levelei értékes forrásként szolgálnak, hiszen megőrkítik a korszak társadalmi viszonyait, a családi hálózatok működését és a főúri nők mindennapjait. A kutatás során a levelezést nem időrendben, hanem címzettek szerint elemeztem, így lehetőség nyílt a kapcsolatok minőségének és mennyiségének a feltárására.

A missilisok nem csupán a hétköznapi eseményeiről számolnak be, hanem azt is bemutatják, hogyan alkalmazkodott Erzsébet a 17. századi magyar nemesség szabályaihoz. Bár egy részüket biztosan íródeákok vetették papírra, azok tartalma hitelesen tükrözi Erzsébet szándékait, érzéseit és utasításait. Így a dokumentumok hozzájárulnak a korszak gazdasági, vallási és társadalmi átalakulásainak jobb megértéséhez.

Erzsébet életének és szerepvállalásának árnyaltabb megismeréséhez levelezése mellett végrendelete is jelentős segítséget nyújt, amely a kutatás során fontos kiegészítő forrásként szolgált.

KIS-KÁDI ANNA

Történelem

MA, 4. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Prof. dr. Kiss Gergely Bálint
egyetemi tanár, PTE BTK*

MAGYAR DINASZTIKUS KÖTŐDÉST KIFEJEZŐ HELYSZÍNEK ÉS ELEMEEK A NÁPOLYI ANJOUK DINASZTIKUS REPREZENTÁCIÓJÁBAN A 13–14. SZÁZADBAN

Kulcsszavak: mecenatúra, Magyarországi Mária, reprezentáció, dinasztikus szentség, dinasztikus identitás, I. Károly, Nápoly, trecento

A kutatásom témája a nápolyi Anjouk mecenatúrájában megjelenő magyar trónigény. A dolgozatomban a dinasztikus reprezentáció helyszíneivel, a reprezentációhoz köthető műalkotásokkal, azoknak megrendelőivel és alkotóival, valamint a dinasztikus reprezentáció eszközeivel foglalkozom, időbeli keretét az Árpád-Anjou kettős házasság létrejötte (1270) és Johanna nápolyi királynő trónra kerülése (1343) adja. Célom az volt, hogy Anjou birodalmon belül összegyűjtssem a magyar dinasztiához való kötődést kifejező műalkotásokat, melyeknek elhelyezkedését térképen jelöltem, és a dinasztia adott tagjához kötöttem őket. Amennyiben a mecénás személye kérdéses, a saját elméletem vázoló fel ezzel kapcsolatban. Az előadásom ezért részben művészettörténeti jellegű, de a képzőművészeti alkotások mellett az irodalomban megjelenő reprezentációra is kitérek. A dinasztikus reprezentáció eszközei legtöbbször a címerek és a dinasztikus szentek ábrázolása voltak, helyszínei pedig elsősorban a szakrális terek voltak. A dinasztikus reprezentáció nem csupán Nápolyban, hanem a hatalmi központtól távol eső területeken is megjelent. A dinasztikus identitás kifejezése mellett a dinasztia szentségének hangsúlyozása is megjelent, mint legitimációs erő.

KISS-KOMJÁTHY ANDOR

Történelem

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Rudolf Veronika

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

ISTVÁN BÁN ÉS ATYAFISÁGA – A GUTKELED NEMZETSÉG SÁRVÁRMONOSTORI ÁGÁNAK KORAI TÖRTÉNETE

Kulcsszavak: Gutkeled nemzetség; Szlavónia; méltóságviselés; felemelkedés

A Gutkeled nemzetség több évszázadon át meghatározó szerepet vitt Magyarország történelmében. A genus számos ággal rendelkezett, az Árpád-korban ezek közül a Sárvármonostori ág emelkedett a legmagasabbra: soraik közül a 13. századra a megannyi országos méltóságviselő került ki, és a század utolsó harmadában tevékenykedő nagyhatalmú oligarcha, Gutkeled nembeli István fia Joachim is ebből a rokonságból származott. Bár számos szerző foglalkozott a Sárvármonostoriakkal és az ő legfontosabb korai képviselőjükkal, Dragun fia István bánnal, Joachim apjával, elmondható, hogy eddig nem született modern, a rendelkezésre álló források teljességét felhasználó, átfogó elemzése a Sárvármonostoriak korai történetének. Kutatásom során részletes vizsgálat alá vettem Dragun fia István bánt és a korai Sárvármonostoriakat a következő kérdések mentén: Hogyan emelkedett fel a Sárvármonostori ág? Milyen szerepet vittek a Sárvármonostoriak és különösen István, fia Joachim felemelkedésében? Ezekre a kérdésekre az okleveles és narratív források elemzésével a rokonság méltóságviselési, genealógiája és birtokviszonyai mentén kerestem a választ, a Sárvármonostoriak első 1216-os megjelenése és István bán 1260-ban bekövetkezett halála által határolt időintervallumban. Emellett a Sárvármonostori ág őseinek tevékenységét is részletesen megvizsgáltam.

Kutatásom során bebizonyosodott, hogy a csatári monostor egyik alapítója, Miklós volt a Sárvármonostoriak őse. Új bizonyítékok alapján István bán másodnagybátyja, Apaj bánnak a IV. Béla-féle birtokrestaurációkban való szerepe is átértelmezésre került. István esetében pedig többek között fény derült halicsi szolgálataira, és a hercegi címével járó különleges jogkörére is. Emellett Istvánnak 6 új familiárisa és egy, a szakirodalom számára eddig ismeretlen tenger melléki bán is azonosításra került. Továbbá a dolgozatom a Sárvármonostoriak genealógiájával és birtokviszonyaival kapcsolatban is tartalmaz helyreigazításokat, a pontosított családfa és a rokonság térképre vitt birtokai a dolgozat függelékében találhatók.

Vizsgálódásaim konklúziójaként megállapítható, hogy a Sárvármonostoriak és István bán – bár maguk nem folytattak ilyen tevékenységet – megalapozták István fia Joachim oligarchikus tartományának felemelkedését. Különösen István volt az, akinek a nemzetközi hírnevére építve tudta Joachim megkötni rangos házasságát, illetve politikai tőkéjére és birtokaira támaszkodva tudta kiépíteni tartománykezdeményét.

KOSZTOLA ESZTER

Történelem

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Mikó Gábor

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

ÁTSZÍNEZETT KIRÁLYNÉKÉPEK A XIV. SZÁZADI KRÓNIKAKOMPOZÍCIÓBAN

Kulcsszavak: Gizella; Gertrúd; Piast Erzsébet; királyné-ábrázolások; XIV. századi krónikakompozíció

A dolgozat Gizella, Gertrúd és Piast Erzsébet magyar királynék XIV. századi krónikakompozícióban megjelenő alakjával foglalkozik. A három királynéről kialakult történetekben közös, hogy mindegyik esetben a legnegatívabb szereplő az uralkodó felesége lesz. A történeti kutatás Gizellát, Gertrúdot és Erzsébetet összekötötte, felvázolva azt az elméletet, hogy a krónikások egymásra örökítették a királynékat övező botrányokat, mivel saját korukban egyik esetben sem lehetett leírni azt. Így a Gizellát negatív színben feltüntető történet valójában Gertrúd nevéhez fűződött, Gertrúdról a krónikakompozícióban szereplő Bánk-féle merénylet mintájául pedig Erzsébet és a Zách Felicián-féle támadás szolgált.

Az elmélet viszont több szempontból sem problémamentes, a dolgozat így a királynékról kialakult történetek eredetével és egymáshoz való viszonyával foglalkozik, valamint választ keres arra a kérdésre, hogy a három történetben miért pont a királyné, tehát a női hős került a legnegatívabb szerepbe.

KUKOLÍK ANDRÁS

Magyar nyelv és irodalom - történelem tanári

szak

BA, 6. félév

Selye János Egyetem

Tanárképző Kar

Témavezető:

C. Tóth Norbert DSc.

tudományos főmunkatárs, ELKH–MNL–SZTE Magyar Medievalisztikai Kutatócsoport

IPOLYSÁG A KÖZÉPKORBAN - A TELEPÜLÉS FEJLŐDÉSÉNEK PILLÉREI

Kulcsszavak: Ipolyság; Ság; mezőváros; premontrei rend; Hontpázmány nembeli Márton szlavón bán

Jelen dolgozat célja, hogy végigkövesse Ipolyság középkori fejlődését az első említéstől a 15. század végéig. A célkitűzésem okán nem törekedtem a település történetének hiánytalan feldolgozására, csupán olyan mozaikokat ragadtam ki, amelyekkel szemléltetni lehet a fejlődés folyamatát, valamint amelyek egy kevés betekintést nyújtanak a település lakosainak életébe. A munka alapvetően két fejezetre tagolódik: az elsőben a 13. századi kezdeteket dolgoztam fel. Ez a fejezet többek közt foglalkozik a sági premontrei monostorral, és annak alapítójával, Hontpázmány nembeli Márton szlavón bánnal is. Az alapítással kapcsolatban öt kérdést tettem fel – hogy ki(k) és miért, illetve mikor és hol végül pedig, hogy miért alapították a monostort – a kérdésekre pedig sikerült immáron megnyugtató válaszokat adnom. Mindezek mellett még a Hontpázmány nem családfáját is kiegészítettem, kijavítottam.

Mivel a középkor végi állapotok jellemzésére Kubinyi András remek kritériumrendszer alkotott, így a második fejezetet erre alapoztam. Munkám nem csupán leírja a település fejlődését, de számszerűleg is kifejezi a Kubinyi féle centrális pontrendszer alapján és elhelyezi a települést a későközépkori Magyar Királyság városhálózatában. Mindezzel bekapcsolódik egy olyan széleskörű kutatásba, ami hozzásegít ahhoz, hogy jobban megismerjük a magyar mezővárosok világát. Kutatásaim alapján sikerült egy általános képet vázolni a korabeli településről. Közelebbről nézve foglalkoztam az úthálózattal és vásárokkal (hetivásár, sokadalom) vagyis a település gazdasági életével. Ehhez kapcsolódnak a céhek, amik nem csak gazdasági, de társadalmi szempontból is fontosak.

Összességében sikerült kimutatni – valamint saját készítésű térképpel is illusztrálni – hogy a település mennyire elengedhetetlen része volt a szűkebben és némileg a tágabban vett környéknek is. Úgy gondolom a megközelítésem némileg más szemszögből láttatja a mezővárosok életét és betöltött funkciójukat.

MÉSZÁROS MARCELL

Angol nyelv és kultúra tanára (középiskolai) és
történelemtanár és állampolgári ismeretek tanára
(középiskolai)
Osztatlan, 12. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Krász Lilla

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

NŐGYÓGYÍTÁS ÉS NŐI GYÓGYÍTÓK A 16. SZÁZADI NYUGAT-DUNÁNTÚLI FŐÚRI UDVAROKBAN

Kulcsszavak: főúri udvarok; orvostörténet, nőgyógyászat; tudástörténet

A dolgozat célja a 16. századi főúri udvarok gyógyítói gyakorlatában megjelenő női tudás bemutatása két főrendű asszony, Batthyány Ferencné Svetkovics Katalin (1502 k.–1575 k.) és Nádasdy Tamásné Kanizsay Orsolya (1521–1571) tevékenysége alapján. Utóbbi meddősége, majd későbbi várandóssága kapcsán egy rövid esettanulmány mutatja be az őt kezelő orvos, Szegedi Kőrös Gáspár (1525 k.–1563) módszereit és a gyermek, Nádasdy Ferenc (1555–1604) születésének körülményeit, rávilágítva a magyar nőgyógyászat történetének egy korai epizódjára. Az elemzés középpontját az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában található Magyar Asszonyok Könyvtárának levélmásolat-gyűjteménye képezi, kiegészülve a 16. század során magyar nyelven nyomtatásban megjelent orvosi vonatkozású könyvekkel, illetve a két asszony korábban kiadott levelezésével. Ezen források segítségével betekintést nyerhetünk a nyugat-dunántúli főúri udvarok orvosláshoz kapcsolódó gyakorlataiba, a női szerepekbe és tudásba, illetve az annak megosztását szolgáló, az asszonyok között kibontakozó együttműködésbe.

PÁL KRISZTIÁN

Történelem-latin osztatlan tanárszak
Osztatlan, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Rudolf Veronika
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

A MOHORAI WIDFFY CSALÁD GENEALÓGIÁJA

Kulcsszavak: genealógia; Mohora; Widffy; Nógrád; társadalom

Dolgozatomban a mohorai Widffy család genealógiáját vizsgálom. Ugyan a szakirodalomban valamelyest ismert e család, Nagy Iván és Kubinyi Ferenc kutatásai óta nem történt kísérlet a família történetének modern eszközökkel és lehetőségekkel való megírására. Munkámban erre vállalkoztam. A család hivatalviselését és birtokviszonyait elsősorban az okleveles forrásanyagra támaszkodva tudtam rekonstruálni, amelyet az elsősorban a 15. század második felében személyek hivatalviselésére vonatkozó, a szakirodalomban már ismert adatokkal egészítettem ki. A mohorai Widffy családot sikerült összekötni a Honpázmány nemzetséggel, s kimutatni e nemzetség eddig ismeretlen leágazását. A teljesen felderítetlen 14. századi családtörténetünkben sikerült elhelyezni András fehérvári prépostot és Makó, a királyi udvar ifját. A 15. században a család látványosan lépkedett előre a nemesi társadalomban: magister címzés után elnyerték az egregius címzést, amelyet a század végére a magnificus vir koronázott meg. Sajnálatos körülményeknek köszönhetően ez azonban megtört a 16. század elején, s e század végére a família magszakadást szenvedett, s letűnt örökre.

SZÜCS BÁLINT

Történelem

BA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Thoroczky Gábor

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

AVAR TOVÁBBÉLÉS A 9. SZÁZADI KÁRPÁT-MEDENCÉBEN. ÍROTT FORRÁSOK ÉS RÉGÉSZETI MEGFIGYELÉSEK

Kulcsszavak: avar; továbbélés; 9.század; források; etnikum

Az avar továbbélés kérdése az elmúlt harminc év kutatásainak eredményeként sok új adalékkal gazdagodott, ugyanakkor több bizonytalan írott forrás, valamint régészeti értelmezési kérdés is megosztja a tudományos életet. Éppen ezért tanulmányom célja, hogy bemutassam a IX. századi avarság helyzetével kapcsolatos kérdések főbb aspektusait, továbbá kísérletet teszek a különböző értelmezési lehetőségek felvázolására is.

Először az avar továbbélés kérdésének részleteire térek ki, mivel véleményem szerint a hazai történetírás nem fordít elég figyelmet Walter Pohl etnikumokról alkotott nézetére. A neves osztrák történész gondolatai különösen nagy hatással vannak a nemzetközi történetírásra az avar továbbélés kapcsán, éppen ezért fontosnak tartom beemelését a kérdés vizsgálatába. Ezután tanulmányom fősodrában sorra veszem a IX. századi avarsághoz köthető írott forrásokat (Regino Chroniconja, Annales Alamennici a. 863 stb.), valamint ismertetem a régészeti megfigyelésekből levonható következtetéseket is. Az egyes kútfők kapcsán bemutatom a jelentős kutatói álláspontokat, a tudományos diskurzus jelenlegi állapotát. Mindkét forrástípus esetében külön fejezetben térek ki azokra a forrásértelmezésekre, illetve kérdésekre, amik különösen nagy vitát váltottak ki a kutatók körében. Az ellentétes álláspontok bemutatását azért tartom fontosnak, mert ezáltal világosabbá válhatnak az avar továbbélés kérdésének meghatározó irányvonalai. A források ismertetése során igyekszek elérni, hogy az egyes kútfők elnyerhessék az őket megillető helyüket a IX. századi avarság vizsgálatában, amin keresztül reményeim szerint kiviláglik az avar továbbélés lehetőségei és a kérdés vizsgálatának távlatai.

TÓTH MIKLÓS

Magyar-történelem osztatlan tanárképzés

Osztatlan, 9. félév

Nyíregyházi Egyetem

Témavezető:

Dr. habil. Gulyás László Szabolcs

főiskolai docens, NYE

LUXEMBURGI ZSIGMOND BIRTOKADOMÁNYAI ÉS A MEZŐVÁROSOK

Kulcsszavak: mezőváros; Luxemburgi Zsigmond; birtokadomány; városfejlődés; középkori magyar történelem

A hazai városfejlődésben meghatározó volt Luxemburgi Zsigmond uralkodása, amely egyben korszakhatárként is kezelhető a városhálózat vizsgálatakor. A király számos esetben adományozott el olyan településeket, amelyek elindultak a várossá válás útján, nem is beszélve a gazdasági súlyukról, azonban az uralomváltás után ez a fejlődés lelassult míg a felemelkedés lehetetlenné vált. Az elidegenítés következtében magánkézbe került települések többsége olyan mezőváros volt, amely, már a 14. század második felében rendelkezett bizonyos városi funkciókkal. Kikerülve a király kezéből, a földesúri joghatóság alatt ezen helységek megrekedtek az oppidum-ok szintjén. Kutatásomban elsősorban azt vizsgáltam, hogy a Luxemburgi Zsigmond által eladományozott mezővárosok fejlődésében milyen szerepet játszott az uralomváltás. Az egyes települések esetében a rájuk alkalmazott különböző jogi terminológiák – libera villa, possessio, oppidum, civitas seu oppidum, civitas – változását is összegyűjtöttem. Amennyiben a mezővárosok kialakulásának folyamatát vizsgáljuk az oppidum elnevezés megjelenését elsődleges adatként kezelhetjük. A fentiek okán feltételezhető, hogy az adománybirtokokra alkalmazott jogi terminológia változása összefüggésben állhat a birtokos személyének változásával, amely a település fejlődésére is hatást gyakorolt. Az általam vizsgált települések történetében meghatározó jelentőségű volt az eladományozás pillanata. Noha fejlettségüket tekintve legtöbbjük már a 14. század második felében rendelkezett bizonyos városi funkciókkal, számos település csupán fejlődésének kezdetén járt. Az uralomváltással kikerülve a király kezéből sorsukról elsődlegesen új földesuruk döntött, akinek ugyan érdekében állt birtokának felvirágoztatása azonban mindezt hatalmának elismertetése mellett kívánta elérni. A megváltozott keretrendszer emiatt eredményezhetett szembenállást földesúr és jobbágya között. Néhány mezőváros feltehetően tiltakozott a király döntése ellen, hiszen Zsigmondnak parancslevelében kellett engedelmességre utasítania Segesd és Halas lakosait is. Ugyanakkor, mint azt láthattuk a földesúr birtokszerzését követően igen gyakran ad kiváltságlevelet újonnan adományul nyert mezővárosának feltételezhetően a település lakosainak a kérésére. A Zsigmond-korban eladományozott városias funkciókkal rendelkező települések a földesúri joghatóság alatt beolvadtak a korszak település hierarchiájába a mezővárosok közzé.

VERNER FERENC

Angol nyelv és kultúra tanára - történelemtanár
és állampolgársági ismeretek tanára
Osztatlan, 11. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Jeney-Tóth Annamária
egyetemi docens, DE BTK*

"AZ VAD HALÁLTÓL A VÁRADI SZŐLŐIG": AZ ECEDEDI UDVAR ÉS URADALOM TISZTSÉGVISELŐINEK KARRIERÚTJAI 1630-1660 KÖZÖTT

Kulcsszavak: Ecsed, uradalom, tisztséviselők, Rákócziak, Bethlenek.

Dolgozatomban az ecsedi uradalom és udvar tisztséviselőinek karrierútjait vizsgálom a Bethlen és Rákóczi családok birtoklása idején. Kutatásom célja annak feltárása, hogyan működött az ecsedi uradalom igazgatása, kik és milyen feladatokat láttak el az uradalomban, valamint hogyan alakultak az ott dolgozó tisztséviselők egyéni karrierútjai. A tisztséviselők karrierútjának vizsgálata során az általuk írt levelek jelentenek alapot, melyből rekonstruálható, milyen tevékenységet folytattak az uradalomban. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy uradalmi számvételek és instrukciók nem állnak rendelkezésemre. Eddigi kutatásom során sikerült feltárnom az ecsedi udvar és uradalom számos tisztséviselőjét és azok karrierjét, különös tekintettel az udvarbírákra, tiszttartókra, várnagyokra és a gazdasági tisztségeket betöltő személyekre. Az eddig rendelkezésre álló levéltári források alapján részletesen rekonstruálni tudtam két udvarbíró, – Bodoki János és Matolcsy Ferenc – tevékenységét, akik kulcsszerepet játszottak az uradalom mindennapi működésében a 17. század közepén. Megállapításaim szerint a tisztséviselők feladatköre a birtokos család érdekeinek változásával párhuzamosan alakult, vagyis az udvarbírák és tiszttartók feladatai nemcsak gazdasági irányítást, hanem vármegyei illetőségű tevékenységeket is magukba foglaltak. Úgy gondolom, hogy az udvarbírák szerepe az uradalomban túlmutatott a gazdasági igazgatáson, és politikai ügyekben is képviselhették a birtokos család érdekeit. Feltételezésem szerint a tisztséviselők beszámolóí alapján pontosan nyomon követhető az uradalom gazdasági helyzete, a birtokosok döntéshozatali mechanizmusa és az adott korszak gazdasági körülményei.

A kutatás további feladata, hogy a még kevésbé ismert karriereket is feltárja, és a Rákócziak alatti Ecsedről pontosabb képet fessen, ugyanakkor, szükségesnek látszik a korábbi korok vizsgálata, gondolok itt a kamarai korszakra, vagy akár a Bethlenek időszakára. A családi levéltárakból előkerülő missilis és tanúvallatásos források mellett az Erdélyi Királyi Könyvek, az uradalom inventáriumai kerültek feldolgozásra, melyet majd továbbiak követnek. E forrásanyag révén átfogóbb képet adhatok az uradalomról és a benne szolgálók működéséről. A későbbi kutatás során pedig az urbáriumok segítségével egy pontosabb képet nyújthatok az uradalom társadalmi összetételéről és gazdasági működéséről.

KORA ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM

BAKONDY BEÁTA

Történelem

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Kökényesi Zsolt
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

ÉRTÉKEK ÉS ELVÁRÁSOK. MAGYARORSZÁGI KATOLIKUS NEMESI HÖLGYEK HALOTTI BESZÉDEI A HOSSZÚ 18. SZÁZADBAN

Kulcsszavak: nőtörténet; halotti beszéd; elvárás; anya

Kutatásommal a hosszú tizenharmadik századdal foglalkozó nőtörténeti tudományos vizsgálatok sorát igyekszem növelni. Vizsgálatom tárgyát elsősorban a katolikus nemesasszonyok életében bekövetkezett értékrendváltozások képezik. A feljük támasztott elvárások fejlődését állítottam középpontba halotti beszédekre támaszkodva. Munkám során harminc parentációt használtam fel, amelyek nagy része katolikus nemesasszonyoknak íródott, de a teljesebb kép érdekében elolvastam három protestáns parentációt is. A katolikusokra helyezett hangsúlyt a kutatásban való alul reprezentáltságuk és V. László Zsófia nemrég megjelent, a protestáns halotti beszédekkel foglalkozó monográfiája adta. Véleményem szerint a forrástípus itthon alulkutatottnak számít, így új eredményeket hozhat, felhasználhatóak számos történeti munkában és különböző aspektusokban elemezhetőek. Ezen munkámban a korszak parentációiban megjelenő anya és hívő szerepre, valamint az idealizált nőképre koncentráltam.

Elmondható, hogy munkám a korszakkal foglalkozó nőtörténeti kutatási hullámba betagozódva hasonló eredményeket hozott, mint a már megjelent kutatások. A század végére egyre inkább megnőtt a nemesasszonyok anya szerepének felmagasztalása. Ezen szerepkör előtérbe kerülése határozottan kirajzolódik a halotti beszédekben is. Ezt elősegíti az a tény is, hogy a század során egyre inkább elutasítottabbá vált a dajkák alkalmazása, és egyre erősebbé vált az a társadalmi elvárás, hogy a nemesasszonyok maguk neveljék gyermekeiket. A katolikus beszédekről egyértelműen kimondható, hogy a szónokok még ezekben az esetekben is a nők vallási irányú tanításait emelték ki. Kijelenthető ugyanakkor, hogy a század végére a felvilágosodás gondolatai is megjelentek a beszédekben. Ennek hatására egyszerűsödés figyelhető meg a műfajban, például az előtte nagy hangsúlyt kapó nemesi címereket már nem alkalmazták a beszédek alapszerkezetében. Kutatásom során kirajzolódtak a nők felé állított elvárások változásai, valamint az is, hogy hogyan válhat egy nemesasszony a halotti beszédek által oly sokat használt háromjelzős kifejezés értelmében jó, bölcs és erős asszonnyá.

BOSITS DORINA

Jogász

Osztatlan, 3. félév

Széchenyi István Egyetem

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Barna Attila

egyetemi docens, SZE DFK

AZ ARANYBULLA MEGJELENÉSE A TÖRTÉNETI ALKOTMÁNYOSSÁGBAN ÉS AZ ELLENÁLLÁSI JOG TOVÁBBÉLÉSE

Kulcsszavak: történetiség; alkotmányosság, ellenállás, Aranybulla, identitás

A rendszerváltást követő történeti jogfolytonosság jegyében kutatás középpontjában az Aranybulla és öröksége áll. Az Aranybulla-napról szóló törvény megjelenése és a téma körüli hatványozott figyelem motivált a téma kutatásának elkezdésére több mint két éve. A téma relevanciája azóta csak erősödött. Kartális alkotmányunk sajátosan, a történeti alkotmányt is felemlegeti. A dolgozat célja ennek az alkotmányosságnak mibenléte, abban az Aranybulla, különösen az ellenállási záradék jelentőségének vizsgálata.

Fő kérdéseim közé tartozik, hogy hogyan vált az Aranybulla a történeti alkotmány részelemévé; valamint, hogy a történeti alkotmány hogyan kapcsolódik a mai Alaptörvényünkhöz és hogyan jelenik meg az Alkotmánybíróság gyakorlatában az Aranybulla és más részelemek vonatkozásában. Céлом továbbá az volt, hogy megvizsgáljam az Ellenállási záradék, ezen belül az ellenállási jog hatását és tovább élését a mai alkotmányos identitásunkban mind jogi, politikai és szimbolikus értelemben. A válaszkereséssel szerettem volna felvázolni, hogy hogyan jelenik meg a gyakorlatban a történeti alkotmány intézménye. Továbbá, hogy vajon kimutatható-e valamilyen kapcsolat egy több mint 800 éves dokumentum, nevezetesen az Aranybulla és jelen korunk alkotmányossága között, különös tekintettel az ellenállási jog fejlődésének és szokásjogiasságának tekintetében, akár *exressis verbis* formában, átalakulva, beleolvadva más jogba, vagy akár pedig szellemiségét tekintve.

Összefoglalóan, kutatásom a történeti alkotmányosság, benne az Aranybulla mai relevanciájának valóságát hivatott megvizsgálni és ezt a jogalkotói, jogalkalmazói, alkotmánybírósági és köznapi gyakorlat tekintetében megvilágítani, amellyel a múlt jogának jelentőségét a jelen alkotmányosságában került a középpontba.

CZAUN ORSOLYA

Történelem

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Kincses Katalin Mária
egyetemi docens, KRE BTK*

KORA ÚJKORI BOSZORKÁNYPEREK A VESZPRÉM VÁRMEGYEI PÁPAI JÁRÁS TERÜLETÉN

Kulcsszavak: Boszorkányper, Pápa, kora újkor, jogtörténet

A 16–18. századi Magyarország területén több térségben is bonyolítottak le boszorkánypereket, köztük a bemutatni kívánt Pápa és térségében is. A település kora újkori történelmét egyrészt átvitték a konfliktusok és a törökkel– majd a császári seregekkel való hadakozás. A település mindeközben többször is gazdát cserélt, míg a 17. században már végérvényesen az Esterházy család birtokába került. Dolgozatom célja öt boszorkánypernek a bemutatása rámutatva egyrészt arra, hogy milyen társadalmi problémák húzódtak a vádak mögött, másrészt pedig, hogy a perek kimenetelét hogyan befolyásolták a korszak eseményei, például a vallási harcok, amelyek természetesen az általam vizsgált térséget is érintették. Emellett a dolgozat választ kíván adni arra, hogy miért is nem alakult ki nagyobb vádaskodási hullám a térségben. A téma bemutatásában a térség helytörténete mellett nagy hangsúlyt kap a jogtörténet is, mivel ezek nagyban befolyásolták a boszorkánynak vélt személyek perbe fogását és a perek lebonyolítását is. A dolgozat megírásához, a boszorkányperek eredeti leírását használtam fel, melyeket levéltári kutatás, valamint forráskiadványok felhasználásával értem el.

DEMETER ÁGNES

Teológia

BA, 7. félév

Protestáns Teológiai Intézet

Témavezető:

*Dr. Kovács Sándor
egyetemi tanár, RO KPTI*

A KOLOZSVÁR-BELVÁROSI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG TEXTÍLIÁINAK ADOMÁNYOZÓI A 16–18. SZÁZADBAN

Kulcsszavak: patrónusok; textília; egyháztörténet; unitárius

Dolgozatom a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség textíliáinak adományozói közül a 16–18. században élt kiemelkedő személyiségeinek rövid bemutatására összpontosít. Az adományozók család- és élettörténete, valamint adományaik ismertetése által bepillantást nyerünk nem csak az egyházközség, hanem Kolozsvár kulturális életébe, művészetébe is. Az egyházközség életében fontos szerepet betöltő polgári és nemesi eredetű patrónusoktól származó adományok jelentős mértékben növelték az egyházközség ingó és ingatlan vagyonát. A meglévő textíliák és klenódiumok tekintélyes része patrónusi adomány.

Az egyházközség textíliái művészettörténeti szempontból is értékes darabok, szakemberek már foglalkoztak a vizsgálatukkal, így én a dolgozatban nem kívánok ezzel foglalkozni. Ehelyett a dolgozat célja az, hogy az egyházközség kéziratban maradt 17–18. századi számadáskönyveit és leltárjegyzégeit megvizsgálva ismertessem történeti szempontból az adományozások körülményeit és az adományozók életrajzi adatait.

DERZSI PIROSKA

Történelem

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Oborni Teréz

egyetemi docens, ELTE BTK

VISELET ÉS TÁRSADALOM: A KORAÚJKORI VISELETSZABÁLYOZÁS A 17-18. SZÁZADBAN

Kulcsszavak: Viseletszabályozás; Szeben; öltözködés; társadalom; luxus

A dolgozat a kora újkori Magyar Királyság és Erdély viseletszabályozási statútumainak és luxusellenes rendelkezéseinek elemzésével foglalkozik, különös tekintettel Szeben városára. A kutatás célja, hogy feltárja, miként befolyásolták ezek a szabályozások a korszak társadalmi, gazdasági és kulturális viszonyait. A viseletszabályozások nemcsak az öltözködés kereteit határozták meg, hanem a társadalmi rend fenntartásának eszközei is voltak. A kutatás egy másik aspektusa a német városi minták hatása, amelyek jelentősen formálták az erdélyi és magyarországi szabályozásokat. Szeben város példája különösen részletes elemzés tárgyát képezi, bemutatva az 1752-es Kleider- und Polizeiordnung rendeletet, amely kilenc társadalmi csoport öltözködését szabályozta. A dolgozat a nemek közötti különbségekre is rávilágít, megmutatva, hogy a nőket szigorúbban érintették a szabályok, és nagyobb hangsúlyt kaptak a luxus korlátozásában.

A kutatás következtetései szerint a viseletszabályozások nem csupán a divattörténet szempontjából relevánsak, hanem árnyalt képet nyújtanak a társadalmi értékrendről, a gazdasági helyzetről és a kulturális hatásokról a kora újkori Erdélyben és Magyarországon.

FODOR ANDRÁS

Történelem

MA, 1. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

*Témavezető:
Gorcsa Oszkár
tanársegéd, SZTE BTK*

A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC SVÉD VONATKOZÁSAI ÉS XII. KÁROLY SVÉD KIRÁLY ÁTVONULÁSA MAGYARORSZÁGON

Kulcsszavak: II. Rákóczi Ferenc, XII. Károly, kurucok, svédek, Habsburgok

A dolgozatom témája a Rákóczi szabadságharc svéd kapcsolatainak vizsgálata és XII. Károly svéd király Magyarországon hazatérésének a feltételei és körülményeinek a bemutatása. Dolgozatomba ki fogok térni, hogy Rákóczi Ferencék hogyan jöttek számításába a svédek, mint potenciális kuruc szövetségesek és hogy végül hogyan kerültek svéd katonák a Romhányi csatában a kurucok oldalán. Nem másodsorban dolgozatomba arról is szó lesz, hogy XII. Károly miért döntött úgy, hogy Magyarországon keresztül fog haza vonulni az Oszmán birodalom területéről, ahol 6 évig tartózkodott. XII. Károly Magyarországi haza vonulásáról igen kevés érdemi munka született az utóbbi időkben. Aki a legrészletesebben foglalkozott a témával az Ballagi Aladár történész 1922-ben. Ballagi Aladár munkája számtalan primer forrást tartalmaz, amiket a mű okiratok fejeztében megtalálhatók az eredeti nyelvükön. Így ez a mű kutatásom egyik alapkövének számított, ezért is emeltem ki a leginkább az összes felhasznált munka közül.

GREZNEVICS DORKA

Történelem

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Virovecz Nándor

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

IDEALIZÁLT NŐI ARCHETIPUSOK A KORA ÚJKORI "NAGYASSZONYOK" PORTRÉINAK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: nagyasszony; kora újkor; nőtörténet

Dolgozatomban a nemesi származású „nagyasszonyokról” kialakult ábrázolásokra és társadalmi megítélésükre helyeztem a hangsúlyt. Célom az volt, hogy megvizsgáljam, hogyan alakult ki az ideális női archetípus, milyen tényezők befolyásolták ennek formálódását, és hogy ezek a nők miként jelentek meg a korabeli és későbbi történettudományban. A 16-17. századra összpontosítottam, hiszen ez az időszak a magyar történelem viharos évszázada volt, amelyben a reformáció, az oszmán hódítás és a politikai bizonytalanság meghatározó szerepet játszottak.

Kutatásom egyik központi kérdése az volt, hogy az egyes történeti korokban hogyan és milyen narratíva mentén írtak nőkről. Ezen belül kiemelten foglalkoztam azzal, hogy a nőkről szóló ábrázolások milyen társadalmi céloknak feleltek meg. Forrásaim közé tartoztak kortárs történetírók művei, mint Istvánffy Miklós és Forgách Ferenc, valamint a 19-20. századi szerzők, így Perecsényi Nagy László, Deák Farkas és Takáts Sándor munkái. Elemzésem kiterjedt a Kanizsay Dorottya-hoz és Wesselényi Annához hasonló „nagyasszonyok” történeteire is, akik később a nemzeti emlékezet meghatározó alakjaivá váltak.

A dolgozat külön foglalkozik a korabeli nőkép társadalmi elvárásaival. A 16-17. században a vallásosság és az erkölcsösség voltak a legfontosabb elvárások, amelyeket kiegészített az otthonmaradás és a családi kötelezettségek teljesítése. Példaként szolgált Pázmány Péter "Mint kell a keresztyén leányt nevelni" című írása, amely részletesen bemutatta a lányok neveltetésének fontosságát a korabeli elvárások mentén.

Az utókor szemléletét elemezve arra jutottam, hogy a 19-20. századi történészek, mint Takáts Sándor, gyakran vetítették vissza saját koruk női ideáljait a kora újkor női szereplőire. A 20. század elején a női erények, mint a munkaszeretet, a hazafiság és az anyai szerep fontossága kerültek előtérbe, amelyek az akkori patriarchális értékrendet tükrözték. Kutatásom arra is rámutatott, hogy a kortárs források sokszor idealizálták a női szereplőket, és ezek az ábrázolások gyakran követték a társadalmi normákat. A történelem női szereplői mégis egyedi, gyakran rejtett formában tettek szert jelentőségre, legyen szó birtokigazgatásról, levelezésről vagy informális politikai szereplőkről.

HORVÁTH TÜNDE

Informatikus-könyvtáros

BA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

dr. habil. Hegyi Ádám Alex

habilitált egyetemi docens, SZTE BTK

A KORA ÚJKORI NŐI OLVASÁS NYOMÁBAN

Kulcsszavak: kora újkor; női olvasás; makói boszorkányper; ponyvairodalom; mesélés

Olvashatott-e egy kora újkori mezővárosban élő asszony? Bár köztudott tény, hogy a korban elterjedt volt a női analfabetizmus, nem ritkán találunk példát, főleg főúri és nemesi rétegekben, az írni és olvasni tudásra. Az alacsonyabb társadalmi rétegbe tartozó nők olvasási szokásaira bizonyítékot leginkább a boszorkányperekben találunk. Dolgozatom alapja egy makói 1796-os boszorkányper, ami a női olvasást feltételezi, melynek bizonyítására tettem kísérletet. Mivel a per keletkezési helye Makó, így elengedhetetlen részét képezi kutatásomnak a mezőváros helytörténeti bemutatása is. A tündérmeséken át, a boszorkányperekben fellelhető motívumokon keresztül, a dolgozat lényegi részét a ponyvairodalom visszafejtésének kísérlete adja. Ehhez Szirbik Miklós, Makó egykori prédikátora, és első történetírójának és Kis Bálint tanulmányának egy-egy részletét vettem alapul, melyeken keresztül betekintést nyerhetünk a kora újkori ponyvairodalom egy szűk metszetébe. Dolgozatomban rávilágítok a közösségi olvasásélmények és a szóban való mesélés elterjedtségére, valamint lehetséges történeteket vázolok fel képzőművészeti vonatkozásokon keresztül is.

KENYERESSY VIKTOR

Történelem

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Kincses Katalin Mária
egyetemi docens, KRE BTK*

A PROTESTANTIZMUS HELYZETE GYÖNGYÖSÖN III. KÁROLY VALLÁSPOLITIKÁJÁNAK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Református; Helytörténet; Ellenreformáció; Gyöngyös

A dolgozat a XVIII. század eleji Gyöngyösi Református Egyházközség vallási és társadalmi helyzetét vizsgálja, különös figyelmet fordítva III. Károly magyar király (1685–1740) valláspolitikájára és annak helyi vonatkozásaira. A kutatás középpontjában a protestánsok ellenreformációban alkalmazott stratégiái állnak, különösen a gyülekezet jogainak védelme és a hitük gyakorlásának biztosítása érdekében tett erőfeszítések. Ennek okán részletesen bemutatom a korszak protestáns vallásgyakorlatának jogi hátterét, amely magában foglalta az 1681. és 1687. évi törvényeket, az 1691-es Explanatio Leopoldinát, valamint az 1712 és 1715 közötti országgyűlés vallásügyi döntéseit és a Vallásügyi Vegyesbizottság működését.

A kutatás során az egyházközség levéltárának és a Heves Vármegyei Levéltárnak a latin és magyar nyelvű forrásait használtam, előbbi anyag az 1553-as alapítástól kezdődően a gyülekezet hosszú múltra visszatekintő történetét tükrözi. A gyülekezet levelezéseiből világosan kiderült, hogy annak lelki és anyagi gyarapodásához jelentős mértékben hozzájárultak a török vezetők – mint a hatvani kádi és a budai pasa –, valamint a magyar főnemesek – Bocskai István, I. Rákóczi György és II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelmek. A vizsgált korszakban viszont a birtokaiktól – templom, parókia, ispotály, iskola, szőlőföldek – fosztották meg őket, ennek ellenére elkötelezetten kitartottak a hitük megőrzéséért és a gyülekezet fennmaradásért folytatott küzdelemben, a hatalom több szintjén is keresték a jogorvoslat lehetőségét, aminek az emlékét őrzi az egyházközség levéltára.

A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a gyöngyösi helytörténeti és az országos egyháztörténeti ismeretek bővítéséhez, és segíthetnek megérteni, hogyan formálták az ellenreformáció időszakának vallási törvényei és királyi rendeletei a református és evangélikus gyülekezetek történetét.

LÁSZLÓ ISTVÁN

Történelem

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Oborni Teréz

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

Rácz Balázs

egyetemi tanársegéd, ELTE BTK

"FÖRENDEK KÖZÖTT JÁMBORABB EMBER?" RHÉDEY FERENC KOLOZSVÁRI FŐKAPITÁNY ÉLETRAJZA

Kulcsszavak: Apafi-kor; politika; Rhédey család; Teleki Mihály; életrajz

Rhédey Ferenc (1634–1684) betöltött tisztségei – kolozsvári főkapitány, kolozsi főispán, fejedelmi tanácsos és udvarhelyszéki főkirálybíró – alapján az Apafi-kori Erdély kitüntetett jelentőségű főúranak tűnik. Ennek ellenére személyét a történeti kutatások eddig elkerülték, pályaképét csak felületesen, illetve egy-egy esemény kapcsán ismerjük. A dolgozat ezt az űrt hivatott pótolni: a kiadott és kiadatlan levéltári források segítségével igyekszem feltárni Rhédey Ferenc életútját három nagyobb aspektus – tisztségviselés, politikai szerep és magánélet – mentén.

A kutatás során sikerült Rhédey tisztségviselésének állomásait feltárni, valamint az ezekkel kapcsolatos cselekedeteit megvizsgálni. Rhédey politikai szerepéről a kutatás alapján megállapítható, hogy bár országos jelentőségű tisztségeket viselt, valójában az erdélyi politikai élet kifejezetten passzív szereplője volt, sőt, minden bizonnyal magas tisztségeit is csupán kapcsolati hálójának (kifejezetten Teleki Mihálynak), s az általa is támogatott érdekcsoportozáshoz való lojalitásának köszönhette. Rhédey magánéletének részleteit (születési ideje, házasságai, testvéreivel való viszony) is sikerült pontosítani, illetve kiegészíteni, emellett a kutatás rávilágított Rhédey gazdálkodására, egyházipatronáló szerepére, valamint jellemére is.

Rhédey Ferenc életpályájának megismerése a családtörténeti novumokon túl hasznos kiegészítést nyújthat az Apafi-kori Erdély politika- és kormányzattörténetének mélyrehatóbb vizsgálatához, emellett fontos adalékot nyújthat Teleki Mihály hatalmi eszköztárának és bizalmi köre működésének megértéséhez is. Rhédey példája emellett arra is rávilágít, hogy a politikai affinitásokkal nem rendelkező személyek is fontos tényezők lehetnek egy hatalmi csoportosulásnak, hiszen be tudják tölteni azon kulcspozíciókat, melyek egy ellenséges főúri párt esetleg alkalmasabb jelöltjeinek kezébe kerülve súlyos fenyegetést jelentenek. Ilyen értelemben pedig Rhédey Ferenc közel egy évtizedes kolozsvári működése sikeresen biztosította az Erdély korabeli kulcsának számító Kolozsvárt Teleki Mihály és köre számára.

A KOLOZSVÁR-BELVÁROSI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG KLENÓDIUMAINAK TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE A 16–18. SZÁZADBAN

Kulcsszavak: klenódium; egyháztörténet; adományozás; jegyző- és számadáskönyv; unitárius

Dolgozatom témája a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség klenódiumainak történeti áttekintése a 16–18. században. A különböző kelyhek, kannák és tányérok adományozási körülményeiről, eladásáról vagy elajándékozásáról gyűjtök adatokat. A dolgozat célja, hogy felmérje a megnevezett egyházközség klenódiumállományát, azoknak történetét az egyházközséghez való kerülésük pillanatától azok elkerüléséig vagy eladásáig. Ezek az ezüstneműk nagyban gyarapították az eklézsia ingó és ingatlan javainak összességét, így történetük bemutatása során az egyházközség életébe is bepillantást nyerhetünk. A 17. századtól az 1807–1815-ben készült leltárig a különféle számadás- és jegyzőkönyvek őriztek meg fontos adatokat. Ezek vizsgálata során talán felmérhetjük, hogy melyek azok a klenódiumok, amelyek egykor a leltárakban szerepeltek, ma azonban már nincsenek az egyházközség tulajdonában.

Emellett a jelenleg meglévő legrégebbi darabokról is megtudhatunk történeti adatokat, ezáltal értékelhetőbbé válhat azok szerepe az eklézsia többszáz éves történetében.

A dolgozatban elősorban történeti megközelítésből kívánok a klenódiumokkal foglalkozni, és nem művészettörténeti szempontból. A dolgozatnak nem célja a különböző ereklyék művészeti ismertetése, és azok pontos és részletes szakmai leírása. A hangsúly a különféle tárgyak történetén van, azt vizsgálom, hogy mikor, kitől és miért kerültek a kolozsvári unitárius eklézsia birtokába, illetve, hogy az évszázadok során mi történt ezekkel.

MATOLCSI PÉTER

Levéltár

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Fazekas István
egyetemi tanár, ELTE BTK*

A SZEPESI KAMARA HARMINCADKEZELÉSE THÖKÖLY IMRE FEJEDELEMSÉGÉNEK IDEJÉN (1682-1685)

Kulcsszavak: Harmincad; Thököly; Felső-Magyarország; kuruc

Thököly Imre 1682-ben megvalósította a kuruc mozgalom sok éve áhított vágyát, Felső-Magyarország elfoglalását. Miután Fülek ostroma sikerrel zárult, szeptember 16-án Uzun Ibrahim budai pasa átadta a grófnak athnaméját, amellyel fejedelemként feljogosítást nyert az elfoglalt térség irányítására. Az igazgatáshoz azonban szükséges volt egy olyan hivatalnokapparátus is, amely kellően kiterjedt és effektíven tudja kiaknázni a régióban rejlő jövedelemforrásokat. A fejedelem Kassával együttesen a Szepesi Kamara központi hivatalát is elfoglalta, és miután hűségére esketett számos hivatalnokot, felállította a kamara új tanácsát, amellyel utána együttesen szervezték a fejedelemség gazdasági irányítását. A fejedelem háborúskodásához szükségeltetett pénzfedezet jelentős részét a harmincadok állták. A külkereskedelmi vám egy biztos, kiszámítható jövedelemforrást jelentett az élénk kereskedelemmel rendelkező térségben. A harmincadhivatalokba fél év után mindenhol az új adminisztráció által kinevezettek tevékenykedtek, akik – lehetőség szerint – bemutatásra kerülnek a pályamunkában. A harmincadigazgatás az egyik legfontosabb része volt a kamarai igazgatásnak, amelyen keresztül a rendkívüli szervezőképességgel rendelkező fejedelem hatalomgyakorlási módszereibe, illetve azok problémáira is fény derül. A kiegészítő dokumentumban pedig a harmincadhelyek és tisztviselőik kerültek kigyűjtésre táblázatos formában.

MÉRÉSZ ANNA

Tanárképzés

Osztatlan, 9. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

*Prof. Dr. Nagy Marianna
egyetemi tanár, KRE BTK*

*Dr. habil. Czoch Gábor
egyetemi docens, ELTE BTK*

SZOLNOK ADÓZÓI 1713 ÉS 1728 KÖZÖTT

Kulcsszavak: 18. század eleji országos összeírások; 18. század eleji megyei összeírások; Szolnok; adózók névanyaga

A dolgozat 1713 és 1728 között készült három – 1715, 1720, 1728. – országos és hat – 1713, 1714, 1721, 1723, 1725, 1728 – megyei összeírásban vizsgálja Szolnok adózóinak névanyagát. A kutatás célja azoknak a személyeknek a meghatározása volt, akik valamilyen folytonosságot jelentenek az összeírásokban. Ennek érdekében három elemzés mentén készült fel a Microsoft Access-ben készített adatbázis vizsgálata. Első lépésként az országos összeírások névanyagának összekapcsolása történt meg, azután kizárólag a megyei összeírás névalakjainak összekötése következett. Végezetül a két csoport neveinek társítása következett, amelynek eredményeként 309 név maradt az eredeti 856 darab helyett. A 309 név előfordulásának elemzése után kirajzolódott azoknak a száma, akik minden országos és megyei összeírásban szerepeltek a meghatározott időszakban.

A BÁCSKAI TELEPÜLÉSEK DEMOGRÁFIAI ÉS GAZDASÁGI VETÜLETEI II. JÓZSEF BETELEPÍTÉSPOLITIKÁJÁNAK TÜKRÉBEN (1780–1790)

Kulcsszavak: Bácska, demográfia, felvilágosult abszolutizmus, gazdaságpolitika, migrációk.

A XVIII. század végét számos történelmi esemény határozza meg, melyek következményeiként a következő századokra teljesen átrendeződött a társadalmi felfogás. A felvilágosult abszolutizmus utolsó évtizedét II. József (1780-1790) uralkodása és annak eredményei határozták meg. A Mária Terézia (1740-1780) idején elkezdődött intenzív betelepítéspolitika ebben az időben tovább erősödött, illetve más jellemzői is akadtak. A németeket, cseheket, szlovákokat, valamint délszlávokat és más nemzetiségeket a birodalom különböző részeire telepítette, különösen Magyarországra és a Bánságba. Emellett a térségben egyéb más migrációs folyamatok is végbementek, főként a jobb életkörülmények megteremtésének érdekében. Telepesei számára főként adókedvezményeket, földet és vallásszabadságot biztosított, hogy vonzóvá tegye a letelepedést. Ezzel a politikával jelentős gazdasági növekedést és kulturális sokszínűséget hozott a régiókba, ugyanakkor később ez feszültségekhez is vezetett a különböző nemzetiségek között, főleg a nacionalizmus megjelenésének és erősödésének hatására.

Fontos ugyanúgy megemlíteni, hogy az első teljesen átlátható népszámlálás a törökök kiűzése óta is ebben az időszakban készült el. Az betelepítések mértékéről és a betelepítettek számáról számos statisztikai és levéltári adat is tanúskodik. Emellett a témában számos átfogó tudományos munka is íródott. Azonban a betelepítések demográfiai és gazdasági vetületei ezen témakörben gyakorta háttérbe szorulnak, vagy egyáltalán nem is kerülnek megvizsgálásra. Másfelől az általunk tanulmányozandó térség nem kapott megfelelő szerepet ezen említett monográfiák kutatásaiban, ezáltal inkább helytörténeti kérdésekkel foglalkozó monográfiák tárgya maradt. Mindezen okok miatt döntöttünk ezen térség összetett demográfiai és gazdasági vizsgálata mellett. A kutatásainkban végbemenő analízisek és szintézisek, valamint a statisztikai vizsgálathoz a levéltárakban szereplő elsődleges és másodlagos történelmi források mellett szükséges volt a megjelölt forrásokat, valamint a történelemtudomány eredményeit is tanulmányoznunk. Külön figyelmet fordítottunk a nemzeti és vallási aspektusokra is, hiszen számos általános tévhitre bukkantunk ezen témakörök vizsgálata során. Célunk így a téma új szempontokból, illetve új látókörből való alapos vizsgálata.

A KORA-ÚJKORI VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT MŰKÖDÉSE A 17. SZÁZADI KASSAI STATÚTUMOK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Kassa; városi közösség; kora újkor; városi statútumok; önkormányzat

A dolgozat fókuszában a korai újkori Kassa önkormányzata áll. A kutatás fő forrásaiul a 17. századi városi statútumok szolgáltak, amelyek a városi közösség működését mutatják be. A statútumok értékes történelmi források, amelyek lehetővé teszik, hogy nyomon kövessük, miként oldották meg a konfliktusokat, hogyan szabályozták a pénzügyeket, és miként irányították a város adminisztrációját az adott időszakban. A munka bepillantást nyújt Kassa korai újkori történetébe, és rávilágít arra is, hogy a városi közösség hogyan szervezte meg és irányította magát az éppen aktuális szükségletek szerint kialakított normák révén.

A dolgozat célja, hogy megvizsgáljon néhány kiválasztott kérdést a korai középkori Kassa önkormányzatának működésével kapcsolatban a külső tanács által elfogadott statútumok alapján. A szerző a vizsgált források formális és tartalmi elemzésén keresztül közelíti meg a témát. A fő hangsúlyt a statútumok létrehozásának körülményeire és azoknak tartalmára helyezi, mindemellett kvantitatív áttekintést nyújt a statútumok számáról, elfogadásuk gyakoriságáról és tematikus fókuszukról, hogy mélyebb megértést nyerjen a városi közösség igazgatásának és jogrendszerének működéséről. A munka bemutatja a statútumok létrehozásának folyamatát, és megvitatja azok szerepét a város igazgatásában. Ezenkívül bepillantást nyújt a 17. századi Kassa jogi struktúrájába is, valamint áttekintést nyújt a városok és önkormányzataik történeti kutatásával foglalkozó szakirodalomról is.

SZAKÁCS TÜNDE

Német és nemzetiségi német, történelem

osztatlan tanár

Osztatlan, 9. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Szabados János

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

DR. JOHANN FRIEDRICH METZGER HADITANÁCSI TITKÁR DIPLOMÁCIAI PÁLYAFUTÁSA

Kulcsszavak: Metzger; 17. század; pályafutás; titkár

A koraújkor-kutatás előszeretettel foglalkozik a Habsburg-oszmán diplomácia 17. századi történetével. Számos munka jelent meg a korszak általános jellemzőiről, de már nem egy mélyfúrás is készült ebből az időszakból egyes diplomaták tevékenységéről. Ennek nyomán végeztem én is kutatást dr. Johann Friedrich Metzger haditanácsi titkár diplomáciai pályafutására vonatkozóan.

Dr. Metzger pályájának kezdetei éveiben Johann Rudolf Schmid von Schwarzenhorn mellett dolgozott. A tapasztalt diplomata négy küldetésre is magával vitte dr. Metzger, ahol alkalma nyílt kapcsolatokat kiépíteni a Habsburg-diplomáciai apparátus tagjaival, illetve az oszmán diplomáciai elit köreiből is. Tanuló éveitől már három alkalommal önálló küldetést is vezetett.

Munkámban Metzger három önálló küldetéséről fennmaradt jelentéseit elemzem különböző szempontok segítségével, és bemutatom, hogy kik voltak a tárgyalópartnerei, valamint elemzem az utazásának körülményeit és nehézségeit, amivel nem egyszer szembe kellett néznie. Ezenkívül kiemelem a követségek alatti ceremonális kereteket, és ismertetem dr. Metzger kapcsolati hálóját a kezdeti éveitől egészen 1661-ig. A Metzger által vezetett tárgyalásokat is külön fejezetben tárgyalom, csakúgy, mint azt, hogy a titkár milyen mértékben foglalkozott a magyar vonatkozású ügyekkel. Végezetül összehasonlítom Metzger pályáját és feladatkörét a 17. század közepén tevékenykedő haditanácsi titkárokéval, aminek segítségével jobban kidomborodik szerepe az Udvari Haditanács apparátusán belül.

ÚJKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM

BAJUSZ TAMÁS

Történelem

MA, 3. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Forgó András

egyetemi docens, PTE BTK

SIMÓN BOLÍVAR SZEREPE ÚJ-GRANADA FÜGGETLENNÉ VÁLÁSÁBAN ÉS NAGY-KOLUMBIA LÉTREJÖTTÉBEN

Kulcsszavak: Latin-Amerika; Simón Bolívar; függetlenségi háborúk

Kutatásom fő témája a bolívari Nagy-Kolumbia állam létrejöttére és a függetlenségi harcok eseménytörténeti hátterére, valamint a térségben létrejött államok együttműködésére fókuszál. A dolgozat célja, hogy bemutassa egy volt spanyol gyarmat múltját és a független állam létrejöttét, továbbá, hogy bemutassa azokat az okokat, ami a függetlenségi mozgalmak kialakulásához vezettek. Kiemelten összpontosítottam a nemzetközi háttér megvilágítására és hogy a spanyol–amerikai gyarmatok a térségben jelenlévő nagyhatalmakkal milyen kapcsolatot ápoltak. A dolgozat kulcsszereplője Simón Bolívar, akinek elsődleges célja a függetlenségi háború megvívása és a spanyol–amerikai államok egységesítése. A kutatás alapján Bolívar gondolkodásmódját és céljait is számba vettem és ennek tükrében mondható sikeresnek a függetlenségi háború győzelme, és az amerikai államok integrációjának kezdeményezése. A kutatás további célja volt, hogy egy átfogó képet adhassak Latin-Amerika XIX. század eleji történetéről egy állam létrejöttén keresztül, valamint, hogy bővítsem a hazai Latin-Amerika kutatásokkal foglalkozó szakemberek munkáit. Ezek alapján a kutatás célközönségének elsősorban a Latin-Amerika történetével foglalkozó érdeklődők csoportját jelöltem meg.

CZIRJÁK ZSÓFIA

Anglisztika

MA, 3. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Borus György
docens, DE BTK*

A BRIT BIRODALMI PROPAGANDA A SZÁZADFORDULÓ KÖRNYÉKÉN - A KULTÚRA ÉS IRODALOM HANGSÚLYOSSÁGA

Kulcsszavak: történelem brit propaganda kultúra kizsákmányolás

Ahhoz, hogy megvizsgáljuk, mi vezetett a brit birodalom fejlődéséhez majd annak bukásához meg kell értenünk a korai viktoriánus idők jelentőségét, mivel az akkori technológiai fejlődés hozzájárult a média, a nyomda és az újabb technológiák térhódításához, amely hosszú távon befolyásolta a Birodalom társadalmon belüli támogatottságát. Az újabb technológiák, mint például a fényképezés, segítettek megérteni és dokumentálni a korábban ismeretlen kultúrákat, mint például az afrikai őslakosok bizonyos típusait. Az ilyen felfedezések sok rasszizmussal jártak, és a megkérdőjelezhető keresztény világnézetek gondoskodtak arról, hogy ezek a rasszista gondolatok elmélyítsék a nem fehér kultúrákkal szembeni előítéleteket. A média hamis hiedelmeket hozott létre az egyiptomiakról, a kínaiakról, az indiaiakról és a muszlimokról, de például a törökökről vagy az arabokról is. E tévhitek némelyike azt állította, hogy ezek a népek vagy túl erőszakosak, vagy politikai vagy gazdasági intelligenciájuk hiánya miatt képtelenek saját országukat vezetni. Sok film, különösen a 19. és 20. század fordulóján, hőiesen ábrázolta a brit katonákat, ami hozzájárult a Birodalom iránti hazafias érzelmek fennmaradásához. Az oktatás is kulcsfontosságú volt a Birodalom jelentőségének terjesztésében, és ebben nagymértékben részt vettek a nők, oktatási reformokat vezettek be annak érdekében, hogy a Birodalom értékei egyértelműen érvényesüljenek külföldön a gyarmatokon. A késő viktoriánus korszakban is megpróbáltak társadalmi változásokat kezdeményezni. A nők segítőkésznek bizonyultak az első világháború idején, tevékenységük társadalmi, politikai és hosszú távon oktatási jogaik fejlődéséhez vezetett. A Birodalom politikai és gazdasági stabilitása azonban India függetlenné válásával kezdett összeomlani. Összességében a Birodalom volt a brit identitás sarokköve több száz éve, és a századforduló környékén volt a legerősebb és legfejlettebb. Ezért könnyű volt elhitélni a közvéleményt létezésének szükségességében. Ezeket a kulcsfontosságú történelmi eseményeket igyekszem a dolgozatomban feltárni.

DÉRI PÁL

Történelem

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Fazekas István

egyetemi tanár, ELTE BTK

A KORA ÚJKORI HADKIEGÉSZÍTŐ RENDSZEREK FEJLŐDÉSE ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSA KÖZÉP-EURÓPÁBAN

Kulcsszavak: hadtörténelem; hadkiegészítés; Közép-Európa; államfejlődés;

Jelen dolgozat központi témája a kora újkori hadkiegészítő rendszerek fejlődésének bemutatása és összehasonlítása Közép-Európában a Habsburg, lengyel-litván, oszmán és porosz államalakulatokon keresztül. A térség országai számos azonos tulajdonságuk mellett abban is közösek, hogy – földrajzi fekvésükből következően – olyan kitettséggel rendelkeznek, amely történelmi korokon átívelően teszi próbára őket. A kora újkori „hadügyi forradalom” névre hallgató folyamat szintén egy próbatétel elé állította a régió államait, a hadkiegészítés pedig – mint a haderő létszámát és rendelkezésre állását eldöntő struktúra – az egyes országok életben maradási feltételét jelentette. Ezen okok miatt azokat a nagy kiterjedésű és jelentőségű államalakulatokat választottam elemzésem tárgyául, amelyek állapota egyrészt a régió egészét befolyásolják, másrészt lehetőségeik, terheltségük és más körülményeik miatt olyan szélsőértéket képviselnek, amely rendkívül reprezentatívvá teszi vizsgálatukat. Ezen rendszerek kiépülésének vizsgálata és összehasonlítása alkalmat ad a tervezési és döntési befolyással bíró személyek és csoportok lehetőségeinek, eredményeinek és – ebből következően – felelősségük megítélésére.

FODOR ANDRÁS

Történelem

MA, 7. félév

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Prof. Dr. Lévai Csaba
egyetemi tanár, DE BTK*

AZ 1812-1814-ES BRIT-AMERIKAI HÁBORÚ ÉS JELENTŐSÉGE

Kulcsszavak: 1812-1814-es brit-amerikai háború; James Madison; new orleans-i csata; Tecumseh; Andrew Jackson

Az 1812-1814-es brit-amerikai háború a nemzetközi irodalomban és különösen az érintett országokban egy nagyon ismert és jelentőség teljes konfliktus. Az Amerikai Egyesült Államokban, Nagy-Britanniában és Kanadában számos történettudományi munka tárgyalja a háború eseményeit, előzményeit, valamint fontosabb személyiségeinek életét, tetteit a háború folyamán. A külföldi munkák viszont általában nem hangsúlyozzák eléggé a háború hosszabbtávú következményeit, amelyek az érintett országok történetében mind nagy jelentőséggel bírnak. A magyar szakirodalom ezzel szemben nem tárgyalja a háborút részletesen. Csak összefoglaló munkákból lehet tájékozódni röviden a konfliktus lefolyását illetően. Részleteket egyik magyar nyelvű szakmunka sem tartalmaz. Ezért ez a TDK dolgozat arra törekszik, hogy bemutassa az 1812-1814-es brit-amerikai háború előzményeit, lefolyását és következményeit részletesen. Miközben kitér a konfliktus rövid-hosszú távú következményire is. Rámutatva eme eseménysor fontosságára.

GUBÉNY VIKTOR ZOLTÁN

Történelem

MA, 1. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Varga Beáta

egyetemi docens, SZTE BTK

ÁRULÓ VAGY PATRIÓTA? IVAN MAZEPA ÁRULÁSÁNAK KÉRDÉSE

Kulcsszavak: Ivan Mazepa; I. Péter; XII.Károly; Hetmanátus; hetman

Dolgozatom Ivan Mazepa árulásának kérdését mutatja be. A független Ukrajna megteremtése érdekében 1708-ban Mazepa átállt XII. Károly svéd királyhoz. Ez azt követően történt, miután I. Péter orosz cár megtagadta a hetmantól a katonai segítséget, amikor a svédek betörték Ukrajnába. A hetman cselekedete nemcsak Ukrajna és Oroszország kapcsolatára volt nagy hatással, hanem az egész kelet-közép-európai térségre is. 1709. július 27-én Poltavánál a svédek vereséget szenvedtek az oroszoktól, ezzel megnyílt az út I. Péter számára, hogy megszerezze a balti-tengeri kijáratot, illetve Ukrajnát beintegrálja Oroszországba. Mindez elvezetett a Hetmanátus bukásához és Oroszország nagyhatalommá válásához. Ennek köszönhető az is, hogy a független Ukrajna egészen 1991-ig nem jöhetett létre.

Először ismertetem a Mazepáról szóló historiográfiát, a kozák vezető életének korai éveit, illetve az orosz cárhoz lojális időszakát. A dolgozat második felében ismertetem a kozák vezető svédpárti időszakát, kitérve az átállás okaira, a svéd-ukrán tárgyalásokra, a hetman és az orosz cár propaganda hadjáratára és a poltavai csatára. Végezetül kitérek a Poltavát követő megtorlásra is. A dolgozat alapját a témában született magyar és angol nyelvű szakirodalmak alkotják. Célom bebizonyítani azt, hogy, a hetman nem volt áruló, illetve tettében hazafias érzelmek játszottak szerepet. Mindezzel azt szeretném igazolni, hogy I. Péter közvetve szerepet játszott abban, hogy a hetman átállt a svédekhez. Arra a kérdésre is keresem a választ, hogy I. Péter miért folyamodott ahhoz, hogy megtagadja a hetmantól a segítséget.

HAMARICS KRISTÓF

Földrajztanár - történelemtanár és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 8. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Prof. dr. Sashalmi Endre
egyetemi tanár, PTE BTK*

ATEIZMUS, DEIZMUS, NONKONFORMIZMUS ÉS KIRÁLYI FEJVESZTÉS A 18. SZÁZAD VÉGI BRIT KARIKATÚRÁKON

Kulcsszavak: karikatúra; isteni jogalap; anglikanizmus; kereszténység

Kutatásom során a francia forradalom idején (1789-1799) készült brit karikatúrákat vizsgáltam meg. Összességben körülbelül 800 és 1000 közé tehető azon képi források száma, amelyeket analizáltam. E munka, illetve a szakirodalom áttekintése folytán körvonalazódott a témám.

Az előzetes impressziók alapján hipotézisem az volt, hogy az Anglikán Egyházzal szembeni ellenséges viszonyulást megjelenítő karikatúrák automatikusan utaltak egy adott uralkodó kivégzésére is, mintegy mellékhatásaként az anglikanizmus elvetésének. Ennek oka, hogy Nagy-Britannia uralkodójának az isteni jogalap biztosította hatalma megkérdőjelezhetetlenségét, és amennyiben az anglikanizmust – vagy annak egyes tanait – elvetették, akkor automatikusan az isteni jogalap is érvényét veszítette, amely a sérthetlenséget biztosított a királyoknak.

A dolgozatomban végül 19 karikatúrát elemeztem behatóbban. Ezek nagyrészt igazolták hipotézisemet, viszont akadtak kivételek is: több karikatúránál csak az uralkodó kivégzését ábrázolták, más képi források esetében pedig az uralkodó elleni gyűlöletnek volt köszönhető az Anglikán Egyházzal szembeni ellenséges attitűd. Mindemellett, az 1793-as évtől a képi források többségénél nem kizárólag az Anglikán Egyház, hanem már az egész keresztény vallás (felekezettől független) megsemmisítésének következményeire utalnak a karikatúrák készítői. A dolgozatban szó esik még az antiszemizmusról, továbbá a néptömeg (csöcselék) korabeli megjelenítéséről is az egyes képi források esetében.

KOVÁCS FANNI

Történelem–magyar osztatlan tanárszak
Osztatlan, 7. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Vadas András
egyetemi docens, ELTE BTK*

BÁLNÁK A JÉGTÁBLÁK KÖZT. A VÁLTOZÓ KÖRNYEZET MEGISMERÉSE ÉS FELHASZNÁLÁSA A 17-18. SZÁZADI SVALBARDI BÁLNAVADÁSZAT PÉLDÁJÁN

Kulcsszavak: bálnavadászat; kis jégkorszak; Svalbard; környezettörténet; adaptáció

A 17. század második felében az európai bálnavadászok megfigyelték, hogy a grönlandi bálnák egyre nagyobb számban tartózkodnak a Svalbard körüli nyílt tenger jégtáblái között. Ez a fagyos sarkvidéki szigetcsoport ekkor már évtizedek óta a kora újkori Európa bálnavadászatának legfontosabb színtere volt, az ideutazók pedig a tevékenység fenntartása érdekében követték a bálnákat, egyre beljebb hajózva a jégmezőkön.

A dolgozat célja annak bemutatása, hogy az itt folytatott bálnavadászat során Svalbard környezeti jellegzetességeinek és észlelt változásainak értelmezése miképp járult hozzá a térség gazdasági kiaknázásához. Az elemzés alapját két, a kis jégkorszak egy különösen kritikus időszaka (Maunder-minimum) idején keletkezett leíró munka jelenti, melyekben fontos szerep jut a bálnavadászok környezeti ismereteinek. Az általuk összegyűjtött tudás egyrészt bepillantást enged a Svalbard-ökoszisztéma 17–18. századi regionális jellegzetességeibe, másrészt megmutatja, hogy a vadászok pragmatikus ismereti az őket körülvevő légköri és vízfelszíni folyamatok megértésén alapultak.

MEZEI EMESE

Történelem

MA, 1. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Ambrózy Gábor

tanársegéd, KRE BTK

A ZSIDÓ DIASZPÓRA SZEREPVÁLLALÁSAI AZ ERZSÉBET-KORI ANGLIÁBAN

Kulcsszavak: Zsidó, szefárd, Anglia, I. Erzsébet

1290-ben Angliából, Nyugat-Európa több országához hasonlóan, kiűzték a zsidókat, akik hivatalosan csak 1656-ban térhettek vissza. Ennek ellenére a rendelkezésre álló források azt bizonyítják, hogy a kora újkorban mindvégig jelentős zsidó diaszpóra tartózkodott Angliában. A főként szefárd zsidókból álló zsidóság lélekszáma az 1492-es spanyolországi kiűzetést követően nőtt meg. Jelen dolgozatom fókuszra hozza a diaszpóra és az őket befogadó politikai, társadalmi és vallási környezet együttlélése. A kutatás célja prezentálni, hogy nemcsak léteztek zsidók az úgynevezett köztes időszakban (Middle Period) és I. Erzsébet Angliájában, de jelentős szerepet tölthettek be annak gazdasági, tudományos és politikai életében, amely időszak alatt mindvégig közvetlen kapcsolatban álltak a koronával és a politikai elittel. A kutatás a korábbi szakirodalom és a fellelhető források alapján igyekszik a közösség legkiemelkedőbb szereplőinek életét, munkásságát elemezve egy koherens képet adni arról, hogy milyen szerepkörben, miért és milyen feltételek mellett tűrhették meg egy kirekesztett vallási kisebbség jelenlétét az országban.

PÁL DÁVID

Történelem

BA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Túróczy Tamás

külső óraadó, Granada Interpret Kft.

**NOBUNAGA, AKI "BOLONDBÓL DÉMONKIRÁLYÁ LÉNYEGÜLT". JAPÁN
STRUKTÚRAVÁLTÁS ÉS A POLITIKATÖRTÉNET KÖLCSÖNHATÁSAI A 16. SZÁZADBAN**

Kulcsszavak: történelem; koraújkor; államtörténet; szamuráj; buddhizmus

A dolgozat röviden ismerteti a japán történelem alapvető sajátosságainak jelentős részét, azok kialakulásától kezdve a 16. századig. Egy struktúra-értelmezési rendszerbe foglalja a 14–16. század adott korszakait (Muromacsi-kor, Szengoku-kor, Azucsi–Momojama-kor), azok főbb eseményeit tárgyalja, illetve szisztémaként értelmezve azokat, jellegzetességeiket ismerteti. Kiemelt figyelmet fordít végig a hatalom birtoklásának kérdéskörére, amelyet a japán történelem korszakain belül, a valós gazdasági és katonai hatalommal rendelkező, általában kormányzati titulussal bíró egyének, és az őket legitimáló politikai entitás (sógun, császár) dinamikáján keresztül értelmez. Ez legfőképpen az Asikaga sógunok és a sugók kapcsolatának értelmezésében nyilvánul meg a Kemmu Shikimoku alapján. Ezt követően az Asikaga Bakufu hatalmi válsága által létrejött Szengoku-korszak jellegzetességeit, fontos eseményeit taglalja a mű, amely időszak immár a kanrei-sógun dinamikában ragadható meg. Itt az események szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró, a Japánra specifikus hadászat fejlődéstörténetére is kitér röviden, valamint az ezzel kapcsolatos „Hadügyi forradalom”-ra, amely a koraújkori történelem harcászati evolúciójáról szóló tudományos diskurzusának egyik lényeges sarokköve. Ezek után a Tenka Fubu-struktúrát irányító családi és politikai szerveződés, az Oda-klán történetét írja le, Oda Nobunaga vezetése alatt. A klánvezért és szisztémáját érintő főbb eseményeket, a rendszer jellegét és egyedi vonásait, annak viszonyát a kor történelmének meghatározó entitásaihoz, mint a császár, a sógun és a buddhista irányzatok taglalja. Az értelmezéshez, a térben- és időben való tájékozódást elősegítő táblázatokkal és saját maga által készített térképekkel járul hozzá a szerző. Ezeken túl a mellékletek tartalmazzák, szintén a szerző által készített klánjegyzékeket, valamint Ovari tartomány főbb várainak listáját, amelyek az előfutárai, egy a koraújkori Japánt érintő országos és provinciális, magyar nyelven is hozzáférhető adatbázis létrehozásának.

PERGER DORINA

Angol nyelv és kultúra tanára - történelemtanár
és állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 9. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Prof. dr. Sashalmi Endre
egyetemi tanár, PTE BTK*

ÚTMUTATÓ, VAGY ÁLCÁZOTT KIRÁLYPÁRTI PROPAGANDA? AVAGY THE PRINCE, OR MAXIMS OF STATE 1642-ES KIADÁSÁNAK ÚJ ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEI

Kulcsszavak: szerzőség kérdése; reason of state; Sir Walter Raleigh; 17. századi Anglia; fortélyok

Dolgozatomban a *The Prince, or Maxims of State* (1642) c. munkát elemeztem, történetileg elhelyezve és új szemszögből megvilágítva az írás lehetséges céljait, az alábbi fő kérdésekre kerestem a választ. Amennyiben nem Sir Walter Raleigh írta (mint ezt már többen megfogalmazták), akkor 1642-ben mégis miért őt nevezték meg, mint szerzőt? Továbbá, hogy inkább a királypárti, vagy a parlamentpárti táborhoz lehet kötni a művet? Végül pedig, hogy milyen szerepet játszhatott az írás a korban? A forrás monografikus feldolgozását eddig még senki nem készítette el a történeti szakirodalomban. Bár részleteiben sokan elemezték, legtöbbször a *state* szóra adott definíciójával kapcsolatban, több szerzőnél felmerült az a kérdés is, hogy vajon tényleg Sir Walter Raleigh-e a mű írója. Ezen felvetések mellett még a mű orosz zsarnoksággal foglalkozó fejezeteit érintették, valamint a demokrácia 17. századi angol megítélése kapcsán került látókörbe. Több írásban visszatérő elem Machiavelli és Raleigh nézeteinek egymás mellé állítása, Raleigh egyéb művei vonatkozásában is. A művet több különböző szempontból elemeztem: a paratextus elemekre, a további kiadásokra, az 1642-es év politikai kontextusára, a műfaji sajátosságokra, végezetül pedig a Machiavellihez való kapcsolódásokra fókuszálva.

Legfontosabb megállapításom az elemzés alapján az, hogy az adott művet inkább lehet egy olyan írásként tekinteni, amely az emberek gondolkodását volt hivatott befolyásolni az angol polgárháború kezdetén, és I. Károly mellé állítani őket, mintsem egy trónörökösnek szánt uralkodási útmutatóként kezelni.

Az 1640-es években megpróbálták elfogadtatni az emberekkel Machiavelli néhány tanácsát, ezzel pedig Károly tetteit jobb színben feltüntetni. Ugyanakkor mivel túl sokan elítélték Machiavellit, így 1642-ben kiadtak egy hasonló gondolatokat megfogalmazó munkát, amely azonban többet engedett meg az uralkodónak, mint az uralkodói moralitást hangsúlyozó írások, és egy kedvelt író nevét csatoltak hozzá Raleigh személyében. Tehát azt a látszatot próbálták kelteni, mintha Raleigh lett volna a mű szerzője, de én is azt a véleményt osztom, mint Ethan H. Shagan és Anna Beer, miszerint a royalisták állhattak a *Maxims of State* kiadása mögött.

VARGA LAURA DANA

Angol-Német Tanár

Osztatlan, 9. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Stróbl Erzsébet

habilitált egyetemi docens, KRE BTK

PERSONAL AND POLITICAL NEXUS: THE LETTERS OF QUEEN ELIZABETH I TO THE DUKE OF ANJOU

Kulcsszavak: I. Erzsébet; Anjou Ferenc herceg; levélelemzés; történelmi háttér; házassági tárgyalások

This paper aims to explore the primary reasons for the failure of marriage negotiations between Elizabeth I and Francis, Duke of Anjou, conducted in the 1570s and 1580s. It focuses on the correspondence authored by Queen Elizabeth to the Duke, her final and one of the most significant marital candidates. The research specifically examines nine letters, analysing them alongside their historical context for a comprehensive understanding. Based on the investigation of Elizabeth's writing style, rhetorical strategies and the expression norms of the era, the paper highlights the specific circumstances and significant reasons behind the prince's rejection.

Thus, the thesis analyses a total of nine letters originally written in French between 1579 and 1584, based on the aforementioned aspects and their historical context. Although a limitation of the research is that the letters written by the duke to the queen are not available, the letters that are accessible still aid in understanding the thesis's ultimate conclusion: that the rejection by Elizabeth was not due to a lack of personal attraction, but rather that the political risks associated with the marriage—related to Elizabeth's independence, financial matters, or religious differences—were too significant.

19. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR TÖRTÉNELME

BÍRÓ ENDRE

Történelem

BA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Hegyi Ádám

egyetemi docens, SZTE BTK

LELKÉSZ ÉS GYÜLEKEZETE A FEKETE-KÖRÖS PARTJÁN - MOLNÁR JÁNOS ÉLETE ÉS HAGYATÉKA

Kulcsszavak: Nagyzerind; Molnár János; Körös-vidék; református egyháztörténet; lelkeszi életút és kapcsolatháló

Egy lelkeszi életpálya feltárásának korszaktól és felekezettől függően sokféle kútfeje és módja lehet. Magyar református tekintetben, a felvilágosodás időszakára vonatkozóan a Kárpát-medence különböző tudományos gyűjteményei számos forrást tartalmaznak, melyek mennyisége, adatgazdagsága és feldolgozási stádiuma gyakran eltér egymástól.

Molnár János sárospataki tanulmányai után friss pályakezdőként foglalta el 1798-ban az Arad vármegyei, ezáltal a Békési, majd Nagyszalontai Egyházmegyéhez tartozó Nagyzerind szószékét, ahol 1829-ben bekövetkezett haláláig megszakítás nélkül prédikált, ezzel a XIX. század végéig az eklézsia leghosszabb ideig szolgáló lelkesze volt. Munkája, élete tartalmasan telt: közösséget szervezett és örködött annak fegyelmi élete felett, anyagi megvalósításokat vitt véghez és karitatív tevékenységet folytatott, de egyházmegyei küldötteként különféle eklézsiák belső konfliktusainak kivizsgálásában is részt vett. Személyes kapcsolatai meghatározták traktusban és gyülekezetben betöltött helyét és szerepét, erői és hibái, barátai és ellenségei egyaránt voltak.

Dolgozatom Molnár János értelmiségi karrierjére szorító életét és gyülekezete hozzá kapcsolódó történetét mutatja be a lelkeszi tevékenység hitéleti, gazdálkodási és fegyelmi-ellenőrzési aspektusain, valamint a lelkesz személyén, ambícióin és kapcsolatrendszerén keresztül. Ebben lokális, egyház- és vármegyei, illetve egyházkerületi illetékességű iratképzők dokumentumaira, egyház-, társadalom-, művelődés- és helytörténeti forrásokra egyaránt támaszkodom. Módszertani ismereteimet Hegyi Ádám, Szász Lajos és mások tudományos munkáiból merítettem és gyarapítottam.

BÓTA ANNA

Történelem

MA, 7. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Prof. Dr. Pap József
egyetemi tanár, EKKE BMK*

DEMOGRÁFIAI VIZSGÁLATOK A NAGYVISNYÓI REFORMÁTUS KÖZÖSSÉGBEN A 19. SZÁZAD FOLYAMÁN

Kulcsszavak: Nagyvisnyó; demográfia; anyakönyv; református; születésszabályozás

Kutatásom egy borsodi református falu, Nagyvisnyó 19. századi demográfiai átmenet előtti demográfiatörténetét vizsgálja, középpontban a születésszabályozás kérdésével. Dolgozatomban megvizsgálom a termékenységi magatartást, a születésszabályozást, illetve a magas csecsemő és gyermekhalandóság hatását a termékenység csökkenésére, valamint az országos szintű demográfiai katasztrófák következményeit. Elemzem továbbá a településen jelenlévő házassági szokásokat, azok változásait és kapcsolatát a környező településekkel, kiemelt figyelmet fordítva az özvegyek jelenlétére, az újr házassági szokásaikra és a mozaikcsaládokra.

Nagyvisnyó adatait demográfiai vizsgálatokhoz eddig még nem dolgozták fel. Lakosainak múltjáról nem áll rendelkezésre narratív forrás, viszont az egyházközség anyakönyveiben valamennyi helyben élő ember nyomot hagyott, megkeresztelték, megeskették és eltemették őket. A fellelhető népszámlálási adatok felhasználása, valamint az egyházi anyakönyvek adatainak családrekonstrukciós módszeren alapuló adatbázisba való feldolgozása lehetővé teszi a demográfiai struktúrák pontosabb leírását, változások mélyebb megértését.

A dolgozatom két fő részből áll. A források ismertetését követően bemutatom az elemzés legfontosabb historiográfiai párhuzamait majd pedig a módszertani kérdésekről írok. A dolgozat második része a lokális demográfiai folyamatokat tárgyalja.

Elemzéseim során bizonyossá vált, hogy az országos szintű demográfiai katasztrófák a visnyói lakosság életében is mély nyomot hagytak. A járványok és éhínségek hullámszerű mozgást generáltak a halálozások és házasságok számában. Jellemzően az alacsony házasságszámú éveket követően a születésszámok is megcsappant. A 15 év alattiak 50%-os halálozási aránya, ahhoz vezetett, hogy a település nem érte el a növekedéshez szükséges átlagos gyerekszámot, ami a református közösség lakosságszámának stagnálását eredményezte. A magas halálozási arány nemcsak a fiatalabb korosztályokat állította kihívás elé. Az özvegyiség mindennapos jelenség volt mindkét nem életében, a vizsgálat azonban azt igazolta, hogy a férfiak rövidebb időn belül és nagyobb arányban házasodtak újra.

A kutatás jelenlegi állása alapján elmondható, hogy bár a tudatos születésszabályozás jelenlétét narratív forrásokkal nem támasztható alá, de az demográfia adatok annak nagyvisnyói jelenlétére

utalhatnak, ennek biztosabb megállapításához, a kutatás későbbi, térben és időben kibővített fázisában lesz lehetőség.

DOBOS DORINA

Történelem

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Mislovics Erzsébet

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

A KREMSIER CSALÁD PROZOPOGRÁFIÁJA. ZSIDÓ CSALÁDTÖRTÉNET AZ ÚJKORI MAGYARORSZÁGON

Kulcsszavak: családtörténet; Kremsier; zsidóság; demográfia; migráció

Dolgozatom olyan családi adatbázis felépítését tűzte ki célul, amely lehetővé tette a demográfiai, gazdasági és kulturális téren elvégzett, levéltári és genealógiai forrásanyagra támaszkodó prozopográfiai komplex elemzést a Kremsier család esettanulmányán keresztül.

A témaválasztást indokolta, hogy egy család genealógiai adatainak összegyűjtése révén a prozopográfiai segédtudomány módszertanának alkalmazásával a Kremsier család esettanulmányán keresztül komplex analízis elvégzése, valamint a család körében lezajló folyamatoknak a magyarországi zsidó társadalom történelmében meghatározható modellekkel való összehasonlítása válik lehetővé demográfiai, gazdasági társadalmi és kulturális területen.

A kutatás a kvalitatív adatok összegyűjtése után kvantitatív elemzéssel valósult meg. A levéltári- és genealógiai adatbázisok elkészítése, valamint a szakirodalom összegyűjtése után sor került a konceptualizására. A család leszármazási ágának feltárása a Magyar Nemzeti Levéltár és más hazai levéltári forrásanyag (összeírások, dokumentumok, anyakönyvi bejegyzések), korabeli folyóiratok, gyászjelentések, illetve a holokauszt adatbázisa forrásanyaga révén vált lehetségessé. A családfa összeállítása Excel táblázatban került kidolgozásra. Az összegyűjtött ismeretanyag alapján történt meg az egyes generációkra jellemző modellek felállítása.

ERDÉLYI KAMILLA

Történelem

MA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Fónagy Zoltán

habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

A TÁRSASÁGI ÉLET ÉS A NŐI TAPASZTALAT REFORMKORI ÖSSZEFONÓDÁSAI SLACHTA ETELKA NAPLÓIBAN A TÁNCÉLET VIZSGÁLATÁN KERESZTÜL

Kulcsszavak: tánc kultúra; reformkor; napló; női szerepek

Jelen dolgozat arra vállalkozik, hogy a reformkor városi polgárságának tánc kultúrája és annak társadalomban betöltött szerepei egy esettanulmány keretei között elevenedjenek meg. Minderre átfogó lehetőséget nyújt az 1830-as, 1840-es évek fordulóján Sopronban élt úri leány, Slachta Etelka (1821–1876) naplója, kinek bejegyzésein keresztül részleteiben követhetők végig táncéletének bizonyos szegmensei, valamint személyes élményei, benyomásai. A szöveg elemzése során kiemelésre kerültek az egyes tánc típusok, a táncalkalmak körülményei és szervezői, illetve annak kérdése, hogy a táncélet miként is pozicionálódott a társasági élet szokásrendszerén belül. A tánc kultúra társadalmi szerepeinek vizsgálata során pedig megmutatkozott, hogy a női nemi szerepeken nyugvó szocializáció és a reprezentáció, tőke transzformáció lehetőségei miként voltak jelen az egykori mindennapok rítusaiban.

KOLONICS GABRIELLA MARGIT

Földrajz - történelem tanár

Osztatlan, 11. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Csibi Norbert

egyetemi adjunktus, PTE BTK

KAPOSVÁR VÁROSSÁ FEJLŐDÉSE A HOSSZÚ 19. SZÁZADBAN AZ INFRASTRUKTÚRA- FEJLESZTÉSEK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Kaposvár; vasút; folyószabályozás; ipar; gazdaság

Kutatásom célja bemutatni Kaposvár uradalmi központból iparosodó várossá fejlődését a 19. században az infrastruktúra fejlődésének viszonylatában és elhelyezni a regionális tendenciákban. A dolgozatomban részletesen vizsgálom a Kapos szabályozását és annak társadalmi, gazdasági és természeti hatásait, hogyan járult hozzá Kaposvár fejlődéséhez az 1830-50-es években. A második szegmens a közlekedési hálózat kiépülésének vizsgálata volt, amelyet a birodalmi érdekek érvényesülésének tükrében elemeztem összehasonlítva megjelenését a Dél-Dunántúl más területeivel, külön kitérve a hatásaira Kaposvár esetében. A szakirodalmi eredmények alapján felállítottam egy országos modellt az infrastruktúra fejlesztések és hatások esetében, amelyet felhasználva kívántam feltárni Kaposvár fejlődését a statisztikai adatok tükrében.

KÖVECS DÁVID

Politikatudományok

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Marjanucz László

ny. egyetemi docens, SZTE BTK

A SZEGEDI TAKÁCSMESTERSÉG VIRÁGZÁSA ÉS HANYATLÁSA A STEINDL KÖVECS CSALÁD SZÁZ ÉVNYI TÖRTÉNETÉBEN

Kulcsszavak: Textilipar; takácsmesterség; céhtörténet; családtörténet

Ebben a dolgozatban egy német származású szegedi polgárcsaláddal fogunk foglalkozni. Első képviselőjük Steindl Ulrik volt, aki 1745-ben érkezett Szegedre. Mestersége szerint takács volt ezért élete a takács céhhel szorosan összefonódott. A takács mesterségről általánosságban, mint a textilipar egyik fontos ágazataként és szegedi vonatkozásaiban is értekezni fogunk. Ebben taglaljuk a céh felépítését, hierarchikus rendszerezettségét és szabályozottságát. Az inas és legényéveket is bemutatjuk, és a különböző céhbeli tisztségeket is megvizsgáljuk. Szólunk itt még a nevesebb takácsfamiliákról és a céhes hagyományokról, érdekes történetekről és a céh egyéb dolgairól, amelyek fennállása százharminc évében történtek (1743-1873-ig).

A vonatkozó szakirodalom mellett, amely Bálint Sándor, Hilf László és mások munkáiból áll, nagyban merítettünk levéltári, múzeumi és digitalizált anyakönyvi dokumentumokból is, amilyenek az összeírások, a céhes iratok, a Tanácsi Jegyzőkönyvek vagy éppen az anyakönyvek voltak. Az utolsó részben pedig részletes személy- és családleírásokat közlünk azokról a Kövecsekről, akik Ulriktól származnak és a takácsmesterséget apáról-fiúra hagyományozták. Ez összesen négy generációt jelentett, így a Kövecs család takács tagjainak élete a szegedi takács céh történetét szinte teljesen lefedte 1745-1870-ig. Ezekben a leírásokban szót ejtünk a céhhel való szoros kapcsolatokról és az ott betöltött szerepükről és mindennapi életüknek meghatározó pontjairól.

MÉRÉSZ ANNA

Tanárképzés

Osztatlan, 9. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Prof. Dr. Nagy Marianna
egyetemi tanár, KRE BTK*

ADÓFIZETŐK JÁSZBERÉNYBEN, KARCAGON ÉS MEZŐTÚRON AZ 1828. ÉVI ORSZÁGOS ÖSSZEÍRÁS ALAPJÁN

Kulcsszavak: adófizetők, 1828. évi országos összeírás, Jászberény, Karcag, Mezőtúr

A dolgozat a történeti statisztikai források közül az 1828. évi országos összeírás elemzési lehetőségeit és sajátosságait mutatja be öt településen. A 2000 főnél több név szerint összeírt adózót számláló településeken, vagyis Jászberényben, Karcagon és Mezőtúron.

Az 1828. évi országos összeírás (Conscriptio Regnicolaris) dokumentumainak kutatása során figyelembe kell venni a helyi sajátosságokat. Bár a nádori utasítás (Instructio) és a felszólítás (Invitatio) tartalmazzák az összeírásra vonatkozó eljárásmodot, illetve az elkészítésre vonatkozó információkat, mégis eltérések jelennek meg a dokumentumokban. Ennek oka, hogy nem minden kérdéskört szabályoztak egyértelműen, ezért az összeírók a saját döntésük szerint jártak el ezekben az esetekben. Emiatt kiemelten fontos a munka szempontjából, hogy ismerjük a vizsgált településeken az adatok ellentmondásait, valamint az elkészített javításokkal (Rectificata Conscriptio Regnicolaris) együtt végezzük az adatok kiértékelését.

A dolgozat célja, hogy ismertesse az egyes települések esetében fellelhető összeírási sajátosságokat, bemutassa a megalakuló vármegye kiválasztott településeinek adózó társadalmát.

PÉTERFI ORSOLYA

Rövid ciklusú tanári mesterképzés (kémiatanár)

MSc, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Természettudományi Kar

Témavezető:

Géra Eleonóra

egyetemi docens, ELTE BTK

A SZENTHÁROMSÁGI PÉTERFI CSALÁD TÖRTÉNETE A 18-19. SZÁZAD FORDULÓJÁN. KONFLIKTUSOK ÉS KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁS EGY UNITÁRIUS SZÉKELY KÖZÖSSÉGBEN

Kulcsszavak: Marosszék; székely; unitárius; családtörténet

Az elmúlt évtizedek történetírása rámutatott arra, hogy a múlt eseményeinek megértéséhez elengedhetetlen a helyi közösségek és családok történetének, mindennapjainak vizsgálata. A dolgozatom célja egy nyárádmenti székely család 18–19. századi történetén keresztül bemutatni egy unitárius székely közösség életét. A kutatásom középpontjában a család közösségi szerepvállalása, gazdasági helyzete, és a településen zajló konfliktusok állnak. Az anyakönyvi források mellett összeírások, peres iratok és egyházi dokumentumok segítségével állítottam össze a szentháromsági Péterfi család történetét a vizsgált időszakban. A forrásfeltáró munkámat elsősorban romániai levéltárakban végeztem, azonban a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában is folytattam kutatást. A felhasznált források jelentős része a Román Nemzeti Levéltár Maros Megyei Hivatalánál és a Magyar Unitárius Egyház Gyűjtőlevéltáraiban található.

A „csendes ellenreformáció” során Szentháromság vallási összetűzések helyszínévé vált, amikor a katolikus közösség 1752-ben visszaszerezte a régi kőtemplomot az unitáriusoktól. Az egyházközség mégis megőrizte önállóságát, amihez nélkülözhetetlen volt a helyi közösség összefogása, a patrónusok támogatása és az egyházi vezetők útmutatása. A templomfoglalás hatásai azonban hosszú időre meghatározták a szentháromsági unitáriusok életét. A Péterfi család tagjai generációkon keresztül tartó közösségi és egyházi tevékenységük révén fontos szereplői voltak a helyi közösség életének. A 18–19. század fordulóján zajló események jól szemléltetik, hogy miként kapcsolódott össze a magánélet és a közélet, a vallási elköteleződés és a világi konfliktusok.

RADNAI KITTI

Könyvtártudomány, biblioterápia

MA, 3. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

dr. habil. Hegyi Ádám Alex

habilitált egyetemi docens, SZTE BTK

KÖNYVEK ÉVSZÁZADOS ÚTJA, AVAGY TATAI JÓZSEF LELKÉSZ KÖNYVTÁRÁNAK REKONSTRUKCIÓJA

Kulcsszavak: kora újkor, lelkészi könyvtárak, possessor bejegyzés, magánkönyvtár

Dolgozatomban a kecskeméti születésű Tatai József (1782–1841) lelképásztor magánkönyvtárának dokumentumait tekintem át. Vizsgálom a lelkész olvasmányainak beszerzési helyeit, azt, hogy milyen könyveket gyűjtött, illetve, hogy ezek a művek hogyan befolyásolták műveltségét és tudásának integrálását. A kötetekben található possessor bejegyzések segítségével megpróbálom rekonstruálni a lelkész magánkönyvtárát és annak alakulását életrajzi adatai alapján. Áttekintettem a lelkész olvasmányainak beszerzési helyeit, azt, hogy milyen könyveket gyűjtött, illetve, hogy ezek a művek hogyan befolyásolták műveltségét és tudásának integrálását. A meglévő kötetek alapján megpróbáltam rekonstruálni a lelkész magánkönyvtárát és annak alakulását életrajzi adatai alapján. A tanulmányban possessor bejegyzéseket használtam fel a tulajdonjog és a potenciális olvasóközönség meghatározásához.

SAMU JANKA

Történelem

BA, 5. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Mislovics Erzsébet

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

AZ MNL, ORSZÁGOS LEVÉLTÁR DEPARTAMENTUM JUDAEORUM (C55) CSONGRÁD MEGYEI ZSIDÓ VONATKOZÁSÚ BELSŐ FORRÁSANYAGA

Kulcsszavak: Helytartótanácsi dokumentumok; Csongrád megyei zsidóság; MNL (Országos Levéltár); Belső források felkutatása

A dolgozat az MNL, Országos Levéltár, Helytartótanácsi levéltárának iratanyagában a Csongrád megyei zsidóság belső forrásanyagának a felkutatására, átiratára, rövid tartalmi összefoglalójára, valamint az adatok komplex analízisére vállalkozik a 18. század utolsó harmadától egészen 1847-ig. E dolgozat a belső források felkutatását végezte el Csongrád megyére vonatkozóan. A feltárt forrásanyag elemzése a megyei, valamint Szeged város zsidóságára vonatkozó településtörténeti, gazdasági, vallásügyi ismeretek megismerésére, illetve az eddigi ismeretek árnyalását tette lehetővé. A melléklet fejezetben a feltárt források rövid tartalmi összefoglalója, valamint azok eredeti szövegének átirata kerül közlésre, amely a jövőbeli kutatások kiindulópontjául szolgálhat. Illetve elősegítheti a megyebeli zsidóságra vonatkozó ismeretanyag elmélyítését és árnyalását. A belső források felkutatása az iratanyag átnézésével valósult meg, hiszen helytartótanácsi dokumentumokhoz még nem áll rendelkezésre teljeskörű adatbázis, amely iratok szintjéig történő leírásra vállalkozna.

A kutatási tapasztalatok alapján jövőbeli célként az Országos Levéltár anyagában fellelhető források, illetve a megyei levéltárban

SZMODIS BORBÁLA

Történelem

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Schweininger Péter

egyetemi tanársegéd, ELTE BTK

HÁZASSÁGOK DEMOGRÁFIÁJA SZOMÓD TELEPÜLÉSEN, 1763-1895

Kulcsszavak: Szomód; házasságok; szezonális; életkor

Dolgozatom Szomód település házasságkötéseivel foglalkozik két szempont, a szezonális és az első házasságukat kötő menyasszonyok és vőlegények életkora alapján. A község két felekezet – katolikus és református –, illetve két etnikum – magyar és német – együttélése miatt jelent alkalmas helyszínt a vizsgálatokhoz. A török háborúk következtében elnéptelenedett településre a Tisza-vidékről érkezett reformátusok költöztek le. Ide telepítette le gróf Esterházy József a katolikus németeket, amellyel elkezdődött a két felekezet és nemzetiség máig tartó együttélése.

A történettudományban történeti demográfia marginális területet foglal el, kevesen művelik, éppúgy, mint a lokális vizsgálatokat, amely mélyfúrások nagyban árnyalhatják a korszak társadalomtörténetéről alkotott képünket, ezekbe vizsgálatom ezekbe a törekvésekbe kíván bekapcsolódni.

A vizsgált időintervallum kezdő és záró időpontja a forrásadottságok alapján került kiválasztásra. Ez időszak 1763-ban, a település katolikus anyakönyvezésének megindulásával kezdődik és 1895-ben, a polgári anyakönyvezés bevezetésével fejeződik be. Dolgozatom forrásbázisát Szomód település katolikus és református házassági anyakönyvei jelentették, de az esettanulmányok elkészítéséhez a többi anyakönyvtípus is segítségemre volt.

A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy a szomódi házasságkötések nagy arányban a hagyományos szezonális szerint mentek végbe, kivételt az adventi tilalmi időszak be nem tartása jelentett. A katolikusok életkorai az első házasságkötéskor megegyeznek a Hajnal-tézis szerint Európa keleti felének jellemzőivel, a reformátusoké azonban néhány évvel magasabb. E szokatlan jelenségnek oka lehet Tata város közelsége, egy-egy plébános vagy lelkész hatása, illetve a katolikus és a református felekezet egymásra hatása, szokásainak cseréje az együttélés során. Végül pedig két mikrotörténeti esettanulmány fókuszpontot teremt, elkészítésekor olyan folyamatokra figyelhetünk fel, amelyek egy makrovizsgálat során nem feltétlenül bukkannak a felszínre.

TAJTI BÁLINT

Történelem BA

BA, 3. félév

Miskolci Egyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Fazekas Csaba

egyetemi docens, ME BTK

NÓGRÁD VÁRMEGYE VÉDEKEZÉSI INTÉZKEDÉSEI AZ 1831-ES KOLERAJÁRVÁNY IDEJÉN

Kulcsszavak: kolera; Nógrád vármegye; 1831; járvány; védekezési intézkedések

Dolgozatomban az 1831. évi kolerajárvány Nógrád vármegyei vonatkozásaival foglalkozom. Gyűjtőmunkám során feltártam a Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Vármegyei Levéltárának IV. 2. fondjában található Nógrád vármegyei kolerabizottság iratait. Ebben az iratanyagban főszolgabírói, alispáni, kórházi felügyelőbiztosi és határbiztosi leveleket, orvosi, halotti jelentéseket őriznek. A 19. századi járványtörténetnek, ezen belül az 1831. évi magyarországi kolerajárvány történetének bizonyos vármegyékben zajlott eseményeiről részlegesen tájékoztat a szakirodalom. A Nógrád vármegyében történelekről azonban nem találunk kellő mennyiségű szakirodalmi feldolgozást. Ennek a megyének az 1831. évi eseményei szinte feldolgozatlanok. Egy kutató foglalkozott tüzetesebben a Nógrád megyei kolerajárvány történetével: Gáspár János a helyi múzeum pályázatára adta le 1995-ben a kéziratát, amely azóta is publikálatlan. Ennek az alpmunkának a felhasználásával, illetve a levéltári források áttekintése után, az iratanyag elemzésével szeretném dolgozatomban bemutatni az 1831. évi „epékórság” idején történt intézkedéseket.

A téma bevezetéseként ismertetem a 19. századi kolerajárványok terjedésének főbb mozzanatait. Dolgozatom fő témája a Nógrád vármegyei közgyűlés védekezési intézkedéseinek bemutatása, a Centrális Deputáció munkájának, feladatainak és a Nógrád vármegyei kolerabizottság rendelkezéseinek, illetve a veszteglőházak működésének és szabályozásának ismertetése. Az iratok tanulmányozása során felismertem, hogy a vármegyei közgyűlés és a kolerabizottság intézkedései a járványterjedés idejének előrehaladtával változtak. A lázadások, a különböző indokú kérvények, a karantén alól felszabadulni kívánó személyek kérései, a vásárosok problémái, a hívők istentiszteleti szabályozásai miatt háborgók, az Alföldről az északi megyékbe hazafelé tartók lázongásai miatt módosították a megelőző korlátozásokat. Céloom, hogy az iratanyag tanulságai alapján feltárjam az intézkedések hátterét, okait, következményeit, illetve a változások folyamatait.

VERES ISTVÁN

Történelem

BA, 7. félév

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
(Beregszász)

*Témavezető:
Dr. Braun László
docens, UA IIRFKMF*

FÉNYES ILONA MEGBECSTELENÍTÉSE. NEMI ERŐSZAK ÉS JOGI VIZSGÁLAT A 19. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

Kulcsszavak: nemi erőszak; peres eljárás; ítélet; törvényszék

Az erőszakos nemi bűncselekmények története hosszú múltra tekint vissza, már a római jogban büntették ezeket a cselekményeket. Az egyházi és világi jog szigorúan kezelte a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket, például Szent László törvénye a nemi erőszakot a gyilkossággal azonos súlyúnak tekintette. Mária Terézia törvényei még halálbüntetéssel sújtották az elkövetőket, míg II. József már börtönt és kényszermunkát alkalmazott, valamint kártérítést is lehetővé tett.

1818. január 29-én kezdődött a Tóth Ferenc molnár elleni per, akit azzal vádoltak, hogy erőszakot követett el Fényes Ilonán, és ennek következményeként megszületett egy gyermek, Sára, aki később meghalt. A vádat Egry Gábor, a máramarosi öt koronaváros fiscalisa képviselte. Tóth Ferenc tagadta a vádakát, a tanúk vallomásai pedig ellentmondásosak voltak, tárgyi bizonyítékok nem álltak rendelkezésre, így a koronavárosi törvényszék Tóth Ferencet felmentette.

A döntést követően Egry Gábor elégedetlen volt az ítélettel, és fellebbezett a Királyi Táblához, követelve Tóth Ferenc halálos ítéletét vagy kártérítést Fényes Ilona számára. Azonban a Királyi Tábla szintén elégtelennek találta a bizonyítékokat, és 1823-ban újfent felmentette Tóth Ferencet. Az eljárás alatt figyelembe vették a vádlott korábbi erkölcsi botlásait – házasságként többször paráználkodott –, de ez nem volt elégséges a bűnösség bizonyítására. A per végül öt évig tartott, és ítélet nélkül zárult, ami a korban meglehetősen ritka volt, különösen a koronavárosi törvényszékek szigorú gyakorlatát tekintve, ahol általában testi fenyítést szabtak ki. Ilona kártérítést nem kapott az őt ért sérelmekért és az eset életre szóló megrázkódtatást hagyhatott a fiatal lányon. A bűncselekmény bizonyítása akkor lett volna sikeres, ha valaki saját szemével látta volna az erőszakot. Ennek hiányában nem volt elég bizonyíték, hogy az alperest elítéljék.

A korszakban a női áldozatoknak rendkívül nehéz dolguk volt az igazuk bizonyításával. Ilona terhessége és a kis Sára születése, majd tragikus halála még inkább megnehezítette a helyzetet, hiszen a társadalom hajlamos volt a nők erkölcsi tisztességét is megkérdőjelezni.

Ez az eset nemcsak egy tragikus eseményt tár elénk, hanem a 19. századi joggyakorlat, a nők jogainak korlátozottságát. Ilona esete és a korábbi példák (pl. Dmiku Mária) rávilágítanak a nők kiszolgáltatottságára, akik gyakran váltak áldozattá, de ennek ellenére ők is büntetést kaptak „erkölcsi vétségeik” miatt.

ZAN ANTONIA

A kulturális örökség kutatása és hasznosítása

MA, 3. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

Dr. Fehér Andrea

egyetemi adjunktus, RO BBTE

**HINNA, A 100 NAPOS KÖNYV. „UTOLÉRT A MENŐKE”, AVAGY GRÓF GYULAY LAJOS,
OLASZHONBAN TETT UTAZÁSA**

Kulcsszavak: útinapló; utazástörténet; kultúrtörténet; prostitúció; 19. század

A dolgozatom Gyulay Lajos utazással kapcsolatos tapasztalatait és élményeit járja körül. A bemutatásra kerülő időszak (1843–44) a szerző itáliai utazásait foglalja magába. A dolgozat egy primér forrásra hagyatkozik, mely nem más, mint a gróf saját kezűleg vezetett naplókötete. A dolgozat célja az ego-dokumentum központú kutatások bővítése és az útinapló bemutatása, úgy, hogy elsősorban a 19. századi romantikus utazások sajátosságaira kívánunk rávilágítani, másodsorban pedig Gyulaynak „a szebbik nemhez” fűződő gondolataira, az utazás során létesített testi kapcsolataira (kalandjaira) is kitérünk. A táj és idegen világ megtapasztalásán túl az író rendkívül sokat foglalkoztatja a nemiség kérdése, utazásának különféle állomásain nem tud úgy áthaladni, hogy ne minősítse a nőket, vagy ne próbálkozzon kapcsolatot létesíteni ezekkel, legyen szó rokonokról, vagy prostituáltokról. Kutatásom betekintést enged tehát a 19. századi erdélyi utazó belső világába, az ő prizmáján keresztül szemlélhetjük az érzelmi utazás legfontosabb állomásának (Itália) forradalom előtti hangulatát, úgy hogy közben a maszkulinitás és szexuális identitás kérdésére is reflektálok.

19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR TÖRTÉNELME

BAKÓ PÉTER

Történelem

BA, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

JENDRICS OLIVÉR

Történelem

BA, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Nagy Marianna

egyetemi tanár, KRE BTK

ADALÉKOK BALÁZS MÓR ÉLETRAJZÁHOZ (1849–1897)

Kulcsszavak: dualizmus, zsidó nemesség, hagyaték, családtörténet, nemesi címer,

Balázs Mór életrajzának kutatása nemrég kezdődött el. Merczi Miklós és Zsigmond Gábor tollából három tanulmány született jelen pályamunka szerzője néhány olyan kérdésre fókuszált, melyet a szakirodalomnak még nem volt módja megvizsgálni. Ilyen a család, amelybe Balázs született, a család, amelyben felnőtt, nemesítésének körülményei és hagyatékának elemzése. A dolgozat széles forrásbázissal rendelkezik, melynek gerincét alkotják a zsidóösszeírások, a Budapest Főváros Levéltárában található jegyzőkönyv a hagyatéki tárgyalásról, levelek a nemesi címer ügyében, címjegyzékek és születési, házassági és halotti anyakönyvek.

BOLLÓK BOTOND

Történelem

BA, 6. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Pap József

egyetemi tanár, EKKE BMK

VAKOLÓK A LAPOKON. A DUALIZMUS KORI SZABADKÖMŰVESSÉG MEGJELENÉSE AZ EGRI SAJTÓTERMÉKEKBEN (1863-1914)

Kulcsszavak: Szabadkőművesség; Sajtó; Eger; Dualizmus; Szabadkőműves

A magyar szabadkőművesség a dualizmus időszakában élte virágkorát. Szervezeti keretei ekkor érte el a legnagyobb kiterjedését. Több ezer tagja között jelen voltak a korszak legjelentősebb politikai, kulturális és társadalmi elit jeles képviselői. A mozgalom működése elsősorban a jótékonykodásban, és a polgárosodás kiteljesedésének a megsegítésében nyilvánult meg. Bár kezdetben a mozgalom igyekezett elhatárolódni a politikai szerepvállalástól, tagjai között a korszak politikai elitjének több jelentős képviselője is jelen volt. Megítélésükre nagy hatást gyakoroltak az 1890-es évek egyházpolitikai vitái, illetve a polgári radikalizmus erősödése, mely a szabadkőművesség szemléletmódjára is nagy hatással volt. Ezek a tényezők gyakran megjelennek a korabeli sajtóban, legyen szó országos, vagy helyi, politikai, vagy felekezeti lapokról. Eger városában bár a mozgalom nem volt jelen, sajtójában már igen korán megjelent a szabadkőműves-ellenes szemlélet. Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a fontosabb helyi ellenzéki, keresztény-konzervatív, illetve kormánypárti hírlapok hasábjain milyen formában jelent meg a mozgalom, mint téma. Milyen gyakorisággal, illetve milyen sajtó által megjelenített témakörrel kapcsolatban merült fel a szabadkőművesség jelenléte. Emellett célom még három Eger városához és sajtójához köthető történet bemutatni, melynek meghatározó eleme volt a szabadkőművesség vélelmezett egyházellenes és társadalomromboló tevékenység. Legyen szó Pulszky Ferenc 1889-ben tervezett egri előadásáról, az egri főreáliskola tanárainak 1911-es botrányáról, vagy Samassa József egri érsek és a mozgalom viszonyáról.

BURILLÁK MARCELL BENCE

Történelem

MA, 3. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szelke László

egyetemi adjunktus, PPKE BTK

A KIEGYEZÉS GAZDASÁG- ÉS PÉNZÜGYPOLITIKÁJÁNAK MEGALAPOZÁSA A POLITIKAI HETILAPBAN (1865-1866)

Kulcsszavak: kiegyezés; eszmetörténet; gazdaságtörténet; gazdaságpolitika; Eötvös József

Sosem váltak az ország vezető pártjává, de a Batthyány- és az Andrássy-kormányban egyaránt miniszter(ek)e)t adtak, a közvélemény alakítására pedig két időszakban is megkapták a lehetőséget. Az Eötvös József vezette mérsékelt liberális csoport Pesti Hírlap élén folytatott reformkori tevékenysége közismert. Kiegyezést megelőzően szerkesztett Politikai Hetilapjuk viszont szinte feledésbe merült.

A hírközlés helyett inkább publicisztikára, kritikára és hosszabb elemzésekre szakosodott újság a XIX. századi magyar szellemi élet egyik legszínvonalasabb fóruma volt. A Hetilap Eötvösék régóta hirdetett közjogi, nemzetiségi vagy művelődéspolitikai nézetei mellett forradalmi közgazdasági javaslatokkal rukkolt elő. A szerzők gazdasági iskolák alapítását, angolszász kereskedelmi rakhelyek honosítását, a takarékpénztárak működésének reformját, új vasútvonalat és folyószabályozást javasoltak, vagy épp az alföldi bor és pálinka megfelelő használatáról értekeztek.

A dolgozat Eötvös, Trefort Ágoston, Keleti Károly, Lónyay Menyhért, Csengery Antal és szerzőtársaik publicisztikai alapján egységes közgazdasági szemléletrendszer felvázolására tesz kísérletet. A Politikai Hetilap megelőlegezte azt a hatalmas átalakulást, amin Magyarország a dualizmus idején keresztülment. Kísérletező jellegű, ám tudományosan megalapozott közgazdasági javaslatait a magyar eszmetörténet részeként eddig részletesen nem tárgyalták, ezt a hiányt pótolja a dolgozat.

FARAGÓ GÁBOR

Történelem

BA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Prof. Dr. Hermann Róbert
egyetemi tanár, KRE BTK*

A PRAGMATICA SANCTIO EMLÍTÉSEI ÉS ÉRTELMEZÉSEI 1848-49-BEN

Kulcsszavak: államjog; politikai gondolkodás; 1723. évi törvények; szabadságharc; magyar-osztrák kapcsolatok

A dolgozat a pragmatica sanctio említéseit mutatja be az utolsó rendi országgyűléssel kezdődően és a Habsburg-ház trónfosztásával bezárólag. 1848-49 szakirodalmában egy-egy epizód kapcsán találkozunk e törvényekkel, a magyar-osztrák kapcsolat valamely aspektusának tárgyalásakor, de a téma szisztematikus feldolgozása még nem történt meg. Pedig csupán egyesével szemlélve ezeket az epizódokat rejtve marad előttünk a két birodalomfél államjogi kapcsolatáról nem általánosságban, hanem konkrétan az 1723. évi törvények fényében folyó vita. Ez a vita ugyan a történések csomópontjain – például az olasz segély kapcsán – kerül csak a politikai diskurzus első vonalába, de a csomópontok között sem ül el, és az országos politikán kívül a közbeszéd, a publicisztika és a propaganda szerves részévé is válik. Erről meglepően bőségesen tanúskodnak a kor magyar nyelvű forrásai, amelyek közül elsősorban a nyilvánosságnak szóló szövegek (hírlapi cikkek, közjogi munkák, beszédek) feldolgozására vállalkozott a dolgozat. Ezekből egy élénk és szerteágazó kép tárul elénk a pragmatica sanctióról, és csupán az említések és értelmezési kísérletek rendszerezett bemutatása könnyedén kitölti a jelen munkának megszabott terjedelmi kereteket.

Az elvi síkon és napi politikai érdekek mentén összefonódva folyó vita mélyebb összefüggéseinek vizsgálata további kutatásokat igényel, nem is beszélve az osztrák oldal álláspontjának feldolgozásáról. Annyi kijelenthető, hogy e törvények értelmezésében Magyarországon nem volt egységes álláspont, és az 1848-49-es próbálkozásokból nem is született. Ha a dolgozat alkalmas arra, hogy a kor történetírásában csak látens módon megjelenő pragmatica sanctio-kérdésre ráirányítja a politikai gondolkodás és nyelvhasználat kutatásának figyelmét, már elérte célját. A téma azért is érdekes, mert a későbbi kiegyezés államjogi vitáinak csaknem valamennyi szereplőjét és álláspontját felvonultatja és segít megérteni az álláspontok változását és emlékezetét: elég csak Kossuth 1881-es bírálatára és annak recepciójára utalnunk. És bár az egységes értelmezés kialakítása 1848-ban akár maga Kossuth, akár a vitákban akkor még feltűnően passzív Deák türelmét is próbára tehetné, mégsem volt megkerülhető: utóbbi az 1867-es „kiegyezési törvényt” a pragmatica sanctióból Magyarország számára következő jogok és kötelezettségek definiálására építette.

GYENGE DÁNIEL

Történelem

BA, 6. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ

Témavezető:

Dr. habil. Kalocsai Péter

tanszékvezető egyetemi docens, ELTE SEK

HERTELENDY KÁLMÁN, ZALA VÁRMEGYE FŐISPÁNJA (1872–1875)

Kulcsszavak: főispán; Zala vármegye; Hertelendy Kálmán; zalavári apátság; 47-es honvédszászlóalj

Hertelendy Kálmán nem mint főispán, s nem is mint képviselő lett emlékezetes szereplője a magyar történelemnek, hanem mint katona. 1848 – 1849-es honvéd szabadságharcosként nagy katonai hősiességről és bátorságról tett tanúbizonyságot. Legnevezetesebb tettei között szerepel az, hogy Buda visszafoglalásakor a 47. honvédszászlóalj századosaként halálos lövést adott le a császári helyőrség parancsnokára. Ezzel szerzett országos hírnevet magának. Hertelendy Kálmán kiegyezés utáni politikai pályafutásának kutatásával alapvető célom az volt, hogy hiánypótlóan feltárjam és ismertessem egy zalai születésű hős honvéd százados politikusi munkásságát, azon belül is a főispáni működésére fókuszálva.

Akárcsak apja, nagyon érdeklődött a közélet és a közügyek iránt, meglátásom szerint világnézetében a konzervatív és a liberális eszmék is ötvöződtek. Támogatta a népművelés és az iskoláztatás ügyét, híve volt a lakossággal való közvetlen kapcsolattartásnak, amiről tanúbizonyságot adnak a községekben, városokban tett gyakori látogatásai, s az egész vármegyét bejáró körútjai is. Mindenhol ott volt, ahol lennie kellett, s ahol szükség volt rá. Egy igazi lokálpatrióta vezető volt.

HEROLD VIRÁG

Jogász

Osztatlan, 5. félév

Széchenyi István Egyetem

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Nagy Szabolcs

egyetemi adjunktus, SZE DFK

REFORM VAGY ILLÚZIÓ? - AZ 1894. ÉVI HÁZASSÁGI TÖRVÉNYBEN ELFOGADOTT ÚJ VÁLÁSI SZABÁLYOK HATÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE A KORÁBBI GYAKORLAT SZENTSZÉKI PEREKEN KERESZTÜL TÖRTÉNŐ BEMUTATÁSÁVAL

Kulcsszavak: házasság; válóper; szentszék; ágytól és asztaltól elválasztás; egyház

A házasság az egyik legfontosabb magánjogi jogviszony, amelynek szabályozása az állam kiemelt feladatává vált. A feudalizmus időszakában kialakult egyházi szabályozás a 19. századig meghatározó maradt, azonban a társadalmi és politikai változások reformok létrehozását tették szükségessé. A modernizáció útjában számos akadály állt, leginkább a katolikus egyház ragaszkodása a kánonjogi előírásokhoz, amelyek – álláspontjuk szerint – évszázadokon át az emberek javát szolgálták és a házasság szentségének eszményét őrizték.

A különböző vallási felekezetek eltérő szabályokat követtek, közülük a legszigorúbbak a római katolikus egyház előírásai voltak. Az egyház tanai szerint a házasságot felbontása nem lehetséges, a házaspár számára legfeljebb ágytól és asztaltól való elválást engedélyezett a szentszék bírósága, ez a szexuális és a gazdasági életközösséget megszüntette, de nem érintette a házasság felbontását. Az utólagos érvénytelenítés esetei akkor állt fenn, ha a házasság megkötésekor valamilyen akadály állt fenn, így a házasság érvényesen létre sem jött.

Az 1894. évi XXXI. törvénycikk elfogadását megelőző korszakot az 1989-es rendszerváltozást megelőző jogtörténeti szakirodalom gyakran elavultnak, idejétmúltnak minősítette, mivel az ellehetetlenítette a „válni kívánó” felek helyzetét. Ezen történészek szerint az új törvény „megváltásként” érkezett, orvosolta a korábbi rendszer igazságtalanságait és egyenlőtlenségeit.

Kutatásaim alapján azonban a fenti vélemények árnyalandóak. Munkám célja, hogy az 1894-es házassági törvény elfogadását közvetlenül megelőző időszak válópereit bemutatva – különös tekintettel a veszprémi szentszék gyakorlatára – rávilágítsak a korábbi ítélkezési gyakorlat sajátosságaira és megvizsgáljam, hogy az új szabályozás és a jogterület állami kézbe kerülése valóban hozott-e változást az „átlagemberek” életében.

Reform vagy illúzió? Az 1894-es törvény célja a házasság megreformálása, a válás intézményének magyar jogrendbe történő beépítése és a polgári átalakulás előmozdítása volt. Dolgozatom értékeli a törvényhez vezető utat, feltárja a korábbi szentszék gyakorlatot, és elemzi az egyház és az állam között lezajló konfliktusokat.

CSÍK VÁRMEGYE LEGNAGYOBB ADÓFIZETŐI 1887–1918 KÖZÖTT

Kulcsszavak: legnagyobb adófizetők; Csík vármegye; elit; törvényhatósági bizottság

Kutatásom témája a Csík vármegyei legnagyobb adófizetők vizsgálata az 1887–1918 közötti időszakban. A legnagyobb adófizetők egyúttal a társadalmi elitet képezték és jelentős szerepet játszottak a vármegye gazdasági, társadalmi és politikai életében. A kutatásom célja ennek a Csík vármegyei társadalmi elitnek a feltérképezése. A kutatás a legnagyobb adófizetők vagy más néven a virilisek névjegyzékei alapján történik. Ezeket a névsorokat évente állították össze és a listán szereplők felvételt nyertek a vármegye törvényhatósági bizottságába. A listák a Román Nemzeti Levéltár Hargita Megyei Levéltárában találhatók.

Először azt mérem fel, hogy Csík vármegyében mennyi adót fizettek be a virilisek, és ennek alapján hol helyezkedik el a vármegye az országos átlaghoz viszonyítva. Megfigyelem az adóátlagok változását az évek során és megvizsgálom, hogy milyen mértékben növekedtek az adóösszegek az évek múlásával. Azt is fontosnak tartom megtudni, hogy mekkora adóval lehetett felkerülni erre a listára, és melyek voltak a legnagyobb összegek, amelyeket befizettek. A listákon azt is vizsgálom, hogy az egyes személyek hány alkalommal szerepelnek, illetve milyen mértékben cserélődnek a személyek. A legtöbbször előforduló személyek életútját röviden ismertetni fogom.

Ugyancsak vizsgálom a legnagyobb adófizetők származását és foglalkozását. Azt szeretném megtudni, hogy a különböző foglalkozási kategóriákba hány személy sorolható be, és mely kategóriában szerepelnek a legtöbben és miért. Különösen érdekel, hogy hány oklevéllel rendelkező személy szerepel a legnagyobb adófizetők között (ezeknek az adóját duplán számították be). Ennek nyomán kiderül, hogy a legnagyobb adófizetők között milyen mértékben képviselteti magát az értelmiségi és a hivatalnoki réteg. A különböző etnikumok, mint például az örmények és zsidók szerepére is kitérek, és röviden bemutatom, hogy milyen szerepük volt a vármegye gazdasági életében.

KELEMEN LILLA KORNÉLIA

Történelem

BA, 5. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

Dr. Pál Judit

professzor, RO BBTE

ZSIDÓ REFORMEREK AZ EGYENJOGÚSÍTÁSON INNEN ÉS TÚL. A KOLOZSVÁRI MAGYAR IZRAELITA HITKÖZSÉG TÖRTÉNETE

Kulcsszavak: zsidók; reformerek; Kongresszus; Kolozsvár; egyenjogúsítás

Kutatásom tárgyát a Kolozsvári Magyar Izraelita Hitközség vizsgálata képezi az 1866–1869 közötti időszakban. Ennek alapjául a Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Levéltárban fellelhető levéltári források, valamint a Magyar Polgár című kolozsvári sajtóorgánium témával kapcsolatos cikkei szolgálnak.

A 19. század közepe jelentős változást hozott a magyarországi és erdélyi zsidó közösségek életében. A kiegyezés után teljes jogú állampolgárokká váltak, de az 1868-ban összehívott Izraelita Egyetemes Gyűlés (Zsidó Kongresszus) nyomán három irányzat alakult ki: a neológ, ortodox és a status quo ante. Dolgozatom első részeként az erdélyi és azon belül a kolozsvári zsidóság történetét foglalom össze. Ezt követően ismertetem azt a folyamatot, hogy hogyan vált ki az ortodox zsidók közül egy asszimilálódni kívánó reformer közösség. Továbbá annak létszámbeli, foglalkozásbeli összetételéről szocio-professzionális felméréseket készítek, analitikus módszerekkel. A levéltári és sajtóforrásom segítségével keresem a válaszokat arra, hogy a közigazgatási hatóságok mennyire álltak mellé vagy mennyire akadályozták az új hitközség létrejöttét, működését, valamint, hogy milyen kapcsolat állt fenn a régi, a vagyis hagyományhű ortodox és a reformközség között. Végezetül azt is vizsgálom, hogy Kolozsváron a helyi szinten lezajló események hogyan illeszkednek a zsidó közösségek életében Erdély szintjén végbemenő változásokkal.

KIRÁLY DÁVID

Történelem

BA, 5. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Prof. Dr. Hermann Róbert

egyetemi tanár, KRE BTK

GÖRGEI ÉS RADEZKY PARANCSNOKI MAGATARTÁSAINAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA A TAVASZI HADJÁRATBAN, ILLETVE AZ ÉSZAK-ITÁLIAI HADJÁRAT TÁMADÓ SZAKASZÁBAN

Kulcsszavak: Görgei, Radetzky, hadtörténet, XIX. század, összehasonlítás

Görgei és Radetzky parancsnoki magatartásainak összehasonlítása a tavaszi hadjáratban, illetve az észak-itáliai hadjárat támadó szakaszában

A történelemoktatásban külön kezeljük a hazai és az ún. egyetemes történelmet. Bár ez a szemlélet a megismerés szempontjából praktikus, hiszen saját történelme mindenkinek fontosabb, e szemlélet hátránya, hogy megnehezíti annak elhelyezését a „nagy egészben”. Tanulmányom tárgyául ebben a szellemben két olyan hadvezért választottam, akik kortársak, és akiket külön-külön ismerünk, de összehasonlításuk által közelebb hozható egymáshoz a fenti két nagy történelmi kategória. Ők Görgei Artúr, és Joseph Wenzel Radetzky.

Ahhoz, hogy a munka alapjait megteremtsem, a következő lépéseken mentem végig: Először is egy időintervallumot kellett találnom, amelyben hasonló helyzetben láthatjuk őket. Így esett a választásom két támadó hadműveletre, melyben mindketten főparancsnokok voltak, Radetzky '48-as kitörésére az észak-itáliai erődnégyszögből, és a Görgei vezette '49-es tavaszi hadjáratra. Ezután igyekeztem minden, az eseményeket befolyásoló tényezőt számba venni, mint az életutak, a terep, a hadtudomány akkori állása, hadseregeik létszáma, felszerelése, kiképzettsége.

Végül mindezek ismeretében különbségeket és hasonlóságokat kerestem a vezetési attitűd és teljesítmény terén a két hadvezér között. Hogyan szereztek információt ellenségük hollétéről, erejéről és szándékáról? Milyen haditerveket követtek, és mekkora szerepük volt a tervezési folyamatban? Működtek-e ezek a tervek, és ha nem, hol volt szükség beavatkozásra? Amikor szükség volt rá, milyen megoldásokat találtak? Az előbbi szempontokon kívül hangsúlyt fektettem arra, hogy ne csak a szakirodalmon, és a parancsnokok saját szemén keresztül lássam az eseményeket, hanem közvetlen alárendeltjeik (hadtest, hadosztály- és dandárparancsnokok, vezérkari tisztek) véleményét, képességeit és teljesítményeit is megismerjem, hiszen ők azok, akik a hadsereget és annak vezérét összekötik. Kutatásom alatt a következőkben találtam meg a két főparancsnok eredményességének okait: Kitűnően ismerték fel a széthúzott ellenséges arcvonalban rejlő kezdeményezési lehetőséget. Ismerték hadseregük képességeit, állapotát, és parancsnokait, akikre tudták, miben támaszkodhatnak. Kihívások esetén ismereteik és tehetségük révén kivitelezhető megoldást találtak, amit seregük képes volt végrehajtani. Végezetül az ellenség hibái is nagyban hozzájárultak a hadműveletek sikerességéhez.

KRÉZ GELLÉRT

Történelem

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Manhercz Orsolya

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

ÜTKÖZŐ NARRATÍVÁK. GÖRGEI ARTÚR KETTŐS ÁBRÁZOLÁSA BÁTORI SCHULCZ BÓDOG HONVÉD EZREDES VISSZAEMLEKEZÉSEIBEN

Kulcsszavak: Görgei-kérdés; történeti narratíva; személyes források

Az 1848–49-es szabadságharc a 19. századi Magyarország egyik legmeghatározóbb történelmi élménye volt, amelyről az egykori résztvevők és szemtanúk művek sokaságában írták meg személyes emlékeiket. Ezen alkotások egyike volt az 1870-ben kiadott Bátor Schulcz Bódog emlékiratai 1848/9-ki szabadságharcból című könyv, amely a címszereplő ezredes, illetve Egervári Ödön akadémiai hivatalnok és 1849-es honvéd hadnagy közös munkájának eredményeként látott napvilágot.

A veterán levelei és önéletrajz-töredékei alapján íródott munka a korban igazi ritkaságnak számított, hiszen Schulcz nem a saját, hanem Egervári hangján szólal meg a műben. Az MTA javítnokát mégsem nevezhetjük egyszerűen – modern kifejezéssel élve – az ezredes szellemírójának, a közös alkotómunka révén a valóságban ugyanis egy rendkívül összetett műfajú könyv született, amelyben az önéletrajz, a memoár és a biográfia sajátosságai egyaránt fellelhetők. Ebből a különleges keletkezéstörténeti háttérből kifolyólag az elkészült könyv lapjain meglehetősen eltérő szerzői koncepciók, illetve múltértelmezési különbségek feszülnek egymásnak. Előadásomban Egervári ezen sajátos – Schulczal gyakorta szembemenő – szerkesztői tevékenységét Görgei Artúr kettős ábrázolásán keresztül szándékozom bemutatni.

A könyv Görgeivel kapcsolatos narratívája azért jelent különösen is izgalmas problémát, mivel Egervári az áru-ló-mítosz kérlelhetetlen híveként a veterán személyes emlékeivel szemben szinte kizárólag a saját elképzelését juttatta érvényre. Schulcz leveleiben ezen önkényes szerkesztői tevékenység ellenére nem találjuk nyomát az elégedetlenség vagy az ellenkezés bármilyen formájának. Hallgatásának hátterében minden bizonnyal az állhatott, hogy az ezredes felismerte: a saját emlékezetének építését szolgáló mű nem lehet sikeres, ha a közvélemény túlnyomó része által ekkor még árulónak tekintett tábornokot igyekszik benne rehabilitálni, s ezért aztán beletörődött, hogy végül biográfusa narratívája érvényesüljön.

A dolgozat a Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

PÓTI VIVIEN - TAMARA

Kulturális Örökség Kutatása és Hasznosítása

MA, 1. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Témavezető:

Dr. Pál Judit

professzor, RO BBTE

"Ő FELSÉGE A KIRÁLY NEVÉBEN". TOLVAJOK ÉS LOPÁS SZATMÁR VÁRMEGYÉBEN 1885-1891 KÖZÖTT

Kulcsszavak: tolvajok; lopás; jegyzőkönyvek; bűncselekmény; statisztika

Dolgozatom témája a tolvajok és a lopás bűncselekménye a 19. századi Szatmár vármegyében. Olyan nők és férfiak peres iratait dolgozom fel, akik 1885–1891 között lopás gyanúja miatt kerültek törvényszék elé, akár elítélték, akár felmentették őket. Célom egy átfogó kép alkotása a Szatmár vármegyei tolvajokról, arról, hogy mit loptak és hogyan tették, valamint összehasonlítom a férfiak és nők lopási szokásait, elemezve a köztük levő különbségeket/hasonlóságokat. Forrásaim a Szatmár megyei törvényszék jegyzőkönyvei, melyek a Román Nemzeti Levéltár Szatmár megyei levéltárában találhatóak.

A bevezetőt követően az első fejezetben a lopás rövid büntetőjogi történetét mutatom be, kihangsúlyozva azt, hogy a Csemegi-kódexben hogyan jelent meg a bűncselekmény, milyen előírások alapján határozták meg, hogy valaki lopást követett-e el, valamint hogyan büntették. A források alapján azt is szemléltetem, hogy mennyire tartották be vagy sem a büntetőtörvénykönyvben előírtakat. A második fejezetben a forrásaimat elemzem a statisztika módszereit alkalmazva: a megadott információkat számszerűsítem, hogy ezáltal mutassam be, mely kategóriák (nem, kor, vallás, családi állapot, vagyoni állapot, lakhely, foglalkozás, írástudás alapján) voltak hajlamosabbak a bűncselekmény elkövetésére. Előadásomban különös figyelmet szentelek a nemek közötti különbségeknek és hasonlóságoknak, valamint a szakirodalomban kihangsúlyozott társadalmi és gazdasági tényezőknek. A dolgozatomat egy összefoglalóval és a jövőbeni kutatásaim felvázolásával zárom.

SZABÓ JÚLIA

Angol nyelv és kultúra tanára, történelemtanár és
állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 9. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ

*Témavezető:
Dr. habil. Murber Ibolya
egyetemi docens, ELTE BDPK*

A GYERMEKEK ALKOHOLFOGYASZTÁSÁNAK KULTÚRTÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON (1880-1914)

Kulcsszavak: alkoholizmus; gyermekek; alkoholfogyasztás

Napjaink egyik legsúlyosabb egészségügyi és társadalmi kihívása az alkoholizmus. Fokozottan igaz ez hazánkra, hiszen az Egészségügyi Világszervezet 2016-os felmérése szerint Magyarország világelső alkoholizmusban. A legfrissebb felmérések szerint a fiatalok sem képeznek kivételt alkoholfogyasztás szempontjából. Sőt, 2019-ben a magyar 15-16 évesek 42%-a volt érintett rohamivásban. A probléma azonban közel sem újkeletű, ugyanis a társadalom alkoholfogyasztási szokásai már a 19. században jóval intenzívebbé váltak az ipari technológiák fejlődésének és a szeszkészítés tömegessé válásának köszönhetően. Az 1880-as évek filoxéra gombajárványa miatt a bor ára megnőtt, így az olcsóbb és egyben károsabb pálinka vált a parasztság és a munkásság legnépszerűbb szeszes italává. Az alkoholfogyasztás tömegessé válása révén fokozatosan megjelentek olyan vélemények, amelyek a szeszes italok káros hatását hangsúlyozták. A 19. század végére az orvosi rétegek az alkoholizmust betegségnek tekintették, ugyanakkor a közbeszédben számos tévhit terjedt a szeszes italok pozitív és gyógyító hatásáról. Nem véletlen tehát, hogy a fokozódó alkoholfogyasztás a gyermekeket is ugyanúgy érintette.

Dolgozatom témája a gyermekek alkoholfogyasztásának problémaköre 1880 és 1914 között. Egyrészt azt vizsgáltam, hogy a korszakban milyen egészségügyi és társadalmi következményeket tulajdonítottak az alkoholos italoknak. Emellett arra kerestem a választ, hogy hogyan, milyen események következtében került a gyermekek alkoholfogyasztásának kérdése a nyilvánosság látókörébe. Az elemzés során azt is összegyűjtöttem, hogy milyen intézkedésre került sor a gyermekek védelme érdekében.

TÖRŐCSIK GABRIELLA

Földrajztanár-történelemtanár és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 12. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Melkovics Tamás
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

ELMEGYÓGYINTÉZETI BETEGEK STATISZTIKAI ADATAINAK FELDOLGOZÁSA A DUALIZMUS KORÁBAN

*Kulcsszavak: budai elmeógyógyintézet; nagyszebeni elmeógyógyintézet; tébolyda; dualizmus;
betegadatok*

TDK dolgozatomban középpontjában a dualizmus kori tébolydák és elmeógyógyintézetek állnak, ezen belül pedig az ide beutalt betegek. Vizsgálódásom előtt hipotéziseket rögzítettem. Azt feltételeztem, hogy a betegek főként alacsonyabb társadalmi osztályba tartozók, akiknek élete sok esetben kilátástalan, akár a bizonytalan anyagi háttér miatt, akár a rossz életkörülményeik miatt. Főként a harmincas, negyvenes éveikben járók lehetnek jelen többségben ezen intézményekben. Felülreprezentált lesz a nőtlen/hajadon betegek száma a házas betegekkel szemben.

A vizsgálataimhoz a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárában megtalálható belügyminisztériumi jelentéseket használtam fel. Kikerestem és Excel táblázatban rögzítettem a Budai Magyar Királyi Országos Tébolyda és a Nagyszebeni Országos Tébolyda betegforgalmát, a beutalt betegek kórformáit, a betegek nemi megoszlását, életkorát és családi állapotát, vallási hovatartozásukat, szülőföldjüket és foglalkozásukat. Az adatokat 1877-1897 között gyűjtöttem és használtam fel, kivételt képez 1881 és 1888-1891 ezen évekről nincs adatunk. Ez közel 23.000 beteg adatát jelenti. A hipotézisem, miszerint a betegek legnagyobb része alacsony, kiszolgáltatott társadalmi osztályba tartozó, részben alátámasztásra került, hiszen mindkét intézményben a napszámosok és a cselédek aránya volt a legmagasabb. Emellett magas volt az értelmiségi betegek száma melynek több oka is lehet. A közvetlen környezet vagy a szifilisz okozta elmebajos tünetek. A hipotézisem részét képezte, hogy a betegek nagyobb részben a 30-as, 40-es éveikben járó főként nőtlen/hajadon emberek. Ténylegesen a harmincas-negyvenes éveikben járó kezeltek voltak a legtöbben jelen, de nem volt minden esetben kiugró ez az adat. Családi állapotukat tekintve pedig csak a budai intézményben volt folyamatosan magasabb a nőtlen betegek aránya a nő, elvált vagy özvegy betegekéhez képest, ezzel szemben a Nagyszebeni intézetben a nő betegek száma volt a magasabb.

1945 ELŐTTI MAGYAR TÖRTÉNELEM I.

BERTALAN DORINA

Angol-történelem tanári

Osztatlan, 7. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Kincses Katalin Mária
egyetemi docens, KRE BTK*

EGY KONZERVATÍV KERESZTÉNY "FEMINISTA" A HORTHY-KORSZAKBAN

Kulcsszavak: Kaposvár; írónő; prozopográfia; pályakép; Horthy-korszak

A jelen dolgozat dr. Májay Dezsőné Evva Sári kaposvári írónő életét, kapcsolatihálóját, tevékenységét és munkásságát mutatja be a történettudomány legújabb paradigma rendszere alapján. A prozopográfia kutatási módszereit felhasználva, eddig feltáratlan levéltári forrásokon keresztül mutatjuk be azt a tipikus nagypolgársághoz tartozó értelmiségi női sorsot, amely a két világháború közötti Magyarország egyik megyeszékhelyén, Kaposváron játszódott le. A kutatás újszerűsége abban áll, hogy sajtó és levéltári forrásokra támaszkodva közelíti meg azt az életutat, amely tragikus sorsfordulókkal és jelentős irodalmi sikerekkel kikövezett. Somogy vármegye és Kaposvár jelentős női képviselőjének országos hírnevét irodalmi munkássága is megalapozza, de ugyanakkor a családi kapcsolatai is hozzájárultak dr. Májay Dezsőné sikeréhez. Az írónő irodalmi tevékenysége még nem feltárt. A dolgozat célja ennek az irodalmi munkásságnak a méltó helyre juttatása a magyar történelem és irodalomtörténet számára. A kutatás korabeli Kaposvár egyesületi életét is körüljárja és a karitatív tevékenységekkel összekötve mutatja be dr. Májay Dezsőné munkásságát mind helyi, mind országos szintén.

BÓKONY ÁDÁM

Történelem

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Fóris Ákos

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

RUPERT REZSŐ POLITIKAI PÁLYÁJA 1920-1926

Kulcsszavak: Horthy-korszak, liberális ellenzék, Nemzetgyűlés, Rupert Rezső, Veszprém

Rupert Rezső (1880–1961) az I. világháborút megelőzően ügyvédként praktizált Veszprémben. Ugyan már 1912-ben jelöltette magát a veszprémi képviselőtestületbe, országos szinten politizálni csak a háborút követően az őszirózsás forradalom ideje alatt kezdett. Ekkor csatlakozott az Országos Kisgazdapárthoz. Utóbbi átalakulásait leszámítva 1920 és 1926 között összesen 5 parlamenti párt tagja volt. Ebben az időszakban kétszer is megválasztották a törvényhozás tagjává: 1920-ban kisközgazda, majd 1922-ben liberális képviselőként.

Végül az októbrista Kossuth-párt elnökeként vesztette el a mandátumát 1926-ban, ugyanakkor egészen 1947-ig aktívan politizált, 1935-től ismét parlamenti képviselőként.

Dolgozatomban Rupert politikai életrajzának 1920–1926 közötti időszakát vizsgálom. Elsősorban azokat az eseményeket követem nyomon, melyek a Kisgazdapártból történő kiválását és folyamatos balra tolódását a legjobban jellemzik. Ennek kapcsán mélyebben igyekszem elemezni a Rupertet érdeklő közjogi és politikai kérdéseket.

Kutatásom a politikai életrajzon túlmutató célja hozzászólni a Horthy-korszak utóbbi időben kevésbé kutatott liberális ellenzékének történetéhez. Utóbbi bár kevésbé kutatott téma, úgy vélem fontos adalékkal szolgálhat a rendszer konszolidációjának menetéhez, ezáltal új perspektívát is nyitni a korszak politikusai közti általánosabb viszonyrendszerre és politikai kérdéseire.

DOBOS BOGLÁRKA

Anglisztika

MA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Beretzky Ágnes

egyetemi docens, KRE BTK

**AN IRISH PERSPECTIVE ON HUNGARIAN FOREIGN AFFAIRS: SIR OWEN O'MALLEY'S
DIPLOMACY IN HUNGARY 1939–1941**

Kulcsszavak: Sir Owen O'Malley; British-Hungarian relations; Irish identity; foreign policy

This paper explores British Minister Sir Owen O'Malley's service in Budapest between May 1939 and April 1941 by drawing a parallel between his Irish origin and pro-Hungarian attitude. It argues that while the Foreign Office tried to distance itself from the political struggles in the Danube Basin in post-Trianon years, Sir Owen O'Malley's inauguration as British Minister significantly enhanced diplomatic engagement in British-Hungarian relations, as his Irish heritage prompted empathy towards the Hungarian standpoint in, among others, territorial revision driven by a deep insight into the complexities of power politics in East-Central Europe. The study aims to fill a research gap by examining the so-far neglected primary sources on the O'Malley family and Sir Owen O'Malley's correspondence and memoirs from his service in Budapest. Finally, the present paper seeks to explore the role of national identity and family history in shaping a diplomat's political stance on foreign and domestic affairs.

DRABIK ANETT

Történelem

BA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Dr. Kincses Katalin Mária
egyetemi docens, KRE BTK*

A ZÖLDKERESZTES EGÉSZSÉGVÉDELMI SZOLGÁLAT ÉS AZ 1938. ÉVI TEVÉKENYSÉGE A SAJTÓ TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Közegészségügy; Szociálpolitika; Védőnői szolgálat; Egészségügyi prevenció; Gyermekvédelem

A Zöldkeresztes Egészségvédelmi Szolgálat a két világháború idején működő egészségvédelmi és szociális intézmény, mely az életszínvonal növelésének céljából jött létre. Az Országos Közegészségügyi Intézet támogatásával működő szervezet a falvakban, tanyákon élő szegénysorsú lakosságot támogatta. A szervezet tevékenysége az egészségügyi prevención és az anyák, csecsemők védelmén kívül szociális támogatást is nyújtott a rászoruló lakosság részére. A működésükben kiemelkedő szerepet játszott a tej- és cukorakció, amely során ezek az alapvető élelmiszerek rászoruló családokhoz jutottak el, különösen a mélyszegénységben élők és az anyák illetve csecsemőik számára. Az 1938-as év a Zöldkeresztes Egészségvédelmi Szolgálat működésének egyik csúcspontját jelentette. Az év során a sajtó részletesen beszámolt a szervezet tevékenységéről, kiemelten kezelve a tej- és cukorakciót, továbbá annak hatásait. Az akciók az egészségügyi és táplálkozási problémák enyhítésében játszott kulcsszerepet. A szervezet munkája nem merült ki az élelmiszerelosztásban, ezen felül egészségházakat nyitottak, ezekben orvosokat és védőnőket helyeztek el. A védőnők feladatai közé sorolható a családlátogatás, mely során a támogatásra való rászorultságot mérték fel, továbbá az egészségügyi prevenciók előadások tartása is feladatuk volt. Ezek az intézkedések főleg az anyák és a csecsemők egészségének javítása miatt voltak jelentősek.

A kutatás alapján a szervezet tevékenysége széleskörű és jól szervezett volt, ugyanakkor a források hiányosságai miatt pontos statisztikai eredmények nem minden esetben állnak rendelkezésre. A sajtóforrások propagandisztikus hangvételűek, kiemelve a kormány támogatását és az elért sikereket. Mindezek azonban nem vonnak le a szervezet tényleges érdemeiből, hiszen a Trianon utáni nehézségek közepette nyújtott jelentős segítséget a vidéki lakosságnak.

EGYÜD BENEDEK

Történelem

BA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Csunderlik Péter

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

**"SZOCDEM SALAK", "FÉLANARCHISTA", BALOLDALI ELŐKÉP. SZABÓ ERVIN
RECEPCIÓTÖRTÉNETE ÉS A SZABÓ ERVIN-PROBLÉMA HISTORIOGRÁFIÁJA (1918–1993)**

Kulcsszavak: Szabó Ervin; munkásmozgalom; recepció; historiográfia;

Dolgozatomban a huszadik századi magyar politikai eszmetörténet egy átfogóan még föl nem dolgozott problémáját, Szabó Ervin recepciótörténetét kísérem meg áttekinteni. Szabó Ervin, a századelő első alaposan képzett marxista teoretikusaként és a magyar progresszió szerteágazó kapcsolati hálójával rendelkező, igencsak sokoldalú figurájaként nem egyeztethető össze tökéletesen egyetlen későbbi politikai irányzattal sem, ugyanakkor – éppen emiatt – szinte minden baloldali csoportosulás számára fölkinálkozik a lehetőség munkássága egyes elemeinek hangsúlyozásával és más elemeinek elhallgatásával Szabó emlékezetének kisajátítására. Céлом, hogy tágabb kontextusba helyezve fölrajzoljam a Szabó Ervin-kép változásának ívét 1918-tól 1993-ig, egyaránt kiemelve a pártirányvonal meghatározó erejét és az értelmezők személyes eszmei fejlődésének fontosságát. A problémát a szovjet megszállás előtti időszakban is főként a kommunista oldalon vizsgálom, ugyanis a Kádár-korszakban uralkodó narratívát is csak ehhez viszonyítva lehet megérteni. A rendelkezésre álló források elsősorban sajtóanyagok és kiadott szövegek, az egyes hézagok betöméséhez azonban a jövőben mindenképpen szükség lesz levéltári kutatásra. A szakirodalom terén leginkább Litván György, Soós Pál és Laczkó Miklós munkáira támaszkodom. A különböző Szabó Ervinnel foglalkozó tudományos művek ideológiai meghatározottsága okán az elmúlt század történeti szakirodalmát egyszersmind forrásként is hasznosítom, dolgozatom tehát nemcsak eszmetörténeti elemzés, hanem historiográfia is.

MOLNÁR IBOLYA KATALIN

Történelem BA

BA, 6. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

Témavezető:

Dr. Bartók Béla

egyetemi docens, EKKE BMK

MAGYAROKRA IRÁNYULÓ SZOVJET RÖPLAP PROPAGANDA A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN

Kulcsszavak: propaganda; második világháború; röplap

A dolgozatom 3 részből áll. Az első rész a propaganda általános jellemzőivel, a történetének rövid ismertetésével és a háborús propaganda bemutatásával foglalkozik. Ennek a résznek az a célja, hogy a szovjet propaganda elemzését, valamint a megfelelő szaktudást segítse.

A második rész a második világháború hadi eseményeivel foglalkozik, elsősorban a magyarok szereplésével a fronton és a szovjet front eseményeivel. Ennek célja a történelmi háttér bemutatása, valamint a rölapokban szereplő hadi események későbbi vizsgálatát segítő. A dolgozat harmadik és egyben utolsó része foglalkozik a legfontosabb résszel: a rölapokkal. Ebben a részben mutatom be a rölapok általános jellemzőit, a magyaroknak szánt szovjet propaganda jellemzőit, valamint csoportosítom és jellemzem a rölapokat a megjelenés éve és formai sajátosságok szerint.

Az első rölapok 1942-ből származnak, ezek általános jellegüket tekintve elrettentőbbek, amely jelleg még 1943-ban is jelen van. Egyfajta törés 1944-ben jelenik meg, leginkább a szovjetek Magyarországra érkezésével. A határ átlépése előtt leginkább eseményleírás, a győzelmek kihangsúlyozása zajlik, míg a határ átlépése után egyre nagyobb hangsúlyt kap a mindennapi élet visszaállása. 1945-ben már a mindennapi élet, a német vereségek és az Ideiglenes Nemzeti Kormány van középpontban.

NAGYIDEI MÁRK

Középiskolai hallgató

Dositej Obradović Gimnázium és Közgazdasági
Középiskola

Témavezetők:

Német Klaudió

mentor, Topolya Község Múzeuma

Leginj Mária

felkészítő tanár, mentor, Dositej Obradović Gimnázium és Közgazdasági Középiskola

BARÁTSÁG AZ IDŐK ZIVATARÁBAN - DOROSZLÓ ÉS SZTAPÁR TÖRTÉNETE

Kulcsszavak: Bártol István; Stevan Ivkov; magyar; szerb; segítség

Napjainkra a vajdasági magyar helytörténetírásnak az egyik legkutatottabb témájává az 1944/45-ös magyarok elleni partizán megtorlások váltak. Ezzel szemben sokkal kevesebb szó esik azokról a településekről, ahol nem került sor vérengzésre, és amelyek esetében feltételezhetünk egyfajta nemzetek közötti barátságot, egymásért való kiállást. Mikrotörténeti tanulmányomban a magyarlakta Doroszló és a szerbek által lakott Sztapár történetében keresztül egy ilyen esetet mutatok be, megválaszolva azt a kérdést, hogy a két falu lakói között valóban létezett-e barátság. Emellett arra is keresem a választ, hogy a két falu kapcsolatának meghatározásakor valóban használhatjuk-e a barátság fogalmát, vagy csak egy hatalmi rendszereken átívelő propagandáról van szó. Kutatásaim alapján a 19. század közepétől kezdődően a két falu a történelem nehezebb éveiben is védték és segítették egymást. A barátságuk egyik legismertebb megnyilvánulása 1941-hez köthető. A sztapáriak a visszavonuló szerb hadseregtől védték meg a doroszlóiakat, a magyar falu lakosai pedig a Sztapárra bevonuló magyar királyi honvéd csapatokat biztosították arról, hogy a szerb településen élők békés és jószándékú emberek. Bártol István és doroszlói küldöttsége 1941. húsvétvasárnapján alkut kötöttek a bevonuló magyar honvédséggel. Az egyezség szerint, amikor a honvéd csapatok bevonultak Sztapárra, Bártol és a küldöttség az annektáló csapatok előtt haladtak, ha egyetlen fegyver is eldördült volna a sztapáriak részéről, a doroszlói küldöttség kapta volna az első golyót a bevonuló katonáktól. Konfliktusra azonban nem került sor.

Kutatásom során több módszert alkalmaztam. Elsősorban tanulmányoztam a helyi plébánián található Historia Domust, a korból és későbből származó napilapokat, a valamikori országgyűlési képviselő, Bártol István személyes iratait, valamint a témával foglalkozó szakirodalmat. Másodsorban pedig az oral-history kutatási módszertanát alkalmaztam, a faluban élő olyan idős személyekkel, akik megélhették az 1941-es eseményeket, vagy első kézből hallották a történetet. Munkám célja hitelesen bemutatni a történeteket és a történeti kontextusból eldönteni az olyan kérdéseket mint, hogy létezik-e ez a barátság a két település között, a propaganda mennyire nagyította fel a történeteket, és az 1941-es események középpontba állításával bemutatni, hogy mi is történt pontosan. Továbbá célom bemutatni, hogy a barátság napjainkban jelen van-e még.

OROSZ MELÁNIA

Középfokú oktatás (Történelem)

BSc, 6. félév

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
(Beregszász)

Témavezető:
Szamborovszkyné dr. Nagy Ibolya
docens, UA IIRFKMF

KORLÁTH GYULA REFORMÁTUS LELKÉSZ ÉLETÚTJA ÉS SZOLGÁLATA

Kulcsszavak: Fornos; Kárpátaljai Református Egyház; egyháztörténet; életút; Korláth Gyula

Az elmúlt évszázadban a mai Kárpátalja területén a fennhatóságot különböző államhatalmak gyakorolták egymás után, igyekezve az előző állam hagyatékait megsemmisíteni, és közben az emberek gondolkodását, hozzáállását is megváltoztatni. Ezekben az időkben nagy szükség volt olyan személyekre, akik a magyar identitás megtartásáért tevékenykedtek környezetükben. Ez a feladat – az általunk tárgyalt időszakban – sokszor a lelkészekre hárult, főleg a kisebb településeken, akiknek a neve ma már legtöbbször feledésbe merült, mint esetünkben Korláth Gyuláé (1878–1953), a Fornosi Református Egyházközség egykori tiszteletesé. Hosszú – 45 évnyi – szolgálati ideje Fornoson felölelte a két világháború idejét, a csehszlovák állam fennhatóságától kezdve a szovjet időszak első évtizedével zárulva.

Kutatásunk elsősorban arra irányult, hogy kronológiai rendbe szedve feltárja a lelkész teljes életútját, egyházközségi tevékenységét, nem kiemelve azt abból a történeti kontextusból, mely meghatározta ennek a régiónak, és magának Korláthnak a mozgásterét. Így munkánk segítségével betekintést nyújtunk arról, hogyan élte meg egy kis kárpátaljai magyar település lakossága a nagytörténelem eseményeit 1908-tól kezdve a sztálini évek végéig.

SZABADI NORBERT DOMINIK

Történelem

MA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

Sipos Balázs

egyetemi docens, ELTE BTK

Zeidler Miklós

egyetemi docens, ELTE BTK

"GYŐZNI FOGUNK, MERT GYŐZNI KELL ÉS GYŐZNI AKARUNK!" A SZÁLASI-KORMÁNY PROPAGANDATEVÉKENYSÉGE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A FILMHÍRADÓRA

Kulcsszavak: 1944; szélsőjobboldal; tömegmédia; szintetikus médiatörténet-írás; tartalomelemzés

A dolgozat a Szálasi-kormány propagandáját vizsgálja, elsődlegesen a filmhíradóra és részben a napisajtóra támaszkodva. Ezen időszakról idáig még nem készült módszeres és részletes vizsgálatokra épülő filmhíradótörténeti szakmunka, ahogyan a periódus sajtója és médiarendszere, valamint a propaganda működése is csak részben feltárt.

Kutatásom korpuszát az 1944. október 16-tól a december végéig terjedő időszakban vetített tíz filmhíradó – három Hungarista Híradó és hét Magyar Világhíradó, összesen 48 filmhír 81 perc 27 másodperc időtartamban –, valamint ugyanezen időszak napisajtójának döntően fővárosi és részben vidéki számai képezték.

A filmhíradók képkockáit írott szöveggént kezelem, ilyen módon vetem őket alá tartalomelemzésnek, és így tudom összevetni a sajtóanyaggal. Az egyes filmhíradó-híreket újságcikkkel hasonlítom össze, így eltérő információk, illetve a médiumok eltérő jellegéből fakadó eltérések is kitűnnek. A mozgóképek és újságok feldolgozásához a szintetikus médiatörténet-írás módszerét választottam, vizsgálatomat ugyanakkor eszmetörténeti keretbe is ágyazom. Így a filmhíradó-, a sajtó- és az eszmetörténet eltérő szempontjait egyszerre használva elemzem a kor propagandáját. Dolgozatomban a magyar filmhíradójátszás előzményeinek felvázolása után a mozgóképes kultúra feletti nemzetiszocialista hatalomátvételt mutatom be. Részletes tartalomelemzés alá vonom a korszak első filmhíradóját, a paradigmátikus „nulladik” Hungarista Híradót; a későbbiekben pedig részleteiben elemzem a háborús és a kulturális híreket, törekedve a propaganda fontosabb témáinak és szólamainak a bemutatására. Vizsgálom a propaganda filmhíradóbeli Szálasi-képét (imázs-elemzés), valamint Szálasi Ferenc ideologikus írásai alapján elemzem a filmhíradókban megjelenő ideologikus tartalmakat bemutató a szövegek és a képek közötti eltéréseket. Végül a kor napisajtójának fontosabb témáit és tendenciáit vázoló fel. A dolgozatban azt is bizonyítom, hogy a híradó és a napisajtó eltérő szerepet játszott a nyilas propagandában.

TÉGLÁS HUNOR

Jelenkortörténet és Nemzetközi Kapcsolatok

MA, 3. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. Toth Szilárd
docens, RO BBTE*

A KOLOZSVÁRI MAGYAR KIRÁLYI FERENC JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEM TÖRTÉNETE AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN

Kulcsszavak: egyetem; kolozsvár; háború; tanár; diák

Talán nem kérdés, hogy úgy a város, mint a város neves egyeteme a Szerbiának küldött hadüzenetet ujjongással, éljenzéssel, és a győzelem legfőbb bizalmával fogadta. 1914-ben a Kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem hallgatói és tanársegédei, valamint gyakornokai felemelt fővel indultak a frontra, már az első háborús tanév megkezdése előtt. 1914-ben, és az azt követő években is megtettek mindent az egyetem kötelékébe tartozók a fronton, és a város területén is, hogy legfőbb erejükkel hozzájáruljanak hazájuk győzelméhez. Az eufórikus hangulat ugyanakkor a folyamatos infláció, az egyetem megannyi termékének lefoglalása, és a hősi halottak hírének következtében egyre inkább alábbhagyott, és a rettenthetetlen kitartás már a háború közepétől elkezdett az oly távolinak tűnő béke iránti vággyá átalakulni. Ez a vágy pedig később Erdély, és az egyetem elvesztése iránti – sajnos megalapozott – félelembe vedlett át...

VÖRÖS ZSOLT

Történelem MA

MA, 2. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Csibi Norbert

egyetemi adjunktus, PTE BTK

A SZERB NYOMÁSGYAKORLÁS KÉT ESZKÖZE: TÚSZEJTÉS ÉS INTERNÁLÁS A MEGSZÁLLT BARANYÁBAN (1918-1921)

Kulcsszavak: Szerb megszállás; túszejtés; internálás; Baranya; Valjevo

Dolgozatomban a baranyai-térség első világháborút követő szerb megszállásának időszakában (1918–1921), a megszállók által elkövetett, tipikusnak tekinthető erőszakos cselekmények két típusát járom körbe: a túszejtéseket és a Valjevóba történő internálásokat. Kutatásom elsősorban ezen jelenségek hatálya alá esett személyektől visszamaradt ego-dokumentumokra (pl. napló, visszaemlékezés), múzeumi hagyatékokra, valamint közigazgatási iratokra épít. A felsorolt forrástípusok mellett a sajtót is meg kell említeni, ami további – más forrásokból ki nem nyerhető – információkkal segítik a körülményekhez képest lehető legteljesebb kép megalkotását. A dolgozat felsorolja a kutatás által sikeresen beazonosított túsul ejtett és/vagy Valjevóba internált személyeket a baranyai térségből, kiterjesztve a vizsgálatot Baja városára is, amire azért volt szükség, mivel a Valjevóban töltött időszak alatt az internáltak érintkeztek egymással, ami a vizsgált ego-dokumentumokban fajsúlyosan meg is jelent. Ezzel csatlakozva néhány, már az 1970-es években végzett kutatáshoz, amik a térség 1918 és 1921 közti történetét a közigazgatási határokon túllépve vizsgálták – azonban más szempontok szerint. A kutatás legfontosabb eredményei, hogy ezeket a jelenségeket a megszállók nagyrészt nyomásgyakorlási eszközként alkalmazták, a helyi lakosság kordában tartása, az ellenállás visszaszorítása és hosszútávú politikai céljaik elérése érdekében – vagyis a térségnek a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz történő csatolásának elérésére. Mindezek mellett ki kell emelni a beazonosított személyeket, illetve azt is, hogy a kutatás mindezt az Osztrák–Magyar Monarchia világháborús összeomlása következtében kialakult közép-európai helyzet, valamint az erőszak korabeli mindennapos megjelenésének kontextusában vizsgálja.

1945 ELŐTTI MAGYAR TÖRTÉNELEM II.

BORBÁNDI BÁLINT

Történelemtanár és állampolgári ismeretek
tanára – Könyvtárostanárr
Osztatlan, 12. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. habil. Pilkhoffer Mónika
egyetemi docens, PTE BTK*

A FELSŐBARANYAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE SIKLÓSI POLGÁRI LEÁNYISKOLÁJÁNAK ÉS INTERNÁTUSÁNAK TÖRTÉNETE A KORABELI SAJTÓBAN

Kulcsszavak: helytörténet; iskolatörténet; intézménytörténet; nőnevelés

Dolgozatomban a Felsőbaranyai Református Egyházmegye által 1916-ban létesített és 1930-ig Siklóson működő református polgári leányiskola és internátus alapítástörténetét és működését vizsgálom a korabeli sajtótermékek elemzésével. Az intézménynek mind a létrejöttékor, mind az első éveiben komoly történelmi nehézségeket kellett kiállnia. Az 1918 őszeig tartó I. világháborút az őszirózsás forradalom, majd Baranya vármegye és térségének antant-szerb megszállása követte egészen 1921 augusztusáig. Ezen nehéz időszakok sikeres átvészelése után az iskola továbbra is folytonos anyagi gondokkal küszködött és több tényező együttes hatása következtében az évtized végén az intézmény végleg becsukta kapuit Siklóson. Munkámban a szerb megszállás időszakának és Siklós korabeli helyzetének rövid ismertetését követően az iskola alapításával, tantestületének személyi változásaival, valamint az intézmény 1930-as Pécsre költöztetésével kapcsolatos sajtótermékeket tekintem át. Dolgozatommal bővítem az iskola történetének feltárását egy korábban még nem vizsgált forrásanyag elemzésével. A sajtótermékek vizsgálatával bepillantást nyerhetünk a korszakban élt emberek világnézetébe, szemléletmódjába, melynek segítségével megfigyelhetjük Siklós és környéke lakosságának a mentalitását az intézmény alapításával és működésével kapcsolatban.

DOMBOVÁRI MÁRTON

Történelem

BA, 6. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:

*Dr. Pilkhoffer Mónika PhD
egyetemi docens, PTE BTK*

*Dr. habil. Vitári Zsolt PhD
egyetemi docens, PTE BTK*

A BUDAPESTET ÉRT ANGOLSZÁSZ LÉGITÁMADÁSOK HATÁSA A LAKÓÉPÜLET- ÁLLOMÁNYRA

Kulcsszavak: 20. századi magyar történelem; Budapest bombázása; Horthy-korszak; Magyarország a II. világháborúban; légiháború

Dolgozatom célja a Budapest elleni 1944-es angolszász légitámadások bemutatása, a fókusz a bombázások lakosságra gyakorolt hatásaira, a mindennapokra és az épületkárok szemléltetésére helyezve. A témaválasztást indokolja, hogy bombázások a fővárosi lakosság mindennapi életére nagy befolyással bírtak. A vizsgálat során tágabb kontextusban bemutatom, hogy milyen okok vezettek a magyarországi légitámadásokhoz, hogyan jött létre a hazai légoltalom. A főváros településszerkezetét vizsgálva választ keresek arra a kérdésre, hogy a szövetségesek céljaival ellentétben miért keletkeztek számottevő bombakárok a lakóépületekben. A bombázásokat követően kiadott rendeleteken és végrehajtott intézkedéseken keresztül szemléltetem a fővárosi lakosság élethelyzetének radikális megváltozását. Kutatásom során egyaránt támaszkodom levéltári forrásokra, interjúkra, korabeli sajtóanyagokra, tanulmányokra és monográfiákra is.

KOVÁCS LÁSZLÓ ISTVÁN

Történelem

BA, 5. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Koloh Gábor

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

TRIANONI MENEKÜLT DIÁKOK A KÖZOKTATÁSBAN. ÉRETTSÉGIZŐK A BUDAPESTI X. KERÜLETI KŐBÁNYAI MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI SZENT LÁSZLÓ FŐGIMNÁZIUMBAN, 1920 ÉS 1930 KÖZÖTT

Kulcsszavak: diák; Trianon; menekült; középiskola

A trianoni békeszerződés és a történeti Magyarország felbomlásának egyik fontos társadalomtörténeti következménye a trianoni menekültek kérdése. A fogalom alatt azokat értjük, akik az impériumváltás következtében kényszerültek elhagyni lakóhelyüket. Számuk nagyjából 400–430 ezer fő körül lehetett. Ezen csoportból helyeztem vizsgálódásom középpontjába a középiskolás diákokat.

Kutatásom során három kérdésre kerestem a választ: a források alapján beazonosíthatók-e áttelepülési mintázatok? Mit tudunk megállapítani a menekült diákok családi hátteréről, lakóhelyükről, iskolai eredményeiről? Illetve sikerült-e integrálódniuk a menekülésük után? Ezen kérdések vizsgálatához kiválasztottam egy budapesti gimnáziumot, jelesül a X. kerületi Magyar Királyi Állami Szent László Főgimnáziumot, amelynek 1920 és 1930 között érettségizett diákjait vizsgáltam. A felhasznált forrásokat három csoportra lehet osztani: érettségi anyakönyvek, iskolai anyakönyvek és az iskolai értesítők, emellett figyelembe vettem a vonatkozó szakirodalmat.

A gimnáziumban beazonosított menekült diákok aránya az érettségiző tanulókon belül 15% volt. Áttelepülésük során számos mintázat megfigyelhetővé vált. Volt, aki egyenesen a fővárosba érkezett, mások kihagyni kényszerültek tan éveket, emellett pedig leggyakrabban az történt, hogy az illető több intézményben kényszerült megállni egy, vagy több évre, mielőtt Budapestre jutott volna. A tanulók családi háttere sokrétű. Lakóhelyük szerint nagy részük a X. kerületi menekült telepekről (arányuk ezért is lehetett magas), vagy a főváros vonzáskörzetéből érkezett. Családi hátterüket tekintve magas volt a köztisztviselői háttérrel rendelkezők száma. Érettségi eredményeik megoszlása hasonló a gimnáziumban tanult többi diákéhoz, különösebb eltéréseket nem fedeztem fel, zömében közepesen teljesítettek. Az integráció sikerességét három tanuló további pályájának felvázolásával kíséreltem meg bemutatni, melyekből kiviláglott, hogy a gimnázium elvégzése során sikeresen tanultak tovább, vagy kezdtek dolgozni. Stabil munkahelyhez, lakóhelyhez jutottak és eredményesen integrálódtak a társadalomba, noha ez nem tekinthető törvényszerűnek. Mindazonáltal egyértelművé vált, hogy a gimnáziumban érettségizett menekült diákok egy nagyon sokszínű csoportot alkottak.

MADARÁSZ MARIANNA

Történelem

BA, 8. félév

Újvidéki Egyetem

Témavezető:

Németh Ferenc

egyetemi rendkívüli tanár, RS UE MTTK

TORDA HÉTKÖZNAPJAI A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT (A DÉLBÁCSKA ÉS A REGGELI UJSÁG TÜKRÉBEN)

Kulcsszavak: XX. század; Bánát; Torda; sajtó; helytörténet

A bánáti Torda neve sokak számára ismeretlennek hangzik, ami nem meglepő, hiszen a falu sosem volt nagy események, jelentős történések színtere. Élte a saját életét, csendes mindennapjait, de ha közelebbről szemügyre vesszük, kiderül, hogy belső élete nem volt teljesen eseménytelen. Ugyanis, a falu hétköznapijai is rejtegettek meglepetéseket. Torda közeletének az általam vizsgált időszakban is voltak kiemelt szereplői, jeles lakosai és érdekes történései, melyekről, alkalomadtán a korabeli lapok is megemlékeztek.

Dolgozatomban igyekeztem körvonalazni és több szempontból megvizsgálni a településen uralkodó állapotokat, s azokat a tényezőket, melyek a két világháború közötti időszakban hatással voltak a lakosságra. A pontosabb helyzetelemzés, és a viszonyítási alap érdekében más, környező falvakkal vontam párhuzamot, keresve a hasonlóságokat, egyéni jellegzetességeket.

Célom volt feltárni, és hű képet festeni a tordai hétköznapiokról, eseményekről és azokról a tényezőkről, melyek befolyásolták az egyén és a közösség életét. Forrásként a témára vonatkozó fennmaradt eredeti dokumentumokat, feljegyzéseket, fényképeket, beszámolókat, valamint a Délbácska és a Reggeli Ujság cikkeit használtam.

MEZEI EMESE

Történelem

MA, 1. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bognár Zsolt

egyetemi docens, KRE BTK

MAGYAR ZSIDÓ MUNKASZOLGÁLATOSOK SZOVJET HADIFOGSÁGBAN A SZOVJET ÉS MAGYAR FORRÁSOK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Zsidó, hadifogság, munkaszolgálat, II. világháború

A második világháború idején a keleti frontra kivezényelt zsidó származású kiegészítő kényszermunkaszolgálatosok közül hozzávetőlegesen 20-25 ezer fő kerülhetett szovjet hadifogságba. A fogságba esett munkaszolgálatos sorsát és fogságuk körülményeit a korábbi szakirodalom csak felszínesen tárgyalja, a figyelmét főként a fogságba esés körülményeire, azon belül is a doni katasztrófa idején elfogottakra fókuszálva. A jelen dolgozat célja ezeknek a körülményeknek a részletesebb feltárása és bemutatása, a korábbi szakirodalom kiegészítése, avagy korrigálása, a rendelkezésre álló források komparatív analízisén keresztül. A dolgozat Botos János: Magyar zsidók szovjet lágerekben, 1939-1956 című könyvének névjegyzékeinek, a Hadtörténelmi Levéltár humanitárius anyagában és a Magyar Nemzeti Levéltár külügyi iratanyagában található különböző munkaszolgálatos hadifogoly névjegyzékek, illetve a HM és MNL által működtetett digitalizált levéltári források adatbázisainak összevetésével elkészített adatbázis kvantitatív és kvalitatív elemzésén alapszik. A statisztikai elemzés a rendelkezésre álló egyéb levéltári- és publikált források, összesen 6 hazai és külföldi levéltári iratanyagában megtalálható egódokumentumok, köztük levelek, visszaemlékezések és interjúk elemzésével egészül ki. A statisztikai analízis és a források vizsgálatán keresztül a dolgozat bemutatja a szovjet hadifogságba került zsidó munkaszolgálatosok fogságba kerülését és fogásban eltöltött idejét meghatározó sémákat és jelenségeket, illetve kijelöli a lehetséges későbbi kutatási irányokat.

A HEVES VÁRMEGYEI VITÉZI SZÉK VITÉZI ÁLLOMÁNYÁNAK TÁRSADALMI ÖSSZETÉTELE 1936-BAN

Kulcsszavak: Horthy-kor; Vitézi Rend; Heves vármegyei Vitézi Szék; Heves vármegye

A kutatásom fő célja a Heves vármegyei Vitézi Szék állományához 1936-ban tartozó vitézi állomány érdemszerzőinek vizsgálata volt, a társadalmi összetételük alapján. Értekezésem alapját a Benkóczy Emil által írt „Heves vármegye vitézei” című könyv képezte, melyet a levéltári források, a Vitézi Rend saját (kortárs) kiadványai, illetve az egyéb források egészítettek ki.

A születési évek esetében kimutatható volt, hogy a legkorábban született személy 1963-ban, míg a legkésőbb született 1899-ben látta meg a napvilágot. A két születési időpont között meghúzódó időintervallumból (születési számok alapján) kiemelkedik az 1880-as és 1890-es évtized, mely arra vezethető vissza, hogy ennek a két évtizednek a szülöttjei képezték a hadköteles férfi lakosság legnagyobb hányadát. Az érdemszerzők egyik nagy fontossága pont az első világháborús szerepvállalásukhoz köthető, mivel a trianoni békeszerződés katonai jellegű megkötéseinek egyik megkerülési formáját adták. A születési helyszínek megállapítása alapján kijelenthető, hogy a vitézek 1/3-a nem Heves vármegye területén született. Ez az arány egy jól megfogható, Heves vármegye irányába történt vándorlás eredményeként értelmezhető, így a Vitézi Rendre tekinthetünk egy integrációt elősegítő szervezetként is. Lakhelyek esetében kimutatható volt, hogy Heves vármegye mellett további 11 vármegyében, illetve Budapesten is éltek vármegyei vitézek. Ez az eredmény a kutatás jelenlegi állása alapján a vitézi telekrendszerre vezethető vissza. A foglalkoztatás esetében erősen visszatükröződött Magyarország agrár mivolta, mivel a legnagyobb számú vitéz a mezőgazdaság egyes területein volt foglalkoztatva. A foglalkoztatási csoportok esetében csak a „házi cselédek” sorában nem volt lehetséges vitézt kimutatni, az összes csoportnál viszont igen. Azonban a vármegye és az egyes települések esetében csak ritka esetben volt lehetősége a vármegyei vitézeknek, hogy befolyásoló tényezőként tudjanak fellépni.

„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM EGYETEMI KUTATÓI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

PUSKÁS MARCELL

Angol nyelv és kultúra- Történelem és
állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 9. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezetők:
Árvai Tünde
egyetemi tanársegéd, DE BTK
Dr. Kerepeszki Róbert
egyetemi docens, DE BTK

DEVIANCIÁK ÉS TÁRSADALMI DISKURZUS EGY DEBRECENI ÖNGYILKOSSÁG PÉLDÁJÁN. KENÉZY LUJZA 1932-ES HALÁLÁNAK KONTEXTUSAI

Kulcsszavak: öngyilkosság; deviancia; sajtó

Kenézy Lujza öngyilkossága, tekintettel többek között arra, hogy a két világháború közötti Debrecen egyik legnevesebb családjának utolsó tagja volt, jelentős sajtóérdeklődést generált, mind a helyi és regionális, mind a fővárosi napilapok körében. Az Arcanum sajtóadatbázisában fellelhető több tucat erről az öngyilkosságról szóló cikk lehetővé tette, hogy a tartalomelemzés módszerével lefolytatott vizsgálatom során ne csak Kenézy Lujza halálát és az azt övező körülményeket tudjam mélyebb elemzés alá vetni, hanem a korszak öngyilkosságainak sajtórepresentációját is jobban megismerjem. Elemzésemből kitűnt, hogy a korszak sajtója az „átlagember” halálának megjelenítéséhez képest, atipikusan ábrázolta a vizsgált személy öngyilkosságát. Kenézy Lujza korának társadalmában is kirívónak/szabálytalannak számított, a folytatott életviteléből adódóan. A diskurzuselemzés során kitűnt a Horthy-kori magyar sajtó egyik jellegzetessége is, a minden hivatalos korlátozást figyelmen kívül hagyó szenzációhajhászat, amely érdekében az egykori boszorkányvádakhoz hasonlóan egy normaszegő, marginalizált helyzetbe került nőt állítottak az érdeklődés középpontjába.

SINKÓ BENCE GYÖRGY

Angol nyelv és kultúra tanára, történelemtanár és
állampolgári ismeretek tanára
Osztatlan, 9. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. Bartók Béla
egyetemi docens, EKKE BMK*

OSZTRÁK GYERMEKEK NYARALÁSÁNAK ELŐKÉSZÍTÉSE 1918-BAN EGERBEN

Kulcsszavak: IV. Károly, gyermeknyaraltatás, gyermeknyaraltatási akció, Eger

1918-ban a Monarchia legnagyobb gyermeknyaraltatási programja vette kezdetét IV. Károly nevével fémjelezve. A mozgalom kiterjedt a birodalom két tagállamára és több mint 100.000 gyermek vett részt benne. A magyar gyerekek a horvát tengerpartnál üdültek, míg az osztrákok magyar falvakban, városokban nyaraltak 1 hónapon keresztül. Ebben a programban Eger városa is érintett volt, dolgozatomban ismertetem a mozgalom előzményeit, a sajtó reakcióját és bemutatom az Egerben tartózkodó kis osztrákok nyaralását.

SZABÓ ANDREA

Történelem

MA, 1. félév

Kodolányi János Egyetem

Témavezető:

Dr. Csurgai Horváth József

főiskolai tanár, KJE

A SOROKSÁRI IZRAELITA TEMETŐ ÉS A SOROKSÁRI ZSIDÓSÁG TÖRTÉNETE 1850-1947 KÖZÖTT

Kulcsszavak: temetőfeltárás, zsidóság, hitközség, Soroksár,

Helyismereti könyvtárosként az elmúlt év során számos soroksári illetőségű intézmény és épített kulturális örökség dokumentumait és történetét ismerhettem meg Soroksáron. A zsidó hitközség tagjainak 1944-ben történt elhurcolása után, az 1950-es évektől számos helytörténeti munka látott napvilágot, de egyikben sem találkozhatunk a soroksári zsidósággal foglalkozó fejezettel, külön ennek a témának szánt helyismereti anyaggal pedig egyáltalán nem.

A soroksári izraelita temető történetének feltárása, emlékeinek megőrzése nem csupán a kerület helyismereti köreinek, egyesületeinek, de a budapesti zsidó hitközségnek is fontos feladat, így e hiánypótló munka lett kutatásom célja, amellyel az 1947 óta eltelt közel 80 év adatolási hiányát kívántam pótolni és összegezni mindazt, ami talán e temetőből a jövőnek megmenthető. Jelen dolgozat ennek a közel száz esztendőnek a történetét kívánja összefoglalni, sok esetben - a dolgozat keretei miatt - csak érintőleges módon.

A számos forrás – túlélők, deportáltak beszámolója, egykorú hagyatékban lévő dokumentum, levelezés, könyves hagyaték, a még el nem mesélt családi történet, a kiolvasásra váró legrégebbi sírkő – biztosítja a munka folytatásának lehetőségét. Jelen dolgozat csak néhány elemét igyekszik felvillantani annak az egykori gazdag hitéleti és történelmi hagyatéknek, amely a Soroksáron élő zsidóság hétköznapijainak lenyomata. A temetőben pedig minden sírkő mögött egy életút, egy emlékezésre méltó élettörténet rejtőzik.

FÉLÉLET – EMBERI SORSOK EGY LEVELEZÉS TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Detre István; magániratgyűjtemény; Tata; asszimiláció; Purina

A tatai Kuny Domokos Múzeum 2022 őszén, ajándékozás útján jutott hozzá egy bőröndhöz és egy utazóládához, melyek egyikében a muzeológusok néhány tucat iratra bukkantak. Összesen 119 db dokumentumról, legnagyobb részt levelekről van szó, melyek többsége az 1940-es években datálódott. Az iratok vizsgálata azok tulajdonosát is felfedte, egy zsidó fiatalembert, bizonyos Detre (született Deutsch) Istvánt, akinek elképesztő életútját ismerhettük meg a kutatás útján. Egy hétköznapiaknak semmiképp sem mondható történet ez, mely magába foglalja a 20. század közel háromnegyedét, annak talán „legizgalmasabb” évtizedeit.

Egy ember életét sosem függetleníthetjük a korszaktól, melyben élt, a környezettől, mely körülvette. Történelem, politika, kultúra, társadalom, magánélet: ezek a tényezők mind meghatározhatják, befolyásolhatják egy ember életét, s ezen tényezőket mind meghatározhatják, befolyásolhatják az emberi életek.

Deutsch/Detre István élete a kutatás során úgy állt össze, akár egy kirakós apró darabkái. Egy olyan kirakósé, melynek eredménye nem látható előre, nem tudható, mi rajzolódik majd ki belőle, s nem tudható, minden kis darabka a rendelkezésre áll-e, ahogy nem tudható azt sem, ha hiányoznak darabkák, azok az összkép szempontjából nélkülözhetők vagy nélkülözhetetlenek-e.

Detre István mindössze ötven évet élt, de életét vizsgálva nem csupán öt évtized magyar és európai történelméről kaphatunk képet. Ennél sokkal többről. Közvetve vagy közvetlenül két világháborúról, szekularizálódó, asszimilálódni vágyó és ezért tevő zsidókról, az őket ért üldözésekről, a holokausztról, a veszteségekről, a talpra állásról, az élni akarásról, az újrakezdésről.

Adhat-e Deutsch/Detre István története bármiféle pluszt? Kibővíthetjük-e tudásunkat, ismereteinket a háború előtti és a háború utáni Tata életét, a tatai zsidó közösség, a tatai zsidó polgárok sorsát, kultúráját, vallását, szokásait, társadalmi kapcsolatait illetően? Közelebb kerülhetünk-e kutatásunkon keresztül a 20. század közepi Magyarországhoz, a kor hazai zsidóságához, annak lehetőségeihez, kihívásaihoz? Ezekre a kérdésekre keressük a választ jelen dolgozatunkban.

ZSÍROS ÁDÁM

Történelem

MA, 3. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil Gőzsy Zoltán

egyetemi docens, PTE BTK

CSURGÓ – KRASZNOJARSK – CSURGÓ

Kulcsszavak: első világháború; Oroszország; hadifogság; memoáirodalom; Bodó Jenő

Munkámban Bodó Jenő, első világháborús veterán, a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium későbbi igazgatójának hadifogoly visszaemlékezéseit kutatom.

Két kötetben összefoglalt visszaemlékezései betekintést nyújtanak egyrészt az orosz hadifogolytáborok mindennapjaiba, másrészt végig követhetjük a cári birodalom széthullását, a polgárháborút, valamint a szovjetrendszer kezdeti időszakát. A memoárok egyediségét adja, hogy a szerző sajátos helyzetben van a hadifogolytáboron belül, egy számára idegen kulturális közegben, eltérő nemzetiségi összetételű közösségben reflektál a körülötte zajló változásokra. Mivel a szöveg papírra vetése több évvel az események után történt, a feldolgozás során kihívást jelent a szerző utólagos nézőpontjának értelmezése.

A visszaemlékezések 1946-ban tiltó listára kerültek, így 1988-ig nem voltak kutathatók, ám ezt követően sem irányult rá a történészek figyelme. A minimálisan megmaradt példányokat sikerült beazonosítanom, majd feldolgozásukat megkezdetem. Ennek eredményeként, a kutatásaim során megállapítottam, hogy a hadifogolytáborban önálló világ létezett, sajátos szabályokkal és hierarchiával. A csoportok közötti fő kapcsolódási pontok alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a kadétkok, akik közé a szerző is tartozott, közvetítő szerepet tölthettek be a tisztek és a legénység között.

1945 UTÁNI MAGYAR TÖRTÉNELEM I.

ALPÁR BENEDEK

Tanári

Osztatlan, 9. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bank Barbara

egyetemi adjunktus, PPKE BTK

PÁKH TIBOR SZEMÉLYE ÉS MUNKÁSSÁGA A KÁDÁR-KORSZAKBAN

Kulcsszavak: dr. Pákh Tibor, kommunizmus, Kádár-korszak, szamizdat, politikai fogoly

Dolgozatom dr. Pákh Tibor életútját és ellenállását mutatja be a Kádár-korszakban, különös tekintettel azokra a kihívásokra, melyekkel politikai ellenállóként kellett szembesülnie. Témámat visszaemlékezéseire és a róla sajtóban megjelent termékekre alapozva készítettem el. Részletekbe menően mutatom be hogyan élte meg az 1956-os forradalmat, börtöni éveit, Lengyelországi útjait, a rendszerváltozás előtti tüntetéseken való részvételeit és az ezt kiváltó nemzetközi visszhangot. Pákh Tibor életének központi meghatározó eleme az igazságért való küzdelem és hit volt. A kommunista hatalomátvétel után aktívan vett részt az ellenállásban, amibe beletartozik többek között memorandumának megírása az ENSZ számára. Ennek következményeként 15 év börtönbüntetést kapott. Fogvatartása alatt fizikai kínzásokat kellett átélnie (számtalanszor vetették alá elektrosokk-kezeléseknek és inzulinómának), és a rendszerre jellemző pszichológiai hadviselést folytattak ellene. Ezek mind az ő megtörését voltak hivatottak szolgálni. Ennek ellenére törhetetlen maradt, ahogy arra alcímemben is utalok. A rendszer egyik embertelen eszköze volt elmebeteggé nyilvánítása, ami politikai ellehetetlenítését célozta sikertelenül. Ahogy és amikor tudott, ellenállt az igazságtalanságoknak. Amíg a rezsím működött, megfigyelt személy maradt. Lépten-nyomon követték minden mozzanatát. Dolgozatom a kommunista rendszer elnyomó eszközeit is demonstrálja, és rávilágít a rezsím pszichiátria használatára, mint politikai eszközre. Élete és tevékenysége tanúságtétel a hit, az igazságosság és az erkölcsi elvek melletti kiállásról.

ATANASZOV HEDVIG

Jogász

Osztatlan, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezetők:

Dr. Agárdi Izabella

tudományos munkatárs, PE

Dr. Képeš Imre

adjunktus, ELTE ÁJK

KÖTŐTŰ ÉS KATÉTER. NÉPESEDÉSI POLITIKA ÉS ABORTUSZKORLÁTOZÁS A "RATKÓ-KORSZAKBAN"

Kulcsszavak: Ratkó-korszak; abortuszpercek; abortusz; népesedéspolitiká

A dolgozat a „Ratkó-korszak” (1952–1953) népesedéspolitikai intézkedéseit és azok társadalmi hatásait vizsgálja, amelyek célja a születésszám növelése és a női reprodukció jogok állami ellenőrzés alá vonása volt. A dolgozat a pártállam népesedéspolitikáját és annak végrehajtását elemzi Michel Foucault kormányzáselmélete alapján, rámutatva, hogyan vált a nők reprodukció képessége a biopolitika eszközévé, és milyen módokon kényszerítette a politika a nőket biológiai szerepük betöltésére. A kutatás az 1952–1953-as évek abortuszpercekkel kapcsolatos bírósági határozatainak kvalitatív elemzésére támaszkodva ad mélyebb betekintést a népesedéspolitiká megvalósulásába – ezáltal olyan módon bővítve a korszakról szóló tudásanyagot, amely eddig kevésbé volt jellemző hazánkban, ezáltal hozzájárulva a korszak jobb megértéséhez.

Az elemzések alapjául Michel Foucault biohatalomról és kormányzásról szóló elméletei szolgálnak, amelyek lehetőséget teremtenek a népesedéspolitiká széleskörű értelmezéséhez és megértéséhez. A dolgozat rávilágít a korszak állami törekvéseinek összetettségére, egyfelől az egyének életének ellenőrzése és optimalizálása érdekében alkalmazott biohatalmi eszközökre, másfelől arra, miként használta a kormányzat a reprodukció feletti hatalmat saját politikai és ideológiai céljai érdekében. A dolgozat kulcsfontosságú kérdéseket vizsgál, úgy mint: a korszak negatív megítélésének oka, a népesedéspolitiká és annak végrehajtásának módszerei és eredményei, valamint a nők helyzetének és szerepének értelmezése az adott történelmi kontextusban. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a nők, mint a biohatalom alanyai, kettős teherrel szembesültek a korszak politikai és társadalmi elvárásai miatt – hiszen ekkor már mind a reprodukció, mind a produktív munkában jelentős szerep hárult rájuk. Az eredmények szélesebb távlatban értelmezhetőek a szocialista kormányzati stratégiák és azok hatásai szempontjából, ugyanis a szocialista ideológia központi szerepet játszott a népesedéspolitikában.

BUJDOS BOGLÁRKA ALEXANDRA

A kulturális örökség kutatása és hasznosítása

MA, 3. félév

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

*Témavezető:
dr. Pakó Klára
adjunktus, RO BBTE*

**ELFELEDETT EMLÉKÉV. MAGYARORSZÁGI ÜNNEPSÉGEK HUNYADI JÁNOS HALÁLÁNAK
500. ÉVFORDULÓJÁN**

Kulcsszavak: emlékév; Hunyadi János; Rákosi-korszak; emlékezetpolitika; 1956

A 20. századi magyar történelem egyik legmeghatározóbb éve 1956 volt. Az évvégi forradalom során sorsdöntő események mentek végbe, amik a mai napig sokakat foglalkoztatnak kutatóktól kíváncsiskodókig egyaránt. Ugyanebben az évben a forradalmat megelőző hónapokban Magyarországon országszerte ünnepségeket rendeztek Hunyadi János halála és a nándorfehérvári csata 500. évfordulója alkalmából, ezek lefolyása azonban mára feledésbe merült.

A kutatásom során levéltári dokumentumok és a korabeli sajtó segítségével igyekeztem feltárni hogyan is zajlhatott le az emlékév, illetve milyen emlékezetpolitikai és kultúrpolitikai jelentőséggel bírt az emlékév.

GÁBOR ATTILA PÉTER

Történelem MA

MA, 7. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

Témavezető:

Dr. Kristóf Ilona

egyetemi docens, EKKE BMK

„NEKÜNK MOHÁCS KELL!” A MOHÁCSI CSATA ÉS FRANCIAORSZÁG METAMORFÓZISAI 1867-1967

Kulcsszavak: Mohács; 1526; francia-török szövetség; historiográfia; emlékezetkutatás

Érdekes kutatási terület megvizsgálni egy-egy múltbéli esemény, vagy történelmi személyiség megítélését a különböző korszakok aktuális politikai és ideológiai szempontjai alapján, a különböző nézetek hogyan tükröződnek vissza a történészi narratívákban. A mohácsi csatát is sokféleképpen értelmezték már, amely folyamatosan jelen van a magyar közgondolkodásban. Ezért közeledve az 1526-os mohácsi csata 500 éves évfordulójához érdemes részleteiben is feltárni a csata megítélésének változásait a magyar történettudományban a különböző korszakok és azok gondolatosságának tükrében. A kutatás időtávja ugyan 1867-től napjainkig terjed, de a terjedelmi korlátokra tekintettel egyrészt az időtávját, másrészt a dolgozatban bemutatni kívánt vizsgálati területet is szűkíteni kellett. A magyar tudományos történetírás kezdetei egybeesnek a magyar történelem egyik kiemelkedő eseményével, a kiegyezéssel, amely így tulajdonképpen determinálta a kutatás kezdő időpontját. A dolgozat 100 évet ölel fel 1967-ig terjedően, ami egyrészt összeköthető a magyar történettudományban bekövetkező markáns szemléletmód váltással, másrészt egybeesik a mohácsi csatának újabb értelmezési dimenzióit és vitáit jelentő ún. Nemeskürty-vita kezdeteivel, amely Nemeskürty István 1966-ban megjelent *Ez történt Mohács után* c. műve robbantott ki. Így ezen körülmények tulajdonképpen kijelölték a kutatási időtáv záróidőpontját, 1967-et is.

Az elvégzett vizsgálat egyrészt historiográfia keretek között is értelmezhető, másrészt az emlékezetkutatást, annak különböző aspektusait is érintette. Ahhoz, hogy be tudjam mutatni a különböző korszakok szellemiségének a lenyomatait a történetírói munkákban, a mohácsi csata egyik – a különböző politikai rendszerek folyamatosan változó értékítéletét markánsan tükröző – elemét emeltem ki, a francia-török szövetség létezését és annak hatásait. A szövetség létezésének kérdése és értékelése nem csak történész szakmai nézetkülönbségeket jelentettek, nem csak politikai-ideológiai hatásokat és korszakokon átívelő történészi törésvonalakat tükröztek, hanem Franciaország szerepén keresztül a Nyugathoz, és végső soron Európához fűződő folyamatosan változó viszonyunk is nyomon követhető, amely az örök, Kelet és Nyugat közötti választás preferenciáit is megjelenítette.

KIRCHHOF GRÉTA

Történelem

MA, 2. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Sipos Balázs

egyetemi docens, ELTE BTK

**A NŐK ELLENI ERŐSZAK ÁBRÁZOLÁSA A SZOVJET ÉS MAGYAR HÁBORÚS
PROPAGANDÁBAN A KRASZNAJA ZVEZDA ÉS A MAGYARSÁG CÍMŰ NAPILAPOK CIKKEI
ALAPJÁN**

Kulcsszavak: nők elleni erőszak; atrocitáspropaganda; szovjet propaganda; magyar háborús propaganda; második világháború

A szovjet és a magyar állam a második világháború alatt különböző oldalakon vett részt a háborús eseményekben, azonban a propaganda szintjén mindkét esetben hasonló tendenciák jelentek meg. Mind Magyarországon, mind a Szovjetunióban fontos szerepet kapott a lakosság ellen elkövetett ellenséges atrocitások bemutatása. Az ilyenfajta, úgynevezett atrocitáspropaganda, vagyis az ellenség félelmetessé tétele és dehumanizálása a különböző tömeggyilkosságok és civilek elleni atrocitások bemutatásával, természetesen nem a 20. század találmánya, azonban először mégis csak az első világháború idején vált a professzionális pszichológiai hadviselés részévé. A második világháború idejére eszközei és csatornái is sokat változtak és finomodtak, ami köszönhető egyfelől a tömegkommunikációs eszközök fejlődésének, másfelől pedig a totális diktatúrákra jellemző, hatásosan mozgósító tömegpropagandának. Ennek következtében a második világháború keleti frontján valójában egy sajátos „atrocitásháború” alakult ki a sztálini Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország, illetve a vele szövetséges államok között. Mind a szovjet, mind a magyar propagandának gyakori témája volt a nők elleni erőszak. Dolgozatomban ennek megjelenítését vizsgálom a Nyilaskeresztes Párt napilapjának, a Magyarországnak 1944 őszén, és a Vörös Hadsereg hivatalos lapjának, a Krasznaja Zvezdának az első háborús év alatt (1941. június 22.—1942. június 23. között) megjelent cikkeiben. A kutatás célja a propaganda mechanizmusának pontos megismerése tartalomelemzés módszere révén. Egyaránt vizsgálom a nemi erőszak kifejezésére leggyakrabban használt szavakat az erőszak esetek leírásához kapcsolódó motívumokat is. Munkám részét képezi a cikkeken megjelenő narratívák, az erőszakra adott különböző magyarázatok és azoknak a társadalmi-kulturális konstrukcióknak a kimutatása is, amelyek keretén belül a cikkek szerzői elbeszélték a nők elleni erőszakot.

LADÓ BALÁZS

Történelem

MA, 3. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bank Barbara

egyetemi adjunktus, PPKE BTK

BÉKÉS MEGYEI KÉPVISELŐK A PÁRTÁLLAMI PARLAMENT UTOLSÓ CIKLUSÁBAN (1985-1990)

Kulcsszavak: pártállam; Békés megye; Országgyűlés; MSZMP

Az 1985-1990 között regnáló utolsó pártállami parlamentnek jutott az a történelmi feladat, hogy megalkossa a demokratikus átmenethez szükséges fontosabb jogszabályokat. Dolgozatomban részletesen bemutatom a jelölés folyamatát a képviselőjelöltek kiválasztásától és a jelölőgyűléseken keresztül egészen a választásig, ami a kötelező kettős, illetve spontán jelölések miatt a korábbiakhoz képest – az MSZMP szándéka és értelmezése szerint – valamivel demokratikusabb volt. Kitérek a megyei képviselőcsoport működésére, összetételére, a képviselőknek járó szűkös javadalmazásra, illetve juttatásokra. Azt vizsgálom, hogy a ciklus három korszakában – Kukorelli István alkotmányjogász felosztása alapján – Békés megye tizenöt választókerületében mandátumot szerzett képviselői milyen kérdésekben szólaltak meg az Országgyűlésben, kiolvasható-e belőle, hogy miként viszonyultak az ország közjogi és alkotmányos berendezkedését alapvetően megváltoztató jogszabályok megalkotásához.

LÉKÓ ESZTER

Történelem

MA, 7. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. Bartók Béla
egyetemi docens, EKE BMK*

GYÖMÖREY ZITA FIATALKORA KÉT VILÁG HATÁRÁN (1938-1950)

Kulcsszavak: nőtörténet; ellenállás; (ki)útkeresés; második világháború

Kutatásom alapját Demeter István plébános hagyatékában talált levelek képzik. A Gyömörey családtól 137 levél maradt fent, amelyek többsége egy fiatal úrileányhoz, Gyömörey Zitához köthető. Az iratok főként 1938 és 1950 között keletkeztek. A levelek olvasása közben Zita élete kíváncsivá tett. Arra szerettem volna választ találni, hogy egy nemesi családból származó fiatal lány hogyan élte meg a világ gyors változásait abban az időszakban. Milyen kapcsolatokkal rendelkezett? Rokonai és barátai milyen hatással voltak rá? Hogyan reagált a második világháború történéseire? A kutatásom előrehaladtával olyan személyekkel tudtam kapcsolatba hozni Gyömörey Zitát, mint Almásy György és Almásy László (rokonai), Kiss János altábornagy, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Györffy György, Jaczkó János, Király Béla, Németh Gyula stb. Kutatómunkám alatt több levéltárban, könyvtárban és településen is gyűjtöttem adatokat - Sopron, Kőszeg, Budapest, Mezőkeresztes, Borostyánkő – melyek Zita életében meghatározóak voltak. A célom az volt, hogy Zita Magyarországon töltött éveit feltárjam és az ő fiatalkorán keresztül még tágabb képet adjak a magyar történelem ezen időszakáról. Közel kétéves kutatás után még mindig vannak ismeretlen részletek és kérdések Gyömörey Zita életével kapcsolatban, de mindenképpen kiemelendő, hogy egy olyan nőt véltem felfedezni benne, akinek tevékenysége egyáltalán nem volt jelentéktelen.

MOLNÁR LILLA

Osztatlan tanári mesterképzési szak

Osztatlan, 10. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

r. Horváth Emőke

egyetemi docens, KRE BTK

MAGYARORSZÁG ÉS KUBA KÖZÖTTI MŰSZAKI ÉS TUDOMÁNYOS EGYÜTTMŰKÖDÉS ALAKULÁSA A TESCO IRATOK TÜKRÉBEN, 1960-1980

Kulcsszavak: Kuba; műszaki-tudományos együttműködés; TESCO; humán-technológiai transzfer

A dolgozat a Magyarország és Kuba közötti műszaki- és tudományos együttműködés és segítségnyújtás jellegét, ezen belül a magyar szakértők kiküldését és a kubai ösztöndíjasok fogadását tárja fel 1960-1980 között a Nemzetközi Műszaki Tudományos Együttműködési Iroda (TESCO) tevékenységén keresztül, arra keresve a választ, hogy milyen okok, esetleges érdekek húzódtak meg magyar részről a Kubával létesített műszaki-tudományos együttműködések mögött.

A dolgozat a TESCO vállalat tevékenységéhez és működéséhez kapcsolódó iratok és a Kubára vonatkozó dokumentumok levéltári kutatásán alapszik, amit a Külügyminisztérium Kubára vonatkozó anyagai között őrzött, a TESCO-hoz és a műszaki-tudományos együttműködésekhez tartozó egyéb iratok egészítene ki.

A kutatás eredményeként megállapítható, hogy a magyar-kubai műszaki-tudományos együttműködés hátterében alapvetően a szocialista szolidaritás és segítségnyújtás, valamint a szocialista ideológia terjesztésének kényszere húzódott meg. Bár a magyar vezetés igyekezett saját érdekeinek megfelelően alakítani a megállapodásokat, ez csak abban az esetben járt eredménnyel, ha a magyar célkitűzések egybeestek a szigetország szükségleteivel. Ellenkező esetben a szocialista szolidaritás és segítségnyújtás elve érvényesült.

SZALAI MAJA ANNA

Kommunikáció- és Médiatudomány
BA, 3. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Zsebők Csaba
főiskolai tanár, KRE BTK*

KOMMUNIKÁCIÓS KIHÍVÁS A RÁKOSI-KORSZAKBAN: A PETŐFI-KÖR VITÁI

Kulcsszavak: vita, Rákosi-kor, Petőfi Kör, retorika, kommunikáció

Az 1956-os forradalom nemcsak Magyarország történetének fordulópontja, hanem a hidegháborús világrend meghatározó eseménye is volt, amely Kelet-Európa szovjetellenes törekvéseire irányította a figyelmet. A Petőfi Kör nyílt vitái kiemelkedő szerepet játszottak a sztálinizmus kritikájában és a társadalmi öntudatra ébredés előmozdításában, miközben a kommunista rendszer reformjára törekedtek. A dolgozat a Petőfi Kör történeti áttekintésén túl elemzi a retorikai és érveléstechnikai eszközök szerepét, valamint a viták közönségre gyakorolt hatását. A kutatás rámutatott, hogy a kommunikációs stratégiák – legyen szó értelmiségi vitákról vagy a közönség mozgósításáról – kulcsszerepet játszhatnak politikai és társadalmi változások elérésében. A Petőfi Kör példája nemcsak a múlt tanulságait tárja fel, hanem iránymutatást adhat a mai információs társadalom számára is, különös tekintettel a kritikus gondolkodás és a vitakultúra jelentőségére.

SZANYI MÁRTON

Német és nemzetiségi német nyelv és kultúra
tanára és történelemtanár és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 12. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Márkus Beáta
egyetemi adjunktus, PTE BTK*

A LENGYELI INTERNÁLÓTÁBOR

Kulcsszavak: internálótábor; magyarországi németiség; 1945; Lengyel; XX. század

A tolna megyei Lengyel nevű községben 1945. április közepe és június vége között a falu legnagyobb épületében, az Apponyi-kastélyban egy internálótábor működött, ahová több ezer magyarországi németet internáltak a környékbeli falvakból. Dolgozatom célja, a források, interjúk és a szakirodalom segítségével feltárni az internálótáborban történt eseményeket, különös tekintettel a tábor működésére és az ott uralkodó körülményekre. Az egykori érintettek, valamint orvosok és egyházi személyek beszámolóí alapján elmondható, hogy a táborban embertelen körülmények uralkodtak. A tábor működtetése – mely főként Bodor György nevéhez köthető – önkényes módon és törvénytelenül zajlott. Az internált németek vagyona elkobzásra került, helyükre a Magyarországra menekülő székelyeket telepítették be. Az internálótábor esete jól illeszkedik a második világháborút követő magyarországi németellenes események sorozatába és felfogható a Németországba történt kitelepítések előzményeként.

VIRÁG MÁTÉ FERENC

Jogász

Osztatlan, 3. félév

Széchenyi István Egyetem

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Szoboszlai-Kiss Katalin

habilitált egyetemi docens, SZE DFK

BIBÓ ISTVÁN ÉLETE -A PER- ÖRÖKSÉGE

Kulcsszavak: Bibó István; Politikai gondolkodás; Pártállami elnyomás; Politikai foglyok; Kádár-korszak

Dolgozatom témája Bibó István élete, különös tekintettel az 1956-os szerepvállalására és az azt követő perre, valamint annak hatására. Azt tapasztalom, hogy Bibót, mint forradalmi hőst és jogászt, a modern jogi és politikai viták és problémák tekintetében is közelebb kell hozni a fiatal értelmiségiek számára. Fontosnak tartom továbbá Bibót, mint embert és családapát is bemutatni, mivel erényei példaértékűek lehetnek mindenki számára. A pert magát több szempontból értékelem a dolgozatban, elsősorban történelmi, és büntetőjogi, de természetesen eljárásjogi szempontok alapján is leírom a történeteket. Bár a perrel több publikáció is megjelent, célom az, hogy ismertté tegyem a mai fiatalok számára a megtorló politika okozta problémákat és azok következményeit. Bibó István perének történelmi szempontból meghatározó jelentősége van, az 1956-os forradalom egyik kiemelt fontosságú pere volt, igaztalan elítélése valójában justizmord. Bibó István az elnyomó rendszerek ellen fellépők példaképe volt, a rendszerváltók Bibó István örökségéből építkezve léptek fel a diktatúrával szemben. Ezt az örökséget meg kell őriznünk és tovább vinnünk, hiszen Bibó gondolatai a mai napig aktuálisak maradtak. Az igazságosság, a szabadság és az emberi méltóság iránti elkötelezettsége mindannyiunk számára irányadó lehet a jövőben is, mivel ezek az értékek mindig fontosak lesznek az ember számára. Ezek az értékek biztosítják azt, hogy mindig emberségesek maradhassunk, erre jó példa Bibó, aki még a forradalom idején sem veszítette el ezt.

1945 UTÁNI MAGYAR TÖRTÉNELEM II.

BACHER PÉTER

Történelem

BA, 6. félév

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. habil. Bánkuti Gábor

PTE BTK

AZ 1945–1956 KÖZÖTTI BARANYAI PÁRTELIT PROZOPOGRÁFIAI ELEMZÉSE

Kulcsszavak: pártelit, prozopográfia, Pécs, Baranya, kommunizmus

Dolgozatom témája a második világháborút követő időszak baranyai (kommunista) pártelitjének prozopográfiai elemzése 1956-ig. Az elemzés tárgyát képző személyek az 1944 és 1956 közti időszak megyei és városi titkárai, 17 személy. A vizsgálat során bemutatom a pártfunkcionáriusok impériumváltást megelőző életútjait. Az elemzést az alábbi kilenc szempont szerint végeztem: (1) a pártfunkció kezdetén betöltött életkor, (2) származás, (3) eredeti foglalkozás, (4) iskolai végzettség a pártfunkció kezdetén, (5) politikai iskolázottság, (6) pécsi illetőség, (7) párttagság kelte, (8) pártfunkció betöltésének hossza és (9) pozícióváltás oka. A kutatás forrásai a levéltári források, sajtóanyagok, lexikon szócikkek, életrajzkiadások és visszaemlékezések.

DUDÁS RÓBERT GYULA

Történelem

MA, 1. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bank Barbara

egyetemi adjunktus, PPKE BTK

MAGYAR KATOLIKUS PAPOK DÉL-AMERIKÁBAN. ADALÉKOK A DÉL-AMERIKAI MAGYAR KATOLIKUS PASZTORÁCIÓ TÖRTÉNETÉHEZ

Kulcsszavak: katolikus papság; emigráció; Dél-Amerika; misszió; szerzetesek

Dél-Amerika valamennyi országában élnek magyarok, de csupán Argentínában, Braziliában, Venezuelában és Uruguayban ismeretesek jelentősebb magyar közösségek. Hivatalos népszámlálási adatokkal nem rendelkezünk; nagy eltéréseket mutató helyi becsléseken alapuló adatok szerint Argentínában 20-30 ezerre, Braziliában 5-10 ezerre, Venezuelában 4-5 ezerre, Uruguayban szintén 4-5 ezerre tehető a magyar diaszpóra lélekszáma. Argentína és Brazília esetében a becslések eltérő volta abból eredhet, hogy az itteni diaszpóra mintegy másfél százados múltra tekint vissza, és a nem első generációs magyar gyökerű népesség önazonosságtudata sok esetben már bizonytalan.

Szervezettségét, belső kohézióját tekintve jelenleg az argentinai és braziliai közösség a legerősebb. Ezen közösségek bizonyos szintű, de valójában a fennmaradást lehetővé tevő létszámot soha el nem érve, Dél-Amerikában, a huszadik század harmincas éveitől jöttek létre, s ezen közösségek igényelték a lelkipásztori ellátást, így saját felekezetüknek megfelelő papot, lelkészt igényeltek. Bár már ekkortól megfigyelhető egy minimális számú papi jelenlét, de valójában a II. világháború után a megnövekvő emigrációval együtt jelentek meg nagyobb számban katolikus papok Dél-Amerikában.

Előadásomban választ keresek arra, hogy egyáltalán hány lelkipásztorról beszélhetünk, mivel az erről szóló adatok nagyon eltérő számot mutatnak, s rendkívül hiányosak. Választ keresek arra, hogy mivel magyarázható az, hogy még Észak-Amerikában többségben voltak az egyházmegyes papok, az ő számuk Dél-Amerikában mégis elhanyagolható, s szinte teljes egészében a szerzetespapi jelenlét figyelhető meg.

Ezen kívül röviden be szeretnék mutatni néhány olyan papi egyéniséget, akik meghatározták a dél-amerikai magyar emigráció sorsának alakulását.

FARKAS VIKTOR

Magyartanár - történelemtanár és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 7. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Kisantal Tamás
egyetemi docens, PTE BTK*

**A POLGÁRI ILLEM ÚJJÁÉLEDÉSE A KÁDÁR-KORSZAKBAN — A '60-AS ÉVEK HÁROM
ILLEMKÖNYVÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA A 20. SZ. ELSŐ HARMADÁNAK
ILLEMIRODALMÁVAL**

Kulcsszavak: normakommunikáció; '60-as évek; illem

Dolgozatomban a '60-as évek három illemkönyvét, a *Hogyan viselkedjünk?*; *Vidám illemtan*; *Tudni illik*, hogy mi illik című kiadványokat vetem össze a 20. sz. első harmadának illemirodalmával. Ehhez Fábri Anna *A művelt és udvarias ember* c. könyvét használtam. Az 1910-1935 között íródott, és Fábri Anna által feldolgozott négy illemkönyv viselkedési tanácsait, szerzőit és témafelosztásait összevetem az általam vizsgált 1960-as években íródott három illemtannal.

A Kádár-korszakban újjászülető illemirodalom műfaj ellentmondásos helyzetre hívja fel a figyelmünket. Az alapvetően polgári hagyomány abban a politikai rendszerben üti fel újra a fejét, amely a polgársággal szemben fogalmazza meg magát és szinte egy időben azzal, amikor Kádár János kijelenti, hogy lerakták a szocializmus alapjait. Ezek a dokumentumok lehetőséget biztosítanak arra, hogy megismerjük a társadalom mennyire internalizálta az őt körülvevő rendszer ideológiai üzeneteit. Nem csak a két korszak illemkönyveinek összehasonlítását végzem el, hanem az így tett megállapítások értelmezését is a tágabb társadalmi kontextus vizsgálatával.

GILLICH ZALÁN

Történelem szak

MA, 4. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

*Cúthné Dr. Gyóni Eszter
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

LUTHER-RÓZSA A VÖRÖS CSILLAG ÁRNYÉKÁBAN. A HARTAI EVANGÉLIKUS KULTÚRHÁZ A SZOCIALIZMUS IDŐSZAKÁBAN

Kulcsszavak: Evangélikus egyház, Harta, magyarországi németiség, kulturális ellenállás

A Bács-Kiskun megyei Harta község német anyanyelvű evangélikus gyülekezete 1940-ben felépítette a község evangélikus kultúrházát. Az építkezéshez szükséges források az akkori hartai evangélikus lelkész Palotay Gyula szélsőjobboldali kapcsolati hálóján keresztül biztosította. Az épület többfunkciós célokat is szolgált imaházként, közösségi térként és lakodalmak helyszínéül is működött, valamint szolgálati lakás és konyha is épült a kultúrház mellé. A második világháborút követően a helyi német evangélikus közösség felét kitelepítették, helyükre felvidéki magyarokat telepítettek. Az egyházellenes pártállami diktatúra kiépülése után Palotay békepaként pozícionálta magát, így sikerült megtartania az épületet. Az ötvenes években Palotay többször is rendezett kulturális programokat a helyi németek és magyarok közötti ellentétek kibékítésére. Ezen túl esküvőket is gyakran szerveztek ide, melyek bevételeiből tartották fent a kultúrházat. Palotay 1963-as halálát követően utódának Sárkány Tibornak a hetvenes évek végéig sikerült az egyház kezében megtartania az épületet, amikor is annak leromlott állapota miatt kénytelenek voltak eladni azt, és helyette egy új imaházat felépíteni.

GÖMÖRI ÁDÁM

Történelem

MA, 7. félév

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Bölcsészettudományi és Művészeti Kar

*Témavezető:
Dr. Bartók Béla
egyetemi docens, EKKE BMK*

A LONDONI OLIMPIA HATÁSA ÉS KÖVETKEZMÉNYEI MAGYARORSZÁGON (1948-1952)

Kulcsszavak: London; olimpia; Magyarország; sporttörténet; sportpolitika

Dolgozatom témája az 1948-as londoni olimpia, különösen annak magyarországi vonatkozásai. Azon belül is célom az, hogy minél részletesebb képet fessek a londoni olimpia hatásairól Magyarországon, helyezve a hangsúlyt a sportpolitika, illetve a magyar sportélet változásaira 1948-tól egészen 1952-ig, tulajdonképpen a helsinki olimpiára való előkészületekkel bezárólag. Emellett azt is szeretném bemutatni, hogy kik voltak azok, akik a magyar olimpiai csapatból képviselni tudták Eger sportját, milyen eredményekkel, és hogy 1952-ig milyen életutat jártak be ezek az egri születésű magyar olimpikonok. Témaválasztásomat az ösztönözte, hogy az 1952-es helsinki és az 1956-os melbourne-i olimpiákhoz képest az általam tárgyalt 1948. évi nyári olimpiai játékokról kevesebb szó esik, miközben ez volt az első olyan sportesemény lényegében, melynek sikereit a kommunista propagandagépezet maximálisan felhasználta arra, hogy hirdesse a szocializmus felsőbbrendűségét a kapitalista berendezkedéssel szemben.

Fontos kiemelnem azt, hogy dolgozatomban olyan kérdésekre kerestem a választ, mint például hogy 1948 és 1952 között a kommunisták sportpolitikája milyen további változásokon ment keresztül, avagy milyen irányt vett tovább, vagy arra, hogy a kommunista sportvezetés tényleg valóban meg tudta e valósítani a tömegsportmozgalmat, meg tudta e szüntetni a sportolás kiváltságos, úri jellegét, illetve arra is, hogy a londoni olimpiai eredmények tényleg a szocializmus sikerének tulajdonítható-e be, vagy esetleg inkább még a korábbi időkből gyökereztek.

KOVÁCS TIBOR

Földrajztanár-történelemtanár és állampolgári
ismeretek tanára
Osztatlan, 9. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. habil. Bánkuti Gábor
egyetemi docens, PTE BTK*

EGY MŰVÉSZI PÁLYA ÉLETRAJZI TERE. MOZAIKOK SOLTRA ELEMÉR ÉLETÉBŐL

Kulcsszavak: Soltra Elemér; életút; szocreál; absztrakt; mozaik

Dolgozatomban Soltra Elemér életútját vizsgálom gyermekkorától, egészen az 1960-as évek közepéig, különös tekintettel a képzőművész pályáját és munkásságát meghatározó fordulópontokra. Kutatásom folyamán a fókusz azokra a történeti és politikai tényezőkre, illetve körülményekre irányul, amelyek mentén az alkotó lehetőségei, döntései és választásai történeti összefüggésrendszerükben követhetőek nyomon.

Soltra gyermekkorát, gimnáziumi, majd főiskolai éveit tárgyaló fejezet után érünk a dolgozat központi kérdéséhez, mely Soltra vezetői praxisával foglalkozik. A képzőművész 1951-ben érkezik Pécsre és minden előzmény nélkül a képző- és iparművészeket tömörítő szövetség baranyai elnöke lesz. Pályájának e „szocreál” zenitje után, az 1950-es évek második felében Soltra némileg háttérbe szorul, s majd az 1960-as évek elején következik újabb fordulat: visszatér a képzőművészek első vonalába. A fordulat Soltra művészetében is tetten érhető. Ebben az időszakban kezd absztrakt formákkal kísérletezni.

*Témavezető:
Hutvágnerné Róth Éva
felkészítő tanár, mentor, Dunaújvárosi Széchenyi István Gimnázium*

MAGYARORSZÁG HÍVÁSA: A KÁRPÁTALJAI MAGYAROK ÁTTELEPÜLÉSÉNEK OKAI

Kulcsszavak: kárpátaljai magyarság; elvándorlás; anyaország; identitás; kiváltó okok

Édesapám részéről emigrált kárpátaljai magyar család gyermeke vagyok, ezért fiatal korom óta részét képezi életemnek az „igazi” hazától való elszakadni kényszerülés tapasztalata apukámon keresztül, mely a korom előrehaladtával egyre mélyebben kezdett el foglalkozni, ezért a család történetét megismerve kíváncsi lettem más sorstársak, családok történeteire is. Így született meg bennem a motiváció arra, hogy az 1991-től napjainkig tartó időszakban áttelepült kárpátaljai magyarok történetét vizsgálva kiderítsem, melyek azok az okok, amik miatt megannyi magyar elhagyni kényszerült Kárpátalját az említett időszakban, illetve az anyaországba való átköltözés milyen hatással van az egyénre, a közösségre, és hogy ezen okok között megfigyelhető-e bármilyen egységes tendencia.

A témához nyúlva óhatatlanul is előtérbe került a kettős identitás kérdése is: a kisebbségben élő magyarok vajon otthon lehetnek-e bárhol is a világban, vagy míg szülőföldjükön – mely az ukrán állam része – „külföldiek”, „magyarok”, addig itthon az anyaországban „kárpátaljaiak”? Vajon igazi otthonának tudja-e tekinteni az áttelepült kárpátaljai magyarság azt az anyaországi települést, melyet 20, 30, vagy akár 40 év Kárpátalján töltött idő után új otthonául választ? A letelepedés helyszínének kiválasztásakor mi játszott nagyobb szerepet? Közelben lévő ismerősök? Munkalehetőségek? Hogyan jelenik meg a kettős identitás a Kárpátaljáról átköltözött magyarok körében? Az anyaországi közösség hogyan viszonyul hozzájuk? Többek között ezen kérdések azok, melyek szorosan nem kapcsolódnak kutatásom témájához, azonban úgy gondolom, hogy annak megértéséhez elengedhetetlen foglalkoznom dolgozatomban ezen felvetésekkel is.

SÁNDOR ZSANETT

Történelem

BA, 6. félév

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
(Beregszász)

Témavezető:

*Dr. Molnár D. Erzsébet
főiskolai docens, UA IIRFKMF*

A MÁLENKIJ ROBOT CSONGORI VONATKOZÁSAI. SZOVJET TÁBOROK CSONGORI FOGLYAI A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR ADATBÁZISAINAK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Málenkij robot; Csongor; Magyar Nemzeti Levéltár online adatbázisai; 204; elhurcolások

2024 novemberében 80 éve volt, hogy a szovjet megszálló szervek kényszermunkatáborokba hurcolták a kárpátaljai magyar férfitlakosság színe-javát. A civil elhurcoltakon kívül fegyveres szolgálatot teljesítők ezrei kerültek szovjet hadifogolytáborokba. A téma kutathatósága a Szovjetunió fennállásának évtizedei alatt tabusítva volt, a kutathatóvá válás kezdetétől fogva, 1989-től úgy a témával foglalkozó történészek, mint a kárpátaljai magyar érdekvédelmi szervezetek elsődleges feladatuk foglalmazták meg a szovjet fogságba esett személyek számának meghatározását. Mindaddig azonban csak részleges, főleg a lágerekben meghalt személyek névjegyzékét sikerült összeállítani.

A szovjet táborok magyar foglyainak feltérképezésében új kutatási lehetőséget teremtett az Orosz Állami Hadilevéltártól a Magyar Nemzeti Levéltárhoz 2019-ben átkerült 681 955, a Szovjetunióban a második világháború idején hadifogolyként vagy internáltként számon tartott személyek katonája. A katonák a feldolgozást követően, 2021-ben a Magyar Nemzeti Levéltár online felületén elérhetővé váltak és megszületett a Szovjet táborok magyar foglyai című adatbázis. Ezen kívül szintén nagy jelentőséggel bír egy korábban keletkezett adatbázis, melynek létrejötté az 1990-es évek végére és a 2000-es évek elejére vezethető vissza, amikor az Orosz Föderáció átadott Magyarországnak egy 66281 nevet tartalmazó táblázatot, amelyben a szovjet-hadifogoly és internálótáborokban meghalt magyar emberek névsora található, és amelynek összeállítása a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum munkatársaihoz köthető. Ezen adatbázisokban számos kárpátaljai – azon belül a csongori – foglyok katonái, adatai is megtalálhatóak.

Az általam végzett kutatás célja a Magyar Nemzeti Levéltár online adatbázisában található csongori foglyok adatainak a kiegészítése, egy minél teljesebb és pontosabb névsor létrehozása, illetve az elhurcolások csongori vonatkozásainak minél teljesebb feltárása. Mivel a túlélőket már nincs lehetőség megkérdezni, ezért a kutatás során interjúk készültek az érintett családtagokkal, akik a hazatért foglyoktól, „első kézből” értesültek a fogságba esés körülményeiről, a lágerekben eltöltött időszakról.

Összességében, a kutatás eredményeképp az eddigi legteljesebb listát sikerült összeállítani a csongori foglyokra vonatkozóan, mely 204 nevet tartalmaz. A tanulmányban ezen személyek szovjet fogságra vonatkozó adatainak elemzése található, illetve az elhurcolások – a málenkij robot – helyi vonatkozásai kerülnek bemutatásra.

SZABÓ KARINA BRENDA

Osztatlan tanárképzés, történelem- holland szak
Osztatlan, 11. félév

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Rigó Róbert
tudományos főmunkatárs, KRE BTK*

ÉPÍTŐTÁBOROK A KÁDÁR-KORSZAKBAN A HELVÉCIAI ÁLLAMI GAZDASÁG KUNBARACSI PÉLDÁJÁNAK BEMUTATÁSÁVAL

Kulcsszavak: ifjúságpolitika, kultúra, munkaerőhiány, Bács-Kiskun megye, építőtábor,

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követően a pártvezetés felmérte a korábbi kommunista ifjúságpolitika kudarcát és új módszereket igyekeztek bevezetni az ifjúság megnyerése és ideológiai átnevelése érdekében. Ennek egyik területe volt a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) szervezésében 1958-ban indított építőtábor mozgalom, mely a Hanság lecsapolásával vette kezdetét és több mint 30 éven keresztül az ország különböző pontjain, számos helyszínen biztosított lehetőséget a középiskolás- és egyetemista fiataloknak a „társadalmi munka és hasznosság” megtapasztalására, mindezt az ideológiai neveléssel kiegészítve.

Kutatásomat elsősorban levéltári források alapján végeztem, ezek közül a legfontosabbak a KISZ Központi Bizottságának határozatai, az MSZMP Kecskeméti Járási Bizottsága és Alapszervezeteinek iratai, és a KISZ Bács-Kiskun Megyei Bizottságának iratai voltak. Ezen túl korabeli újságcikkek és az általam vizsgált építőtábor egykori résztvevőivel készített interjúk segítségével tárom fel az építőtáborok ideológiai nevelését a táborok programjainak összeállítása alapján, valamint bemutatom a nyári ifjúsági munka a nyári mezőgazdasági munkaerőhiány csökkentésének vonatkozásában.

Dolgozatomban a történettudomány még azon kevésbé feltárt területét kívánom bemutatni, az építőtábor mozgalmat, amely eddig csak rövid ismeretterjesztő cikkekben, illetve a KISZ-re vonatkozó és más ifjúságpolitikai kutatások mellékágaként került tárgyalásra. Ennek során az 1956 utáni ifjúságpolitikát és a táborok országos szintű megjelenése mellett egy adott építőtábor helyi sajátosságait mutatom be. A dolgozatom célja, hogy körül járjam, hogy az építőtáborok mennyiben voltak a párt ideológiai nevelésének eszközei vagy inkább a mezőgazdaságban idényben kialakult munkaerőhiány megoldásának egy formája volt-e. A kutatásom eredményei ezáltal hozzájárulhatnak ahhoz, hogy jobban megértsük a Kádár – korszak működését, valamint az ifjúság szerepét és helyzetét.

SZÉLES LÁSZLÓ

Unitárius Teológia

BA, 3. félév

Protestáns Teológiai Intézet

*Témavezető:
Kovács Sándor
professzor, RO KPTI*

UNITÁRIUS LEKÉSZI ÉLETPÁLYÁK AZ 1950-ES ÉS '60-AS ÉVEKBEN

Kulcsszavak: unitárius; lelkész; életpálya; kommunizmus; XX. század

Miután 1946-ban a kommunisták átvették a hatalmat Romániában, a közigazgatás minden területén erőteljes központosításba kezdtek. Nem volt ez másként az oktatás terén sem. A több évszázados múltra visszatekintő protestáns lelkészképzés is átrendezésre került. Az önálló felekezeti akadémiák egyetlen közös intézetbe, és a Vallásügyi Minisztérium ellenőrzése alá kényszerültek, létrehozva az Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Teológiai Intézetet.

Dolgozatomban sorra veszem az új oktatási intézménybe felvételizők névsorát. A lelkészjelöltek életrajzát röviden, a fellelhető adatok által szabott korlátok ismertetem. A kutatás célja, hogy az eddig ismeretlen, feledésbe merült, néha igen érdekes életrajzokat összegyűjtse, valamint megrajzolja azok életpályáit, akik a 70-es, 80-as, 90-es szűk esztendőkhöz az unitárius hívek üdvösségét szolgálták. A forrásokat elsősorban az Unitárius Kar, valamint az egykori Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Teológiai Intézet névkönyvei jelentik. Emellett hivatkozom a már elhunytak nekrológjaira is. Eredményként kijelenthető, hogy a teológiai képzésbe való beiratkozás összhangban volt az ország politikai váltoásaival. Az összevonás utáni első években enyhén megugrott a jelentkezők száma, és kevesen szakították meg tanulmányaikat. A hallgatói összlétszám az 50-es évek közepén tetézett és magas maradt egészen az 1957/58-as letartóztatásokig. Ezután kevés hallgatót vettek (vehettek) fel, és közöttük is magas volt a lemorzsolódottak száma.

A vizsgált 84 hallgatóból 35-en léptek lelkészi pályára és tartottak ki amellet, 12-en vállalták a szolgálatot, de „letették a palástot”, és 37-en szakították meg tanulmányaikat.

20. SZÁZADI EGYETEMES TÖRTÉNELEM

ANNA MINASYAN

Humanities, Armenian Studies

MA, 3. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Karen Jallatyan

Associate Professor, PPKE BTK

THE POLITICAL AND FEMINIST LANDSCAPE IN THE LITERARY WORLD OF THE FRENCH-ARMENIAN WRITER LOUISE ASLANIAN (1904–1945)

Kulcsszavak: Feminism, écriture féminine, French resistance, Louise Aslanian

My thesis examines the feminist and political contributions of Louise Aslanian, focusing on her unique blend of *écriture féminine* and political activism. My thesis analyses her writings, her role in the French Resistance, and her leadership in the French Armenian Women's Union. The study highlights how Aslanian's life and work intersect with broader feminist and political movements, showcasing her as a figure who breaks cultural and ideological boundaries. While Louise Aslanian did not directly address feminism, her writings contain elements that criticize the unequal reality created by society for women.

EDUARDA MARKOSYAN

Armenian studies

MA, 3. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcseztudományok és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Karen Jallatyan

Associate Professor, PPKE BTK

**THE POWER OF THE PRESS: THE TRANSGENERATIONAL IMPACT OF THE FRENCH-
ARMENIAN NEWSPAPER HARATCH (1925-2009)**

Kulcsszavak: Newspaper, Media, Haratch, Diaspora, Armenians

Media play a crucial role in maintaining the cultural identity and political engagement of diaspora communities. Through the dissemination of news, cultural content, and political discourse, media help bridge the geographical divide, providing a platform for diasporic groups to stay connected with their homeland and each other.

The Armenian diaspora in France is one of the most influential diaspora communities in Europe. The French Armenian community has existed for a long time in France, maintaining Armenian culture and political engagement through various means. Among these factors one is the Armenian newspaper Haratch (1925-2009), which stands as an important platform which preserving Armenian heritage and identity. It preserves Armenian culture, connects with political discussions, and serves as an educational platform. The thesis examines how newspapers impact Diasporas, focusing on a case study of the Armenian diaspora in France through the newspaper Haratch. It is important to acknowledge that there are numerous scholarly books examining the influence of newspapers on societies, research on their effect in diaspora contexts remains limited. The research focuses on understanding these dynamics, particularly through a case study of the Armenian diaspora. Therefore my research question how the diaspora newspaper Haratch preserved Armenian community in France that has not assimilated as other Armenian communities in Europe and what was its role. To this end, the thesis analyzes how the newspaper has supported the preservation of the Armenian language, traditions, and heritage in France. I argue that many factors have played a role in Armenians maintaining their identity, and one of the factors is the newspaper Haratch, which has an 84-year history in France and experienced exceptional longevity. There is a lot of evidence that Haratch was popular among Armenians, one of which is the number and the frequency of publication. Haratch was a daily newspaper, publishing more than 22,000 pages. Given these numbers and frequencies, it is quite obvious that the newspaper was very popular among Armenians

FISER BENCE

Történelem - orosz tanár
Osztatlan, 10. félév

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. habil. Bebesi György
címzetes egyetemi tanár, PTE BTK*

MEGREFORMÁLNI A MEGREFORMÁLHATATLANT – A PERESZTROJKA, MINT POLITIKAI PROGRAM

Kulcsszavak: Szovjetunió; Gorbacsov; peresztrojka;

Mihail Gorbacsov két politikai programjára, a peresztrojkára és a glasznosztyra sokan egymás kiegészítéseként tekintettek. Dolgozatomban ezt a kialakult képet árnyalva, arra tettem kísérletet, hogy a peresztrojkat, mint gyűjtőfogalmat a teljes Gorbacsov-korszak belpolitikai tevékenységét magában foglaló politikai programként értelmezzem, melynek elemei többek között az uszkorenyije (gyorsítás) és a glasznoszty (nyilvánosság) is. Jelen állítás bizonyítása céljából, olyan forrásokat vizsgáltam, melyeknek meghatározó szerepük volt a „gorbacsovi reformokat” népszerűsítő propagandában (beszédok, jegyzőkönyvek stb.). A kutatásom eredményeként megállapítottam, hogy a Gorbacsov-korszakban a peresztrojka jelentése folyamatosan változott, a legjelentősebben 1989 után, mely időszakban a főtitkár számára politikai reformok „útkeresését” felváltotta a mindent felforgató változások előli „menekülés”.

IZSÁK SZILVESZTER

Történelem és régészet

MA, 2. félév

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
(Beregszász)

Témavezető:

Dr. habil. Váradi Natália
habilitált docens, UA IIRFKMF

TALABOR-NAGY-ÁGI VÍZERŐMŰ - AZ IPAROSÍTÁS JELKÉPE KÁRPÁTALJÁN (1949 – 1956)

Kulcsszavak: Talabor, Nagy-ág, Kárpátalja, történelem, gazdaságtörténelem, Hruscsov, vízerőművek, építkezés, levéltári anyagok

A Talabor-Nagy-ági vízerőmű építése 1949 és 1956 között jelentős mérföldkő volt a kárpátaljai energetikai fejlesztések történetében, melyet a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár anyagai alapján elemeztünk. Az építkezés során számos kihívással kellett szembenézni, melyek közül kiemelkedtek a munkaerőhiány és a szakképzettség hiánya, valamint a nyersanyagok korlátozott elérhetősége és a logisztikai nehézségek. Ezen tényezők ahhoz vezettek, hogy a projekt tervszerinti lezárása 1954-ben nem történt meg.

Az építés során a munkaerőhiány komoly akadályt jelentett, hiszen a területen korlátozott volt a rendelkezésre álló munkaerő, és a szükséges szakemberek száma is alacsony volt. Ezzel párhuzamosan a meglévő munkaerő jelentős része nem rendelkezett a szükséges szakképzettséggel, ami tovább nehezítette az építés folyamatát és hosszabbította az időtartamát.

A nyersanyagok hiánya szintén jelentős problémát jelentett az építkezés során. A területen limitált volt az elérhető anyagok mennyisége és minősége (legfőképp problémák merültek fel a villamos energiával és a faanyaggal), ami visszafogta az építés ütemét és növelte annak költségeit.

A logisztikai nehézségek szintén kritikus szerepet játszottak az építés során. A terület elhelyezkedése és a környező infrastruktúra hiányosságai miatt a szállítás és az anyagok eljuttatása az építkezés helyszínére sokszor kihívás volt.

Összeségében az építkezés komoly költségeket termelt és a projekt végső összege meghaladta a 200 millió rubelt. A létesítési munkálatok során évente átlagosan több mint 300 különböző mechanizmust és földmunkagépet, valamint 100 járművet alkalmaztak. A levéltári dokumentumok szerint a létesítési időszakban, 1949 és 1956 között összesen 420 000 köbméter betont öntöttek, melyhez 84 000 tonna cementet, 250 000 köbméter zúzott követ, 90 000 köbméter homokot, 80 000 köbméter törmelékkövet, 700 tonna fém anyagot, 1910 tonna vasúti sínanyagot és 32 000 köbméter fát használtak fel. A hegyszoldalon egy 380 méter hosszú, 2,15 méter átmérőjű fém nyomóvezeték is telepítettek. Az építési folyamat történetének kidolgozása a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár Ungvári részlegének anyagai tükrében történt. Feldolgozásra került két fond anyagai, mégpedig az P-1097 és az P-1914. A munka összesen 42 oldal. A felhasznált irodalmak jegyzéke 50 elemet tartalmaz.

JURÁSZIK BÁLINT

Történelem

BA, 6. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Ferwagner Péter Ákos

egyetemi docens, SZTE BTK

PAK KI SZUN ÉS A FUTÓTŰZ ESTI ISKOLA

Kulcsszavak: Dél-Korea; 70-es évek; oktatás; iskola; Ázsia

Dolgozatomban bemutatom a dél-koreai demokratizáció bölcsőjének, Kvangdzsunak az egyik hetvenes évekbeli esti iskoláját, a Deulbul Night Schoolt, magyarul a Futótűz Esti Iskolát. Az iskola fontos szerepet játszott az akkori munkások számára, mivel itt tanulhattak a munkajogról, valamint az iskola segítségével tovább képezhették magukat, ezzel jobb lehetőségeket teremtve maguknak. A tanárok olyan egyetemisták és értelmiségiek voltak, akik szolidaritást éreztek a munkásokkal, és gyakran ők is a gyárakban dolgoztak. Itt nem volt meg a hagyományos tanár-diák viszony, mert úgy tartották, hogy mindenki tud tanulni mindenkitől. A dolgozat elején áttekintést adok a korszak dél-koreai viszonyairól politikai, gazdasági, valamint munkajogi szempontból. Ezt követően bemutatom a koreai stílusú esti iskola, majd a címbeli oktatási központ működését, tanárait, és életpályájukat, majd befejezésül megvizsgálom az intézmény örökségét.

KATONA BÁLINT

Történelem

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Byrappa Ramachandra

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

A KONZERVATÍV POPULIZMUS KIHÍVÁSAI. POLITIKAI ÁTRENDEZŐDÉSEK AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN AZ 1990-ES ÉVEKTŐL NAPJAINKIG

Kulcsszavak: populista; Donad Trump; Ross Perot; USA; jobboldali

Dolgozatomban a konzervatív populizmus jelenségét és annak politikai hatásait vizsgálom az Egyesült Államok modernkori történelmének kontextusában. A populizmus kutatásának relevanciáját az adja, hogy a fogalom definíciója körül máig nincsen tudományos konszenzus. Ennek ellenére az elmúlt évtizedben az egyik legtöbbet használt kifejezés lett mind a tudományos nyelvben, mind a közbeszédben. Az Egyesült Államok modernkori történelmének áttekintése, lehetőséget nyújt arra, hogy megfigyeljük a populizmus fejlődési modelljét, politikai, társadalmi és kulturális hatásait és ezáltal jobban megérthetjük annak népszerűségét. A vizsgált korszak Cas Mudde: *The Populist Zeitgeist* című 2004-es munkája alapján került kijelölésre, aki a populizmus jobboldali konzervatív megerősödésének korszakát a 90-es évektől eredezteti. Arra keresem a választ, mikor és miért tud a populizmus megerősödni. A vizsgált korszakból kiemeltem néhány meghatározó szereplőt. Politikai szerepvállalásuk elemzésével próbálom szemléltetni a populizmus karakterjegyeit, illetve a társadalom válaszreakcióit.

Forrásként az AP VoteCast és az Edison Research 2024-es elnökválasztás kapcsán végzett közvéleménykutatásait, választási statisztikákat, illetve az elnökjelölti kommunikációt vizsgálom. A dolgozatom négy részből áll. Először áttekintem a konzervatív populizmus magyar és nemzetközi szakirodalmának alap munkáit, kimelve azok főbb megállapításait. Ezt követően bemutatom az általam vizsgált korszakhoz vezető utat az amerikai People's Party 1892-es megalakulásától. Végül két fontos szereplő, Ross Perot elnökjelölt és Donald Trump amerikai elnök populizmusával foglalkozom.

KISS RÉKA

Amerikanisztika

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Cseh Dániel

egyetemi adjunktus, ELTE BTK

A SECRET TRIP TO CHINA: DISCREPANCIES IN HENRY KISSINGER'S RECOLLECTIONS OF THE RAPPROCHEMENT

Kulcsszavak: Henry Kissinger; rapprochement; United States; China; memory

Enabled by the online devices of the modern age, the Internet, and social media platforms, the spread of misinformation and lies about historical and political events becomes inevitable, prompting scholars to turn away from contemporary sources and investigate ones that ought to be credible, written by the very witnesses of these affairs. However, these documents do not enjoy immunity to inconsistency either, as illustrated by the analysis of Henry Kissinger's development of a narrative regarding the United States' 1971 rapprochement with China. This study examines the evolution of Kissinger's recollection of this momentous diplomatic mission, which transformed Cold War foreign policy and laid the foundation for future cooperation between the countries. Comparing a variety of Kissinger's work, including personal reports to President Nixon, a memoir, and additional publications spanning over four decades, reveals discrepancies that allow for identifying potential motives for distorting history. The evolution of writing history in Kissinger's case manifests itself in alteration in self-portrayal and shifts in the omission and inclusion of historical details. This research demonstrates the dynamic nature of storytelling for a political figure who recollects his experiences in the form of historical accounts, depending on his aim and the socio-political context of the given period, providing insight through the examination of a foreign policy event that carries substantial contemporary relevance in the foreign policy of the United States.

LAKATOS MÁTÉ FERENC

Történelem

BA, 7. félév

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bobay István

egyetemi tanársegéd, KRE BTK

AZ 1904-1905-ÖS OROSZ-JAPÁN HÁBORÚ EGY ELFELEDETT MAGYAR KATONAUTAZÓ, SPAITS SÁNDOR SZEMÉVEL

Kulcsszavak: Katonautazó; Orosz-japán háború; Mukden; Mandzsúria; Távol-Kelet

A hosszú 19. század második fele a magyar katonai utazás fénykorának tekinthető. Hazánk katonautazói számos indíttatásból keltek útra és járták be a világ különböző pontjait és az ezek során átélt élmények többeket arra készítettedek, hogy papírt és tollat ragadva lejegyezzék emlékeiket. Az így keletkező elbeszélő források és munkák között a mai napig találhatóak olyanok, amelyek alig vagy egyáltalán nem ismertek és feldolgozottak, arról nem is beszélve, hogy sok esetben a közlők életútjai is feltáratlanok.

A 20. század elejének meghatározó katonai konfliktusa volt, a Távol-Keleten a cári Oroszország és a Meidzsi vezette Japán Császárság expanziós politikáinak a következtében kirobbant 1904-1905-ös orosz-japán háború, melyben több magyar származású tiszt is érintett volt, mint katonai megfigyelő. Ezen személyek között egy méltatlanul elfeledett huszárszázados, Spaits Sándor is jelen volt, akinek élete és annak munkássága a múlt homályába vészett.

Jelen dolgozatomban Spaits Sándor életútjának felülvizsgálata és kibővítése mellett, a távol-keleti utazásának és tevékenységének elemző bemutatása áll. Kutatásom alapját az információkban gazdag memoárja (Mandzsurián át kozákokkal: Élményeim az orosz-japán háborúból) képezi, mely mellett a bécsi Kriegsarchiv és a magyar Hadtörténelmi Levéltár dokumentumaira is támaszkodtam, valamint ezeken felül a magyarországi sajtóorgánumokra, továbbá a hazai és külföldi szakirodalmak segítségével egy átfogó kép kialakítására tettem kísérletet a huszárszázados életútjáról és távol-keleti tevékenységéről. A dolgozatban az 1904-1905-ös orosz japán háború eseménytörténeti kontextusát követően Spaits Sándornak a háborúban való tevékenységéről, az általa látottakról és az ott levont tanulságokról írt feljegyzéseit is vizsgálat alá vettem. Ezek alapján a dolgozat fővonala a cári haderő bemutatása a mukdeni csata előtt és alatt a memoár szerzőjének szemszögén keresztül, továbbá kitérek a háborús mindennapokra és a cári haderőknél állomásozó attasékkal való érintkezésére is és az ezekből levont tapasztalatokra.

Ezekon felül a dolgozatban behatóan foglalkozom Spaitsnak az orosz-japán konfliktus előtti és utáni életszakaszaival, mely többek között magában foglal további nagyobb utazásokat és az első világháborús szerepvállalását is.

MENYHÁRT PÉTER

Angol-történelem tanárszak

Osztatlan, 11. félév

Szegedi Tudományegyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Baráth Katalin

egyetemi adjunktus, SZTE BTK

ELLENTÖRTÉNELEM, PUBLIC HISTORY, POPULAR HISTORY: A NEM TUDOMÁNYOS TÖRTÉNETÍRÁS ELEMZÉSÉNEK LEHETSÉGES KERETEI

Kulcsszavak: ellentörténelem; public history; popular history

A mindennapokban elkerülhetetlenné váltak azok a tömegkultúráis alkotások, amelyek a történelemről szólnak, azonban nem a tudományos történetírás keretein belül jöttek létre, ezek pedig a fogyasztók történelemről alkotott képét is jelentősen befolyásolja. Ha a vizsgálathoz keresünk elméleti kereteket, több olyan alapfogalommal találkozunk szembe, amelyeknek a jelentését tisztáznunk kell. E „tisztázó” munka folyamán tűnhet fel, hogy az 1970-es éveket követően számos új, olyan történetírói irányzat született, elsősorban Észak-Amerikában, amelyek egyfajta válaszként jöttek létre a tudományos történetírás vélt, vagy valós problémáival szemben. A nem tudományos történetírói irányzatok közül hármat kívántam bemutatni definícióik megfogalmazásával, jellemzésükkel és felhasználásukkal. A három bemutatott irányzat az ellentörténetírás (counter history), a public history és a popular history. Kijelenthető velük kapcsolatban, hogy keletkezésük, elterjedésük és sikerességük is hasonló okokra vezethetők vissza. A fő okok között említhetjük a történelmi szakma korabeli válságát, a történetírás mikéntjeiről zajló vitákat, illetve, hogy a történelem fogyasztásának népszerűsége növekedésnek indult, valamint hogy a történelem fogyasztására használható eszközök száma a korábbi, szinte egyedüli írott formához képest jelentősen kitárult és ezeknek az eszközöknek az elérhetősége is folyamatosan bővül. A nem tudományos történetírói irányzatok hasonlóságai mellett különbségeket is találhatunk, gyakran akár az adott irányzaton belül is. Ezek a különbségek megjelenhetnek az idő múlása miatt, mivel előrehaladtával maguk az irányzatok is változásokon mehetnek keresztül, de függnek továbbá a környezettől is, hiszen más-más országokban különböző történelmi témákat tarthatnak fontosnak és kiemelendőnek ez által pedig a cél is különbözhet, hiszen ez lehet akár a kisebbségek történelmének és kultúrájának megismertetése, de lehet akár politikai és ideológiai befolyásolás is. A történelem fogyasztásának népszerűvé válásával és kommercializációjával a történészekre egy nehéz feladat vár, hiszen a nem tudományos történetírás veszélyei következtében könnyen terjedhetnek a történelmi kánonnak nem megfelelő, hamis nézetek, amelyek kihívások elé állítják a tudományos történetírás képviselőit.

NGUYEN DO CHUONG

MA, 3. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Cseh Dániel
egyetemi adjunktus, ELTE BTK*

FROM BRYAN TO TRUMP: THE LEGACY OF POPULISM AND THE 1896 PRESIDENTIAL ELECTION

Kulcsszavak: From Bryan to Trump

The following research paper compares the populism of William Jennings Bryan during the Presidential election of 1896 with that of Donald J. Trump during the Election of 2024. The aim of this paper is to show that Trump's populist campaigning style is an inheritance of Bryan's. In addition, it shows that there is a long tradition of American political leaders that were influenced by Bryan, who in turn were influential to Trump's victory in the Elections of 2016 and 2024. To compare the two figures, the paper is divided into two main chapters. The first examines American populism in the late 19th century, represented by Bryan, and how Bryan in 1896 foreshadowed Trump in 2024. The second chapter examines populism in the 21st century and draws a line connecting Bryan to Trump, via 20th century populist leaders such as George Wallace and Patrick Buchanan. While the first chapter examines populism through the lens of silver and the standards debate, the second chapter looks into populism through the debate on immigration. In their respective times, both Bryan and Trump were able to capitalize on a controversial issue, and frame it in the context of a long-standing battle between the people and the elites. The paper concludes by showing that the study of 19th century populism is important to understanding Trump's victory, and how Trump appeals to the enduring concerns of Americans who felt underrepresented and unfairly treated by the political establishment, much like Bryan two centuries before him.

TARCSA SOMA SÁNDOR

Történelem

MA, 1. félév

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

Dr. Bank Barbara

egyetemi adjunktus, PPKE BTK

A KASSERINE-HÁGÓNÁL ARATOTT TENGELYHATALMI GYŐZELEM KÖRÜLMÉNYEI ÉS HATÁSA NÉMET SZEMSZÖGBŐL

Kulcsszavak: II.világháború; Észak-Afrika; Rommel; Kasserine; Fredendall

A pályamunka a második világháború észak-afrikai hadszínterének utolsó mozzanatait dolgozza föl 1942 és 1943 között. Az elsősorban német forrásokra és szakirodalomra alapuló alkotás a második el-alameini ütközettől fogva követi nyomon az odáig majdhogynem verhetetlen Afrika Korps útját egy több, mint 1000 km-es visszavonuláson keresztül egészen Tunéziáig. Mind ezalatt betekintést nyerhetünk Erwin Rommel tábornagy és a német, valamint olasz vezérkar viszonyába, és annak megromlásának körülményeibe is. Szó esik az algériai és marokkói szövetséges partraszállások körülményeiről és visszhangjáról, mely esemény a kollaboráns Vichy Franciaország végét jelentette. Ezek után megfigyelhetjük a tengelyhatalmi erők megosztottságát majd újraegyesítését 1943 elején Rommel és egy új tiszt von Arnim alatt. A fő témát képező Kasserine-hágónál lezajlott német győzelem tisztán és érthetően fedi fel, hogy a német vezérkar részéről milyen nemtörődomséggel mutatkoztak a főtiszték, amint Afrika sorsa került az asztalra. Ezzel heves ellentétben az amerikai hadsereg konkrét akadémiai tananyagként jegyezte be a szorosokban elszenvedett vereséget. Rommel emlékirataiban, pedig fény derül arra is, hogy mely események és személyek miatt nem sikerült kihasználni ezt az egyszeri lehetőséget. Olyan fontos egyéniségekről esik szó, mint Hermann Göring, Franz Halder, Albert Kesselring, és természetesen Adolf Hitler, akik – akarva-akaratlanul is – a „mellékhadszíntér kifejezést”, aggatták rá Észak-Afrikára, lealacsonyítva annak jelentőségét, így megpecsételve 250 ezer kipróbált katona sorsát.

TÓTH ZSÓFIA

Amerikanisztika

MA, 1. félév

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Dr. M. Madarász Anita

egyetemi tanársegéd, ELTE BTK

WHOSE BODY, WHOSE VOICE? THE CENTURY-LONG STRUGGLE FOR WOMEN'S AUTONOMY FROM SUFFRAGE TO ABORTION RIGHTS IN THE US

Kulcsszavak: feminista mozgalmak, emberi jogok, nők autonómiája, választójog

This paper aims to explore the historical trajectory of the struggle for women's autonomy, from the American suffrage movement to contemporary battles for reproductive rights. Its focus lies on Alice Paul's militant tactics, which employed radical methods—such as silent protests, hunger strikes, and elaborate parades—to secure the passage of the 19th Amendment, granting women the right to vote. The study draws parallels between this early feminist activism and modern movements for reproductive rights, illustrating how militant strategies have evolved to adapt to societal changes and technological advancements.

It examines the shift in women's protests from silence to vocal expression, as seen in movements like the "Women's March" and "Shout Your Abortion," where personal storytelling and social media have become central tools for shaping public consciousness. The paper highlights how these tactical innovations build on Alice Paul's legacy while leveraging the opportunities offered by digitalization. Although the effectiveness of militant approaches remains a subject of debate, the study underscores their continued importance in advancing women's autonomy through protest and advocacy.

VIRGA FRUZZSINA

Angol nyelv- és kultúra, orosz nyelv-és kultúra
tanára
MA, 11. félév

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

*Témavezető:
Dr. Mathey Éva
egyetemi adjunktus, DE BTK*

SZOVJET-AMERIKAI KAPCSOLATOK 1942-45 KÖZÖTT

Kulcsszavak: Szovjetunió; Amerikai Egyesült Államok; diplomácia; második világháború

Az előadásom témája a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok közötti gazdasági-politikai- és katonai kapcsolatok, melyek hozzájárultak a Náci Németország legyőzéséhez, továbbá rávilágítani azokra a konfliktusokra, amelyek később elvezetnek a Hidegháborúhoz. Véleményem szerint ez a téma azért is nagyon fontos, mert a két ország közötti konfliktus a mai kor politikáját is nagymértékben befolyásolja. A Hidegháborús időszak hatásait pedig mai napig lehet érezni, különösen a kelet európai országokban. Az előadásom célja pedig, hogy megtaláljam a Hidegháborúhoz vezető út kezdetét, és beszámoljak róluk. Sokan, sokféleképpen írtak már a második világháborúról, de a kutatásom során kevés olyan forrást találtam, amely kifejezetten a két ország közötti diplomáciát, konfliktusokat tárgyalták volna, úgy, hogy az egész világháborún végig kísérték volna, a legtöbb helyen röviden említik az időszakot, mint egy előzményét a Hidegháborúnak, vagy egy-egy konfliktussal foglalkoznak kiemelten. A legtöbb szakirodalom pedig azt írja, hogy a konfliktushoz pedig az vezetett, hogy az amerikaiak nem voltak hajlandók megosztani az atombomba terveit a szovjetekkel. Erre azonban jó oka volt az Egyesült Államoknak, továbbá nem ez volt az első konfliktus a két ország között. Véleményem szerint több tényező is hozzájárult ahhoz, hogy a két ország szövetségi kapcsolata végül felbomlott, a következőkben ezeket szeretném összegyűjteni és részletesebben, kronológiai sorrend szerint röviden elemezni.

TÁMOGATÓK

Az OTDK fővédnökei:

A Magyar Tudományos Akadémia elnöke

Kulturális és Innovációs Miniszter

Az OTDK védnöke:

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke

Az OTDK főtámogatója:

Kulturális és Innovációs Minisztérium, Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap

Az OTDK támogatói:

A Humán Tudományi Szekció támogatói:

 Tempevölgy Kultúra - Művészet - Tudomány **ONLINE**

